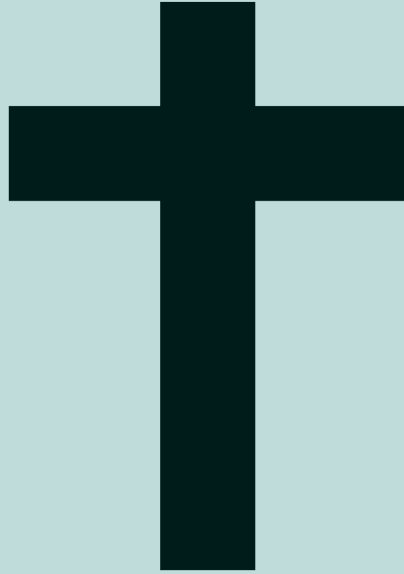

Sangola Eenyakune

Lobala: Sangola Eenyakune New Testament

Sangola Eenyakune
Lobala: Sangola Eenyakune New Testament

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Lobala)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
45dc5a8e-f513-5ba3-aad6-e48bd1d5b563

Contents

Matiye	1
Malako	47
Luka	78
Yoane	127
Bitoma	161
Baloma	206
1 Bakoliti	227
2 Bakoliti	247
Bagalatia	260
Baefese	267
Bafilipi	274
Bakolose	279
1 Batesaloniki	284
2 Batesaloniki	289
1 Timote	292
2 Timote	298
Tito	302
Filemo	305
Baebele	307
Zake	322
1 Petelo	327
2 Petelo	333
1 Yoane	337
2 Yoane	343
3 Yoane	344
Yuda	345
Iweninyama sa Maphoo	347

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Matiye Maphoo ma etatele

O Simo Elaa ya Matiye tomozwa ndongo iinene ya Simo Elaa bo waeyimolaka Malako.

Kasi Simo Elaa ya Matiye embi kula kyese ne na bwikye na Simo eyaaka Malako.

O Simo ya Matiye tomozwa maphoo mama:

- Matiye 1-2: Bankoko ba Yesu na ibotama se
- Matiye 3.1-12: Mateya ma Yoane Mofatise
- Matiye 3.13-4.11: Ibatisama na imekama sa Yesu
- Matiye 4.12-18.35: Etoma ya Yesu o Galileya
- Matiye 19.1-20.34: Yesu amani o Galileya akye o Yelusaleme
- Matiye 21.1-27.66: Poso ya Yesu eya suka o Yelusaleme
- Matiye 28.1-20: Iakwa sa Yesu na iwenene se na baekosi

Simo Elaa ya Matiye, kyeweninya obokye Yesu ali Mokonzi ooyeleli bato bee bokonzi pha Nwaphongo. Ambi kula baa na Moteye oobaphe mateya masengyesi na bee pho babee manzoka oka bato baso.

Bankoko ba Yesu (Luka 3.23-38)

¹ Kyeka mankombo ma bankoko ba Yesu-Klisto: Yesu ali nkoko wa Davidi, na nkoko wa Abalayama.

- ²⁻¹¹ Abalayama aboti Izake,
Izake aboti Yakobo,
Yakobo aboti Yuda na banaa nyango,
Yuda aboti Pelesi na Zala nyango wa bee Tamala,
Pelesi aboti Esilone,
Esilone aboti Lama,
Lama aboti Aminadaba,
Aminadaba aboti Nasona,
Nasona aboti Salamani,

Salamani aboti Boaze (nyango yabaka Laaba),
Boaze aboti Obede (nyango yabaka Luta),
Obede aboti Yese,
Yese aboti mokonzi Davidi,
Davidi aboti Salomo (nyango yabaka njwasi owa zalaka phanza na Uliya),
Salomo aboti Loboama,
Loboama aboti Abiya,
Abiya aboti Asa,
Asa aboti Yozafa,
Yozafa aboti Yolama,
Yolama aboti Azaliya,
Azaliya aboti Yotama,
Yotama aboti Akaza,
Akaza aboti Ezekiya,
Ezekiya aboti Manase,
Manase aboti Amona,
Amona aboti Yosiya,
Yosiya aboti Yoyakime na banaa nyango imbela saakyeke bee na bato ba Isalayele o boombo pha Babilone.

¹²⁻¹⁶ O sima ya bokyeke na bato ba Isalayele o boombo o Babilone,
Yoyakime aboti Salitiyele,
Salitiyele aboti Zolobabele,
Zolobabele aboti Abiudi,
Abiudi aboti Eliyakime,
Eliyakime aboti Azolo,
Azolo aboti Sadoke,
Sadoke aboti Akimi,
Akimi aboti Eliudi,
Eliudi aboti Eleyaza,
Eleyaza aboti Matane,
Matane aboti Yakobo,
Yakobo aboti Zozefu,
Zozefu moloo wa Maliya nyango wa Yesu, okobangye bee Masiya.

¹⁷ Tata oka Abalayama nono oka Davidi wali ba yoo iko mbuka bane. Uta oka Davidi nono wakyende bee na bato ba Isalayele o boombo o Babilone, walekana ba yoo iko mbuka bane. Na o itata imbela sasina tee nono o ibotama sa Masiya, walekana ba yoo iko mbuka bane me.

Ibotama sa Yesu (Luka 2.1-7)

¹⁸ Ibotama sa Yesu Masiya sabaka bobo: Nyango Maliya abaka

ɲwanɲwasi owa lukaka Zozefu ilonga, kasi waaba bée naino sa bobutwakye o ingambi sɔnɔsɔ, Maliya aesi ya ekama na nwiya ɲwa Bolɔbɔ Bosanto. ¹⁹ Moloo nye Zozefu abaka moto wa bosembo, taikaka zinga imosambola o miyo ma bato, amba ya kana imolee obokye bato saeba. ²⁰ Wa baka yo kaumunya babona, anzelu mɔnɔmɔ wa Nkolo amba motokolele o ndoto, amba ya wɔ ne obokye: «Zozefu, nkoko wa Davidi, saila ilonga Maliya, pho ibu siili ne, siuti na mwiya ɲwa Bolɔbɔ. ²¹ Amobota ɲwana wa lele, waa molaa nkombo Yesu. Eli yo moto owa mobikya bato bée na masumu ma be.»

²² Maphɔ maso maamana makye-lama pho ya ikokya yaawɔ Nkolo na munoko ɲwa moimosi we obokye: ²³ «Ngɔndɔ mɔnɔmɔ amoekama, amobota ɲwana wa lele, baamolaa nkombo Emanuel.» Nkombo me kyelukye iwɔ obokye: «ɲwaphongo ali na banga elele yɔnɔyɔ.»

²⁴ Waa umwa Zozefu, ambakyela nde bo wamowolekye anzelu wa Nkolo, nɔnɔ wa longa yo Maliya. ²⁵ Kasi taika angana ne nɔnɔ waabota yo ɲwana we, emba Zozefu amba laa ɲwana me nkombo ya Yesu.

2

Bato ba malondo baesi ya kyeka Yesu

¹ Yesu abotamaka o Betelēme ya Yuda, imbele saa baka Elode mokonzi. Nkolo me, banganga baakyekye banyaseesi, bautaka biitokolo munyēle. Bamba ya koma o Yelusaleme. ² Bamba ya tuna bée kye: «ɲwana outi bée ibota, mokonzi ɲwa bayuda, ali bi? Towenēkyi nyaseesi we atokosi biiye munyēle, emba toesi ya mokumbela.»

³ Waa oka mokonzi Elode simo menē, ndondo yamba baa ne, na bato baso ba Yelusaleme. ⁴ Amba

ya banga bakonzi ba banganga ba ɲwaphongo na bateye ba Mibeko, amba ya batuna elele'ye esengyesi Masiya ibotama. ⁵ Bamba mobuyisa bée kye: «O Betelēme ya Yuda. Pho moimosi wa ɲwaphongo akoma bofo:

⁶ «Ka we, Betelēme, mokyisi ɲwa Yuda,

toli ɲwana mokyisi pha o nkyisi ya Yuda.

Pho mokonzi munene owa mokanba bato banga Isalayele,

amouta oka ya we.»

⁷ Emba Elode amba ya banga bato ba malondo miibombo pho bamoimole imbele sa tokoloko nyaseesi me.

⁸ Sima amba ya batoma o Betelēme, amba ya wɔ na bée obokye: «Kyende okye mituna na mɔɔ na mɔɔ pho ya ɲwana, bo omoweni, oya nzimola pho na nga na kye mokumbela.» ⁹ Waa oka bée munoko ɲwa mokonzi, bamba ya kyende. Bamba ya wene nyaseesi owa wenekye bée phanza o mbale ekyetokolo munyēle, kakye o boo pha be. Waakoma nyaseesi me o ikolo sa ele eeli ɲwana, nyaseesi me amba kye teme. ¹⁰ Bamba tonda na nkyisa waa wene bée nyaseesi me atemi. ¹¹ Baesi ya nyolo o ingambi, baweni ɲwana na nyango Maliya. Bamba kusama pho ya imokumbela, bamba ya ingola bayombo ba be, bamba mophe makafo mama: Wolo, mpaka na mauta ma mile.*

¹² Sima ɲwaphongo amba ya bawole o ndoto obokye bée sakula butwa yaaka Elode. Emba bamba ya butwa o mokyisi ɲwa bée mi nzela esuu.

Zozefu, Maliya, na ɲwana Yesu baloti o Ezipito

¹³ Waabutwa baa malondo, o sima, anzelu wa Nkolo mɔnɔmɔ amba yeleda Zozefu o ndoto, amba ya wɔ ne yokye: «Langwa, kpa

* **2:11** 2.11 Mauta me mali ndokolo ngola ekyeingye bée bolekyele.

ηwana na nyango, lota o Ezipito, ikala omō nōnō waamowō nga na wε obokye oya butwa. Phō Elode amoluka ηwana phō ya imoboma.»¹⁴ Nde na muna mokolo, Zozefu aesi ya tεmε, akpe ηwana na nyango, amba yakye mibomba o Ezipito.¹⁵ Abaka omō nōnō waawa Elode. Maphōo mamana makyelama phō ya ikokya maphōo maawōkō Nwaphongo o munōkō ηwa moimosi wε obokye: «Nabangyi ηwana wa nga obokye amane o Ezipito.»

Elode abomi bana baakyiki

¹⁶ Waawεnε Elode obokye baamalondo bamokose, aokaka yōō ekusi. Amba ya toma batuluku o Betεleme na o nkyisi yaa mambale, babome bana ba bampele basō baali sakokya mbula ibale. Amekaka babona phō atangaka nkōlō yaalekanaka tata waawεnεkyε baamalondo nyasεsi.¹⁷ Maphōo masō mamana makyelama bō wawōkō moimosi Yilimiya obokye:¹⁸ «Baokyi ilela siute o Lama, malelo na imiima sa ngōngō. Eli Layele kalele bana bε, taazingye obokye bamobōndō phō bana bεε bawe.»

Zozefu, Maliya na ηwana Yesu bamani o Ezipito

¹⁹ O sima ya iwaa sa Elode, anzelu wa Nkolo amba yelela Zozefu o ndōtō o Ezipito.²⁰ Amba ya wō nε yokye: «Tεmε, kpa ηwana na nyango, butwa o Isalayεε, phō baalukaka iboma ηwana bawe.»²¹ Zozefu amba ya tεmε, aesi ya kpa ηwana na nyango, amba ya butwa o Isalayεε.²² Kasi waaoka Zozefu obokye Arkelaus abuto mokonzi ηwa Yuda o elele ya ango Elode, amba lota ibutwa omō. Nwaphongo amba kula moteya o ndōtō ndengye ekokyi yo ikyela, amba ya kyendε o mokyisi ηwa Galileya.²³ Amba ya kye zala o Nazaletε. Maphōo mamana

makyelama phō ya ikokya maphōo maawōkō baimosi ba Nwaphongo obokye: «Baamobanga moto wa Nazaletε.»

3

Mateya ma Yoane Mobatise (Malako 1.1-8; Luka 3.1-18; Yoane 1.19-28)

¹ Sima ya mambula, Yoane Mobatise akyεkyε o bokye pha Yuda, akyεkyε miteya bobo:² «Bongola mandondo, phō bokonzi pha ikolo bokomi phenεphe.»³ Yoane, eli yo moto owa wōkō moimosi Isaya phō yε obokye:

«Moto mōnōmō kaanwane onte ya bokye yokye:
Nkolo kalukye iyaa: Omobōngyisa nzela,
tutola banaa manzela maakyiki yōō!»

⁴ Yoane abaka kalate etobu eya kyela bεε na nkungye ya nyama na nkombo shamo, na nkamba ya lopho la nyama o mobimbi, abaka kaze nde ntete na maboo.⁵ Bato ba Yelusaleme na bato basō ba Yuda na baa mokyisi mooli phenεphe na ebale ya Yaladεnε, babaka bakye oka yε.⁶ Baimolaka masumu ma bεε o boo pha bato basō, Yoane abaka kababatisa o ebale ya Yaladεnε.⁷ Waawεnε Yoane obokye Bafalisayi na Basadukayi baikye baye oka yε phō ababatisa, amba tata ibawōlε bobo: «Bεε ibota sa nzōō, oεphe malondo ma ilota yōō ya Nwaphongo ekye ye nza?»⁸ Weninya na bikyela obokye obongosi motema.⁹ Le imiwōlε obokye: «Ekpele yōnōyō ete lokyele, phō Abalayama ali nkōkō wa banga.» Phō naewōlε ngakye, Nwaphongo akokyi ibuya mabanga mama bana ba Abalayama.¹⁰ Bambo bōngye ikoko phō ya ikpetε nkanga ya nzete; ηwete munso mote mobote mbuma ndaa, baamokpetε, bamba movaka o nweya.¹¹ Nga, naebatisa na maa phō ya iweninya obokye obongosi

motema, ka ookoye o sima ya nga, amoebatisa na Bolobɔ Bosanto na ná nwenya. Yo andekyi na mwiya, sikyilongobana na phɔ ya imumanya bikoto. ¹² Aphisi enyengyela o maboko phɔ ya ikabola mbuma na nkata. Amobomba mbuma o bompende, kasi amotumba nkata o nwenya moote moozime.»

*Ibatisama sa Yesu
(Malako 1.9-11; Luka 3.21-22)*

¹³ Mokolo monomo Yesu autaka o Galileya aesi o Yaladene, amba ya koma ooli Yoane phɔ abatisame. ¹⁴ Kasi Yoane amba le, yokye: «Eli nde we moto okokakyi imbatisa, emba kombe kula yaa oka nga ndengye'ye?» ¹⁵ Kasi Yesu amba ya mobuyisela yokye: «Anola obokye wataa baa babona phɔ ya unwanwa eye. Phɔ tosengyesi ikokya mapho maso mazingaka Nwaphongo.» Emba Yoane amba ya anola. ¹⁶ Waunva Yesu izwa batisimo, amba abwa o maa. Nde mina wamo, ikolo samba ingwa, amba wene Bolobɔ pha Nwaphongo bote ndokolo inkoto-nwenya siesi yauta mi yo. ¹⁷ Nwesi monomo nwanba uta o ikolo mowo obokye: «Oyo ali Nwana wa nga wa lozingo; nasepesi ne na boikye.»

4

*Zabulu amekyi Yesu
(Malako 1.12-13; Luka 4.1-13)*

¹ Bobele Bolobɔ amba ya kamba Yesu o bokye phɔ Zabulu amumekye. ² Omoo, Yesu akyelaka nkolo mako mane mobimba sazaa, emba Yesu amba ya oka nzala. ³ Zabulu amba ya wali yo, amba ya wo ne yokye: «Bo oli Nwana wa Nwaphongo, wo na mabanga mama ma butwe mapa.» ⁴ Kasi Yesu amba ya mobuyisa yokye: «O buku pha Nwaphongo wakomama bobo: “Moto eta bikye nde na mapa, kasi na mapho maso maa wo Nwaphongo.”» ⁵ Emba Zabulu amba kye ne nono o Yelusaleme, mokyisi mosantu, akye moteye o

songye ya Tempelo, ⁶ amba ya wo ne yokye: «Bo oli nwana wa Nwaphongo, omikumbya o se; phɔ o buku pha Nwaphongo wakomama bobo: “Nwaphongo amoetomela banze be, ba moetamba phɔ ekolo ya we yango sazuma mi ibanga.”» ⁷ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «O buku pha Nwaphongo wakomama bobo: “Sameka Nwaphongo Nkolo ya we.”» ⁸ Zabulu amba kula kyende ne o ikolo sa ngomba aanda, amba moteya makonzi maso maa se na ngambo ya mango. ⁹ Amba ya wo ne yokye: «Namoephɛ iso miina bo onkusamesi phɔ ya inkumisa.» ¹⁰ Yesu amba ya wo ne yokye: «Molemba, mana wawa! Phɔ o buku pha Nwaphongo wakomama bobo: “Wamokumisa nde Nwaphongo Nkolo ya we, wamba na kyelela nde yo, moto mosuu phe.”» ¹¹ Bobele Zabulu amba ya mana wali Yesu. Emba banze bamba yaa waali Yesu, bamba tata imokyelela.

*Yesu atati etoma ye o Galileya
(Malako 1.14-15; Luka 4.14-15)*

¹² Waa oka Yesu obokye baakye Yoane o boloko, amba kye o Galileya. ¹³ Amani o Nazarete, kasi amba kye zala o Kapalanauma, mokyisi mooli o mokukulu nwa ebale ya Galileya, o manyete ma Zabuloni na Nefetali. ¹⁴ Wakyelama babona phɔ ya ikokya mapho maawoko moimosi Isaya obokye: ¹⁵ «Manyete ma Zabuloni na ma Nefetali, mopha nwa ebale eenene, o mbale eyoko ya Yaladene. Galileya mokyisi nwa bato bate bali Bayuda! ¹⁶ Be, bato baabakyi o enzombi baweni munyela nwaa phele! Baabakyi o enzombi ya mokyisi nwa bawe, munyela mobatokolesi!» ¹⁷ Uta imbele me, Yesu abuto iteya bobo: «Bongola motema, phɔ

bokonzi pha Nwaphongo bokomi phenephe!»

*Yesu abangyi baekosi bane
(Malako 1.16-20; Luka 5.1-11)*

¹⁸ Yesu abaka kakye mitambula o mokukulu nwa ebale ya Galileya, amba ya wene baosi ba swe babale, bola na mosii, Simo okobangye bée Petelo, na Andele nwana wa nyango, babaka bavakye bondendi. ¹⁹ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Imbengye! Namobuya balukyi ba bato.» ²⁰ Mbala yonoyo, baikyi mandendi ma be, babengyi Yesu. ²¹ Waamana Yesu wamo, akuli wene bato babale, bola na mosii, Zake na Yoane, bana ba Zebede. Babaka o vato na ango wa bée Zebede babongya mandendi. Yesu amba ya babanga. ²² Mbala yonoyo, baikyi ika vato na ango wa be, babengyi Yesu.

Yesu kateya, kambe na bikya bato

²³ Yesu atambulaka o Galileya mobimba; kakye miteya o mangambi ma makyita, kakye miimola Simo Elaa ya bokonzi pha Nwaphongo na ikyemibikya bato na malosi ma bée maso, na bileme ba bée biso. ²⁴ Ngambo ye ya tambulaka o manyete ma Siri mobimba, bamba moyelela na bato baso baabaka na malosi ndengye na ndengye na baabaka na matungyisi ndengye na ndengye; na baabaka na malobo mabe na baamaphukuluku ná bituku. Yesu amba ya babikya. ²⁵ Bato baikye bamobengaka; bautaka o Galileya, o Dekapolis, o Yelusaleme, o Yuda na o mokyisi mooli o mopha moyoko nwa Yaladene.

5

Yesu kateya o ikolo sa ngomba

¹ Waawene Yesu bato baikye wamo, aesi ya baa o ikolo sa ngomba, akye zala. Baekosi bée bamba ya susinya phenephe ne, ² amba tata ibateya bobo:

*Yaakolo nkyisa
(Luka 6.20-23)*

³ «Nkyisa ili na baamiebe obokye bali bakayee o mandondo, pho bokonzi pha ikolo boli pho ya be!

⁴ Nkyisa ili na baalele, pho Nwaphongo aababondo.

⁵ Nkyisa ili na baate bali na toko, bée bamozwa mokyisi nwa lakyela Nwaphongo bato.

⁶ Nkyisa ili na baali na phowa ya ikyela bolaa, pho Nwaphongo amokokya phowa ya be.

⁷ Nkyisa ili na baaokye bato ngongo, pho Nwaphongo abaoka na bée ngongo.

⁸ Nkyisa ili na baali na mandondo maakunywa, pho bamowene Nwaphongo.

⁹ Nkyisa ili na baakyemiambya bose, pho Nwaphongo aababanga bana be.

¹⁰ Nkyisa ili na baanyokomo pho bakyele bolaa, pho bokonzi pha ikolo boli pho ya be.

¹¹ Nkyisa ili na bée bo bato baetole, baenyokolo bambe na ewole maphoo maso maabe pho bée konzanole.

¹² Kumba, ba na nkyisa, pho mbano enene kyeeziya o ikolo. Pho banyokoloko baimosi ba Nwaphongo baabaka phanza nde bomo.»

*Mokpa na Tala
(Malako 9.50; Luka 14.34-35)*

¹³ «Bée oli mokpa nwa mokyisi. Ka bo mokpa mumani vale, bamokula mobuya vale ndengye'ye? Temokuli ba na tina, baamovaka o nze, bato baamokyita. ¹⁴ Bée oli saa ya mokyisi, mokyisi nwaatongama o ikolo sa ngomba temokoyi ibombama. ¹⁵ Tebaalosa tala pho ya iekukya na katini, kasi baete ye o ikolo sa mesa pho eweninya bato baso baali o ingambi. ¹⁶ Yango mena, osengyesi ilola o boo pha bato ndokolo tala pho bawene

bolaa bookyele b̄εε, emba baambe kumbela Ango wa b̄εε ooli o ikolo.»

Mateya pho ya mibeko

¹⁷ «Saumunya obokye nga naya pho ya imanya mobeko nwa Mose na mateya ma baimosi ba Nwaphongo. Siika yaa pho ya imanya kasi pho ya ikokya. ¹⁸ Eli phele, na wo na b̄εε, tee n̄n̄o wamumana ikolo na muse, ete bamanya lowo lonolo o mibeko, ebe na nwana itanga o mookyiki owakoma b̄εε omoo ete baamumanya. ¹⁹ Yango mena, na nza na nza okomanya n̄n̄o nwana mobeko o mokyiki, kambe nateya bato basuu bakyele bomo, amoba moto wa mbomela o bokonzi pha ikolo. Ka iyo nzaa ookokumole mibeko kambe na teya bato basuu obokye bakyele bomo, amoba moto wa boo o bokonzi pha ikolo. ²⁰ Na wo na b̄εε, luka ikumola Nwaphongo ileka bookomokumole bateye ba mibeko na Bafalisayi, bo phe, otoonyolo o bokonzi pha ikolo.»

Mateya pho ya yoo

²¹ «Waunva oka ewole ya bankoko kyewo bobo: “Sa boma moto; moto oobomi moto, bateni ba malombe baamosambisa.” ²² Kasi nga na wo na b̄εε bobo: Moto munsu ookyesi nwebi yo, bateni ba malombe baamosambisa. Ka ootosi nwebi obokye: “Ebubusi!” ikyita siinene sa banganga ba Nwaphongo saamosambisa. Owa mowoo na nwebi ne yokye: “Alem-ana!” ebongyi obokye bamovakye o nwenya nwa lifelo. ²³ Bokokye o mesa ma Nwaphongo pho ya ikye mophe ibonza, bo omoo okye umunya obokye oli na lowoo na nwebi na we, ²⁴ langya ibonza sa we imbale ya mesa ma mabonza, kyende naino okye bongye na nwebi na we, emba ombe ya ambya ibonza sa we oka Nwaphongo. ²⁵ Bo moto aephundi, bo b̄εε ne kombe kyende oka ba zuzi, bongya ne wataaba b̄εε o nzela. Bo phe,

moto me amoeyambya oka ba zuzi, bamoetoma oka batuluku pho baenyosa o boloko. ²⁶ Nde phele na wo na we: Otootokolo o boloko tee n̄n̄o waamophuta we mbongo ya we eso.»

Mateya pho ya baphemba

²⁷ «Waunva oka bawo bobo: “Sakyela phemba na nwanwasi wa moto.” ²⁸ Kasi nga na wo na b̄εε bobo: Moto munsu ookyekyi nwanwasi wa nwebi pho ya imooka phowa, ambokyele ne phemba o ndondo ye. ²⁹ Bo ziyo sa we saa boloo si etome o ikyela bobo, osiphengolo, osivakye itakye. Elekyi bolaa pho ya we ibungya enango yonoyo ya nzoto ya we na obokye baevakye muwosi o lifelo. ³⁰ Bo eboko ya we eya boloo kyeetome o ikyela bobo, oetene, oevakye itakye. Elekyi bolaa pho ya we ibungya enango yonoyo ya nzoto ya we na obokye okye muwosi o lifelo.»

Mateya pho ya iboma bolonga

(*Matiye 19.9; Malako 10.11-12; Luka 16.18*)

³¹ «Bakulaka wo bobo: “Bo lele ale nwasi we, asengyesi obokye amokomele mokanda moimole obokye bolonga bowee.” ³² Kasi nga nawo na b̄εε bobo: Moto munsu ookole nwasi we, boteebe pho ya mibeko misuu miikatele bolonga me obokye bowe phe, mena atomise nwanwasi me ikyela baphemba. Ka moto owamolonga nwanwasi wa ndenge mena, akyesi phemba.»

Mateya pho ya ikata seleka

³³ «Wakulaka oka obokye bawoko na bankoko ba banga bobo: “Sakata seleka ya bole. Kasi kyela maphoo maso malakyi we bookatakyi we seleka o boo pha Nkolo.” ³⁴ Kasi nga nawo na b̄εε bobo: Sakata seleka n̄n̄o nwana bokyii bobo. Ebe na nkombo ya ikolo, pho ikolo eli eziye ya Nwaphongo. ³⁵ Naa na nkombo ya munse, pho muse eli elele ekye teye yo makolo me, naa na nkombo ya Yelusaleme,

pho Yelusaleme eli mokyisi nwa Mokonzi munene. ³⁶ Sakata seleka na moto nwa we, pho tokokyi ibuya suwe ya we ntane naa nsindo. ³⁷ Bo ee, wo obokye: "Ee". Bo phe, wo obokye: "Phe". Maphoo maso mabakya b̄ee o maamana maute na Molembe.»

Mateya pho ya ibuya bobo
(Luka 6.29-30)

³⁸ «Waoka bawoko bobo: "Ziyo pho ya ziyo; zino pho ya zino." ³⁹ Kasi nga na wo na b̄ee bobo: Bo moto akyesi bobo, samobuyisa bobo. Bo moto aewandi engyete o itama sa boloo, kula mophe saa bowee. ⁴⁰ Bo moto kalukye iyekamba o baloo pho ya iyebololo simisi, omolele na muna munkoto. ⁴¹ Bo moto aeyongyi na bokusi ikye moika o ebonga, kula lekana ne itakye na ebonga. ⁴² Bo moto aeyongyi ekpele, omophe; bo azingyi ibeka na we, omobekya.»

Izinga banguna
(Luka 6.27-28, 32-36)

⁴³ «Waoka bawoko bobo: "Zinga nwebi na we, ina munguna nwa we." ⁴⁴ Kasi nga na wo na b̄ee bobo: Zinga banguna ba b̄ee, bondele pho ya bato baenyokolo. ⁴⁵ Emba waamba baa bakolo bana ba Ango wa b̄ee Ooli o ikolo. Pho katokolo moo nwe na pho ya bato baabe na pho ya bato baala. Kanoya mbula pho ya bato bakyele bolaa na pho ya bato bakyele bobo. ⁴⁶ Bo kozingye nde bato baezingye, mbano ye eyamozwa b̄ee oka Nwaphongo? Na baphutise ba mputi bakyele bomo! ⁴⁷ Bo kobeya nde bana nyango na b̄ee, mena o kyesi lowo lolekyi? Phe! Na bato bate baebe Nwaphongo bakyele nde bomo! ⁴⁸ B̄ee ba bato baala boli Ango wa b̄ee owa ikolo molaa.»

6

Mateya pho ya isunga babola

¹ «Kyeba na ndengye ekyekelele b̄ee Nwaphongo. Samokyelela o

miyo ma bato obokye baewenkye. Bo phe, otozwe mbano oka Ango wa b̄ee oli o ikolo. ² Waa kabele we mobola ekpele, sakyela obokye bato baewene bokyele banyamabole o mangambi ma makyita na o nsongo pho bato babakumisa. Nde phele, nawo na b̄ee ngakye: Baambozwa mbano ya be. ³ Kasi bo eboko ya we eya boloo kyekabele mobola, kyela obokye eboko ya we eya bowee saeba. ⁴ Pho ikabo sa we sibee miibombo; emba Jngo okowene maphoo mabombama amoeyuma.»

Mateya pho ya ibondela
(Luka 11.2-4)

⁵ «Bo kobondela, sa baa ya bato ba b̄ee; bazingye ikyemiteme o mangambi ma makyita na o nsongo pho ya ibondela pho bato baso babawene. Nde phele, nawo na b̄ee; baambozwa mbano ya be. ⁶ Kasi iwe, bokolukye ibondela, nyolo o kolale we, ziba ekomba, bondela Jngo oli o elele me eya ibombo, yo okowene iso ikyikyele we miibombo amoephe mbano. ⁷ Wa bondela b̄ee Nwaphongo, sa wo maphoo maikye ndokolo bato bate baebe Nwaphongo; baumunya obokye Nwaphongo aabaoka nde bo bawo na boikye. ⁸ Sakyela ya be, pho Nwaphongo, ango wa b̄ee, kaebe iwaa iisengyesi na b̄ee, b̄ee naino sataa iyonga.

⁹ Kyeka bosengyesi b̄ee ibondela:

"Ango wa banga ooli o ikolo, nkombo ya we ebe esantu.

¹⁰ Bokonzi pha we boyee; mokano nwa we mokyelame wawa o se ndokolo bokokyelame wango o ikolo.

¹¹ Olophe lolo ntoma iikokyi.

¹² Ololimbisa bobo bookyesi banga nde bokolimbisa banga bebi bobo bolokyesi be.

¹³ Salokamba o bimekyi;

kasi olobikya o nsee ya Molembe. [Pho bokonzi, mwiya na nkyemo ili ya we bobele na bobele. Ame.]»

14 «Pho, bokolimbisa bebi fobe boekyesi be, Ango wa beë ooli o ikolo amoelimbisa me. 15 Kasi bo oleë ilimbisa bebi fobe boekyesi be, Ango wa beë etaelimbisa fobe boekyesi beë me.»

Mateya pho ya imiima ntoma

16 «Waamiime beë ntoma, samikyela ngongo bokokyele banyamaole, bakangye maboo ma beë pho bato baso bawene obokye bamiimi ntoma. Nde phele, na wo na beë, baambozwa mbano ya be. 17 Kasi we, bo omiimi ntoma, kunyola boo pha we, bongya suwe na bolaa. 18 Pho bato saeba obokye omiimi ntoma; moto owaaloeba nde Ongoo ooli o elele ya ifombo. Emba Ongoo ookowene maphoo maali o mabombo, amoephe mbano.»

*Ifomba ezwele o ikolo
(Luka 12.33-34)*

19 «Sa bomba ezwele o mokyisi mumu. O mokyisi mumu, munse na mabembe bamoeyoto, baibi bamobuka maphungola pho ya ieyifa. 20 Kasi bomba ezwele nde o ikolo oka Nwaphongo. Pho omoo tewali munse, mabembe ma iyoto mbolo temali, na baibi baibuka mangambi tebali. 21 Pho elele eli ezwele ya we, ndondo ya we elangyi nde omoo.»

*Tala ya nzoto
(Luka 11.34-36)*

22 «Miyo mali tala ya nzoto; bo miyo ma we mali na bolaa, nzoto mobimba ya mowene saa, 23 Kasi bo miyo ma we mali na bolosi, nzoto ya we mobimba yamobaa o enzombi, otoowene ekpele. Nde bomoo, bo tala eeli o ndondo ya we ebuto enzombi, enzombi me yamoba ekusi koleka.»

*Nwaphongo naa baphalanga
(Luka 16.13)*

24 «Moto monomo takoyi ibaa moombo wa bankolo babale; naa amoina monomo, amba zinga oomoyoko, naa amotosa monomo amba tiyola oomoyoko. Tokoyi ibaa na mbala yonoyo moombo

wa Nwaphongo na moombo wa baphalanga.»

*Samitungyisa pho ya maphoo
masengyesi na beë
(Luka 12.22-31)*

25 «Yango mena na wo na beë ngakye: Samitungyisa pho ya iza na inywaa iisengyesi na beë pho ya ibika, naa pho ya bitobu biisengyesi na beë pho ya nzoto. Bomoo teboolekye ntoma? Nzoto te iilekye bitobu? 26 Kyeka manyosi, tebaaphikye, tebaanoko mbuma pho ya ifomba o mampende kasi Ango wa beë ooli o ikolo kabazeya. Emba beë toolekye manyosi? 27 Na bo omitungyise ndengye'ye, nzaa onte ya beë akoyi ibakya nono mokolo monomo o bomoo phe? 28 Ka pho ya'ye komitungyisa pho ya bitobu? Kyeka ndengye ekyetokolo ba phulele o manzabi; beë tebaakyele na etoma, tebaabambe na bitobu. 29 Kasi na wo na beë, ebe na Salomo, na ezwele ye eso, taikaka lata na bitobu biila koleka phulele nono yonoyo. 30 Taaumunya nkata iili loloo o inzabi, yana bakoyi iitumba o nwenya. Emba bo Nwaphongo ailasee babona, takoyi ilasa na beë? Pho ya'ye ianola sa beë sili sikyiky? 31 Sa mitungyisaka na iwo obokye: "Tomoza iye? Tomunywa iye? Tomolata iye?" 32 Kyemitungyisa na iluka iso miina nde bato baate baebe Nwaphongo. Kasi Ango wa beë oli o ikolo kaefe obokye osengyesi na yango. 33 Taaluka phanza Bokonzi pha Nwaphongo na ikyela maphoo maazingye yo. Emba amba ephe iso iyoko iisengyesi na beë. 34 Sa mitungyisa pho ya yana, yana yango mampeza yaamitungyisa na maphoo ma yango. Mokolo na mokolo moli na nkaka iikoyi na nwango.»

7

*Satenela nwebi bolombe
(Luka 6.37-38, 41-42)*

¹ «Satena bolombe mi mobesi nwa moto, pho Nwaphongo nde aetenesi bolombe mi mobesi nwa b̄εε. ² Pho Nwaphongo amoekyeka bookokyekye b̄εε b̄εbi, amoekyela bobē naa bolaa nde bookoyele b̄εε b̄εbi. ³ Pho ya'ye kowene mungalala mooli o ziyo sa nwebi na we kasi toowene ibaya siili o ziyo sa we? ⁴ Kowō na nwebi na we obokye: "Le naemanya mungalala mooli o ziyo sa we." Okokyi iwō babona ndengye'ye pho o ziyo sa we ibaya siili, kasi kosiwene nde pha. ⁵ Nyabōole, taamanya phanza ibaya siili o ziyo sa we, waamba wene na bolaa pho ya imanya mungalala mooli o ziyo sa nwebi na we. ⁶ Saphē manva mbolo iisantu, pho makokyi iyekpana ietwa; savaka bayaka ba motuya o boo pha mangulu, pho nde babakyiti.»

*Ionga, iluka na ikomola mozibo
(Luka 11.9-13)*

⁷ «Onga bamoephē, luka wamozwa, komola mozibo bamoezibola. ⁸ Pho moto munso okoongye bamophē, ookolukye kazwe na ookokomole mozibo bamozibole. ⁹ Nzaa onte ya b̄εε ookokyi iphe nwana we ibanga bo amoongyi ipa? ¹⁰ Naa nzō bo amoongyi swe? ¹¹ Bo b̄εε bato babe koebe iphe bana ba b̄εε mbolo iindaa, emba na Ango wa b̄εε oli o ikolo takokyi iephe mbolo iilekyi bolaa boomongyi yango? ¹² Iso ikyizingye b̄εε obokye baekyelele yango, na b̄εε oikyelele b̄εbi, kyeka iikyiloteya mibeko ma Mose na nkanda ya baimosi.»

*Mozibo mookyiki
(Luka 13.23-24)*

¹³ «Nyōlo o mozibo mookyiki! Pho mozibo nwa inyōlo o mokyisi nwa bawee moli munene ná nzela ekyekyende omō teeli na nkamba. Yango mena bato baikye baebengye.

¹⁴ Kasi mozibo nwa inyōlo o mokyisi nwa bato bali na bomōō, moli mokyiki, ná nzela ekyekyende omō eli na mpika. Yango mena bato baezwe tebali baikye.»

*Baimosi ba bōle
(Luka 6.43-44)*

¹⁵ «Nde kokyēbe na baimosi ba bōle! Baye oka b̄εε balati lopho la mpate nzuka o motema nde mangōō. ¹⁶ Waabaeba na mobesi nwa bē. Tebaimbe mbuma ya vinyō mi nkaa naa mbuma ya fige mi nwete nwa milō. ¹⁷ Nwete molaa mobote mbuma ndaa, nwete moobe mobote mbuma mbe. ¹⁸ Nwete moola temokokyi ibota mbuma iimbe naa nwete moobe temokokyi ibota mbuma iindaa. ¹⁹ Nwete munso moote mobote mbuma ndaa, baamokpete, baamovaka o nwenya. ²⁰ Yango mena, wamoeba baimosi ba bōole na mobesi nwa bē.»

*Biwōle na Bikyela
(Luka 13.25-27)*

²¹ «Teli baawō na nga obokye: "Nkolo, Nkolo", baamunyoō o Bokonzi pha ikolo, kasi nde baakyele maphōō maazingye Tata oli o ikolo. ²² Mokōlo nwa moya sambisa nga mokyisi, bato baikye ba mowō na nga b̄εkye: "Nkolo, Nkolo, tobaka baimosi na nkombo ya we. Totōkōlōkō malōbo mabe na nkombo ya we; tokyelaka bilekyesako biikye na nkombo ya we." ²³ Kasi nga namba wō na b̄εε ngakye: "Sieyēbe, mana o boo pha nga b̄εε bato babe!"»

*Mangambi mabale
(Luka 6.47-49)*

²⁴ «Yango mena, moto munso ookyi mateya ma nga ambi na matosa, ali ndokolo moto wa malondo ootongyi ingambi se o ikolo sa mabanga. ²⁵ Mbula enō, maa matondi, ewele ekusi enyingyinye ingambi, tesiiki uuwa pho basitonga o ikolo sa mabanga. ²⁶ Kasi moto munso ookoye mateya ma nga taambe na matosa, ali

ndokolo ebubusi ootongyi ingambi se o ikolo sa musengye. ²⁷ Mbula eno, maa matondi, ewele ekusi enyingyinye sina ingambi, siuwo siso siso.»

*Bokonzi pha Yesu
(Malako 1.22; Luka 4.32)*

²⁸ Waunva Yesu mateya mamana, bato baso bakamwaka na moteyesi nwe. ²⁹ Pho taikaka baa kateya ya bateye ba mibeko, kasi kateya na bokonzi bosu.

8

*Yesu abikye moto ooli na bolosi
pha maba*

(Malako 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹ Waaba Yesu kaute o ngomba, bato baikye baamba ya mobenga. ² Emba moto monomo oli na bolosi pha maba amba ya waali yo, aesi ya kusama o boo phe, amba wo ne yokye: «Nkolo, bo ozingyi okokyi iimbikya.» ³ Yesu amba ya elola eboko, amokumi, amba ya wo yokye: «Nazingyi, bika!» Nde mina wamo, maba me mamani. ⁴ Yesu amba ya wo ne yokye: «Oka na bolaa! Saika loimola moto, kasi kyende kyemiteya oka nganga ya Nwaphongo, oambya na ikabo bo wa wo Mose; pho ya iweninya oka bato baso obokye obikyi phele.»

*Yesu abikye mosali nwa mokonzi
nwa batuluku*

(Luka 7.1-10; Yoane 4.43-54)

⁵ Waaba Yesu kanyolo o Kapalanauma, mokonzi nwa batuluku ba Loma amba yaa ooli yo, amba ya nyingonela ne bobo: ⁶ «Nkolo, moto wa etoma wa nga alangyi o ingambi, taakokye ikula tambula, ali na bolosi boikye.» ⁷ Yesu amba ya wo ne yokye: «Nakyende, namokye mobikya.» ⁸ Mokonzi nwa batuluku amba mobuyisa yokye: «Nkolo, nga nali nza obokye onyolo o ingambi sa nga? Kasi wo nde lowo lonolo, moto wa etoma wa nga amobika. ⁹ Pho nga natosa bakonzi ba nga;

nali na na batuluku baantosa. Bo na wo na monomo ngakye: “Kyende!” kakyende, bo na wo na oomoyoko ngakye: “Yaka!” kaye, na bo natomi moto wa etoma wa nga obokye: “Kyela bobo”, kakyele.» ¹⁰ Waaoka Yesu baabona, ambakamwa amba ya wo na bato baabaka bamobengye yokye: «Nde phele na wo na be, naino siweni moto wa ianola ndengye eye onte ya bato ba Isalayele. ¹¹ Na wo na be ngakye: Bato baikye bamouta biitokolo munyele na biikye waa munyele, bamoyanyolo o bokonzi pha ikolo, bamozaa o eseleko elele yonyo na Abalayama, na Izake na na Yakobo. ¹² Kasi bato baabakyi bato ba Bokonzi pha ikolo, baabavaka o ibanda, o enzombi, omo bamobutwa ilela na itwa mino.» ¹³ Emba Yesu amba ya wo na mokonzi nwa batuluku yokye: «Butwa oka ya we, pho ya ianola sa we, Nwaphongo aephe iso imoongyi we.» Nde o sina imbela me, moto wa etoma wa mokonzi nwa batuluku abikaka.

*Yesu abikye bato baikye baa
malosi*

(Malako 1.29-34; Luka 4.38-41)

¹⁴ Yesu amba ya kyende o ingambi sa Petelo. Aesi ya kye zwa nyango wa nwasi wa Petelo alangyi ali na mowewe. ¹⁵ Amba mokuma na eboko, mowewe moesi ya mana, amba ya injwa abuto imokyelela. ¹⁶ Waakoma nkonkolo, bamba yelela Yesu bato baikye baa maloso mabe. Yesu amba phaphala na mango, amba mitokolo, amba na bikya bato baso baabaka na malosi. ¹⁷ Akyelaka mapho maso babona pho ya ikokya maloba ma moimosi Isaya waa wo yo obokye: «Akpe bileme ba banga, anyanye na malosi ma banga.»*

Baazingye ibenga Yesu

(Luka 9.57-62)

¹⁸ Waawene Yesu bato baikye bamolungye, amba ya wo na baekosi be yokye toakale o ngambo

* 8:17 8.17 Yisaya 53.4.

eyoko ya ebale. ¹⁹ Nde o sina imbele me, moteye monomo wa mibeko amba yaa oli Yesu amba ya wo ne yokye: «Moteye, namoebenga mboka eso eya mokyende we.» ²⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Manzumbu mali na bikakala, manyosi mali na moobo, kasi nga Nwana wa Moto sili na elele ya imilangya.» ²¹ Monomo na baekosi be amba ya wo ne yokye: «Nkolo, inde naingyele taakye kunda tata.» ²² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Imbengye, le bawee na bawee bakundane.»

*Yesu azibise Ewele na kanda
(Malako 4.35-41; Luka 8.22-25)*

²³ Bobele Yesu amba ya kpela o vato na baekosi be baamba yakye ne molongo. ²⁴ Mbala yonyo Ewele ekusi eesi yakyela o ebale, emba maa matati inyolo o vato. Kasi Yesu abaka na ebuu. ²⁵ Baekosi bamba ya susinya waali yo, baesi ya moumola bekye: «Nkolo olobikya, tomowaa!» ²⁶ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Be koile iye? Iyanola sa be sili sikyiky!» Emba amba ya injwa, aesi ya phaphala na Ewele na maa nono waa ikala wango phio. ²⁷ Be baso bakamwaka bekye: «Moto oyo ani baa nzaa obokye Ewele na kanda imotosa?»

*Yesu abikye bato baa malobo mabe
(Malako 5.1-20; Luka 8.26-39)*

²⁸ Waakoma Yesu o ngambo ya ebale, o mokyisi njwa Gadara, bato babale bautaka o malita, batokosi baesi ya vana ne. Bato me babaka na malobo mabe, babaka batombo na bokusi; yango mena bato tebakokaka ikula lekana mi nzela me. ²⁹ Bato me bamba butwa iyanwana bekye: «Injana wa Nwaphongo, banga na we lowo'ye? Ombo ya lotungyisa wawa naino imbele me sataa koka?» ³⁰ Nwana itakye na waali be, bokanda pha mangulu phabaka bokyemizaa. ³¹ Milimo mibe mamba nyingonela

na Yesu bobo: «Boozingyi ilowiinya, olotome tokye nyolo o mangulu mamana.» ³² Yesu amba ya wo na be yokye: «Kyende kye nyolo mi me.» Milimo mibe maamba tokolo oka bato baabana, makyekye nyolo o mangulu. Mbala yonyo, mangulu maso maesi ya uta o ngomba, makye mivaka o ebale. ³³ Bato baabaka babanza mana mangulu baesi ya lota nono o lombo, bakye imola mapho maso maalekaa na bato baabaka na malobo mabe. ³⁴ Emba bato baso ba mokyisi me bamba tokolo pho ya ikye vana na Yesu; waawene be, bamba moonga obokye amane o mokyisi njwa be.

9

*Yesu abikye moto owa otono makolo
(Malako 2.1-12; Luka 5.17-26)*

¹ Yesu amba kpela o vato, amba kula katisa ebale, aesi ya kyende o mokyisi nwe. ² Bamba moyelela na moto monomo owa otono makolo alangyi o itoko. Waawene Yesu ianola sa be, amba ya wo na moto owa otono makolo yokye: «Injana wa nga ititala! Masumu ma we malimbisami!» ³ Emba bateye ba mibeko baamba ya butwa iwono onte ya be bekye: «Moto oyo katole Nwaphongo!» ⁴ Yesu aebaka maumunya ma be amba ya wo na be yokye: «Oli na maumunya mabe o mandondo ma be pho ya'ye?» ⁵ Eli pha iwobokye: «Masumu ma we malimbisami», nde iwobokye: «Injana tambula?» ⁶ Kasi nazingyi oebe obokye, Nwana wa Moto ali na bokonzi o munse mumu pha ilimbisa masumu.» Emba amba ya wo na moto owa otono makolo yokye: «Injana, kpa itoko sa we, butwa o ingambi!» ⁷ Moto me amba ya injwa nono waabutwa yo o ingambi se. ⁸ Waawene bato babona, bailaka na boikye, bakumbelaka Nwaphongo pho aphe bato bokonzi ndengye mena.

*Yesu abangyi Matiye
(Malako 2.13-17; Luka 5.27-32)*

⁹ Yesu aesi ya mana omɔ, waaba yo kalekane o nzela, aesi ya wene moto monomɔ nkombo ye Matiye azasi o elele ye ya etoma ekyekye bɛɛ phuta mputi. Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Imbengye!» Matiye amba ya teme amobengyi. ¹⁰ Waaba Yesu kaze o ingambi sa Matiye, baphutise ba mputi na bato ba masumu baikye babaka o mesa elele yɔnyɔ ne na baekosi bɛɛ. ¹¹ Waawene Bafalisayi babona, bamba ya tuna baekosi ba Yesu bekye: «Moteye wa bɛɛ kaze elele yɔnyɔ na baphutise ba mputi na na bato ba masumu phɔ ya'ye?» ¹² Yesu abaokyi amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Bato bali na nzoto ndaa tebasengyesi na munganga, kasi esengyesi ne nde baali na malosi. ¹³ Kyende kye ekola ntina ya maloba makomama o buku pha Nwaphongo obokye: «Nazingye motema nwa iokyela bato ngongo, kasi mambeka ma manyama phe.» Phɔ siiki ya banga bato baala kasi naesi ya banga nde bato ba masumu.»

*Yesu kawɔ phɔ ya imiima ntoma
(Malako 2.18-22; Luka 5.33-39)*

¹⁴ Baekosi ba Yoane Mobatise bamba yaa ooli Yesu, baesi ya motuna bekye: «Banga na Bafalisayi tomiime ntoma mbala na mbala. Baekosi ba we tebaakyele bomɔ phɔ ya'ye?» ¹⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Koumunya obokye bato baabangyi bɛɛ o eseleko ya bolonga bakokyi iba na ngongo bo molongyi ali na bɛ? Teli bomɔ! Kasi imbele sonosɔ waamumanya bɛɛ molongyi onte ya bɛɛ, emba bamba tata imiima ntoma.»

¹⁶ «Moto na monomɔ taapke etato ya etobu eenyakune phɔ aebambe na etobu eya boka, phɔ etato me ya mowawola etobu eya boka, iluu me samobutwa sinene. ¹⁷ Tebaateye maleku maa swaswa o mambongo maaboka;

phɔ bobakyesi babona, mambongo mamoboya, maleku mamokyende o se. Kasi bateye maleku maa swaswa nde o mambongo maanyakune phɔ masɔ mabatelame na bolaa.»

*Yesu abikye nwana wa nwanwasi
na nwanwasi owa bolosi pha malongo*

(Malako 5.21-43; Luka 8.40-56)

¹⁸ Waaba Yesu kabawole babona, mokonzi monomɔ nwa bayuda amba ya mokusamela aesi ya wɔ ne yokye: «Nwana wa nga wa nwanwasi awe nde inwanwa eye, kasi yaka, omotandele eboko, amobika.» ¹⁹ Yesu amba ya teme, aesi ya mobenga yo na baekosi bɛɛ.

²⁰ Nwanwasi monomɔ, abaka na bolosi pha itokolo malongo phaa koko mbula iko mbuka ibale, aesi o sima ya Yesu, aesi ya kuma nsongye ya etobu Ye. ²¹ Phɔ amiwolekye yokye: «Bo nakye kuma nono nsongye ya etobu Ye, namobika.»

²² Yesu amba ya miekola, aesi ya mowene, amba ya wɔ ne yokye: «Ititala, nwana wa nga! Iyanola sa we siebikye.» Nde mina wamo nwanwasi me abikiyi.

²³ Yesu amba ya koma o ingambi sa mokonzi me. Waawene yo batubi batube meembo phɔ ya iluka ikye kunda ebembe, na bato baikye bambe kula lela na bokusi. ²⁴ Yesu amba ya wɔ yokye: «Tokolo, phɔ nwana taikiyi waa, kasi alasi nde ebuu.» Kasi bamba tata imoekye. ²⁵ Waatokolo bɛɛ bato basɔ o nze, Yesu amba ya nyolo o ingambi saabaka mowee, amba mophila o eboko nono wa inwa yo. ²⁶ Simo me ya tambulaka mboka esɔ o mokyisi me.

Yesu abikye bato babale baapholo miyo

²⁷ Imbele saa mana Yesu omɔ, waaba yo kalekane o nzela, bato babale baapholo miyo baesi ya mobenga, bakye mi anwana bekye: «Nkoko wa Davidi, olookye ngongo!» ²⁸ Waakoma Yesu o ingambi, bato baapholo miyo

baabana bamba yaa wali yo. Yesu amba batuna yokye: «Oli na ianola obokye nakokyi ikyela bomo?» Bamba anola bekye: «Ee, Nkolo.»²⁹ Emba Yesu aesi ya bakuma o miyo amba ya wo yokye: «Waekyelamele boanosi bee!»³⁰ Miyo ma bee mabuto iwene, Yesu amba ya bakatela na bokusi yokye: «Oka na bolaa, moto monomo saika eba lowo lolo.»³¹ Kasi bee bakyekye butwa iimola nde ngambo ya Yesu mboka eso.

*Yesu abikye moto owa mbubu
(Luka 11.14-15)*

³² Waaluka bee ikyende, bamba yelela Yesu moto monomo owa mbubu pho abaka na bolobo bofe.³³ Waatokolo Yesu bolobo bofe me, moto owa mbubu abuto iwo. Bato baso bakanwaka bamba wo bekye: «Naino toloweni lowo la ndengye eye o Isalayele!»³⁴ Kasi Bafalisayi bamba wo bekye: «Eli mokonzi nwa malobo mabe moto okomophe bokonzi pha itokolo malobo mabe.»

*Yesu aokyi bato ngongo
(Malako 6.6b, 34; Luka 10.2)*

³⁵ Yesu atambulaka o nkyisi iso inene na iinkyiki; abaka kateya o mangambi ma makyita, Simo Elaa ya bokonzi na ibikya bato ba malosi ndengye na ndengye na na bileme ba be.³⁶ Aokaka ngongo iikye o ndondo ye pho ya boikye pha bato bawenekye yo, pho baphembekye, baengyebanaka ndokolo mampate mazangyi mo banze.³⁷ Emba amba ya wo na baekosi bee yokye: «Mbuma ili nzikye o inzabi, kasi bato ba iinoko tebali baikye.³⁸ Onga na nkolo wa inzambi atome bato ba etoma baikye pho bamunokyele mbuma.»

10

*Batoma iko mbuka babale
(Malako 3.13-19; Luka 6.12-16)*

¹ Yesu amba ya banga baekosi bee iko mbuka babale, amba baphe mwiya nwa itokolo malobo mabe na ibikya malosi ndengye na

ndengye.² Kyeka mankombo ma bana batoma iko mbuka babale: Owa boo Simo okobangye bee Petelo na nwana nyango Andele; Zake na nwana nyango Yoane, bana ba Zebede;³ Filipe na Batelemi; Toma na Matiye mophutise wa mputi; Zake nwana wa Alafe, na Taade;⁴ Simo owa ingomba sa baatembele mokyisi nwa be, na Yudasi Mosikaliota owa ungyaka Yesu.

*Etoma ya batoma iko mbuka
babale
(Malako 6.7-13; Luka 9.1-6)*

⁵ Yesu amba ya toma batoma iko mbuka babale baabana; amba ya baphe mitindo mimi: «Sakyende o nkyisi ya babutu; sanyolo o mokyisi monomo nwa Samaliya.⁶ Kasi kyende nde oka bato ba Isalayele pho babutwa ndokolo mampate mabungyi.⁷ Waamoba bee o nzela, kyemiimola obokye: “Bokonzi pha ikolo bokomi phenephe.”⁸ Bikyia bato ba malosi, akola bawe, bikya bato ba maba, tokolo malobo mabe. Ozwee pha, ambya pha.⁹ Saphila wolo, na phalanga o makuba ma bee.¹⁰ Saphila ikuba pho ya imbanga, na basimisi babale, saphila na mapapa, na motuu. Pho, moto wa etoma abongyi na mbano.¹¹ Bo okomi o mokyisi monomo munene naa mokyiki, luka moto owa ndondo elaa, zala oka ye tee noko mokolo nwa mumana bee o mokyisi me.¹² Bo onyosi o ingambi sonoso, wo obokye: “Bose bofe na bee.”¹³ Bo bato ba ingambi me baeyambi, bese pha bee pha mofa na be; “Ka bo tebaeyambi, bese pha bee pha moebutolela.¹⁴ Bo o ingambi sonoso naa omokyisi monomo, bale ieyamba na ieyoka, lekana ombe lasa mobulubutu nwa makolo ma bee.¹⁵ Nde phele na wo bee ngakye: Mokolo nwaa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya mokyisi mamuna yamoleka eya Sodomo na Gomola.”»

*Minyoko maa moyaa**(Malako 13.9-13; Luka 21.12-17)*

¹⁶ «Okyemela! Naetome ndokolo mampate onte ya mangoo. Yango mena obe na bokyengyi ndokolo manzoo, na bonyile ndokolo mankoto-nywenya. ¹⁷ Kyeba, pho bato bamoesyela oka bazuzi, bamoebinda phimbo o mangambi ma makyita. ¹⁸ Pho ya nga, ba mokyē na bēē o boo pha bato baatebaebe Nwaphongo baeyokye. ¹⁹ Waa mokyē bēē o boo pha bazuzi, bēē saila pho ya maphoo masenygesi bēē iwō, maphoo maamowō bēē, wamazwa nde imbēle mē. ²⁰ Maphoo mē ete maaute na bēē, kasi Bolobō pha Ango wa bēē pha mowō onte ya bēē. ²¹ Onte ya ibota, baná bamoungya banaa nyango na bēē obokye bababome. Ba ango bamoungya bana ba bē, bana bamoekpenela baboti ba bēē pho bababome. ²² Bato baso bamoeyina pho ya nga. Kasi owa moitala tee nōnō o suka amobika. ²³ Waamoenyokolo bēē o mokyisi mōnōmō, lota o mokyisi mooyoko. Nde phele na wō na bēē ngakye: Oototaa unva itambula o nkyisi iso ya Isalayele mena Nwana wa Moto sa boyakakye. ²⁴ Moekosi taalekye moteye wē, moto owa etoma taalekye mokonzi nwe. ²⁵ Wa bongyi nde obokye moekosi abutwe booli moteye nwe, na moto wa etoma booli mokonzi nwe. Bo babangye mokonzi nwa ibota Belezebula, ka baná baamba babanga ba nza?»

*Moto ookokyi bēē iila**(Malako 8.38; Luka 9.26; 12.2-7)*

²⁶ «Yango mena saila moto. Mokolo mōnōmō moli, mowaa maphoo maso maabombama mamotokolo o nze, maphoo maazite bēē mamobana. ²⁷ Ikyiewole nga o enzombi, okule iwōō waa moo, ka ikyikolo bēē na bēē o itoo, o iwōō o ikolo sa motondo. ²⁸ Saila baabome nzoto kasi te bakokyi iboma molimo, ila nde Nwaphongo ookokyi iboma na nzoto na molimo

o lifelo. ²⁹ Tebaungya manyosi mabale maakyiki na motuya mokyiki? Kasi yōnōyō na mango teeka o se sa obokye Ōngō wa bēē, Nwaphongo saeba. ³⁰ Pho ya bēē, eli nde bomō, na suwe ya bēē ango wa bēē Nwaphongo kaiyēbe na motuya. ³¹ Yango mena bēē saila, pho oli na ntina koleka manyosi maikyē maakyiki.»

*Ianola ndee ilē Yesu**(Luka 12.8-9)*

³² «Moto okonzanole o miyo ma bato, na nga naamoanola o boo pha Tata ooli o ikolo. ³³ Ka moto owamunzangana o boo pha bato, na nga naamoangana o boo pha Tata ooli o ikolo.»

*Bose phe, kasi ebasi**(Luka 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ «Saumunya obokye naesi yaambya bōse o mokyisi. Siikiyi yaambya bōse, kasi ebasi. ³⁵ Naesi pho ya iyakabola nwana wa lele na ango, nwana wa nwanwasi na nyango, nwanwasi wa nwana na nyamolo nyē. ³⁶ Nde phele, banguna ba moto ya mobaa nde bato ba ibota sē.»

³⁷ «Moto ookozingye nyango naa ango indeka nga, takokyi ibaa moto wa nga. Moto ookozingye nwana wē wa lele naa wa nwanwasi indeka nga, takokyi ibaa moto wa nga. ³⁸ Moto ootonyanya ekulusu yē pho ya imbenga, takokyi ibaa moto wa nga. ³⁹ Moto ookozingye ibanza bomōō phe aabobungya, kasi ookobobungya pho ya nga amokula bozwa.»

*Moto oeyambi anzambi**(Malako 9.41)*

⁴⁰ «Moto oeyambi, anzambi nga; ka moto oonzambi, ayambi yo owantoma. ⁴¹ Moto owamoyamba moimosi wa Nwaphongo pho ali moimosi, amozwa iphuti siiphe Nwaphongo moimosi. Ka moto owamoyamba moto owa ndondo elaa pho ali moto wa ndondo elaa, amozwa iphuti siiphe Nwaphongo

moto wa ndondo elaa. ⁴² Nde phele na wo na bée ngakye: Moto owa mophee nōnō kopho ya maa ma mpiyo na mōnōmō wa baakyikyī onte ya baekosi banga, pho ali moekosi wa nga, amozwa iphuti se.»

11

Batima ba Yoane Mobatise (Luka 7.18-35)

¹ Waaunva Yesu iphe baekosi bée iko mbuka babale mibeko maamina, amba ya mana omō pho ya ikyemiimola na ikyemiteya o nkyisi yaa mambale. ² Yoane Mobatise abaka o boloko. Amba ya oka sango ya bitoma bikyele Klisto, emba amba ya toma baekosi bée baayoko, ³ pho bakyetuna Yesu obokye: «Eli we Masiya osengyesi iya ndee toziya mosuu?» ⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Kyende kye imola Yoane mapho maso maokyi bée na maaweni bée. ⁵ Bato baapholo miyo babuto iwene, baa otōnō makolo babuto itambula, bato ba maba babikyī, baa loko babuto ioka, baawa baako, baa ngōngō baokyi Simo Elaa. ⁶ Nkyisa ili na moto owa moba sa lee ianola se oka nga!»

Yesu kawo pho ya Yoane Mobatise

⁷ Waabutwa baekosi ba Yoane, Yesu aesi ya tata ituna bato pho ya Yoane yokye: «O bokye, okyekyi kyeka ye? Mumbunye monyingane na eweele? Phe? ⁸ Ka okyekyi kyeka ye? Moto alati bitobu bilaa? Ka balate bitobu bilaa bazale o mangambi ma bakonzi. ⁹ Ka okyekyi kyeka nde iye? Moimosi wa Nwaphongo? Ee, nde phele na wo na bée, alekyi na moimosi wa Nwaphongo. ¹⁰ Pho Yoane ali owa wo bée o buku pha Nwaphongo bobo: “Namotoma tima ya nga o boo pha we pho ya iebongyisela nzela.” ¹¹ Nde phele na wo na bée ngakye: Onte ya bato baso baabotama na nwanwasi, oolekyi Yoane Mobatise na ngambo talii. Kasi oolekyi bokyikyī o Bokonzi

pha ikolo, yo mōna alekyi Yoane na ngambo. ¹² Tata imbele saaba Yoane kateya tee nōnō lolō eye, bali nde injwana na bokonzi pha ikolo; banguna balukye ibobololo. ¹³ Baimosi ba Nwaphongo baso, ebe na mibeko ma Mose, baimolaka mapho mamana tee nōnō o imbele sa Yoane. ¹⁴ Ka bokolukye imoanola, Yoane ali Eliya owa imolaka bée iya se. ¹⁵ Ooli na matoo ma ioka, aokye!»

¹⁶ «Namoulinya bato ba lolō na nza? Baulane na bana baakyikyī baazasi o munsōngō bambe wo na bebi na bée bekye: ¹⁷ “Toulesi iphengo, toikyī bina! Totubi meembo ma elesi, kasi toikyī lela!” ¹⁸ Pho Yoane aya, waaba yo saza, sanywa, bekye: “Ali na bolobo bobel!” ¹⁹ Kasi Nwana wa Moto aesi, kaze, kanywe, bekye: “Kyeka moto oyo kaumunya nde izaa na inywa vinyo, ekamba ya baphutise bamputi na bato ba masumu!” Kasi zebi siwenene phele na bitoma ba sango.»

Nkyisi iinene ilee ianola Yesu (Luka 10.13-15)

²⁰ Emba Yesu amba butwa ioya nkyisi iinene yaakyelelaka yo bilekyesako biikye, pho bato ba nkyisi me tebaika bongola ntema ya be. Amba wo yokye: ²¹ «Ngōngō ya we mokyisi nwa Korazine! Ngōngō ya we mokyisi nwa Betesaida! Pho bilekyesako biakyelamaka oka bée bo biakyelamaka nde o Tula na Sidona, kalakala bato ba bée nde baunva lebe, nde baunva misweya mbutu, nde baunva bongola ntema ya be. ²² Yango mena nawo na bée ngakye: Mokolo nwaa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya bée ya moleka eyaaka Tula na Sidona. ²³ Na we Kapalanauma, koununya obokye wa mobaa nōnō o ikolo? Phe. Wamouta nōnō o mokyisi nwa bawe! Pho bo bilekyesako biakyelamaka oka ya we bo biakyelamaka o Sōdōmō,

mokyisi me nde motaabaa nono lolo eye. ²⁴ Yango mena nawo na we ngakye: Mokolo nwa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya we yamoleka eya Sodom.»

*Yaka oka nga, wamoema
(Luka 10.21-22)*

²⁵ Imbele saasina Yesu amba ya wo yokye: «Ee Tata, Nkolo wa ikolo na munse, naephe mesesi pho oziti maphoo mama na bato ba malondo na na bato baaekola, kasi omaimosi bato baatebali na ntina. ²⁶ Phele, Tata, wazingaka obokye wakyelame nde bomo. ²⁷ Tata aphe maphoo maso o maboko ma nga. Moto monomo taebe Nwana bo teebe Tata, na moto monomo taebe Tata bo teebe Nwana, na bawaa baazinga Nwana ibateya Tata.»

Phila na nga mokaka

²⁸ «Yaka oka nga bese baso baaphembi na iphila ephesi ezito na moeyeminya. ²⁹ Phila na nga mokaka, yaka ya zwe zebi oka nga, pho nali moto wa ngongo na wa bonyile; waamba ya zwa na boemakye. ³⁰ Mokaka moetomisa nga iphila nwa lawa, na ephesi ya nga teeli ezito.»

12

*Yesu ali Nkolo wa sabata
(Malako 2.23-28; Luka 6.1-5)*

¹ Imbele me, Yesu na baekosi bese babaka balekane o manzabi ma ble, yabaka mokolo monomo nwa sabata. Baekosi bese bawaka na nzala; baesi ya butwa ikyeminoko bikpoto ba ble bambe zaa ina mbuma. ² Waawene Bafalisayi baabona, bamba ya wo na Yesu bekye: «Kyeka baekosi ba we bakyele ikyikatele mobeko nwa banga ikyela mokolo nwa sabata!» ³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Toikatanga yaakyelaka Davidi na bebi ne wawaka bese na nzala? ⁴ Anyoloko o Ingambi sa Nwaphongo yo na bebi ne, bamba zaa mapa maaphekye bese

Nwaphongo. Tebakokaka na imaza; pho mobeko nwa banga mowo obokye kyemaze nde banganga ba Nwaphongo. ⁵ Naino totangyi o Mibeko ma Mose, wakomama obokye banganga ba Nwaphongo o Tempelo tebaakumole sabata, kasi nabo babona tebali na lowo? ⁶ Nawo na bese ngakye: Maphoo maawene bese wawa malekyi Tempelo. ⁷ Bo oebakyi ntina ya maloba maakoma bese o buku pha Nwaphongo maawo obokye: «Nazingye motema nwa iokyela bato ngongo, kasi mambeka ma manyama phe», nde tobaoye. ⁸ Pho Nwana wa Moto ali Nkolo wa sabata.»

*Yesu abikye moto owa nyiba eboko
(Malako 3.1-6; Luka 6.6-11)*

⁹ Yesu amba ya mana o elele me, aesi yakyende o ingambi sa makyita. ¹⁰ Moto monomo owa nyiba eboko abaka omo. Bafalisayi balukaka nzela ya imophunda, yango mena bamba ya motuna bekye: «Mobeko nwa banga moanole ibikya moto mokolo nwa sabata?» ¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bo monomo onte ya bese ali na mpate yonyo; bo embikye kaa o ibela siizindo mokolo nwa sabata, etaakye eyabola? ¹² Moto alekyi mpate! Kyelukye iwo obokye, mobeko nwa banga moanole ikyela moto bolaa mokolo nwa sabata.» ¹³ Emba Yesu amba ya wo na moto owa nyiba eboko yokye: «Elola eboko ya we.» Amba ya eyelola nono waabutwa yango elaa ndokolo eeyoko. ¹⁴ Bafalisayi bamba ya tokolo o ingambi sa makyita, bamba ya kye angana pho ya iwangya nwango nwa iboma Yesu.

Yesu ali moto wa etoma owa olo Nwaphongo

¹⁵ Waaoka Yesu maphoo maamana, aesi ya mana o elele me, bato baikye bamba ya mabanga. Amba bikya bato ba malosi baso. ¹⁶ Kasi amba ya bakatela na bokusi

obokye bée saimola bato elele eli yo.
¹⁷ Wakyelama babona pho ya ikokya maloba ma moimosi Isaya maa wo yo bobo:

¹⁸ «Nwaphongo yokye:
 Kyeka moto wa etoma wa nga owa olo nga.

Na mozingye,
 nali na nkyisa pho ye.
 Bolobo pha nga pha moba ne,
 pho aimole nkyisi iso maphoo maazingye nga.

¹⁹ Eta okye booka na moto,
 eta tombe njwesi,
 ete baamookye kakyemiwo o munsongo.

²⁰ Eta tene munkata njwaumbama;
 eta zimya tala ekyelukye izima.
 Amokyela babona
 tee nono wa molonga maphoo maso na bosembo.

²¹ Amoba molemo njwa nkyisi iso.»

*Yesu katokolo malobo mabe
 (Malako 3.22-30; Luka 11.14-23)*

²² Bamba yeleda Yesu moto monomo abaka na bolobo bofe, apholo miyo, ambi kula ba na mbubu. Yesu amba ya mobikya, emba moto me amba butwa iwo na iwene. ²³ Bato baso bakamwaka baamba tunana bekye: «Eye teli nkoko wa Davidi?» ²⁴ Waaoka Bafalisayi bawo babona, bamba wo bekye: «Moto mona katokolo malobo mabe pho mokonzi njwa bée Belezebula amophe bokonzi me!»

²⁵ Kasi Yesu aebaka maumunya ma be, amba ya wo na bée yokye: «Bo bato ba bokonzi bonobo bakabwa onte ya be, bokonzi pha bée pha mowaa. Bo bato ba mokyisi monomo naa ba ibota sonoso bakabwa, mokyisi naa ibota me itesiikule ba. ²⁶ Ka bo Molemba awiinye moto we, kato nde bokonzi phe mampenza, emba bokonzi phe phaamba koko ndengye'ye?»

²⁷ Bée kowo obokye Belezebula moto owampe mwiya njwa itokolo malobo mabe. Ka bo eli phele, owaamba phe bato ba bée mwiya njwa itokolo malobo mabe nza? Bato ba bée mampenza ba enyete! ²⁸ Bo

natokolo malobo mabe na Bolobo pha Nwaphongo, kyelukye iwo obokye Bokonzi pha Nwaphongo bokomi nono oka bée.»

²⁹ «Moto takokyi inyolo o ingambi sa moto mokusi pho ya ibololo mbolo ye, bo naino tamokangyi maphanga; kasi bo amokangyi maphanga, akokyi imobololo mbolo iso ya ingambi.

³⁰ Moto ootoli na nga mbale, kanzine. Yo ootonsungye na ibokya bato, ka banyangole. ³¹ Yango mena na wo na bée ngakye: Bato baso baakyele masumu na baatiyole Nwaphongo, baabalimbisa. Kasi moto owamowamba Bolobo Bosanto ete baamolimbisa. ³² Owa mowole Nwana wa Moto lowo lobe, baamolimbisa, ka nde yo owa mowole Bolobo Bosanto na bofe, ete baamolimbisa, ebe o mokyisi mumu, ebe na o mokyisi njwaa moyaa.»

*Nwete na mbuma ya njwango
 (Matiye 7.16-17; Luka 6.44-45)*

³³ «Bo ophikiyi njwete moola, wa mozwa mbuma iindaa; bo ophikiyi njwete mofe, wa mozwa nde mbuma iimbe. Pho baefe njwete nde na mbuma ya njwango. ³⁴ Bée manzoo! Oli bato babe, waamba wo maphoo malaa ndengye'ye? Pho munoko katokolo nde maphoo maute o ndondo. ³⁵ Moto molaa katokolo maphoo malaa maute o ndondo ye, moto mofe katokolo maphoo mabe maute o ndondo ye me. ³⁶ Na wo na bée ngakye: Mokolo njwa mosambisa Nwaphongo bato, moto na moto amosamba na maphoo maso maapha maatokolo o munoko nwe. ³⁷ Pho bamoelongya nde na bowokye pha we naa bamoenyete nde na bowokye pha we.»

*Bafalisayi baongye elekyesako
 (Matiye 16.1-4; Malako 8.11-12;
 Luka 11.16, 29-32)*

³⁸ Emba bateye ba mibeko baayoko na Bafalisayi bamba

ya wo na Yesu bεkye: «Moteye, tozingye obokye olokyelele elekyesako.»³⁹ Yesu amba ya babuyisa bobo: «Ŋwaphongo amoteya nde elekyesako yɔnɔyɔ eyaka moimosi Yona.»⁴⁰ Pho bo wakyelaka Yona nkolo iyato o ibuu sa swe eenene, nde bomɔ Nwana wa Moto amokyela nkolo iyato o se ya manyete.⁴¹ Mokolo ηwaa mosambisa Nwaphongo bato, bato ba Niniwe bamoya ephunda bεε bato baa lolɔ, pho bεε babongolaka ntema ya bεε waoka bεε yaawoko Yona. Kasi ooli wawa alekyi Yona.⁴² Mokolo ηwaa mosambisa Nwaphongo bato, mokonzi ηwa ηwanwasi wa mokyisi ηwa Saba amoya ephunda pho yo autaka itakye pho ya iya oka maphɔɔ ma zebi sa Salomo. Kasi ooli wawa, alekyi Salomo!»

Waakule ya butwa bolɔbo bobε
(Luka 11.24-26)

⁴³ «Bo bolɔbo bobε botokosi onte ya moto, bokye miengyebana o bokye pho ya iluka elele ya ibaa. Bo te bozwe elele,⁴⁴ bomiwole obokye: “Nakule butolela moto owa baka nga pho yo ali ndokolo ingambi sa nga.” Kasi waa ya butwa phaango, boyazwa ingambi me pha, basi bongye na bolaa.⁴⁵ Emba boombe kye kpa mbengo ya malobo masuu sambɔ maabolekye na bobε; mango maso maambe yaa molongo iya zala o nzoto ya moto mona. Emba moto mona kambe otongo ileka bowabaka yo phanza. Ya moba nde bomɔ pho ya bεε bato baabe baalolo.»

Saakolo ibota sa Yesu
(Malako 3.31-35; Luka 8.19-21)

⁴⁶ Waaba Yesu kataa wo na bato, nyango na bana nyango baamba ya. Baesi ya teme o nze, balukaka iwono ne.⁴⁷ Moto monomɔ amba ya wo na Yesu yokye: «Kyeka, nyongo na banaa nyongo bali o nze, balukye iwono na we.»⁴⁸ Yesu amba ya buyisa moto me yokye: «Mama nza? Banaa mama banza?»⁴⁹ Amba teya

na eboko bili baekosi bεε yokye: «Kyeka mama na banaa mama bεε baba.»⁵⁰ Pho moto okokyele maphɔɔ maazingye Tata owa ikolo ali ηwana mama, nkanasa ya nga na mama.»

13

Ete ya mophikiyi
(Malako 4.1-9; Luka 8.4-8)

¹ Mokolo mamuna, Yesu amba ya tokolo o ingambi, aesi ya kye zala o mokukulu ηwa ebale pho ya iteya.² Bato baikye bamba ya angana wali yo, yango mena Yesu amba ya baa o vato, akye zala. Bato baso batemekye o mokukulu.³ Yesu amba ya baimola maphɔɔ maikye na bite. Awoko yokye: «Moto monomɔ akyekye phika ndemo o inzambi se.»⁴ Wa ba yo kakyeminyaka ndemo, ndemo iiyoko ikaa o nzela, manyosi maesi ya ikomola.⁵ Ndemo iiyoko ikye kaa o elele ya mabanga, wamo manyete maikye phe, yango mena ndemo itokosi sakoko.⁶ Waangala moo, inyiti pho nkanga te ya ikaka nyosa.⁷ Ndemo iiyoko ikye kaa o nkata yaa milo, nkata me ikosi, ikyetitise ndemo iindaa.⁸ Kasi ndemo iiyoko ikaa o manyete malaa, iboti, ina mbuma munkama, iiyoko mbuma makoo motoba, iiyoko mbuma makoo maato.»⁹ Yesu amba kula bakya yokye: «Ooli na matoo ma ioka, aokye!»

Pho ya'ye Yesu kawo na bite
(Malako 4.10-12; Luka 8.9-10)

¹⁰ Emba baekosi bamba ya susinya phenephe na Yesu, bamba ya motuna bεkye: «Pho ya'ye kolowole na bite?»¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bεε okokyi eba sekyele ya Bokonzi pha Ikolo, kasi bεε tebakokyi ieyeba.»¹² Pho moto ooli na mbolo nzikye, bamokula mobakyisela, kasi ooli phaa, baamobololo na ηwana ndambo oobakyi ne.¹³ Yango mena nakpe bite pho ya ibawole, pho na bo bakyekye tebawene, na

bo balaa mato, tebaokye, tebaa sɔsɔlo, tebaambe na eba. ¹⁴ Na babona maloba ma moimosi Isaya makokyisame waa wo yo obokye:

“Na bo ookyi ndengye'ye, otoebe, na bo olembetesi ndenye'ye, otoowene.

¹⁵ Pho bato bababa bali na ntema nkusi,

bamiundi matoo, bazibi miyo pho bée sawene,

bée saoka, bée saeba.

Bo sa babona phe, nde babongolaka ntema ya bée pho nababikya, kye wo Nwaphongo.”»

¹⁶ «Ka bée, ba na nkyisa pho miyo ma bée mawene, matoo ma bée maokye! ¹⁷ Nde phele na wo na bée ngakye: Baimosi baikye na bato ba bosembo baikye babaka na phowa ya ioka na ya iwene maphoo mawene bée mama, kasi tebaika mawene, babaka na phowa ya ioka maphoo maokye bée mama, kasi tebaika maoka.»

*Yesu alimbosi ete ya mophikiyi
(Malako 4.13-20; Luka 8.11-15)*

¹⁸ «Okyemela ntina ya ete ya mophikiyi. ¹⁹ Bato baaokye simo ya Bokonzi pha ikolo kasi tebaikiyi esɔsɔlo, bali ndokolo ndemo ikaa o nzela, Munguna aesi ya imanya o mandondo ma be. ²⁰ Bato baayoko bali ndokolo ndemo ikaa o manyete maangana na mabanga, baokye iloba sa Nwaphongo, basianole na nkyisa izele. ²¹ Kasi iloba me tesii tokolo nkanga o mandondo ma be, basikyelele nde nwana bokyi bobo; emba wambe yaa mampasi na minyoko pho ya iloba sa Nwaphongo, bale ianola sa bée izele. ²² Bato baayoko bali ndokolo ndemo ikaa onte ya nkata yaa milo, baokye iloba sa Nwaphongo, kasi pho ya phowa ya mokyisi na phowa ya ezwele ekye kosa bato, iloba me siotono, emba tesii bote na ekpele.

²³ Bato bayoko bali ndokolo ndemo ikaa o manyete maalaa, baokye iloba sa Nwaphongo, basisɔsɔlo, emba baambe bota mbuma: Bana

munkama, baayoko makoo motoba, baayoko makoo maato.»

Ete ya munkata moobe

²⁴ Yesu amba kula ya bakpela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na moto monomo owa aphikaka mumboto molaa o inzabi se. ²⁵ Mokolo monomo, waa mokolo, waaba bato baso na ebuu, munguna nwa moto mono aesi ya kyende phika munkata moobe o nte ya ble nono wakyende yo. ²⁶ Waatokolo nkona, ble ekyesi ndomba, munkata moobe motokosi na nwango me.

²⁷ Baombo baesi yakye woo na mokolo inzambi bekye: “Nkolo, ka waphikaka mumboto moola o inzabi sa we, ka munkata moobe mouti bi?” ²⁸ Amba ya babuyisa yokye: “Eli munguna nwa nga moto okyesi baabona.” Emba baombo baamba ya motuna bekye: “Ozingyi obokye tokye manya munkata moobe?”

²⁹ Amba babuyisa yokye: “Phe, pho waamumanya bée munkata moobe nde obisi na ble. ³⁰ Oile kyikole yango iso, waainoko, imbele me, na mowo na banokyi ngakye: Taabila munkata moobe phanza, omokangye mbombo mbombo pho ya imotumba, sima ombe angyisa ble oenyosa o bompene pha nga.”»

*Ete ya mumbuma nwa mutarde
(Malako 4.30-32; Luka 13.18-19)*

³¹ Yesu ambakula bakpela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na mumbuma nwa mutarde nwaaphika moto monomo o inzabi se. ³² Eli mumbuma moolekyi bokyikiyi onte ya mbuma iso, kasi bo motokosi, molekye ndemo iso iili onte ya inzabi na phanda. Mobutwe nwete na bitakyi, manyosi maya tonga moobo omo.»

*Ete ya munoo moulele mapa
(Luka 13.20-21)*

³³ Yesu amba kula ya bakpela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na munoo nwa mapa moangyinya nwanwasi na faline

*Ete ya munoo moulele mapa
(Luka 13.20-21)*

³³ Yesu amba kula ya bakpela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na munoo nwa mapa moangyinya nwanwasi na faline

iikye, nɔnɔ waanyangwe njwango oena faline esɔ.»

Phɔ ya'ye Yesu abaka kawɔ na bite

(Malako 4.33-34)

³⁴ Yesu awɔle bato maphɔɔ masɔ maamana na bite, abaka kabawɔle nde na bite. ³⁵ Akyelaka babona phɔ ya ikokya maphɔɔ maawɔkɔ moimosi obokye: «Na mowɔ nde na bite. Namoiwola maphɔɔ maabombama uta o etatele ya mokyisi.»

Yesu alimbosi ete ya munkata moobe

³⁶ Emba Yesu amba ya mana wali bato, amba ya butwa o ingambi. Baekosi bɛɛ bamba yakye wali yo, bamba ya motuna bekye: «Ololimbolele ete ya munkata moobe o inzambi.» ³⁷ Yesu amba ya babuyisa bobo: «Moto ookophikye mumboto moola, eli Nwana wa Moto, ³⁸ inzambi eli mokyisi, mumboto moola eli baanole Bokonzi pha ikolo, munkata moobe eli bato baanole Munguna. ³⁹ Munguna okophikye munkata moobe, eli zabulu, mbuma ya inɔkɔ eli suka ya mokyisi, banɔkyi eli banze. ⁴⁰ Bookomanya bɛɛ munkata moobe phɔ ya imovaka o njwenya, yamoba nde bomɔ o suka ya mokyisi. ⁴¹ Nwana wa Moto amotoma banze be, bamumanya o bokonzi phe bato basɔ baɔtɔ ianola sa bebi, na bato baakyele bobɛ, ⁴² baabavaka o itumbu sa njwenya, omɔ nde malelo na itwa mino. ⁴³ Kasi bato baa bosembo bamungyengye ndokolo moo o bokonzi pha Ango wa be. Oli na matoo ma ioka, aokye!»

Ete ya ezwele eya bombama

⁴⁴ «Bokonzi pha ikolo pha ulana na ezwele eya kundama o inzabi. Moto mɔnɔmɔ akye ekundola ambikula ebomba. Na nkyisa isɔ, akye ungya mbolo ye isɔ phɔ aombe sina inzabi.»

Ete ya bayaka

⁴⁵ «Bokonzi pha ikolo pha ulana na muungye wa mbolo ookolukye bayaka baala. ⁴⁶ Bo azwe yɔnɔyɔ eya motuya mwikye, amokye ungya mbolo isɔ ili ne phɔ akye omba bayaka me.»

Ete ya bondendi

⁴⁷ «Bokonzi pha ikolo pha kula ulana na bondendi bovakiyɛ bɛɛ o ebale, boakye swe ndengye na ndengye. ⁴⁸ Botondi na swe, baosi babobendi o mokukulu, emba bambe zala phɔ ya icɔ swe, iindaa baikyele o bikɔkɔlɔ, iimbe baivakye. ⁴⁹ Ya moba nde bomɔ o suka ya mokyisi, banze bamoya kabola bato baaɛ na bato baala. ⁵⁰ Phɔ ya ivaka bato baaɛ o itumbu sa njwenya, omɔ nyaa malelo na itwa mino.»

Bizwele biikasi na biinyakune

⁵¹ Yesu amba ya batuna yokye: «Bɛɛ ookyi maphɔɔ masɔ mama na bolaa?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Eɛ, tookyi.» ⁵² Emba amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Yango mena, moteye wa mibeko munso ookoekole maphɔɔ ma Bokonzi pha ikolo kaulane na moto wa ezwele ookotɔkɔlɔ nɔ mbolo iinkasi nɔ mbolo iinyakune.»

Bato ba Nazalɛ balɛ ianola Yesu

(Malako 6.1-6; Luka 4.16-30)

⁵³ Waaunva Yesu ikpa bite babina, amba ya mana omɔ, ⁵⁴ amba ya kyende o mokyisi njwaakolaka yo. Aesi ya butwa iteya o Ingambi sa makyita. Emba bato basɔ baabaka wamɔ bakamwaka na boikye. Bawɔkɔ bekye: «Azwe zebi sisi bi? Kakyele bilekyesako bibi ndengye'ye? ⁵⁵ Teli yo njwana wa mowasi njwa mabaya? Nyango teli Maliya? Banaa nyango teli Zake, Zozefu, Simo na Yuda? ⁵⁶ Mankanasa me masɔ temali na banga wawa? Bona bokonzi bobo abozwe bii?» ⁵⁷ Yango mena tebaikaka moanolela. Emba Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Moimosi wa Njwaphongo kazwe

ngambo o nkyisi iso manya nde o mokyisi nwe na o ibota se.»
 58 Yesu amba ya kyela omɔ nde banaa bilekyesako ndambo phɔ bɛɛ tebaikaka moanola.

14

Iwaa sa Yoane Mobatise

1 Imbeleε saasina, Elode, mokonzi nwa Galileya, aesi ya oka bawɔ phɔ ya Yesu. 2 Amba ya wɔ na bato baetoma bɛɛ yokye: «Eli Yoane Mobatise, akundo! Yango mena azwe mwiya nwa ikyela bilikyesako bobo.» 3 Phɔ phanza, Elode atomaka baakya Yoane, bamokangye maphanga, bamovakye o bɔlɔkɔ. Yabaka phɔ ya lowɔɔ la Elodiya, nwasi wa nwana nyango Filipe. 4 Phɔ Yoane awɔkɔ na Elode yokye: «Mibeko ma banga mikatele obokye tokokyi ibuya Elodiya nwasi wa we!» 5 Yango mena Elode alukaka iboma Yoane, kasi abaka kalote Bayuda, phɔ bato basɔ bakpaka Yoane ndokolo moimosi. 6 Nzuka mokɔlɔ nwaakyelaka Elode eselekɔ ya iyumunya mokɔlɔ nwaabotamaka yo, nwana wa Elodiya wa nwanwasi amba ya bina o boo pha bato baabangaka yo. Asepelisaka Elode na boikye. 7 Yango mena Elode amba kata seleka obokye aamophe ekpele eso eya moonga yo. 8 Uta na mateya ma nyango, nwana amba ya wɔ na Elode yokye: «Impe unwanwa'eye moto nwa Yoane Mobatise mi lako!» 9 Mokonzi Elode aesi ya oka ngɔngɔ boikye, kasi phɔ ya seleka ayakataka yo o boo pha bato baabangaka yo, amba ya toma obokye bamophe moto nwa Yoane. 10 Amba ya toma moto mɔnɔmɔ ikye tena moto nwa Yoane o bɔlɔkɔ. 11 Baamba yaa na moto me mi lako, bamba ya mophe nwana wa nwanwasi me, yo amba yakye mophe nyango. 12 Baekosi ba Yoane bamba yakye kpa ena efembe bamba kye ekunda. Bamba kye imola Yesu maphɔɔ maaleka.

Yesu azeye bampele nkoto itano

13 Waaoka Yesu simo ya iwaa sa Yoane Mobatise, aesi ya mana omɔ yaa vato, amba ya kye yo mampenza o elele yɔnɔyɔ ya indende. Kasi bato baesi ya eba, bamba tokɔlɔ o nkyisi ya phenephe, bamba ya mobenga na makolo yaa mokukulu. 14 Waaɔwa yo o vato, aesi ya wene bato baikye, amba baoka ngɔngɔ, amba butwa ibikya bato ba bɛɛ baamalɔsi. 15 Waakoma waa nkɔkɔlɔ, baekosi ba Yesu bamba ya susinya oli yo, bamba ya wɔ ne bɛɛ kye: «Bunya bokye, elele eye eli indende, buya bato phɔ bakyeende o nkyisi bakye omba ntoma ya iza omɔ.» 16 Yesu amba ya babuyisa yokye: «Te wali ntina obokye bakyeende, obaphe bɛɛ mampenza ntoma ya iza!» 17 Kasi bɛɛ bamba ya wɔ ne bɛkye: «Wawa, toli nde na mapa matano na swe ibale.» 18 Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Inzelele na yango.» 19 Emba, amba ya wɔ na bato basɔ bazale o nkata, aesi yakpa mapa matano na swe ibale miina, amba ya tomba miyo o ikolo, aphe Nwaphongo melesi. Aesi ya kyese mapa amaphe baekosi. Emba baekosi bamba kyemikabela bato. 20 Bato basɔ bazaka, baokaka. Baekosi bamba ya ɔngɔ banyanzima iko mbuka babale bobee ba bitee baikalaka. 21 Bato baazaka babaka bampele phenephe na nkoto itano sa tanga babasi na bana.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

22 Sakɔkɔ Yesu aesi ya toma baekosi bɛɛ ba baa o vato phɔ bakatisa o boo phe o mokukulu moyɔkɔ, wamoba yo kataa buya bato. 23 Waunva yo ibabuya, aesi ya baa o bokosi phɔ ya ibɔndeε. Waakoma nkɔkɔlɔ aikalaka wamɔ nde yo mampenza. 24 Vato pha komaka o bodiko, kanda yabaka kye babuya na munsima phɔ eweele yabaka ekusi. 25 Wakoma bunya phenephe na iye, Yesu amba ya benga baekosi bɛɛ yaa makolo,

amba tambula o ikolo sa maa. ²⁶ Waamowene bée katambule o ikolo sa maa, bawenekye bōbō, bamba wō bekye: «Eli mozisi!» Bamba butwa iyanwana na bona bōbō. ²⁷ Kasi mbala yōnyō Yesu amba ya wō na bée yokye: «Saila, eli nde nga, bée salota!» ²⁸ Emba Petelo amba ya wō na Yesu yokye: «Bo eli we phele, wō nanga na tambule o ikolo sa maa, nayee oli we.» ²⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Yaka!» Petelo aesi ya tōkōlo o vato amba ya butwa itambula o ikolo sa maa, phō ya ikyende oli Yesu. ³⁰ Kasi waawene yo eweele ekusi, amba ya wene inganga. Amba ya tata izinda nōnō wa anwana yo yokye: «Nkolo, imbikya!» ³¹ Mbala yōnyō, Yesu amba ya elola ebōkō, aesi ya mophila, amba ya wō ne yokye: «Moto wa ianola sikiyki! Phō ya'ye oikakya ziko?» ³² Emba bée basō babale bamba ya baa o vato, eweele esi ya lee. ³³ Bobele baekosi babaka o vato bamba ya kusama na mabōngō o boō pha Yesu, bamba ya wō bekye: «Oli Nwana wa Nwaphongo phele!»

Yesu abikye bato ba malōsi o Genesalete

³⁴ Waaunva bée ikatisa ebale, baesi ya kye seme o manyete ma Genesalete. ³⁵ Bato ba mokyisi me baebaka Yesu phanza, emba waamowene be, bamba kyemiimola mboka eso obokye aesi. Bamba moyelela bato basō baa malōsi. ³⁶ Bamba ya nyingonela ne obokye abale bakume nōnō songya ya munkoto nwe. Bato basō baamokumaka babikaka.

15

Yesu kateya phō ya mateya ma bankōkō

¹ Mokōlo mōnōmō, Bafalisayi na Bateye ba mibeko bautaka o Yelusaleme, bamba ya angana oli Yesu, bamba ya motuna bekye: ² «Phō ya'ye, baekosi ba we tebaakumole mibeko ma bankōkō?

Phō tebaakunyole se o boō pha izaa.» ³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Ka bée, phō ya'ye tookumole mibeko ma Nwaphongo, Kokumole nde bonkōkō pha bée? ⁴ Phō Nwaphongo awō bobo: “Kumola nyōngō na ōngō”, kasi “owa motola nyango na ango, basengyesi imoboma.” ⁵ Kasi bée kowō obokye: “Moto akokya iwōō na nyango ebe na ango obokye mbolo iunvakiy esunga na nga, na ibombi phō ya Nwaphongo.” ⁶ Bo awō babona, takokya kula sunga na nyango na ango. Mena kabuya mibeko ma Nwaphongo ekpele phaa phō ya itosa bonkōkō pha bée mampenza. ⁷ Banyamabole! Moimosi Isaya abaka nde na elongyi waawō yo phō ya bée bobo: ⁸ “Bato baba bankumole nde na munōkō. Kasi o mandondo bali itakye na nga. ⁹ Losambo la bée teloli na ntina. Phō mateya ma bée mali nde mibeko miute na bato.”»

Maphōō maato ndondo ya moto

¹⁰ Bobele, Yesu amba ya banga bato basō, amba ya wō na bée yokye: «Okyemela, ombe na kyitolela: ¹¹ Teli ekpele ekye nyōlo o munōkō nwa moto ekye mobuya moto wa sōkōtō. Kasi ekyetōkōlo o munōkō nwe, kyeka yango ekye mobuya moto wa sōkōtō.»

¹² Emba baekosi bamba susana phenephe na Yesu, bamba ya wō ne bekye: «Koebe obokye maphōō maawō we mamana, maphe Bafalisayi ndondo bolōsi?» ¹³ Yesu amba ya buya yokye: «Ŋwete munsō nwaatenwaika phika Tata oli o ikolo, baamophikola. ¹⁴ Obale! Bali bato baaphōlo miyo bateya bato baaphōlo miyo nzela. Bo moto mōnōmō owa phōlo miyo kateya nwebi ne owa phōlo miyo nzela, bée basō babale bamokaa o ibela.» ¹⁵ Petelo amba ya wō na Yesu yokye: «Ololimbolele ntina ya ete me.» ¹⁶ Yesu amba ya wō yokye: «Na bée naino tozwe malondo? ¹⁷ Bée toebe obokye ekpele eso ekye nyōlo

o munoko nwa moto, kyelekane o ibuu se, emba sima kyekye tokolo o zikiyi? ¹⁸ Kasi ikiyi tokolo o munoko, kyiute o ndondo, yango ikokyi ibuya moto, moto wa sokoto. ¹⁹ Pho maumunya maso ma ikyela fobe maute o ndondo ya moto, eli booli iboma bato, ikyela baphemba, ikyela bondumba, iiba, ikatela bato bole, na iyo bato. ²⁰ Mena eli maphoo maoto moto. Kasi izaa sataa kunyola se, tesiibuya moto, moto wa sokoto.»

Nwanwasi ootoli Moyuda aanosi Yesu

²¹ Bobele Yesu aesi ya mana o elele me, akye o nkyisi ya Tula na Sidona. ²² Nwanwasi monomo wa Kanana abaka kazale o mokyisi me, amba yaa oli Yesu, amba ya anwana yokye: «Moteye, Nwana wa Davidi, inzokye ngongo! Nwana wa nga wa nwanwasi ali na bolobo fobe, bomunyokolo na bokusi!» ²³ Kasi Yesu taika mobuyisa na lowoo. Baekosi bamba yaa oli Yesu. Bamba ya wo ne bekye: «Omowinya, pho taale ikyemianwana o sima ya banga.» ²⁴ Yesu amba ya buya yokye: «Bantoma nde oka bato ba Isalayele baali ndokolo mampate maabunga.» ²⁵ Kasi nwanwasi me, amba ya kusama o boo pha Yesu, amba ya wo yokye: «Moteye, insungye!» ²⁶ Yesu amba ya wo yokye: «Teli bolaa o bokye okpe ntoma ya bana oivakyele manva.» ²⁷ Nwanwasi me amba ya wo yokye: «Nde phele Moteye, kasi manva mazee mpusu ikyilale o se ya mesa ma bankolo ba me.» ²⁸ Emba Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Ee, nwanwasi oyo! Oli na ianola sinene. Waekyelamele boozingyi we.» Nde o sina imbele me, nwana we abikiyi.

Yesu abikye bato baikye baa malosi

²⁹ Bobele Yesu aesi ya mana wa mo, akye o mokukulu nwa maa maanene ma Galileya. Aesi ya kye zala o ikolo sa ngomba. ³⁰ Bato

baikye bamba ya kyende oli yo. Banyanye bato baaotono makolo, bato baapholo miyo, bituku, mambubu, na bato baa malosi ndengye na ndengye. Bamba ya bazasa o se o boo pha Yesu, emba amba ya babikya. ³¹ Bato bakamwaka waaawene bee mambubu mabuto iwo, bituku bibikiyi, bato baa otono makolo batambusi, bato baapholo miyo, baweni. Emba bato baso bamba tata ikumbela Nwaphongo owa Isalayele.

Yesu azeye bampele nkoto ine

³² Yesu amba ya banga baekosi be, amba ya wo na bee yokye: «Naokyele bato baba ngongo, pho nkolo iyato bali na nga wawa, kasi tebali na ntoma ya izaa. Sizingye ibabuya na nzala, pho imbele sisuu nde bakye kpa phikiyi o nzela.» ³³ Baekosi bamba ya motuna bekye: «Wawa toli o bokye, tomokye zwa ntoma bi, obokye bazee baokye?» ³⁴ Emba Yesu amba ya batuna yokye: «Bee, oli na mapa bo?» Bamba mobuyisa bekye: «Toli na mapa sambo na banaa swe inkikiyi.» ³⁵ Emba Yesu amba ya wo na bato baso obokye bazale o se. ³⁶ Aesi ya kpa mapa sambo na ina swe, aphe Nwaphongo melesi, aikiyesi, aiphe baekosi bee obokye baikabe. Baekosi baikpe, baikabesi bato baso. ³⁷ Bato baso baazaka baokaka. Baekosi baongoko ntoma yaa otwaka be, ya tonzaka banyanzima sambo. ³⁸ Bato baazaka babaka bampele nkoto ine, sa tanga babasi na bana. ³⁹ Waaunva yo ibuya bato o nkyisi ya be, Yesu aesi ya baa o vato, aesi ya kyende o manyete ma Magadana.

16

Bafalisayi na Basadukayi baongye elekyesako

¹ Bafalisayi na Basadukayi bamba ya waali Yesu pho ya imumeka. Baesi ya motuna obokye akyele elekyesako pho ya iteya

obokye maphoo maakyele yo maute oka Nwaphongo. ² Yesu amba ya babuyisa bobo: «Waakome nkoko bée kowo obokye: “Mbula eteen, pho ikolo sili silaa.” ³ Ka waamunkuntu bée kowo obokye: “Lolo mbula ya muno, pho ikolo sibelo.” Waakyeke bée ikolo, bée koebe naa mbula ya muno naa eteen. Kasi bileko biiteya maphoo ma nkoko ikyiye, toebe ibilimbola. ⁴ Banyamabole, bato ba lolo eye bali bato babe na bato ba bikobo, tebaakumole Nwaphongo, baongye elekyesako. Kasi etebawene na elekyesako na yonyo, bo teebe nd'eyaaka Yona phe.» Emba, amba ika baika, aesi ya kyende.

Kyeba na mateya na Bafalisayi na Basadukayi

⁵ Waakatisaka baekosi o mbale eeyoko ya maa ma manene, babungaka iphila mapa. ⁶ Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Kyeka! Nde kokyebe na muno nwa Bafalisayi na Basadukayi moulele mapa!» ⁷ Baekosi bamba butwa iwono bée na be, bekye: «Awo babona pho tololi na mapa.» ⁸ Kasi Yesu aebaka maumunya ma be, amba ya batuna yokye: «Pho ya'ye kowono bée na bée obokye, nde pho tololi na mapa? Bato ba ianola sikyiki. ⁹ Bée naino tososi? Umunya mapa matano maazeyaka nga bampele nkoto itano. Umunya na motuya nwa banyanzima baa ongoko be? ¹⁰ Umunya na mapa sambo maazeyaka nga bampele nkoto ine, banyanzima bo baa ongoko bée? ¹¹ Pho ya'ye bée toosolo obokye siikaka wo na bée pho ya mapa, waawoko nga na bée obokye: “Kyeba na muno nwa Bafalisayi na Basadukayi moulele mapa!”» ¹² Emba baekosi bamba ya sosolo obokye Yesu taikaka wo na bée obokye bakyebe na muno moulele mapa, kasi

bakyebe na mateya ma Bafalisayi na Basadukayi.

Petelo awoo yokye Yesu ali Masiya

¹³ Yesu amba ya kyende o nkyisi iili phenephe na manyete ma Sezare, mokyisi nwa mokonzi Filipe. Amba ya tuna baekosi bée yokye: «Bato bawo bo pho ya Nwana wa Moto?» ¹⁴ Bamba ya mobuyisa bekye: «Bakyi bawo obokye oli Yoane Mobatise, bana bekye oli Eliya. Baayoko bakule wo bekye oli Jeremi naa monomo na baimosi.» ¹⁵ Amba ya batuna yokye: «Ka bée, kowo obokye nga nali nza?» ¹⁶ Simo Petelo amba ya buya yokye: «Iwe oli Masiya, Nwana wa Nwaphongo wa bomoo.» ¹⁷ Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Oli na nkyisa boikye, Simo nwana wa Yoane pho teeli moto oeteye maphoo mama, kasi nde Tata ooli o ikolo. ¹⁸ Emba nga na wo na we ngakye: Oli Petelo, o ikolo sa ifanga sisi namotonga ingomba sa nga, na iwaa etesiikokye isibukola.* ¹⁹ Namophe maphungola ma Bokonzi pha ikolo, eya mokanga we wawa o se, Nwaphongo amoekanga o ikoli me, eya moingola we wawa o se, Nwaphongo ne amoeyingola o ikolo.» ²⁰ Emba Yesu amba ya katela baekosi bée na bokusi obokye bée saimola nono moto obokye iyo ali Masiya.

Yesu aimosi bo wamowaa yo na bo wamokundwa yo

²¹ Tata imbele me, Yesu atati iimola baekosi bée polele maphoo maalukye imoyelela, amba ya wo yokye: «Esengyesi obokye na kyende o Yelusaleme, omo, bankumu, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, ebe na bateye ba mibeko bomunveninya bolosi boikye. Bamumboma, kasi sima ya nkoko iyato na mokundwa.» ²² Emba Petelo amba kye ne nwana imbale, amba butwa imooya yokye: «Ee

* **16:18** 16.18 O munoko nwa Baela, nkombo ya petelo kyelukye iwo obokye ifanga.

Nkolo! Nwaphongo amoebanza, maphoo mamana ete maakyelame!»
²³ Yesu aesi yaekpana, amba ya wo na Petelo yokye: «Mana itakye na nga, Satana! Oli ibaku pho ya nga! Pho toumunya bokoumunya Nwaphongo, kasi koumunya bokoumunya bato.»
²⁴ Emba Yesu amba ya wo na baekosi bee yokye: «Bo moto kalukye imbenga yo sakula luka bolaa phe mampenza, anyanya ekulusu ye, emba ambe mbenga. ²⁵ Pho moto ookolukye ibikya bomoo phe, aabobungya, kasi owa mobungya bomoo phe pho ya nga, aabozwa. ²⁶ Na bo moto azwe ezwele eso eli o mokyisi, kasi abungye bomoo phe, ambi zwa ekpele'ye? Ekpele'ye eekokyi yo iambya pho ya iikola bomoo phe? ²⁷ Pho Nwana wa Moto amoya o nkyemo ya Ango, yo na banze bee, emba amba phuta moto na moto ikokana na bitoma be. ²⁸ Nde phele na wo na bee ngakye: Onte ya bee baso baali wawa, bana ete baata waa phanza, saika wene na miyo bo wa moyaa Nwana wa Moto ndokolo mokonzi.»

17

Yesu awene o nkyemo ya Nwaphongo

¹ Sima ya nkolo motoba, Yesu aesi ya kpa Petelo, Zake na Yoane, nwana nyango na Zake, akye na bee o ngomba yonyo eanda, itakye na bato, omoo babaka nde bee mampenza. ² Nzoto ya Yesu ya butwaka ndengye esuu o miyo ma be. Boo phe pha butwaka bongyengye ndokolo moo, bitobu bee ba butwaka bitane pee. ³ Bobele, baekosi me baato baesi ya wene Mose na Eliya bawono na Yesu. ⁴ Emba Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, eli bolaa obokye tobee wawa. Boozingyi, namotonga ndalaku iyato wawa, monomo pho ya we, muna pho ya Mose, mooyoko pho ya Eliya.» ⁵ Waataba yo kawo, impata sonoso siitane siesi ya

baziba, onte ya impata me, nwesi monomo moesi yaokana, mowo bobo: «Oyo ali Nwana wa nga owa somi, nali na nkyisa boikye pho ye. Omookye!» ⁶ Waaoka baekosi nwesi me, bawenekye bobo boikye, nono waauya bee maboo nono o se. ⁷ Yesu amba ya kyende ooli be, aesi ya bakuma, amba ya wo na bee yokye: «Inwaa, bee saila!» ⁸ Bamba inola maboo, kasi tebaiki wene moto mosuu, nde Yesu yo mampenza.

⁹ Waaba bee baute ngomba, Yesu abakatelaka yokye: «Bee saimola nono moto monomo maphoo maso maaweni bee, tee nono mokolo njwaamokundwa Nwana wa Moto onte ya bawee.» ¹⁰ Bobele baekosi bamba ya tuna Yesu bekye: «Pho ya ye bateye ba Mibeko bawo obokye, esengyesi obokye Eliya aye phanza?» ¹¹ Iyo, amba ya babuyisa yokye: «Eli bomoo, esengyesi obokye Eliya aye phanza pho ya iyabongya maphoo maso. ¹² Kasi nga na wo na bee ngakye: Eliya nga aunva yaa, kasi tebaika moeba. Bamokyelela maphoo maso mabe bo wazingaka ntema ya be. Yango mena, bamunyokolo Nwana wa Moto nde bomoo.» ¹³ Emba, baekosi basosoloko obokye kaba wole pho ya Yoane Mobatise.

Yesu abikye nwana ooli na bolobo bobo

¹⁴ Waabutwa bee o elele eyikalaka bato, moto monomo amba yaa ooli Yesu, amba kusama na mabongo o boo phe. ¹⁵ Amba ya wo ne yokye: «Moteye, okyela nwana wa nga wa lele ngongo. Ali na iphukuluku, mbala esuu kakaa naa o nwenya naa o maa. ¹⁶ Nayakakyi ne oka baekosi ba we, kasi tebaiki koka imobikya.» ¹⁷ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Oo! Bee toli nde na ianola! Esengyesi obokye na kule ba na bee bileko bo? Inzelele na nwana me wawa!» ¹⁸ Yesu amba phaphala na bolobo bobo me, emba

phamba tokolo o nzoto ya njwana, mina wamoo, njwana abikiyi.

¹⁹ Baekosi bamba yaa bee na bee oli Yesu, bamba ya motuna bekye: «Banga toloikiyi koka itokolo bolobo bobo me pho ya'ye?» ²⁰ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Pho bee oli na ianola sikiyikiyi. Nde phele na wo na bee ngakye: Nabo oli na ianola sikiyikiyi booli mumbuma njwa mutarde, wamowo na ngomba eye obokye: Mana wawa kyende owo, ya mumana. Ekpele yonyo tekokiye iekatela. [²¹ Kasi bakokiyi itokolo bolobo pha ndengye mena nde na ibondele na na imiima ntoma.]»

Yesu akuli imola bo wamowaa yo na bo wa mokundwa yo

²² Mokolo monomo baekosi bamba yaangana bee baso o Galileya. Yesu amba ya wo na bee yokye: «Bamoamba Nwana wa Moto o maboko ma bato. ²³ Baamoboma, kasi o sima ya nkolo iyato amokundwa o nte ya bawe.» Emba baekosi baokaka ngongo boikye.

Iphuta mputi ya Tempelo

²⁴ Waakoma Yesu na baekosi bee o Kapalanauma, bato baaphutisa mputi ya Tempelo, bamba ya waali Petelo. Bamba motuna bekye: «Moteye wa bee kaphute mputi ya Tempelo?» ²⁵ Petelo amba ya buya yokye: «Ee, kaphute.» Waanyolo Petelo o ingambi, Yesu amba ya wo ne yokye: «Simo, kounyanya bo? Ookokiyi iphuta mputi ya mokonzi njwa mokiysi nza? Baalombo nde babutu?» ²⁶ Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Babutu.» Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Bo baabona, baamokiysi tebaaphute. ²⁷ Ka pho banga sabatungyisa, kyende lobo o maa maanene, swe eya motata we iimba, oetakole munoko, wa mowene phalanga eya ebuni, oekpe, ophute mputi pho ya banga na we.»

18

Olekyi na ngambo nza?

¹ Mokolo monomo baekosi bamba ya waali Yesu, bamba ya motuna bekye: «Oolekyi na ngambo o Bokonzi pha ikolo nza?» ² Yesu amba ya banga njwana omokye, aesi ya moteye onte ya be. ³ Amba ya wo yokye: «Nde phele nawo na bee ngakye: Bo mobesi njwa bee temobuto ndokolo njwaka bana baakye phe, otonyolo o Bokonzi pha ikolo. ⁴ Oolekyi na ngambo o Bokonzi pha ikolo, eli moto ookomiuya na ookobutwe ndokolo njwana oyo. ⁵ Emba na moto nza, owa moyamba njwana omokye pho ya nga, mena anzambi nde nga mampenza.»

Sakyela bobo

⁶ «Ka moto nzaa owamokosa baakiyikiyiki baba baanzanole obokye bakyele bobo, elekakiyi na bola obokye batingya moto me ibanga sinene o nkyingo, bamovakye o ebale. ⁷ Ngongo boikye na bato ba mokiysi, na ndengye ekyekele bee obokye bebi bakyele masumu. Maphoo ma ndengye mena temakokiyi izanga; kasi ngongo boikye eli na moto okokyele obokye bebi bakyele masumu. ⁸ Bo eboko ya we naa ekolo ya we kyeetome ikyela bobo, oetene, pho elekikiyi na bolaa inyolo o lola na eboko yonyo naa ekolo yonyo na ikyende na maboko mabale na na makolo mabale o lifelo, o njwenya mote mozime. ⁹ Ka bo ziyo sa we sietome ikyela bobo, osiphengolo kosivakye itakye na we, pho elekikiyi bolaa pho ya we inyolo o lola na ziyo sonoso, na ikyende na miyo maso mabale o njwenya njwa lifelo.»

Ete ya mpate eebungyi ezwa

¹⁰ «Kyeba na iwene monomo na bana baba phaa; naewole pho banze ba bee baabatele bateme imbele sisoo o boo pha Tata oli o ikolo. [¹¹ Pho Nwana wa Moto aesi ya bikya baabunga.]»

¹² «Bee kounyanya bo? Bo moto monomo ali na mampate munkama, bo yonyo eebungyi, etaikye ika

makoo ibuya mbuka ibuya o ikolo sa ngomba pho akye luka eebungyi? ¹³ Nde phele nawo na b'ee ngakye: Bo aezwe, amobaa na nkyisa pho ya mpate me ileka nkyisa iibakyi ne pho ya mampate mako ibuwa mbuka ibuwa matemaikakyi bunga. ¹⁴ Nde bomo, Ango wa b'ee ooli o ikolo taazingye obokye na monomo na bana baba abungye.»

Bo nwebi aekyesi bofe

¹⁵ «Bo nwebi aekyesi bofe, kyende oka ye, omoweninya bofe boekyesi yo b'ee babale. Bo aeyokyi, mena akuli butwa nwebi na we. ¹⁶ Kasi bo ale iyeyoka, kpa moto monomo naa babale, pho “batene bolombe nde minoko ya manzoka mabale naa maato.” ¹⁷ Kasi bo ale ibakya, oloimole o ingomba. Emba bo ambi le ioka ingomba, omowene ndokolo mopakano naa ndokolo mophutise wa mputi.»

¹⁸ «Nde phele nawo na b'ee ngakye: Mapho maso maamoanola b'ee wawa o se, ne Nwaphongo aamaanola o ikolo; ka mapho maso maamole b'ee wawa o se, Nwaphongo ne aamale o ikolo.

¹⁹ Nakule wo na b'ee ngakye: Bo o mokyisi mumu, bato babale onte ya be, baakaa ibondole pho ya inzonga ekpele, Tata owa ikolo aabaphe yango. ²⁰ Pho elele eso eangaa bato babale naa baato na nkombo ya nga, nali onte ya be.»

Ete ya moto wa etoma otookyele bebi ngongo

²¹ Emba Petelo amba yaa phenephe na Yesu, amba ya motuna yokye: «Nkolo, bo nwebi na nga ankyesi bofe esengyesi obokye na molimbisa mbala bo? Ekokyi ibaa mbala sambo?» ²² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Phe, siiwo na we obokye mbala sambo, kasi mbala mako sambo mbala sambo. ²³ Yango mena, Bokonzi pha ikolo pha ulana na mokonzi monomo owa bangaka bato b'ee baetoma, pho akyekye mapho ma mabongo

ma be. ²⁴ Waatata yo ikyeka mapho me, bamoyelesi na moto wa etoma monomo owa baka na mbongo enene. ²⁵ Moto me tabaka na baphalanga baiita mbongo me. Yango mena mokonzi nwe amba ya toma obokye, bamoungya ndokolo moombo na njwanwasi na bana ba bee, ebe na mbolo ye, pho ya iita ena mbongo. ²⁶ Moto wa etoma mona, amba ya kusama na mabongo; amba wo yokye: “Mokonzi inzuyisa mo, impe banaa nkolo, namwita mbongo ya we eso.” ²⁷ Mokonzi aesi ya mooka ngongo, amolimbase, nono waamole yo akye.

²⁸ Waatoko moto wa etoma mona, akye vana na nwebi ne wa etoma owa baka na njwana mbongo ye ekyiki ya baphalanga. Amoakye o njwesi, abuto imunyata na bokusi, amba ya wo yokye: “Iita mbongo ya nga!” ²⁹ Nwebi ne amba ya kusama na mabongo, amba ya nyingonela ne yokye: “Inzuyisa mo, impe bana nkolo, namwita mbongo ya we!” ³⁰ Kasi yo taikaka anola, amba kye munyasa o boloko tee nono mokolo njwa iita yo mbongo ye. ³¹ Waawene bato baetoma baayoko baabona, bawenekye ngongo boikye, bamba yakye imola mokonzi njwa be. ³² Mokonzi amba ya banga moto wa etoma me, amba ya wo ne yokye: “Oli moto wa etoma mobe! Wabaka na mbongo ya nga, na elimbisaka pho wanyingonelaka na nga. ³³ Nawe nga osengyelakyi iyokyela nwebi na we ngongo bo wa eyokyelaka nga ngongo.” ³⁴ Mokonzi aokaka yo, amba ya nyasa moto wa etoma me o boloko, tee nono mokolo njwa mwita yo mbongo ye.» ³⁵ Yesu amba ya wo yokye: «Tata ooli o ikolo amoekyela nde bomo, bo monomo onte ya b'ee talimbise nwebi ne na ndondo yonoyo.»

19

Mateya ma Yesu pho ya Lowo lookyekyi iboma bolonga

1 Waaunva Yesu iwɔ maphɔɔ ma-mana, amani o Galileya, aesi ya kyende o manyete ma Yuda mali o mokukulu mooyoko nwa ebale ya Yaladene. 2 Moluku nwa bato moikye nwanba ya mofenga o mo, amba ya babikya.

3 Bafalisayi baayoko bayakaka oli Yesu pho ya imumeka, bamba ya motuna bekye: «Mibeko ma banga mianole obokye lele akokyi ile nwasi we nde pha babona?»

4 Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bee naino totangyi buku pha Nwaphongo? "O etatele ya mokyisi, Nwaphongo akyelaka nwanwasi na lele." 5 Emba, amba ya wo yokye: Yango mena, lele amoika nyango na ango, amokye angana elele yonyo na nwanwasi we, pho bee baso babale babutwe moto monomo. 6 Nde bomo, tebakuli ba bato babale, kasi babuto moto monomo. Emba bo Nwaphongo ambo angyinya nwanwasi na lele, moto sa bakabinya.» 7 Bafalisayi bamba ya motuna bekye: «Ka pho ya ye Mose aphekye nzela obokye bo lele kale nwanwasi na bolonga, asengyesi imokomela mokanda moteya obokye bolonga bowe?» 8 Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mose aephekye nzela ya ile babasi pho ya nzoto bokusi ya bee. Kasi uta o etatele teyaikaka baa babona. 9 Kasi nga na wo bee ngakye: Bo lele ale nwasi we, bo te ebe nde pho ya bondumba phe, akyee longa mosuu, mena kakyele phemba.»

10 Baekosi bee bamba ya wo ne bekye: «Bo mofeko nwa bolonga mofee babona, elekyi na bolaa iba salonga.» 11 Yesu amba ya babuyisa yokye: «Teli bato baso baakokyi isocolo mateya mama, manya nde baaunva phe Nwaphongo bokusi pha imaanola. 12 Maphoo mali maikye, maakatele moto salonga. Bakyi tebaalongwe pho banyiba bompele tata o ibotama, bana bababoma bompele, baayoko te

balongye pho bamiambya muwosi pho ya Bokonzi pha ikolo. Moto oakokyi ianola mateya mama, amaanole!»

Yesu atandesi bana bakye maboko

13 Mokolo monomo bato bayelesi Yesu bana ba bee pho abatandele maboko ambe na bondele pho ya be, baekosi bamba bakatela. 14 Kasi Yesu amba ya wo yokye: «Le bana bakye baye oka nga, le bakatela, pho Bokonzi pha ikolo boli pho ya bato bali ndokolo bana bakye.» 15 Waaabatandela yo maboko, amba ya mana wamo.

Moto wa ezwele

16 Moto monomo amba yaa oli Yesu, amba ya motuna yokye: «Mot-eye, lowo'ye loolaa, losengyesi nga ikyela pho na zwe bomoo pha bobele?» 17 Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Pho ya'ye kontune pho ya lowoo loolekyi bolaa? Ooli molaa nde Nwaphongo. Boozingyi inyolo o mokyisi nwa bomoo, kumola mibeko.» 18 Moto me amba ya motuna yokye: «Mibeko ye?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Saboma moto, sakyela baphemba, saiba, sakatela moto boole, 19 kumola nyongoo na ongo, zinga mobubaa na we bo komizingye we mampenza.» 20 Munzenga me amba ya wo ne yokye: «Nakumole mibeko miso maamina. Nakule kyela'ye?» 21 Yesu amba ya wo ne yokye: «Bo ozingyi iba moto o molaa kyende kye ungya mbolo ya we iso, ombe kabela babola bana baphalanga. Emba waamba ba na ezwele o ikolo. Sima, yaka ya mbengye.» 22 Kasi waaoka munzenga mona babona, aesi ya butwa na ngongoo pho abaka moto wa ezwele iikye.

23 Emba Yesu amba ya wo na baekosi bee yokye: «Nde phele na wo na bee, wali nkamba pho ya moto wa ezwele inyolo o bokonzi pha ikolo. 24 Nakule wo na bee bobo: Wali nkamba pho ya nyama enene

boli shamo iinyōlo o iluu sa solu. Kasi nkamba kyikule lōbo pho ya moto wa ezwele inyōlo o bokonzi pha Nwaphongo.»²⁵ Waaoka baekosi maphōo me, bamba kamwa na boikye, bamba ya wō bekye: «Bo ebe babona, ombi koka ibika nza?»²⁶ Yesu abakyekeyi, amba ya wō na bēe yokye: «Moto takoyi imibikya nde yo mapenza, kasi eli nde Nwaphongo ookoyi ikyela maphōo maso.»

²⁷ Emba Petelo amba ya kpa maloba yokye: «Kyeka, banga baba toikyika iso yaabaka na banga, tobuto ikyemiebenga, ekpele'ye eya mozwa banga?»²⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nde phele na wō bēe ngakye: Imbele saamozala Nwana wa Moto o eziye ye ya ngambo, o mokyisi njwaa sika, bēe bambengakyi, wa mozala na bēe o biziye iko mbuka bibale pho ya itenaka malombe ma mabota iko mbuka mabale ma Isalayele.»²⁹ Ka moto munsō oikyika ingambi se, ebe banaa nyango, ebe nyango na ango, ebe bana be, na manzabi me, pho ya nkombo ya nga, amozwa mbolo me mbala munkama, amba na zwa bomōo pha bobele.»³⁰ Bato baikye baali lolō eye o boo, bamobutwa o sima. Kasi baali lolō o sima bamobutwa o boo.»

20

Bato baetoma o inzabi sa vinyo

¹ «Okyemela yaamokyela Nwaphongo o bokonzi pha ikolo, ya moba ndokolo moto mōnōmō ootōkosi na mumbengu pho ya ikye luka bato ba imokyelela etoma o inzabi se sa vinyo.»² Aesi ya okana na bēe obokye: Bamozwa mbano ya ebende yōnyō ya baphalanga boophute bēe pho ya mokōlo mōnōmō njwa etoma, amba ya batoma o inzabi se sa vinyo.»³ O ngonga ya ibuwa ya mumbengu, akuli ya tōkōlo, akye zwa bato basuu bazasi o munsōngō sa etoma ya ikyela,⁴ amba ya wō na bēe yokye:

«Na bēe kye kyela o inzabi sa nga. Namoephe mbano eekoyi.»⁵ Na bēe bamba ya kyende. Wa koma bunya o moto, na wa ngonga eya iyato ya nkōkōlo, akulaka kyela nde bomō. ⁶ O ngonga ya itano eya nkōkōlo, akuli tōkōlo akye zwa bato basuu bazasi o munsōngō. Amba ya batuna yokye: «Pho ya'ye ozasi wawa nzanga mobimba sakyela etoma?»⁷ Bēe bamba ya mobuyisa bekye: «Moto wa ilokpa o etoma tali.» Amba ya babuyisa yokye: «Be kye kyela o inzabi sa nga.»»

⁸ «Waatata iyinda bunya, mokolo inzabi aesi ya wō na kapita yokye: «Banga bato baetoma basō, obaphute. Tata na baakpaki nga sima, oombe bomela na baakpaki nga o boo.»⁹ Bato baatataka ikyela etoma o ngonga eya itano ya nkōkōlo, baesi ya zwa moto na moto ebende yōnyō ya baphalanga eekoyi na iphuti sa mokōlo mobimba.»¹⁰ Waakoma imbele sa batataka ikyela etoma, baumunyaka obokye bamozwa baphalanga ileka bebi. Kasi babaphakeye nde ebende yōnyō ya baphalanga ekoyi na mokōlo mobimba.»¹¹ Waakpa bēe baphalanga, babuto imiima na mokolo inzabi.»¹² Bamba ya wō ne bekye: «Bato baetoma baasukakyi we ipka bakyesi etoma nde ngonga yōnyō, o baphuti na banga nde ndengye yōnyō. Kasi banga tokyesi etoma mokōlo mobimba, tophembi na ná moo mokusi!»¹³ Kasi mokolo inzabi amba ya buyisa mōnōmō na bēe yokye: «Nwebi na nga, siiki ekyela bofe, tolookanaki nga na we na ebende yōnyō ya baphalanga pho ya mokōlo mobimba?»¹⁴ Kpa baphalanga ba we, kyende. Na zingye iphuta okpaki nga sima boephuti nga.»¹⁵ Ya bo'ye! Eli baphalanga ba nga, sikoyi ikyela na bēe boozingyi nga? Ookyi zuwa pho nali moto molaa?»¹⁶ Yango mena, Yesu amba ya sukya bofo: Bato baali o sima bamobutwa o boo, kasi bali o boo bamobutwa o

sima.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato bo wa mowaa yo na bo wa mokundwa yo

¹⁷ Waaba Yesu kakyende o Yelusaleme, o nzela, amba ya wo na baekosi iko mbuka babale yokye:

¹⁸ «Okyemela, unwanwa eye, tokyende o Yelusaleme, omu, nga Nwana wa Moto, bamunzambya oka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba Mibeko, bamuntenela bolombe pha iwaa.

¹⁹ Bamba na nzambya oka bato baatebali Bayuda, bamunzakya, bamumbinda phimbo, baamba na mbaka o ekulusu. Kasi sima ya nkolo iyato namokundwa.»

Ionga sa nyango wa Zake na Yoane

²⁰ Bobele, nwanwasi wa Zebede aesi ooli Yesu na bana bée babale ba bampele, amba ya kusama o boo phe, pho ya imonga lowo lonolo.

²¹ Yesu amba ya motuna yokye: «Kozingye'ye?» Nwanwasi wa Zebede amba mobuyisa yokye: «Indakyele obokye o bokonzi pha we, bana banga ba bampele baba bamozala monomo o boloo pha we, omoyoko o bowee pha we.»

²² Yesu amba ya buya yokye: «Toebe lowo loongye bée. Bée okokyi inywa kopho ya bolosi eya munywa nga?» Bamba mobuyisa bekye: «Tokokyi.»

²³ Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Eli phele, kopho eyamunywa nga na bée wa moenywa me. Kasi iyolo moto owa mozala o boloo naa o bowee pha nga tekyekyi nga, pho Tata aunva bongya bilele baabina pho ya bato baolo yo.»

²⁴ Waoka baekosi iko bayoko lowo me, baokyelaka bola na mosi yoo.

²⁵ Emba Yesu amba ya babanga bée baso wali yo, amba ya wo na bée yokye: «Koebe obokye bakonzi ba nkyisi, bakonza bato ba be, na bato baanene baweninya bato ba bée mpasi. ²⁶ Nzuka onte ya bée, yango

saba babona. Bo monomo na bée kalukye imibuya moto munene, esengyesi obokye abe moto wa etoma wa bée. ²⁷ Nde bomu, bo monomo na bée kazingye iba o boo, esengyesi obokye abe moombo nwa bée. ²⁸ Pho nga Nwana wa Moto siika yaa pho bato bankyelele, kasi na yaa nde obokye nabakyelele, nambe naambya bomu pha nga pho yaiikola bato baikye o boombo.»

Yesu abikye bato babale baapholo miyo

²⁹ Waatokolo bée o Yeliko, bato baikye bamba ya benga Yesu. ³⁰ Bato babale baapholo miyo bazalaka o mbale ya nzela, waoka bée obokye Yesu kalekane, bamba tata iyaanwana bekye: «Nkolo, Nwana wa Davidi, olookyele ngongo!»

³¹ Bato baikye baphaphalaka na be, bekye: «Kanga munoko!» Kasi bée bakulaka anwana na bokusi bekye: «Nkolo, Nwana wa Davidi, olookyele ngongo.»

³² Yesu amba ya teme, aesi ya babanga, amba ya wo na bée yokye: «Kozingye obokye nakyele'ye pho ya bée?»

³³ Bamba ya mobuyisa bekye: «Nkolo, kyela obokye miyo ma banga maingwe.»

³⁴ Yesu amba baokiyela ngongo, amba ya bakuma o miyo, nde mina wamu, bato babale me babuto iwene, bamba butwa ibenga Yesu.

21

Yesu anyosi o Yelusaleme

¹ Yesu na baekosi bée baesi ya koma phenephe na Yelusaleme. Waakoma bée o Betafaze o ngomba ya Baolive, Yesu amba ya toma baekosi babale o boo. ² Amba ya wo na bée yokye: «Kyende o mokyisi mooli o boo, bo okomi omu, wamowene ebembe ya mpunda baetingye na nwana wa yango. Omaingole, oye na mango wawa.

³ Kasi bo moto aetuni, bée omobuyisaka obokye: «Nkolo asengyesi na

mango.” Amokula ebuyisa mango izele.»

⁴ Maphoo maamana makyela-maka pho ya ikokya maphoo mawoko moimosi wa Nwaphongo obokye: ⁵ «Wo na nwana wa nwanwasi wa Siona obokye: Kyeka mokonzi nwa we kaye. Kaye na bonyile, abaa o ikolo sa mpunda na sa nwana wa mpunda.»*

⁶ Baekosi bamba ya kyende, bakyekeyela nde bo wa woko Yesu na be. ⁷ Bamba yaa na mpunda na nwana wa yango, bawalaka bitobu ba bee o ikolo sa mango, Yesu amba ya zala ibe. ⁸ Moluku nwa bato mwikye babaka bawale bitobu ba bee o nzela, baayoko batenaka nkanga, bailangyaka o nzela. ⁹ Bato baatambulaka o boo pha Yesu na baamobengaka o sima, babaka baanwane bekye: «Nkyemo na Nwana wa Davidi! Ookoye na nkombo ya Nkolo apambolame! Nkyemo o bilele biilekyi ikolo!»

¹⁰ Waanyolo Yesu o Yelusaleme, mokyisi munsu nwanyinganaka, bato bamba tunana bekye: «Moto oyo kane baa nza?» ¹¹ Bato baayakaka na Yesu bamba buya bekye: «Eli Yesu moimosi wa Nazaleti o Galileya.»

Yesu anyosi o Tempelo

¹² Yesu aesi ya nyolo o Tempelo, atati iwiinya baungye na baoombi ba mbolo omo, amba ya bumbya ba mesa ma baendinye ba baphalanga. Akuli na bumbya biziye ba bato baungya makoto-nwenya. ¹³ Amba ya wo na bee yokye: «O buku pha Nwaphongo wakomama bobo: “Bamobanga ingambi sa nga, ingambi sa losambo.” Amba kula bakya yokye: Bee osibuye elele ya baibi.» ¹⁴ Bato baapholo miyo na baaotono makolo bamba yaa oli Yesu, amba babikya. ¹⁵ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko baokaka yoo, wawene

bee bilekyesako biakyelaka Yesu na bana baabaka baanwane o Tempelo obokye: «Nkyemo na Nwana wa Dawidi!» ¹⁶ Emba bamba ya wo na Yesu bekye: «Kookye maphoo maawo be?» Yesu amba ya babuyisa yokye: «Ee, naokye. Bee naino totangyi o buku pha Nwaphongo? Bo wakoma bee bobo: “Oteye bana bakye na baanywangye ndengye eekoyi bee iekumbela?”» ¹⁷ Bobele, aikyi baika, atokosi o Yelusaleme akye milangya o Betani.

Yesu awambi nwete nwa fige

¹⁸ Mokolo nwa sima, waaba Yesu kakule butwa o Yelusaleme, aesi ya oka nzala. ¹⁹ Amba ya wene nwete monomo nwa fige imbale ya nzela, amba susana phenephe na nwango, akye zwa nde maakyi na maakyi. Amba ya wo na nwete me yokye: «Otokule bota mbuma!» Nde o sina imbele me, nwete nwa fige moungyi. ²⁰ Waawene baekosi babona, bamba kamwa na boikye. Bamba ya tuna Yesu bekye: «Pho ya'ye nwete mumu moungyi na mbala yonyo bobo?» ²¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nde phele na wo na bee ngakye: Booli phele na ianola, bo toikyi ziko, okokyi ikyela maphoo maakyesi nga na nwete nwa fige. Okokyi na iwo na ngomba eye obokye: Mana wawa, kyende kye mivaka o ebale enene! Wamokyelama. ²² Ekpele eso eya moonga bee na ibondela, bo oanosi obokye wa moezwa, waamba na ezwa.»

Owa phe Yesu bokonzi nza?

²³ Yesu aesi ya nyolo o Tempelo, atati iteya bato. Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu ba bato, bamba ya susana oli yo, bamba ya motuna bekye: «Kokyele maphoo mama na bokonzi'ye? Oephe bokonzi pha ikyela maphoo me nza?» ²⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Na nga,

* **21:5** 21.5 Nwana wa nwanwasi wa Siyona kyelukye iwo obokye bato baa mokyisi nwa Siyona (Yelusaleme).

naetune nde motuna mɔnɔmɔ. Bo ombuyise eyano, emba na moeyimola na bokonzi ye bokyele na nga maphɔɔ mamana. ²⁵ Owa tomaka Yoane ibatista bato nza? Ya motomaka Nwaphongo ndee bato?» Kasi bɛɛ babutwaka iwɔnɔ bɛɛ na bɛɛ bɛkye: «Bo tobuye obokye yamotomaka Nwaphongo, amokula lotuna yokye: Toikaka anola Yoane phɔ ya'ye? ²⁶ Bo toonimobuyisa obokye: Ya motomaka bato, toile tɔkɔ na bato, phɔ bato basɔ baanolaka obokye Yoane ali nde owa kolo moimosi wa Nwaphongo.» ²⁷ Yango mena, bamba mobuyisela bɛkye: «Toloebe.» Emba Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Na nga me esieyimole naa nakyele maphɔɔ mama na bokonzi pha nza.»

Ete ya bana ba bampele babale

²⁸ Yesu amba kula ya wɔ yokye: «Bɛɛ koununya bo phɔ ya maphɔɔ mama? Moto mɔnɔmɔ abaka na bana ba bampele babale, aesi ya banga owa bola, amba ya wɔ ne yokye: “Nwana wa nga, lolɔ kyende kye kyela o inzabi sa vinyɔ.” ²⁹ Nwana amba ya buya yokye: “Nale, esiikyende.” Kasi o sima aumunye, aesi ya kyende o inzabi sa vinyɔ. ³⁰ Akulaka wɔ na owa ibale nde bomɔ. Owa ibale amba buya yokye: “Eɛ Tata, na mokyende.” Kasi taika kyende. ³¹ Onte ya bana babale baabana, okyesi maphɔɔ maazingye ango wa bɛɛ nza?» Bamba ya mobuyisa bɛkye: «Iwana owa boo.» Emba Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Nde phele na wɔ na bɛɛ ngakye: Baphutise ba mputi na mandumba, bamunyɔlɔ o bokonzi pha Nwaphongo o boo pha bɛɛ. ³² Phɔ, Yoane Mobatise ayakaka yaeteya nzela elaa, kasi bɛɛ toikaka moanola. Kasi baphutise ba mputi, ebe na mandumba ba moanoleleka, ka bɛɛ na bo wawenɛkye bɛɛ babona, toika bongola mandondo phɔ ya imoanola.»

Ete ya bato baetoma babe o inzabi sa vinyɔ

³³ «Okyemela ete esuu. Moto mɔnɔmɔ abalaka inzabi sa vinyɔ, aesi ya silungya na kyengyete. Amba ya tima ibela o mabanga phɔ ya ikyela isungu sa iyamola mbuma ya vinyɔ. Atongaka na ingambi sɔnɔsɔ o ngomba phɔ ya moto okokyengyete sina inzabi. Sima, amba ika siikyela bato obokye basiphutele, yo akye o imbanga. ³⁴ Waakoma imbele sa inɔkɔ mbuma, mokolo inzabi aesi ya toma bato baetoma bɛɛ oka bato baaphutele inzabi obokye bakye mokpela iyalo saaka ye. ³⁵ Kasi baaphutele inzabi baakye basali me, bakutubi mɔnɔmɔ, babomi oomoyɔkɔ, owa iyato bamobomi na mabanga. ³⁶ Emba mokolo inzabi amba kula toma bato basuu baikye ileka baaphanza, kasi baaphutele inzabi bakulaka bakyele nde bomɔ. ³⁷ O sima ya bɛɛ basɔ, amba ya batomela nwana we mɔnɔmɔ. Aumunyaka obokye: “Bamokumola nwana wa nga.” ³⁸ Kasi waamowene baaphutele inzabi, bawɔnɔkɔ onte ya bɛɛ bɛkye: “Kyeka sɔmi ye, owa moikala na sina inzabi bo ango awe! Yaka tomobome, inzambi me samobutwa sa banga.” ³⁹ Baesi ya moakya, bamovakyi o selekye ya inzambi, bamobomi.» ⁴⁰ Yesu amba ya batuna yokye: «Emba waamoya mokolo nwa inzambi, amokyela ye phɔ ya basali babana?» ⁴¹ Bamba ya mobuyisa bɛkye: «Etabaokye ngɔngɔ. Aababoma bɛɛ basɔ, aamba phe inzambi oka baphutesi basuu. Emba bato me bamobaka bamophe mbuma o imbele siikokyi.» ⁴² Emba Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Bɛɛ toika tanga maphɔɔ mama o Buku pha Nwaphongo? Bakoma bofo: “Ibanga saavakaka batongyi ba mangambi, sibuto ibanga siiphisi ingambi sisɔ.»

Mena etoma ya Nkolo.
 O miyo ma banga eli lowo la ikamwa!"»
⁴³ Yesu amba kula ya bakya yokye: «Yango mena, na wo na bée ngakye: Bamoebololo bokonzi pha Nwaphongo, baamba bophe bato basuu, bée baabokyelela etoma elaa. [⁴⁴ Owa mokaa o ikolo sa sina ibanga, amokye mitenya binango, kasi bo ibanga me sikaa o ikolo sa moto monomo, saamowolingyinya.]»⁴⁵ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko baaokyi bite bibale me, baebaka obokye, Yesu kawo pho ya be. ⁴⁶ Emba bamba tata iluka malondo ma imwakya, kasi ba ilaka bato, pho bato babaka bakpe Yesu ndokolo moimosi wa Nwaphongo.

22

Ete ya eseleko ya bolonga

¹ Yesu akulaka wole bato baamokye na bite bisuu yokye:
² «Kyeka bo wamolekana maphoo o Bokonzi pha ikolo. Ya moba ndokolo mokonzi monomo akyesi eseleko ya bolonga pha nwana we.
³ Atomi bato ba etoma bée obokye bakye oka bato baabangaka yo, pho baye o eseleko, kasi bée baso bale iyaa. ⁴ Akulaka toma bato ba etoma basuu, amba ya wo na bée obokye bakyende wo na bato baabangaka yo bobo: "Naumbo bongya mbolo iso, nabomi ngombe ya nga, na manyama maaisa. Yaka o eseleko ya bolonga." ⁵ Kasi bée baso baweni lowoo me nde pha, monomo na monomo akye o etoma ye, omoyoko akye o manzabi, ona akye kyela mumbongu. ⁶ Baayoko baakye bato ba etoma babana, ba banyokosi, ba babomi. ⁷ Mokonzi aokyi yoo, amba toma batuluku be, pho bakye boma babomi babana, batumbe na mokyisi nwa be. ⁸ Sima amba ya wo na bato ba etoma bée yokye: "Na bongyakyi eseleko na bolaa, kasi bato baabangakyi nga tebaikyi ya zaa. ⁹ Kyende o nsongo iso inene,

obangye bato baamowene be, pho baye o eseleko." ¹⁰ Bato ba etoma baesi ya kyende o nsongo bamba yaa na bato baso baakyeke zwa bée omo, ebe bato balaa, na bato baabe, nono watondaka ingambi sa eseleko.»

¹¹ «Waanyolo mokonzi ikye kyeka bato baabangaka yo, akye wene moto monomo taikaka lata etobu ya eseleko. ¹² Emba, amba ya motuna yokye: "Iwe onyosi wawa ndengye'ye? Toikiyi lata etobu ya eseleko." Kasi moto me taikaka zwa lowoo la ibuya. ¹³ Bobele mokonzi amba ya toma bato ba etoma bée yokye: "Omokangye maboko na makolo, omovakye o ibanda o enzombi amokye lela, amokye twa mino." ¹⁴ Yesu amba ya sukya bobo: "Nde phele, bato baikye babangama, kasi baaolo bée bali ba itanga."»

Mputi ya mokonzi nwa Loma

¹⁵ Bafalisayi bakyeke angana ikyita pho ya iluka malondo maiyakya Yesu na maloba me mampenza. ¹⁶ Batomaka baekosi ba bée basuu na bato ba Elode pho bakye tuna Yesu obokye: «Moteye, toebe obokye iwe kowo nde phele, toile na moto, iwe tookyeye na ngambo ya moto, kasi koteya nde phele ikyiongye Nwaphongo. ¹⁷ Oloimole, koununya bo, mobeko nwa banga nwambya nzela ya iphuta mputi ya mokonzi nwa Loma nde phe?»
¹⁸ Kasi Yesu aebaka malondo ma bée maabe. Amba ya wo na bée yokye: «Banyamabole. Pho ya'ye komekye?
¹⁹ Taateya baphalanga baphute na bée mputi.» Bamba moteya ebende ya baphalanga yonoyo. ²⁰ Emba Yesu amba ya batuna yokye: «Boo bobo na nkombo eyakoma bée wawa ili ya nza?» ²¹ Bamba ya mobuyisa bekye: «Ya mokonzi oo munene wa Loma.» Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Yaaka mokonzi nwa Loma, oiphe mokonzi nwa Loma, yaaka Nwaphongo, oiphe Nwaphongo.»

²² Waaoka bée babona, bakamwaka miyoko?» ³⁷ Yesu amba mobuyisa yokye: «Osengyesi izinga Nkolo Nwaphongo wa we na ndondo yonoyo, na molimo njwa we muso na ná maumunya ma we maso.

Motuna pho ya ikundwa sa bawe

²³ Nde o muna mokolo me, Basadukayi baesi waali Yesu. Eli bée bato bawo obokye, bato baawaa ete baakundwe. ²⁴ Bamba motuna bekye: «Moteye, Mose awoko yokye: “Bo moto awe taikiyi bota bana, njwana nyango na mowe asengyesi ilonga bozengye me, pho abotele njwana nyango bana.”

²⁵ Oka banga, yabaka bampele sambo, bée baso nyango monomo, ango monomo. Nwana owa bola alongyi njwanwasi, awe taikiyi bota na njwanwasi bana, aikiyi bozengye me na njwana nyango. ²⁶ Wakyelamaka nde bomu na owa ibale na owa iyato, tee nono owa sambo. ²⁷ O sima ya bée baso, njwanwasi me aesi ya waa me. ²⁸ Emba mokolo njwa mokundwa bawe, njwanwasi me amoba wa nza? Pho bée baso bamolongaka.»

²⁹ Yesu amba ya ba buyisa yokye: «Be omikose, pho toebe na maphoo maali o buku pha Nwaphongo, toebe na bokusi phe. ³⁰ Pho waamokundwa bawe, malonga ete makule baa, ba basi na bampele bamoba ndokolo baanzelu ba ikolo. ³¹ Kasi pho ya lowo lokyeki ikundwa sa bawe, toika tanga bo wawoko Nwaphongo na be? ³² Awo bobo: “Nali Nwaphongo wa Abalayama, wa Izake na wa Yakobo.” Yo tali Nwaphongo wa bawe kasi ali Nwaphongo wa bato bali na bomu.» ³³ Bato baso baamokaka, bakamwaka na mateya me.

Mobeko molekyi miyoko

³⁴ Wa oka Bafalisayi obokye Yesu asukise Basadukayi, bamba ya angana waali yo. ³⁵ Monomo onte ya bée abaka moteye njwa mibeko, alukaka malondo ma imeka Yesu, amba ya motuna yokye: ³⁶ «Moteye, onte ya Mibeko miso ma Nwaphongo, mobeko'ye molekyi

37 Yesu amba mobuyisa yokye: «Osengyesi izinga Nkolo Nwaphongo wa we na ndondo yonoyo, na molimo njwa we muso na ná maumunya ma we maso. ³⁸ Mena eli mobeko njwaa boo, na moolekyi bonene. ³⁹ Mobeko njwa ibale mookokaa na njwa boo, nwe mumu: Osengyesi izinga nwebi na we, booko mizingye we mampenza. ⁴⁰ Mibeko ma Mose na mateya ma baimosi ba Nwaphongo mali nde onte ya mibeko mibale mamina.»

Masiya na Davidi

⁴¹ Bafalisayi baanganaka elele yonoyo, Yesu amba ya batuna motuna mumu: ⁴² «Bee koununya bo pho ya Masiya? Iyo ali njwana wa nza?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Ali njwana wa Davidi.» ⁴³ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Ndengye'ye Davidi wakambemaka yo na Bolobo, amobangaka “Nkolo?” Waawo yo obokye: ⁴⁴ “Nkolo Nwaphongo awo na Nkolo wa nga yokye: Yaka ya zale o boloo pha nga tee nono waamouya nga banguna ba we o se ya makolo ma we.” ⁴⁵ Bo Davidi amobangaka “Nkolo”, ka ndengye'ye Masiya akoyi ikula baa njwana wa Davidi?»

⁴⁶ Monomo na bée takokaka na imobuyisa na lowo lonolo, tata mokolo me, moto takulaka meka na imotuna na mituna.

23

Bateye ba Mibeko na Bafalisayi banyamabole

¹ Emba, Yesu amba ya wo na bato baso na ná baekosi bée yokye: ² «Bateye ba Mibeko na Bafalisayi, etoma ya bée nde ilimbolela bato Mibeko ma Mose. ³ Bée osengyesi ikumola na ikyela iso yaamowo bée na bée kasi bée samekola mobesi njwa be, pho tefaakyelele iikyiteya be. ⁴ Bakangye biphesi bizito bili na nkamba pho ya ibinyanya, baambe biphisa bato o mabekye, kasi bée mampenza

Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Waulana na malita mainga bée mumpembe, mawenene malaa o ibanda, kasi o motema matonda na mpee ya bato bawaa na ná sokoto ndengye na ndengye. ²⁸ Na bée o ibanda kowenene ndokolo bato balaa o boo pha Nwaphongo. Kasi o motema watonda na boole na ná bofe.

²⁹ Ngongo ya bée, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Kotongyele baimosi ba Nwaphongo malita malaa, kobongya na malita ma bato ba bosembo. ³⁰ Kombe na wo obokye: “Bato baabaka o imbele sa bankoko ba banga, nde tolongana na bée pho ya iboma baimosi ba Nwaphongo.” ³¹ Baabona, bée mampenza koanole obokye oli bankoko ba bato babomaka baimosi ba Nwaphongo. ³² Ujwanwa eye, emba unva etoma eya tataka bankoko ba bée ikyela! ³³ Bée manzoo, bosole imele! Wa mokyela ndengye'ye pho olote etumbu eya lifelo? ³⁴ Yango mena, okyemela: Na moetomela baimosi ba Nwaphongo na bato baa malondo na bateye ba Mibeko baalaa. Kasi wa moboma bakyi na masengu na ná mabanga, baayoko wa baboma o ikolo sa ekulusu, wa mobinda bayoko na phimbo o mangambi ma makyita ma bée, wa mokyemi bawiinya o nkyisi iso iinene. ³⁵ Yango mena, konyanya ngambo ya malongo ma bato baso ba bosembo babomaka bée, tata oka Abele tee nongo oka Zakaliya njwana wa Balasi, owa bomamaka onte ya Tempelo na o etumbelo. ³⁶ Nde phele na wo na bée ngakye: Bée wa mozwa etumbu pho ya maphoo maso mamana!»

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

³⁷ «Yelusaleme, Yelusaleme, iwe moto ookobome baumosi ba Nwaphongo, kobome na bato baa etomele Nwaphongo na mabanga! Kasi ingaa, mbala na mbala na mekakyi eyeyangyinya wali nga, bokoangyinya soo bana bée o se

ya mapapusa me, kasi bée toika anola! ³⁸ Kyeka, ingambi sa we sa moikala nde phaa. ³⁹ Na wo na bée ngakye: Tata nde unwanwa ye, otokule nvene tee nongo wa mo wo bée obokye: “Okoye na nkombo ya Nkolo apambolame.”»

24

Yesu aimosi obokye Tempelo yamobukwa

¹ Waaba Yesu katolo o Tempelo, baekosi bée bamba yaa wa li yo, bamba ya wo bekye: «Taakyeka bowa tonga bée Tempelo eye!» ² Emba Yesu amba ya babuyisa yokye: «Oeweni yango eso te? Nde phele na wo bée ngakye: Ibanga na sonoso etesiikale o ikolo sa siyoko, maso ma munyangwa.»

Malosi na minyoko maa moyaa

³ Bobele Yesu amba ya kye zala o ikolo sa ngomba ya Baolive. Baekosi bée bamba yaa bée mampenza waali yo, bamba ya motuna bekye: «Taloimola maphoo maawo we, mamokyela imbele ye? Tomba na eba na ye, obokye imbele sa iyaa sa we na saa suka ya mokyisi sikokyi?»

⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nde koebe, moto sa ekosa. ⁵ Pho bato baikye bamoyaa, na nkombo ya nga, bamowoo bekye: “Inga nali Masiya!” Bamokosa bato baikye. ⁶ Wamooka obokye mabita maeyelele na masimo ma mabita mali bisuu, bée sa ilaa. Esengyesi obokye maphoo me makyelame, kasi mena teetaa baa suka ya mokyisi. ⁷ Ekolo yonoyo ya munwana na ekolo eeyoko, bokonzi bonobo pha munwana na bokonzi booyoko, zilo sikusi sa mobaa, na manyete mamuningana bilele bikye. ⁸ Maphoo maso mamana ma moba ndokolo etatele ya eswete ya ibota.

⁹ Emba, bato bamotata iyeyungya, pho ya iyeweninya bolosi na iyeboma. Mabota maso ma moeyina

pho ya nkombo ya nga. ¹⁰ O nkolo me, bato baikye bamolee ianola sa be, bamungyana na iyinana bee na be. ¹¹ Baimosi babole baikye bamotokolo, bamokosa bato baikye. ¹² Pho bofe pha moleka o mokyisi, bato ete bakule zingana. ¹³ Kasi owa moitala nono o suka, amobika. ¹⁴ Simo Elaa ya bokonzi pha Nwaphongo yamoteyama o munse munso munso, pho nkyisi iso baeyokye. Emba suka yaamba yaa.»

Mooti owa inganga

¹⁵ «Wamowene ookobangye bee mooti owa inganga, bo wa wo moimosi Daniele. Amoteme o elele esantu. Motangyi wa maphoo mama amasosolo! ¹⁶ Baamobaa o Yuda bee elotaka o mangomba. ¹⁷ Owamobaa o ibanda, yo sakula nyolo o ingambi ikye kpa mbolo ye. ¹⁸ Na owa moba o manzabi, yo sakula butwa o lombo pho ya ikye kpa etobu ye. ¹⁹ O nkolo me, ngongo ya mobaa na babasi baaekama na na malekyele! ²⁰ Bondele Nwaphongo, pho mokolo nwa molota bee, nwe sa baa imbele sa mambula naa mokolo nwa sabata! ²¹ Pho nkolo me, yamobaa ya malosi maikye, mali naino bato sa wene uta waetatele ya mokyisi bowamokyela Nwaphongo tee nono lol eye. Malosi mamoulana na mango ete makule na wenene. ²² Kasi bo Nwaphongo tabukolaka nkolo ya malosi me phe, moto na monomo nde tabikiyi. Kasi Nwaphongo abukola nkolo me pho ya bato baunva yo olo.»

²³ O imbele me, bo moto awo na bee yokye: “Kyeka, Masiya ali wawa!” Naa obokye: “Ali owo!” Bee samoanolela. ²⁴ Pho bamasiya baabole na baimosi baabole bamoya baikye, bamokyela bilekyesako binene na maphoo ma ikamwa pho ya ikosa bato baaunva olo Nwaphongo. ²⁵ Okyemela! Nambo ekyebisa na maphoo maso maamoya.

²⁶ Yango mena, bo bawo na bee bekye: “Kyeka ali o bokye!”

Sakyende. Na bo bawo na bee bekye: “Kyeka, amibombi wawa!” Sabaanolela. ²⁷ Pho bookyele munkakasi o ikolo, uta biitokolo moo na biikye milangya njwango, Nwana wa Moto amoya nde bomo. ²⁸ Waabe ebembe, biwawanga biikye biangane nde wa mo.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

²⁹ «Bo nkolo ya malosi me yumboo, malosi masuu maalekyi mamoya. Moo nwa mobutwa enzombi, bokombe etebokule ngala, banyaseesi bamobiya, iso iili o ikolo ya munyingana. ³⁰ Emba elembo ya Nwana wa Moto yamowenene o ikolo, o imbele me, bato ba nkyisi iso iili o munse, baamiima, waamowene bee Nwana wa Moto iyaa o mampata na mwiya na na nkyemo iikye. ³¹ Indule sinene samokaa, amotoma banze bee mbombo iso ya munse, bamoangyinya bato baso baunva yo olo.»

Ete ya nwete nwa fige

³² «Sosolo na bolaa ete ya nwete nwa fige. Bo molebosi, bee koebe obokye imbele siikyete mbuma sikokyi. ³³ Nde bomo, waamowene bee maphoo maso maamana makyela, wa moeba obokye iyaa sa Nwana wa Moto sikokyi. ³⁴ Nde phele na wo na bee ngakye: Maphoo mama mamokyelama naino bato baayoko bali na banga lol sataa waa. ³⁵ Ikolo na munse ya molekana kasi maloba ma nga etemalekane.»

Mokolo nwa suka ya mokyisi moebe nde Nwaphongo

³⁶ «Moto na monomo taaebe na mokolo naa imbele saamokyelama maphoo mamana, ebe na banze o ikolo, ebe na ona Nwana taaebe. Kyebe nde Tata yo mampenza. ³⁷ Mokolo nwaamoyaa Nwana wa Moto, maphoo mamokyelama nde bo wakyelamaka wee o imbele saaka Nowa. ³⁸ O boo pha maa izinza mokyisi munso, bato babaka

bazee, banywe, balonganaka tee nɔnɔ mokɔlɔ ɲwaanyɔlɔ Nowa o masuwa. ³⁹ Tebabaka baumunya na ekpele yɔnɔyɔ, tee nɔnɔ waa yaa zinza maa mokyisi munso. Imbele saamoya Nwana wa Moto ya mɔba nde bɔmɔ. ⁴⁰ Bampete babale bamɔba o inzabi, bamokpa mɔnɔmɔ, bamoika mɔnɔmɔ. ⁴¹ Babasi babale bamɔba batwakyɛ o oomba yɔnɔyɔ, bamokpa mɔnɔmɔ, bamoika mɔnɔmɔ. ⁴² Kyɛngyɛ na bolaa, phɔ mokɔlɔ ɲwaamoya Nkolo wa bɛɛ toomoebe. ⁴³ Umunya na bolaa lowɔ lolo: Bo nkolo wa ingambi aɛbakyi imbele ye saamoya mwibi na mokɔlɔ, nde talasi, phɔ ya ikyɛngyɛ obokye mwibi sanyɔlɔ o ingambi sɛ. ⁴⁴ Yango mɛna, bɛɛ baka na bokyɛngyi imbele sisɔ. Phɔ Nwana wa Moto amoyaa o imbele site siebe bɛɛ.»

Moto wa etoma owa bosembo na ootoli na bosembo

⁴⁵ «Baka ndokolo moto wa etoma owa bosembo na ná malondo. Mokonzi nwe amoteyɛ kapita ya bɛbi nɛ, phɔ abaphɛkyɛ ntoma o imbele siikokyi. ⁴⁶ Nkyisa boikye na kapita mɔna, bo mokonzi nwe aesi ya motakana kakyele etoma mɛ. ⁴⁷ Nde phɛle na wɔ na bɛɛ ngakye: Mokonzi mona aamophe bokonzi pha mbolo yɛɛ iso. ⁴⁸ Kasi bo kapita mɛ tali na bosembo, aambi miwɔle yokye: “Mokonzi ɲwa nga taaye zele”, ⁴⁹ ambi tata iwanda bɛbi nɛ, abuto iza na inywa elele yɔnɔyɔ na balangyi ba maleku. ⁵⁰ Emba, mokonzi nwe amoyaa mokɔlɔ ɲwaamɔba yo samoziya, naa o imbele siite siebe yo. ⁵¹ Aamowiinya, aamba mophe etumbu enɛnɛ, aamunyɔsa ooli banyamabɔle, o elele ekyelele bɛɛ na ekye twe bɛɛ mino.»

25

Ete ya bangɔndɔ iko

¹ «Bokonzi pha ikolo phamoulana na ete ya bangɔndɔ iko baakpaka

batala ba bɛɛ phɔ ya ikye vana na moloo wa bolonga. ² Onte ya bɛ, batano babaka bibubusi, batano bayɔkɔ babaka bamalondo. ³ Baa bibubusi baphilaka nde batala, kasi iphila mautaa maikye phe. ⁴ Kasi baamalondo baphilaka batala ba bɛɛ na ndangyi ya mauta. ⁵ Wabaa moloo wa bolonga saya izele, bɛɛ basɔ baokyi ebu balasi.

⁶ Waamolengyela, moto mɔnɔmɔ aesi ya anwana yokye: “Kyeka moloo wa bolonga, tɔkɔlɔ okye moyamba!” ⁷ Emba bangɔndɔ babana baesi ya umwa, batati ibɔngya batala ba bɛ. ⁸ Bangɔndɔ baa bibubusi bamba ya wɔ na bɛbi na bɛɛ baa malondo bɛkyɛ: “Olophe ndambo ya mauta, batala ba banga bazime.” ⁹ Baa malondo bamba ya babuyisa bɛkyɛ: “Phe, bo toephe, mauta ma banga ete maakokye. Kyende omba mabe o zando.” ¹⁰ Waakye baa bibubusi ikye omba mauta, nde o sina imbele mɛ, moloo wa bolonga aesi o sima. Batano baa malondo baamilengyɛlekyɛ, baesi ya nyɔlɔ na moloo wa bolonga o ingambi sa esɛlekɔ. Bamba kanga ekomba na iphungola. ¹¹ O sima, bangɔndɔ batano baa bibubusi baesi ya koma, baanwanaka bɛkyɛ: “Nkolo, Nkolo, olozibole!” ¹² Kasi moloo wa bolonga amba yababuyisa yokye: “Nde phɛle na wɔ na bɛɛ ngakye: Sieyɛbe.”»

¹³ Yesu amba sukya bobo: «Yango mɛna, nde kokyɛngyɛ phɔ toebe na mokɔlɔ na ngonga.»

Ete ya bato baetoma baato

¹⁴ «Ŋwaphongo amokyela ndokolo moto mɔnɔmɔ kalukye ikyende o imbanga, abangyi bato bɛɛ baetoma, aesi ya bakabela baphalanga bɛɛ phɔ ba bakolisa. ¹⁵ Aesi ya phe moto na moto bookokyi na malondo mɛ. Owa ebandle amophe bibende ba baphalanga bitano, owa ibale bibende ba baphalanga bibale,

emba owa iyato ebende ya phalanga yɔnɔyɔ. ¹⁶ Moto wa etoma owa zwaka bibende ba baphalanga bitano, akye bakabela na mumbongu, amba kula zwa bibende bitano bisuu. ¹⁷ Owa zwaka bibende bibale, akye kyela nde bomo amba zwa bibende ba baphalanga bibale bisuu. ¹⁸ Kasi owa zwaka ebende yɔnɔyɔ, akye tima ibela o manyete, abombi baphalanga baamophekye nkolo we.»

¹⁹ «Nkolo nzikye ya lekanaka, nkolo wa bato ba etoma aesi ya butwa, amba ya banga bato bée ba etoma pho bamoteya bo wakyelela bée baphalanga be. ²⁰ Moto wa etoma owa zwaka bibende ba baphalanga bitano, aesi ya moteya bitano bisuu yokye: “Nkolo, wampеkye bibende ba baphalanga bitano, kyeka nakuli bakya bibende bitano bisuu o ikolo.” ²¹ Nkolo we amba ya wo ne yokye: “Bola, moto wa etoma o molaa na owa bosembo. Oli na bosembo o mbolo iinkyiki naamoephe bokonzi pha mbolo iinzikye. Yaka ya kumbe na nga elongo.” ²² Moto wa etoma owa zwaka bibende ba baphalanga bibale aesi ne ya moteya, amba ya wo yokye: “Nkolo, wampеkye bibende ba baphalanga bibale, kyeka, nakuli bakya bibale bisuu o ikolo.” ²³ Nkolo we amba ya wo ne yokye: “Bola, oli moto wa etoma o molaa na owa bosembo. Obakya na bosembo o mbolo iinkyiki, na moephe bokonzi o mbolo inzikye. Yaka ya kumbe na nga elongo.” ²⁴ O suka moto wa etoma owa phekye bée ebende ya baphalanga yɔnɔyɔ aesi ne, amba ya wo yokye: “Nkolo, nga naebe obokye iwe oli moto monomo wa nkamba, konoko mbuma o elele eteyaikaka phika we. ²⁵ Nailaka, namba kye bomba baphalanga ba we o se ya manyete, kyeka baphalanga ba we bée baba.” ²⁶ Nkolo we amba ya mobuyisa yokye: “Moto wa etoma mohe na wa bokoo! Waebaka obokye nga nanoko mbuma o elele

ete yaikaka nga phika. ²⁷ Kasi iwe nga nde wa kyeke bomba baphalanga banga o banki, wa iyaa nga nde naesi ya bazwa na banaa matabisi. ²⁸ Omobololo ebende ya phalanga mena, oephe ooli na bibende ba baphalanga iko. ²⁹ Pho ooli na banaa mbolo nzikye bamokula mobakysisela, kasi ooli pha, baamobololo na njwana ndambo oobakya ne. ³⁰ Vaka moto wa etoma ootoli na ntina o ibanda, o enzombi, o elele ekyelele bée na ekye twe bée mino.”»

Mwambo njwaa suka

³¹ «Mokolo njwamoya Nwana wa Moto na nkyemo ye, elele yɔnɔyɔ na banze baso, amozala o eziye ye eya bokonzi. ³² Bato baso baa munse, bamoyaangana o boo phe, aabakaba ndokolo waakabe mookosi mampate na mambosi. ³³ Amoteye mampate o boloo phe, mambosi o bowee phe. ³⁴ Emba mokonzi amba ya wo na bali o boloo phe yokye: “Bee yaka, bato bapambola Tata, ya nyolo o bokonzi phaa ebongyisela be, uta o etatele ya mokyisi. ³⁵ Pho nabaka na nzala, wampеkye ntoma ya izaa, nabaka na phowa ya maa, wampеkye maa mainywa, nabaka mobutu, wanzambaka o mangambi ma bée. ³⁶ Nabaka bolumbu, wamba ya mpe bitobu ba ilata, nabaka na bolosi, wansalisaka, nabaka o boloko, wayakaka ya nkyeka.” ³⁷ Bato babosembo bamba ya mobuyisa bekye: “Nkolo, imbele ye saaewenekye banga na nzala tomba ya ephe ntoma ya izaa, na na phowa ya maa, tomba yaa ephe maa mainywa? ³⁸ Imbele ye saabaka we mobutu oka banga tomba eyamba o mangambi ma banga, na bolumbu tomba ephe bitobu ba ilata? ³⁹ Imbele ye saaewenekye banga naa bolosi naa o boloko, tomba ya kye ekyeka?” ⁴⁰ Mokonzi amba ya babuyisa yokye: “Nde phele nawo na bée ngakye: Mbala iso yaabaka bée kokyele na

mōnōmō na baakye onte ya banaa mama, mena wabaka kokyelele nde nga.”»

⁴¹ «O sima mokonzi amba ya wō na baali o bowee phe yokye: “Mana o miyo ma nga, bēe bato baalaka bēe na bobē! Kyende o ηwenya mote mozime, ηwa bōngya bēe phō ya Zabulu na bakonga bē! ⁴² Phō nabaka na nzala, toikaka ya mpe ntoma ya iza, naokaka phowa ya maa, toikaka mpe maa mainywa. ⁴³ Nabaka mobutu toikaka nzamba, nabaka bolumbu, toikaka mpe etobu ya ilata, nabaka na bolosi na o boloko, toikaka nsunga.” ⁴⁴ Emba bēe bamba ya motuna bēkye: “Nkolo, imbele ye saa ewenekye banga na nzala naa na phowa ya maa naa mobutu naa bolumbu naa na bolosi naa o boloko tomba le iesunga?” ⁴⁵ Mokonzi amba babuyisa yokye: “Nde phele nawō na bēe ngakye: Mbala iso yaalekye bēe ikyelela mōnōmō na baakye onte ya banaa mama, mena walekye ikyelela nde nga.” ⁴⁶ Emba bato me baamba zwa etumbu eteyunve, kasi bato baabosembo bamozwa bomō phā bobele.»

26

Bakonzi bawangyi iboma Yesu

¹ Waaunva Yesu iwō maphō maso mamana, amba ya wō na baekosi bēe yokye: ² «Bee koebe obokye iikasi nkolo ibale phō ya eseleko ya Ilekana, bamoungya Nwana wa Moto phō bamobakye o ekulusu.»

³ Nde o sina imbele me, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu ba Bayuda bakyeke an-gana o ingambi sa Kayafa, mokonzi ηwa banganga ba Nwaphongo.

⁴ Emba bamba wangya iyakya Yesu miibombo phō ya imoboma.

⁵ Bamba wō bēkye: «Tolokokyi imoakya mokolo ηwa eseleko phō bato nde batombi.»

Nwasi mōnōmō asweyee malasi o moto ηwa Yesu

⁶ Mokolo mōnōmō Yesu abaka o Betani o ingambi sa Simo, moto owabaka na bolosi pha mabaa. ⁷ Waaba yo kazee, ηwanwasi mōnōmō aesi wali yo, na molangyi o maboko ηwa kyela bēe na ná ibanga saa motuya motondi na malasi ma motuya mwikye. Amba ya masweya o moto ηwa Yesu. ⁸ Waawene baekosi babona, bawenekye bobē, bamba wō bēkye: «Ani otō malasi mamana phō ya'ye? ⁹ Nde bamaungyaki na motuya mwikye, bambe kpa bana baphalanga babakabele babola.» ¹⁰ Yesu aebaka maphō maso maabaka bēe bawō. Amba ya wō na bēe yokye: «Phō ya'ye bēe kotungyisa ηwanwasi oyo? Lowō lokyesi yo phō ya nga lolekyi bolaa. ¹¹ Babola bamoba na bēe wawa imbele sisō. Kasi nga esiibe na bēe nkolo iso. ¹² Ambo nzololo malasi o nzoto, phō ya imbōngya nōnō wa munkunda bē. ¹³ Nde phele nawō na bēe ngakye: O nkyisi iso, na o bilele bisō bamoumolaka bēe Simo Elaa, bamobaka bawō lowō lookyesi ηwanwasi oyo, baamba na moununya.»

Yudasi kalukye ungya Yesu

¹⁴ Bobele, mōnōmō na baekosi iko mbuka babale, ookobangye bēe Yudasi Mosikaliyota, aesi ya kyende oka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo. ¹⁵ Amba ya wō na bēe yokye: «Wamumpē'ye, bo naekabesi Yesu?» Emba bēe bamba mophe bibe bē baphalanga makoo maato. ¹⁶ Uta mokolo maamuna, Yudasi abutwaka iluka malondo ma ibaungyisa Yesu.

Yesu katome baekosi bēe ilengyele eseleko ya Ilekana

¹⁷ Ya baka mōkolo mwa etatele ya eseleko ya mapa maatumbe bēe sa muno moulole mapa, baekosi baesi ya kye tuna Yesu bēkye: «Kozingye obokye tokye elambela ntoma ya eseleko ya Ilekana bi?» ¹⁸ Yesu amba

ya wɔ na bɛɛ yokye: «Kyende o munsongo nwa mokyisi munene o ingambi sa songolo, owɔ ne bobo: “Moteye awɔ yokye: Imbele sanga sikokyi, nga na mozaa eseleko ya Ilekana o ingambi sa we nga na baekosi ba nga.”»¹⁹ Baekosi baamba kyela bo wa batomaka Yesu, balambi ntoma ya eseleko ya Ilekana.

²⁰ Waakoma nkokolo, Yesu amba ya kye zala elele yɔnyɔ na baekosi bɛɛ iko mbuka babale. ²¹ Waabaka bɛɛ baze, Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Nde phele na wɔ na bɛɛ ngakye: Mɔnɔmɔ onte ya bɛɛ amunzungya.» ²² Baekosi bamba oka ngongo boikye, bamba tata imotuna mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ obokye: «Nkolo, eli nza?» ²³ Yesu amba buya yokye: «Owa munzungya eli nde mɔnɔmɔ na bɛɛ, maboko ma banga mamovana mbala yɔnyɔ o lako. ²⁴ Nwana wa Moto amowa nde bowa komama wango pho ye o buku pha Nwaphongo. Eye ngongo pho ya moto owamoungya Nwana wa Moto. Ebakyi bolaa pho ya moto me bo tabotamaka.» ²⁵ Yudasimoto owaamoungya amba ya motuna yokye: «Moteye, eli nga?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Iwe mampenza olowɔ.»

Elambo ya Nkolo

²⁶ Waaba bɛɛ baze, Yesu akpe ipa, aphe Nwaphongo melesi, asikyesi, amba kabela baekosi bɛɛ amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Imaa, zaa eye eli nzoto ya nga.» ²⁷ Amba kula ya kpa kopho ya vinyo, aphe Nwaphongo melesi aephe baekosi bɛɛ, amba ya wɔ yokye: «Oenywe bɛɛ baso. ²⁸ Pho eye eli malongo ma nga, malongo ma sangola ya Nwaphongo na bato, masweye pho ya bato baikye, hazwe bolimbisi pha masumu. ²⁹ Nawɔ na bɛɛ ngakye tata lolɔ, esikule nywa vinyo eye tee nɔnɔ mokolo nwa munywa nga na bɛɛ vinyo eenyakune o Bokonzi pha Tata.» ³⁰ Bobele,

Yesu na baekosi bɛɛ, bamba ya tuba meembo ma eseleko. Waaunva bɛɛ ituba meembo, bamba ya kyende o ngomba ya Baolive.

Yesu aimosi obokye Petelo aamoangana

³¹ Yesu amba ya wɔ na baekosi bɛɛ yokye: «Nde na mokolo nwa lolɔ, bɛɛ baso wamundota. Pho yakomama o buku pha Nwaphongo bobo: “Namoboma mɔkosi wa mampate, mampate maso mamunyangwa.” ³² Yesu amba kula bakya yokye: Kasi waamokundwa nga na mokye eziya o Galileya.» ³³ Petelo amba ya wɔ ne yokye: «Na bo bɛɛ baso baeloti, nga esielote.» ³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phele nawɔ na we ngakye: Nde na mokolo nwa lolɔ, soo sa botongokye iwe wa munzangana mbala iyato obokye toonzebe.» ³⁵ Petelo amba ya kpete kapha yokye: «Na bo ebe obokye na wee na we elele yɔnyɔ, nga esieyangane.» Baekosi baso bamba ya wɔ nde bɔmɔ.

Yesu kabondɛle Nwaphongo o Getesemani

³⁶ Emba Yesu amba ya koma na baekosi bɛɛ o etiyekyebangye bɛɛ Getesemani. Amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Bɛɛ zala wawa, nga nakye bondɛle Nwaphongo.» ³⁷ Amba kye na Petelo na bana babale ba Zebede baa bampele, Zake na Yoane. Bobele atati ioka motema bolosi na inganga. ³⁸ Amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Ndondo ya nga etondi na ngongo ndokolo namowa. Ikala wawa, kengye na nga.» ³⁹ Amba yakye nwana itakye, akye kusama boo o se, amba tata ibondɛle Nwaphongo yokye: «Tata, bo wakokyi ikyelama, manya kopho eya bolosi eye. Kasi sakyela boozingyi nga, kyela nde boozingyi we.»

⁴⁰ Yesu amba ya butwa oli baekosi bɛɛ baato, aesi ya kye batakana balasi ebuu. Amba ya wɔ na Petelo yokye: «Toikyi koka ikyengye na nga na bo ngonga yɔnyɔ?»

⁴¹ Kyengye, bɔndele Nwaphongo pho b̄e sakaa o bimekyi ba Molembe! Moto o ndondo ye ali na phowa ya ikyela bolaa, kasi o nzoto ye tali na bokusi.»

⁴² Akulaka kyende mbala eya ibale, amba kye bɔndele Nwaphongo yokye: «Tata, bo kopho eye teekoyi imana, elaa na enywe, wakyelame nde bozinyi we.»

⁴³ Yesu amba kula ya butwa ooli baekosi b̄e, amba kula ya kye bazwa bakuli lala ebuu. Pho miyo ma b̄e mabutwaka mazito. ⁴⁴ Yesu amba kula baika, akye bɔndele mbala eya iyato, akulaka wo nde b̄om. ⁴⁵ O sima aesi ya butwa ooli baekosi b̄e, amba ya wo na b̄e yokye: «Kokule lala, komieminya? Kyeka, imbele sa iyambya Nwana wa Moto o maboko ma bato ba masumu sikoyi. ⁴⁶ Tem̄e, tokyende. Kyeka moto ookonzungya aesi.»

Baakye Yesu

⁴⁷ Waaba Yesu kata wo, Yudasi monomo na baekosi iko mbuka babale, aesi ya koma. Aesi na bato baikye, baphisi mphata na nkpongu o maboko. Ya batomaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu ba Bayuda. ⁴⁸ Yudasi owa ungyaka Yesu, abateyaka iyaa samokyela yo, amba ya wo yokye: «Moto owa moyamba nga, yo mona, omoakya.» ⁴⁹ Waakoma Yudasi, amba susana oli Yesu amba ya wo ne yokye: «Moteye, mbote!» Amba moyamba. ⁵⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nwebi na nga, yeesi we ya kyela, oikyele mizele.» Emba baayoko bamba ya susana, baphisi Yesu, bamba moakya. ⁵¹ Monomo na baabaka na Yesu, amba gbolo mumphata nwe, ateni itoo sa moto wa etoma wa mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo. ⁵² Yesu amba ya wo ne yokye: «Buya mumphata nwa we o ekokolo. Pho bato baso baanwane na mumphata, bawe nde na mumphata. ⁵³ Toebe obokye bo naongyi mbengo oka Tata,

nde unwanwa eye amuntomela baanzelu baikye ileka batayo iko mbuka ibale ya batuluku. ⁵⁴ Kasi bonakyesi babona, maphoo makomama o buku pha Nwaphongo mamokokyisama ndengye'ye? Pho wakomama obokye maphoo maso masengyesi ikyelama nde babona.»

⁵⁵ O sima Yesu amba ya wo na bato baso yokye: «Emba iya nza-kya kombe yaa na mphata na na nkpongu o maboko ndokolo nga nali nde moibi? Nkolo iso nabaka nazale o Tempelo pho ya iteya toikaka na nzakya. ⁵⁶ Kasi maso mama makyelame pho ya ikokya maloba ma baimosi ba Nwaphongo maakoma b̄e o buku pha Nwaphongo.» Emba baekosi baso baikyi moika, baloti.

Yesu kasambe o ikyita siinene

⁵⁷ Bato baakya Yesu, bamba yakye ne oka Kayafa, mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo, waanganaka baamibeko na bankumu. ⁵⁸ Petelo abaka kabengye Yesu na itakye tee nono wakye yo nyolo o lophango la mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo. Omo, amba kye zala elele yonoyo na basinzili, pho ya ikyeka ndengye eya mosuka lowoo me.

⁵⁹ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bato baso ba ikyita siinene babaka balukye bato baakoyi ikatela Yesu maphoo pho bamoingya. ⁶⁰ Kasi na bo bato baikye bayakaka ya mokatela maphoo, tebaika zwa na lowo lonolo tee sima bato babale bamba yaa, ⁶¹ baesi ya wo bekye: «Moto oyo awoko yokye: Nga na mouwola Tempelo ya Nwaphongo namba etonga sima ya nkolo iyato.»

⁶² Emba mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo aesi ya tem̄e, amba ya tuna Yesu yokye: «Toobuya na iikyeephunde bato baba?» ⁶³ Kasi Yesu aikalaka nde b̄ose. Mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo akulaka wo ne yokye: «Kata seleka na nkombo ya Nwaphongo oli na

boṃṃ! Oloimole bo oli Masiya, Nwana wa Nwaphongo?» ⁶⁴ Yesu amba mobuyisa yokye: «Iwe mampenza olowṃ. Kasi nawṃ na b̄eε ngakye: Tata uṅwanṅwa, wamowene Nwana wa Moto azasi o boloo pha Nwaphongo owa mwiya, waamba na mowene kaye onte ya mampata!» ⁶⁵ Emba mokonzi ṅwa banganga ba Nwaphongo, amba ya kakola bitobu b̄eε balataka yo, amba ya wṃ yokye: «Atosi Nwaphongo! Tolokuli senyela na manzoka! Ookyī bootosi yo Nwaphongo. ⁶⁶ B̄eε koununya bo?» Bamba mobuyisa b̄ekye: «Asen-gyesi iwaa!»

⁶⁷ O sima me, bamba motowa matee o boo, bamba mowanda mankutu, baayoko bamba mowanda bingyete. ⁶⁸ Bamba wṃ b̄ekye: «Iwe Masiya, teya obokye oli moimosi! Ooewandi nza?»

Petelo aanga Yesu

⁶⁹ Petelo abaka azasi o ibanda o lophango. Nwanṅwasi mṃṃṃṃ wa etoma, amba ya wṃ ne yokye: «Na we obakyi na Yesu, moto wa Galileya.» ⁷⁰ Kasi yo amba angana o miyo ma bato basṃ, amba wṃ yokye: «Maphṃṃ manvole we mamana, nga siimaebe.» ⁷¹ Sima Petelo aesi ya kye teme o munoko ṅwa lophango. Moto wa etoma mosuu wa ṅwanṅwasi aesi ya mowene, amba ya wṃ na baabaka wamṃ yokye: «Moto oyo abakyi na Yesu owa Nazarete.» ⁷² Petelo akulaka angana, amba kata na seleka yokye: «Siebe moto mṃna.» ⁷³ Sakoko bato baabaka wamṃ baesi oli Petelo, bamba ya wṃ ne b̄ekye: «Nde phele, oli mṃṃṃṃ na b̄e, phṃ ewosi ya we kyeephunde!» ⁷⁴ Emba Petelo amba ya anṅwana yokye: «Seleka Nzambi, siebe moto mṃna. Bo nakate, Nwaphongo ampe etumbu!» Nde o sina imbele me, soo eesi ya tṃṅṃ. ⁷⁵ Emba Petelo amba ya umunya maphṃṃ maawoko Yesu ne obokye: «Soo sa botṃṅṃṃṃṃ, wamunzangana mbala iyato obokye we toonzebe.» Bobele

Petelo amba ya tokolo na ilela na ngṃṅṃ boikye.

27

Yesu akye samba oka Pilata

¹ Waa moyelo, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo basṃ naa bankumu ba Bayuda, baanga, bamba okana obokye babome Yesu. ² Bamba mokanga maphanga, bamba yakye ne oka Pilata moangyesi ṅwa Bayuda.

Iwaa sa Yudasi

³ Yudasi moto owa moungyaka, wa oka yo obokye batenesi Yesu bolombe pha iwaa, aokaka bolosi boikye o ndondo ye, amba ya kye buyisa mokonzi ṅwa banganga ba Nwaphongo na bankumu bibende ba baphalanga makoo maato, bi-amophekye b̄e. ⁴ Amba ya wṃ na b̄eε yokye: «Nakyesi bofe phṃ naungye moto ootoli na lowṃṃ.» Kasi b̄eε bamba ya mobuyisa b̄ekye: «Mena nde lowṃṃ la we! Lowṃṃ lalona telokyekyi banga!» ⁵ Emba Yudasi amba vaka bana baphalanga o Tempelo, nṃṃ wakye yo miingya.

⁶ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baṃṅṃṃṃ baphalanga me, bamba ya wṃ b̄ekye: «Mibeko ma banga temianole inyosa baphalanga baa ndengye eye o ebombelo ya Tempelo, phṃ eli baphalanga baatanga malongo ma moto.» ⁷ Waaunva b̄eε iokana, bamba ya baomba na inzabi sa moto mṃṃṃṃṃ owa baka kakyele manoko phṃ bakundakye na babutu baawe omṃ. ⁸ Yango mena, babangye inzabi me nṃṃ lolṃ eye: «Inzabi sa malongo.» ⁹ Wakyelamaka bowawoko moimosi Yilimiya yokye: «Bakpee bibende ba baphalanga mako maato, ye eli motuya ṅwaaphekye bato ba Isalayele phṃ ye, ¹⁰ bamba baomba na inzabi sa moto okokyele manoko bo wa nvolekye Nkolo.»

Pilata atuni Yesu

11 Yesu akye samba o boo pha Pilata. Pilata amba ya motuna yokye: «Iwe oli mokonzi nwa Bayuda?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Iwe mampenza o lowoo.»
 12 Kasi imbele saabaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu bamophunde, iyo taikaka buya na lowoo. 13 Emba Pilata amba kula motuna yokye: «Tookye maphoo maikye maephunde na be?»
 14 Kasi Yesu taika na mobuyisa na lowoo lonolo. Yango mena Pilata akamwaka na boikye.

Pilata atenesi Yesu bolombe pha iwaa

15 O biseleko biso bya Ilekana, mwangyesi amelekuye ikandola moto wa boloko monomo oozingyi bato. 16 O imbele me, moto monomo abaka o boloko, aebanaka na boikye, nkombo ye Yesu Balaba. 17 Pilata amba ya tuna bato baanganaka yokye: «Be kozingye obokye naekandolele nza? Yesu Balaba nde Yesu okobangye bee Klisto?» 18 Pilata aebaka na bolaa obokye, baphundaka Yesu oka ye nde pho ya zuwa.

19 Waaba Pilata azasi kasambisa Yesu, nwasi we amba motomela maloba yokye: «Sanyolo o lowoo la moto mona, tali na lowoo. Lolo na mokolo naweni bolosi boikye o ndoto pho ye.»

20 Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu, baphekye bato malondo pho baongye Pilata akandole Balaba, abome Yesu. 21 Pilata akulaka batuna yokye: «Onte ya bato babale baba kozingye obokye naekandolele nza?» Bamba mobuyisa bekye: «Balaba!» 22 Emba Pilata amba kula ya batuna yokye: «Ka nakyele bo na Yesu oko bangye bee Klisto?» Bamba ya buya bekye: «Omobakye o ekulusu!» 23 Pilata amba ya wo na bee yokye: «Bobo ye bookyesi yo?» Kasi bee batataka iyanwana na bokusi mpenza bekye: «Omobakye o ekulusu!» 24 Waawene Pilata

obokye takokyi ikyela na ekpele yonyo, bato balukye itombo, aesi ya kpa maa akunyosi see o miyo na bato baso amba ya wo yokye: «Iwaa sa moto oyo tesili o maboko ma nga! Mena nde lowoo la bee.» 25 Bato baso bamba ya buya bekye: «Lowoo phe, malongo me mabee o ikolo sa banga na bana ba banga.» 26 Emba Pilata amba ya bakandolela Balaba, atomi bawande Yesu phimbo, amba ba phe Yesu obokye bamobakye o ekulusu.

Batuluku baekye Yesu

27 Batuluku ba Pilata baesi ya kye na Yesu o lophango la moangyesi. Emba batayo mobimba ya batuluku bamba ya molungya. 28 Bamba mumanya bitobu, bamba molasa nde munkoto monomo nwa mangola. 29 Sima, baesi ya tonga eboko yonyo ya milo, bamba molasa yango o moto ndokolo mokonzi. Bamba mophisa nwana munkyekyele o eboko eya boloo, bamba butwa imokusamela na imoekye, bambe wo bekye: «Mbote, mokonzi nwa Bayuda!» 30 Bamba motowa matee, baesi ya kpa muna munkyekyele nwaamophisaka bee o eboko, babuto imobinda nwangoo o moto. 31 Waunva bee imoekye, baesi ya mumanya munkoto nwamolasa bwa, bamba mobuyisa bitobu be. Emba bamba kye ne ikye mobaka o ekulusu.

Babakyi Yesu o ekulusu

32 Waatokolo bee o mokyisi, bamba kye vana na moto monomo wa Sirene, nkombo ye Simo, batuluku bamotomisaka na bokusi obokye anyanya ekulusu ya Yesu. 33 Bamba ya koma o elele ekyebangye bee Gologota, kyelukye iwo obokye: «Elele eya engyengyele.» 34 Omoo bamba phe Yesu maleku maangyinya bee na muno nwa bololo, waamameka yo amba lee imanywa.

35 Waaunva bee imobakya o ekulusu, bamba ya maa mbese

pho ya ikaba bitobu be. ³⁶ Sima, bamba ya zala wamo pho ya imokyengye. ³⁷ O ikolo sa moto nwe, bakomaka ntina ya iwaa se obokye: «Oyo Yesu, mokonzi nwa Bayuda». ³⁸ Babakaka na baibi babale o ekulusu, ona o boloo phe, oomoyoko o bowee phe.

³⁹ Baalekane bamotolaka, banyingye na nzoto, ⁴⁰ bamba ya wo ne bekye: «Iwe owalukaka iyuwola Tempelo, ombe etonga na nkolo iyato, omibikya booli Nwana wa Nwaphongo, ombe na uta o ekulusu.» ⁴¹ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko na bankumu bamokyekye nde bomo, bamba ya wo bekye: ⁴² «Abikyaka bato basuu, kasi takoyi imibikya yo mampenza! Ali mokonzi nwa Isalayee? Aute unwanwa o ekulusu, toomba moanola. ⁴³ Ambyaka motema nwe munso oka Nwaphongo, nde kawo yokye: “Nali Nwana wa Nwaphongo.” Ka bo Nwaphongo kazingye amobikya unwanwa eye!» ⁴⁴ Ebe na baibi baabakaka bee o ekulusu phenephe na Yesu bamotolaka nde bomo.

Iwaa sa Yesu

⁴⁵ Waakoma bunya i moto, enzombi yeesi ya ziba mokyisi munso, tee nono o ngonga ya iyato eya nkokolo. ⁴⁶ Phenephe na ngonga eya iyato, Yesu amba ya anwana na bokusi yokye: «Eli, Eli, lema sabakatani?» Kyelukye iwobokye: «Nwaphongo wa nga! Nwaphongo wa nga! Pho ya'ye onde?» ⁴⁷ Bato basuu baatemekye wamo, bamookyi, bamba ya wo bekye: «Kabangye moimosi Eliya!» ⁴⁸ Monomo na bee amba kyilingana izele, akye nyinya inyuka o maleku maangaa. Asitingye o songya ya mungbalango amba siphe Yesu obokye anywe. ⁴⁹ Kasi bayoko bamba wo bekye: «Ka tokyekye bo Eliya amoya mobikya!» ⁵⁰ Emba

Yesu ambakula anwana nwanngye mokusi nono waakata yo motema.

⁵¹ Nde o sina imbele me, etobu eya lengyekye bee o Tempelo, o boo pha elele elekyi bosanto, yakakwaka na mibale uta o ikolo nono o se. Manyete manyinganaka, mabanga mawaye,* ⁵² malita maziboo, basantu ba Nwaphongo baikye baawaka bakundoo, ⁵³ batokosi o malita, emba sima ya ikundwa sa Yesu bamba ya nyolo o Yelusaleme. Omo bato baikye babawenekye. ⁵⁴ Batuluku baabaka bakyengyele Yesu ebe na mokonzi wa be, wawene bee manyete manyingaa na maphoo maso maabaka malekane, bamba wene inganga siikye, bamba wo bekye: «Nde phele, moto oyo abakyi Nwana wa Nwaphongo!» ⁵⁵ Babasi baikye baabaka bakyemikyene na uta o Galileya pho ya imosunga, batemekye na bee wamo, bakyekye na itakye. ⁵⁶ Onte ya bee, yabaka Maliya owa Magadala na ndoo ye nyango wa Zake na Zozefu, ebe na nyango wa bana ba Zebede.

Ikundama sa Yesu

⁵⁷ Wa nkokolo, moto monomo wa ezwele amba yaa, nkombo ye Zozefu. Autaka o Alimataya, ne abaka moekosi wa Yesu. ⁵⁸ Akyekye oka Pilata ikye moonga ebembe ya Yesu. Pilata amba wo obokye bamophe yango. ⁵⁹ Emba Zozefu amba ekpa, aazingyi na etobu eenyakune. ⁶⁰ Amba yakye enyosa o ilita saatimaka yo o mabanga pho ye mampenza. Bobele amba ya ukaa ibanga sinene pho ya iziba munoko nwa ilita, nono wa butwa yo. ⁶¹ Maliya owa Magadala na ndoo ye bazalaka o boo pha ilita.

Batuluku bakyengyele ilita sa Yesu

⁶² Sima ya mokolo monomo, yabaka mokolo nwa sabata, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na Bafalisayi bamba ya kyende oka

* 27:51 27.51 Lokala

Pilata. ⁶³ Bamba wɔ ne bɛkye: «Mokonzi, toumunya maphɔɔ maawɔko nyabɔɔle mɔna, wataka baa yo na bomɔɔ. Awɔko yokye: “Namokundwa sima ya nkɔlo iyato.” ⁶⁴ Ebɔngyi obokye otome bato bakyengyele ilita nkɔlo iyato, bo phe, baekosi bɛɛ bamoyaa iba ebembe, emba sima bamba wɔ na bato obokye: “Akundo.” Bɔɔle babona phamoleka phaa phanza na boɔe.» ⁶⁵ Pilata amba babuyisa yokye: «Kpa batuluku, kyende kyengyele ilita boumunye bɛɛ.» ⁶⁶ Emba bamba ya kye balimisa ibanga me na bokusi. Bamba ikaa batuluku phɔ basikyengyele.

28

Ikundwa sa Yesu

¹ Mokolo nɔwa sabata molekaa, na munkukutu, Maliya owa Magadala na ndoo ye, nyango wa Zake na Zozefu, bakulaka kye kyeka ilita. ² Na mbala yɔnɔyɔ, manyete matati inyingana na bokusi. Mwanze wa Nkolo auti o ikolo, aesi ya manya ibanga, amba zala o ikolo sa sango. ³ Boo pheɛ phabaka bongyengye ndokolo munkakasi, bitobu bɛɛ babaka mpembe pɛɛ. ⁴ Batuluku bawenɛkye inganga, babuto itekyenɛle, babutwaka ndokolo bibembe. ⁵ Mwanze amba ya wɔ na babasi yokye: «Bɛɛ salota, naebe obokye kolukye Yesu owa bomaka bɛɛ o ekulusu. ⁶ Wawa tali! Ambo kundwa bo wawɔko yo. Yaka ya kye kyeka elele eebakyi nzoto ye. ⁷ Kyende kye imola baekosi bɛɛ izele obokye ambo kundwa, “akye unwanwa eye o boo pha bɛɛ o Galileya. Wamokye mowene omɔ.” Mena eli simo ayakakyi nga ya ieimola.» ⁸ Bamba mana o ilita izele, babaka na inganga siikye, kasi mandondo ma bɛɛ matondaka na nkyisa, bamba ya kye na mbangu iimola simo me oka baekosi ba Yesu. ⁹ Na mbala yɔnɔyɔ Yesu aesi ya tokolele basi me, amba ya wɔ na bɛɛ yokye:

«Mbote ya bɛɛ!» Bɛɛ bamba susana phenephe, bamba kusama, bamophisi o makolo. ¹⁰ Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Bɛɛ saila, kyende kyeimola debi na nga, bakyende o Galileya, bamokye nvene omɔ.»

Batuluku bakyɛ imola simo oka bakonzi

¹¹ Waaba babasi babutwe, batuluku baabaka bakyengyele ilita bamba ya butwa o lombo, phɔ ya ikyeimola bakonzi ba banganga ba Nwaphongo maphɔɔ maso malekanaka. ¹² Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu, bamba angana phɔ ya iyoka, emba bamba phe batuluku baphalanga baikye. ¹³ Bamba ya wɔ na bɛɛ obokye: «Owɔko boɔo: Baekosi bɛɛ baesi ya ibaa ebembe ye na mokolo imbele siifɛe banga na ebuu. ¹⁴ Bo Pilata aokyi lowɔɔ me, toomuya mɔɔ, bɛɛ salota etaekyele ekpele.» ¹⁵ Batuluku baesi ya kpa baphalanga, bakyesi nde bo wawɔko bɛɛ na bɛɛ. Yango mena isolo sisi sanyangwaka onte ya Bayuda tee nɔnɔ lolɔ eye.

Yesu atokolesi baekosi bɛɛ

¹⁶ Baekosi iko na mɔnɔmɔ baesi ya kyende o ngomba ya Galileya, eyawɔko Yesu obokye amokye vana na bɛɛ omɔ. ¹⁷ Waamowene be, bamba mokusamela. Kasi bayɔko onte ya bɛɛ bataaka baa na ziko. ¹⁸ Yesu amba susana phenephe na be, amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Nwaphongo ampe bokonzi bosɔ pha ikolo na pha o se. ¹⁹ Yango mena, bɛɛ kyende oka bato baa nkyisi iso ya mokyisi, obabuya baekosi banga, obabatisa na nkombo ya Tata, ya Nwana na ya Bolɔɔ. ²⁰ Obateya obokye bakumole mitindo mia ephɛkye nga. Oebe obokye nali na bɛɛ nkɔlo iso tee nɔnɔ o suka ya mokyisi.»

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Malako Maphoo ma etatele

O nte ya babuku ba Simo Elaa baso bane, phaaka Malako boli bokuwe bombe kula na wenene obokye boli bookasi. Nkombo ya Malako eyoko eli Yoane Malako. Toewene o Malako 14.51; Bitoma 12.12, 25; 13.5, 13; 15.37, 39; Bakolose 4.10; 2 Ti 4.11; Filemona 24; 1 Petelo 5.15.

O nkanda ya baanosi baakasi bakoma obokye Malako abaka «mpengyi» ya Petelo o mokyisi nwa Loma; yango mena iimola se sa Simo Elaa sibengye bowabaka Petelo kateya.

O Simo ya Malako tomozwa maphoo mama:

- Malako 1.1-13: Yoane Mobatise kabongyisele Yesu nzela; Yesu abatisami, aesi ya kyende o bokye; omoo Satana amumekyi
- Malako 1.14-10.52: Etoma ya Yesu o Galileya: Yesu amiteye obokye ali moto ooli na bokonzi; atati iimola baekosi bee bowamowa yo na bowamokundwa yo. Aesi ya mana o Galileya akye o Yelusaleme
- Malako 11.1-16.8: Poso ya Yesu eya suka o Yelusaleme. Bato bayambaka Yesu na bolaa. Kasi maphoo maabaka yo kakyele na mateya me temaikaka baa masepelisa bakonzi. Waa nkolo ya ilengyele eyenga ya Ilekana, Yesu amba ya za na baekosi bee mozaa nwa suka, sima aesi ya kye bondele o inzabi sa ba olive; omoo baesi ya moakya, emba bamba ya kye moboma oekulusu. Kasi na munkukutu, o sima ya mokolo nwa Sabata, moanze monomo amba ya vana na basi bakyeke kyeka ilita sa

Yesu, aesi ya baimola obokye Yesu akundoo
- Malako 16.9-20: Yesu atokolesi bato be, emba abaa o ikolo Nwebi motangyi, bakoma mokanda nwa «Simo Elaa» mumu pho na banga toanole «sekyele» ya Yesu wa Nazarete, bo wanola mokonzi nwa batuluku wa Loma obokye «Nde phele, moto oyo abakyi Nwana wa Nwaphongo» (15.39).

Mateya ma Yoane Mobatise

¹ Eye etatele ya Simo Elaa ya Yesu Klisto, iyo Nwana wa ya Nwaphongo. ² Moimosi Isaya akoma o buku pha Nwaphongo boho: Nwaphongo yokye: «Kyeka! Namotoma tima ya nga o boo phawe.

Amoebongyisa nzela.

³ Moto monomo kaanwane o bokye: Bongya nzela ya Nkolo!

Omoteyisa nsonga!»

⁴ Yoane aesi ya tokolo o bokye. Ateyaka bato, yokye: «Bongya mandondo ma bee, obatisame. Emba Nwaphongo amoelimbisa masumu ma bee.» ⁵ Bato baso ba ekolo ya Yuda na ba mokyisi nwa Yelusaleme bakyeke oka ye. Baimolaka bofe pha bee o miyo ma bato baso. Ndokolo Yoane kambe ya babatisa o maa ma ebale ya Yaladene.

⁶ Yoane alataka etobu eyatongamaka na nkungye ya nyama na nkombo «Shamo». Alataka na nkamba ya lopho la nyama o mbimbi nwe. Azaka ntete, aletekye na maboo. ⁷ Aimolaka bato me boho: «Moto owamoya o sima ya nga andekyi na mwiya. Nga sikokyi imiinya o boo phe obokye naingole nono simbi ya bikoto bee.

⁸ Nga, naebatisa na maa, ka iyo amoebatisa na Bolobo Bosanto.»

Yoane abatise Yesu

⁹ Emba mi nkolo me Yesu aesi yauta o mokyisi monomo o manyete ma Galileya, nkombo ya mokyisi me Nazarete. Aesi ya koma oka

Yoane. Yoane aesi ya mobatisa o ebale ya Yaladene. ¹⁰ Sakoko, Yesu aesi ya londwa o maa. Okolondwe yo, aweni ikolo si ziboo. Akuli wene Bolobo bomoutesi ndokolo inkotonwinya. ¹¹ Aokyi ntwesi moute o ikolo mowo bobo: «Iwe, Nwana wa nga owa lozingo, nali na we na nkyisa boikye.»

Molemba amekyi Yesu

¹² Sakoko, Bolobo aesi ya kamba Yesu o bokye. ¹³ Yesu abaka o bokye nkolo makoo mane. Omo, Molemba amumekaka. Baanze bamosungaka.

Yesu abangyi baosi bane

¹⁴ Waanyosa bee Yoane o boloko, Yesu aesi yakye o manyete ma Galileya, abuto ikyemimola Simo Elaa ya Nwaphongo, ¹⁵ abaka kakyemiwo yokye: «Uwanwa eye imbele me simbi yakoka. Nwaphongo aweninye bokonzi phe. Bongola ntema ya bee, anola Simo Elaa ya Nwaphongo!» ¹⁶ Mokolo monomo Yesu aesi ya banda o mokukulu nwa maa maanene ma Galileya. Okobande yo, aesi ya wene baosi ba swe babale, mankombo ma bee Simo na nwana nyango Andele bavakye bondendi o maa. ¹⁷ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Yambengye. Otokule ba baosi ba swe, namoebuya baosi ba bato pho ya Nwaphongo.» ¹⁸ Sakoko, baikyi ika mandendi ma be, bamobengyi. ¹⁹ Yesu akuli susana na nwana o boo. Aesi ya wene Zake na Yoane, bana ba Zebede. Babaka mi vato, babambe mandendi ma be. ²⁰ Sakoko Yesu aesi ya babanga. Baikyiika ango wa bee Zebede o vato na bato bee baetoma, babengyi Yesu.

Yesu abikye moto owa bolobo boobe

²¹ Yesu na baekosi bee baesi ya kyende o mokyisi muunene nwa Kapalanauma. O mokolo moeme Bayuda, Yesu aesi ya nyolo o Ingambi sa makyita. Atati iteya.

²² Bato bakamwaka ioka iteya se, pho abateyaka na boekondo bosu. Taikaka bateya ndokolo bateye ba Mibeko. ²³ Imbele me moto monomo aesi ya nyolo o Ingambi sa makyita, abaka na bolobo boobe, atati ianwana yokye: ²⁴ «Yesu wa Nazarete, kolukye ilokyela bo? Oesi nde iya lounva? Naeyebe. Iwe moto Mosantu owa toma Nwaphongo.» ²⁵ Yesu aesi ya phaphala na bolobo me yokye: «Zala bose! Tokolo o nzoto ya moto oyo!» ²⁶ Bolobo boobe boesi ya nyingyinya moto me na bokusi. Boesi ya anwana na bokusi, botokosi o nzoto ye. ²⁷ Bato baso baesi ya kamwa na boikye. Nde babona babuto imituna, bekye: «Eye lowo ye? Kateya mapho manyakune na boekondo. Katome na malobo maabe, mamookye.» ²⁸ Nwana bokyi bobo, sango ya Yesu yeesi ya nyangwa o nkyisi iso ya Galileya.

Yesu abikye bato baikye baa malosi

²⁹ Bobele, Yesu na Zake na Yoane baesi ya mana o Ingambi sa makyita. Baesi ya kye o ingambi sa Simo na Andele. ³⁰ Boo pha Simo owa nwanwasi amilangyaka pho abaka na mowewe. Okokome Yesu, baesi ya moimola bolosi pha nwanwasi me. ³¹ Yesu asusinye phenephe ne. Amophisi na eboko Amoteye. Mowewe moesi ya mana. Nwanwasi me atati ibakyelela.

³² Waankokolo, bato bamba ya ikyela Yesu bato baso baabaka na biswete na baa malobo mabe. ³³ Bato baso ba mokyisi nwa Kapalanauma baesi yaangana o boo pha ingambi saabaka Yesu. ³⁴ Wamo, Yesu abikyaka bato baikye na biswete ndengye na ndengye. Atokokoko na malobo mabe maikye. Taikaka benela obokye malobo mabe mawo pho malobo maamana maebaka obokye ali Nwana wa Nwaphongo.

Yesu akyekyemitambula nkyisi iso ya Galileya

³⁵ Yana wa munkukutu, Yesu aesi ya umwa. Aesi ya tokolo o ingambi sa baka be. Aesi ya kyende o elele eya bose. Omw, atati ibondele. ³⁶ Simo na bebi baabaka ne bamba ya kye moluka. ³⁷ Okomozwe be, bamba ya wo ne bekye: «Bato baso baelukye.» ³⁸ Kasi Yesu yokye: «Yaka tokyende! Tokyende o nkyisi iyoko ya phenephe, pho ya obokye nakye teya Simo Elaa omw me. Naesi nde pho ya etoma me.» ³⁹ Nde babona Yesu akyekyemitambula nkyisi iso ya Galileya, ateyaka o Mangambi maso ma makyita, atokoloko na malobo mabe maabaka onte ya bato.

Yesu abikye moto owa bolosi pha maaba

⁴⁰ Bobele, moto monomw wa maaba aesi ya kye oka Yesu. Amba ya mokusamela. Amba ya mowondo, yokye: «Bo ozingyi, okokyi imbikya.» ⁴¹ Yesu amookyelaka ngongo, amba ya moelolela eboko, amba ya mokuma, yokye: «Nazingyi, bika!» ⁴² Sakoko maaba me maesi ya mana. Moto me aesi ya bika. ⁴³⁻⁴⁴ Yesu amba yawo ne na bokusi yokye: «Inzokye na bolaa, Saimola lowo lolo nono moto monomw. Kyende nde oka nganga ya Nwaphongo. Omoteya nzoto ya we. Oambya makabo ma ibika sa we, bo wakoma bee o buku pha Mose. Kyela babona pho bato baebe obokye obikyi phele. Sima Yesu amba ya mobuya o ingambi se.» ⁴⁵ Kasi nabo babona, moto mona abuto kakyemiimola mboka eso lowo lamokomelaka. Yango mena, Yesu takulaka miweninya na bato, aikalaka nde o elele eeteli bato. Emba bato baakyekyemiuta mboka eso, bakyeke oli yo.

2

Yesu abikye etuku eya nyiba makolo

¹ Sima ya banaa nkolo, Yesu akuli butwa o Kapalanauma. Bato baokye obokye ali o ingambi sabaka yo. ² Bato baikye bamba yaan-gana wamw. Malondo ma obokye banyolo bee baso o ingambi me temabaka. Na elele ya iteme o boo pha mozibo mwa ingambi teyabaka. Yesu abaka kabaimole Simo ya Nwaphongo. ³ Ikyeka bobo, bato bane baesi ya moyelela na etuku. Bamophisi miitoko. ⁴ Nzela ya obokye bamokomya oka Yesu teyabaka, pho bato baloboko. Bobele, bamba ya baa o ikolo sa motondo nwa ndaku me nwa langyema. Baesi ya zibola muna motondo o elele eyabaka Yesu. Baesi ya uya moto me mi sina itoko. ⁵ Yesu aesi ya wene obokye bato me bali na ianola. Emba amba ya wo na etuku yokye: «Nwebi, masumu ma we malimbisami.» ⁶ Bateye ba Mibeko baayoko babaka wamw baesi ya bomba maumunya mama o mandondo ma be: ⁷ «Iyo nza obokye awo babona? Eye nga kawambe nde Nwaphongo. Kye- limbisa masumu nde Nwaphongo!» ⁸ Mina wamw Yesu aesi ya eba maumunya maabaka na be, amba wo yokye: «Pho ya ye otondi na maumunya mamana?» ⁹ Bo na wo na etuku obokye: «Masumu ma we malimbisami», na obokye «Teme, kpa itoko sa we, kyende, lowo'ye loolobi bokusi?» ¹⁰ Kasi nazingye obokye oebe obokye nga Nwana wa Moto nali na bokonzi pha ilimbisa masumu o mokyisi mumu.» Bobele, Yesu amba ya wo na etuku yokye: ¹¹ «Nawo na we ngakye: Teme, kpa itoko sa we, obutwe oka bee.» ¹² Sakoko, moto me aesi ya teme, akpe itoko se, o miyo ma bato baso abutoo. Bato baso bakamwaka, babutwaka ikumisa Nwaphongo, bekye: «Naino toloweni lowo la ndengye eye!»

Yesu abangyi Lewi

¹³ Yesu amba kula ya kyemitambula o mokukulu nwa maa manene ma Galileya. Bato baikye bayakaka ya mobenga, amba ya bateya. ¹⁴ Waalekana yo, amba ya wene moto monomō, nkombo ye Lewi, nwana wa Alafa, azasi o elele ekyephutisa bēe mputi. Yesu amba ya wō ne yokye: «Imbengye!» Lewi aesi ya teme, amobengyi. ¹⁵ Emba Yesu amba yakye zala o ingambi sa Lewi. Baesi ya zaa wamō, yo na baekosi bēe na baphutise ba mputi na bato bayoko ba masumu, pho bato baamobengaka babaka baikye. ¹⁶ Bateye ba Mibeko baabaka o ingomba sa Bafalisayi baesi ya tuna baekosi ba Yesu bēkye: «Pho ya'ye kaze na baphutise ba mputi nana bato ba masumu?» ¹⁷ Yesu aesi ya baoka bo kowō bē. Ndokolo kambe ya wō na bēe yokye: «Esengyesi na munganga nde bato ba malosī, kasi bato baa nzoto nkusi phe. Naesi ya banga nde bato ba masumu, siesi pho ya bato ba bosembo.»

Yesu kateya pho ya imiima ntoma

¹⁸ Mokolo monomō, baekosi ba Yoane Mobatise na Bafalisayi bamiimaka ntoma. Bobele, bato basuu baesi ya kye tuna Yesu bēkye: «Louti bo obokye baekosi ba we tebaikyi miima ntoma?» Emiimi ntoma nde baekosi ba Yoane na Bafalisayi. ¹⁹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Okokyele bēe eseleko ya bolonga, babutu babangye bē, bamiime ntoma?» Bo molongyi ata baa na bēe wamō, etebaamiime ntoma. Teli bomō! ²⁰ Kasi mokolo moli, bamoya manya molongyi, nde mokolo me baamiima ntoma.

Yesu ateye mateya maanyakune

²¹ Moto tabambe munyengu munyakune mi etobu ekasi. Bo phe, munyengu munyakune nwanowawola etobu eekasi, iluu samokula ingwa sinene. ²² Na moto tatēye maleku maa swaswa

mi mbongo eekasi. Bo phe, bo maleku me maulubi mamobola mbongo me. Ebe maleku, ebe mbongo, iso yamokye phaa. Maleku maa swaswa makokyi na mbongo eenyakune.

Yesu ateye pho ya ikokyi bēe ikyela mokolo nwa Sabata

²³ Mokolo monomō nwa Sabata, Yesu alekanaka yo na baekosi o manzabi ma ble. Baekosi bēe batati ikye minoko ble nzela nzela. ²⁴ Bobele, Bafalisayi baesi ya wō na Yesu bēkye: «Kyeka! Pho ya'ye baekosi ba we bakyele etoma mokolo nwa Sabata?» Mobeko nwa banga temobenele babona. ²⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Toika tanga o buku pha Nwaphongo lowo laakyelaka Davidi? Waabaka yo na nzala, iyo na bato baabaka ne. ²⁶ Aesi ya nyolo o Tempelo. Akye zaa mapa maambyaka bēe oka Nwaphongo. O mobeko nwa banga, mapa me maaze nde banganga bēe na bē. Ka Davidi aesi ya kpa mapa mamana amaze. Aesi ya maphe na bato baabaka ne. Minkolo me Abiyatala abaka nganga eya o boo ya banganga ba Nwaphongo.» ²⁷ Bobele, Yesu akuli ya wō na bēe yokye: «Nwaphongo akyela mokolo nwa Sabata pho ya bato, kasi taika kyela bato pho ya mokolo nwa Sabata. ²⁸ Yango mena, ingaa, Nwana wa Moto nali Nkolo ya Mokolo nwa Sabata.»

3

Yesu abikye moto owa ngbatatala eboko

¹ Bobele, Yesu akuli yakyende o Ingambi sa makyita. Moto monomō owa ngbatatala eboko abaka ne omō. ² Baphalisayi bayoko baabaka wamō bakyeleka Yesu na bibee bo amobikya moto me mokolo nwa Sabata. Balukaka obokye bamosongyele.* ³ Yesu

* 3:2 3.2 Mokolo nwa sambo. Mokolo moeme Nwaphongo.

amba ya wɔ na moto owangbatatala ebɔkɔ yokye: «Inwa, okye teme o boo pha bato basɔ.» ⁴ Emba Yesu amba ya tuna bato babaka bamokyekye, yokye: «Mɔbeko nwa banga mowɔ bo, phɔ ya mokɔlɔ nwa Sabata? Ikyela bolaa na ikyela bofe, elaa'ye? Ibikya moto na iboma moto, elaa'ye?» Bɛɛ basɔ tebazwaka na lowɔ la ibuya. ⁵ Na ena yɔɔ mɛ, Yesu aesi ya bakyeaka. Abaka na ná ngɔngɔ phɔ ya maumunya maabe ma bɛ. Bobele, Yesu aesi ya wɔ na moto mɛ yokye: «Elola ebɔkɔ ya wɛ!» Waelola yo ebɔkɔ bofo, ikyeka, ebɔngyi. ⁶ Baphalisayi baesi ya tɔkɔlɔ o Ingambi sa makyita. Bakye angana ikɔlɔ na bato baaka Mokonzi Elode. Balukaka malondo ma iboma Yesu.

Bato baikye babengye Yesu

⁷ Lolɔ eye Yesu akuli kye na baekosi bɛɛ phɛnɛphɛ na maa manɛnɛ ma Galileya. Bato baikye baesi ya mɔbɛnga. Bato mɛ bautaka o manyɛtɛ ma Galileya, o manyɛtɛ ma Yuda na o Yelusalemɛ. ⁸ Baayɔkɔ bautaka o manyɛtɛ ma Idume, o mokukulu nwa ebale ya Yaladɛnɛ, o nkyisi ya phɛnɛphɛ na manyɛtɛ ma Tula na ma Sidona. Bato mɛ baikye baokaka yaakyelaka Yesu. Yango mɛnɛ baesi yakye oka ye. ⁹ Bobele, Yesu aesi ya toma baekosi bɛɛ obokye bamolukyele vato phɔ bato bɛɛ sa mokatitisa. ¹⁰ Yesu awɔkɔ babona phɔ abikyaka bato baikye, bato basɔ baamalɔsi bawelanaka ikyemokuma. ¹¹ Waawɛnɛ bato babaka na malɔbo mabe Yesu, bakye kye mivaka o makolo mɛ. Babutwaka baanwane bɛɛkye: «Iwɛ, oli Nwana wa Nwaphongo!» ¹² Kasi Yesu amba katela bato mɛ, yokye: «Sanzebinya!»

Yesu aɔsi batoma iko mbuka babale

¹³ Bobele, Yesu amba yakye baa o ngomba, amba ya banga bato baazingaka yo. Bɛɛ baesi ya kye oka ye. ¹⁴ Aesi ya ɔlɔ bato iko mbuka

babale, baatangaka yo batoma. Yesu abaɔlɔkɔ obokye babee ne elele yɔnɔyɔ, obokye abatome ikyemiteya, ¹⁵ na obokye abaakyisa mwiya nwa itɔkɔlɔkɔ malɔbo mabe. ¹⁶ Bato iko mbuka babale mɛ, yabaka: Simo (Yesu amophekye nkombo ya Petelo), ¹⁷ Zake na Yoane wabɛ ango, Zebede (Yesu abaphɛkye nkombo ya Bonɛlegesi, kyelimbole obokye: Bana ba nkakye), ¹⁸ Andele, Philipe, Batelemi, Matiye, Toma, Zake (nwana wa Alafa), Taade, Simo owamiambyaka phɔ ya bosomi pha ekolo ye, ¹⁹ na Yuda Mokeliyota, owamungya Yesu.

Banaa nyango na Yesu baesi ya mokyeka

²⁰ Bobele, Yesu akuli butwa o ingambi. Bato baikye bakuli yaan-gana, malondo ma obokye Yesu na baekosi bɛɛ baze temali. ²¹ Banaa nyango na Yesu baesi yaoka simo mɛ. Bamba ya kyɛndɛ obokye bakye mokpa, phɔ bato bawɔkɔ bɛkye: «Abuto ndokolo elemele!» ²² Unwanwa eye bateye ba Mibeko bautaka o Yelusalemɛ bawɔkɔ bɛkye: «Molembe amunyɔsi, katɔkɔlɔ malɔbo mabe o nzoto ya bato nde na mwiya nwa Belezebula, mokonzi nwa malɔbo mabe.» ²³ Bobele, Yesu amba ya banga bato basɔ. Amba ya bawɔle na bite yokye: «Tebakokyi itɔkɔlɔ Molembe na mwiya nwa Molembe. ²⁴ Bo bato ba mokyisi mɔnɔmɔ banwane bɛɛ na bɛ, mokyisi mɛ etemookɔkɔ. ²⁵ Bo bato ba ibota sɔnɔsɔ banwane bɛɛ na bɛ, ibota mɛ etesiikɔkɔ. ²⁶ Ka bo bokonzi pha Molembe bomikabinye, bokonzi mɛ ete bookɔkɔ. ²⁷ Moto takokyi inyɔlɔ o ingambi sa moto oli na nkamba phɔ akye iba mbolo ye, bo naino moto mɛ tebamobakyi maphanga. Elaa atamobaka maphanga phanza, amba iba mbolo ye iso.»

²⁸ «Nde phele na wɔ na bɛɛ ngakye: Nwaphongo amolimbisa masumu maso maakyele bato, na maphɔɔ maso maatole bato nkombo

ye. ²⁹ Kasi moto ookotole Bolobō Bosanto, kakyele isumu sitesii-imbisa Nwaphongo. Isumu me samoikala nde bobele.» ³⁰ Yesu awoko na bēe bobo, pho bēe babaka bawo bekye: «Bolobō bobo bonyolesi Yesu.»

Nyango wa Yesu na banaa nyango na Yesu bamolukye

³¹ Bobele, nyango wa Yesu na bana bēe ba bampele, baesi oka Yesu. Bamba ya teme o ibanda. Bamba ya toma moto obokye ababangyele Yesu. ³² Bato baso baazalaka ne wamo, bamolungyaka. Bamba ya wo ne bekye: «Kyeka! Nyongō na banaa nyongō batemi o ibanda baelukye.» ³³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mama eli nza? Banaa mama eli banza?» ³⁴ Bobele, Yesu amba ya kyeka bato bazalaka ne amba ya wo yokye: «Kyeka mama na banaa mama, bēe baba. ³⁵ Pho moto okokyele mapho mazingye Nwaphongo, yo nwana mama owa lele, yo nkanasa ya nga, yo mama.»

4

Ete ya mophikiyi

¹ Yesu akuli butwa iteya bato o mokukulu nwa maa maanene ma Galileya. Bato baikye baesi yaangana waali yo, emba Yesu amba ya kye zala o vato. Vato me phabaka o maa, emba bato babaka o mokukulu. ² Abaka kateya mapho maikye na bite. Amba ya bateya yokye: ³ «Okyemela! Mokolo monomo, moto monomo akyekye o inzabi oikye minyaka ndemo obokye itokolo. ⁴ Waanyaka yo ndemo o inzabi, ndambo iesi yakaa o nzela, manyosi maesi ya kye iikomola. ⁵ Ndambo eyoko iesi yakaa o manyete maa mabanga, wamo manyete maikye phe. Sakoko ndemo miina iesi ya tokolo pho teyaika zwa manyete maikye wamo. ⁶ Waa manzanga, ndemo me iesi ya nyita, iungyi pho teyaikaka ba na

ya kolo nkanga. ⁷ Ndambo esuu ya ndemo iesi yakaa o nte ya nkata ya milo. Nkata ya milo miina iesi ya kola, yubye ina ndemo emba teyaamba bota. ⁸ Kasi ndemo nsuu me iesi yakaa o manyete malaa, iesi ya tokolo, ikosi, iboti. Iiyoko iboti mbuma mako maato, iiyoko mako motoba, iiyoko munkama.» ⁹ Emba Yesu amba kula wo na bēe yokye: «Moto oli na matoo ma ioka, aokye!»

Pho ya'ye Yesu kateya na bite

¹⁰ Bobele, Yesu aesi ya ika bato baabana o mokukulu. Waabaika yo, baekosi iko mbuka babale na baayoko baabaka phenephe ne baesi ya motuna bekye abaimole ntina ya bite me. ¹¹ Amba ya wo na bēe yokye: «Nwaphongo aeteye, bēe baba, sekyele ya Bokonzi phe. Bato basuu baokye nde na bite. ¹² Yango mena wakomama bobo: “Nabo bakyeke na bolaa, tebaawene na ekpele. Nabo baokye na bolaa, kasi tebaasolo, bo phe nde babongolakiyi mandondo ma be, emba Nwaphongo nde abalimbisakiyi!”»

Yesu kalimbole ntina ya ete ya mophikiyi

¹³ Bobele, Yesu amba ya wo na bēe yokye: «Bo bēe toebe ntina ya ete mena? Emba waamba eba ntina ya bite bisuu ndengye'ye? ¹⁴ Mophikiyi ndemo ali ndokolo moto okoteya iloba sa Nwaphongo. ¹⁵ Bato bayoko bali ndokolo nzela. Simo ya Nwaphongo yakyekye kaa wamo. Baokyi Simo me. Oeyokyi be, Molemba aesi ya emanya o mandondo ma be. ¹⁶ Bato bayoko bakokaa na ndemo iikaa o manyete maangana na mabanga: Wa okye bēe iloba sa Nwaphongo, basanosi izele na nkyisa. ¹⁷ Kasi iloba me te saika nyose nkanga o mandondo ma be, baanole nde nwana imbele mokuwe. Kasi bo nkaka na minyoko yeesi pho ya sina

iloba sa Nwaphongo, bale ianola sa bée izele. ¹⁸ Bato bayoko bali ndokolo ndemo iikaa o nkata yaa milo: Baokyi maloba ma Nwaphongo, ¹⁹ kasi maumunya ma mokyisi mumu, phowa ya ezwele ekye kosa bato, na maumunya masuu ndengye na ndenge maoto sina iloba, emba tesiibote. ²⁰ Kasi bato basuu bali ndokolo ndemo ikaa o manyete maala: Baokyi maloba ma Nwaphongo, bamaanosi emba baboti mbuma iindaa, iiyoko mako maato, iiyoko mako motoba, iiyoko munkama.»

Ete ya tala

²¹ Bobele Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bo moto aesi na tala, amoekukya na katini nde amoeteye o se ya ntangye? Kasi amoeteya o ikolo sa mesa. Teli bomo? ²² Maphoo maso maabombama mamotokolo, na maphoo maso ma enzombi mamowenene saa. ²³ Moto oli na matoo ma ioka, aokye!»

²⁴ Yesu akuli wo na bée yokye: «Nde kokyebe na maphoo maeyimole nga. Nde bokokyele bée bebi, Nwaphongo amoekyela nde bomo me. Amba kula ekyela na koleka. ²⁵ Moto ooli na mbolo nzikye bamokula mophe nsuu. Moto ooli pha, baamobololo noko nwanandambo ooli ne.»

Yesu akpe ete ya ndemo

²⁶ Yesu akuli wo yokye: «Bokonzi pha Nwaphongo boli ndokolo moto monomo anyakaka ndemo o inzabi se. ²⁷ Na mokolo, wa lale yo na na moo wakyemitambula yo, ndemo kytokolo, kyikole. Moto me taikaka eba bo wakolaka yango. ²⁸ Eli nde manyete maakosaka ndemo. Phanza kyetokolo ibongyi, sima kyembe ya tokolo munkoloko, o suka kyembe ya bota mabotu na bolaa. ²⁹ Ble eesi yaola. Waaola mbuma, moto me akye noko pho mbunu ya inoko yakokaka.»

Yesu akpaka ete ya mumbuma nwa nwete na nkombo mutarde

³⁰ Yesu akuli ya wo yokye: «Ekpele'ye elongoba na Bokonzi pha Nwaphongo? Tomokpa ete'ye pho ya ilimbola Bokonzi pha Nwaphongo? ³¹ Bokonzi pha Nwaphongo pha ulana na mumbuma mwa mutarde. Bo bakye emophika, mumbuma maa-muna, molekyi iso yaamokyisi na bokyiky.* ³² Sima moesi ya kola, moombe ya leka ndemo iso na bonene. Moombe ya tokolo bitakyi binene. Manyosi mamotonga moobo ma bée o oomele ya nwete me.» ³³ Nde babona Yesu ateyaka bato Simo ya Nwaphongo na bite biikye bya ndengye eye. Abateyaka na ndengye eekokyi na bée ioka. ³⁴ O mateya me taikaka lee ibakpela bite. Kasi waabaka yo kaikale na baekosi bée yo mampenza abalimbolelaka nde bite me biso.

Yesu azibise Ewele

³⁵ Mokolo maamuna bunya boesi ya inda. Okoinde bunya, Yesu aesi ya wo na baekosi bée yokye: «Toakale o mokukulu nwa maa nwaa bina.» ³⁶ Yesu azalaka o vato. Baekosi baesi ya kyende ne o vato babona. Mato masuu mabaka wamo me. Baikaka bato baso baabaka wamo. ³⁷ Bobele, ewele ekusi yamba ya kyela. Kanda yanyosaka maa o motema nwa vato. Vato babona phatataka itonda na maa. ³⁸ Yesu abaka o mbolo eya sima ya vato. Alangyaka moto nwe o ikolo sa mungbelengo, alasi ebuu. Baekosi bée baamba ya moumola miebu mena, bekye: «Towee! Towee! Toli na maumunya pho ya banga?» ³⁹ Yesu amba ya umwa, amba ya wo na ewele na na maa na bokusi yokye: «Ikala bese!» Bobele, ewele eesi yaunva. Emba maa mamba yaikala ena phioo! ⁴⁰ Akuli wo na baekosi yokye: «Be koile pho ya'ye? Bèe naino toanosi?»

* **4:31** 4.31 Pho ya mutarde, kyeka o Luka 13.18.

41 Baekosi bawenekye inganga si-ikye, bawonoko bekye: «Moto oyo ali nde nza? Na maa na eweere kyimotosa!»

5

Yesu abikye moto owabaka na malobo mabe

1 Bobele, Yesu na Baekosi bee baesi ya koma o mokukulu me o manyete ma Bagelaza. 2 Yesu aesi ya aphwa. Okoaphwe yo, moto monomo atokosi o malita. Aesi ya vana ne. Bolobo bofe phanyoloko o nzoto ya moto me. 3 Abutwaka izala o malita. Bato tebakulaka koka imobaka maphanga, ebe na munyololo. 4 Soosoo bamokangye maboko na makolo na munyololo. Nzuka moto me abaka kabile muna munyololo. Moto na monomo takokaka imozibisa. 5 Na moo na mokolo abaka katambule o malita na o ngomba. Mbala iso abaka kaanwane nzanga, abaka kamizokya na na mabanga. 6 Mena Yesu ataa baa itakye, ambo mowene. Aesi ya kyilingana. Akye mokusamela na mabongo. 7 Amba yaanwana na bokusi yokye: «Yesu, Nwana wa Nwaphongo owa ikolo, kolukye inkyla bo? Naongyi na we o boo pha Nwaphongo, sa nveninya mpasi!» [8 Awoko bofo pho Yesu abaka kawo yokye: «Bolobo bofe, tokolo o nzoto ya moto oyo.»] 9 Yesu amba kula tuna moto me yokye: «Nkombo ya we nza?» Aesi ya mobuyisa yokye: «Nkombo ya nga, Ekonzo, pho banga toli baikye.» 10 Aongaka Yesu na bokusi obokye satoma malobo mabe mama o mokyisi mosuu.

11 O ngomba me yabaka wamo, bokanda pha mangulu, phabaka bokyemiwaa. 12 Malobo mamba bondele Yesu bofo: «Olotome onte ya mangulu mamana, tokye nyolo o nzoto ya mango.» 13 Yesu amba ya maphe nzela. Bobele, malobo mabe mamana maesi yatokolo oka moto me. Maesi ya kye nyolo o mangulu mamana. Bokanda bosu phabaka

phenephe na mangulu nkoto ibale. Mangulu maesi ya uta ngomba, maesi ya kyilingana nono o maa. Mabutwaka ikyiba maa, mamba ya waa.

14 Babanze ba mangulu baabaka wamo, baesi ya lota, bakye imola o lombo nono o manganda. Bato baesi ya kye kyeka lowo me lalekanaka. 15 Baesi ya koma oka Yesu. Baweni moto me owabaka na malobo mabe azasi, alati bitobu, abongyi. Waamowene be, bato me bawenekye bofo. 16 Bato baawenekye mapho me maso, baesi ya baimola mapho ma moto owa malobo mabe na ma mangulu. 17 Bobele, bato baaokaka mapho me baesi ya wo na Yesu obokye amane o manyete ma be. 18 Yesu akye kpela o vato. Okokpele yo, moto owabaka na malobo mabe aesi yaonga na Yesu yokye: «Bo ozingyi, nakyende na we.» 19 Yesu ale, amba wo yokye: «Butwa oka be, o ibota sa we, okye baimola iso iyekyelesi Nkolo na ngongo ye.» 20 Emba moto me amba yakye. Atati ikyemiimola o nkyisi yaabaka omo na nkombo Dekapolis. Aimolaka iso yaakyelaka Yesu pho ye. Bato baso, baamookaka, bakamwaka.

Yesu kakye oka Yailo

21 Yesu akuli akala na vato o mokukulu nwaabaka yo. Bato baikye baesi yaangana wali yo. Mena ataa ba o ibongu, baesi ya molungya. 22 Monomo na Baangyesi ba Ingambi sa makyita aesi ya koma. Nkombo ye Yailo. Aesi ya wene Yesu. Amba ya mivaka o makolo me. 23 Amba ya nyin-gonela ne yokye: «Nwana wa nga wa nwanwasi kawe. Tokye oka nga, okye kyela maboko o ikolo sa nzoto ye obokye yo sawaa, abikye.»

Yesu abikye nwanwasi owa bolosi pha malongo

24 Bobele, Yesu aesi ya kye ne nzela yonoyo. Bato baikye bakyekye ne ewawaka. Bamokatitisaka na mbale na mbale.

²⁵ Nwanwasi monomo abaka na be. Abaka na bolosi pha malongo, pha koko ne mambula iko mbuka ibale. ²⁶ Akomaka o maboko ma famiinganga baikye. Abungyaka baphalanga bee baso. Taikaka bika. Bolosi bokule ngala nde bongasi. ²⁷⁻²⁸ Aokaka simo ya Yesu. Aumunyaka o ndondo ye yokye: «Bo nakye kuma nono bitobu bee, nde nabikiyi.» Aesi ya mobenga na ikyemiphaka onte ya bato babana nono wakoma yo o sima ye. Aesi ya kuma etobu ya Yesu. ²⁹ Mina wamo malongo maesi ya tenya. Aesi ya wene o nzoto ye obokye abikiyi na bolosi me. ³⁰ Nde wamo, Yesu aesi ya mioka onte ye obokye ndambo ya mwiya nwe motokosi. Aesi ya miekpinya o ntante ya bato, yokye: «Oonkumi o bitobu ba nga nza?» ³¹ Baekosi bekye: «Aaa! Oweni obokye bato baekatitise na mbale na mbale, kokule tuna: “Onkumi nza?”» ³² Kasi Yesu aesi ya kyeka na mbale na mbale obokye aebe moto omokumi. ³³ Nwanwasi me abaka katekyenele na sina inganga, pho aebaka lowo lamokomelaka o nzoto ye. Aesi ya mokusamela. Bobele, aesi ya moimola phele phele mapho maso maabaka ne. ³⁴ Yesu amba ya wo ne yokye: «Mama, boanosi we, obikiyi. Ebe nde bomo. Kyende na bolaa.»

Yesu aakosi njwana wa Yailo

³⁵ Waabaka Yesu kawo babona, bato bauti o ingambi sa Moangyesi me, Yailo. Baesi ya wo bekye: «Nwana wa we awe. Kokule nyokolo Moteye pho ya'ye?» ³⁶ Nzuka Yesu aokaka mapho mawoko be. Amba ya wo na Moangyesi wa Ingambi sa makyita me yokye: «Sakula ila! Anola ndee to!» ³⁷ Yesu taikaka benela bato basuu ikyende ne. Aanolaka nde Petelo, Zake na njwana nyango Yoane. ³⁸ Baesi ya koma o ingambi sa Moangyesi me. Yesu aweni obokye bakye mi mivaka, balele na

ngongo, baanwane. ³⁹ Aesi ya nyolo o ingambi. Aesi ya wo na bee yokye: «Ikyemi mivaka na ilelo sisi sa lowo'ye? Nwana wa bee taikiyi waa. Alasi nde ebuu.» ⁴⁰ Baalesi baesi ya moekye. Emba Yesu aesi ya batokolo bee baso o nzee. Akye na ango na nyango na baabaka ne. Bamba ya nyolo o motema njwa ingambi o elele eyalanyaka bee njwana. ⁴¹ Yesu amba ya phila njwana me mi eboko yokye: «Talita kumi!» kyeimole obokye: «Nwana ngondo, umwa!» ⁴² Mina wamo, njwana ngondo me — abaka na mambula iko mbuka ibale —, amba ya teme. Abuto itambula. Baabaka ne wamo, bakamwaka nde bokamo. ⁴³ Yesu awoko na bee na bokusi yokye: «Moto saimola moto lowo lalona, amba ya wo na bee yokye bamophe na ntoma azee.»

6

Bato ba Nazarete bale ianola Yesu

¹ Yesu na baekosi bee baesi ya mana o elele me, baesi ya kyende o Nazarete mokyisi njwa kolaka yo. ² O mokolo njwa Sabata, abaka kateya o Ingambi sa makyita. Bato baikye baamookaka, bakanwaka, bamitunaka bekye: «Pho iye aizwe bi? Malondo ma zwe yo mama mauti bi? Kakyele na bilekyesako bibi ndenge'ye?» ³ Eye ka mowasi wa mabaya, njwana wa Maliya, bola pha Zake na Zoze na Yudasi na Simo. Na basii bee baa babasi ka bali na banga wawa.» Yango mena balekye imoanolela. ⁴ Yesu amba yawo na bee yokye: «Moimosi wa Nwaphongo bamokumole nde o nkyisi nsuu, manya o mokyisi nwe mampenza, na o ibota se na oka banaa nyango.» ⁵ Yesu taikaka koka ikyela nono elekyesako yonyo eenene omo, manya nde ndambo ya bato ba malosi baatandelaka yo maboko, baabikyaka yo. ⁶ Akamwaka na

boikye pho ya bato ba Nazarete tebaikaka ba na ianola.

Yesu atomi baekosi iko mbuka babale

Emba Yesu amba yakyemiteya o nkyisi yaa mambale. ⁷ Aesi ya banga baekosi iko mbuka babale, atati ibatoma ikyemiteya babale babale. Abaphe na bokonzi pha itokolo malobo mabe. ⁸ Abakatelaka yokye: «Bo wamokyende b̄ēe o imbanga bobo, b̄ēe saphila ekpele esuu, ebe ntoma, ebe ikuba, ebe na baphalanga, ophilaka nde ntuu. ⁹ B̄ēe salata bitobu bibale, kolate nde etobu yonoyo na bikoto.» ¹⁰ Yesu ambakula ya wo na b̄ēe yokye: «Bo okomi o mokyisi monomo, obaka nde o ingambi sa moelasa b̄ēe nono mokolo nwa mokyende b̄ēe o mokyisi mosuu. ¹¹ Ka bo bato ba mokyisi monomo balae iekumbela, balae na iyeyoka, lekana mokyisi me, ololo ngonza pho ya ibateya bobo bookyesi be.» ¹² Bobele baekosi bamba yakyemiimola bato obokye babongole ntema ya be. ¹³ Batokoloko na malobo mabe miikye. Baingaka na bato baikye ba malosi mauta, bababikyaka.

Elode aokyi ngambo ya Yesu

¹⁴ Nkolo me, Mokonzi Elode amba yaoka Simo ya Yesu pho ngambo ye ya tambulaka nkyisi iso. Bana bekye: «Eye eli nde Yoane Mobatise akundo! Yango mena ali na phembo ya ikyela bilekesako babina.» ¹⁵ Kasi bayoko bawoko bekye: «Eli moimosi Eliya.» Basuu bayoko bekye: «Ali moimosi ndokolo baimosi baa phanza.» ¹⁶ Waaoka Elode ziko sa bato, amba ya wo yokye: «Eli Yoane Mobatise, owa tomaka nga obokye batene moto, akundoo!»

Iwaa sa Yoane Mobatise

¹⁷ Pho Elode atomaka batuluku b̄ēe obokye baakya Yoane bamunyosa o boloko, pho ya Elodiya nwanwasi wa nwana nyango Philipo owa buyaka yo nwasu we.

¹⁸ Pho Yoane awoko na Elode yokye: «Tokokyi ilonga nwasu wa nwana nyongo.» ¹⁹ Elodiya aphinywaka na Yoane. Alukaka malondo ma imoboma, kasi taikaka mozwa. ²⁰ Pho Elode ailaka Yoane, aebaka obokye Yoane ali moto wa bosembo, moto wa Nwaphongo. Yango mena, ambaka baa kamobanza. Elode abaka katungisame na boikye na mateya ma Yoane, ka na babona azingaka nde imooka. ²¹ Wakoma eseleko yaimunya mokolo nwa botama Elode, Elode abangaka bakumu, bakonzi ba batuluku, bato ba ngambo ba Galileya, obokye baya zaa oka ye. Mokolo me Elodiya awenekye obokye nkonzu ye ya iboma Yoane imbiyakoka. ²² Waba b̄ēe bazee, nwana wa Elodiya wa nwanwasi amba yakye babinela. Elode na bato baabangaka yo basepelaka na mbina ye. Bobele mokonzi Elode amba ya wo na nwana ngondo me yokye: «Inzongye ekpele eso ekyezingye we, namoephe yango.» ²³ Amba ya kata na seleka yokye: «Namoephe epkele eso eyamunzonga we, ebe nabo etee ya mokyisi moangyele nga.» ²⁴ Nwana ngondo me atokosi, akye tuna nyango, yokye: «Naongye ekpele'ye?» Nyango yokye: «Koongye nde moto nwa Yoane Mobatise.» ²⁵ Sakoko, nwana ngondo mona akuli butwa izele oka mokonzi Elode akye wo ne yokye: «Nazingye obokye ompe nde inwanwa eye moto nwa Yoane Mobatise mi lako.» ²⁶ Waaoka mokonzi Elode baabona, aokyi ngongo boikye. Ka naiumunya seleka eya kataka yo o miyo ma babutu babangaka yo o eseleko, takokyi na ile imophe ekpele eso eya ongaka yo. ²⁷ Sakoko, mokonzi amba ya toma tuluku monomo o boloko obokye akye tena moto nwa Yoane amoyelele na nwanjo. Bobele, tuluku me amba yakye o boloko, akye tena moto nwa Yoane ²⁸ Aesi na nwanjo mi lako,

amophe njwana ngondo me, akye mophe nyango. ²⁹ Waaoka baekosi ba Yoane maphoo maso maalekaa, baesi yakye kpa ebembe ye bakye ekunda.

Yesu azeye bampele nkoto itano

³⁰ Batoma waauta bée o imbanga, baesi yaangana wali Yesu, bamoimosi maphoo maso makyelaka bée na ma teyaka be. ³¹ Pho bato baike babaka basekane oka Yesu, Yesu na baekosi bée tebaikaka zwa ngonga ya izaa, yango mena amba ya wo na bée yokye: «Yaka tomane wali bato, tokye luka elele eya bese pho tokute zaa tombe naema.» ³² Bobele bamba ya baa o vato bakye bée mampenza o elele eteeli bato ³³ Waaba bée bakye babona, bato babaweni, babasososi. Babaka baute o nkyisi iso na mambangu, bakye koma o boo o elele eyalukaka Yesu na baekosi bée ikyende. ³⁴ Waaseme be, Yesu amba ya aphwa o vato, aweni moluku njwa bato baikye. Abaokyelaka ngongo boikye pho babaka ndokolo mampate mazangyi mookosi, amba ya tata ibateya maphoo maikye. ³⁵ Walekana bunya, baekosi bamba ya kyende oli Yesu, bamba ya wo ne bekye: «Bunya bolekaa, elele eye eli itakye na lombu. ³⁶ Buya bato obokye bakyende o manzabi, na o nkyisi ya mambale, pho bakye miombela ntoma ya izaa.» ³⁷ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Be mampenza obaphe ntoma ya izaa.» Baekosi bekye: «Kozingye obokye banga toombe mapa ma badenali nkama ibale pho ya izeya moluku munsu mumu? Na bo toombi mapa ma badenale nkama ibale pho ya izeya moluku musu mumu ete maabakokye.» ³⁸ Yesu amba ya batuna yokye: «Oli na mapa bo? Taa kye kyeka!» Waakye kyeka be, bamba ya moimola bekye: «Toli na mapa matano na swe ibale.» ³⁹ Ndokolo kambe ya toma baekosi bazasa bato baso o nkata, biboko biboko. ⁴⁰ Babazasaka

na ndongo, muna njwa munkama, moyoko njwa mako matano. ⁴¹ Yesu aesi ya kpa mapa matano mamana na swe ibale, atombi miyo o ikolo, abondesi Nwaphongo. Waunva yo ibondele, akyesi mapa, amaphe baekosi obokye bakabele bato baso. Akuli kyela na swe nde bomo. ⁴² Bato baso bazaka, baokaka. ⁴³ Baekosi bamba ongo bikyesi ba mapa na ba swe ba otwaka be, batonzaka banyanzima iko mbuka babale. ⁴⁴ Motango njwa bato baso baazaka mapa mamana, o itanga nde bampele, njwabaka nkoto itano.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

⁴⁵ Sakoko, Yesu aesi ya toma baekosi obokye babaa o vato, bakatisa, bakye moziya o boo o mokukulu moyoko o mokyisi njwa Betesaida. Mina wamo, aesi ya buya na moluku njwa bato babaka wamo o nkyisi ya be. ⁴⁶ Waunva yo ifabuya, aesi ya kye bondele o ikolo sa ngomba. ⁴⁷ Waainda bunya, baekosi bataka baa onte ya ebale sa bokomakye. Kasi Yesu abaka yo mampenza o mokukulu. ⁴⁸ Awenekye baekosi banwane na iluka pho ewe ele yabaka kyebabuya na munsima. Waa munkukutu, Yesu amba ya babenga na makolo o ikolo sa maa, aunvaka na balenaka. ⁴⁹ Waamowene bée katambule o ikolo sa maa na makolo, baumunyaka obokye eli mozisi. Bamba ya anwana, ⁵⁰ pho bée baso bamowenekye, batondaka na bobo. Yesu amba ya wo na bée yokye: «Ititala, bée salota, eli nde nga!» ⁵¹ Amba ya baa o vato phaa baka be, ewe ele eesi ya ema. Baekosi bakamwaka na boikye, ⁵² pho na waakyelaka Yesu elekyesako ya izeya bampele mapa, tebaikaka sosolo, malondo ma bée mabaka makuwe.

Yesu abikye bato ba malosi o manyete ma Genesalete

⁵³ Waaunva bée ikatisa ebale, baesi ya kye seme o Genesalete.

⁵⁴ Waaphwa bée o vato, sakoko bato baesi ya eba obokye eli Yesu. ⁵⁵ Bobele bamba ya kyilingana o nkyisi ya bée iso, ikyemikpa bato baso baa malosi, babanyanye mi matoko bakyeke na bée o bilele biso baokoka bée obokye Yesu ali wamo. ⁵⁶ Bilele biso baabaka Yesu kakyemikyende, ebe o nkyisi iinene na iinkyiki na yaa mangonda, babaka bakye milangya bato baa malosi o munsongo. Banyingonelaka na Yesu bekye: «Obale bakume nono songye ya etobu ya we.» Emba, baso baamokumaka, babikaka.

7

Yesu Kateya pho ya mateya ma bankoko

¹ Mokolo monomo Bafalisayi na bateye ba Mibeko bayoko bautaka o Yelusaleme, baesi ya angana oli Yesu. ² Waawene bée obokye baekosi ba Yesu bayoko baze ntoma na sokoto sa kunyola se, bo kowo mateya ma bankoko, ³ pho Bafalisayi na Bayuda baso bakumolaka mibeko ma bankoko, o boo pha izaa ntoma, ela bakunyosi se bo wa teyaka bankoko. ⁴ Bo baute o zando, te bakokyi izaa bo tebamikunyosi bo kowo mibeko ma be. Bali na maphoo masuu maike ma bankoko makumole be, maphoo me mango mama: Ikunyola binywele, mambongo, manzongo maa bibende, na biziye. ⁵ Yango mena Bafalisayi na bateye ba Mibeko bamba ya tuna Yesu bekye: «Pho ya ye baekosi ba we te baakumole mibeko ma bankoko, baze ntoma sa kunyola se?» ⁶ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Moimosi Isaya alongaka nde phele waa wo yo pho ya Yesu obokye: “Bato baba bankumole nde na maloba, kasi o mandondo bali itakye na nga. ⁷ Losambo la bée loli nde pha, bateya nde mibeko miute na bato, bekye maphoo ma nga Nwaphongo.”» ⁸ Yesu akuli wo na

bée yokye: Komanya mibeko ma Nwaphongo pho ya ikumola mibeko ma bato.

⁹ «Koebe na bola nde ile mibeko ma Nwaphongo pho ya ibanza mibeko ma bankoko. ¹⁰ Pho Mose awo yokye: “Kumola nyongo na ongo. Kasi owa motola nyango na ango, basengyesi imoboma.” ¹¹ Ka koteya bobo: “Moto takokyi iwo na nyango ebe na ango yokye: Mbolo iunvakyi nga iesunga na yango, nataa iphe Nwaphongo, kyelukye iwo obokye mbolo me ibuto kolobane.” ¹² Bo bakyesi babona, mena bamokatesi ikula sunga nyango na ango. ¹³ Na bomo, mena koto Simo ya Nwaphongo na mateya ma bankoko maateya be. Kokyele maphoo masuu maikye nde bomo.»

Maphoo maabuya ndondo ya moto sokoto

¹⁴ Sima me Yesu akuli ya banga moluku nwa bato, amba ya wo na bée yokye: «Okyemela, bée baso ososolo na bolaa. ¹⁵ Ekple eso eekyenyolo onte ya moto, tekokyi oto ndondo ye, kasi nde maphoo matokolo o ndondo ya moto, eli mee maamoto. [¹⁶ Ooli na matoo ma ioka, aokye!]» ¹⁷ Waaika Yesu moluku nwa bato baabaka ne, anyosi o ingambi, baekosi baesi ya motuna ntina ya ete me. ¹⁸ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Na bée naino tosososi? Toebe obokye epkele eso ekye nyolo onte ya moto teekokyi icto ndondo ye? ¹⁹ Pho ekpele me te nyolo o ndondo ye, kasi kye nyolo nde o ibu, sima kaeyete o zikiyi.» Na ete me, Yesu ateya obokye ntoma iso ili ndaa pho ya izaa. ²⁰ Akulaka wo yokye: «Kyeoto moto nde ekplele ekyetokolo o ndondo ye. ²¹ Pho maumunya maso maabe maute o ndondo ya moto, booli: Bondumba, ifa, iboma bato, ²² ikyela baphemba, imengyela, ikyela bato bofe, ikosa, ikyela mobulu nwa babasi na bampele, zuwa, ikata bole, lolendo, bobubusi.

23 Maphoo maabe maso mama matokolo o ndondo ya moto, me mambe mooto.»

Nwanwasi ootoli Moyuda aanosi Yesu

24 Yesu aesi ya mama o elele me, akye o nkyisi ili phenephe na mokyisi nwa Tula. Aesi ya nyolo o ingambi sonoso pho taikaka zinga obokye bato baefe wali yo. Kasi na bo babona, bato baebaka nde elele eli yo. 25-26 Nwanwasi monomo, otoikaka ba Moyuda, abotama o Fenisi. Nwanwasi me abaka na nwana we wa nwanwasi, abaka na bolobo bofe. Waoka yo simo ya Yesu, sakoko aesi yakye mivaka o makolo me, amba nyingonela na Yesu obokye atokolo bolobo bofe o nzoto ya nwana we.

27 Yesu amba ya wo ne yokye: «Tale naino bana bazee phanza baokye, pho teli bolaa obokye okpe mapa ma bana omavakyele bana ba manva.» 28 Nwanwasi me amobuyisaka yokye: «Eli bomo, Nkolo, ka bana ba manva nga bakute zaa nono ina mpusu ikyilasa bana o se ya mesa.» 29 Yesu amba ya wo ne yokye: «Ee mama, pho ya mobuyisesi nwa we molaa maamuna, butwa o ingambi sa we, bolobo bofe botokosi o nzoto ya nwana wa we.» 30 Wabutwa nwanwasi me o ingambi se, akye takana nwana we amilangye o tangye, bolobo bofe botokolelekyi.

Yesu abikye moto owa looko na ikyekumisa

31 Yesu amba ya mana o nkyisi ili phenephe na mokyisi nwa Tula, alekaa ya mokyisi nwa Sidona, akatise Dekapole wakoma yo o maa manene ma Galileya. 32 Omo, baesi ya moyelela na moto owa loko, abaka na na ikyekumisa. Bato me babaka banyingonele ne obokye amotandele maboko pho ya imobikya. 33 Yesu amba ya mopka, akye ne nwana imbale, itakye na moluku nwa bato. Amunyose nse o

matoo, amitowi matee o nse, amotasee na mango o lolee. 34 Bobele, Yesu amba ya tomba miyo o ikolo, auye mo, amba ya wo na moto me yokye: «Ephata!» Kyelukye iwo obokye «matoo zibwa!» 35 Mina wamo, matoo ma moto me mazibo, lolee lee loingoo, abuto iwo na bolaa. 36 Yesu akatelaka bato me baabaka wamo obokye bee saumola nono moto monomo. Na bo wabakatelaka yo babona, babaka bakye mimola nde iso ya kyelaka yo. 37 Bato bakanwaka nde bokamo bekye: «Iso iikyikyele yo ili nde ndaa! Kaingole matoo ma bato ba loko, pho babutwe ioka, kawoya na bato baa mbubu!»

8

Yesu azeyee bato nkoto ine

1 Nde mi nkolo me, bato baikye bakulaka yaangana wali Yesu. Kasi bo toikaka ba bee na ntoma ya izaa, Yesu amba ya banga baekosi bee, amba ya wo na bee yokye: 2 «Nali na ngongo pho ya bato baba, bambo kyela na nga wawa nkolo iyato, kasi unwanwa eye tebakuli ba na ekple ya izaa. 3 Bo na babuye o mangambi ma bee na nzala, bamokye kpaa phiki o nzela, pho baayoko bauta itakye.» 4 Baekosi bamba ya mobuyisa bekye: «Wawa toli o bokye, tomozwa mapa ma ibaphe bi obokye bazee baokye?» 5 Yesu amba ya batuna yokye: «Oli na mapa bo?» Baekosi bekye: «Toli na mapa sambo.» 6 Emba Yesu amba ya wo na bato baso obokye bazale o se. Aesi yakpa mapa sambo maamana, apha Nwaphongo melesi, amateni amaphe baekosi obokye bamakabele bato baso. Bakyelaka nde bomo. 7 Bakulaka ba na na banaa swe bakyiky. Yesu akuli phe Nwaphongo melesi pho ya swe me, aiphe baekosi bee obokye bakule ikabela bato. 8 Bato baso baazaka baokaka. Baekosi baongoko ntoma yaa otwaka be, batonzaka banyanzima sambo. 9 Bato baso

baazaka baɓaka phenephe nkoto ine! Bobele Yesu amba ya babuya o nkyisi ya be. ¹⁰ Waunva yo ifabuya, ndokolo kambe ya kpela o vato yo na baekosi bee, bamba yakye o manyete ma Dalamanutu.

Bafalisayi baongye elekyesako

¹¹ Mokolo monomɔ Bafalisayi baesi ya tokolo, batati iika ziko na Yesu. Pho ya imumeka, bamba ya motuna obokye akyele iyaa pho ya iteya obokye maphoo maakyele yo maute oka Nwaphongo. ¹² Yesu aumesi, amba ya wo yokye: «Pho ya'ye bato ba lolɔ eye batune ikyela iyaa? Na wo na bee nde phele, esikyele nono iyaa sonoso!» ¹³ Bobele, aikiyi baika, akuli kye kpela o vato, aesi ya katisa o mbale eya mokukulu mooyoko nwa maa.

Malondo makuwe ma baekosi

¹⁴ Baekosi babungaka iphila mapa, baɓaka nde na ipa sonoso bobele o vato. ¹⁵ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Oebaka! Kyeɓa na zwe siulole mapa sa Bafalisayi na bato ba Elode.» ¹⁶ Baekosi bee na bee baikaka ziko bekye: «Awo babona pho tololi na mapa.» ¹⁷ Yesu aɓaka maumunya ma be, amba ya batuna yokye: «Pho ya'ye bee koikye ziko obokye toli na mapa? Bee naino tosososi? Naino tobanze? Malondo ma bee makuwe? ¹⁸ Oli na miyo, toowene? Oli na matoo, tookye? Obungyi elekyesako eyakyelaka nga? ¹⁹ Mokolo nwa zeyaka nga bampele nkoto itano mapa matano, wabutwaka na banyanzima boo baatonzaka bee na bitee bya otwaka be?» Baekosi bamobuyisaka bekye: «Tobutwaka na banyanzima iko mbuka babale.» ²⁰ Yesu akuli batuna yokye: «Mokolo nwaezeyaka nga bato nkoto ine mapa sambo, wabutwa na banyanzima boo batonzaka bee na bitee baotwaka be?» Baekosi bamobuyisaka bekye: «Tobutwaka na banyanzima sambo.» ²¹ Bobele,

Yesu amba ya wo na bee yokye: «Bee naino tosososi?»

Yesu abikye moto owa pholo miyo o Betesaida

²² Yesu na baekosi bee baesi ya koma o mokyisi nwa Betesaida. Omoo, bato bamba yeleda Yesu moto owa pholo miyo. Bamba ya nyin-gonela ne obokye amotasa. ²³ Yesu amba ya kpa moto owa pholo miyo mi eboko, akye ne o ebonga ya mokyisi. Aesi ya motowa mate o miyo, amba ya motanda maboko, amba ya motuna yokye: «Kowene nwana ekpele?» ²⁴ Moto awa pholo miyo amba ya zibola miyo, yokye: «Nawene bato. Nabawene ndokolo nzete, kasi batambule.» ²⁵ Bobele amba kula motasa o miyo, abuto iwene na bolaa, abikiyi, abuto iwene mbolo iso na bolaa. ²⁶ Bobele, Yesu amba ya mobuya o ingambi se, yokye: «Sazwa yaa munsongo.»

Petelo yokye: Yesu ali Masiya

²⁷ Yesu na baekosi bee baesi ya kyende o nkyisi iili phenephe na Sezare Filipe, mokyisi nwa mokonzi Filipe. Waaba bee o nzela, Yesu aesi ya tuna baekosi bobo: «Bato bawo obokye nga nali nza?» ²⁸ Baesi ya mobuyisa bekye: «Bakiyi baetangye Yoane Mobatise, bana baetangye moimosi Eliya, baayoko bawo bekye oli monomoo na baimosi ba kalakala.» ²⁹ Yesu akuli batuna yokye: «Ka bee, kowo obokye nga nali nza?» Petelo aesi ya mobuyisa yokye: «Oli Klisto.» ³⁰ Emba Yesu abakatelaka na bokusi obokye bee saloimola nono moto.

Yesu aimosi iwa se na ikundwa se

³¹ Bobele, Yesu aesi ya tata iteya baekosi yokye: «Esengyesi obokye nga, Nwana wa Moto nawene malosi maikye. Bankumu ba ingomba, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba mibeko bamunde. Bamumboma, kasi o sima ya nkolo iyato namokundwa.» ³² Abawolekye nde pwapwa. Petelo amba ya mokpa, akye ne nwana imbale, atati iimooya yokye:

«Sawoko babona.» ³³ Yesu amba ya ekpana, akyekyi baekosi, amba ya phaphala na Petelo yokye: «Mana wawa, Molemba! Maumunya ma we temali maaka Nwaphongo, mali nde maaka bato ba mokyisi.»

Pho ya ibenga Yesu

³⁴ Bobele, Yesu aesi ya banga bato na baekosi be, amba ya wo na bee yokye: «Bo moto kalukye imbenga, yo sakula luka bolaa phe mampenza, anyanya ekulusu ye, emba ambe mbenga. ³⁵ Pho moto ookolukye ibikya bomoo phe aabobungya. Ka owa mobungya bomoo phe pho ya nga, na pho ya imola Simo Elaa, aabobikya. ³⁶ Na bo moto amizwesi ezwele eso eli o mokyisi, kasi abungye bomoo phe, ambi zwa ekpele'ye? ³⁷ Ekpele'ye eekokyi yo ambya pho ya iikola bomoo phe? ³⁸ Bato ba lol eye bakyele masumu tebaalote na Nwaphongo. Bo moto aokyi soo ya imbenga, aokyi na soo ya imola Simo ya nga oka bato baabana, inga Nwana wa Moto nde bomoo me, naamooka soo wa moyaa nga na Baanze basanto o nkyemo ya Tata.»

9

¹ Yesu akuli wo na bee yokye: «Nde phele nawo na bee ngakye: Bokonzi pha Nwaphongo pha moya na mwiya, naino bayoko bali na bee wawa sataa waa.»

Petelo, Zake, na Yoane baweni Yesu o nkyemo ya Nwaphongo

² Sima ya nkolo motoba, Yesu aesi ya kpa Petelo, Zake na Yoane. Akye na bee o ngomba yonyo eanda, itakye na bato. Omoo, babaka nde bee mampenza. Nzoto ya Yesu iesi ya butwa ndengye esuu o miyo ma be. ³ Bitobu bee babutwaka ingyengye na bokusi. Babutwaka bitane pe na ndengye yonyo obokye moto monomoo o mokyisi takokyi ikunyola bitobu pee pee babona. ⁴ Bobele, baekosi me baato baesi ya wene Eliya na

Mose bawonoo na Yesu. ⁵ Emba Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, eli bolaa obokye tofee wawa! Totongye ndalaku iyato, monomoo pho ya we, muna pho ya Mose, mooyoko pho ya Eliya!»

⁶ Petelo ababanganaka saeba iikyi wo yo, pho ebe yo ebe bebi ne bawenekye inganga siikye. ⁷ Emba impata sonoso siesi ya baziba. Onte ya impata me, nwesi monomoo moesi ya okana mowoo bobo: «Oyo Nwana wa nga owa somi, omookye!» ⁸ Mina wamoo, baekosi bakyeekyi na mbale na mbale, tebakuli wene moto mosuu, nde Yesu yo mampenza. ⁹ Waaba bee baute ngomba, Yesu abakatelaka yokye: Saika imola na moto monomoo maphoo maaweni bee mama, tee nonoo mokolo nwaamokundwa Nwana wa moto onte ya bawe. ¹⁰ Bazitaka maphoo me. Kasi babaka bamitune bekye: «“Ikundwa onte ya bawe kyeneluka iwo bo?”» ¹¹ Bobele, baesi ya tuna Yesu bekye: «Pho ya'ye bateye ba Mibeko bawoo bekye: Esengyesi obokye Eliya atakula yaa phanza, Masiya amba yaa sima?» ¹² Yesu amba ya babuyisa yokye: «Eli bomoo! Esengyesi obokye Eliya aye phanza iya bongya maphoo masoo. Ka pho ya'ye yakomama o buku pha Nwaphongo obokye Nwana wa Moto amowene bolosi boikye, bamba na mosemola? ¹³ Kasi nga nawoo na bee ngakye: Eliya ka aunva yaa, bato bamokyelela maphoo masoo maabe bowa zingaka mandondo ma be, nde bowakoma bee o buku pha Nwaphongo pho ye!»

Yesu abikye munzenga monomoo oli na boloboo bofe

¹⁴ Waakoma bee phenephe na baekosi bayoko baikalaka, baweni bato baikye balungye baekosi me, bateye ba Mibeko baikye na bee ziiko. ¹⁵ Waawene bato me Yesu, bakamwaka na boikye, bakyilinganaka ikye mobeya. ¹⁶ Yesu amba ya tuna baekosi bee

yokye: «Lowoo ye loikyele bée na bée ziko?» ¹⁷ Moto monomo onte ya bato baabana amobuyisaka yokye: «Moteye, naeyelelaki na mwana wa nga o wa lele pho ali na bolobo bofe phamobuya mbubu. ¹⁸ Bilele biso bimoakya bolobo me, bomovakye o se. Nwana kabutwe itokolo luulu o munoko, kaze na mino, nzoto kyimbe na etetala ne. Naongakya na baekosi ba we obokye batokolo bolobo me, kasi tebaikyi koka.» ¹⁹ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Oo, bée toli nde na ianola! Esengyesi obokye nakule ba na bée bileko bo, obokye ombe anola? Nakule euyisa moo tee imbele ye? Inzelele na nwana me wawa.» ²⁰ Baamba ya moyelela na nwana me. Wa wene bolobo bofe me Yesu, phamba ya nyingyinya nwana na bokusi. Nwana me aesi ya kaa o se. Abuto ikulubana, bibi luulu lomotokolo o munoko. ²¹ Yesu amba ya tuna ango wa nwana me yokye: «Ambo kyela na bolosi me mambula bo?» Ango wa nwana yokye: «Phatata ne nono waa bonwana. ²² Sooso bolobo me bomovakye o nwenya, ebe na o maa nde obokye bomobome. Kasi bowamokoka, olookyele ngongo, olosungye!» ²³ Yesu amba ya wo ne yokye: «Pho ya'ye owo wekye: Bo na mokoka? Oebe obokye: Maphoo maso makokyi ikyelama pho ya moto okoanole Nwaphongo!» ²⁴ Sakoko ango wa nwana atati ianwana yokye: «Naanosi, kasi insungye pho sili na ianola siikye!» ²⁵ Waawene Yesu bato baikye baye waali bée na mankye, aesi ya phaphala na bolobo bofe me yokye: «Iwe bolobo bofe phaabuya nwana mbubu na loko, nawo na we ngakye: Tokolo o nzoto ya nwana oyo, na mbala, sakula mobutolela.» ²⁶ Bolobo me boesi ya lika nwangye, boesi ya nyingyinya nwana na bokusi, phaamba ya tokolo. Nwana aesi ya butwa ndokolo moto awee. Yango

mena, bato baikye babaka wamo bekye: «Nwana me awee!» ²⁷ Kasi Yesu amba ya mokpa mi eboko, amolangosi. Nwana me amba ya teme.

²⁸ Sima me Yesu aesi ya butwa o ingambi. Waaba yo na baekosi bée na be, baekosi bamba ya motuna bekye: «Banga, toloiki koka itokolo bolobo me pho ya ye?»

²⁹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Malobo maabe ma ndengye mene makokyi itokolo nde na ibondele.»

Yesu akuli imola iwaa se na ikundwa se

³⁰ Yesu na baekosi bée baesi ya mana o elele me, baesi ya lekana o manyete ma Galileya. Yesu taikaka benela obokye bato baebe elele eli yo. ³¹ Pho abaka kateya baekosi bée bobo: «Nga Nwana wa Moto bamunzambya o maboko ma bato, bamumboma, kasi sima ya nkolo iyato namokundwa.» ³² Kasi baekosi tebaikaka sosolo ntina ya maphoo maawoko yo, bailaka na imotuna ntina me.

Olekyi na ngambo nza?

³³ Yesu na baekosi bée baesi ya koma o Kapalanauma. Waanyolo bée o ingambi, Yesu aesi ya batuna yokye: «Lowoo'ye lobakyi bée koikyele ziko o nzela?» ³⁴ Kasi baekosi baikalaka bose, pho babaka baikye ziko o nzela pho ya eba nza olekyi na ngambo onte ya be. ³⁵ Bobele, Yesu aesi ya zala, aesi ya banga baekosi bée baso iko mbuka babale, amba ya wo na bée yokye: «Bo moto kalukye ibaa owa o boo, esengyesi obokye abe o mbomela ya baso, ambe kula na baa owa etoma wa be.» ³⁶ Bobele Yesu aesi ya kpa nwana oo mokye, amoteye o nte ya be, amobebi, amba ya wo na bée yokye: ³⁷ «Moto nza owamoyamba nwana o mokye boli oyo bobo pho ya nga, mene anzambi nde nga mampenza. Ka owamunzamba, taiki yamba

nde nga mame, kasi ayambi na Nwaphongo owa ntoma.»

Ootolotemele ali na banga mbale

³⁸ Yoane aesi ya wɔ na Yesu yokye: «Moteye, toweneki moto mɔnɔmɔ katokolo malɔbɔ mabe na nkombo ya wɛ. Tomokatelaka phɔ taikaka baa mɔnɔmɔ na banga.» ³⁹ Yesu amba buya yokye: «Bɛɛ samokatela! Phɔ moto takokyi ikyela elekye-sako na nkombo ya nga sima ambe kula nɔvɛ na bobe. ⁴⁰ Phɔ moto ootolotemele ali na banga mbale. ⁴¹ Nde phele na wɔ na bɛɛ ngakye: Moto owamoephe nɔnɔ kɔphɔ ya maa ma inywa phɔ bɛɛ oli bato banga, Klisto, nde phele amozwa mbano ye.»

Sakyela bobe

⁴² Yesu amba kula wɔ yokye: «Ka bo moto nza katomisa mɔnɔmɔ na baali na ianola sikyikyika oka nga obokye bakyele bobe, esengyesi obokye batingya moto me ibanga sinene o nkyingo, bamovakye o ebale. ⁴³ Bo eboko ya wɛ kyeetome ikyela bobe, oetene! Phɔ elekyi bolaa inyɔlɔ o lola na eboko yɔnɔyɔ, na ikyende na maboko maso mabale o lifelo, o nwenya motemozime. ⁴⁴ [Omɔɔ, “nkuu ikwitwe nzoto ya bato teiwe, na nwenya temozime.”] ⁴⁵ Bo ekolo ya wɛ kyeetome ikyela bobe, oetene! Phɔ elekyi bolaa inyɔlɔ o lola na ekolo yɔnɔyɔ, na ikyende na makolo maso mabale o lifelo, [o nwenya motemozime. ⁴⁶ Omɔɔ, “nkuu ikwitwe nzoto ya bato teiwe, na nwenya temozime.”] ⁴⁷ Ka bo ziyo sa wɛ sietome ikyela bobe, osiphengolɔ! Phɔ elekyi bolaa inyɔlɔ o bokonzi pha Nwaphongo na ziyo sɔnɔsɔ, na ikyende na miyo maso mabale o lifelo. ⁴⁸ [Omɔɔ, “nkuu ikwitwe nzoto ya bato teiwe, na nwenya temozime.”] ⁴⁹ Bato baso bamolekana o nwenya obokye babongo, nde bokokyele bɛɛ mokpa o ntoma obokye ibongo. ⁵⁰ Mokpa eli ekpele elaa. Ka bo mokpa mu-manɩ vale, bamokula mobuya vale

ndengye'ye? Baka ndokolo mokpa onte ya bɛɛ, oombakye baa na bɔse o nte ya bɛɛ.»

10

Mateya ma Yesu phɔ ya ile bolonga

¹ Bɔbɛle Yesu aesi ya mana o Kapalanauma, akye o nkyisi ya manyete maa Yuda. Sima aesi yaakala o mokukulu moyoko nwa Yaladene. Omɔɔ, bato baikye bakulaka yaangana wali yo, aesi ya tata ibateya bowamelekye yo. ² Bafalisayi bayoko bayakaka wali Yesu phɔ ya imumeka, baesi ya motuna bekye: «Lele akokyi ile nwasi we?» ³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mobeko iye nwaaephekye Mose?» ⁴ Bafalisayi bekye: «Mose ambyaka nzela obokye o boo pha ile nwanwasi o bolonga, esengyesi obokye lele amokomele mokanda moimole obokye bolonga bowee.» ⁵ Kasi Yesu yokye: «Mose aekomela mobeko mamuna phɔ ya mandondo makusi ma bɛɛ. ⁶ Kasi uta oetatele ya mokyisi, Nwaphongo “akye-laka nwanwasi na lele. ⁷ Yango mena, lele amoika ika nyango na ango, amokye angana elele yɔnɔyɔ na nwanwasi we. ⁸ Bɛɛ baso bamobutwa moto mɔnɔmɔ. Nde bomɔ, tebakuli ba bato babale, kasi babuto nde moto mɔnɔmɔ.” ⁹ Emba bo Nwaphongo ambo angyinya nwanwasi na lele, moto sabakabinya.» ¹⁰ Waba Yesu na baekosi bɛɛ o motema nwa ingambi, baekosi bakulaka motuna phɔ ya lowo la iboma bolonga. ¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bo lele ale nwanwasi we, akye longa mosuu, mena akyelesi nwanwasi we o wa phanza bobe phɔ akyesi phemba. ¹² Ekuli ba nde bomɔ, bo nwanwasi ale lele we, akye zala na lele mosusu, mena akyesi phemba.»

Yesu apambosi bana bakye

¹³ Mokolo mɔnɔmɔ, bato basu bayakaka na bana ba bɛɛ ooli Yesu

ofokiye abapambole, kasi baekosi babaka babakatele. ¹⁴ Wawene Yesu ofokye babakatele, aesi ya tembe na baekosi bée yokye: «Bee le ibakatela! Le bana bakyee baye oka nga, pho bokonzi pha Nwaphongo boli pho ya bato bali ndokolo bana bakyee. ¹⁵ Nde phele na wo na bée, ngakye: «Bo moto taanosi bokonzi pha Nwaphongo ndokolo nwana mokyee, takoyi inyolo omo.» ¹⁶ Bobele, Yesu aesi yabebé bana me, abatandesi mafoko o nzótó, abapambosi.

Moto wa ezwele

¹⁷ Waaba Yesu kalukye na ikyende o Yelusaleme, moto monono aesi na mbangu oka ye. Akye mokusamela. Amba ya motuna yokye: «Mot-eye molaa, nakyele bo pho nazwe bomoo pha bobele na bobele?» ¹⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Pho ya'ye kontangye moto molaa? Moto molaa tali, bo teebe nde Nwaphongo.» ¹⁹ Koebe mibeko mimi: «“Saboma moto, sakyela baphemba, sa iba, satemele moto bonzoka bofe, sakpa mbolo ya bato na malondo mabe, kumola nyongo na ongo.”» ²⁰ Moto me amba ya wo ne yokye: «Moteye, nakumole mibeko miso mamina tata bonwana pha nga.» ²¹ Yesu amba ya mokyeka na miyo maala yokye: «Oikasi na lowo lonolo, lee lolo: Kye ungya mbolo ya we iso, okpe baphalanga me obaphe babola. Mena wamozwa bomengo o Ikolo. Emba ombe ya mbenga.» ²² Waaoka moto me babona, yo munsó anyibi, aesi ya butwa na ngongo, pho abaka moto wa ezwele iikye.

²³ Bobele, Yesu aesi ya kyeka baekosi bée baso baamolungyaka, amba ya wo na bée yokye: «Eli nkamba pho ya bato ba ezwele inyolo o bokonzi pha Nwaphongo!» ²⁴ Baekosi bakamwaka na maphoo me. Kasi Yesu akulaka wo na bée yokye: «Bana banga, wali nde nkamba o inyolo o bokonzi pha

Nwaphongo! ²⁵ Eli nkamba pho ya nyama enene boli Shamo o itubana o iluu sa solu. Kasi nkamba kyimbe kula lobo pho ya moto wa ezwele o inyolo o bokonzi pha Nwaphongo.» ²⁶ Baekosi bakulaka kamwa na boikye, bawonoko onte ya be, bekye: «Ka bo ebe babona, ombi koka ibika nza?»

²⁷ Yesu abakyekyi, amba ya wo na bée yokye: «Moto takoyi imibikya yo mampenza, kasi nde Nwaphongo moto ookoyi imobikya, pho Nwaphongo akoyi ikyela maphoo maso.»

²⁸ Emba Petelo amba ya wo ne yokye: «Kyeka! Banga baba toiki ika iso yaabaka na banga, tobuto ikye miebenga.» ²⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phele, nawo na bée, ngakye: «Bo moto aiki ika ingambi se, ebe banaa nyango, ebe nyango na ango, ebe bana be, ebe na manzabi me, pho ya nga na pho ya Simo Elaa, ³⁰ moto me amokula izwa mbala munkama o mokyisi mumu. Ebe mangambi, banaa nyango, banyango, bana, na manzabi. Aamba na nyokomo pho ya nga. Kasi mi nkolo ya moya, amozwa bomoo pha bobele. ³¹ Bato baikye bali o boo lolo eye, bamobutwa baa o sima, emba baikye bali lolo eye o sima, bamobutwa baa o boo.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato iwa se na ikundwa se

³² Waaba Yesu na baekosi bée bakyende o Yelusaleme, Yesu abaka katambule o boo pha be. Baekosi babaka na boilakye pho bakyende o Yelusaleme, bato baayoko babaka na bée babaka na bolotakye. Yesu amba ya anginyina baekosi bée iko na mbuka babale, atati iba imola maphoo maamoyelela. ³³ Amba ya wo na bée yokye: «Okyemela! Unwanjwa eye tokyende o Yelusaleme, omo, nga Nwana wa Moto bamunzambya oka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bataye ba mibeko. Bamuntenela bolombe

pha iwaa, bamba na nzambya oka bato bate baebe Nwaphongo. ³⁴ Bamunzakya, bamuntowa matee, bamumbinda phimbo, bamba na mboma. Kasi sima ya nkolo iyato, namokundwa.»

Ionga sa bana ba Zebede

³⁵ Bobele, Zake na Yoane, bana ba bampele ba Zebede, baesi ya kye oka Yesu, bakye wo ne bekye: «Moteye, tozingye obokye olokyelele maphoo mamoeoyonga banga.» ³⁶ Yesu amba ya batuna yokye: «Bee kozingye obokye naekyelele ye?» ³⁷ Bamba mobuyisa bekye: «Waamokoma we o bokonzi pha we phaa nkyemo, olozasaka phenephe na we, ona bi boloo pha we, oomoyoko bi bowee pha we.» ³⁸ Kasi Yesu amba ya wo na bee yokye: «Bee toebe lowo loongye bee. Kopho ya bolosi eya munywa nga, bee wamoenywa? Na ifatisa sa minyoko saamozwa nga, bee waa sizwa me?» ³⁹ Bamobuyisaka bekye: «Tomokoka.» Yesu amba kula ya wo na bee yokye: «Nde phele, kopho ya bolosi eya munywa nga, na bee wamoenywa me. Ifatisa sa minyoko sa mozwa nga na bee wa sizwa me.» ⁴⁰ Kasi lowoo la izasa bato, ona bii boloo, omoyoko bii bowee pha nga, telokyekyi nga. Biziye me bili pho ya bato baaunva bongya Nwaphongo.»

⁴¹ Wa oka baekosi iko bayoko lowo me, babuto iyokyela Zake na Yoane yoo. ⁴² Yesu aesi ya babanga bee baso wali yo, amba ya wo na bee yokye: «Bee koebe obokye bato bawene bee ndokolo bakonzi ba bapakanu, bakonza bato ba be, bato baanene baweninya bato ba bee mpasi.» ⁴³ Nzuka, onte ya bee baekosi tewali babona. Bo monomo na bee kalukye iba moto munene, le obokye abe moto wa etoma wa bee. ⁴⁴ Nde bomoo, bo monomo na bee kazingye iba o boo, esengyesi obokye abe moombo nwa bato baso. ⁴⁵ Pho nga Nwana wa Moto siika yaa

obokye bato bankyelele. Kasi naya nde obokye nabakyelele, nambe na ambya bomoo pha nga pho ya iikola bato baikye o boombo.»

Yesu abikye Balatime, moto owa pholo miyo

⁴⁶ Bobele, Yesu na baekosi bee baesi ya koma o Yeliko. Waaba bee na moluku nwa bato batokolo o Yeliko, moto monomo owa pholo miyo abaka wamo. Nkombo ye Balatime, nwana wa Time, abaka kazale i mbale ya nzela pho ya iongaka. ⁴⁷ Waaoka yo obokye eli Yesu wa Nazarete moto okolekane, abuto ianwana, yokye: «Yesu, Nwana wa Davidi, inzonkye ngongo.» ⁴⁸ Bato baikye baphaphalaka ne, bekye: «Kanga munoko!» Kasi yo akulaka anwana nde na bokusi, yokye: «Iwana wa Davidi, inzokye ngongo.» ⁴⁹ Yesu aesi ya teme, amba ya wo yokye: «Omobangye!» Bamba ya mobanga, bekye: «Salota! Teme, kaebangye!» ⁵⁰ Bobele amba ya vaka munkoto nwe, angbengoo, akye oli Yesu. ⁵¹ Yesu amba ya motuna yokye: «Kozingye obokye naekyele'ye?» Moto owa pholo miyo amba ya mobuyisa yokye: «Moteye, kyela obokye nakule wene.» ⁵² Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Kyende! Ianola sa we siebikye!» Mina wamo, moto me owa pholoko miyo abuto iwene. Abuto ikyemikyende na Yesu.

11

Yesu anyosi o Yelusaleme

¹ Yesu na baekosi bee baesi ya koma phenephe na Yelusaleme. Waata baa bee o Betani, phenephe na Betafaze, o ngomba ya nzete ya ikyibangye bee ba-Olive, Yesu aesi ya toma baekosi bee babale, ² yokye: «Kyende o mokyisi moli o boo. Bo okomi omoo, wamokye wene nwana wa mpunda bamotingye. Naino moto tabaa mi yango. Bee oeyingole, oye na yango wawa. ³ Ka bo moto aetuni obokye "koeyingole pho

ya'ye?" Bèè omobuyisaka obokye: "Nkolo asengyesi na yango, amokula ebuyisa yango wawa izele."»

⁴ Bobele, baekosi me baesi ya kyende. Wakoma béè omó, bakye zwa njwana wa mpunda o munsongo, atingyi o nzee o mozibo njwa ingambi sonoso. Bamba ya eingola. ⁵ Bato baayoko babaka wamo bamba batuna bekye: «Bee mena kokyele'ye? Koinzole njwana wa mpunda monó pho ya'ye?» ⁶ Baekosi me bamba ya babuyisa bo wawoko Yesu na be. Emba bato me bamba ya bale bakye na yango.

⁷ Baekosi baesi ya kye na njwana wa mpunda me ooli Yesu. Bawasi bitobu ba béè o ikolo sa njwana wa mpunda me, Yesu amba ya zala o ikolo sa yango. ⁸ Bato baikye bawalaka bitobu ba béè o nzela. Baayoko bakyelaka nkanga yatenaka béè o manzabi o nzela. ⁹ Bato baabaka batambule o boo pha Yesu, na baabaka o sima ye, babaka baanwane bekye: «Ozana! Nwaphongo apambole oko ye na nkombo ya Nkolo! ¹⁰ Nwaphongo apambole bokonzi booye, bokonzi pha mokonzi Davidi nkoko wa banga! Ozana oka Nwaphongo owa Ikolo!» ¹¹ Waakoma Yesu o Yelusaleme, aesi ya kye nyolo o Tempelo. Waaunva yo ikye miekyeka, amba ya butwa yo na baekosi bèè iko mbuka babale o Betani pho bunya phalekanaka.

Yesu awambi njwete njwa Fige

¹² Mokolo njwaa sima, Yesu na baekosi bèè baesi ya mana o Betani. Waaba béè bamane o Betani, Yesu aesi ya oka nzala. ¹³ Aesi ya wene na itakye njwete monomo njwa Fige njwa lebolo, amba ya kye mokyeka naa amozwa mbuma omó. Waakoma yo phenephe na njwete me, akye wene nde maakyi na maakyi, pho imbela sikute mbuma te sataaka koka. ¹⁴ Yesu amba ya wo na njwete me yokye: «Moto nono monomo etakule zaa mbuma

ya we!» Na baekosi bèè baokaka bo wa woko Yesu na njwete me.

Yesu auwinye baungye o Tempelo

¹⁵ Yesu na baekosi bèè bakuli koma o Yelusaleme. Yesu aesi ya nyolo o Tempelo, atati iwiinya baungye na baombi ba mbolo o mopkengba njwa Tempelo. Aesi ya bumbya ba mesa ba baendinye ba baphalanga. Akuli na bumbya biziye ba bato baauyia mankotwenya. ¹⁶ Akatelaka bato baso obokye: Moto salekana na ephesi o Tempelo. ¹⁷ Bobele, Yesu amba ya teya bato yokye: «Nwaphongo kawo o buku phe yokye, «bamobanga Ingambi sa nga Ingambi sa losambo pho ya mabota maso.» Amba kula bakya yokye: Ka bèè osibuye ibombo sa baibili!» ¹⁸ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko, baokyi lowo loleka o Tempelo. Baesi ya luka malondo ma iboma Yesu. Kasi bamoile pho bato baso babaka basambe mateya me. ¹⁹ Waakoma wa nkoko, Yesu na baekosi bèè baesi ya mana o Yelusaleme.

Yesu kateya pho ya ianola Nwaphongo

²⁰ Na munkukutu, Yesu na baekosi bèè bakuli ya lekana mi nzela me. Baesi ya wene njwete njwa Fige me muungyi nono o nkanga. ²¹ Petelo aesi ya umunya mapho mawolekye Yesu njwete me, amba ya wo ne yokye: «Moteye, kyeka, njwete njwa Fige njwawambaka we munso muungyi.» ²² Yesu amba ya wo na baekosi bèè yokye: «Bee, anola Nwaphongo. ²³ Nde phele nawo na bèè, ngakye: Bo moto awo na ngomba eye yokye: «Mana wawana, kyende mivaka o ebale eenene!» Bo moto me tafe na ziko o ndondo ye, bo aanosi obokye loowo yo lamokyelama, Nwaphongo aamokyelela lango. ²⁴ Yango mena nawo na bèè ngakye: Bo kobondela pho ya ionga ekpele

oka Nwaphongo, anola obokye umbo ezwa, Nwaphongo amoephe yango. ²⁵ Waateme b̄e pho ya ibondete, booli na lowo na moto, omolimbisa. Na bomo, Ango wa b̄e ooli o Ikolo amoelimbisa na b̄e boobe pha b̄e». [²⁶ Ka bo b̄e toolimbisa b̄ebi, Ango wa b̄e oli o Ikolo ne etaelimbisa boobe pha b̄e.]

Owa phe Yesu bokonzi nza?

²⁷ Yesu na baekosi b̄e bakuli ya nyolo o Yelusaleme. Waaba Yesu kakyemitambula o Tempelo, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba Mibeko, na bankumu baesi wali yo. ²⁸ Bamba ya motuna b̄ekye: «Kokyele mapho mamana na bokonzi iye? Owa ephe bokonzi pha ikyela mapho mamana nza?» ²⁹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Naetune nde motuna monomo, bo ombuyise, emba namba eimola na bokonzi iye bokyele na nga mapho mama. ³⁰ Owa tomaka Yoane ibatista bato nza? Yamotomaka Nwaphongo nde bato? Inzimole.» ³¹ Babutwaka iwono b̄e na b̄e, b̄ekye: «Bo tobuye obokye yamotomaka Nwaphongo, amokula lotuna yokye: “Toikaka anola Yoane pho ya'ye?” ³² Botoombi kula mobuyisa obokye: “Yamotomaka bato...”» Ete wa bongo bailaka bato, pho bato baso baanolaka obokye Yoane ali nde owakolo moimosi wa Nwaphongo. ³³ Yango mena bamba ya buyisela Yesu b̄ekye: «Toloebe.» Emba Yesu amba ya wo na b̄e yokye: «Na nga me esi eimole bo nakyele mapho mama na bokonzi pha nza.»

12

Ete ya bakolo manzabi ma vinyo baaphute na boobe

¹ Ujwanwa eye Yesu atati ibakpela bite, yokye: «Moto monomo abalaka inzabi sa vinyo. Aesi ya silungya na kyengyete. Amba ya ima ibela o mabanga pho ya ikyela isungu sa iamola

mbuma ya vinyo. Atongaka na ingambi sonoso sianda pho ya moto okokyengyete sina inzabi. Sima amba ika siikyela bato basiphutele, yo akye o imbanga.»

² «Waakoma imbele sa inoko mbuma, mokolo inzabi aesi ya toma moto wa etoma we oka bato baphutele inzabi obokye akye mokpela iyalo sa mbuma saaka ye. ³ Kasi bato baphutele inzabi baakye moto wa etoma me, bamokutubi, bambi na mobuya maboko pha. ⁴ Mokolo inzabi akuli ya toma moto wa etoma mosuu, bamozokye o moto, bamba na mosambola. ⁵ Emba mokolo inzabi akuli ya toma moto wa etoma mosuu. Ka mono, bato baphutele inzabi bamobomi. Mokolo inzabi amba kula ya toma bato ba etoma basuu baikye. Kasi bakulaka bakyela nde bomo, bakutubaka bakyi, babomaka baayoko. ⁶ Mokolo inzabi aesi ya ikala nde na njwana we monomo owa loboko yo zinga. O mbomela eso amba ya toma njwana me oka be, o ndondo ye yokye: “Bamokumola njwana wa nga.” ⁷ Kasi bato baaphutele inzabi bamba ya wono onte ya be, b̄ekye: “Kyeka somi ye, owamoikala na sina inzabi bo ango awe! Yaka tomobome, inzabi me saamba butwa sa banga!” ⁸ Baesi yaakya njwana me, bamobomi, bakye movaka o selekye ya inzabi». ⁹ «Mokolo wa inzabi aabakyela bo? Amoya boma bato baphutele inzabi baaabana. Amba siphe bato basuu. ¹⁰ B̄e toika tanga mapho mama o buku pha Nwaphongo? Bo wakoma b̄e obokye: “Ibanga saavakaka batongyi ba mangambi, sibuto ibanga siiphisi ingambi siso. ¹¹ Mena etoma ya Nwaphongo. O miyo ma banga eli lowo la ikamwa”» ¹² Bakonzi ba Bayuda balukaka malondo ma iyakya Yesu, pho baebaka obokye akpaka ete me nde pho ya ibalungola. Kasi bailaka bato baabaka wamo, bamba ya mole, nono owa kye be.

Lowo lokyekyi mputi ya Kaisala

¹³ Bakonzi ba Bayuda bamba ya toma ndambo ya Bafalisayi, na bato basuu bali mbale na Elode Antipasi oli Yesu. Baesi ya motuna mituna, pho ya imolongo obokye bamozwe na maloba me mampenza. ¹⁴ Baesi ya motuna bekye: «Moteye, toebe obokye iwe kowo nde maphoo maa phele, tooile na moto. Tooile na boo pha moto, kasi koteya nde o phele maphoo ma Nwaphongo. Taa loimola, pho ya lowo lokyekyi mputi ya Kaisala, mibeko ma banga miwo bo? Tokokyi iphuta nde tolokokyi iphuta?» ¹⁵ Kasi Yesu aebaka obokye baziti maphoo masuu. Amba ya wo na bee yokye: «Koya mbekyisa izengye pho ya'ye? Inzelele na phalanga yonyo ya ebende, naekyekye.» ¹⁶ Baesi ya moeyelela na yango. Yesu amba ya batuna yokye: «Mi ebende eye, boo pha eema bee bobo, na nkombo eya koma bee eye, ya nza?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Ya Kaisala.» ¹⁷ Emba Yesu amba ya wo na bee yokye: «Phe Kaisala yaaka Kaisala, phe Nwaphongo yaaka Nwaphongo.» Bakamwaka na boikye na eyano ya Yesu.

Lowoo lookyekyi ikundwa sa bawe

¹⁸ Basadukayi baayoko baesi oli Yesu. Oka bee Basadukayi bawo obokye bato baawa ete bakundwe. Bamba ya tuna Yesu bekye: ¹⁹ «Moteye, Mose alokomela o buku pha Mibeko bobo: “Bo bola awe aikyi ika nwanwasi kasi taikyi bota ne, esengyesi obokye mosi nye azasa bozengye babona pho bola phe owa wa azwe bana.” ²⁰ Yabaka babona o mokyisi monomo, bana ba bampele sambo, babaka bee baso nyango monomo ango monomo. Bola pha bee aesi ya longa nwanwasi, awe sa bota ne. ²¹ Owa ibale aesi ya zasa bozengye me. Akuli waa sa bota ne. Yakulaka ba nde bomo oka mosi nye owa iyato. ²² Bee baso sambo

baazasaka bozengye me, bawa sa bota ne. O sima ya bee baso, bozengye me amba ya waa ne.»

²³ Ka mokolo nwa mokundwa bawe, onte ya bee baso sambo, amoba nwanwasi wa nza? Pho bee baso bamozasaka. ²⁴ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Bee komengye! Pho toebe maphoo makoma bee o buku pha Nwaphongo, ebe na mwiya nwe. ²⁵ Pho mokolo nwa mokundwa bawe, malonga etemakule baa. Kasi babasi na bampele bamobutwa ndokolo baanzelu ba ikolo. ²⁶ Pho ya lowo lokyekyi ikundwa sa bawe, naebe phele obokye bee waunva tanga simo ya nwete mookyiki nwalolaka sa zika. Omo Nwaphongo awoko na Mose yokye: “Nga nali Nwaphongo wa Abalayama, wa Izake, na wa Yakobo.” ²⁷ Yo tali Nwaphongo wa bawe, kasi ali Nwaphongo wa bato baali na bomoo. Oweni! Yango mena bee komikosa na boikye.»

Mobeko molekyi miiyoko

²⁸ Moteye wa mibeko monomo abaka kaokye bo wabaka Yesu na Basadukayi baikane ziko. Aesi ya wene obokye Yesu abuyise Basadukayi na bolaa, amba ya susinya, akye motuna yokye: «Onte ya mibeko miso ma Nwaphongo, mobeko ye molekyi miiyoko?» ²⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Mobeko molekyi miiyoko nwanwo mumu: “Isalayele, okyemela! Nwaphongo Nkolo wa banga ali nde yo monomo, mosuu tali. ³⁰ Zinga Nwaphongo Nkolo wa we na ndondo ya we eso, na molimo nwa we munso, na maumunya ma we maso, na na bokusi pha we bosoo.” ³¹ Mobeko nwa ibale nwanwo mumu: “Zinga nwebi na we bookomizingye we mampenza.” Mobeko mosuu moolekye mibale maamina temoli.» ³² Bobele moteye wa mibeko amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, eli nde bomo! Iwo we ili nde phele: Nwaphongo

Nkolo wa banga ali nde yo monomo, mosuu tali. ³³ Esengyesi obokye tozingye Nwaphongo na ndondo ya banga eso, na maumunya ma banga maso, na ná bokusi pha banga bosó, toombe kula na zinga bebi na banga bookomizengye banga mampenza. Elekyi bolaa ikyela babona, na obokye otumbele Nwaphongo mambeka ma manyama na imophe bilambo.» ³⁴ Yesu aesi ya wene obokye moteye wa mibeko amobuyise na zebi siso, amba ya wo ne yokye: «Toli itakye na bokonzi pha Nwaphongo.» Banda wamo, na moto monomo takulaka meka imotuna mituna.

Masiya alekyi Davidi

³⁵ Waaba Yesu kateya o Tempelo, amba ya tuna motuna yokye: «Pho ya'ye bateye ba mibeko bawo bekye: "Masiya ali nde Nwana wa Davidi?"» ³⁶ Davidi na bokambemakye pha Bolobo Bosanto, awoko yokye: Nwaphongo kawo na Nkolo yanga yokye: "Yaka ya zale o boloo pha nga tee nono waamouya nga banguna ba we."» ³⁷ Davidi yo mampenza kamoangye Nkolo, ka ndengye'ye Masiya ambi kula koka iba nwana nwe?»

Sakyela ya bateye ba Mibeko

Bato baikye babaka baokye Yesu na nkyisa. ³⁸ Abateyaka yokye: «Bee nde kokyebe na bateye ba mibeko. Bee bazingye ikyemitambula na bitobu biinene, bianda, bakule na zinga obokye ba babeyakye o bilele biangane bato baikye pho ya imiebinya obokye bali baakolo bato. ³⁹ Balo biziye ba o boo o Mangambi ma makyita, ebe na biziye baa kaa o biseleko. ⁴⁰ Baiyele mazengye na mbolo ya bee iso na malondo mabe. Pho ya ibomba bofe pha be, bambe bunzinya na mabondesi maanda. Yango mena Nwaphongo aabaphe etumbu yonyo yamoleka bonene.»

Ikabo sa bozengye saa lekaka maso

⁴¹ Yesu amba ya kye zala phenephe na ekokolo ekye kye ambya bee makabo o Tempelo. Abaka kakyekye bo koyaambya bato makabo. Baabizwele baambyaka baphalanga baikye. ⁴² Bozengye bonobo phabaka wamo, yo mobola. Ne aesi yaambya banaa baphalanga ba bibende babale baa motiya mokyiki. ⁴³ Emba Yesu amba ya banga baekosi bee, awo na bee yokye: «Nde phele na wo na bee ngakye: Ikabo sa bozengye bobo, yo mobola, silekyi makabo maso maambye bee wawa. ⁴⁴ Pho baabizwele, baambye nde baphalanga bate baasengyelaka na be. Ka bozengye bobo, na bobola phe, ambye nde banaa baphalanga baso babaka ne, takuli ikala na ná ekpele yonyo ya ibika.»

13

Yesu aimosi obokye Tempelo yamobukwa

¹ Waba Yesu katokolo o Tempelo, monomo na baekosi bee amba ya wo ne yokye: «Moteye, kyeka! Eye mabanga bolaa, eye mangambi manene!» ² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Kowene mangambi maanene mama te? Etewaaikale na ibanga sonoso wawa, maso mamunyangwa.»

Malosi na Minyoko maamoya

³ Bobele, Yesu amba ya kye zala o ikolo sa ngomba ya ba Olive, ekyekyekane na Tempelo. Petelo, Zake, Yoane na Andele, babaka ne omo, bamba ya motuna bekye: ⁴ «Taa loimola, mapho maawo we mamokyelama imbele ye? Tomba na eba na ye obokye imbele me sikokyi?» ⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Kyeba, moto saekatela. ⁶ Bato baikye bamoyaa na nkombo ya nga, bamowo bekye: "Masiya nga oyo!" Bamokatela bato baikye. ⁷ Wamooka bee obokye mabita maeyelele, na masimo ma mabita mali bisuu, bee sa ila! Esengyesi

obokye maphoo mamana mayee, kasi mena etee taaba suka ya mokyisi. ⁸ Ekolo yonoyo yamunwana na ekolo eyoko, bokonzi bonobo phamunwana na bokonzi booyoko. Manyete mamunyingana o bilele bikye, zilo sikusi samoba. Maphoo maso mamana mamoba ndokolo etatele ya eswete ya ibota.

⁹ Kasi bée, baa na bokyebi, bato bamoesyela oka bananga. Bamoebinda phimbo o mangambi ma losambo. Pho ya nga, bamokye na bée o boo pha baangyesi ba nkyisi na o boo pha bakonzi. Na bomo, wamoba manzoka manga o boo pha be. ¹⁰ Pho esengyesi obokye Simo Elaa eimolame naino oka bato baso, emba suka ya mokyisi eembe yaa. ¹¹ Ka waamokye bée na bée o boo pha bananga pho ya ikye samba, bée sataa miima phanza pho ya maphoo maamowo bée. Imbele me, wamowo nde maphoo maamoeteya Nwaphongo, pho etewo bée, kasi yaamowo bée yamouta nde na Bolobo Bosanto. ¹² Onte ya mabota, bana bamuungya bana nyango na bée obokye bababome. Baango ba bana bamokye nde bomo na bana ba be. Bana bamobutwa banguna ba baboti ba be, babaungya oka bakonzi obokye bababome. ¹³ Bato baso bamoeyina pho ya nga. Kasi owamoititala nono o suka, yo mona Nwaphongo aamobikya.»

Bato bamowene malosi maikye

¹⁴ «Wamowene okobangye bée “mooti owa inganga”: Atemi o elele etekokyi yo iba. (Motangyi wa maphoo mama amasosolo). Imbele me, baamoba o manyete ma Yuda, bée elotaka bi mangomba. ¹⁵ Owamoba o ibanda yo sakula nyolo o ingambi pho ya ikye kpa mbolo ye. ¹⁶ Na owamoba o inzabi, yo sakula butwa o ingambi pho ya ikye kpa etobu ye. ¹⁷ O nkolo me, ngongo ya moba na babasi baekama, na ná malekyele. ¹⁸ Bondele Nwaphongo obokye

imbele me sango saba wa mambula. ¹⁹ Pho nkolo me ya moba yaa malosi maikye maali naino bato sawene uta o etatele ya mokyisi bowamokye Nwaphongo nono lol eye. Malosi maamoulana na mango etemaawene. ²⁰ Bo Nwaphongo tabukolaka nkolo ya malosi me phe, moto nono monomo nde tabikiyi. Kasi aibukola pho ya bato baolo yo pho ye.

²¹ O imbele me, bo moto awo na bée yokye: “Kyeka, Masiya ali wawa!” naa “ali wana!” bée samoanolela. ²² Pho ba masiya baabole, na baimosi baabole bamoya baikye. Bamokye bilekyesako na maphoo maikamwa pho bo walongoba bazwe nzela ya ikosa bato baaunva olo Nwaphongo. ²³ Yango mena, bée oebaka! Naumbo ekyebisa na maphoo maso maamoya.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

²⁴ «Kasi mi nkolo me, waamunva malosi maso mamana, moo nwamobutwa enzombi, bokombe etebokule ngala. ²⁵ Banyaseesi bamobiya, iso iili o ikolo yamunyingana. ²⁶ Emba imbele me, bamunvene nga Nwana wa Moto naye onte ya mapata, na mwiya mwikye na ná nkyemo nzikye. ²⁷ Namba ya toma baanzelu banga obokye baangyinya bato baso baaunva nga olo. Bato me bamouta o bilele biso ba mokyisi.»

Yesu ateye ete ya nwete nwa fige

²⁸ «Sosolo na bolaa ete ya nwete nwa fige. Bo molebosi, mena bée koebe obokye imbele sa ikyete sikokyi. ²⁹ Nde bomo, waamowene bée maphoo maso maamana makyelame, oebe obokye wabuto phenephe. ³⁰ Nde phele nawo na bée ngakye: Maphoo maso mama mamokyelama, naino bato baayoko bali na banga lol eye sataa waa. ³¹ Ikolo na munse yamolekana, kasi maphoo ma nga etemaalekane.»

Suka ya mokyisi kyeebe nde Nwaphongo

³² «Moto nɔnɔ mɔnɔmɔ taefe na mokɔlo na imbele saamokye-lama maphɔɔ maamana. Ebe baanzelu o ikolo tebaebe, ebe na ona nga Nwana wa Nwaphongo siebe; kyeebe nde Tata Nwaphongo yo mampenza. ³³ Bɛɛ oebaka! Sa lala ebuu phɔ toebe waamokoka sina imbele mɛ. ³⁴ Yamoba ndokolo moto mɔnɔmɔ ookokyɛ o imbanga. Okokyɛ yo, aikyi ika bokonzi pha ingambi sɛ oka bato bɛɛ baetoma. Aikyi phe moto na moto ye etoma ya ikyela. Amba ya wɔ na sinzili yokye akyengyele ingambi na bolaa. ³⁵ Nde bomɔ, na bɛɛ okyengyelekye phɔ toebe imbele sa moya nkolo ya ingambi, naa amoya wa nkɔkɔlo, naa wa molengyela, naa wa tɔngɔ masoo, naa wamumbengu. ³⁶ Boasi mbanyaka, yo sa yaetakana olasi ebuu. ³⁷ Maphɔɔ maewɔle nga mama, namawɔle na bato basɔ obokye: Nde kokyengyele na bolaa.»

14

Banganga balukaka malondo ma iakya Yesu

¹ Uɔwanɔwa eye yaikalaka nde nkɔlo ibale obokye Bayuda baze eyenga ya bɛɛ ya iumunya bo wabikyaka Nwaphongo bankɔkɔ ba bɛɛ o Ezipito, na eyenga ekyeze bɛɛ mapa maa te maaulwe. Banganga banɛnɛ na bateye ba Mibeko balukaka malondo ma iyakya Yesu na ma imoboma obokye bato saeba. ² Bɛɛ na bɛɛ bekye: «Bo tomoakye o miyo ma bato baaze eyenga, bamotombɔ na banga.»

Nwanɔwasi mɔnɔmɔ asweyaka Yesu malasi o moto

³ Uɔwanɔwa eye Yesu aesi yakye o Betani. Aesi ya kye zala o ingambi sa Simo owabaka na bolosi pha maba. Waaba bɛɛ baze o mesa, nwanɔwasi mɔnɔmɔ aesi ya nyɔlo o ingambi mɛ. Abaka na molangyi nwa malasi. Bakyelaka malasi mɛ

na nɔwete mɔnɔmɔ na nkombo naladi. Amaombaka na motiya moikye. Bakyelaka molangyi mɛ na ibanga sibangye bɛɛ alabata. Aesi ya bola munɔkɔ nwa molangyi mɛ. Amba ya sweya mana malasi o moto nwa Yesu. ⁴ Bato baayɔkɔ babaka wamɔ bamookyelaka yɔɔ. Bawɔnɔkɔ bekye: «Phɔ ya'ye aoti malasi mama bobo?» ⁵ Bo bamaungye, nde bazwe baphalanga ba bibende nkama iyato. Emba baphe babola bana baphalanga mɛ. Babilelaka nwanɔwasi mɛ mankyɛɛ.

⁶ Kasi Yesu yokye: «Bɛɛ omole bose. Phɔ ya'ye komunyɔkɔlo? Nwanɔwasi oyo ankyesi bolaa. ⁷ Babola bamoikalaka na bɛɛ bobele. Waabakyela bolaa nkɔlo iso boozingye bɛɛ. Ka nga, esikale na bɛɛ bobele. ⁸ Nwanɔwasi mɛ akyesi ikokyi nɛ. Ambo nzɔlɔlo malasi o nzoto phɔ ya obokye ibɔngɔ mokɔlo nwa munkunda bɛ. ⁹ Nde phele nawɔ na bɛɛ ngakye: Bo bakye imola Simo Elaa, ebe mbale ewaa o nkyisi iso, bamoimolaka na maphɔɔ maakyesi nwanɔwasi oyo obokye bato bamaumunya.»

Yudasi kalukye iyambya Yesu oka banganga baanɛnɛ

¹⁰ Mɔnɔmɔ onte ya baekosi iko mbuka babale, nkombo ye Yudasi Mokeliyota, abaka wamɔ. Amba yakye oka banganga baanɛnɛ obokye ambya Yesu. ¹¹ Waaoka bɛɛ bobo, babaka na nkyisa. Bamolakyelaka imophe baphalanga. Alukaka ndengye ewaa eyamoambya yo Yesu.

Yesu kaze eyenga yo na baekosi bɛɛ

¹² Mokɔlo nwa etatele nwa eyenga ekyeze bɛɛ mapa maate maulwe, mokɔlo mobome bɛɛ mampate phɔ ya iza eyenga ya Ilekana, baekosi ba Yesu bamba ya motuna bekye: «Ozingyi obokye tokye bɔngya elele eyamoza wɛ eyenga ya Ilekana bi?» ¹³ Yesu amba ya toma baekosi babale yokye: «Kyɛnde o mokyisi

muunenε. Lele mɔnɔmɔ amovana na b̄εε. Aphisi mbongo ya maa. Bεε, omobengaka. ¹⁴ Elele eya moatola yo, na b̄εε, waatola nde wamɔ. Wamoimola nkolo ya ingambi bobo: "Moteye awɔ, yokye: Oloteya elele eyamoza yo na baekosi b̄εε eyenga ya Ilekana." ¹⁵ Emba amokye eteya elele eyaεmbo o ingambi, eyatonga b̄εε o ikolo sa eyɔko. Mbolo iso isengyesi na banga ili wamɔ. Elele mε nde yango mena, eya mobongya b̄εε obokye toze eyenga.» ¹⁶ Baekosi mε babale baesi ya kyende. Baesi ya koma o mokyisi muunenε mε. Bamba yazwa maphɔɔ masɔ nde bomɔ, bo wabawɔlekye Yesu. Bamba ya bongya mbolo iso ya eyenga.

¹⁷ Waainda bunya, Yesu aesi ya koma na baekosi b̄εε iko mbuka babale. ¹⁸ Baesi yakye zaa o elele mε. Waaba b̄εε baze, Yesu amba ya wɔ na b̄εε yokye: «Nde phele na wɔ na b̄εε, ngakye: Onte ya b̄εε baaze na nga, mɔnɔmɔ amunzambya.» ¹⁹ Waaoka baekosi baabona, b̄εε basɔ baokaka ngɔngɔ. Baesi ya motuna, mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ bεkye: «Eli nga nde'ye?» ²⁰ Yesu yokye: «Eli nde mɔnɔmɔ na b̄εε baekosi, baaze na nga baba. ²¹ Nwana wa Moto amowaa nde bo wakoma b̄εε phɔ ye, kasi ngɔngɔ ya moto owamunzambya. Bolaa bo moto mε taikaka botama.»

Nzoto na malongo ma Yesu

²² Waaba b̄εε baze, Yesu aesi yakpa mapa, aphe Nwaphongo mεlesi, amakyesi, amaphe baekosi b̄εε yokye: «Kpa oze, eye eli nzoto ya nga.» ²³ Akuli ya kpa kɔphɔ, aphe Nwaphongo mεlesi, aephe baekosi. B̄εε basɔ baesi ya enywa. ²⁴ Yesu yokye: «Eye eli malongo ma nga, malongo ma sangola, maasweye phɔ ya bato baikye. ²⁵ Nde phele nawɔ na b̄εε ngakye: Esiikule nywa maleku mama tee nɔnɔ mokɔlo nwa mokula nga manywa o bokonzi pha Nwaphongo.» ²⁶ Bobele Yesu na

baekosi b̄εε bamba ya tuɓa meembo ma Nwaphongo. Waunva b̄εε ituɓa meembo, bamba ya kyende o Ngomba ya ba Olive.

Yesu aimosi obokye Petelo amoangana

²⁷ Yesu amba ya wɔ na baekosi b̄εε yokye: «B̄εε basɔ wamundota. Phɔ, bakoma o buku pha Nwaphongo bobo: "Namoboma mɔɔkosi wa mampate, emba mampate mamunyangwa." ²⁸ Kasi waamokundwa nga, namokye o Galileya o boo pha b̄εε.» ²⁹ Petelo amba ya wɔ ne yokye: «Na bo b̄εε basɔ baeloti, nga esielote.» ³⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phele na wɔ na wε, nde o mokɔlo nwa lolɔ, mena soo sabotɔngɔkye mbala ibale, iwe wamunzangana mbala iyato obokye toonzebe.» ³¹ Kasi Petelo amba kpete kapha yokye: «Naboebe obokye na wee na wε elele yɔnɔyɔ, nga esieyangane.» Baekosi basɔ bamba ya wɔ nde bomɔ.

Yesu kabɔndeε o Getesemani

³² Yesu na baekosi b̄εε bamba ya koma o elele yɔnɔyɔ ekyebangye b̄εε Getesemani. Yesu aesi ya wɔ na baekosi b̄εε yokye: «B̄εε zala wawa nga nakye bɔndeε Nwaphongo.» ³³ Amba yakye na Petelo, Zake na Yoane. Bobele atati iyoka ndondo bolɔsi na inganga. ³⁴ Amba ya wɔ na b̄εε yokye: «Ndonde ya nga etondi na ngɔngɔ ndokolo namowa; ikala wawa, b̄εε okyengyekye.» ³⁵ Amba yakye nwana itakye, akye kusama, atati ibɔndeε phɔ bowakokyi ikyelama, imbele sa bolɔsi siimoziya simane itakye nε. ³⁶ Amba ya wɔ yokye: «Aba, Tata, iwe okokyi ikyela maphɔɔ masɔ. Manya kɔphɔ ya bolɔsi eye itakye na nga. Kasi sakyela iizingyi nga, kyela nde iizingyi wε.» ³⁷ Yesu amba ya butwa oli baekosi b̄εε baato. Aesi yakye batakana balasi ebuu. Amba ya wɔ na Petelo yokye: «Simo, kolale? Toikiy koka iba salala nɔnɔ ngonga yɔnɔyɔ? ³⁸ Kyengye ombe

na bōndele Nwaphongo pho bēe sakaa o bimekyi ba Molembe. Pho na bo molimo nwa moto moli na phowa iikye ya ikyela bolaa, kasi nzoto ye ili na bokoo.»³⁹ Bōbele Yesu akuli ya baika, akye bōndele nde bōwabōndelekye yo phanza.⁴⁰ Akuli ya butwa wali baekosi bēe, akuli ya batakana balasi ebuu. Pho ya miyo bozito, tebakulaka eba na lowo la imobuyisa.⁴¹ Waabutwa Yesu mbala eya iyato, amba ya wo na bēe yokye: «Bēe ominangye, olasi, waumbo! Imbele me sikokyi. Uḡwanwa eye, nga Nwana wa Moto bamunzungya o maboko ma bato ba masumu.⁴² Temē tokyende! Kyeka moto ookonzungya aesi!»

Baakye Yesu

⁴³ Waaba Yesu kataa wo, sakoko Yudasi, monomo na baekosi iko mbuka babale aesi yakoma. Aesi na bato baikye baphisi mphata na nkpongu o maboko. Yabatomaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko na bankumu.⁴⁴ Yudasi moto okobaungyisa Yesu abateyaka iyaa saamokyela yo. Awoko na bēe yokye: «Moto owamoy-amba nga, mena yo! Omoakya, kyende ne, omobanza na bolaa.»⁴⁵ Waakoma be, Yudasi amba ya susana phenephe na Yesu, amobangyi yokye: «Moteye!» Amba ya moy-amba.⁴⁶ Bato baabaka na Yudasi, bamba yaakya Yesu, bamokangyi.⁴⁷ Monomo na baabaka na Yesu, amba ya gbolo mumphata nwe, ateni itoo sa moto wa etoma wa nganga mokonzi wa Nwaphongo.⁴⁸ Yesu amba ya wo na bēe yokye: «Imba ya nzakya kombe yaa na mphata na na nkpongu ndokolo nga nali nde mwibi!»⁴⁹ Nkolo iso nabe na bēe o Tempelo, nateya, toika nzakya. Ka iso iye ikyelame pho ya ikokya maphoo makomama o buku pha Nwaphongo.»⁵⁰ Emba baekosi baso bamba molota.

⁵¹ Munzenga monomo mibabaka babengye Yesu, alataka imputa.

Waaluka bēe imoakya,⁵² aikyi ika sina imputa amba lota bolumbu.

Bananga baanene basambisa Yesu

⁵³ Bamba yakye na Yesu oka mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo. Omo, yaanganaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, bankumu na bateye ba Mibeko.⁵⁴ Petelo abaka kabengye Yesu na itakye nono waakye nyolo yo o lophango la mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo. Omo, amba kye zala elele yonoyo na basinzili, abuto ico nwenya.

⁵⁵ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bananga baso ba ikyita sinene balukaka eleko oka bato pho ya iingya Yesu, kasi tebaika ezwa.⁵⁶ Pho bato babaka bamokatele maphoo ma bole, kasi bina biwole ba bēe tebaikaka kokana.⁵⁷ Emba bato baayoko baesi ya teme, bamba mokatela bobo:⁵⁸ «Tomookaka kawo yokye: “Nga namouwola Tempelo eyatongama na bato eye. O sima ya nkolo iyato, namotonga esuu eyamoba satongama na maboko ma bato.”»

⁵⁹ Kasi na bo na lowo lalona, biwole ba bēe tebakulaka na kokana.

⁶⁰ Mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo amba teme o boo pha bato baso, amba tuna Yesu yokye: «Iwe toobuya na iiki ewole bato baba?»⁶¹ Kasi Yesu aikalaka nde bose, sabuya. Mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo amba kula motuna yokye: «Iwe Masiya, Nwana wa Okokumole banga?»

⁶² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Eli nga. Bēe baso wamowene Nwana wa Moto azasi o boloo pha Nwaphongo owa mwiya, waamba na mowene kaye onte ya mampata.»

⁶³ Emba mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo amba ya kakola bitobu bēe balataka yo, amba ya wo yokye: «Tolokuli sengyela na manzoka!»⁶⁴ Bēe baso omookyi bookotole yo Nwaphongo. Bēe

koumunya bo?» Bato baso bamba ya nyete Yesu bakyeye akokyi na iwaa. ⁶⁵ Bayoko onte ya bee babuto imotowa matee, bamozibi boo, bamowande mankutu bamba wo ne bakyeye: «Imola, oewandi nza?» Bobele, basinzili bamba ya mokpa babuto imowanda bingyete.

Petelo aanga Yesu

⁶⁶ Waaba Petelo o ibanda sa lophango la mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo, nwanwasi monomo, monomo na baa etoma bee amba yaa wamo. ⁶⁷ Aesi ya wene Petelo kato nwenya, amba ya molembetela, amba ya wo ne yokye: «Na we wabaka na Yesu moto wa Nazarete!» ⁶⁸ Kasi Petelo aesi yaangana yokye: «Siebe ikyilukye we iwao! Siisoso ikyi wo we.» Bobele aesi ya mana wamo, aesi ya kye zala o nze o munoko nwa lophango. [Bobele soo eesi ya tongo.] ⁶⁹ Kasi nwanwasi me akuli yakye mowene, amba ya imola babaka wamo yokye: «Moto oyo ali monomo na bato baabana!» ⁷⁰ Petelo akuli angana mbala esuu yokye: «Phe, teli bomo!» Nwana bonte, baabaka wa mo bakuli ya wo na Petelo bakyeye: «Nde phele, oli monomo na be, pho na we oli moto wa Galileya.» ⁷¹ Emba Petelo amba butwa ikata seleka yokye: «O nkombo ya Nwaphongo, siebe moto okowo bee mona, bo nakate, Nwaphongo ampe etumbu!» ⁷² Nde o sina imbele me, soo ekuli ya tongo mbala eya ibale. Emba Petelo amba ya umunya maphoo maawoko Yesu ne obokye: «Soo sa botongokye mbala ibale, wamunzangana mbala iyato obokye iwe tonzebe.» Emba Petelo amba ya tokolo abuto ikyemilela.

15

Bakye na Yesu oka Pilata

¹ Na moyelo, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baesi yaangana ikyita na bankumu na bateye ba Mibeko. Baesi ya kanga Yesu

maphanga, bakye moika oka Pilata. ² Pilata amba ya tuna Yesu yokye: «Iwe oli mokonzi nwa Bayuda?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Mena ewo nde we.» ³ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo bamba ya phunda Yesu na maphoo maikye. ⁴ Bobele Pilata amba kula motuna yokye: «Iwe toobuya? Ka kookye maphoo maikye maephunde na be!» ⁵ Kasi Yesu taika buya na lowoo. Yango mena Pilata amba kamwa na boikye.

Pilata anyeti Yesu obokye awee

⁶ O biseleko biso ba eyenga ya Ilekana, Pilata kakandole moto wa boloko monomo okoongye bato. ⁷ Nzuka o boloko, yabaka moto monomo nkombo ye Balaba. Abaka o mo yo na bato basuu baabomaka moto waatombolelekye bee Baloma. ⁸ Bato baikye bamba ya kyende oka Pilata, bakye moonga obokye abakyelele bo wameele yo ibakyelele. ⁹ Pilata amba ya babuyisa yokye: «Ozingyi obokye naekandolele mokonzi nwa Bayuda?» ¹⁰ Pho Pilata aebaka na bolaa obokye bakonzi ba banganga ba Nwaphongo bayakaka yamophe Yesu nde pho ya zuwa. ¹¹ Kasi bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baindisaka bato obokye bawo nde obokye babakandolele nde Balaba. ¹² Pilata amba kula batuna yokye: «Ka nakyele bo na okobangye bee mokonzi nwa Bayuda?» ¹³ Bee bamba ya anwana bakyeye: «Omobakye o ekulusu!» ¹⁴ Pilata amba kula ya batuna yokye: «Akyesi lowoo lofe ye?» Kasi bamba kula nde anwana na bokusi bakyeye: «Omobakye o ekulusu!» ¹⁵ Pho ya isepelisa bato, Pilata amba ya bakandolele Balaba. Amba toma batuluku babinde Yesu phimbo. Waa unva bee imobinda phimbo, amba mophe bee obokye bakye mobaka o ekulusu.

Batuluku bakye Yesu

16 Batuluku baesi yakyende na Yesu onte ya lophango la mokonzi Pilata, baesi ya bangana bée baso. 17 Pho ya imoekye, baesi ya molasa munkoto nwa mangola, baesi ya tonga na eboko ya milo, bamba ya molasa yango o moto. 18 Babuto imobeya bekye: «Ena we e mokonzi nwa Bayuda!» 19 Babuto imobinda na munziye o moto, bamotowi matee, bakusami na maɓongo o boo phe ndokolo bamokumbele. 20 Waaunva bée imoekye, bamba ya mumanya munkoto nwa mangola, bamba kula ya molasa bitobu be. Sima, bamba tokolo ne o ibanda pho ya ikye mobaka o ekulusu.

Babakyi Yesu o ekulusu

21 Moto monomo wa Sirene nkombo ye Simo, ango wa Alegizandele na Lufusu, autaka o manzabi, amba ya lekana wamo. Batuluku bamba ya moengyisa obokye anyanya ekulusu ya Yesu.

22 Baesi yakye na Yesu o elele ekyebangye bée Gologota, kyelukye iwɔ obokye «Elele ya Engyengyele.»

23 Bamba ya mophe maleku ba maangyinya na muno mobangye bée mile; kasi Yesu taikaka manywa.

24 Bobele batuluku bamba ya mobaka o ekulusu. Bamba ya maa mbese pho ya ikaba bitobu ba Yesu. 25 Yabaka ngonga ya ibuwa eya mumbengu waamobaka bée o ekulusu. 26 O nwana ibaya owackomaka bée ewelele ye, bakomaka obokye: «Mokonzi nwa Bayuda.»

27 Batuluku baesi ya baka na baibi babale o ekulusu phenephe na Yesu: Ona o boloo, o moyoko o bowee phe. [28 Yango mena wakokiyisami bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Bamoangyinye o mobombo nwa baibi.»] 29 Bato baabaka balekane wamo babuto imotola, banyingye nzoto bekye: «Ee! Iwe owa woko obokye wamobukola Tempelo, wamoetonga na nkolo iyato! 30 Ka omibikya, uta o ekulusu!» 31 Nde

bomo na bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko baekyeye Yesu. Bawoonoko onte ya bée bekye: «Abikyaka bato basuu kasi yo mampenza taakokye imibikya! 32 Bo ali Masiya, Mokonzi nwa Isalayele, aute nwanwa eye o ekulusu pho towene, tombe anola!» Na baibi babale babakaka bée o ekulusu phenephe na Yesu bamotolaka nde me.

Iwaa sa Yesu

33 Waakoma bunya imoto, enzombi esi ya ziba mokyisi muso tee nono wa ngonga eya iyato eya nkokolo. 34 Waakoma ngonga ya iyato, Yesu aesi ya anwana na bokusi yokye: «Eloi, Eloi lama sabakatani?» Kyelukye iwɔ obokye: «Nwaphongo wa nga, Nwaphongo wa nga pho ya'ye onde?» 35 Bato basuu baabaka wamo bamookyi, bamba ya wo bekye: «Okymela, kabangye moimosi Eliya!» 36 Monomo na baabaka wamo amba ya kyilingana, akye nyinya inyuka o maleku ma ngaa, asikangyi o songye ya mungbalango, aesi ya phe Yesu pho anywe. Amba ya wo yokye: «Ziya tokyeye bo Eliya aesi ya mouya o ekulusu!» 37 Kasi Yesu amba ya anwana nwanngye mokusi nono waakata yo motema.

38 Etobu enene eyalengyekye bée o Tempelo yakakwaka na mibale, uta o ikolo nono o se. 39 Mokonzi nwa batuluku owa temekye o boo pha Yesu awenekye boowe yo, yokye: «Nde phele, moto oyo abakyi Nwana wa Nwaphongo.»

40 Babasi basuu baabaka na bée wamo, babaka bakyeye na itakye. Onte ya bée yabaka Maliya owa Magadala, na ndo ye Maliya, nyango wa Zake eya munzenga na Zoze na Salome. 41 Babasi baabana, babaka babengye Yesu, babaka bamokyelele waaba yo o manyete ma Galileya. Yabaka na babasi basuu baikye omo, baatambulaka na Yesu nzela yonoyo o Yelusaleme.

Ikundama sa Yesu

⁴² Waakomaka nkokolo, imbele silengyele bée mokolo nwa Sabata. ⁴³ Zozefu wa Alimataya amba yaa. Abaka moto wa ngambo onte ya bananga baanene ba Bayuda, ne abaka kaziya iyaa sa bokonzi pha Nwaphongo. Amba yakye na boitalakye bosó oka Pilata ikye onga ebembe ya Yesu. ⁴⁴ Pilata amba ya kamwa na iyoka obokye Yesu aambo waa. Aesi ya banga mokonzi nwa batuluku owa baka wamó phó ya imotuna bo Yesu ambo waa elinga. ⁴⁵ Waamoimola mokonzi nwa batuluku obokye Yesu ambo waa, Pilata amba ya phe Zozefu nzela ya ikye kpa ebembe ya Yesu. ⁴⁶ Zozefu aesi ya omba imputa siilaa, aesi ya uya ebembe ya Yesu o ekulusu, aezingyi na ena etobu, amba kye enyósa o ilita saa imaka bée o mabanga. Sima, amba uka ibanga siinene phó ya iziba munoko nwa móoto. ⁴⁷ Maliya ma Magadala na ndo ye Maliya, nyango wa Zoze, babaka bakyekele elele ekye kunde bée Yesu.

16

Yesu akundoo

¹ Unwanwa eye mokolo nwa Sabata moesi ya unva. Maliya ma Magadala, na ndo ye nyango wa Zake na Salome baesi yakye omba mauta ma solo elaa obokye bakye maololo ebembe ya Yesu. ² Waamumbengu nwa mokolo nwa sima ya Sabata, waatokolo munyele, baesi yakye o móoto. ³ Bawonoko bekye: «Moto owalomanyisa ibanga o munoko nwa móoto nza?» ⁴ Waavaka bée miyo omó, baesi ya wene obokye bambo manya ibanga me imbale. Ibanga me sabaka sinene. ⁵ Bamba ya nyolo o móoto. Baesi ya wene munzenga monomo omó azasi bi boloo o motó, alati etobu eetane. Babasi me bawenekye inganga siikye. ⁶ Kasi aesi ya wó na bée yokye: «Bée sa ila. Naebe obokye bée kolukye

Yesu wa Nazaleté, owabakaka bée o ekulusu. Aambo kundwa. Wawa tali! Kyeka elele eya molangyaka be. ⁷ Emba bée basó kyende, kye longolo Petelo na baekosi baayoko obokye Yesu akye baziya o Galileya. Bée bamokye mowene omó, bo balongosi yo.» ⁸ Babasi me baesi ya tokolo, bamani o móoto, bakyinga mambangu, phó ya sina inganga, batekyenekye phó malondo maunvaka na be. Tebaikaka imola nono moto monomo, phó bailaka.

Yesu atokolesi Maliya ma Magadala

[⁹ Waakundwa Yesu na moyelo nwa sima ya mokolo nwaa Sabata, atataka itokolele Maliya ma Magadala, owamanyaka yo malobo mabe sambo. ¹⁰ Maliya amba kye imola simo me oka baekosi ba Yesu. Akye bazwa balele na ngongo. ¹¹ Kasi waaoka bée obokye Yesu ali na bomoo, Maliya amoweni, tebaikaka anola.

Yesu atokolesi baekosi babale

¹² Sima Yesu akulaka tokolele baekosi babale o nzela ekyekye bée o manzabi. Amibuyaka ndengye esuu. ¹³ Baekosi me bamba ya bomela, bakye imola bebi na bée bo wawenenekye bée na Yesu. Kasi bée tebaikaka na anola.

Yesu atokolesi baekosi iko mbuka monomo

¹⁴ Sima ya iso, Yesu akulaka tokolele baekosi iko mbuka monomo, baabaka baze. Amba ya baoya yokye: «Bee toli na ianola, kombe ikyela na ziko baayakaka ya eimola obokye banveni na miyo obokye nali na bomoo.» ¹⁵ Emba amba ya batoma, yokye: «Bee basó, kyende o mokyisi munsó, okyemimola bato basó Simo Elaa. ¹⁶ Bo moto aanosi Simo Elaa me, bo abatisami, amobika. Ka bo moto taanosi Simo Elaa, amosambisama. ¹⁷ Baanosi me bamokyela bilekyesako bibi: Bamowiinya malobo mabe na nkombo ya nga, bamowoo noko insuu itiebe bato;

18 ʘo ʘaakye manzoo, na ʘo ʘanywe zwe sibome, etebaokye ʘolosi, etebawe; ʘamotandela ʘato ʘa malosi maboko, ʘato me ʘamobika.»

Yesu abutoo o ikolo

19 Waaunva Nkolo Yesu iwɔ na ʘee ʘobo, abuto o ikolo. Akye zala o elele ya ngambo o ʘoloo pha Nwaphongo. 20 ʘobeɛ, ʘaekosi ʘaesi ya kyemimola Simo Elaa me mboka eso. Nkolo aʘaka kabasungye o etoma ya ʘe, akyelaka bilekyesako biikye o nzela ya ʘee phɔ ya iphe maloba ma ʘee mwiya.]

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Luka Maphoo ma etatele

Nde bowa kyela Matiye, Luka ne akula imola simo ye nde bowaimola Malako. Kasi bokyese phe na Malako boli obokye, banaa maphoo maikye mali nde maakoma Luka yo mampenza.

Luka yo moto owa imola na boikye Simo Elaa oka bato bate bali Bayuda. Yango mene onte ya nkanda iso ine ya Simo Elaa, njwaka Luka mowole mpenza bato ba noko iso, obokye baebe ntina ya Simo ya Yesu, emba bambe anola obokye ali Mobikye wa bato baso.

O Simo ya Luka tomozwa maphoo mama:

- Luka 1.1-4: Ntina ya munkanda mumu
- Luka 1.5-2.52: Ibotama sa Yoane Mobatise na sa Yesu na bonwana pha be
- Luka 3.1-20: Mosala njwa Yoane Mobatise
- Luka 3.21-4.13: Batisimo na imekama sa Yesu
- Luka 4.14-9.50: Mosala njwa Yesu o Galileya
- Luka 9.51-19.27: Yesu amani o Galileya, akye o Yelusaleme
- Luka 19.28-23.56: Poso ya Yesu eya suka o Yelusaleme
- Luka 24.1-53: Yesu akundoo, awenene na bato emba abaa o ikolo

Ntina ya buku bobo

¹ Owa lozingo Teofile,

Bato baikye bameka ikoma na molongo simo ya maphoo maalekana o nte ya banga, ² bo waloumola baawenekye maphoo me na miyo uta o etatele, baabuto lolu eye bato ba etoma ya ikyemimola Simo ya Nwaphongo. ³ Yango mena, na nga me, o sima ya ioka maphoo maso mawenekye bée na miyo mamana na bolaa tata o etatele,

nasepesi iyekomela simo me na molongo, nwebi na nga owa ngambo Teofile. ⁴ Nakyele babona pho oebe obokye mateya maeteyaka bée mali maa phele.

Mwanze aimosi ibotama sa Yoane Mobatise

⁵ Waaba Elode mokonzi njwa manyete ma Yuda, yabaka nganga monomo wa Nwaphongo, nkombo ye Zakaliya abaka o ibota sa banganga ba Nwaphongo sa Abiya. Nwasi we Elizabeti abaka ne o bosoo pha nganga mokonzi Alona. ⁶ Bée baso babale babaka bato balaa o miyo ma Nwaphongo, babaka bakumole na bolaa mibeko miso na Nkolo. ⁷ Kasi tebaikaka baa na njwana pho Elizabeti taikaka baa kabote, na bée baso babale bakotwaka.

⁸ Mokolo monomo, yabaka ngala ya banganga ba ibota sa Abiya ya ikyela etoma, Zakaliya abaka kakyele etoma ye ya bonganga o boo pha Nwaphongo.

⁹ Ikokana na mofeko njwa bonganga, mbese ya kaaka mi yo obokye anyolo o elele elekayi bosantu ya Nkolo pho ya ikye tumba mpaka ya malasi. ¹⁰ Moluku njwa bato baso babaka babondele o nze imbele siitumbe bée mpaka ya malasi. ¹¹ Bobele anzelu monomo wa Nkolo amba ya motokolele, anzelu me aesi ya teme o boloo pha elele ekyetumbele bée Nwaphongo mpaka ya malasi. ¹² Waawene Zakaliya anzelu me, malondo maesi ya unva ne, abuto iwene boba. ¹³ Kasi anzelu amba ya wo ne yokye: «Zakaliya, saila, pho Nwaphongo aokyi ibondesi sa we. Nwasi wa we Elizabeti amoebotela njwana wa lele, waamolaa nkombo Yoane. ¹⁴ Wamoba na nkyisa nzikye, na bato baikye bamoba na nkyisa pho ya ibotama se. ¹⁵ Pho amoba moto munene o boo pha Nkolo. Etaanywe na maleku naa ekpele eso eekyelangya. Amotonda na Bobobo Bosantu tata o ibuu sa nyango. ¹⁶ Amobuya bana baikye

ba Isalayele oka Nkolo Nwaphongo wa be. ¹⁷ Amoya o boo pha Nwaphongo, na bolobo na na mwiya ndokolo moimosi Eliya, pho ya ibongya ba ango na bana ba be, na ibuya bato baa nzoto nkusi bato ba malondo malaa, pho ababongya pho ya iyamba Nkolo.»

¹⁸ Zakaliya amba ya tuna anzelu yokye: «Namoeba na ye obokye lowo me loli phele? Pho nga na nwasi wa nga tokotoo.» ¹⁹ Emba anzelu amba ya mobuyisa yokye: «Nga nali Gabilyele, ookoteme o boo pha Nwaphongo. Antomi pho ya iyewole na iyeyimola simo elaa. ²⁰ Maphoo maeyimosi nga mamokyelama imbele saameka Nwaphongo. Kasi otoikiyi we anola, wamobutwa mbubu, ootokule wo tata lolo nono mokolo me.»

²¹ Imbele me, bato babaka baziya Zakaliya o nze bakamwaka pho akokoko na boikye o motema nwa elele eelekyi bosantu. ²² Watokolo yo, takokaka ikula bawole, abuto ibawole nde na bikyela pho abutwaka mbubu. Emba bato baso bamba eba obokye aweni lowoo onte ya elele eelekyi bosantu.

²³ Waaunva Zakaliya nkolo ye ya etoma o ingambi siinene sa Nwaphongo, abutoo oka ye. ²⁴ Sima ya nwana imbele, Elizabeti nwasi we aekami. Akyekye mibomba makombe matano, amiwolekye yokye: ²⁵ «Kyeka lowo lokyesi Nkolo pho nga, pho amanyee soo o miyo ma bato.»

Mwanze aumosi ibotama sa Yesu

²⁶ Waakoma ibuu sa Elizabeti na makombe motoba, Nwaphongo aesi ya toma anzelu Gabilyele o mokyisi monomo muunene nwa Galileya, nkombo ya nwango Nazarete, ²⁷ oka ngondo monomo owamozala bolonga na lele monomo nkombo ye Zozefu, moto wa ibota sa mokonzi Davidi. Nkombo ya nwana ngondo me Maliya. ²⁸ Mwanze amba ya nyolo oka Maliya amba ya wo ne yokye: «Kumba! Nkolo

Nwaphongo aeteye bolaa phe.» ²⁹ Waaoka Maliya maphoo maamana, malondo makyimaka ne, amba mituna ntina ya ikumba me.

³⁰ Emba anzelu amba ya wo ne yokye: «Saila, Maliya, pho ozwe ngolu o miyo ma Nwaphongo.

³¹ Wamoekama, wamobota nwana wa lele, waamolaa nkombo Yesu. ³² Amoba moto munene, baamobanga Nwana wa Owa Ikolo. Nkolo Nwaphongo aamophe eziye ya bokonzi pha nkoko ye Davidi. ³³ Amoba mokonzi pho ya bobele o ingambi sa Yakobo, bokonzi phe eteboobe na suka.»

³⁴ Maliya amba ya wo na anzelu yokye: «Lowo me lamokyelama ndengye'ye pho nga naino sianga na lele?» ³⁵ Mwanze amba ya mobuyisa yokye: «Bolobo Bosantu pha moeyutela, na mwiya nwa Owa Ikolo nwa moeziba na comele ye, yango mena nwana owamobota we amoba mosantu, bamobanga Nwana wa Nwaphongo. ³⁶ Kyeka na nwana nyongo Elizabeti ne aekama, amobota nwana wa lele na bokoto phe. Yo owa woko bee obokye tabote, ali lolo na ibuu sa makombe motoba, ³⁷ pho lowoo loolekye Nwaphongo teloli.»

³⁸ Emba Maliya amba ya wo yokye: «Nali nwanwasi wa etoma wa Nkolo. Maso makyelame mi nga bo wo we!» Nono wa moika anzelu.

Maliya akye kyeka Elizabeti

³⁹ Nde o sina imbele me, Maliya amba ya kye izele o mokyisi monomo mbale eya mangomba o manyete ma Yuda. ⁴⁰ Aesi ya kye nyolo o ingambi sa Zakaliya, aesi ya beya Elizabeti. ⁴¹ Wa oka Elizabeti ibeya sa Maliya, nwana ooli o ibuu se anyinganaka, emba Elizabeti amba tonda na Bolobo Bosantu. ⁴² Amba ya wo na nwesi mokusi yokye: «Opambolami ileka babasi baso, na nwana ooli o ibuu sa we apambolami me! ⁴³ Ndengye'ye nyango wa nkolo nwa nga aya

nkyeka? ⁴⁴ Pho ookyi nga ibeya sa we, kyeka njwana anyinga na nkyisa o ibuu sa nga. ⁴⁵ Nkyisa ili na owaanosi: Imowolesi bée pho ya Nkolo yamokyelama!»

Zembo sa Maliya

⁴⁶ Emba Maliya yokye:
«Nakumole Nkolo na ndondo ya nga eso;
⁴⁷ na molimo njwa nga motondi na nkyisa
pho ya Nwaphongo mobikye wa nga,
⁴⁸ pho akyekyi moombo we ootoli na ngambo.
Phelé tata loló, bato basó
bamumbanga moto wa esengo,
⁴⁹ pho Ekambambasi ankyelesi maphoo manene: Nkombo ye ebe esantu.
⁵⁰ Bolaa phe kabokyele oka bato basó bamoile o bayoo basó.
⁵¹ Akyesi misala ma ikamwa na mwiya njwa eboko ye, anyangosi bato baalolendo;
⁵² amanye bakonzi baakusi o biziye ba bokonzi ba be, atombi bato batebali na ngambo;
⁵³ baawe na nzala abatonze na ntoma, na baa ezwele, ababuye maboko pha.
⁵⁴ Asungyi bato ba Isalayele, bato ba etoma be, na boumunyake bolaa phe.
⁵⁵ Eli bo walakyelaka yo bankoko ba banga, Abalayama na bana bée pho ya bobele.»
⁵⁶ Maliya amba ikala na Elizabeti phenephe na makombe maato, bobele amba ya butwa oka be.

Ibotama sa Yoane

⁵⁷ Waakoka mokolo njwa Elizabeti njwa ibota, aesi ya bota njwana wa lele. ⁵⁸ Babubaa ne na ibota sebaokyi ndengye eya mokyelala Nkolo bolaa, bée basó bamba kumba ne. ⁵⁹ Waakokya njwana nkolo njwambi, bakye mobe. Balukaka imolaa nkombo ya ango,

Zakaliya. ⁶⁰ Emba nyango amba ya wo yokye: «Phe! Nkombo ye yamoba Yoane.» ⁶¹ Bamba mobuyisa bekye: «Moto na monomo o ibota sa we tali na nkombo mena!»

⁶² Bamba tuna ango wa njwana na bilembo pho ya iyeba nkombo'ye ekoyi yo ilaa njwana. ⁶³ Zakaliya amba ya onga njwana ibaya wa ikoma, amba koma bobo: «Nkombo ye Yoane.» Emba bato basó bamba kanwa. ⁶⁴ Mina wamo munoko na lole le loingo, abuto iwoo, abuto ikumbela Nwaphongo. ⁶⁵ Emba babubaa ne babuto ilaa. Na o mangomba maso ma manyete ma Yuda babaka bawo nde maphoo me. ⁶⁶ Bato basó baa okaka maphoo me bamabanzaka o mandondo ma be, bekye: «Njwana oyo amuna ba nza?» Pho nde phelé mwiya njwa Nkolo njwabaka ne.

Zembo sa Zakaliya

⁶⁷ Bobele Zakaliya, ango wa njwana, atondaka na Bolobo Bosantu, amba tata isakola bobo:
⁶⁸ «Nkolo apambolame, Nwaphongo wa Isalayele,
pho aesi ya kyeka bato be, abamanye o boombo.
⁶⁹ Alotokolesi kamba Mobikye, o ibota sa Davidi, moto we wa etoma.
⁷⁰ Nde bo wawoko yo kalakala na noko ya baimosi bée basantu:
⁷¹ Ibikiyi siilomanya o maboko ma banguna ba banga na o maboko ma bato basó baloine.
⁷² Aweninya bolaa phe oka bankoko ba banga, aumunye sangola ye esantu.
⁷³ Pho Nwaphongo alakyelaka nkoko wa banga Abalayama,
⁷⁴ ilobololo o maboko ma banguna pho tomokyelele saba na boilakye,
⁷⁵ onte ya bosantu na bosembo o miyo me nkolo iso ya bomoo pha banga.
⁷⁶ Ka we, njwana oomokye, wamoba moimosi wa Owa Ikolo,

pho wamotambula o boo pha Nkolo
 pho ya ibongya manzela me,
 77 pho ya iteya bato bée obokye kaye
 iya babikya
 na ilimbisa masumu ma be.
 78 Eli lowo la bolaa boikye pha
 Nwaphongo wa banga.
 Pho ya bolaa me, moo motokosi o
 ikolo moesi ya lokyeka.
 79 Motokolesi bato baali o enzombi
 ya iwaa,
 pho ya ikamba matambe ma banga
 o nzela ya bose.»

Bolengye pha Yoane Mobatise

80 Nwana akolaka na nzoto, aku-
 taka na o molimo. Abaka kabe
 o mabokye tee nono waakokaka
 mokolo nwe nwa imiweninya oka
 bato ba Isalayele.

2

Ibotama sa Yesu

1 Imbele me, mokonzi Kaisala
 Ogisito ambyaka mobeko nwa
 itanga bato baso ba ekolo ya Loma.
 2 Itanga sa bato saa ntubo sasina
 sakyelamaka imbele sabaka Kilinus
 moangyesi wa Siri. 3 Bato baso
 bakye kye komisa mankombo, moto
 na moto o mokyisi nwe.
 4 Zozefu ne amba ya mana o
 Nazarete o manyete ma Galileya,
 amba ya kye o Beteleme omanyete
 ma Yuda, waa botaka bée mokonzi
 Davidi. Pho yo Zozefu abaka moto
 wa bosoo Davidi. 5 Akyendekye
 komisa nkombo yo na nwasi we
 Maliya, owabaka na ibuu. 6 Nzuka
 imbele saba bée o Beteleme, mokolo
 nwe nwa ibota nwakokaka. 7 Amba
 ya bota nwana wa lele, nwana we
 awa oboo. Aesi ya mozinga na
 bitato, amba ya molangya o kyese
 ekyelangyisa bée manyama ntoma
 ya iza, pho tebaikaka zwa elele ya
 ilala o ingambi siilasa bée babutu.

Mwanze monomo atokolesi babanze ba mampate

8 O manyete me, babanze ba
 mampate babaka balale o manzabi
 pho ya ibatela mampate ma be.

9 Mwanze wa Nkolo monomo amba
 ya batokolele, nkyemo ya Nkolo
 yamba ya bangyengyele, emba
 bailaka na boikye. 10 Mwanze amba
 ya wo na bée yokye: «Bée saila,
 pho naesi ya iemola simo elaa, eya
 mosepelisa bato baso: 11 O mokolo
 nwa lolu eye, o mokyisi munene
 nwa Davidi, baebotesi Mobikye ooli
 Masiya, Nkolo. 12 Kyeka bilembetele
 baamoeba na bée: Wamokye wene
 nwana oo mokyiky bamoziyngyi na
 bitato, alangyi o kyese ekyelangyisa
 bée manyama ntoma ya iza.»

13 Mbala yonoyo banze basuu
 baikye bamba ya angana na anzelu
 owa boo. Babaka bakumbele
 Nwaphongo bobo: 14 «Le nkyemo
 ya Nwaphongo iwenene o ikolo,
 bose bobo wawa o se oka bato
 baazingye yo!»

Babanze ba mampate bakye o Beteleme

15 Waabutwa banze o ikolo,
 babanze ba mampate bamba
 ya woono onte ya be, bakye:
 «Tokyende tee nono o Beteleme,
 tokye wene lowo lokyelami om,
 loloumosi Nkolo Nwaphongo.»
 16 Bamba yakye om izele, baesi
 ya kye wene Maliya na Zozefu
 na nwana o mokyiky alangyi o
 kyese ekyelangyisa bée manyama
 ntoma ya iza. 17 Waamowene
 be, bamba imola iso ya bawolekye
 bée pho ya nwana. 18 Emba
 bato baso babaokaka bakanwaka
 na mapho maabaka babanze
 ba mampate bawo. 19 Kasi
 Maliya abanzaka mapho maso
 mamana o ndondo ye ambaka
 baa kamaumunya. 20 Bobele
 babanze ba mampate bamba ya
 butwa. Bakumbelaka bonene pha
 Nwaphongo, bamokumisaka pho
 ya mapho maso maaokaka bée
 na maawenekye be, pho maso
 malekanaka nde bowabaimolaka
 anzelu.

Bakye bele Yesu

²¹ Waakoka nkolo njwambi sima ya ifotama sa njwana, imbele sa imobele sakokaka, baamba ya molaa nkombo ya Yesu, nkombo eyawoko anzelu phanza nyango saboekamakye.

Maliya na Zozefu bakye teya Yesu o Tempelo

²² Bobele, waakoka mokolo njwa ikye manya sokoto bokowo mobeko njwa Mose, Maliya na Zozefu bamba yakye na njwana o Yelusaleme pho bakye moteya Nkolo. ²³ Pho yakomama o Mobeko njwa Nkolo bobo: «Njwana muso ooboti bee wa lele wa oboo, kabe wa Nkolo.» ²⁴ Maliya na Zozefu bamba ya ambya na bee ibonza bokoongye Mobeko njwa Nkolo: Mankoto njwenya mabale maa ngonda naa bana babale ba mankoto njwenya maa lombo.

Simeyo akumosi Nwaphongo pho ya Yesu

²⁵ Nzuka o Yelusaleme moto monomo abaka omo, nkombo ye Simeyo. Abaka moto wa bosembo, abaka kakumole na Nwaphongo, ambaka ba kaziya mokolo njwa moyamanya Nwaphongo Isalayele ngongo. Bolobo Bosantu phabaka ne. ²⁶ Bolobo Bosantu pha moimolaka obokye etawee bo naino taweni Masiya owamotoma Nkolo. ²⁷ Emba Simeyo akambemi na Bolobo, amba yakye o ingambi siinene sa losambo. O imbele me, baboti ba njwana Yesu bamba ya ne pho ya ikye kyela bokoongye mobeko pho ye. ²⁸ Simeyo amokpe o maboko me, amba ya phe Nwaphongo melesi yokye:

²⁹ «Ujwanwa eye, Nkolo, okokye mbunu ya we; okokyi ile moombo njwa we awe bose.

³⁰ Pho miyo ma nga maweni ibikiyi sa we,

³¹ saabongye we pho ya bato baso:

³² Ibikiyi me sili moo njwaamungyengyano bapakano;

njwamophere nkyemo oka bato ba we Isalayele.»

Maphoo maawoko Simeyo pho ya Yesu

³³ Ango na nyango wa Yesu bakanwaka na ikyimowole be. ³⁴ Simeyo amba bapambola, aesi ya wo na Maliya, nyango wa Yesu yokye: «Pho ya njwana wa we, bato baikye o Isalayele, bana bamokaa baayoko bamoteme. Amoba elembo ya Nwaphongo, kasi bato bamole. ³⁵ Emba maumunya maabombama o mandondo ma bato mamowenene o phaa. Na we, Maliya, bolosi phamoetubinya ndokolo mumphata.»

Ana, moimosi owa njwanwasi

³⁶ Yabaka na moimosi monomo wa njwanwasi, nkombo ye Ana, njwana wa Fanuele, wa ibota sa Asele. Yo akotwaka na bokusi. Bee na lele we bazala bolonga nde mbula sambo, ³⁷ bobele aesi ya ikala bozengye. Abaka na mambula mako njwambi mbuka mane. Ana abaka nkolo iso o ingambi sa losambo ikyelela Nwaphongo na moo na mokolo, na imiima ntoma na na ibondele. ³⁸ Nde o sina imbele me, abuto iphe Nwaphongo melesi. Abuto iwo pho ya njwana na bato baso babaka baziya obokye Nwaphongo aikole Yelusaleme.

Ibutwa o Nazarete

³⁹ Waunva baboti ba Yesu ikyela ya ongaka Mobeko njwa Nkolo, bamba ya butwa na njwana o manyete ma Galileya, o mokyisi njwa bee Nazarete. ⁴⁰ Nwana akolaka, azwaka bokusi. Atondaka na zebi, na bolaa pha Nwaphongo phabaka mi yo.

Yesu na mbula iko mbuka ibale akye o Tempelo

⁴¹ Mbula na mbula baboti ba Yesu babaka bakylene o Yelusaleme pho ya eyenga ya Ilekana. ⁴² Waakokya Yesu na mambula iko mbuka mabale, baboti bee bakyeke ne o owameele bee ikyela pho ya eyenga. ⁴³ Waaunva eyenga, baesi

ya butwa. Kasi Yesu aikalaka o Yelusaleme, baboti bée saeba. ⁴⁴ Baumunyaka obokye ali na bebi na bée baa imbanga, bamba kyela nzanga mobimba ya nzela bée satamoluka. Sima, bamba ya kye moluka oka banaa nyango na oka baebaa na be. ⁴⁵ Kasi waaba bée samozwa, baesi ya butwa o Yelusaleme ikyemimoluka. ⁴⁶ Sima ya nkolo iyato, baesi yakye mozwa o Tempelo azasi onte ya bateye ba mibeko, kabaokye kambe na batuna mituna. ⁴⁷ Bato baso babaka bamookye bakamwaka na malondo me na ná biyano be. ⁴⁸ Waamowene be, bakamwaka na boikye, emba nyango amba ya wo ne yokye: «Iwana wa nga, olokyesi babona pho ya'ye? Kyeka nga na ongo tobakyi na ntema o ikolo pho ya ikyemieluka.» ⁴⁹ Amba ya babuyisa yokye: «Be kondukye pho ya'ye? Toebe obokye nasengyesi iba o ingambi sa Tata?» ⁵⁰ Kasi bée tebaikaka sosolo yabawolekye yo. ⁵¹ Boβele Yesu amba ya butwa na bée o Nazarete. Abaka kabatosa. Nyango abanzaka maphoo masoo mamana o ndondo ye. ⁵² Emba Yesu abaka kakole na zebi na ná nzoto, awenenekye moto molaa o miyo ma Nwaphongo na oka bato.

3

Mateya ma Yoane Mobatise

¹ O mbula ya iko mbuka itano ya bokonzi pha Tibelee Sezale, Poso Pilata abaka moangyesi nwa Yuda. Elode abaka mokonzi nwa Galileya, nwana nyango Philipe abaka mokonzi nwa Itule na Talakonite, Lizania abaka mokonzi nwa Abilene. ² Ana na Kaifa babaka banganga banene ba Nwaphongo. Imbele me Yoane nwana wa Zakaliya, aesi ya imola Simo ya Nwaphongo o bokye. ³ Yoane abuto ikyemitambula nkyisi iso iili o mokukulu nwa ebale ya Yaladene. Abaka kakyemiwo na bato yokye: «Bongya mandondo ma

bée, obatisame. Emba Nwaphongo amoelimbisa masumu ma bée.»

⁴ Ndengye mena, Yoane akokyaka maphoo maakoma moimosi Isaya o buku pha Nwaphongo obokye:

«Moto monomo kanwane o bokye: Bongya nzela ya Nkolo!

Omoteyisa nsonga!

⁵ Mangongo maso bamakyyinza, mangomba na makosi maso bamawalole.

Mangbongbo maso bamaelole;

mabela mali o nzela bamakyyinza.

⁶ Emba bato baso baamba wene bokobikya Nwaphongo bato.»

⁷ Bato baikye babaka baye oka Yoane pho ababatisa. Yoane

abaka kawo na bée obokye: «Bee bosoo imele; oephe malondo ma ilota yoo ya Nwaphongo ekyeye nza? ⁸ Kyela maphoo ma weninya

obokye obongye mofesi. Le imiwole obokye: “Ekpele yonyo

etelokyele pho Abalayama ali nkoko wa banga.” Nawo na bée

ngakye Nwaphongo akokyi ibuya mabanga mama bana ba Abal-

ayama. ⁹ Bambo bongya ikoko pho ya itena nkanga ya nzete. Nwete

munsu mootemoobote mbuma indaa, baamokpete, baamovaka o

nwenya.»

¹⁰ Bato bamba motuna bekye:

«Emba tokyele bo?» ¹¹ Yoane amba ya babuyisa yokye: «Oli na bitobu

bibale ba ikolo, apha yonyo na ooli pha. Oli na ntoma ya iza, akabele

ootoli na ntoma.» ¹² Baphutise ba mputi bakaka na bée oka Yoane

pho ababatisa. Bamba ya motuna bekye: «Moteye, tokyele bo?»

¹³ Yoane amba ya babuyisa yokye: «Phutisa mputi nde bo owaetoma

be.» ¹⁴ Batuluku bamba ya motuna na bée bekye: «Ka banga

tokyele bo?» Yoane amba ya wo na bée yokye: «Bee sanyokolo moto,

sabololo moto baphalanga, sakatela moto lowo, bika nde na iphuta sa

bée.»

¹⁵ Bato baso babaka bakyele mau-

munya na ilemela obokye emba

Yoane teli nde yo Masiya. ¹⁶ Yoane amba ya babuyisela bée baso yokye: «Nga naebatisa nde na maa, kasi ookoye andekyi na mwiya; sikokyi na iingola nsimbi ya bikoto be. Yo amoebatisa na Bolobo Bosantu na ná nwenya. ¹⁷ Aphisi enyengyele o maboko pho ya inyengyele nkata ya angana na mbuma. Amobomba mbuma o bompemde kasi amotumba nkata o nwenya motemozime.» ¹⁸ Yoane akulaka na teya bato maphoo masuu maiikye, abaka kabaimole na Simo Elaa.

Elode Atipasi aakye Yoane o boloko

¹⁹ Yoane aoyaka Elode mokonzi nwa Galileya pho alongaka Elodiade, nwasi wa mwana nyango; na pho akulaka nakyela maphoo mabe maiike. ²⁰ Emba Elode akulaka kyela lowo losuu loobe; laa inyosa Yoane o boloko.

Ibatisama sa Yesu

²¹ Waaunva Yoane ibatisa bato baso, aesi ya batisa na Yesu. Waaba Yesu kabondele, ikolo siesi ya zibwa. ²² Bolobo Bosantu boesi ya moutela ndokolo inkoto nwenya, nyesi monomo mouti o ikolo mooka obokye: «Oli Nwana wa nga owa somi, nali na nkyisa boikye pho ye.»

²³⁻³⁸ Yesu abaka na manbula phenephe na mako maato wa tata yo etoma ye. Bato batataka iumunya obokye ali nwana wa Zozefu.

Zozefu abaka nwana wa Eliya,
Eliya nwana wa Matati,
Matati nwana wa Lewi,
Lewi nwana wa Melekyi,
Melekyi nwana wa Yanayi,
Yanayi nwana wa Zozefu,
Zozefu nwana wa Matatiasi,
Matatiasi nwana wa Amosi,
Amosi nwana wa Nauma,
Nauma nwana wa Esili,
Esili nwana wa Nagayi,
Nagayi nwana wa Maati,
Maati nwana wa Matatiasi,
Matatiasi nwana wa Semeyi,
Semeyi nwana wa Yozeki,
Yozeki nwana wa Yoda,

Yoda nwana wa Yoanane,
Yoanane nwana wa Leza,
Leza nwana wa Zolobabele,
Zolobabele nwana wa Salatiyele,
Salatiyele nwana wa Neli,
Neli nwana wa Melekyi,
Melekyi nwana wa Toli,
Toli nwana wa Kosama,
Kosama nwana wa Elemadama,
Elemadama nwana wa Ele,
Ele nwana wa Yesu,
Yesu nwana wa Elezele,
Elezele nwana wa Yolima,
Yolima nwana wa Matati,
Matati nwana wa Lewi,
Lewi nwana wa Simeyona,
Simeyona nwana wa Yuda,
Yuda nwana wa Zozefu,
Zozefu nwana wa Yowama,
Yowama nwana wa Eliyakimi,
Eliyakimi nwana wa Meleya,
Meleya nwana wa Mena,
Mena nwana wa Matata,
Matata nwana wa Nata,
Nata nwana wa Davidi,
Davidi nwana wa Yese,
Yese nwana wa Yebeni,
Yebeni nwana wa Boaze,
Boaze nwana wa Sala,
Sala nwana wa Nasoni,
Nasoni nwana wa Aminadaba,
Aminadaba nwana wa Alani,
Alani nwana wa Eselona,
Eselona nwana wa Pelesi,
Pelesi nwana wa Yuda,
Yuda nwana wa Yakobo,
Yakobo nwana wa Izaka,
Izaka nwana wa Abalayama,
Abalayama nwana wa Tela,
Tela nwana wa Nawolo,
Nawolo nwana wa Seluga,
Seluga nwana wa Leyu,
Leyu nwana wa Peloga,
Peloga nwana wa Ebele,
Ebele nwana wa Sela,
Sela nwana wa Kainama,
Kainama nwana wa Alapakasada,
Alapakasada nwana wa Sema,
Sema nwana wa Nowa,
Nowa nwana wa Lameke,
Lameke nwana wa Metusela,
Metusela nwana wa Enoka,

Enoka nswana wa Yaledede,
Yaledede nswana wa Malele,
Malele nswana wa Kename,
Kaname nswana wa Esini,
Esini nswana wa Seti,
Seti nswana wa Adamu,
Adamu nswana wa Nwaphongo.

4

Zabulu amekyi Yesu

¹ Yesu atondi na Bolobɔ Bosantu, amani o ebale ya Yaladene, Bolobɔ amba ya mokamba o bokye. ² Omɔ, Zabulu aesi yamumeka nkɔlɔ makoo mane. Nkɔlɔ iso miina, Yesu taikaka zaa, sima me amba yaoka nzala. ³ Zabulu amba ya wɔ ne yokye: «Bo oli Nswana wa Nwaphongo, wɔ na ibanga sisi sibutwe mapa.» ⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowɔ bobo: “Moto etabikye nde na mapa.”»

⁵ Emba Zabulu amba yakyende ne o elele yɔnɔyɔ ya ikolo, amba ya moteya nkyisi iso ili o mokyisi. ⁶ Amba ya wɔ ne yokye: «Namoephɛ bokonzi na ngambo ya nkyisi iso mina phɔ baimphɛ, nakokyi iphɛ na moto owa ozingyi nga. ⁷ Ka bo onkusamesi, iso miina yamotwa ya we.» ⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowɔ bobo: “Wamokusamela nde Nkolo, Nwaphongo wa we, wamosambela nde yo.”»

⁹ Zabulu ambakula yakyende ne o Yelusaleme, akyɛ moteyɛ o songyɛ ya Tempelo, amba ya wɔ ne yokye: «Boli Nswana wa Nwaphongo, omikumbɛ o se; ¹⁰ phɔ buku pha Nwaphongo bowɔ bobo: “Nwaphongo amotoma banze bɛɛ obokye baya ebanza. ¹¹ Na obokye bamoetamba na mabɔkɔ phɔ ekolo ya we sa zuma o ibanga.”» ¹² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowɔ bobo: “Sameka Nkolo, Nwaphongo wa we.”» ¹³ Waunva Zabulu imeka Yesu, amba ya moika akyɛ tee nono o imbele sisuu saamozwana be.

Yesu atati etoma ye o Galileya

¹⁴ Bobele Yesu, na mwiya nwa Bolobɔ, amba ya butwa o Galileya. Ngambo ye ya tambulaka o nkyisi iso ya manyete ma Galileya. ¹⁵ Abaka kakyemiteya o mangambi ma makyita, bato baso basambaka mateya me.

Bato ba Nazarete bale ianola Yesu

¹⁶ Yesu akyendekye o Nazarete mokyisi nwa kolaka yo. Mokolo nwa Sabata, amba ya nyolo o ingambi ma makyita bowameelekye yo. Amba ya teme phɔ ya itanga buku pha Nwaphongo. ¹⁷ Bamba ya mophe mokanda nwa moimosi Isaya. Amoi ngosi, aesi yakye zwa elele eyakoma bɛɛ obokye:

¹⁸ «Bolobɔ pha Nkolo boli mi nga. Anzosi phɔ ya iya imola babola Simo Elaa.

Antomi phɔ ya iya iimola bato baa bɔlɔkɔ obokye baabakondola, na baaphɔlɔ miyo obokye bamokula wene, na phɔ ya iyabikya bato baa minyɔkɔ,

¹⁹ phɔ ya iya imola bato mbula eyamoweninya Nkolo ngolu ye.»

²⁰ Emba Yesu amba ya ziba buku abobuyise moto wa etoma o ingambi sa makyita, bato baso babuto imolembetela. ²¹ Bobele Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Maphɔɔ maatangyi nga mama makokyisami lolɔ phɔ ya bɛɛ baanzokye.»

²² Bɛɛ baso basepeleka na Yesu bamba na kamwa na maphɔɔ malaa maawɔkɔ yo. Bekye: «Eye nga nswana wa Zozefu!» ²³ Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Naebi obokye bɛɛ wa munkpela ete ekye wɔ obokye: “Munganga, omibikya we mampenza.” Wamokula wɔ na nga na obokye: “Tooka iso yaakyela we o Kapalanauma, oikyele bomo na wawa o mokyisi nwa we.”»

²⁴ Yesu ambakula wɔ na bɛɛ yokye: «Nde phele na wɔ na bɛɛ

ngakye: Moimosi tebamoanole o mokyisi nwe. ²⁵ Nakule bakya ngakye: O imbele saka moimosi Eliya, mazengye mabaka maikye o Isalayele. Waaba imbele me mambula sa nwo mbula iyato na makombe motoba, zilo sikusi sakyindaka mokyisi munso. ²⁶ Kasi Nwaphongo taika toma Eliya nono oka monomo na mazengye mamana. Kasi amotoma nde oka bozengye bonobo phaabaka o Salepeta mokyisi nwa manyete ma Sidona. ²⁷ Na wa imbele saka moimosi Elize, bato baikye ba maba babaka o Isalayele. Na monomo na bee taikaka bika. Kasi yabikaka nde Namana moto wa Siri.»

²⁸ Waaoka bato baso baabaka o ingambi sa makyita maphoo me, bee baso baokyelaka Yesu yoo. ²⁹ Bamba ya teme baesi ya tokolo na Yesu o ebonga. Bamba ya kyende ne o ikolo sa ngomba eya tonga bee mokyisi pho bamuukye o se. ³⁰ Kasi Yesu amba ya bolongana onte ya bee nono wakyende yo.

Yesu abikye moto ooli na bolobo bofe

³¹ Bobele Yesu amba ya kyende o Kapalanauma, mokyisi nwa manyete ma Galileya. Abaka kateya bato nkolo iso ya Sabata. ³² Bato bakamwaka na moteyesi nwe pho abaka kawo na bokonzi bosoo. ³³ O ingambi sa makyita, moto monomo abaka na bolobo bofe. Amba ya butwa iyanwana na bokusi yokye: ³⁴ «Aa Yesu wa Nazarete, kolukye ilokyela bo? Oesi nde iya lounva? Naeyebe, iwe oli Mosantu owa toma Nwaphongo.» ³⁵ Yesu amba ya phaphala na bolobo bofe me amba wo na phango yokye: «Zala bose! Eemba na tokolo onte ya moto oyo.» Bolobo bofe me phaamba ya vaka moto me o se o boo pha bato baso, botokosi saika mokyela na bofe. ³⁶ Bato baso bakamwaka na boikye, bamba mituna onte ya bee bekye: «Maphoo ma moto oyo mali ya bo'ye? Kawo na bokonzi na malobo

mabe obokye matokolo, maambe na tokolo.» ³⁷ Emba ngambo ya Yesu ya tambulaka o nkyisi iso.

Yesu abikye bato baikye ba malosi

³⁸ Yesu amba ya tokolo o ingambi sa makyita, amba ya kye nyolo o ingambi sa Simo. Bokyilo pha Simo owa nwanwasi abaka na mowewe moikye, bamba onga na Yesu obokye amobikya. ³⁹ Yesu amba ya mikpakya mi yo, na nyesi mokusi amba phaphala na mowewe nono waamana nwanngo, mina wamo aesi ya nwa, abuto ibakyelela. ⁴⁰ Waatate inda bunya, bato baso baabaka na bato ba malosi ndengye na ndengye bamba ya na bee ooli Yesu. Amba ya tandela monomo na monomo maboko, amba babikya. ⁴¹ Malobo mabe maatokoloko onte ya bato baayoko ba malosi maanwanaka obokye: «Oli Nwana wa Nwaphongo!» Kasi Yesu amba phaphala na mango, amakatelaka obokye me sa woo, pho me maebaka obokye yo ali Masiya.

Yesu akye imola Simo Elaa o Yuda

⁴² Waaye bunya Yesu aesi ya mana o Kapalanauma, aesi ya kyende o elele yonoyo ya bose. Bato baikye babuto imoluka. Waamozwa be, bamba mozimba obokye yo salekana. ⁴³ Kasi Yesu amba wo na bee yokye: «Nasengyesi iimola Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo o nkyisi iyyoko me. Pho Nwaphongo antoma nde pho ya bomo.» ⁴⁴ Amba ya kyemiteya o mangambi ma makyita maso mali o Yuda.

5

Yesu abangyi baekosi bee baa o boo

¹ Mokolo monomo, Yesu abaka o mokukulu nwa maa maanene ma Genezalete, bato baikye bamba ya izele oli yo pho ya iya oka iloba sa Nwaphongo. ² Yesu aesi ya wene mato mabale o mokukulu nwa maa maanene. Mato me ya maikaka

baosi bautaka o maa pho ya akunyola mandendi ma be. ³ Yesu amba ya baa ovato bonobo, yabaka phaka Simo. Amba wo na Simo obokye tangola vato njwana itakye na mokukulu. Yesu amba ya zala o vato abuto iteya bato.

⁴ Waaunva yo iteya, amba wo na Simo yokye: «Susinya vato o bodiko, emba iwe na bebi na we, ovakye mandendi pho obome swe.» ⁵ Simo amba ya mobuyisa yokye: «Moteye, toosi mokolo mobimba toloikiyi boma na ekpele. Ka pho we oniwo babona, na movaka mandendi o maa.»

⁶ Bamba ya vaka mandendi o maa, bamba zwa swe boikye. Mandendi ma bee matataka naikakwa. ⁷ Bamba ya banga bebi na bee babaka o vato boyoko obokye bayabasunga. Bebi na bee bamba yaa. Bamba tonza mato maso mabale na swe. Mato me malukaka na izinda. ⁸ Wawe ne Simo Petelo babona, amba kaa na mabongo o boo pha Yesu yokye: «Nkolo, mana phenephe na nga, pho nali moto wa masumu.»

⁹ Pho ebe yo ebe bebi ne baokaka boobo, pho ya boikye pha swe yaa bomaka be. ¹⁰ Zake na Yoane, bana ba Zebede, bebi na Simo bayakaka ya basunga bawenekye na bee boobo. Kasi Yesu amba ya wo na Simo yokye: «Sa ila! Banda lolu otokule ba moosi wa swe, wamobutwa molukiya wa bato.»

¹¹ Emba bamba komya mato o mokukulu, baesi ya ika iso nono waa benga bee Yesu.

Yesu abikye moto ooli na bolosi pha maba

¹² Waaba Yesu o mokyisi monomo, moto monomo abaka na bolosi pha maba amba ya ooli yo. Wa wene yo Yesu, aesi ya kusama o boo phe, boo nono o se, amba nyingonela ne yokye: «Nkolo! Bo ozingyi okokyi imbikya.» ¹³ Yesu amba ya tanda eboko, amba mokuma, amba wo ne yokye: «Naanosi, bika.» Nde mina wamo, maba mamani.

¹⁴ Yesu amba yawo ne yokye: «Saika imola na moto monomo lowo lolu. Kasi kyende nde miteya oka nganga ya Nwaphongo boobuto we, emba ombe ambya ikabo bo wa wo Mose pho ya bato babikiyi na bolosi pha maba, pho ya iweninya oka bato obokye obikiyi phele.» ¹⁵ Ngambo ya Yesu yatambulaka mboka eso. Bato baikye babaka bayaangana waali yo pho ya iyamooka na iyaluka ibikiyi na malosi ma be. ¹⁶ Kasi Yesu abaka kakyende bondela yo mampenza o bilele ba bese.

Yesu abikye moto owa nyiba makolo

¹⁷ Mokolo monomo Yesu abaka kateya. Bafalisayi na bateye ba mibeko babaka wamo. Bakyekye miuta o nkyisi iso ya Galileya na ya Yuda na o Yelusaleme. Yesu abaka kabikya bato ba malosi na mwiya njwa Nkolo Nwaphongo. ¹⁸ Bato bamba moyelela na moto owa nyiba makolo bamophisi miitoko. Bamba ya luka nzela ya imunyosa o ingambi pho ya ikyemolangya o boo pha Yesu. ¹⁹ Kasi pho ya boikye pha bato, tebaika zwa nzela ya ikoma nono ooli Yesu. Bamba ya baa o motondo njwaa langyema, bamba bumbola muna motondo nono wa mouya bee mi sina itoko onte ya bato o boo pha Yesu. ²⁰ Waawene Yesu ianola sa be, amba ya wo na moto owa nyiba makolo yokye: «Nwebi na nga, naelimbise masumu ma we.»

²¹ Bateye ba mibeko na bafalisayi, babuto imituna bekye: «Moto ookonetola Nwaphongo oyo ani ba nza? Ookokyi ilimbisa masumu nza bo teebe nde Nwaphongo!»

²² Yesu aebaka maumunya ma be. Amba wo na bee yokye: «Bee koununya babona pho ya'ye? ²³ Iwo na moto obokye: "Masumu ma we malimbisami", na na iwo ne obokye: "Teme, tambula?" Elekyi bokusi iye ²⁴ Kasi nazingyi obokye bee oebe obokye Nwana wa Moto ali na bokonzi pha ilimbisa masumu

wawa o mokyisi.» Emba amba ya wɔ na moto owa nyiba makolo yokye: «Nawɔ na wɛ, tɛmɛ, kpa itɔkɔ sa wɛ butwa oka bɛ.»²⁵ Mina wa mɔ, aesi ya tɛmɛ o miyo ma bato basɔ atombi itɔkɔ saamolanyaka na bɛ, nɔnɔ wabutwa yo oka bɛɛ na ikyemikumbela Nwaphongo.²⁶ Bato basɔ bakanwaka na boikye, bakumbelaka Nwaphongo, na bɔɔbɔ bɛkye: «Toweni lolɔ maphɔɔ ma ikamwa!»

Yesu abangyi Lewi

²⁷ Bobele Yesu amba ya tɔkɔlɔ, amba ya wɛnɛ moto mɔnɔmɔ nkombo ye Lewi, mophutise wa mputi, azasi o elele ye ya etoma. Yesu amba wɔ nɛ yokye: «Imbengye!»²⁸ Lewi aesi ya tɛmɛ, aikyi iika iso abengyi Yesu.

²⁹ Emba Lewi amba kyelela Yesu eselekɔ enɛnɛ o ingambi se. Baphutise ba mputi baikye na bato basuu babaka o mesa na bɛ.³⁰ Bafalisayi na bateye ba mibeko bawɛnɛkye bobɛ, bamba ya wɔ na baekosi ba Yesu bɛkye: «Phɔ ya'ye bɛɛ koze, konywe elele yɔnɔyɔ na baphutise ba mputi na bato ba masumu?»³¹ Yesu amba babuyisa yokye: «Baali na nzoto ndaa tɛbasengyesi na munganga, esengyesi na munganga nde bato bali na malɔsi.³² Siesi ya banga bato balaa. Kasi naesi ya banga nde bato baabe phɔ babongole ntema ya bɛ.»

Yesu kateya phɔ ya imiima ntoma

³³ Bafalisayi bamba ya wɔ na Yesu bɛkye: «Baekosi ba Yoane Mobatise, ebe na baaka bafalisayi bamiime ntoma, bambe na bɔndele; ka baekosi baaka ya wɛ baze, banywe.»³⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Mokɔlɔ nwa eselekɔ ya bolonga, okokyi ilasa bato baabangyi yo o eselekɔ nzala bo molongyi ataa ba na bɛ?»³⁵ Kasi mokɔlɔ nwa moba molongyi saba onte ya bɛ, emba mi nkɔlɔ mina, baamilasa nzala.»

³⁶ Yesu amba ya bakpela ete eye: «Moto takokyi ikpa etato ya etobu eenyakune phɔ ya ietongya na etobu eya booka. Bo akyesi babona, aɔti etobu eenyakune, etato ya etobu eenyakune teekoka na etobu eya booka.³⁷ Nde bomɔ, moto takokyi iangola maleku maa swaswa o mambongo maaboka. Bo akyesi babona, maleku maa swaswa mamobola mambongo maaboka, maleku ma molukwa o se, mambongo mamɔtɔnɔ.³⁸ Kasi babona phe, maleku maa swaswa bamateye nde o mambongo maaanyakune.³⁹ Moto etazingye inywa maleku maa swaswa bo ambo nywa maleku maa mpiko, phɔ amowɔ obokye: “Maleku maa mpiko malekyi bolaa.”»

6

Yesu ali Nkolo wa Sabata

¹ Mokɔlɔ mɔnɔmɔ nwa Sabata, Yesu na baekosi bɛɛ balekanaka o manzabi ma ble. Baekosi bɛɛ babuto inɔkɔ ena ble, baeyinya o matandala bambe za ina mbuma.² Bafalisai bayɔkɔ bamba ya tuna baekosi ba Yesu bɛkye: «Phɔ ya'ye kokyele maphɔɔ maakatele mobeko ikyela mokɔlɔ nwa Sabata?»

³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Toikatanga yaakyelaka Davidi, mokɔlɔ mɔnɔmɔ yo na bɛbi nɛ babaka na nzala?»⁴ Anyɔlɔkɔ o Ingambi sa Nwaphongo, akpaka mapa maambyaka bɛɛ oka Nwaphongo. Amazaka, aphekɛye na bɛbi nɛ. Kasi mobeko nwa banga mowɔ obokye mapa mamana makokyi iza nde banganga ba Nwaphongo.»⁵ Yesu amba ya wɔ na bafalisayi yokye: «Nwana wa Moto ali Nkolo wa Sabata.»

⁶ Mokɔlɔ mosuu nwa Sabata, Yesu amba ya nyɔlɔ o Ingambi sa makyita, abuto iteya. Moto monɔnɔ owa nyiba ebɔkɔ ya bolo abaka omɔ.⁷ Bateye ba mibeko na bafaliayi babaka bakyeke Yesu naa amobikya moto mona mokɔlɔ

ηwa Sabata pho bazwe nzela ya imophunda. ⁸ Kasi Yesu aebaka maumunya ma be. Amba ya wo na moto owa nyiba eboko yokye: «Inwa, oteme o boo pha bato baso!» Moto me amba ya inwa, akye teme. ⁹ Emba Yesu amba ya wo na bee yokye: «Naetune bee, mobeko ηwa banga mowo bo pho ya Sabata? Ikyela bolaa ndee ikyela bofe, ibikya moto ndee imole kawe?» ¹⁰ Yesu amba bakye ba bee baso, amba ya wo na moto owa nyiba eboko yokye: «Elola eboko ya we.» Amba ya eyelola, eboko ebongyi. ¹¹ Kasi bateye ba mibeko na bafalisayi batondaka na yoo, babuto iyika ziko onte ya bee pho ya lowoo lookokyi bee ikyela pho ya Yesu.

Yesu aosi batoma iko mbuka babale

¹² Imbele me, Yesu akyekye baa o ngomba pho ya ibondele. Alekyinyaka mokolo mobimba omoo pho ya ibondele Nwaphongo. ¹³ Waa ye bunya, amba ya banga baekosi be. Onte ya be, amba ya olo iko mbuka babale, amba ya baphe nkombo ya batoma. ¹⁴ Yabaka: Simo owa phekye yo nkombo ya Petelo, Andele ηwana nyango na Simo, Zake, Yoane, Filipe, Batelemi, ¹⁵ Matiye, Toma, Zake ηwana wa Alifa, Simo owa ingomba sa baatembela mokyisi ηwa be, ¹⁶ Yuda ηwana wa Zake, na Yudasi Isikaliyota, owa ungyaka Yesu.

Yesu kateya, kabikya na baa malosi

¹⁷ Yesu amba ya uta ngomba yo na batoma be, amba ya kye teme o elele yonyo eya langyema. Baekosi bee baikye babaka wamo. Yabaka wamo na moluku ηwa bato mwikye bautaka o Yuda mobimba, bautaka o Yelusaleme na o nkyisi ya mbale ya Tula na Sidona. ¹⁸ Bato bayakaka pho ya iya oka Yesu na iluka ibika na malosi ma be. Bato babaka batungyisame

na malobo mabe, na bee babikaka. ¹⁹ Bato baso balukaka ikuma Yesu pho phembo yaabaka kytokolo ne yabaka kyibabikya bee baso.

Nkonzo na ngongo

²⁰ Emba Yesu amba kyeka baekosi be, amba ya wo na bee yokye: «Nkonzo na bee baali babola, pho Bokonzi pha Nwaphongo boli pha bee!

²¹ Nkonzo na bee bali na nzala unyamwa eye, pho wa mozwa ntoma ya izaa nzikye.

Nkonzo na bee baalele unwanwa eye pho wamoekye!

²² Nkonzo na bee bo bato baeyine, bo baele na bo baambe etola, bambe tanga mankombo ma bee na bofe

pho koanole Nwana wa Moto.

²³ Sepela ba na esengo mokolo ηwa moya maphoo mamana, pho iphuti siinene sieziya o ikolo.

Oebe ofokye bankoko ba bee banyokoko baimosi ba Nwaphongo nde bomo.

²⁴ Kasi ngongo ya bee bato ba ezwele pho ombozwa esengo ya bee wawa o se.

²⁵ Ngongo ya bee baali na iso isengyesi na bee wawa o se unwanwa eye, pho wa mowa na nzala.

Ngongo ya bee bato baekye unwanwa eye,

pho wamoba o elesi wamba na lela,

²⁶ Ngongo ya bee bo bato baso baewole na bolaa;

bankoko ba bee bakyelaka nde babona na baimosi ba bole.»

Zinga banguna ba bee

²⁷ «Kasi na wo na bee baanzokye: Zinga banguna ba be, kyela bolaa na bato baaeyine, ²⁸ imela bolaa na bato baeyimele bofe, bondele Nwaphongo pho ya bato baaenyokolo. ²⁹ Bo moto aewandi engyete o mpakato eya bowe, kula molaalela na mpakato eya boloo. Bo moto aebolosi munkoto ηwa we, omole kapke na ena simisi.

³⁰ Kabela moto munsɔ okoeyongye ekpele. Ka bo moto akpe epkele ya we, sakula eonga. ³¹ Kyela na basuu ikyizingye we obokye baekyele yango. ³² Bokozingye nde bato baezingye, wamba zwa iye? Pho na bato ba masumu bazingye baabazingye. ³³ Ka bokokyele bolaa nde na bato baaekyele bolaa, wamba zwa iye? Na bato ba masumu bakyele nde bomɔ. ³⁴ Ka bokobekya nde na baaebe we obokye bamoebuyisa, wamba zwa iye? Na bato ba masumu babekya bebi na beɛ bato ba masumu phɔ baababuyisa ndengye eebabekyakyi be. ³⁵ Ka beɛ, zinga banguna ba beɛ, obakyele bolaa, bekya salemela obokye baabekye we bamoebuyisa. Emba wamozwa iphuti sinene, wamba baa na bana ba Nwaphongo Owa Ikolo. Pho yo ali molaa phɔ ya bato bate baaphe melesi na bato baa nkamba. ³⁶ Okyelaka bato ngongɔ bokokyele ango wa beɛ bato ngongɔ.»

Sasambisa bebi

³⁷ «Sasambisa bebi, etebaesambisa me. Sanyete bebi, etebaaenyete me. Limbisa bebi, bamoelimbisa me. ³⁸ Kabela bebi, bamoekabela me. Bamotonza banyanzima ba beɛ, baa bainisa, baabanyingyinya phɔ batonde na bolaa. Pho, bamoekabela nde bookokabele we bebi.» ³⁹ Yesu ambakula bakpelela ete yokye: «Moto owa phɔɔ miyo takokyi iteya nwebi ne owa phɔɔ miyo nzela. Pho beɛ basɔ babale bamokye kaa o ifela, teli bomɔ? ⁴⁰ Moekosi na monomɔ taalekye molakyisi we na mayele. Kasi moekosi munsɔ oteye beɛ na bolaa kabutwe nde booli molakyisi we.»

⁴¹ «Pho ya'ye kowene mungalala mooli o ziyo sa nwebi na we, kasi ete ya nwete eli o ziyo saka ya we toewene? ⁴² Ndengye'ye okokyi iwɔ na nwebi na we obokye: "Nwebi, le naemanya mungalala mooli o ziyo sa we", kasi toowene ete ya nwete

eli o ziyo saka ya we? Moto wa bolɛ, taamanya ete ya nwete eli o ziyo sa we, emba wamowene na bolaa phɔ ya imanya mungalala mooli o ziyo sa nwebi na we.»

Nwete na mbuma ya nwango

⁴³ «Nwete molaa temoobote mbuma mbe, na nwete moobe temobote mbuma ndaa. ⁴⁴ Nwete na nwete bamoebe nde na mbuma ya nwango. Tebaa imbe mbuma ya fige o nzete yaa milɔ, tebaa nɔko mbuma ya vinyɔ o nkaa. ⁴⁵ Moto o molaa katokɔɔ maphɔɔ malaa maute o ndondo ye. Moto o moobe katokɔɔ maphɔɔ maabe maute o ndondo ye. Pho iso iikyitɔɔ o munokɔ nwa moto kyiute nde o ndondo ye.»

Mangambi mabale

⁴⁶ «Pho ya'ye beɛ kombangye: "Nkolo, Nkolo", kasi tokyele ikyi wɔ nga? ⁴⁷ Na moeteya moto owa ulana na moto okoye oka nga, kaokye maphɔɔ ma nga kambe na matosa. ⁴⁸ Alulana na moto okotongye ingambi, aimi mbongu nzindo, akyesi mabanga o motema. Ambitata itonga o ikolo sa mabanga me. Waaya mpela enene, maa ma ebale matombi, maesi ya koma nɔnɔ o sina ingambi. Kasi temaiki siuwola phɔ inganbi me satongamaka na bolaa. ⁴⁹ Ka moto okokye maphɔɔ ma nga kasi tamatosa, aulana na moto monomɔ katongye ingambi nde o ikolo sa manyete sa ima mbongu ya inyosa mabanga. Waaya mpela, ingambi sizindi, sikaa nde mbala yɔnɔyɔ siuwo sisɔ sisɔ.»

7

Yesu abikye Moombo wa mokonzi nwa Batuluku

¹ Waaunva Yesu iwɔle bato maphɔɔ mamana, ambaka ya kyende o Kapalanauma. ² Omɔɔ, mokonzi nwa batuluku ba Loma abaka na moombo owa loboko yo zinga. Moombo me abaka na bolosi pha iwa. ³ Waaoka

mokonzi nwa batuluku me simo ya Yesu, amba ya motomela banaa bakumu ba bayuda pho ya ikye wo ne obokye aya bikya moombo we. ⁴ Waakoma bakumu oka Yesu, bamba butwa inyingonela ne bekwe: «Moto oolotomi oyo ali molaa, akokyi obokye omosungye ⁵ pho kazingye bato ba banga, eli na yo moto owa lotongyela Ingambi sa losambo.» ⁶ Bobele Yesu amba ya kye yo na bankumu baatomaka be. Waakoma yo phenephe na ingambi, mokomzi nwa batuluku aesi ya toma bebi ne pho bakye wo na Yesu obokye: «Nkolo, le mitungyisa. Siikiyi longobana obokye onyolo o ingambi sa nga. ⁷ Yango mena naloti iya nga mampenza oka ya we. Kasi wo nde lowoo lonolo, moombo wa nga amobika. ⁸ Nga na tosa bakonzi ba nga, naambi na ba na batuluku baa kambe nga. Bo nawoo na monomo na bee ngakye: “Kyende”, ka kyende, bo naani woo na ooyoko ngakye: “Yaka”, kaye. Bo na woo na moombo wa nga ngakye: “Kyela bobo”, kakyele nde bomo.» ⁹ Waaoka Yesu maloba mamana, amba sepela na mokonzi nwa batuluku. Amba ekola boo oka bato baabaka bamobengye, amba wo na bee yokye: «Na wo na bee ngakye naino siweni ianola sa ndengye'ye ebe na o bato ba Isalayele.» ¹⁰ Waaya butwa bato baatomaka bee o ingambi sa mokonzi nwa batuluku, baya kye zwa moombo me abikiyi.

Yesu abikyee nwana wa bozengye

¹¹ Bobele Yesu amba yakye o mokyisi muunene monomo nkombo ya nwanjo Naina. Baesi bee na bato basuu baikye baakyendekye ne. ¹² Waakoma yo phenephe na ifala, baesi ya vana na bato bakyende kunda moto o malita. Yabaka nwana wa lele nde monomo wa nwanjwasi bozengye. Bato baikye ba mokyisi bakye kye mi moukya. ¹³ Waa wene Yesu nwanjwasi me,

amookaka ngongo, amba ya wo ne yokye: «Le ilela.» ¹⁴ Yesu amba ya susinya, amba ya kuma ena ephomba. Bato baaephilaka bamba ya teme. Yesu amba ya wo yokye: «Munzenga, na wo na we, langwa!» ¹⁵ Mowee amba ya zala, abuto iwo. Yesu amba ya mobuyisa nyango. ¹⁶ Bato baso bailaka na boikye, bamba butwa iwo bekwe: «Moimosi munene atokosi onte ya banga! Nwaphongo aesi na ya bikya bato be!» ¹⁷ Emba ngambo ya Yesu yamba tambula mboka eso tee nono o Yuda mofimba na o nkyisi yaa mambale pho ya lowo laakyelaka yo.

Motuna nwa Yoane Mobatise

¹⁸ Baekosi ba Yoane bamba kye moimola maphoo maso. Emba Yoane amba ya banga babale mi baekosi be. ¹⁹ Amba ya batoma oka Yesu pho ya ikye motuna obokye: «Eli we Masiya ookoye ndee toziya mosuu?» ²⁰ Waakoma bee oka Yesu, bamba ya wo ne bekwe: «Yoane Mobatise alotomi pho ya iya etuna obokye “eli we Masiya ookoye ndee toziya mosuu?”» ²¹ Nde o sina imbele me, Yesu abaka kabikya bato baikye na malosi ma be, na bileme ba bee na bato ba malobo mabe, na baapholo miyo. ²² Emba Yesu amba ya buyisa batima ba Yoane yokye: «Kyende kye imola Yoane maphoo maso maaweni bee na maokyi bee; bato baapholo miyo baweni, bato baatono makolo batambusi na bola, bato baa maba babikiyi, bato baaloko baokyi, bawe baako, babola baokye Simo Elaa. ²³ Esengo na moto owamoba sabungya ianola se pho ya nga!»

Yesu kawo pho ya Yoane

²⁴ Waabutwa batoma baatomaka Yoane, Yesu amba ya butwa ituna bato baabaka wamo pho ya Yoane yokye: «Be okyekyi kyela iye o bokye? Nwana njetete kanyingane na ewele? Phe. ²⁵ Ka okyekyi kyeka iye? Moto alati bitobu bilaa?»

Bato baalate bitobu bilaa na baali na ezwele baḅe o mangambi ma ḅakonzi. ²⁶ Ka oombakyi kye kyeka iye, moimisi? Εε, na wɔ na ḅεε, yo alekyi na moimosi. ²⁷ Phɔ Yoane eli moto ookowɔ buku pha Nwaphongo phɔ ye ḅobo: “Nwaphongo awɔ yokye: Namotoma tima ya nga o ḅoo pha we phɔ ya iebongyisela nzela.” ²⁸ Nawɔ na ḅεε nga kye onte ya ḅato ḅasɔ baabotama na ḅwanḅwasi, tewali moto oolekyi Yoane, kasi moto oolekyi ḅokyikyɔ o ḅokonzi pha Nwaphongo, yo mɔna alekyi Yoane.»

²⁹ Bato ḅasɔ na ḅaphutise ḅa mputi ḅamba mooka, ḅamba ya anola obokye Nwaphongo ali na ḅosembo, ḅamba ḅatisama na Yoane. ³⁰ Kasi ḅafalisayi na ḅateye ḅa mibeko teḅaika anola yaa zingaka Nwaphongo phɔ ya ḅe, ḅamba na le iḅatisama na Yoane.

³¹ Yesu ambakula wɔ yokye: «Bato ḅa lolɔ eye, naabaulinya na nza? ³² Baulana na ḅana ḅazasi o munsongɔ, ḅayokɔ ḅawɔ na ḅebi na ḅεε ḅekye: “Toeyulelesi iphengo, toikyɔ bina; toetubesi meembo ma elesi, ḅεε toikyɔ lela!” ³³ Phɔ Yoane Mɔḅatise aesi, taaze mapa, taanywe maleku, ḅεε ḅekye: “Ayeya.” ³⁴ Ka Nwana wa Moto aniyaa, kaze kanywe, ḅεε ḅekye: “Kyeka moto ookoumunya nde iza na inywa; ali ekamba ya ḅaphutise ḅa mputi na ḅato ḅaa masumu.” ³⁵ Kasi zebi silaa siebane oka ḅato ḅaasianole.»

Yesu anyɔsi o ingambi sa Simo mofalisayi

³⁶ Mofalisayi mɔnɔmɔ amba ya ḅanga Yesu obokye akye zaa oka ye. Yesu amba ya kyende omɔɔ, amba ya zala o mesa. ³⁷ Nwanḅwasi mɔnɔmɔ wa ndumba abaka o mokyisi me. Waaoka yo obokye Yesu ali o ingambi sa mofalisayi, amba ya na molangyi mɔnɔmɔ ḅwa motiya motondi na malasi. Bakyelaka molangyi me na iḅanga sibangye ḅεε alabata. ³⁸ Amba ya temε o sima ya Yesu, o makolo

me. Abaka kalele, abuto inyɔbibisa makolo ma Yesu na mbembe ye, kambe ikunyola na suwe ye, kambe mayamba, amba masweya malasi. ³⁹ Waawene mofalisayi owa ḅangaka Yesu ḅabona, amba miwɔle yokye: «Bo moto oyo abakyi owaakolo moimosi, nde aebi obokye ḅwanḅwasi ookomokume oyo ali ndumba.» ⁴⁰ Emba Yesu amba ya wɔ na mofalisayi yokye: «Simo, nali na ḅwana lowɔɔ wa iewɔle.» Simo amba ya wɔ ne yokye: «Moteye, wɔɔ.» ⁴¹ Emba Yesu yokye: «Moto mɔnɔmɔ abekyaka ḅato ḅabale ḅaphalanga. Mɔnɔmɔ abekaka nkama itano ya ḅaphalanga ḅa bibende, oyokɔ abekaka makoo matano ma ḅaphalanga ḅa bibende. ⁴² Kasi waaba ḅεε sakoka iita ena mbongɔ, amba ḅalimbisa ḅεε ḅasɔ ḅabale. Onte ya ḅεε ḅasɔ ḅabale, owa molɔḅɔ zinga moto obalimbise na mbongɔ nza?» ⁴³ Simo yokye: «Phɔ ya nga, naumunya obokye eli olimbise ḅεε na mbongɔ enene.» Yesu amba wɔ ne yokye: «Olongyi.»

⁴⁴ Amba miekpinya oka ḅwanḅwasi me, amba wɔ na Simo yokye: «Oweni ḅwanḅwasi oyo? Nanyɔsi o ingambi sa we, toikyɔ mpe maa maikunyola makolo. Kasi yo, akunyosi makolo ma nga na mbembe ye, ambi ya maɔlɔlɔ na suwe ye. ⁴⁵ Toikyɔ nyangyela, kasi yo, tata oonyɔsi nga wawa, kaina ḅebe makolo ma nga. ⁴⁶ Toikyɔ nsweya malasi o moto, kasi yo, answeya malasi o makolo. ⁴⁷ Yango mena nawɔ na we ngakye lozingo le lonene oka nga loweninye obokye masumu me maikye maso malimbisami. Kasi ootoikyɔ ḅεε limbisa na maphɔɔ mabe maikye, taaweninya lozingo loikye.» ⁴⁸ Emba Yesu amba ya wɔ na ḅwanḅwasi me yokye: «Masumu ma we malimbisami.» ⁴⁹ Baabaka ḅaze ne ḅabuto imituna ḅekye: «Moto oyo ambi ḅa nza phɔ ya ilimbisa na masumu?» ⁵⁰ Yesu amba ya wɔ na ḅwanḅwasi me yokye: «Iandola sa we siebikye. Kyende na

bolaa.»

8

Babasi baakyekye mi baa na Yesu

¹ Sima, Yesu amba kyende o nkyisi iinene na inkyiky, kakye miteya na ikye miimola Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo. Baekosi iko mbuka babale bakyeke mikye ne, ² na babasi basuu baabikya yo na malobo mabe na malosi. Yabaka Maliya, okobangye bee Maliya ma Magadala, owa tokoloko bee malobo mabe sambo, ³ Zaani nwasi wa Kuza, monomo wa bato baakyele etoma na Elode Atipasi, Suzani na basuu baikye, bee baso basungaka Yesu na baekosi bee na mbolo ya be.

Ete ya mophikiyi

⁴ Bato baikye bakyeke miuta o nkyisi iinene ba yakaka oka Yesu. Emba Yesu amba bakpela ete eye: ⁵ «Moto monomo akyekye phika ndemo o inzabi se. Waaba yo kakye miphika, ndemo iyo ko yakaka o nzela. Batambusi baikyiti, manyosi baikomosi. ⁶ Ndemo iyo ko yakaka o manyete mali na mabanga, itokosi, kasi inyiti pho teizwe mpiyo. ⁷ Ndambo ya ndemo iyo ko yakaka onte ya milo. Nzete ya milo ikosi molongo na ndemo me, kasi milo miiketitise. ⁸ Ndambo ya ndemo iyo ko yakaka o manyete malaa. Ikosi, iboti mbuma mikama na mikama.» Yesu amba kula wo yokye: «Ooli na matoo ma ioka, aokye.»

Pho ya'ye Yesu kateya na bite

⁹ Baekosi ba Yesu bamba ya motuna bekye: «Ete mena kyelukye iwɔ bo?» ¹⁰ Amba babuyisa yokye: «Bee, Nwaphongo aephe iyeba ba sekyele ba bokonzi phe, kasi bato baayoko baokye nde na bite. «Pho bakyeke kasi tebaawene, baokye kasi tebaasolo.»»

Yesu kalimbole ete ya mophikiyi

¹¹ Yesu amba ya wo na baekosi bee yokye: «Okyemela ntina ya ete

me; ndemo, eli iloba sa Nwaphongo. ¹² Nzela eli bato baaokye iloba. Kasi Zabulu kaye, kaya manya iloba o mandondo ma bee pho bee saanola, bee saamba na bika. ¹³ Manyete maangana na mabanga, eli bato baokye iloba sa Nwaphongo, ba sianole na nkyisa, kasi iloba me tesili na nkanga. Baanole nwana imbele, sima waaye nkaka bale sina iloba. ¹⁴ Ndemo yaa kaa onte ya milo eli iloba sa Nwaphongo siokye bato, kasi matungyisi, na ezwele na bisengo ba mokyisi kyi baphembya, emba mbuma ya bee kyiukwe nde bouko. ¹⁵ Ndemo yaa kaa o manyete malaa eli iloba sa Nwaphongo siokye bato na ndondo yonyo. Basibombe, bambe na phila ianola sa bee nono waabote bee mbuma.»

Ete ya tala

¹⁶ «Moto bo alose tala, taaekukya na katini naa taaenyosa o se ya ntangye. Kasi kaeteye o ikolo pho bato baso baanyolo o ingambi bawene na bolaa. ¹⁷ Mapho maso maa bombama mamowenene o phaa o minyo ma bato, na mapho ma sekyele mamobana. ¹⁸ Nde koebe na mookyelesi nwa bee nwa mapho! Pho, moto ooli na nwana epkele baamobakyisela. Kasi moto ooli pha, bamobololo na nwana ndambo obakye ne.»

Nyango wa Yesu na banaa nyango na Yesu

¹⁹ Nyango wa Yesu na bana nyango na Yesu bayakaka ya mokyeka. Kasi te baikaka koka ikoma wali yo pho ya boikye pha bato. ²⁰ Bamba ya imola Yesu obokye: «Nyongo na banaa nyongo bali o ibanda, bazingye iyewene.» ²¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mama na banaa mama eli bato ba okye iloba sa Nwaphongo, bambe na sikyelela.»

Yesu azibise eweεε na kanda

²² Mokolo monomo Yesu amba ya baa o vato yo na baekosi bee. Amba

ya wɔ na bɛɛ yokye: «Tokatisa o mbale ya mokukulu n̄wa maa manene muna.» Bamba ya kyende. ²³ Waaba bɛɛ bakatisa, Yesu aesi ya lala ebu. Mbala yɔnɔyɔ, eweele ekusi etati ikyela o maa maanene, maa mabuto inyɔlɔ o vato. Babuto miiwaa. ²⁴ Baekosi bamba ya susinya oli Yesu, bamba moumola bɛkye: «Moteye, Moteye, tomowa!» Waaumwa Yesu, amba ya zibisa eweele na kanda, sakɔkɔ iesi yaema. Maa maamba ya butwa bɔse. ²⁵ Yesu amba ya wɔ na baekosi yokye: «Ianola sa bɛɛ sili wa?» Kasi bawenekye bɔɔbɔ, bamba kamwa, bamba wɔnɔ bɛɛ na bɛɛ bɛkye: «Moto oyo ambi ba nza? Kaambya mitindo, na eweele na maa kyi-mookye!»

Yesu abikye moto ooli na malɔbɔ mabe

²⁶ Bobele bamba ya koma o mokyisi n̄wa Genesalete moli o mokukulu n̄wa maa ma Galileya. ²⁷ Waa abwa Yesu o vato, moto monɔmɔ wa mokyisi mɛ aesi ya mobenga. Moto mɛ abaka na malɔbɔ mabe. Tata kalakala, taalate na bitobu, taabe na o ingambi, kasi kabe nde o malita. ²⁸ Waawene moto oli na malɔbɔ mabe Yesu, amba ya anwana n̄wange, amba yakaa o makolo mɛ, amba ya wɔ na bokusi yokye: «Yesu Nwana wa Nwaphongo owa Ikolo, nga na wɛ lowɔ iye? Na ongye na wɛ, sankyela bobɛ!» ²⁹ Awɔkɔ babona phɔ Yesu awɔkɔ na bolɔbɔ bobɛ obokye botɔkɔlɔ. Bolɔbɔ phabaka bomoakya mbala nzikye; emba babaka bamokangye na munyɔlɔlɔ na mabɔkɔ na makolo, kasi mbala iso abaka kabile muna munyɔlɔlɔ, emba bolɔbɔ mɛ phabaka bomovakye o bokye. ³⁰ Yesu amba ya motuna yokye: «Nkombo ya wɛ nza?» Amba ya anola yokye: «Nkombo ya nga Boikye». Awɔkɔ babona phɔ malɔbɔ mabe maikye mamunyɔlɔkɔ. ³¹ Malɔbɔ mɛ

mamba nyingonela na Yesu mɛkye: «Salovaka o ibela siinene siizindo!»

³² Yabaka wamɔ bokanda bonene pha mangulu mabaka makye miluka ntoma ya iza o ngomba. Malɔbɔ mabe mɛ mamba ya wɔ na Yesu obokye: «Olole tonyɔlɔ o mangulu mama!» Yesu amba maanolela.

³³ Mbala yɔnɔyɔ malɔbɔ mabe mambatɔlɔ oka moto mɛ mambakye nyɔlɔ o mangulu. Bokanda pha mangulu bɔsɔ phaamba ya uta o ikolo sa ngomba nɔnɔ wakye phango mivaka o ebale nɔnɔ waazinda mango. ³⁴ Waawene babanze ba bokanda pha mangulu lowɔ lolekaa, bamba ya lota mambangu, bamba kye imola simo mɛ o Genesalete na o nkyisi yaa mambale. ³⁵ Bato bamba ya kye kyeka lowɔ lolekaa. Waakoma bɛɛ waali Yesu, bamba ya zwa moto ootɔkɔsi bɛɛ malɔbɔ mabe azasi o makolo ma Yesu, alati bitobu, abuto na bolaa. Emba bato bamba iila. ³⁶ Baawenekye masɔ malekaa, bamba ya imola bɛbi ndenge ebikyi moto oobakyi na malɔbɔ mabe.

³⁷ Emba bato basɔ ba Genesalete bamba ya onga na Yesu obokye amane o mokyisi n̄wa bɛɛ phɔ babaka na bɔɔbɔ. Yesu amba ya kpela o vato nɔnɔ waabutwa yo.

³⁸ Moto owatɔkɔlɔkɔ bɛɛ malɔbɔ mabe amba onga na Yesu yokye: «Bo ozingyi, le nakyende na wɛ!»

Kasi Yesu amba wɔ ne yokye:

³⁹ «Butwa oka ya wɛ! Kye imola iso ikyesi Nwaphongo phɔ ya wɛ!» Bobele moto mɛ amba ya kye mimola o mokyisi munso maphɔ maakyesi Yesu phɔ ye.

Yesu abikye Nwana wa Yailo na nwan̄wasi owa bolɔsi pha malongo

⁴⁰ Waabutwa Yesu o mokukulu moyɔkɔ n̄wa maa maanene, bato baikye bamba ya moyamba phɔ babaka bamoziya. ⁴¹ Moto monɔmɔ nkombo ye Yailo, mokonzi n̄wa ingambi sa makyita, amba ya mivaka o makolo ma Yesu aesi ya onga Yesu obokye aye o ingambi

se. ⁴² Pho nwana we nde monomo wa nwanwsi, wa mbula iko mbuka ibale ali nde mowe. Waaaba Yesu kakyende omo, bato baikye ba mokatitisa mboka eso sa bongo itambula.

⁴³ Nwanwasi monomo owa bolosi pha malongo afaka wamo. Mbula iko mbuka ibale malongo mafaka mamotokolo nde botokosi satenya. Aunvaka mbolo ye iso yaabaka ne pho ya iphuta ba muunganga, kasi na moto monomo taika koka imobikya. ⁴⁴ Amba yaa o sima ya Yesu, aesi yakuma songye ya etobu ya Yesu, mina wamo, malongo maesi ya tenya. ⁴⁵ Yesu amba yatuna yokye: «Oonkumi nza?» Baso bamba anola bekye banga phe. Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, eli bato baikye baezingyi, baa ekatitise.» ⁴⁶ Kasi Yesu yokye: «Moto monomo ankumi, pho naokyi phembo etokosi o nzoto ya nga.» ⁴⁷ Nwanwasi aesi ya wene obokye bamoebi. Na itekyenene sisu, amba ya kye mivaka o makolo ma Yesu. O boo pha bato baso amba ya moimola ntina eemokumi ne na boobikyi yo. ⁴⁸ Yesu amba ya wo ne yokye: «Nwana wa nga, ianola sa we siebikye, kyende na bolaa.»

⁴⁹ Waaaba Yesu kawo babona, moto monomo ambauta o ingambi sa Yailo, mokonzi nwa ingambi sa makyita. Amba ya wo ne obokye: «Nwana wa we wa wanwasi awee, sakula tungyisa Moteye» ⁵⁰ Kasi Yesu afaka kamookye boko wo yo. Amba wo na Yailo yokye: «Saila, ba nde na ianola, nwana wa we amobika.» ⁵¹ Waakoma Yesu o ingambi sa Yailo, taikaka anola obokye bato basuu banyolo ne, manya nde Petelo, Yoane, Zake na ango na nyango wa nwana. ⁵² Bato baso babaka balele na imiima pho ya nwana. Emba Yesu amba ya wo na beke yokye: «Beke salela! Taikyi waa, alasi nde ebu.» ⁵³ Kasi bato bamba moekye. Pho baefaka obokye nwana ambo waa. ⁵⁴ Kasi Yesu amba mophila o eboko, amba

anwana yokye: «Nwana, inwa!» ⁵⁵ Nwana akuli butwa na bomoo, aesi ya unwa. Emba Yesu amba ya wo na beke obokye bamophe ntoma ya izaa. ⁵⁶ Baboti ba nwana bakamwaka na boikye kasi Yesu amba bakatela obokye beke saimola na moto maphoo maalekaa.

9

Yesu atomi baekosi iko mbuka babale
(Matiye 10.5-15; Malako 6.7-13)

¹ Yesu amba ya angyinya baekosi iko mbuka babale. Amba ya baphe mwiya na bokonzi pha itokolo malobo maso mabe na ibikya malosi. ² Sima, amba batoma ikye mimola Bokonzi pha Nwaphongo na ikye mibikya bato ba malosi. ³ Amba ya wo na beke yokye: «Ookokye beke o imbanga, saphila ekpele na yonoyo: Ebe motuu, ebe ikuba, ebe ntoma, ebe na baphalanga. Moto na monomo saphila basimisi babale. ⁴ Bo baeyambi o ingambi sonoso, obee nde wamo tee nono waamumana beke o mokyisi me. ⁵ Ka bo bato ba mokyisi monomo tebaeyambi, mana o mokyisi me, lasa mobulubutu nwa mokyisi nwa beke mooli o matambe ma beke pho ya ibaweninya obokye bakyesi bofe.» ⁶ Emba baekosi bambaba ya kyemde, baesi ya lekana o nkyisi iso ikye miimola Simo Elaa na ikye mibikya bato ba malosi.

Elode kamitune pho ya Yesu
(Matiye 14.1-12; Malako 6.14-29)

⁷ Mokonzi Elode aokaka maphoo maso malekane. Malondo mambaunva ne. Pho bato bakyi bawoko pho ya Yesu obokye: «Eli Yoane Mobatise akundoo.» ⁸ Bana bekye: «Eli Eliya atokosi!» Baayoko bekye: «Eli monomo na baimosi ba Nwaphongo akundoo!» ⁹ Kasi Elode yokye: «Yoane, nga mampenza namotena moto. Kasi moto ookokule oka nga na ngambo

eso oyo nza?» Yango mena Elode alukaka iwene Yesu.

Yesu azeye bampele nkoto itano (Matiye 14.13-21; Malako 6.30-44; Yoane 6.1-14)

¹⁰ Waaya butwa be, batoma bamba ya imola Yesu maphoo maso maakyelaka be. Yesu amba ya kye na bee o mokyisi moobangye bee Betesaida. ¹¹ Kasi waaeba bato obokye akye, bato baikye bamba mobenga. Yesu amba bayamba, amba butwa ibawole pho ya Bokonzi pha Nwaphongo na ibikya babaka na phowa ya ibika. ¹² Wa tata ikoma nkoko, batoma iko mbuka babale bamba ya wali Yesu baesi ya wo ne obokye: «Buya bato baso pho bakyende o nkyisi yaa mambale na oka bato baali o manzabi, pho bakye luka bilangyi na ntoma ya izaa. Pho wawa toli mi elele ya bokye.» ¹³ Kasi Yesu amba ya wo na bee yokye: «Bee mampenza o baphe ntoma ya izaa.» Baekosi bekye: «Toli nde na mapa matano na swe ibale bobele. Ozingyi obokye tokye omba ntoma ya izaa pho ya bato baso baba?» ¹⁴ Bampele phenephe nkoto itano babaka wamo. Yesu amba ya wo na baekosi yokye: «Obazasa bifoko bifoko ba bato mako matano matano.» ¹⁵ Baekosi bamba kyela nde bomo, bamba zasa bato baso. ¹⁶ Yesu amba ya kpa mana mapa matano na swe ibale. Amba ya tomba miyo o ikolo, apambosi mapa na ina swe. Amba ya makyese, amba ya phe baekosi bee pho bakabele bato. ¹⁷ Bato baso bamba zaa, bamba oka. Bamba ongo bikyesi bya otwaka be, bamba tonza banyanzima iko mbuka babale.

Petelo awo yokye Yesu ali Masiya (Matiye 16.13-19; Malako 8.27-29)

¹⁸ Mokolo monomo Yesu na baekosi bee bakyeke bondele o elele yonyo ya indende. Yesu amba ya batuna yokye: «Bato bawo obokye nga nali nza?» ¹⁹ Baekosi bamba ya mobuyisa bekye: «Bakyi

bawo bekye: «Iwe Yoane Mobatise, bana bekye: Iwe Eliya, baayoko bane wo bekye: Iwe oli monomo na baimosi ba Nwaphongo baa phanza akundoo.»» ²⁰ Yesu amba ya batuna yokye: «Ka bee, kowo obokye nga nali nza?» Petelo amba ya buya yokye: «Iwe oli Masiya owa lotomela Nwaphongo.» ²¹ Yesu amba bakatela na bokusi obokye bee saloimola na moto. ²² Emba Yesu amba ya bakysisa yokye: «Nwama wa Moto asengyesi ioka bolosi boikye. Bankumu, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba mibeko baamolae. Baamoboma. Kasi o sima ya nkolo iyato, amokundwa.»

Ndengye ya ibenga Yesu

²³ Sima, Yesu amba ya wo na bato baso yokye: «Bo moto kazingye imbenga, ale iumunya pho ya nzoto ye, anyanya ekulusu ye mokolo na mokolo ambe mbenga. ²⁴ Pho, moto ozingyi ibikya bomoo phe aabobungya. Kasi moto owa mobungya bomoo phe pho ya nga aabobikya. ²⁵ Bo moto azwe ezwele ya mokyisi munso, kasi bo ambi bungya bomoo phe naa ani booto yo mampenza, amozwa itomba iye? ²⁶ Bo moto kaokye soo pho ya nga na pho ya maloba ma nga, inga Nwana wa Moto, na nga namooka soo pho ye me, waamoya nga na nkyemo ya nga, na eyaaka Tata na eyaaka banze basantu. ²⁷ Nde phele na wo na bee ngakye bana o nte ya bee bali wawa ete bawe phanza saika wene Bokonzi pha Nwaphongo.»

Petelo, Yoane na Zake baweni Yesu o nkyemo ya Nwaphongo (Matiye 17.1-8; Malako 9.2-8)

²⁸ Nkolo nwambi sima ya maphoo mamana Yesu amba ya kpa Petelo, Yoane na Zake amba ya baa na bee o ikolo sa ngomba pho ya ibondele. ²⁹ Waaba Yesu kabondele, boo phe phamba ya butwa ndengye esuu, na bitobu bee bamba ya butwa bitane pepe. ³⁰ Mbala

yɔnɔyɔ, bato babale babutwaka basolole na Yesu, yabaka: Mose na Eliya, ³¹ babawenekye balungami na nkyemɔ eya ikolo. Mose na Eliya babaka bawɔnɔ na Yesu phɔ ya mowesi nwa mokye yo waa o Yelusaleme. ³² Petelo na bebi ne bawaka na ebuu. Waaumwa be, bamba ya wene nkyemɔ ya Yesu na bato babale babaka batemi ne. ³³ Imbele saluka Mose na Eliya iika Yesu, Petelo amba ya wɔ na Yesu yokye: «Moteye, eli bolaa obokye toikale wawa. Tomotonga ndalaku iyato: Mɔnɔmɔ phɔ ya we, mɔnɔmɔ phɔ ya Mose, mɔnɔmɔ phɔ ya Eliya.» Kasi Petelo taikaka eba yaabaka yo ka wɔɔ. ³⁴ Waaba Petelo kawɔ babona, ipata sɔnɔsɔ siesi ya baziba. Waa baziba impata, baekosi bawenekye bɔɔbɔ. ³⁵ Uta o ipata, nwesi mɔnɔmɔ nwaokanaka mowɔ obokye: «Oyo ali Nwana wa nga, oosi nga, omookye!» ³⁶ Waaunva iokana nwesi mamuna, baweni Yesu nde yo mampenza. Baekosi baesi ya ikala bose, mi nkolo me, tebaikaka imola na moto maphɔɔ maawenekye be.

Yesu abikye munzenga mɔnɔmɔ ooli na bolɔbɔ boɔbe
(Matiye 17.14-18; Malako 9.14-27)

³⁷ Sima ya mokolo mɔnɔmɔ, Yesu na baekosi be be baato bamba ya uta ngomba. Moluku nwa bato moikye nwaamba yakye vana ne. ³⁸ O nte ya moluku nwa bato babana, moto mɔnɔmɔ abaka kaanwane yokye: «Moteye, naebɔndi, okyeye nwana wa nga wa lele, phɔ ali nwana wa nga nde yo mɔnɔmɔ! ³⁹ Mbala nzikye bolɔbɔ boɔbe bomoakya, nwana kabutwe ianwana, bomunyingyinya na bokusi, kabutwe itokolo lulu o munɔkɔ, bomunyokolo emba teboomane ne bomanela. ⁴⁰ Naongakye na baekosi ba we obokye batokolo bolɔbɔ me, kasi tebaikye bokoka.» ⁴¹ Yesu amba ya wɔ yokye: «Be bato babe na baazanga ianola. Nasengyesi iba

na be na ikanga motema phɔ ya be tee nɔnɔ imbele iye?» Emba amba ya wɔ na moto me yokye: «Yaka na nwana wa we wawa.» ⁴² Waakoma nwana phenephe na Yesu, bolɔbɔ boɔbe phaamba movaka o se, phaamba munyingyinya na bokusi. Kasi Yesu amba ya phaphala na bolɔbɔ boɔbe me, amba bikya nwana, emba amba mobuyisa ango. ⁴³ Bato basɔ bamba kamwa na bonene pha Nwaphongo.

Yesu akuli imola iwa se
(Matiye 17.22-23; Malako 9.30-32)

Waaba bato basɔ bakamwe na masɔ makyele Yesu, Yesu amba ya wɔ na baekosi be yokye:

⁴⁴ «Oka na bolaa maphɔɔ mamowole nga unwanwa eye: Bamoungya Nwana wa Moto o mabɔkɔ ma bato.» ⁴⁵ Kasi baekosi tebaikaka eba ntina ya maphɔɔ mamana. Mayele ma be temaikaka ingwa phɔ ya isɔsɔlɔ, bambaka na lota ituna Yesu ntina ya lowɔ me.

Olekyi bebi na ngambo nza?
(Matiye 18.1-5; Malako 9.33-37)

⁴⁶ Mokolo mɔnɔmɔ, baekosi bamba yaika ziko phɔ ya iyeba nza oolekyi bebi na ngambo. ⁴⁷ Yesu aebaka maumunya ma be. Amba ya kpa nwana mɔnɔmɔ oo mokye, amba ya moteye phenephe ne. ⁴⁸ Amba ya wɔ na be yokye: «Owa moyamba nwana oyo na nkombo ya nga, mena anzambi nga mampenza. Ka oonzambi, ayambi na moto owa ntoma. Phɔ oolekyi mokye onte ya be basɔ, yo mɔnɔ oolekyi na ngambo.»

Otoo eyine ali mbale na be
(Malako 9.38-40)

⁴⁹ Yoane amba ya wɔ na Yesu yokye: «Moteye, toweni moto mɔnɔmɔ katokolo malɔbɔ mabe na nkombo ya we. Tounvakye mokatela phɔ taebengye na banga.» ⁵⁰ Kasi Yesu amba ya mobuyisela yokye: «Samokatela, phɔ otoo eyine ali mbale na be.»

Bato ba mokyisi m̄n̄m̄m̄ ŋwa Samaliya balɛ iyamba Yesu

⁵¹ Waakoma imbele sa Yesu sa imana o mokyisi mumu phenephe, amba ya kana ita kyende o Yelusaleme. ⁵² Amba ya toma batima phanza. Bamba ya kyende o mokyisi m̄n̄m̄m̄ ŋwa Samaliya pho ya ikye bongya iyaa se. ⁵³ Kasi bato ba mokyisi me ba lekye imoyamba pho kaya kyende o Yelusaleme. ⁵⁴ Waawene Zake na Yoane babona, bamba ya wo na Yesu bekye: «Nkolo, ozingyi obokye totome nkakye eute o ikolo ebakpelemele baunve?»

⁵⁵ Kasi Yesu amba ya ekpana bili be, amba bakatela na bokusi. ⁵⁶ Emba bamba ya kyende o mokyisi mosuu.

Baazingye ibenga Yesu (Matiye 8.19-22)

⁵⁷ Waaba be o nzela, moto m̄n̄m̄m̄ amba ya wo na Yesu yokye: «Namoebenga mbale eso eya mokyemikye we.» ⁵⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Manzumbu mali na bikakala, manyosi ma ikolo mali na moobo; ka Nwana wa Moto tali na na elele ya ilangya moto.» ⁵⁹ Yesu amba ya wo na moto mosuu yokye: «Imbengye!» Kasi moto mona amba ya mobuyisa yokye: «Taande nataa kye kunda tata.» ⁶⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Le bawe bakunde bawee ba be; kasi iwe, kyende kye imola Bokonzi pha Nwaphongo.» ⁶¹ Moto mosuu amba kula ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, namoebenga; kasi tande nakye wenene mbala eya suka na ibota sa nga.» ⁶² Yesu amba ya wo ne yokye: «Moto ombo tata ikyela o inzabi, bo akuli buya miyo na munsima yo mona taika kyelama pho ya Bokonzi pha Nwaphongo.»

10

Yesu atomi baekosi makoo sambo mbuka babale

¹ Sima ya mapho me, Nkolo Yesu amba kula ya olo bato basuu mako

sambo mbuka babale. Amba ya batoma babale babale o boo o nkyisi yaamokye mikye yo. ² Amba wo na be yokye: «Mbuma ya inoko ili nzikye o inzabi, kasi bato baetoma tebali baikye. Onga na mokolo inzabi atome bato baetoma baikye pho baya munokyele mbuma. ³ Kyende! Naetomi ndokolo mampate o nte ya mangoo. ⁴ Saphila baphalanga, ebe ikuba, ebe bikoto. O nzela, sakyemiteme pho ya iphe bato mambote. ⁵ Waamunyolo be o ingambi sonoso, kota wo phanza bofo: “Bose bo bee o ingambi sisi!” ⁶ Bo moto wa bose ali wamo, bose pha be phamoikala ne, ka bo moto wa bose tali, bose pha be phamoebutolela. ⁷ Bände o ingambi me, za ombe na nywa iso yaamoephe be. Pho moto wa etoma asengyesi izwa iphuti se. Sakula kyeluka iba babutu o mangambi masuu. ⁸ Waamunyolo be o mokyisi m̄n̄m̄m̄, bo bato ba mokyisi me baeyambi, zaa yaa moephe be. ⁹ Bikya bato ba malosi bali om, emba wo na bato baso obokye: “Uŋwanwa eye Bokonzi pha Nwaphongo boekomesi oli be!” ¹⁰ Kasi waamunyolo be o mokyisi m̄n̄m̄m̄, bo bato ba mokyisi me te baeyambi, tokolo o musongo owo na bato me obokye: ¹¹ “Tolasee mobulubutu ŋwa mokyisi ŋwa be moobandemakyi o matambe ma banga, toeyikyesi ŋwango. Oombe nde eba obokye Bokonzi pha Nwaphongo bokomi phenephe.” ¹² Nawo na be nga kye mokolo ŋwaa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya mokyisi maamuna yamoleka eya Sodomo.»

Nkyisi ile ianola Yesu (Matiye 11.20-24)

¹³ «Ngongo ya we mokyisi ŋwa Kolazina, ngongo ya we mokyisi ŋwa Betesaida! Pho bilekye-sako bakyelaka nga oka be, bo na bikelaka nde o Tula na o Sidona, bato ba nkyisi me nde

baunva lata mangoto, nde bamiinga mbutu pho ya iweninya obokye ba bongyee mobesi nwa be. ¹⁴ Yango mena mokolo nwa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya bee yamoleka eyaaka Tula na Sidona. ¹⁵ Na we, mokyisi nwa Kapalanauma, koununya obokye wamo baa nono o ikolo? Wamouta nono o mokyisi nwa bawee.» ¹⁶ Yesu ambakula ya wo na baekosi bee yokye: «Moto okoeyokye, kanzokye; moto okoee, kande; ka moto okonde, kale Yo owantoma.»

Ibutwa sa baekosi mako sambo mbuka babale

¹⁷ Bobele, baekosi mako sambo mbuka babale bamba ya butwa na nkyisa boikye bekye: «Nkolo, na malobo mabe malookye wa phaphale banga na mango na nkombo ya we.» ¹⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nawenekye Molemba kabiya, kaute o ikolo ndokolo munkakasi. ¹⁹ Okyemela, naephakeye bokonzi pha ikyita manzo na maphalakasa saekyela ekpele, na unva bokusi bosso pha munguna. Ekpele yonyo teekokyiekyela bofe. ²⁰ Kasi bee sa kumba pho malobo mabe maeyokye, kumba nde pho Nwaphongo akoma mankombo ma bee o ikolo.»

Yesu ali na nkyisa

²¹ Imbele me, Yesu atondi na nkyisa ya Bolobo Bosantu, amba ya wo yokye: «Tata, Nkolo wa ikolo na munse, naephe melesi pho ya mapho ma bombela we bato ba malondo na baekola, omaweninye oka bato baate bali na ngambo. Phele, Tata, wazinga obokye wabee baabona. ²² Tata aambya mapho maso o maboko ma nga. Moto na monomo taefe Nwana bo teebe Tata, ebe moto takokyieba Tata bo teebe Nwana na baazingyi nwana ibaweninya booli Tata.» ²³ Emba Yesu amba ya miekpinya oka baekosi bee, amba ya wo na bee nde bee mampenza

yokye: «Nkyisa ili na miyo mawene mapho maawene be! ²⁴ Pho na wo na bee ngakye, baimosi baikye, bakonzi baikye, bazingaka iwene mapho maawene bee mama, kasi tebaika mawene, na iyoka mapho maokye bee mama kasi tebaika maoka.»

Ete ya Mosamaliya molaa

²⁵ Moteye wa mibeko monomo amba ya teme pho ya imeka Yesu. Amba ya motuna yokye: «Moteye, nakyele bo pho nazwe bombo pha bobele?» ²⁶ Yesu amba mobuyisa yokye: «O mobeko bakoma bo? Kotangye omo bo?» ²⁷ Moto mona amba mobuyisa yokye: «Osengyesi izinga Nwaphongo Nkolo wa we, na ndondo yonyo, na molimo nwa we munsso, na bokusi pha we bosso na na maumunya ma we maso, ombe na zinga nwebi na we bookomizingye we mampenza.» ²⁸ Yesu amba wo ne obokye: «Obuye na bolaa. Kyela nde bombo wamobika.» ²⁹ Kasi moteye wa mibeko alukaka imilongya, amba tuna Yesu yokye: «Nwebi na nga nza?» ³⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Moto monomo kaute o Yelusaleme kakyende o Yeliko. Aesi ya kye kaa o maboko ma baibi, baesi ya mabololo mbolo ye iso, bamokutibi nzi, bakye, baikyi moika nde mowe. ³¹ Sakoko, nganga ya Nwaphongo monomo aesi yalekana wamo. Waawene yo moto mona, abandi mopha nwa nzela moyoko, alekaa. ³² Molewi monomo nde bombo, aesi yakoma o elele me, aweni moto me, abandi mopha nwa nzela mooyoko, alekaa. ³³ Kasi Mosamaliya monomo aesi yalekana ne minzela me. Waawene yo moto owakutubaka baibi, amookyesi ngongo. ³⁴ Asusinye phenephe ne, amosweye mauta na maleku o maphota nono wa mokanga yo na bitato ba bitobu. Sima, amba mokpesa o ikolo sa punda ye, amba kye ne o ingambi sa babutu, omo, abuto imosalisa. ³⁵ Waa ye

bunya, Mosamaliya aesi ya tokolo bibende babale babaphalanga, aesi ya biphe mokolo ingambi, amba wo ne yokye: “Banza moto oyo na bolaa. Bo otokosi baphalanga basuu pho ya imosalisa, namoya ebuyisa bee wamoya lekana nga wawa.”³⁶ Yesu amba ya tuna moteye wa mibeko yokye: «Pho ya we, onte ya bato baato babana, oomiteye nwebi wa moto owakaaka o maboko ma baibi nza?»³⁷ Moteye wa mibeko yokye: «Eli moto owamookyelaka ngongwa.» Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Kyende, na we o kye kyela bomwa.»

Yesu akye oka Malata na Maliya

³⁸ Waaba Yesu na baekosi bee o nzela, amba ya nyolo o mokyisi monomwa. Nwanwasi monomwa abaka omwa nkombo ye Malata, amba moyamba o ingambi se. ³⁹ Yo abaka na nwana nyango wa nwanwasi nkombo ye Maliya, owa zalaka phenephe na makolo ma Nkolo pho ya iyoka mateya me. ⁴⁰ Malata amitungyisaka na boikye pho ya bitoma. Mbala yonyo amba ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, toowene bofe boondesi nwana mama bitoma biso nga mampenza? Wo ne aya nsunga.» ⁴¹ Nkolo amba mobuyisa yokye: «Malata, Malata, komitungyisa na ikyemimiima pho ya mapho maikye, ⁴² kasi nde lowo lonolo looli na ntina enene. Maliya aosi iyalo sonso siilekyi bolaa, na moto monomwa etaamobololo sango.»

11

Yesu kateya baekosi bee ibondela

¹ Mokolo monomwa Yesu abaka o elele yonyo kabondela. Waunva yo, monomwa na baekosi bee amba ya wo ne yokye: «Nkolo, oleteya ibondela bo wateyaka Yoane Mobatise baekosi be.» ² Yesu amba ya wo na bee yokye: «Waabondela bee, nde kowa bofo: Tata, nkombo ya we ebe esantu. Bokonzi pha we boye.

³ Olophe mokolo na mokolo ntoma isengyesi na banga.

⁴ Ololimbisa masumu ma banga! Pho na banga tolimbisa bebi baalokyele bofe.

Sa anola obokye Munguna alomekye.»

⁵ Yesu ambaya kula wo na bee obokye: «Umunya obokye monomwa na bee ali na ekamba, ambikyela onga ne na molengyela yokye: “Nwebi na nga, ombekya, mapa maato, ⁶ pho monomwa na bebi na nga oli o imbanga akomi oka nga unwanwa eye sili na ekpele ya imophe.” ⁷ Emba oli o motema nwa ingambi, kambe mobuyisa yokye: “Le ntungyisa! Unwanwa eye ingambi siimbokangyema; nga na bana banga toumbo milangya, sikokyi ikula langwa pho ya iyaephe mapa.” ⁸ Nawo na bee, na bo talango pho ya imophe mapa me pho ya ekamba ya be, amba nde langwa pho ya etungu ya iyonga ya nwebi ne amba amophe iso isengyesi ne.

⁹ Yango mena nga na wo na bee ngakye: “Onga, bamoephe; luka wa mozwa, komola ekomba, bamoeyingolela.” ¹⁰ Pho moto okoongye bamophe, moto okolukye kazwe, bazibolele ekomba ookokomole. ¹¹ Bo monomwa onte ya bee ali ango wa nwana, bo nwana we amoongyi swe, akokyi imophe nzwa? ¹² Naa bo amongyi ikye, aamophe iphalakasa? ¹³ Bo bee bato babe koebe iphe bana ba bee mbolo indaa. Ya mofa boo na Ango wa bee owa ikolo okoambya Bolobo Bosantu phe oka baabongye!»

Yesu katokolo malobo mabe na mwiya nwa Nwaphongo

¹⁴ Mokolo monomwa, Yesu abaka katokolo bolobo bofe phaa buyaka moto monomwa mbubu, watokolo bolobo bofe me, mbubu monwa abuto iwwo. Bato bamba kamwa na boikye. ¹⁵ Kasi bato bayoko bekye: «Eli Belezefula, mokonzi nwa malobo mabe omophe mwiya nwa itokolo malobo mabe!» ¹⁶ Baayoko

balukaka imumeka, bamba onga ne obokye akyele elekyesako ekye weninya obokye mwiya nwe moute na Nwaphongo.

¹⁷ Kasi Yesu aebaka maumunya ma be, amba ya wo na bee yokye: «Bokonzi bosu bookabwa phango mampenza, phamunyangwa emba mangambi mamouwa mana o ikolo sa maayoko. ¹⁸ Ka bo Molembo yo mampenza akabwa, bokonzi phe phamoteme ndengye'ye? Pho bee kowo obokye nga natokolo malobo mabe na mwiya nwa Belezebula. ¹⁹ Boebe obokye nga natokolo malobo mabe na mwiya nwa Belezebula, ka bato ba bee bamatokolo na mwiya nwa nza? Yango mena bato ba bee mampenza bamiweninya obokye oli na ekpee. ²⁰ Ka boebe obokye nde na eboko ya Nwaphongo nga na tokolo milimo mibe, emba Bokonzi pha Nwaphongo boekomesi.»

²¹ «Pho bo moto mokusi, na binwanele bee bikusi kabanza ingambi se, mbolo ye yamoba na bolaa. ²² Kasi nde bo moto mosuu oomolekyi na bokusi aesi, amobolosi bina binwanele biso bibakyi yo kalemele, emba amokaba mbolo iso ibolosi yo.»

²³ «Moto ootoli na nga mbale, ali munguna nwa nga. Moto ooton-sungye o ibokya, kanyangole.»

Wakule ya butwa bolobo bobe

²⁴ «Watokolo bolobo bobe o nzoto ya moto, bokye miengyebana o bokye, bokye miluka elele ya iba. Botemozwe elele, bomiwole obokye: "Namobutwa o ingambi sa nga sabaka nga." ²⁵ Waaya butwa phango, boya zwa ingambi me basikombi, basibongye na bolaa. ²⁶ Bobele mombe kye kpa mbengo ya malobo masuu sambo maamolekye na bobe; maambe ya nyolo makyee zala; emba mobesi nwa moto mono mobutwe mobe koleka bowabaka nwangho phanza.»

Yaakolo nkyisa

²⁷ Waaunva Yesu iwo babona, nwanwasi monomo amba ya anwana onte ya bato yokye: «Nkyisa na ibuu saenyanyaka na mabele maa enywangyaka!» ²⁸ Kasi Yesu amba mobuyisa yokye: «Nkyisa ili nde na bato baaokye Iloba sa Nwaphongo bambe na sikyelela!»

Bayuda baongye elekyesako

²⁹ Waaba moluku nwa bato baye waali Yesu, amba butwa iwo yokye: «Bato balolo eye bali bato babe. Baongye elekyesako, kasi etebawene na elekyesako yonyo, bote ebe nde eyaaka Yona eyaunva bee wene. ³⁰ Pho bo wabaka Yona elekyesako pho ya bato ba Niniwe, nde bomu Nwana wa moto amoba elekyesako pho ya bato ba lolu eye. ³¹ Mokolo nwaa mosambisa Nwaphongo bato, mokonzi wa nwanwasi nwa Saba amoya phunda bato ba lolu eye, pho auti itakye iya oka maloba ma zebi sa Salomo. Kasi oli wawa alekyi Salomo! ³² Mokolo nwaa mosambisa Nwaphongo bato, bato ba Niniwe bamophunda bato ba lolu eye pho bato ba Niniwe babongyaka mobesi nwa bee waa okaka bee mateya ma Yona. Kasi ooli wawa alekyi Yona!»

Tala ya nzoto

(Matiye 5.15; 6.22, 23)

³³ «Moto taalosa tala pho ya iebomba na pho ya iekukya na kati, kasi kaeteya o ikolo sa mesa pho bato basu banyolo o ingambi bawene na bolaa. ³⁴ Miyo ma we mali tala ya nzoto ya we. Bo miyo ma we mali malaa, nzoto ya we mobimba kyingyengye saa. Ka bo miyo mawe temali malaa, nzoto ya we mobimba ili o enzombi. ³⁵ Yango mena okyee obokye saa eeli o motema nwa we yango sabutwa enzombi. ³⁶ Bo nzoto ya we mobimba kyingyengye saa, nono nwana ete tali o enzombi, nzoto ya we mobimba yamungyengye saa, ndokolo bokoengyengye tala.»

*Bafalisayi na bateye ba mibeko
bato ba bɔɔle*

(Matiye 23.1-36; Malako 12.38-40)

³⁷ Waa unwa Yesu iwɔ, mofalisayi mɔnɔmɔ amba ya mɔbanga na izaaka oka ye. Yesu amba nyɔlɔ o ingambi sa mofalisayi me, amba kye zala o mesa. ³⁸ Mofalisayi amba kamwa waa wene yo Yesu kaze sataa kunyola se. ³⁹ Emba Nkolo amba ya wɔ na mofalisayi me yokye: «Kyeka boli bɛɛ, bɛɛ bafalisayi, kokunyole nde ikolo sa bakɔphɔ na sa basaani, kasi o motema nwa bɛɛ, watonda na phowa ya iiba na ya itɔmbɔ.» ⁴⁰ Bibubusi! Owakyela bii nze teeli yo owakyela na bii motema? ⁴¹ Kabela nde babola iili o motema nwa ba kɔphɔ na ili o basaani ba bɛɛ, emba iso yamoba pee phɔ ya bɛɛ.

⁴² «Ngɔngɔ ya bɛɛ bafalisayi! Phɔ kophe Nwaphongo mɔnɔmɔ phɔ ya iko ya maakyi ma solo elaa na ya ndunda iso iinkyinkyi kasi kobungye bosomebo na lozingo phɔ ya Nwaphongo; nzuka eli lango losengyelakyi bɛɛ ikyela, saleminya iiyɔkɔ.»

⁴³ «Ngɔngɔ ya bɛɛ bafalisayi! Kozingye izala o biziye ba o boo o Mangambi ma makyita, kozingye na obokye baebeyakye o nsongɔ. ⁴⁴ Ngɔngɔ ya bɛɛ! Oli ndokolo malita maatemaebane, kasi bato batambule o ikolo sa mango saeba!» ⁴⁵ Mɔnɔmɔ wa bateye ba mibeko amba ya wɔ na Yesu yokye: «Moteye, bo wɔ we babona, ka kotole banga!» ⁴⁶ Yesu amba buya yokye: «Ngɔngɔ ya bɛɛ me, bateye ba mibeko! Phɔ bɛɛ kophisa bato biphesi bizito o nkukyi kasi bɛɛ toobikume nɔnɔ na munse mɔnɔmɔ. ⁴⁷ Ngɔngɔ ya bɛɛ, kotongyele baimosi ba Nwaphongo malita malaa, kasi ya baboma ba nkɔkɔ ba bɛɛ!» ⁴⁸ Koteya obokye koanole yakyela bankɔkɔ ba bɛɛ. Bɛɛ baboma baimosi ba Nwaphongo, bɛɛ kombe batongyela mana malita. ⁴⁹ Yango mena

Nwaphongo na zebi se awɔ yokye: «Naabatomela baimosi na batoma, bamoboma bakyi, bamunyɔkɔlɔ bayɔkɔ.» ⁵⁰ Phɔ obokye bato ba lolɔ eye bazwe etumbu phɔ ya baimosi ba Nwaphongo basɔ baaboma bɛɛ uta o etatele ya mokyisi. ⁵¹ Tata waa boma bɛɛ Abele nɔnɔ oka Zakaliya owa boma bɛɛ onte ya etumbelo na elele esantu. Phele na wɔ na bɛɛ, bato ba lolɔ eye bamozwa etumbu phɔ ya bato basɔ baaboma bɛɛ.

⁵² «Ngɔngɔ ya bɛɛ bateye ba mibeko! Wa kpa iphungola sa zebi kasi bɛɛ mampenza tonyɔlɔ, kasi baazingye inyɔlɔ, bɛɛ kobakatele.»

⁵³ Waatɔkɔlɔ Yesu o ingambi me, bateye ba mibeko na bafalisayi bamba butwa imotungyisa na yɔɔ eso, na imotuna maphɔɔ ndengye na ndengye. ⁵⁴ Bamumekaka phɔ bamozwe na lowɔɔ bo awɔ lowɔɔ lobe.

12

*Nde koiwɔ o phaa
(Matiye 10.26, 27)*

¹ Imbele me, bato baikye bayakaka yaangana wali Yesu, babuto ikyemikyitana o makolo phɔ ya boikye. Yesu amba tata iwɔ phanza na baekosi bɛɛ yokye: «Kyeba na munɔ nwa mampa nwa bafalisayi, kyelukye iwɔ obokye: Kyeba na bolɛ pha bɛɛ. ² Maso maabombama, mamowene. Maso maazite bɛɛ, mamoebana. ³ Yango mena, maso maawɔ bɛɛ onte ya enzɔmbi, mamookana na moo, ikyikɔlɔ bɛɛ o itoo onte ya ingambi, bamoiyanwenela o munsongɔ.»

*Okokyi bɛɛ iila
(Matiye 10.28-31)*

⁴ «Bebi na nga, na wɔ na bɛɛ ngakye: Saiila bato baakokyi ifoma nde nzoto, kasi tebakokyi ikulakyela ekpele esuu. ⁵ Naeteya moto ookokyi bɛɛ iila; iila nde yo ookokyi sima ya iwa sa nzoto, ali na ná bokonzi pha ievaka o lifelo. Eɛ, na wɔ na bɛɛ, eli yo nde moto okokyi

bèe iila. ⁶ Tebaa ungya nswenswe itano inkyiky na mpata ibale? Kasi Nwaphongo tabungye na mōnōmō onte ya yē. ⁷ Na pho ya bèe, eli nde bomō. Kaebe na motiya nwa suwe ya bèe. Yango mena bèe saiila, bèe oli na ntina eelekyi bokanda phan swenswe!»

Ianola ndee iangana Yesu

(Matiye 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ «Nakule wō na bèe bobo: Moto munsō owamoanola o miyo ma bato basō obokye ali moto wa nga, Nwana wa Moto aamoanola o miyo ma banze ba Nwaphongo obokye ali moto wē. ⁹ Ka bo moto anzangaa o miyo ma bato, Nwana wa Moto aamoangana me o miyo ma banze ba Nwaphongo. ¹⁰ Moto munsō ookowōle Nwana wa Moto na bobē, baamolimbisa. Ka yo okowōle Bolōbō Bosantu na bobē, ete bamolimbisa. ¹¹ Waamokye bēe na bèe o Mangambi ma losambo pho yaesambisa o boō pha bazuzi naa bakonzi, bèe samiima na yaamokye buya bèe na ná yaamokye wō bèe. ¹² Pho imbele me, Bolōbō Bosantu amoeteya maphōo masō maasengyesi bèe iwō.»

Ete ya mozwe otoli na malondo

¹³ Moto mōnōmō onte ya bato baabaka wamō amba ya wō na Yesu yokye: «Moteye, wō na nwana mama ampe iyalo saaka nga sa ilaka.» ¹⁴ Yesu amba mobuyisa yokye: «Ekó, owankyela munanga na mokabi nwa mbolo ya ilaka sa bèe nza?» ¹⁵ Sima amba ya wō na bēe basō yokye: «Kyeba, motema munene nwanango saeleka! Pho bomōo pha moto, na bo abe na ezwele ndengye'ye, tefoli pho ya mbolo iili nē.»

¹⁶ Emba amba ya bakpela ete yokye: «Moto mōnōmō wa ezwele abaka na manyete maamobotelaka na boikye. ¹⁷ Abaka kamitune yokye: “Namokyela bo? Pho sili na elele ya ibomba mbolo ya nga iso iye!” ¹⁸ Amba miwōle

yokye: “Kyeka bowamokyela nga: Namouwola mampende ma nga, namba tonga masu manene. Namobomba mbuma ya nga ya manzabi na mbolo ya nga iso omō. ¹⁹ Sima, namba miwōle nga mampenza o motema ngakye: Nwebi, oli na mbolo nzikye o ibombo pho ya mambula maikye. Eema, zaa, nywa, kumba!” ²⁰ Kasi Nwaphongo amba wō nē yokye: “Ebubusi! Nde o mokōlo nwa lōlo, namokpa bomōo pha wē. Uñwanwa eye iso ibongye wē, yamōba ya nza?”» ²¹ Yesu amba ya bakya yokye: «Oweni lowōo looyelele moto ookonukyia ezwele ikye pho ye mampenza, kasi tali na ezwele oka Nwaphongo.»

Kyeka nde na Nwaphongo

²² Yesu amba ya wō na baekosi bēe yokye: «Yango mena na wō na bèe ngakye: Samiima pho ya bomōo pha bèe obokye wamoza ye naa pho ya nzoto ya bèe obokye wamolata ye. ²³ Pho bomōo bolekyi ntoma, na nzoto ilekyi bitobu. ²⁴ Kyeka biwawanga! Bēe tebaphikye, tebanōkō, tebali na mampende nana bilele ba ibomba mbolo, kasi Nwaphongo kabizeya! Nzuka na bèe baalekye biwawanga na ntina. ²⁵ Moto nza onte ya bèe, pho ya imiima, ookokyi ibakya mokōlo mōnōmō o bomōo phe? ²⁶ Kasi emba botookokye ikyela nōnō nwan lowōo oomokyiky, ka pho ya'ye kombe miima pho ya maphōo maayōkō?

²⁷ Kyeka baphulele bokotōkōlo bē, bēe tebaakyele etoma, tebaatongye na bitobu. Kasi na wō na bèe ngakye: Ebe na Salomo owabaka na ezwele ikye, taika lata bitobu bilaa bo yōnōyō na baphulele baabana. ²⁸ Ka bo Nwaphongo kalasa na bola nkata ya manzabi iili obokye yana bamoivaka o nwenya; nzuka na bèe, bato ba ianola sikyiky. ²⁹ Yango mena, bèe samiimaka obokye tomoza ye, naa tomunywa ye. ³⁰ Pho,

eli nde bato batabaebe Nwaphongo bakye miluka maphoo maamana. Kasi b̄e, ango wa b̄e kaebe obokye b̄e osengyesi na mango. ³¹ Kasi taaluka phanza Bokonzi phe, mbolo miina amoekyinzisa yango. ³² Saila, b̄e njwana bosoo oo mokyiky! Pho ango wa b̄e asepesi iephe Bokonzi!»

Ezwele eeteunve o ikolo

³³ «Ungya mbolo ya b̄e, ophe baphalanga me bato baakamba. Omikyelele makuḁa maatemakotwe na ezwele eeteunve o ikolo. Omoo, mwibi takome na munse temokokyieza. ³⁴ Pho elele eli ezwele ya we, ndondo ya we yamobaa nde omoo.»

Imibongyia pho ya iya sa Nwana wa Moto

³⁵ «Omizekyitinya mbimbi, le batala ba b̄e balolakye!»* ³⁶ Baa ndokolo bato baaziya nkolo wa b̄e okoute o eseleko ya bolonga; obokye bo aesi ya komola, bamozibolele izele. ³⁷ Nkonzo na baombo baamoyazwa nkolo wa b̄e, waamoya butwa yo, bali o ikyengye. Nde phele na wo na b̄e ngakye: Aamizekyitinya mobimbi, aabazasa o mesa, emba yo mampenza amobutwa ibakyelela. ³⁸ Emba bo aesi ya butwa na molengyela, naa sima ya molengyela, bo aesi ya fazwa bali nde o ikyengye, bamoba na nkonzo.

³⁹ «Eba obokye bo mokolo wa ingambi aebakyi imbele siwaa saa moyaa nwibi, nde taanolakyi obokye abukye ingambi se. ⁴⁰ Na b̄e omibongyia, pho Nwana wa moto amoya o imbele siite siumunya b̄e.»

Moombo owa bosembo na malondo

⁴¹ Emba Petelo amba ya wo yokye: «Nkolo, okpe ete mena pho ya banga ndee na pho ya bato baso?»

⁴² Nkolo amba mobuyisa yokye: «Moombo owa bosembo na malondo nza, o wa moolo nkolo pho

ya iphe bato ba ingambi se ntoma o imbele siikokyi? ⁴³ Nkonzo ili na moombo mona bo nkolo we, waamoyabutwa yo aesi ya motakana kakyele ena etoma. ⁴⁴ Nde phele na wo na b̄e ngakye, nkolo aamokyela mokonzi njwa mbolo ye iso. ⁴⁵ Kasi bo moombo me amiwosi o motema nwe yokye: «Nkolo wa nga kangombono na iya», aambi butwa iwanda banzenga na bangondo baetoma, abuto izaa, inywa na ilanga, ⁴⁶ nkolo we aamba yaa mokolo moote moomoziya yo, na imbele sitesebe yo: Aamowinya, amba mokyela bo wa mokyela b̄e bato baatebanole Nwaphongo.»

⁴⁷ «Moombo okoebe ikyizingye nkolo we, kasi taikyi bongyia na taikyi kyela bokozingye yo, amokaa baphimbo baikye. ⁴⁸ Kasi yo otoebe ambi kyela maphoo makokyi na nzii, bamobinda baphimbo bontee. Moto musoo oophe b̄e na boikye, baamoonga na boikye; oophise b̄e na boikye, bamokula moonga na boikye koleka.»

Yesu aesi yakabola bato

⁴⁹ «Naesi ya vaka njwenya o mokyisi, emba nazingakyi obokye nde moinalola eeto! ⁵⁰ Nasengyesi ioka bolosi boikye, phango phamoba ndokolo batisimo yanga. Emba nali na nkaa tee nono waamokokyisama yango. ⁵¹ B̄e koununya obokye na yaa o mokyisi pho ya iya ambya bose? Phe! Na wo na b̄e ngakye, na ya nde iya kabola bato. ⁵² Pho tata lolu eye, bato batano bali o ingambi sonoso, bamokabana: Baato mbale, babale mbale. ⁵³ Bamokabana, ango amoina njwana we owa lele, njwana owa lele amoina ango; nyango amoina njwana we owa njwanwasi, njwana owa njwanwasi amoina nyango. Bokyilo owa njwanwasi amoina njwasi wa njwana we, na njwasi wa njwana amoina nyamolo ny.»

* 12:35 12.35 Omizekyitinya mbimbi: Nde kokyengye.

Ilimbola lolengye la bileko

⁵⁴ Yesu awoko na ná moluku nwa bato yokye: «Waawene b̄e ikolo sibelo biikyē milangya moo, kowo izele obokye: “Mbula ya muno”, emba wakyelame nde bom̄. ⁵⁵ Waawene b̄e eweēle kyeutē bii ngye, kowo obokye: “Lolo nzanga ya moleka”, emba wakyelame nde bom̄. ⁵⁶ Banyamabole! Koebe nde ilimbola lolengye lowene b̄e o ikolo na lowene b̄e o se. Ka pho ya'ye tombe eba ilimbola imbele sisi?»

Bongya na moto ooli na we na lowo

⁵⁷ «Pho ya'ye b̄e mampenza toebe mapho ma bosembo? ⁵⁸ Waakye b̄e na moto ooli na we na lowo ikye amba oka munanga, bongya ne wataba b̄e o nzela. Bo phe, moto me amoekomya o boo pha munanga, emba munanga amoeyambya oka bulusi, bulusi amoevaka o boloko. ⁵⁹ Nawo na we obokye, na bo ndengye'ye otoo tokolo o boloko bo naino tokokye baphalanga baso baamoeyonga be.»

13

Ibongya mobesi ndee iwaa

¹ Imbele me, bato basuu bamba ya imola Yesu ndengye eyasweyaka Pilata malongo ma bato ba Galileya imbele saabaka b̄e baphe Nwaphongo mambeka. ² Yesu amba ya babuyisa yokye: «Koumunya obokye bato ba Galileya baabana balekaka bato ba Galileya baayoko baso na masumu pho ya izwa etumbu ndengye mena? ³ Phe, nawo na b̄e ngakye: Kasi bo b̄e tobongye mobesi nwa b̄e, b̄e baso wamovaka nde bom̄. ⁴ Ebe bato iko mbuka mwambi baa Yelusaleme baawa waa buk-waka ingambi sianda saa Silowe, koumunya obokye bofe pha b̄e phalekaka bato baso ba Yelusaleme? ⁵ Phe, nawo na b̄e ngakye: Kasi bo b̄e tobongye mobesi nwa b̄e, b̄e baso wamovaka nde bom̄.»

Ete ya nwete nwa fige moote-moobote

⁶ Bobele Yesu amba ya bakpela ete yokye: «Moto monomo aphikaka nwete nwa fige o inzambi se sa vinyo. Mokolo monomo amba ya kye luka mbuma ya fige om̄, kasi taamba zwa. ⁷ Emba amba ya wo na moto wa etoma owa inzambi yokye: “Kyeka, mbula iyato, naina ya luka mbuma ya fige, kasi siizwe. Oekpete! Pho ya'ye kyembe na unva ntoma ya manyete nde pha?” ⁸ Kasi moto wa etoma owa inzambi amba ya mobuyisa yokye: “Nkolo, taakula ele naino mbula eye. Namotima manyete o mambale, namba vaka nkata yaa pholo om̄. ⁹ Imbele sisuu ekokyi ibota mbuma o mbula ekye ye. Bo phe, waamokpete.”»

Yesu abikye nwanwasi monomo mokolo nwa Sabata

¹⁰ Mokolo monomo nwa Sabata, Yesu abaka kateya o Ingambi sonoso sa makyita. ¹¹ Nwanwasi monomo abaka wamo, abaka na bolobo bofe pha mobuyaka etuku mambula iko mbuka nwambi; aumbamaka, takulaka koka na imielola na bolaa. ¹² Waa wene Yesu nwanwasi me, amba mobanga, amba ya wo ne yokye: «Nwanwasi, obikyi na bolosi pha we.»

¹³ Amba ya motandela maboko. Mina wamo aelo, abuto ikumbela Nwaphongo. ¹⁴ Kasi mokonzi nwa Ingambi sa makyita, awenekye bofe pho Yesu abikye moto mokolo nwa Sabata. Amba ya wo na bato yokye: «Toli na nkolo motoba ya etoma. B̄e yakaka nkolo me, pho baebikya na malosi ma b̄e. Kasi mokolo nwa Sabata phe!» ¹⁵ Kasi Nkolo amba ya mobuyisa bobo: «B̄e banyamabole! Mokolo nwa Sabata, monomo na monomo na b̄e taingole ngombe ye ebe naa mpunda ye pho ya ikye enyweya maa? ¹⁶ Ka nwanwasi oyo ali nkoko ya Abalayama. Molemba amwakya mbula iko mbuka nwambi. Emba sikokakyi imoingola o mokolo nwa

Sabata?»¹⁷ Waabawole Yesu babona, bangua ba bée baso baokaka so. Kasi moluku nwa bato munsó babaka na nkyisa pho ya maphoo maalaa maakyelaka yo.

Ete ya mumbuma nwa mutarde

¹⁸ Yesu amba ya wo yokye: «Bokonzi pha Nwaphongo boulane na ye? Naboulinya na ye?»¹⁹ Boulane na mumbuma nwa mutarde, moto monomo amokpee, akye mophika o inzambi se. Mumbuma mokosi, mobuto nwete, manyosi maya tonga moobo o bitakyi ba nzwango.»*

Ete ya muno nwa mapa

²⁰ Yesu amba kula wo yokye: «Namoulinya Bokonzi pha Nwaphongo na ye?»²¹ Bokonzi pha Nwaphongo boulane na muno nwa mapa; nwanwasi monomo amokpe, amoangyinye na faline iikye o saani, faline eso yuulo.»

Mozibo mokyiky

²² Yesu alekanaka o nkyisi iinene na iinkyiky ikyemiteya tee nono waamokye koma yo Yelusaleme.²³ Moto monomo amba motuna yokye: «Nkolo, bato bamobika tebali nde baikye?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: ²⁴ «Kyela bokusi onyolo ya mozibo mokyiky. Pho nawo na bée nga kye bato baikye bamoluka inyolo kasi etebakokye.»

²⁵ «Waamoinwa mokolo nwa ingambi pho ya ikanga ekomba, bée wamoikala o ibanda, wamba tata ikomola ekomba kombe wo obokye: “Nkolo, olozibole”. Amba ebuyisa yokye: “Bee banza?”²⁶ Emba bée waamba butwa iwó obokye: “Tozaaka tonywaka na we elele yonyo, wambaka na teya o nsongo ya mokyisi nwa banga.”²⁷ Kasi yo amokula ebuyisa yokye: “Bee banza? Mana phenephe na nga, bée baso baakyele bohe.”²⁸ Omoo, yamoba nde malelo na itwa mino,

waamowene bée Abalayama, Izake na Yakobo ebe baumosi baso ba Nwaphongo, bali o Bokonzi pha Nwaphongo. Ka bée bamoevaka o nzee!²⁹ Bato bamouta o mbale ekyetokolo na ekyekye minangya moo, na mbale eya ikolo na eya ngyele bamo ya zwa elele ya izaa o eseleko, o Bokonzi pha Nwaphongo.³⁰ Nde phele, bato bayoko babakyi unwanwa eye o mbomela, bamobutwa o boo, ka bali unwanwa eye bato ba o boo, bamobutwa bato baa mbomela.»

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

³¹ Nde o sina imbele me, bafalisayi baayoko bamba susana oli Yesu, bamba wo ne bekye: «Mana wawa kyende bisuu, pho Elode kalukye na ieboma.»³² Yesu amba ya babuyisa yokye: «Kyende kye imola munyabi nwa Inzumbu mona, obokye: “Lolo na yana, natokolo malobo mabe, nabikya bato bamalosi; maabale, namounva etoma ya nga.”†³³ Kasi lolo, yana na maabale, nasengyesi iunva imbanga sa nga, pho telifolaa obokye moimosi wa Nwaphongo awe bisuu, kasi kawe nde o Yelusaleme.»

³⁴ «Yeeeh! Yelusaleme! Iwe okobome baimosi ba Nwaphongo, kombe kula boma na mabanga bato baetomele Nwaphongo! Mbala nzikye nazingaka ibokye bana ba we ndokolo ebembe ya soo waabokya yo bana bée o se ya mapapusa me, kasi toikaka zinga.³⁵ Kyeka! Ingambi sa bée baasilee. Nawo na bée ngakye: Otokule nvene nono imbele sa mowo bée obokye: “Le obokye Nwaphongo apambole ookoye na nkombo ya Nkolo!”»

14

Yesu abikye moto wa bolosi mokolo nwa Sabata

¹ Mokolo monomo nwa Sabata, Yesu amba ya kyende o ingambi

* **13:19** 13.19 Mutarde eli nwana nwete mokyiky moobote bana mbuna nkyiinky. † **13:32** 13.32 Inzumbu ali nyama ya malondo mabe. Nyama ekyekosa febi.

sa mokonzi mōnōmō nwa bafalisayi pho ya ikye zaa. Bafalisayi baabaka wamo, babaka bamolembetele. ² Moto mōnōmō amba ya teme o boo phe, abaka na bolosi boulole makolo na maboko. ³ Yesu amba ya tuna bateye ba mibeko na bafalisayi yokye: «Mobeke nwa banga moanole obokye babikya moto mokolo nwa Sabata?» ⁴ Kasi, bée baso bamba ikala bose. Emba Yesu amba yakpa moto owa bolosi me, amobikye, amba mobuya. ⁵ Bobele, amba ya wo na bée yokye: «Nza onte ya bée bo nwana we wa lele naa ngombo ye eka o izifa, etaeyabole izele mokolo nwa Sabata?» ⁶ Kasi tebaika koka imobuyisa na eyano.

Olo elele eya mbomela

⁷ Yesu amba ya kpela bato baabangaka mofalisayi iya zaa o ingambi se ete yonoyo, pho awenekye obokye baolo biziye ba o boo, amba wo na bée yokye: ⁸ «Bo moto mōnōmō aebangyi o eseleko ya bolonga, sakyē zala o biziye ba o boo, pho imbele sisuu abangyi moto mosuu okoelekye na kaa, ⁹ emba moto oebangyi bée baso babale o eseleko, amoya wo na we obokye: “Omolele elele mena.” Emba wamumana na soo iikye, wamba butwa ikye zala o elele eya mbomela. ¹⁰ Ka we, bo baebangyi o eseleko, kyende kye zala o elele ya mbomela. Emba waamoya moto oebangyi, amo yawo na we yokye: “Nwebi na nga, yaka ya zale o elele eya boo.” Emba wamozwa kaa o miyo ma bato baso bazasi na we. ¹¹ Pho moto munsō ookomitombe, baamouya, okomiuya baamotomba.»

¹² Yesu amba ya wo na moto owa mobangaka yokye: «Bokolukye ibanga bato pho ya izaa, sa banga bikamba ba we, ebe banaa nyongō, ebe bato ba ifota sa we, na bato ba ezwele bali phenephe na we. Pho bookyesi babona mokolo mosuu na bée bamoebanga, bamoebuyisa

bolaa bosō phaa bakyelaka we. ¹³ Kasi bo kolukye ibanga bato pho ya izaa, banga nde babola, bato baatōnō maboko, na baatōnō makolo, na bato ba pholo miyo. ¹⁴ Emba wa moba na nkōnzō, pho bée tebali na ekpele eya iebuyisa. Kasi bamoebuyisela yango mokolo nwa mokundwa bato baa bosembo.»

Ete ya eseleko

¹⁵ Waaoka mōnōmō na baabangaka bée lowo me, amba ya wo na Yesu yokye: «Nkōnzō na moto owa mozwa elele o izaa o Bokonzi pha Nwaphongo!» ¹⁶ Yesu amba mokpela ete yokye: «Moto mōnōmō abongyaka eseleko enene, amba banga na bato baikye. ¹⁷ Waakoka imbele sa izaa, amba ya toma moto we owa etoma ikye imola bato baabangaka yo obokye: “Bee yaka, unwanwa eye mapho maso makokyi.” ¹⁸ Kasi bée baso, mōnōmō na mōnōmō atati iyonga bolimbisi. Owa boo amba ya wo na moto owa etoma yokye: “Nauti iyomba inzabi, esengyesi obokye nakye sikyeka. Naebondi ondimbisa.” ¹⁹ Ooyoko yokye: “Nauti iyomba matina ma mangombe matano, nakye mameka naa mali malaa. Naebondi ondimbisa.” ²⁰ Omoyoko yokye: “Nauti ilonga nwanwasi nde nkolo iye, yango mena sikokyi iya.»»

²¹ «Moto wa etoma amba ya butwa oka mokonzi nwe, amba ya moimola mapho maso. Mokonzi amba ya oka yo. Amba ya wo na moto we owa etoma yokye: “Kyende izele o bilele biangane bato na o nsongō ya mokyisi, onzelele na babola, bato baatōnō maboko, bato baa pholo miyo, na bato baatōnō makolo.” ²² Sakoko, moto owa etoma amba ya wo yokye: “Mokonzi nakyesi boontomakyi we, kasi bilele bisuu bitaba pha.” ²³ Mokonzi amba kula ya wo na moto owa etoma yokye: “Kyende o manzela na o manzabi. Nyosa bato baso bamozwa we na bokusi, pho

ingambi sa nga sitonde. ²⁴ Nawo na b̄e ngakye: Onte ya bato baso baabangakyi nga phanza, moto na m̄n̄m̄ takokyi izwa elele o eseleko ya nga.”»

Pho ya ibutwa moekosi wa Yesu

²⁵ Moluku n̄wa bato baikye babaka babengye Yesu. Yesu amba ya ekpana oli b̄e, amba ya w̄ na b̄e yokye: ²⁶ «Moto ookozingye iya oka nga asengyesi inzinga koleka ango, nyango, n̄wan̄wasi w̄e, bana b̄e, banaa nyango, mankanasa m̄e, ebe na bom̄ ph̄e, bophe takokyi iba moekosi wa nga. ²⁷ Moto oole inyanya ekulusu ye pho ya imbenga, takokyi iba moekosi wa nga. ²⁸ Bo m̄n̄m̄ na b̄e kalukye itonga ingambi siinene; amotazala naino pho ieba motuya n̄wa phalanga baamobungya yo, bowalongoba na baphalanga bali ne pho ya iunva ingambi m̄e. ²⁹ Ka botakyesi baabona, bo awangye ingambi taambi siunva, bato baso baasiwene, bamobutwa imwekye. ³⁰ Bamow̄ b̄ekye: “Moto oyo atatakyi itonga ingambi, tambi siunva.” ³¹ Nde bom̄, bo mokonzi m̄n̄m̄ kalukye ikye n̄wana mabita na mokonzi mosuu, amotaa zala phanza pho ya iumunya, bo amokoka na batuluku nkoto iko baali ne, in̄wana na n̄webi ne ooli na batuluku nkoto mako mabale. ³² Bo etaakokye, amotoma batima oka mokonzi oomoyoko, naino waataba yo itakye, pho babongya. ³³ Eli nde bom̄, onte ya b̄e, bo m̄n̄m̄ na b̄e taikyi iso iili ne taakokyi ibaa moekosi wa nga.»

Mokpa moote moli na vale

³⁴ «Mokpa eli ekpele elaa. Kasi bo mumani vale, bamokula mobuya vale ndengye'ye? ³⁵ Te mokuli ba na ntina. Tebakokyi imokyelela naa pho ya ibongya manyete naa pho ya manzambi; bamovakye nde onze. Ooli na matoo ma ioka, aokye!»

15

Ete ya mpate ebungakyi ezwa

¹ Mokolo m̄n̄m̄, baphutise bamputi na bato ba masumu, bamba ya b̄e baso oli Yesu pho ya imooka. ² Bafalisayi ebe na bateye ba mibeko baumelaka, bamba w̄ b̄ekye: «Moto m̄e kanyangyele bato ba masumu, kambe zaa na ná b̄e elele ȳn̄ȳ!» ³ Yango mena, Yesu amba ya bakpela ete eye: ⁴ «Bo m̄n̄m̄ onte ya b̄e ali na mampate munkama, ȳn̄ȳ embi bunga etaa ikye ika mako ibuwa mbuka ibuwa o bokye, pho ya ikye luka ȳn̄ȳ eebungyi tee n̄n̄ wa mo ezwa yo? ⁵ Imbele sa moezwa yo, amoba na nkyisa boikye; amoenyanya o mabekye, ⁶ amobutwa o ingambi se. Sima m̄e, amoangyinya bikamba b̄e, na babuba ne, amba ya w̄ na b̄e yokye: “Yaka ya sepele na nga molongo, pho nazwe mpate ya nga eebungakyi!” ⁷ Na w̄ na b̄e, eli nde bom̄ o ikolo, nkyisa ya moba na boikye, pho ya moto wa masumu m̄n̄m̄ oobongosi motema, nkyisa m̄e ya moleka yaaka bato ba bosembo mako ibuwa mbuka ibwa baate basengyesi na ibongola motema.»

Ete ya mpata ebungakyi ezwa

⁸ «Ka naa bo n̄wan̄wasi m̄n̄m̄ ali na baphalanga ba bibende iko, bo mpata ȳn̄ȳ ebungyi, etaalosa tala, etaakomb̄o ingambi na ikye miluka na bolaa, tee n̄n̄ wa mokye ezwa yo? ⁹ Emba imbele siezwe yo, amoangyinya bikamba b̄e na babuba ne yokye: “Yaka ya sepele na nga molongo, pho nazwe mpata ya nga ebungakyi!” ¹⁰ Nde bom̄, na w̄ na b̄e nga kye, nkyisa ili oka banze ba Nwaphongo pho ya moto wa masumu m̄n̄m̄ oobongosi motema.»

Ete ya n̄wana owa bungaka azwa

¹¹ Yesu amba kula ya w̄ yokye: «Moto m̄n̄m̄ abaka na bana ba bampele babale. ¹² Oo mosi amba

ya wɔ na ango wa bée yokye: “Tata, kaba ezwele ya we, ompe iyalo saaka nga.” Emba ango wa bée amba ya kaba ezwele ye onte ya bana bée babale. ¹³ Sima ya banaa nkolo, nwana o mosi aesi ya ungya mbolo ye iso, akpe bana baphalanga akye na bée o mokyisi mɔnɔmɔ itakye. Omɔ, akye baɔtɔ na maphɔɔ mazanga ntina. ¹⁴ Waunva yo baphalanga, zilo sikusi saamba ya nyɔlɔ o mokyisi me; amba tata izanga na ntoma ya izaa. ¹⁵ Amba kye nyɔlɔ etoma oka moto mɔnɔmɔ wa mokyisi me. Moto me amba motoma o manzabi me akye banza mangulu. ¹⁶ Abaka nana phowa ya itonza ibu se na ntoma yabaka mangulu mazee, kasi na moto mɔnɔmɔ taika mophe yango. ¹⁷ Emba amba ya miyɔɔ yokye: “Bato ba etoma ba tata basɔ, bazee mapa bamaotwe, nde nga wawa na we na nzala! ¹⁸ Na mobutwa oka tata, namba wɔ ne ngakye: Tata, na kyelesi ikolo bofe, naekyelesi na we bofe. ¹⁹ Sikokyi ikula bangama nwana wa we. Inkyele ndokolo mɔnɔmɔ na bato ba we ba etoma.”» ²⁰ Amba ya kpa nzela ya ibutwa oka ango.

«Waataba yo nwana itakye na ingambi, ango amba mowene, amba oka ngɔngɔ: Amba kyilingana akye moyamba. ²¹ Nwana amba ya wɔ na ango yokye: “Tata, nakyelesi ikolo bofe, naekyelesi na we bofe. Sikokyi ikula bangama nwana wa we...” ²² Kasi ango amba ya wɔ na baombo bée yokye: “Yaka izele na etobu elekyi bolaa, omolasa ye; omolasa mumpete o munse na bikoto o makolo. ²³ Yaka na nwana wa ngɔmbe owa isa, omobome, tozee, tokyele eseleko. ²⁴ Pho nwana wa nga okowene bée oyo awaka, kasi akuli butwa na bomɔɔ, abungaka kasi akuli zwama.”» Emba bamba ya tata eseleko.

²⁵ «Imbele me nwana wa moto me oo bola abaka o inzabi. O ibutwa se, wakoma yo phenephe na ingambi,

aesi ya okaa tokɔ ya meembo na mbina. ²⁶ Amba ya banga mɔnɔmɔ na baombo ba be, amba motuna, lowɔ ye loolekane. ²⁷ Moombo me amba moimola yokye: “Eli nwana nyɔngɔ aesi, yango mena ɔngɔ abomi nwana wa ngɔmbe owa isaa, phɔ amoweni aesi yabutwa na nzoto ndaa.” ²⁸ Emba nwana oo bola amba oka yɔ, tamba na benela inyɔlɔ o ingambi. Ango amba tokɔlɔ ikye mobɔndɔ. ²⁹ Kasi nwana amba ya buyisa ango yokye: “Kyeka mam-bula maikye maaekyelele nga satiy-ola mifeko ma we; kasi nga naino tombomesi nɔnɔ nwana wa mbosi phɔ ya ikyela eseleko na bebi na nga. ³⁰ Kasi oesi nwana wa we oyo, iyo owaɔtɔ ezwele ya we eso na babasi, omobomesi nwana wa ngɔmbe owa isaa!” ³¹ Emba ango amba ya wɔ ne yokye: “Nwana wa nga, iwe oli na nga nkolo iso wawa, mbolo iso ili na nga, ili ya we. ³² Kasi tosengyesi ikyela eseleko, toombe na sepela phɔ nwana nyɔngɔ okowene we oyo awaka kasi ali na bomɔɔ, abungaka, azwa!”»

16

Kapita owa malondo

¹ Yesu amba ya wɔ na baekosi bée yokye: «Moto mɔnɔmɔ wa ezwele abaka na kapita ooko banza mbolo ye; bato basu bamba moimola obokye, kapita wa we, kaɔtɔ mbolo ya we. ² Mokolo mbolo amba ya banga kapita amba ya wɔ ne yokye: “Maphɔɔ iye maaokye nga bawɔ phɔ ya we? Imbuyisa nkanda iso ikyelakyi we etoma ya we, phɔ tata lolɔ tokokyi ikula baa kapita ya mbolo ya nga.” ³ Emba kapita amba miwɔle yo mampenza yokye: “Namokyela bo? Bo mokolo mbolo amanye o etoma? Ibala manzabi, sili na bokusi. Ikyemionga, naokye sɔɔ. ⁴ Naebi yaa mokyela nga phɔ bo bamanye o etoma, bato banzambakye o mangambi ma be.” ⁵ Emba, amba ya banga bato basɔ

baabaka na mbongo na mokonzi nwe monomo na monomo. Amba ya tuna moto owa o boo yokye: "Oli na mbongo ya mokonzi nwa nga ya bo?" ⁶ Moto me amba ya mobuyisa yokye: "Ba tonoo mukama ba mauta." Kapita amba ya wo ne yokye: "Kyeka mokanda nwa mbongo ya we, zala izele, koma makoo matano." ⁷ Atuni oomoyoko yokye: "Iwe oli na mbongo ya bo?" Amba ya mobuyisa yokye: "Basakyi mukama ba ble." Kapita amba ya wo ne yokye: "Kyeka mokanda nwa mbongo ya we, koma basakyi mako mwambi." ⁸ Mokonzi amba kumisa kapita owa bole mona pho ya malondo me. Pho bato ba mokyisi mumu bakalangana o maphoo koleka bebi na bee baatambule na moo.» ⁹ Yesu ambakula bakya yokye, nga nawo na bee bobo: Luka bikamba na ezwele ya we eya bole, pho wa mounva ezwele me, baeyambe o mokyisi nwa bobele. ¹⁰ Moto ooli na bosembo o maphoo maakyiki, amoba na na bosembo o maphoo maanene. Kasi moto otoli na bosembo o maphoo maakyiki, takoyi na iba na bosembo o maphoo maanene. ¹¹ Bo toika ba na bosembo na baphalanga baakosa bato, owa moephe eyakolo ezwele nza? ¹² Ka bo toika ba na bosembo na mbolo ya bato basuu, owa moephe mbola yaka yawe nza?

¹³ «Moto wa etoma monomo takoyi ikyelela bankolo babale: Naa amoina monomo, amba zinga omoyoko; naa aamiphe mi monomo, amotiyola omoyoko. Tokoyi ikyelela mbala yonyo Nwaphongo na baphalanga.»

Mibeko ma Bokonzi pha Nwaphongo

¹⁴ Bafalisayi baokaka maphoo maso mamana, bambaka ekye Yesu pho bazingaka baphalanga. ¹⁵ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Bee komiweninya o miyo ma bato obokye oli bato ba bosembo. Kasi Nwaphongo kaebe mandondo ma

bee. Oebe obokye maphoo maso mawene bato manene, Nwaphongo kamawene nde phaa.

¹⁶ Imbele saa mibeko ma Mose na baimosi ba Nwaphongo sasuka na Yoane Mobatise. Kasi tata o imbele saka Yoane Mobatise, Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo eimolami, emba moto munsu kakyele bokusi pho ya inyolo. ¹⁷ Ikolo na munse yamolekana nde na moo, kasi tebakoyi imanya nono nwana lowo mokyiki o mibeko.

¹⁸ Moto munsu oolee ntwasi we, alongyi mosuu kakyele phemba; na olongyi nwanwasi oolee bee na bolonga kakyele phemba.»

Moto wa ezwele na Lazalo

¹⁹ «Yabaka o mokyisi monomo, moto wa ezwele abaka kalate bitobu bilaa na baamotiya; nkolo iso abaka kazee nde ntoma indaa ndokolo kakyele eseleko. ²⁰ O boo pha ingambi se, mobola monomo nkombu ye Lazalo, nzoto ye yatondaka na maphika, abaka kamilangya omo. ²¹ Abaka na phowa ya izaa nono mpusu yabaka kyilale na mozwe o se ya mesa. Kasi yabaka nde manva maabaka maya lete maphika me.

²² Mokolo monomo mobola amba ya waa. Baanze bamba ya munyanya ooli Abalayama. Moto wa ezwele aesi ya waa me, bamokundi. ²³ O mokysi nwa bawe, abaka kawene bolosi boikye. Waatomba yo miyo o ikolo, aesi ya wene Abalayama na itakye, na Lazalo azasi phenephe ne. ²⁴ Amba ya anwana yokye: "Tata Abalayama, inzokye ngongo, toma Lazalo, anyinya songye ya munse nwe o maa, antangya o lole, pho na wene bolosi boikye o itumbu sa nwenya sisi." ²⁵ Abalayama amba mobuyisa yokye: "Nwana wa nga, umunya obokye wazwaka ezwele waabaka we na bomoo, kasi Lazalo abaka kawene mpasi. Unwanwa eye wawa bamobondo kasi iwe kowene mpasi. ²⁶ Waambi na baa motepha mozindo

onte ya banga na b̄εε. Ph̄o bato bazingye iuta oni, ph̄o ya iya oomo b̄εε sakoka, na moto na m̄on̄om̄o takokyi iuta oomo ayei oni.”²⁷ Moto wa ezwele amba ya w̄o yokye: “Tata, bo babona na eb̄ondi, toma Lazalo o ingambi sa tata,²⁸ ph̄o nali na banaa mama ba b̄ampele batano. Akye b̄akye b̄akye b̄akye ph̄o b̄εε sayaa na b̄εε o elele eya mpasi eye.”²⁹ Abalayama amba ya mobuyisa yokye: “Banaa nȳonḡo bali na Mose na ná b̄aimosi ba N̄waphongo b̄aab̄akye b̄akye b̄akye!”³⁰ Moto wa ezwele yokye: “Phe, tata Abalayama. Bo moto m̄on̄om̄o auti onte ya b̄awee akye ba imola, b̄amob̄ongola motema.”³¹ Kasi Abalayama amba ya mobuyisa yokye: “Bo tebaokyi Mose na b̄aimosi ba N̄waphongo, na bo moto m̄on̄om̄o auti onteya b̄awee, ete baanole.”»

17

Sa baa ibaku ph̄o ya moto

¹ Yesu amba ya w̄o na b̄aekosi b̄εε yokye: «Maph̄o makyele obokye moto akyele masumu temakokyi izanga. Kasi nḡonḡo eli na moto okotomisa b̄ebi obokye b̄akyele masumu!»² Elekyi b̄olaa ph̄o ye obokye b̄amotingya ibanga siinene o nkyingo, b̄amovakye o ebale, ph̄o yo sakula tomisa m̄on̄om̄o na b̄aakyikyikyela masumu.³ Nde kokyebe!

Bo nwebi na we akyelesi isumu, omooya; bo aanosi isumu se, omolimbisa.⁴ Ka bo aekyelesi masumu mbala sambo na mok̄olo m̄on̄om̄o, ambi ya mbala ȳon̄oȳo na ȳon̄oȳo iyaw̄o yokye: “Indimbisa”, we omolimbisaka.»

Ianola

⁵ Batoma bamba ya w̄o na Nkolo b̄ekye: «Kosa ianola sa banga.»⁶ Nkolo amba ya w̄o yokye: «Bo obakyi n̄on̄o na n̄wana ianola sikyikyiky booli mumbuma n̄wa mutarde, nde ow̄okyi na n̄wete mumu obokye: “Phikwa wawa

kyende miphika o ebale enene”, nde moetose.»

Maph̄o maasengyesi moto wa etoma ikyela

⁷ «Moto nza onte ya b̄εε bo ali na moombo ookomobalele inzabi na ookomobanzisa manyama, amow̄o ne bo auti o manzabi obokye: “Kyende kyezala o mesa izele ozee?”⁸ Etaw̄o ne nde obokye: “Ondambele ntoma ya izaa, lata etobu elaa omb̄ongyisa mesa, na ze na nywe; emba sima na we waamba zaa waamba ná inywa.”⁹ Nkolo kaphe moombo we melesi ph̄o akyesi iimoto-makyi yo? Phe.¹⁰ Eli nde b̄omo ph̄o ya b̄εε; bo okyesi maph̄o maso maa etoma be, w̄o obokye: “Toli nde bato ba etoma pha. Tokyesi nde etoma esengyelakyi banga ikyela.”»

Yesu abikye bato iko baa maba

¹¹ Waaba Yesu kakyende o Yelusaleme, amba lekana onte ya Samaliya na onte ya Galileya.¹² Waanyolo yo o mokyisi m̄on̄om̄o, bato iko baa maba, bamba ya vana ne. Bamba teme n̄wana itakye,¹³ bamba butwa ianwana b̄ekye: «Yesu, Moteye, olokye nḡonḡo!»¹⁴ Waaba wene Yesu, amba ya w̄o na b̄εε yokye: «Kyende kyemiteya oka banganga ba N̄waphongo.» Waba b̄εε b̄akye b̄akye, babikaka.¹⁵ M̄on̄om̄o onte ya be, waawene yo obokye abikyi, aesi ya butwa oli Yesu, atati ikumbela N̄waphongo na n̄wesi ikolo.¹⁶ Amba kye mivaka boo n̄on̄o ose, o makolo ma Yesu, amba mophe melesi. Moto me abaka Mosaliya.¹⁷ Emba Yesu amba ya yokye: «Be baso iko tebaikyibika? Ka ibuwa baayoko bali bi?»¹⁸ Onte ya b̄εε tewazwaa moto oobomesi iya phe N̄waphongo melesi, yesi nde mobutu oyo?»¹⁹ Yesu amba ya w̄o ne yokye: «Inua, kyende, ianola sa we siebikye.»

Ndengye eya moya Bokonzi pha N̄waphongo

²⁰ Mok̄olo m̄on̄om̄o, bafalisayi bamba ya tuna Yesu b̄ekye:

«Bokonzi pha Nwaphongo pha moya imbele iye?» Amba ya babuyisa yokye: «Bokonzi pha Nwaphongo ete boye ndokolo ekpele ekyewene bée na miyo. ²¹ Ete baawo obokye: “Kyeka phango bobo!” naa “phango bona.” Oebe obokye, Bokonzi pha Nwaphongo boli onte ya bée.»

²² Bobele, amba ya wo na baekosi yokye: «Nkolo yaa moya, wa moba na phowa ya iwene Nwana wa moto noko mokolo monomo, kasi ootomowene. ²³ Bamowo na bée obokye: “Kyeka yo ona, yo oyo.”» Bée sakyende, sakyilingana omo. ²⁴ Pho mokolo njwaa moya Nwana wa Moto, njwamoba ndokolo munkankasi mungyengye mbala yonyo, moweninya ikolo na suka na suka. ²⁵ Kasi phanza asengyesi itaa wene bolosi, bato ba lol eye baamolee.

²⁶ «Nde bowakyelamaka wango o nkolo yaaka Nowa, yamokyelama nde bomo o nkolo yaaka Nwana wa Moto: ²⁷ Bato bazaaka, banywaka, balongaka, balongyinyaka, tee noko mokolo njwa nyolo Nowa o masuwa maatongaka yo; emba maa maamba ya zinza mokyisi, maamba baboma bée baso. ²⁸ Yamoba ndokolo imbele saka Lota, bato babaka baze, banywe, baombe, baungya, baphikye, batongye mangambi; ²⁹ kasi mokolo njwaa manaka Lota o Sodomo, Nwaphongo anoyaka uta o ikolo mbula ya njwenya na muuwe ndokolo mobulubutu mookusi ya bomaka bato baso. ³⁰ Yamokyelama nde bomo, mokolo njwaamiweninya Nwana wa Moto.»

³¹ «Mokolo me, moto owa moba o ibanda, yo sanyolo o ingambi ikye ikpa mbolo ye; nde bomo na owa moba o inzabi, yo sabutwa na munsima. ³² Umunya ya lekanaka na njwasi wa Lota. ³³ Moto okolukye ibikya bomoo phe, abobungya, ka owaabobungya aabobikya. ³⁴ Nawo na bée ngakye: Muna mokolo me, bato babale bamilangya ntangye

yonyo: Bamokpa monomo, bamwika oomoyoko. ³⁵ Babasi babale bamoba batwakye o omba yonyo: Bamokpa monomo bamwika oomoyoko. [³⁶ Bampele babale bamoba o inzabi: Bamokpa monomo, bamwika oomoyoko.]»

³⁷ Baekosi bamba ya tuna Yesu bekye «Nkolo, maphoo me ma molekama bi?» Amba ya babuyisa yokye: «Elele eya moba ebembe, biwawanga bamoangana wamo.»

18

Ete ya njwanjwasi bozengye na zuzi

¹ Mokolo monomo, Yesu amba ya pkela baekosi bée ete, pho ya ibateya obokye basengyesi ibondole Nwaphongo nkolo iso, bée saphembe. ² Amba ya wo na bée yokye: «Yabaka o mokyisi monomo zuzi monomo taikaka baa kaile Nwaphongo, taikaka baa kasaka na bato. ³ Nwanjwasi bozengye monomo abaka o mokyisi me. Abaka kakye nyingonela na zuzi me nkolo iso yokye: “Intenele bolombe bolaa na moto owa lowoo na nga.” ⁴ Mbala nzikye zuzi mona taikaka ba kabenele imotenela bolombe. Kasi amba miwole yokye: “Na bo siile Nwaphongo, na bo siitosa bato, ⁵ kasi pho bozengye bobo bontungyisa, naamotenela bolombe. Bo phe, nde sizasi bose.”» ⁶ Emba Nkolo amba bakya yokye: «Okyemela na bolaa iiwoo zuzi ootoli na bosembo oyo. ⁷ Emba Nwaphongo amole salongya bato baaolo yo, bo bamobondesi na moo na mokolo? Amowo na bée obokye baataziya? ⁸ Na wo na bée ngakye: Aabatanela bolombe izele. Kasi waa moya Nwana wa Moto, amoyazwa ianola o mokyisi?»

Ete ya mofalisayi na mophutise wa mputi

⁹ Mokolo monomo, Yesu amba ya kpa ete eye pho ya bato baa miwene bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo, baawene bato

bayoko pha, yokye: ¹⁰ «Bato babale bakyeke bondede o Tempelo, monomo abaka mofalisayi, omoyoko mophutise wa mputi. ¹¹ Mofalisayi amba kye teme o boo pha bato baso, amba bondede o motema yokye: «Oo Nwaphongo, naephe melesi pho sili ya bato baayoko, bee bali baibi, bato bate bali na bosembo, bakyesi ba phemba, naa booli mophutise wa mputi mona. ¹² Na poso yonyo na miime ntoma mbala ibale. Onte ya mbolo iso iikyizwe nga, na emanyisa ekpele yonyo onte ya iko.» ¹³ Mophutise wa mputi yo atemi nde na itakye, taikaka zinga na itomba miyo o ikolo, kasi abaka kamiwande nde o bontolo, kawo yokye: «Oo Nwaphongo inzokye ngongo, nga moto wa masumu.» ¹⁴ Nawo na bee ngakye: Waabutwa mophutise wa mputi o ingambi se, abaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo, kasi mofalisayi phe. Pho moto munsu ookomitombe baamuya. Kasi ookomiuya baamotomba.»

Yesu apambosi bana bakye

¹⁵ Bato bamba yeleda Yesu bana bakye pho abatandele maboko. Waawene baekosi babona, batataka ibaoya. ¹⁶ Kasi Yesu amba ya banga bana bakye oli yo, amba ya wo yokye: «Le bana bakiyiki baye oka nga! Sabakatela, pho Bokonzi pha Nwaphongo bali pho ya bato bali booli be. ¹⁷ Nde phele naewole ngakye: Bo moto tayambi Bokonzi pha Nwaphongo ndokolo njwana mokye phe, takoyi inyolo omo.»

Moto wa ezwele

¹⁸ Mokonzi monomo wa bayuda amba ya tuna Yesu yokye: «Mot-eye o molaa, nakyele bo pho na zwe bomoo pha bobele na bobele?» ¹⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Pho ya'ye kontangye moto molaa? Moto molaa tali, bo teebe nde Nwaphongo. ²⁰ Koebe mibeko: «Sakyele baphemba, saboma moto,

saiba, sateme bonzoka pha boole, kumola nyongo na ongo.» ²¹ Moto owa ezwele amba mobuyisa yokye: «Natosi mibeko miso maamina tata bonwana pha nga.» ²² Waa oka Yesu babona, amba ya wo ne yokye: «Kyezangye ekpele yonyo: Kye ungya mbolo ya we iso, okabele babola bana baphalanga. Wamozwa ezwele o ikolo; emba yaka ya mbengye.» ²³ Waaoka moto wa ezwele me babona, amba butwa na ngongo, pho abaka na ezwele iikye. ²⁴ Waawene Yesu obokye moto me abuto na ngongo, amba ya wo yokye: «Wali kamba pho ya bato ba ezwele inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo! ²⁵ Phele wali kamba pho ya Shamo inyolo o iluu sa solu, kasi wambi kula ba nkamba koleka pho ya moto wa ezwele inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo.» ²⁶ Bato baabaka bamokye bamba wo bekye: «Emba owamba bika nza?» ²⁷ Yesu amba buya yokye: «Maphoo maate maakoye bato ikyela, Nwaphongo kamakyele.»

²⁸ Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Okyemela, banga toika ika iso yabaka na banga pho ya iebenga.» ²⁹ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Nde phele, na wo na bee, bo moto aikyi ika ingambi, njwanjwasi, bana nyango, baboti, bana pho ya Bokonzi pha Nwaphongo, ³⁰ moto me amozwa mbolo nzikye koleka o imbele sisi, emba o nkolo yaamoyaa amba zwa bomoo pha bobele na bobele.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato, bo wa mowa yo na bo wa mokundwa yo

³¹ Yesu aesi yakpa baekosi bee iko mbuka babale, amba ya wo na bee yokye: «Okyemela, njwanjwa eye tokyende o Yelusaleme, omo, maphoo maso makoma baumosi ba Nwaphongo pho ya Nwana wa Moto mamokokyisama. ³² Pho baamoambya o maboko ma bato bamasumu, baamoekye, baamotola, baamotowa matee; ³³ waamounva

bée imobinda phimbo, baamoboma, emba sima ya nkolo iyato amokundwa.» ³⁴ Kasi baekosi tefaikaka sosolo ntina ya maphoo me, tefaikaka eba na yaunvaka wo Yesu.

Yesu abikye moto owa pholo miyo

³⁵ Waakoma Yesu phenephe na Yeliko, moto monomo owa pholo miyo, azalaka o imbale ya nzela pho ya ionga baalekane. ³⁶ Waaoka yo toko ya moluku nwa bato balekane, amba ya tuna yokye: «Eni ba lowo iye?» ³⁷ Bamba mobuyisa bekye: «Kyelekane Yesu owa Nazarete.» ³⁸ Emba amba yaanwana yokye: «Yesu, Nwana wa Davidi, inzokye ngongo!» ³⁹ Bato baabaka batambule o boo, bamba mozibisa pho aikale bose, kasi yo amba kula yaanwana nde na bokusi yokye: «Nwana wa Davidi, inzokye ngongo!» ⁴⁰ Yesu amba ya teme, amba ya onga obokye bamoyelele ne. Waakoma moto owa pholo miyo phenephe na Yesu amba motuna yokye: ⁴¹ «Kozingye obokye na ekyele iye?» Moto owa pholo miyo yokye: «Nkolo, kyela obokye nakule wene!» ⁴² Yesu amba ya wo ne yokye: «Kula wene! Ianola sa we siebikye.» ⁴³ Mina wamo, moto me abuto iwene, abuto ibenga Yesu naikyemikumbela Nwaphongo. Waawene bato baso baabona, na bée babutwaka ikyemikumbela Nwaphongo.

19

Yesu na Zakayo

¹ Waanyolo yo o Yeliko, Yesu amba tamba mokyisi. ² Moto monomo abaka omoo nkomo ye Zakayo, aamba ya tokolo; yo abaka monomo na bakonzi wa ba phutise ba mputi, na moto wa ezwele iikye. ³ Alukaka iwene Yesu, kasi bo wabaka yo mokuwe, taikaka koka imowene pho ya moluku nwa bato. ⁴ Wawene yo babona, amba kyilingana o boo, akye baa o ikolo

sa nwete nwa sikomole, pho waa moyalekana Yesu wamo, amowene na bolaa. ⁵ Waakoma Yesu o elele me, amba tomba miyo o ikolo, amba ya wo ne yokye: «Zakayo, uta mizele: Pho nasengyesi lolu ikye baa o ingambi sa we.» ⁶ Zakayo amba ya uta izele, amba moyamba o ingambi se na nkyisa. ⁷ Bato baso baawenekye lowo me, te baikaka sepela na lango, bamba wo bekye: «Akye baa nde oka moto wa maa-sumu!» ⁸ Kasi Zakayo amba ya susana o boo pha Nkolo, amba ya wo ne yokye: «Nkolo, okyemela, nakabe mbolo ya nga na mibale, nape babola ndambo eyoko. Bo nakpesi moto baphalanga baikye na malondo mabe, namobuyisele bée mbala ine.» ⁹ Emba Yesu amba wo pho ye yokye: «Lolu eye, ibikiyi sisi o ingambi sisi, pho na we, oli nwana wa ibota sa Abalayama me. ¹⁰ Pho Nwana wa Moto aesi yaluka na iya bikya bato baabunga.»

Ete ya baphalanga

¹¹ Yesu ambakula ya kpela bato baokaka maphoo mamana ete esuu. Pho waaba yo phenephe na Yelusaleme, bato baumunyaka obokye Bokonzi pha Nwaphongo pha mowenene nde mina wamo. ¹² Emba Yesu amba ya wo yokye: «Moto monomo wa ibota sa bokonzi akyekye o mokyisi monomo itakye pho bamokyele mokonzi, sima amba kula ya butwa. ¹³ O boo pha ikyende, amba ya banga baombo iko mi baombo be, aesi yabakabela moto na moto ebuni yonyo ya wolo ya motiya moikye, amba ya wo na bée yokye: “Kyela mumbongu na baphalanga baabana, tee noko wa moya nga.” ¹⁴ Kasi bato ba mokyisi nwe bamoinaka, bamotomelaka bato pho ya ikye wo ne obokye: “Toloanole obokye abe mokonzi nwa banga.”

¹⁵ Waamokyela bée mokonzi, amba ya butwa o mokyisi nwe. Amba ya banga o boo phe bato ba etoma bakabelaka yo baphalanga

pho ya iyeba bookose moto monomo na monomo baphalanga baazwaka yo. ¹⁶ Owa o boo amba ya wo yokye: “Nkolo, ebende ya baphalanga yonyo eya mpekye we ebote bibende iko ba wolo.” ¹⁷ Nkolo amba ya wo yokye: “Bolaa, moto wa etoma o molaa. Okyesi bolaa o mapho makyiky, na moebuya mokonzi wa nkyisi iko iinene.” ¹⁸ Owa ifale amba ya wo yokye: “Nkolo, ebende ya baphalanga yonyo eya mpekye we, ebote bibende bitano ba wolo.” ¹⁹ Nkolo amba ya wo ne yokye: “Iwe, na moebuya mokonzi nwa nkyisi itano iinene.” ²⁰ Oomoyoko amba ya wo yokye: “Nkolo, kyeka ebende ya we yonyo ya baphalanga yango eye, na ezingaka na itambala, namba ebomba.” ²¹ Nabaka na ile, pho oli moto monomo wa nkamba, kokpe mbolo yateyaikaka we langya, konoko o elele eteyikaka we phika.” ²² Nkolo amba ya mobuyisa yokye: “Oli moto wa etoma mobe, namoesambisa nde na maloba ma we mampenza. Waebaka obokye nga nali moto monomo wa nkamba, nakpe mbolo yateyaikaka nga langya, nanoko o elele eteyaikaka nga phika.” ²³ Ka pho ya'ye toikaka kye bomba baphalanga banga nabo o bankyi? O iyabutwa sa nga nde naesi ya fazwa na matabisi.”* ²⁴ Bobele nkolo amba ya wo na bato baabaka wamo yokye: “Omobololo ebende ya wolo mena, oephe oli na bibende iko.” ²⁵ Bato bamba ya wo ne bekye: “Mokonzi, yo nga ali na bee ikoo!” ²⁶ Nkolo amba ya babuyisa yokye: “Nawo na bee, moto ooli na banaa mbolo, bamokula mobakyisa mbolo nsuu. Ka ooli pha, ba mobololo na nwana ndambo ooli ne. ²⁷ Pho ya banguna ba nga, bato bate baikaka zinga obokye nga nabe mokonzi nwa be, yaka na bee wawa, emba obatene nyesi o miyo ma nga!”»

Yesu anyosi o Yelusaleme

²⁸ Waaunva yo iwo babona, Yesu aesi ya tambula o boo pho ya ikyende o Yelusaleme. ²⁹ Waakoma yo phenephe na Betefaze na Betani, mbale ya ngomba ya ba olive, amba ya toma baekosi bee babale ³⁰ amba ya wo na bee yokye: «Kyende o mokyisi mokyekane na banga; waamokoma bee omo, wamokyende wene nwana wa mpunda atingyi, naino moto tabaa miyango. Oeyingole, oye na yango wawa. ³¹ Ka bo moto monomo aetuni obokye: “Koeyingole pho ya'ye?” Omobuyisa obokye: “Pho Nkolo asengyesi na yango.”» ³² Bobele baekosi me babale bamba ya kyende, bakye takana mapho maso nde bowawoko Yesu na be. ³³ Waaba bee baingole nwana wa mpunda, ba kolo mpunda bamba batuna bekye: «Koingole nwana wa mpunda mona pho ya'ye?» ³⁴ Baekosi bamba buya bekye: «Pho Nkolo asengyesi na yango.» ³⁵ Bamba yakye na nwana wa mpunda me ooli Yesu, bamba ya wala bitobu ba bee o ikolo sa nwana wa mpunda me, bamba yabayisa Yesu. ³⁶ Waaba yo kotambule, bato babaka bakyemiwala bitobu o nzela. ³⁷ Waakoma yo phenephe na nzela ekyeute o ngomba ya baolive, baekosi baso batondaka na nkyisa, babutwaka ikumbela Nwaphongo na nyesi ikolo pho ya bilekyesako biso biawenekye be. ³⁸ Bawoko bekye:

«Apambolame, mokonzi ookoye na nkombo ya Nkolo!

Bose bofe o ikolo, nkyemo ibe o bilele biilekyi ikolo!»

³⁹ Bafalisayi baayoko, baabaka onte ya bato, bamba ya wo na Yesu bekye: «Moteye, katela baekosi ba we!» ⁴⁰ Yesu amba ya buya yokye: «Na wo na bee ngakye: Bo bee baikasi bose, mabanga mamoa nwana.»

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

* **19:23** 19.23 Bakyi: Elele ekyebombe bee baphalanga.

41 Waakoma Yesu phenephe na Yelusaleme, waamowene yo, amba lela pho ya nwango. 42 Awoko yokye: «Bo na we waebaka me, o mokolo nwa lolu, ndengye eekoyi we izwa bose...! Kasi unwanwa eye, maphoo me mabombami pho ya we, tokoyi imawene! 43 Pho nkolo yaamoya, banguna bawe bamoelungya, bamoeteyisa lophango, bamba etokolele mbombo iso. 44 Bamoebola, iwe na bana ba we, etewaikale ibanga sonoso o ikolo sa siiyoko, pho toika eba imbele sayakaka yaebikya Nwaphongo.»

Yesu anyosi o Tempelo

45 Bobele Yesu amba ya nyolo o Tempelo abuto iwiinya baabaka baungya. 46 Amba ya wo na bee yokye: «Wakomama bobo: “Ingambi sa nga samoba ingambi sa losambo”. Kasi bee osibuye ibombo sa baibi!» 47 Nkolo iso, abaka kateya o Tempelo. Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, bateye ba mibeko na ba nkumu ba mokyisi, balukaka imoboma; 48 kasi tebaikaka eba ndengye eekoyi bee ikyela, pho bato baso balekyekyelye nde mi imooka.

20

Owaphe Yesu bokonzi nza?

1 Mokolo monomo, waba Yesu kateya o Tempelo na iimola bato Simo Elaa, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba mibeko na bankumu, bamba ya wali yo. 2 Bamba motuna bekye: «Oloimole, kokyele maphoo ma-mana na bokonzi iye? Owa ephe bokonzi me nza?» 3 Yesu amba ya babuyisa yokye: «Na nga naetune nde motuna monomo. Onzimole: 4 Ibatisi sa Yoane, sautaka o ikolo nde na bato?» 5 Bamba wono bee na bee bekye: «Bo tobuye obokye: “Sautaka o ikolo”, amowo obokye: “Pho ya'ye toikaka moanola?” 6 Ka botoni buya obokye: “Sautaka na bato”, bato baso baalomaa

mabanga, pho baanole obokye Yoane ali moimosi wa Nwaphongo.» 7 Emba bamba buya bekye tebaebe biwautaka sango. 8 Bobele Yesu amba ya wo na bee yokye: «Na nga me esieyimole naa na bokonzi ye nakyele maphoo maamana.»

Ete ya bakolo manzabi ma vinyo baaphute na bobo

9 Bobele Yesu amba butwa ikpela bato ete eye: «Moto monomo aphikaka vinyo o inzabi. Aikiyi siika na bato basiphutele, yo akye o imbanga sa ikoko. 10 Waakoma imbele sa inoko mbuma, nkolo wa inzabi aesi ya toma moombo we oka bato baaphutele inzabi obokye akye mokpela iyalo se. Kasi baphutesi inzabi, bamokutubi, bamobuye maboko pha. 11 Mokolo nwa inzabi akuli ya toma moombo mosuu. Kasi na mona, baaphutele inzabi bamokutubi, bamotosi, baambi na mobuya maboko pha. 12 Mokolo nwa inzabi amba kula toma moombo wa etoma owa iyato, ne mona, baphutele inzabi bamba mozokya, bamba mowiinya. 13 Emba mokolo inzabi amba ya miwole yokye: “Na kyele bo? Na motoma nwana wa nga owa lozingo. Iyo, baamotosa.” 14 Kasi, waamowene baaphutele inzabi, bamba ya wono onte ya bee bekye: “Kyeka ndomi ye owamoikala na sina inzabi, bo ango awe. To mobome pho inzabi me sibutwe sa banga!” 15 Bamba ya kye movaka o selekye ya inzabi, bamba moboma. Yesu amba ya batuna yokye: “Mokolo inzabi aabakyela bo?” 16 Amoya boma baaphutele inzabi, amba siphwe bato basuu.»

Waaoka bato babona, bamba wo bekye: «Phe, ete wakyelame!» 17 Kasi Yesu amba bakyeka o maboo, amba ya wo na bee yokye: «Maphoo makoma bee o buku pha Nwaphongo mama, malukye iwo bo?»

Ibanga saavakaka batongyi ba mangambi, nde sango sibuto iingo ephisi ingambi siso.

¹⁸ Moto munsɔ owa mokaa o ikolo sa sina ibanga, amokyemitenya binango, emba owamokalela ibanga me amophitingana.»

Lowɔ lookyeyi mputi ya Kaisala

¹⁹ Bateye ba mibeko na bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, baebaka obokye ete mena, Yesu aekpesi be. Yango mena balukaka malondo ma imwakya nde wamɔ. Kasi bailaka bato. ²⁰ Yango mena bamba tata imokyengye, bamotomelaka banwasanyɔlo baawenene ndokolo bato balaa, phɔ na maloba me mampenza, bamozwe na eleko ya imoambya o mabɔkɔ na moangyesi. ²¹ Baesi ya motuna motuna mumu: «Moteye, toebe obokye iikiyi wɔ we na iikiyi teya we ili nde ya phele, watene we bolombe tokyekye boo pha moto. Kasi koteya nde o phele nzela ya Nwaphongo. ²² Taa loimola, mibeko miphe nzela obokye tophute mputi ya Kaisala?» ²³ Kasi Yesu aebaka obokye bazite maphɔ masuu, amba ya wɔ na be ye yokyeye: ²⁴ «Inteya mpata yɔnɔyɔ ya ebende. Boo na nkombo eya koma be ye o ebende eye ya nza?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Ya Kaisala.» ²⁵ Emba Yesu amba ya wɔ na be ye yokyeye: «Buyisa Kaisala yaaka Kaisala, emba Nwaphongo yaaka Nwaphongo.» ²⁶ Bobele tebaikaka koka na imoakya phɔ ya maloba me mampeza, kasi bakamwaka na eyano ye, bamba ikala bose.

Motuna nwa basadukayi phɔ ya ikundwa sa bawee

²⁷ Basadukayi baayɔkɔ bamba ya oli Yesu. Be ye basadukayi bawɔ obokye, bato baawa ete bakundwe. Bamba tuna Yesu motuna mumu: ²⁸ «Moteye, Mose alokomela o buku pha mibeko bobo: “Bo moto mɔnɔmɔ ali na mosi,

alonga nwanwasi, yo ambi waa saika bota ne, esengyesi obokye mosi nye azasa bozengye babona phɔ abotele bola phe owa waa bana.” ²⁹ Yabaka babona o mokyisi mɔnɔmɔ, bana ba bampele sambo babaka be ye basɔ nyango mɔnɔmɔ ango mɔnɔmɔ, bola pha be ye aesi ya longa nwanwasi, awe sa bota ne. ³⁰ Owa ibale aesi ya zasa bozengye me, akuli waa, sabota ne. ³¹ Na owa iyato akuli bozasa, ne awe sabota ne, nde bomɔ be ye basɔ sambo, bawe sabota ne. ³² O sima ya be ye basɔ, bozengye me ne amba ya waa. ³³ Ka mokɔlo nwa mokundwa bawe, onte ya be ye basɔ sambo amoba nwanwasi wa nza? Phɔ be ye basɔ bamozasaka.»

³⁴ Yesu amba ya wɔ na be ye yokyeye: «Bato ba mokyisi mumu, babasi na bampele balongane. ³⁵ Kasi baawene Nwaphongo obokye bali bato ba bosembo, na waamokundwa bawe etebalongane. ³⁶ Tebakokyi ikula waa phɔ babuto ndokolo baanzelu. Bali bana ba Nwaphongo, phɔ bakundoo. ³⁷ Obokye baawa bamokundwa, Mose yo mampenza alowoko o isolo sa nwete moolole sazika, wa banga yo Nkolo, Nwaphongo wa Abalayama, Nwaphongo wa Izake na Nwaphongo wa Yakobo. ³⁸ Nwaphongo tali Nwaphongo wa bawe kasi wa bato bali na bomɔ, phɔ bato basɔ bali na bomɔ phɔ ye.» ³⁹ Bateye ba mibeko baayɔkɔ, bamba ya wɔ na Yesu bekye: «Moteye, owɔ na bolaa.» ⁴⁰ Phɔ tebakulaka meka imotuna motuna mosuu.

Masiya ali nwana ná Nkolo ya Davidi

⁴¹ Emba Yesu amba ya wɔ na be ye yokyeye: «Ndengye'ye bakokyi iwɔ obokye, Masiya ali Nwana wa Davidi? ⁴² Phɔ Davidi yo mampenza kawɔ o buku pha Meembo yokyeye: “Nkolo awɔ na Nkolo wa nga: Zala o boloo pha nga, ⁴³ nɔnɔ waamouya nga banguna ba we, o

se ya mokolo ma we.”⁴⁴ Kyeka, Davidi kamobangye Nkolo. Emba, ndengye'ye ambi kula ba njwana we?»

Sakyela ya bateye ba mibeko

⁴⁵ Amba wo na baekosi bée o miyo ma bato baso baabaka bamookye yokye: ⁴⁶ «Bée nde kokyebe na bateye ba mibeko. Bée bazingye ikyemitambula na bitobu bianda, bambe nazinga obokye bababeya o bilele biangane bato baikye, baolo biziye ba o boo o mangambi ma losambo na bilele ba o boo o biselako. ⁴⁷ Baiyele mazengye na mbolo ya be, babondela mabondesi maanda pho ya iteya obokye bali bato ba bosembo. Yango mene, Nwaphongo aabaphe etumbu yonyo eya moleka bonene.»

21

Ikafo sa bozengye

¹ Waatomba yo miyo, Yesu aesi ya wene bato ba ezwele bakye ambya makabo o ekokolo o Tempelo. ² Aesi ya wene na bozengye bonobo mobola, aesi ya langya mpata ibale ya bibende. ³ Yesu amba ya wo yokye: «Nde phele na wo na bée ngakye, njwanwasi bozengye mobola oyo, ambye ileka bato baso. ⁴ Pho bée baso babana bambye nde baphalanga batebali na bée na ntina. Kasi yo, na bobola phe ambye nde baphalanga baso baabaka ne pho ya ibika.»

Yesu aimosi obokye bamobukola Tempelo

⁵ Waaba bato baayoko bawo pho ya Tempelo, ndengye eya sitonga bée na mabanga malaa, na ná mbolo ya phekye bée Nwaphongo, Yesu amba ya wo yokye: ⁶ «Iso ikyi wene bée iye, nkolo ya moyaa, ete wa ikale ibanga sonoso o ikolo sa siiyoko: Iso bamoiyuwola.»

Yaa moya o suka ya mokyisi

⁷ Emba bamba motuna bekye: «Moteye, maphoo me mamokye-lama imbele iye? Tomba na eba na elembo obokye maphoo me malukye ikyelama?» ⁸ Yesu amba ya buya yokye: «Nde kokyebe obokye moto saekosa, pho bato baikye bamoya na nkombo ya nga, bamowo bekye: “Eli nga!” na: “Imbele me sikokyi!” Sababenga. ⁹ Wamooka bée masimo ma mabita, na ma itombele bakonzi, bée sa ilaa. Pho esengyesi obokye maphoo mamana mata kyelama phanza, kasi mena etetaaba suka ya mokyisi.»

¹⁰ Bobele Yesu amba ya wo na bée yokye: «Ekolo yonyo ya munwana na ekolo eyoko, bokonzi bonobo pha munwana na bokonzi boyoko. ¹¹ O bilele bikye, manyete ma muningana, bisenzo na zilo sikusi ya moba, maphoo ma inganga mamouta o ikolo na bilembo binene biamowenene.»

Yaamoyelela baekosi

¹² «Kasi o boo pha maphoo maso mamana, bamoeyakya bamba na enyokolo; bamoesambisa o mangambi ma makyita, bamoenyosa o boloko bamokye na bée o boo pha bakonzi na baangyesi ba mokyisi pho ya nkombo ya nga. ¹³ Yango mena bée wamoba manzoka ma nga. ¹⁴ Oebaka obokye tosengyesi na ibongya bo wamosamba bée. ¹⁵ Pho, nga, na moephe munoko na zebi sa obokye moto okoephunde takokyi ieyikyela ziko. ¹⁶ Ebe baongo na banyongo, banaa nyongo, baa ibota sa we, na bikamba ba bée bamoekaba, bamoingya baikye onte ya bée. ¹⁷ Bato baso bamoeyina pho ya nkombo ya nga; ¹⁸ kasi na munsuwe monomo njwa moto njwa bée ete moobiya. ¹⁹ Nde na ilendendala sa bée, wamozwa bomoo.»

Isambisama sa Yelusaleme

²⁰ «Emba waamowene bée Yelusaleme alungami na batuluku, oeba obokye imbele sa bootonokye phe sikokyi. ²¹ Emba, baamoba

o Yuda, bée elotaka o mangomba, bamoba onte ya mokyisi, bée etokolo; bamoba o manzabi, bée saya nyolo o mokyisi! ²² Pho yamoba nkolo ya bolombe, obokye iso yakomama o buku pha Nwaphongo ikokysisame. ²³ O nkolo me, ngongo na babasi baa ekama ná malekyele, pho mampasi makusi mamobaa o mokyisi na yoo pho ya bato me. ²⁴ Bababoma na mphata; bamokye na bée ntungye o bikolo biso, emba bato baate baebe Nwaphongo bamooto Yelusaleme tee nono waamokoka imbele sa be.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

²⁵ «Bilembo bamowenene onte ya moo, onte ya bokombe na ba nyaseesi, o munse, bato baate baebe Nwaphongo bamoba na ngongo, bamotekyenele na bobo waamowene bée maa ma ebale enene manyingane. ²⁶ Bato bamowaa na bobo pha ilota bobo phaamokpelemela mokyisi pho bokusi boso pha ikolo pha munyingana. ²⁷ Emba, bamowene Nwana wa Moto kaye onte ya mampata, na mwiya mwikye na nkyemo.»

²⁸ Waamotata maphoo me maso ikyelama, omielole otombe moto, pho imbele sa iyekandola sikomi phenephe.»

Ete ya nwete nwa fige

²⁹ Yesu amba kula bakpela ete yonyo yokye: «Kyeka nwete nwa fige na nzete nsuu: ³⁰ Wa lebolo yango, koebe bée mampenza nde na ikyeka obokye imbele sa ikyete sikokyi. ³¹ Nde bomo, na bée, wamowene bée maphoo maso mamana makyelame, eba obokye Bokonzi pha Nwaphongo bokomi phenephe. ³² Nde phele nawo na bée, yoo eye etelekane obokye maphoo mamana sabokyelamake. ³³ Ikolo na munse yamolekana, kasi maloba ma nga etemalekane.»

Nde kokyengye imbele siso

³⁴ «Nde kobe na bokyengyi, pho ntema ya bée saotono na malanga, biseleko na maumunya ma mokyisi, emba mokolo me saebalikyinya, ³⁵ ndokolo bondendi; pho nwa mokpelemela bato baso bali o munse. ³⁶ Kasi salala ebuu, bondelkye imbele siso, pho maphoo maso mamoya mamana mango saezwa; ombe na teme o boo pha Nwana wa Moto.»

³⁷ Yesu abaka kalekyinya nzanga o Tempelo pho ya iteya emba atokoloko waa nkokolo pho ya ikye lala o ikolo sa ngomba ekyebangye bée ya baolive. ³⁸ Emba bato baso babaka baye oka ye na moyelo o Tempelo pho ya iya mooka.

22

Bakonzi bawangye iboma Yesu

¹ Eseleko ya Ilekana yakomaka phenephe, eli eseleko ya mapa matumbe bée sa muno moulole mapa. ² Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba mibeko balukaka malondo ma imolemolo pho bailaka bato.

Yudasi kalukye iungya Yesu

³ Emba Molemba amba nyolele Yudasi okobangye bée Isikaliyota, owa baka monomo onte ya iko mbuka babale. ⁴ Yudasi akyekye okana na bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bakonzi ba bakyengyele Tempelo pho ya iluka malondo ma ibaungyisela Yesu. ⁵ Bée babaka na nkyisa emba bamba okana obokye bamophe baphalanga. ⁶ Yudasi amba anola, amba tata iluka imbele silaa pho ya ibaungyisela yo bato saeba.

Yesu na baekosi bée balengyele eseleko ya Ilekana

⁷ Mokolo nwa eseleko ya mapa matumbe bée sa muno, nwa kokaka, mokolo mobome bée bana ba mampate pho ya eseleko ya Ilekana. ⁸ Yesu amba ya toma Petelo na Yoane, amba wo na bée yokye: «Bée kyende lolambela ntoma ya eseleko

ya Ilekana, pho toze.» ⁹ Bamba motuna bεkye: «Kozingye obokye tokye lamba bi?» ¹⁰ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Wamunyolo bεε o mokyisi, wamovana na moto monomo aphisi mbongo ya maa. Omobengye tee nono o ingambi sa munyolo yo ¹¹ ombe wo na mokolo ingambi bobo: “Moteye kaetune obokye: Oloteya elele eya mozaa yo ntoma ya eseleko ya Ilekana yo na baekosi bε?” ¹² Emba moto me amoeteya elele yonyo eenene eya ikolo onte ya ingambi, baunva ebongya na bolaa. Olambe ntoma ya eseleko omo.» ¹³ Baekosi baesi ya kyende, bakye takana iso nde bo wabawolekye yo, emba bamba bongya ntoma ya eseleko ya Ilekana.

Eseleko ya Ilekana eenyakune

¹⁴ Waakoka imbela sa iza, Yesu yo na batoma bεε baesi ya zala o mesa. ¹⁵ Amba ya wo na bεε yokye: «Nabakyi na phowa ya iza eseleko ya Ilekana eye na bεε minyamipha o boo pha nga inyokomo! ¹⁶ Pho, nawo na bεε, esikule zaa eseleko me mbala esuu tee nono wamokoka yango o Bokonzi pha Nwaphongo.» ¹⁷ Amba ya kpa kopho ya vinyo, waunva yo iphe Nwaphongo melesi, amba ya wo yokye: «Kpa kopho eye, oenywe bεε baso. ¹⁸ Pho nawo na bεε: Tata lolu esikule nywa maleku ma mbuma ya vinyo tee nono wamoya Bokonzi pha Nwaphongo.»

¹⁹ Bobele aesi ya kpa ipa, waaunva yo iphe Nwaphongo melesi, asikyese, amba ya baphe sango yokye: «Eye eli nzoto ya nga, iambemi phoya bεε. Nde kokyele bomo pho ya inzumunyaka.» ²⁰ Nde bomo waaunva bεε iza, amba ya kpa kopho yokye: «Kopho ya maleku eye eli ya sangola eenyakune ya malongo manga maamosweye pho ya bεε.»

Yesu aimosi obokye baamoungya

²¹ «Kasi kyeka: Moto okonzungya, kaze na nga o mesa wawa! ²² Pho

Nwana wa Moto amowa bo owa unva bongya Nwaphongo. Kasi ngongo ya moto owa moungya!» ²³ Emba baekosi bamba tata itunana onte ya bε, pho ya iyeba nza okokyi ikyela babona.

Oolekyi na ngambo nza?

²⁴ Baekosi bamba tata iyika ziko pho ya iyeba olekyi na ngambo onte ya bε. ²⁵ Yesu amba ya wo na bε: «Bakonzi ba nkyisi bakyele na makonzi ma bεε yaa bonkolo, na baakonza nkyisi bazingye obokye ba babangakye “bato baakyele bola”. ²⁶ Pho ya bεε, yango saba babona. Kasi oolekyi bola onte ya bεε akpe elele ya mosi, emba ookokambe akpe elele ya okoekyelele. ²⁷ Moto ozasi o mesa na okomokyelele, olekyi na ngambo nza? Teli ozasi o mesa? Kasi nga, nali onte ya bεε o elele ya okoekyelele. ²⁸ Bεε oli bato babaka na nga o minyoko miso ma wenekye nga. ²⁹ Emba nga, naephe Bokonzi nde bo wa bompe Tata: ³⁰ Yango mena bεε wamozaa, wamunywa o mesa ma nga o Bokonzi pha nga. Wamba na zala o biziye ba bokonzi pho ya itena malombe ma mabota iko mbuka mabale ma Isalayele.»

Yesu aimosi obokye Simo Petelo aamoangana

³¹ Nkolo amba ya wo na Simo Petelo yokye: «Simo, Simo, Molemba aeyongyi pho ya iyenyanga bokonyingye bεε mbuma ya ble. ³² Kasi nga, nabondesi pho ya we obokye ianola sa we sango sa unva. Emba iwe, waamo ya mbutolela we, okuya bebi na we.»

³³ Petelo amba ya wo ne yokye: «Nkolo, nga naanosi inyolo o boloko naa iwa na we, elele yonyo.» ³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Petelo na wo na we ngakye, nde o mokolo nwa lolu, soo sa botongokye, wa munzangana mbala iyato, obokye toonzebe.»

Baphalanga, ikuba na mumphata

³⁵ Bobele Yesu amba ya tuna baekosi béé yokye: «Waaetomaka nga sa baphalanga, sa ikuba, sa mapapa, béé wazangaka ekpele?» Bamba buya bekye: «Phe.» ³⁶ Amba wo na béé yokye: «Kasi, unwanwa eye, ooli na baphalanga, abaphile; nde bomo na ooli na ikuba; emba ootoli na mumphata, aungya munkoto nwe pho aombe mumphata. ³⁷ Pho, na wo na béé, esengyesi obokye maphoo maakoma béé pho ya nga o buku pha Nwaphongo mama makyelame: “Bamunyosa o molongo nwa babomi.” Nde phele, maphoo maankyekyi, mamokyelama.» ³⁸ Baekosi bamba ya wo ne bekye: «Nkolo, kyeka mphata ibale.» Amba ya babuyisa yokye: «Wakokyi.»

Yesu kabondela o ngomba ya baolive

³⁹ Yesu atokosi, aesi ya kyende o ngomba ya ba olive, bowamelekuye yo. Baekosi béé bamba ya mobenga. ⁴⁰ Waakoma béé o elele me, amba ya wo na béé yokye: «Bondela pho béé sakaa o bimekyi.» ⁴¹ Amba ya mana wali be, amigbosi nwana imbale, akye kusama, atati ibondela yokye: ⁴² «Tata, bo ozingyi manya kopho ya bolosi eye oka nga. Kasi sakyela boozingye nga, kyela nde boozingyi we.» ⁴³ Emba anzelu monomo owa ikolo, amba motokolele pho ya imokuya. ⁴⁴ Na ngongo boikye, amba kula bondela na bokusi. Ephamisa ye ebuto itanga o se ndokolo matanga ma malongo. ⁴⁵ Waunva yo ibondela, atemi, aesi yakye oli baekosi be. Akye batakana balasi ebu na ngongo. ⁴⁶ Amba ya wo na béé yokye: «Mene ye, kolale! Langwa, bondela pho béé sakaa o bimekyi.»

Baakye Yesu

⁴⁷ Waataba Yesu kawo, bobele bato baikye baesi. Yudasi monomo na baekosi iko mbuka babale, moto owabaka o boo pha be. Amba

ya susinya phenephe na Yesu pho ya imoyamba. ⁴⁸ Kasi Yesu amba ya wo ne yokye: «Yudasi, koyambe Nwana wa moto, pho ya imungya!» ⁴⁹ Waawene baekosi ba Yesu maphoo malukye ikyelama, bamba motuna bekye: «Nkolo, tonwane na mphata?» ⁵⁰ Emba monomo na be, aesi ya tena itoo sa boloo sa moombo wa nganga munene wa Nwaphongo. ⁵¹ Kasi Yesu amba ya wo yokye: «Le kyela babona, wakokyi.» Amba phila itoo sa moto me, amba mobikya. ⁵² Emba Yesu amba ya wo na baa yakaka ya moakya, bakonzi banganga ba Nwaphongo na bakonzi ba banza Ingambi siinene sa losambo na ba nkumu, yokye: «Pho ya iya nza kya oesi na mphata naná kpongu o maboko ndokolo nga nali mwibi!» ⁵³ Nkolo iso, nabaka na béé o Ingambi siinene sa makyita, toikaka nzakya. Kasi imbele sisi sili sa béé, na sa bokonzi phaa enzombi.»

Petelo aanga Yesu

⁵⁴ Baakye Yesu, baesi yakye ne bamunyose o ingambi sa nganga munene wa Nwaphongo. Petelo abaka kababengye na itakye. ⁵⁵ Balosaka nwenya o motema nwa lophango, Petelo akyekye ne zala onte ya bato baabaka bato nwenya.

⁵⁶ Nwanwasi monomo wa etoma, aesi ya mowene azasi phenephe na nwenya, aesi ya molembetela amba ya wo yokye: «Moto oyo ne abaka na Yesu.» ⁵⁷ Kasi Petelo amba angana yokye: «Nwanwasi oyo, nga si moebe.» ⁵⁸ Nwana bote, moto mosuu waamowene yo, amba ya wo yokye: «Na we oli monomo na be.» Kasi Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Lele lolu, nga phe!» ⁵⁹ Sima ya ngonga yonyo, moto mosuu atingami na Petelo, amba ya wo ne yokye: «Nde phele, moto oyo abakyi na Yesu. Pho ne ali moto wa Galileya.» ⁶⁰ Kasi Petelo amba ya buya yokye: «Lele lolu,

siebe maphoo malukye we iwoo.» Nde waataba yo iwoo, soo esi ya tongo. ⁶¹ Nkolo aekpa, aesi ya kyeka Petelo. Emba Petelo amba ya umunya maphoo maawoko Nkolo ne obokye: «Mokolo nwa lolu eye, soo sa botongokye, wa munzangana mbala iyato obokye toonzebe.» ⁶² Emba Petelo amba ya tokolo, abuto ilela na ngongo ikye.

Bato batosi Yesu baambi na mowanda

⁶³ Bato baabaka bakyengele Yesu, bamoekyeyeye, bamba na mowanda. ⁶⁴ Bamozibaka miyo, bambe motuna bekye: «Teya obokye oli moimosi! Oewandi nza?» ⁶⁵ Bakulaka motola na boikye.

Yesu kasambe o ikyita siinene

⁶⁶ Waaye bunya, bankumu ba bayuda, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba mibeko, baesi yaangana ikyita sinene, bamba bayelela na Yesu. ⁶⁷ Bamba ya motuna bekye: «Bo oli Masiya? Oloumole.» Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bo naeimosi, otoonzanole, ⁶⁸ na bo naetuni motuna, otombuyisa. ⁶⁹ Kasi tata lolu, Nwana wa moto amokye zala o eboko ya boloo ya Nwaphongo, owa mwiya.» ⁷⁰ Emba, bee baso bamba ya motuna bekye: «Iwe nde Nwana wa Nwaphongo?» Amba ya babuyisa yokye: «Be mampenza owoo, eli nga.» ⁷¹ Emba bee bamba ya wo bekye: «Tonekula luka manzoka maaye, banga mampenza tookyi munoko nwe!»

23

Bakye na Yesu oboo pha Pilata

¹ Bato baso baabaka o ikyita baesi ya teme, bamba ya kye na Yesu oka Pilata. ² Emba bamba butwa imophunda bobo: «Tokye zwa moto oyo kaambya mobulu o mokyisi nwa banga: Kakatele bato saphuta mputi ya Kaisala, kambe na mibanga Masiya na mokonzi.» ³ Pilata amba motuna yokye: «Iwe

mokonzi nwa bayuda?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Ewo nde we.»

⁴ Pilata amba ya wo na bakonzi ba banganga na na moluku nwa bato yokye: «Sikiy zwa ewele ya inyete moto oyo.» ⁵ Kasi bee bamba ititala na iwoo bekye: «Katomisa bato na mateya me obokye bakyele mobulu o Yuda mobimba, tata o Galileya tee nono wawa.»

⁶ Waaoka Pilata babona, amba tuna naa moto me ali moto wa Galileya. ⁷ Waeba yo obokye Yesu ali moto wa mokyisi nwa Elode, amba ya mobuya oka Elode owabaka ne mi nkolo me o Yelusaleme.

Bakye na Yesu oboo pha Elode Antipasi

⁸ Wawene Elode Yesu, asepelaka na boikye, pho tata kala abaka na phowa ya imowene, pho ya maphoo mabaka yo kaokye pho ye. Ambaka baa kamokyekyele naa amokyela elekyesako. ⁹ Emba, amba tuna Yesu mituna miikye, kasi Yesu taika mobuyisa na lowoo. ¹⁰ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko babaka wa mo, bamophundaka na bokusi. ¹¹ Elode na batuluku bee bamba motiyola, bamba moekye; bamba molasa etobu yonono elaa, amba mobuya oka Pilata. ¹² Mokolo me, Elode na Pilata babutwaka ekamba, bee baabaka phanza banguna.

Batenesi Yesu bolombe pha iwa

¹³ Emba Pilata amba ya banga bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, bakonzi ba mokyisi, ¹⁴ amba wo na bee yokye: «Bee onzelesi na moto oyo pho kowo obokye kakosa bato bamane o nzela elaa; kasi nga, oomotuni nga o miyo ma bee, sikyi mozwa nono na ewele eekoyi na imoakya onte ya maphoo maso maamophunde na bee: ¹⁵ Elode ne taikyi mozwa na lowoo, pho akuli lobuyisa yo. Yango mena tewali lowoo lokoyi na iwa onte ya maphoo makyela yo. ¹⁶ Namophe nde etumbu, bamobinde phimbo

emba bamolεε kakyende». ¹⁷ [O biyenga biso ba Ilekanaa, Pilate abaka kabatokolele moto monomo wa boloko.]

¹⁸ Kasi bεε baso bamba anwana bεkye: «Omobome emba olokan-dolele Balaba.» ¹⁹ Bakangaka Balaba o boloko pho bato batomboko o mokyisi, emba abomaka moto.

²⁰ Pilata amba kula ya wooo na bεε na ndengye ya iluka ikan-dola Yesu. ²¹ Kasi bεε bamba anwana bεkye: «Omobakye o ekulusu, omobakye o ekulusu.»

²² Mbala eya iyato, Pilata amba wo na bεε yokye: «Bofe iye bokyesi moto oyo? Sizwe bofe bokyesi yo pho akokye na iwaa. Namophe etumbu ya phimbo emba namole kakyende.» ²³ Kasi bεε baititalaka nde na ianwana nzaga, na iyonga obokye abakye o ekulusu, emba nzanga ya bεε ya baka kyikole nde bokosi. ²⁴ Emba Pilata amba tena lowo me ndengye eya ongaka be. ²⁵ Amba kandola moto owa ongaka be, iyo owa kangaka yo o boloko pho ya itombo na iboma moto. Ka pho ya Yesu, amba moambya obokye bamokyele boozingyi be.

Babakyi Yesu o ekulusu

²⁶ Waaba batuluku bakende na Yesu, baesi yakpa moto monomo wa mokyisi nwa Sirene nkombo ye Simo kaute o inzabi. Baesi ya mophisa ekulusu pho aenyanya o sima ya Yesu.

²⁷ Moluku nwa bato moikye nwabaka momobengye, na babasi baba bamiwande mantolo na imiima pho ye. ²⁸ Yesu amba miekpinya biili bεε amba wo na bεε yokye: «Bana ba babasi ba Yelusaleme, salela pho ya nga kasi lela pho ya bεε mampenza na pho ya bana ba bεε. ²⁹ Pho kyeka nkolo kyiye yaamowoo bεε obokye: “Nkongo na babasi baa komba na baatebaika bota na

baatebaika nwyangya.” ³⁰ Emba bamobutwa iwoo na mangomba obokye: “Kaa o ikolo sa banga!” na na makosi obokye: “Olozibe”. ³¹ Pho bobakyesi babona na nwete mobio, mi nwaaunga yamba ba bo?»

³² Bayakaka na na bato babale basuu, bato babe, pho bababome na Yesu elele yoooyo. ³³ Waakoma bεε o elele ekyebangye bεε «Engyengye», wamo, bamba mobaka na bato babe babale baabana, ona o boloo, omoyoko o bowee.

³⁴ Emba Yesu amba wo yokye: «Tata, obalimbisa pho tebaebe ikyikyele be.» Bamba maa mbese pho ya ikaba bitobu be. ³⁵ Bato batemekye wamo pho ya ikyeka; baakonzi, be, bamoekyekye, bεkye: «Abikyaka bato basuu, amibikya yo mampenza bo ali Masiya owa olo Nwaphongo!» ³⁶ Batuluku na bεε bamoekyekye me. Bamba ya susana pho ya imophe maleku maa ngaa, bεkye: ³⁷ «Bo oli mokonzi nwa bayuda, omibikya we mampenza!» ³⁸ Yabaka na ikomi songo o ikolo se: «Moto oyo ali mokonzi nwa bayunda.»

³⁹ Monomo na bato babe babakaka bεε o ekulusu amotolaka yokye: «Iwe toli Masiya? Omibikya we mampenza, ombe lobikya na banga!» ⁴⁰ Kasi omoyoko amba mooya obokye: «Iwe toolote Nwaphongo? Pho nawe ozwe nde etumbu bomo me. ⁴¹ Pho ya banga, eli bosembo: Tozwe bofe phaakyelaka banga; Kasi yo taika kyela bofe bonobo.» ⁴² Emba amba ya wo yokye: «Yesu, onzumunyaka waamoya we o bokonzi pha we.» ⁴³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Nde phele na wo na we: Lolo, wa mobaa na nga o paladiso.»*

Iwa sa Yesu

⁴⁴⁻⁴⁵ Waakoma bunya i moto, moo moesi ya mana. Enzombi yamba ya ziba mokyisi mobimba tee noko o ngonga ya iyato eya

* **23:43** 23.43 Paladiso eli elele eya ema bato baanola Nwaphongo bo ba we. Mokyisi nwa nkyisi.

nkōnkōlo. Emba etobu eyanda eyabaka o Tempelo yakakwaka na mibale. ⁴⁶ Yesu amba yaanwana ηwangye mokusi yokye: «Tata, naambye molimo ηwa nga o maboko ma we.» Waaunva yo iwō babona, akati motema. ⁴⁷ Waawene mokonzi ηwa batuluku maphō maso mabaki malekane, amba kumbela Nwaphongo yokye: «Nde phele, moto oyo abaki moto wa bosembo.»

⁴⁸ Bato baso baayakaka yaan-gana pho ya lowo me, wawene bēe maphō malekaa, babutwaka oka bēe na ikyemi miwanda mantolo. ⁴⁹ Bikamba ba Yesu biso, ebe na babasi baabaka bamobengye tata nono Galileya batemekye itakye pho ya ikyeka yaabaka kyilekane.

Ndengye eya kundama Yesu

⁵⁰ Ikyeka bobo, moto monomo na nkombo Zozefu aesi; abaka monomo na bato ba ikyita siinene, moto mola na wa bosembo. ⁵¹ Iyo alekye maumunya na maphō maabaka baa ikyita sinene bakyele. Iyo moto wa Alimatayi, mokyisi monomo ηwa bayuda. Abaka kaziya Bokonzi pha Nwaphongo. ⁵² Aesi ya kye onga Pilata ebembe ya Yesu. ⁵³ Bobele, aesi ya eyuya, amba ya mozinga na etobu amba molangya o ilita sa ima bēe o motema ηwa mabanga, omōo naino tebakundi moto. ⁵⁴ Yabaka mokolo ηwa ilengyele mokolo ηwa sabata eyalukaka na itata.

⁵⁵ Babasi babengaka Yesu uta o Galileya baesi na Zozefu molongo. Babaka bakyeke o ilita ndengye eyalangyaka bēe ebembe ya Yesu.† ⁵⁶ Bobele baesi ya butwa, bamba bongya malasi na mauta maa solo elaa pho ya ebembe ya Yesu.

Emba mokolo ηwa sabata baamba emaa bokoongye mibeko.

† 23:55 23.55 Malasi me mautamaka na nkata na ná bibolo ba solo elaa. Lokola nkata ya tii, mundulumba, ngola, yombo. * 24:1 24.1 Malasi me mautamaka na nkata na ná bibolo ba solo elaa, ndokolo ngola, yombo, na iyoko.

24

Yesu akundoo

¹ Mokolo ηwa sabata moumbo, na moyelo, babasi baesi ya kyende o ilita baphisi malasi mabongyaka be.* ² Baesi ya kye zwa ibanga simani o munoko ηwa ilita. ³ Waanyolo be, tebaiki kye zwa nzoto ya Nkolo Yesu. ⁴ Waaba bēe sakula eba maphō maa iwōo, kyeka bobo bato babale balati bitobu bitane pee baesi yabatokolele. ⁵ Na bona bōobō, bamba nyokye maboo o se waba bato babana bawo na bēe obokye: «Pho ya'ye kolukye moto ooli na bomōo onte ya bawe? ⁶ Tali wawa, kasi akundoo. Umunya ya ewolekye yo waataka ba yo o Galileya. ⁷ Awoko yokye: “Esengyesi obokye Nwana wa moto aambyame o maboko ma bato ba masumu, bamobakye o ekulusu emba o mokolo ηwa iyato akundwe.”»

⁸ Emba bamba umunya maloba me. ⁹ Waa uta bēe o ilita, bamba ya imola maphō maso mamana oka baekosi iko mbuka monomo na bato basuu baso. ¹⁰ Babasi me yabaka Maliya ma Magadala na Zaani na Maliya nyango wa Zake. Na babasi basuu baabaka na bēe molongo baimolaka batoma nde bomō. ¹¹ O miyo ma be, maloba me temaikaka baa na ntina emba tebambaka na anolela babasi me. ¹² Kasi Petelo amba ya kyilingana o ilita; waaminya yo ikyeka, aweni nde bitato na bitato. Amba ya butwa oka ye na ikamwa na isoo yaalekanaka.

Yesu atokolesi baekosi babale o nzela ya Emaus (Malako 16.12-13)

¹³ Kyeka nde muna mokolo me, babale onte ya bēe bakyeendekye o mokyisi monomo nkombo Emaus, itakye na Yelusaleme ngonga ibale ya itambula. ¹⁴ Babaka bawono onte ya bēe na maphō maso maaleka.

15 Emba, waaba bée basolole na ika ziko, Yesu yo mampenza aesi phenephe na be, atati itambula na bée nzela yonoyō; 16 kasi miyo ma bée mazibamaka, tebakokaka imoeba.

17 Yesu amba ya batuna yokye: «Maphōo iye maabakyi bée koikye ziko o nzela?» Emba bamba teme, batondaka na ngōngō. 18 Mōnōmō na be, nkombo Kleopasi, amba ya motuna yokye: «Onte ya bato basō baali o Yelusaleme, eli nde we otoebe maphōo mauti ilekana inkōlo iye?» 19 Amba ya batuna yokye: «Maphōo iye?» Bamba mobuyisa bekye: «Maphōo maakyekyi Yesu wa Nazalete, oobakyi moimosi mōnōmō wa mwiya nwa bitoma na nwa maloba o miyo ma Nwaphongo na o miyo ma bato basō. 20 Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bakonzi ba mokyisi bamoambe obokye bamobome emba bamba mobaka o ekulusu. 21 Emba banga, tolemelaka obokye abakyi moto ounvakyi manya Isalayele o boombo. Kasi lolō eli mokōlo nwa iyato tata waakyelama maphōo me. 22 Kasi babasi baayoko baabe na banga balokamwisa: Bakyekye na moyelo o ilita 23 emba waaba bée sakyē zwa nzoto ye, baya wō bekye baweni banze bawō na bée obokye ali na bomō. 24 Bebi na banga baayoko bamba ya kyende o ilita, bée bamba kye wene nde bo wawoko babasi me; kasi yo, tebaika mowene.»

25 Emba yo amba ya wō na bée yokye: «Ooo! Bēe bato bazanga mayele, na mandondo makusi o ianola yaa wōo baimosi ba Nwaphongo! 26 Tesengyelakyi obokye Klisto aokye bolosi emba ambe nyolo o nkyemo ye?» 27 Emba amba balimbolela iso yakoma bée o buku pha Nwaphongo phō ye tata oka Mose tee nōnō oka baimosi ba Nwaphongo basō.

28 Bamba ya koma phenephe na mokyisi mokyende be, yo amba

kyela ndokolo kalekane. 29 Bamba ya mozimba bekye: «Bunya boleka, lala na banga wawa.» Emba amba ya nyolo o ingambi phō ya ilala na be. 30 Nzuka wa ba yo na bée o mesa, amba kpa ipa, aphe Nwaphongo melesi, asikyesi emba amba baphe sango. 31 Emba miyo ma bée mamba ya ingwa bamba moeba, bobele aesi ya lemō. 32 Emba bamba butwa itunana obokye: «Mandondo ma banga tematondakyi na nkyisa waaba yo kalolimbolele o nzela maphōo maakoma bée o buku pha Nwaphongo?»

33 Nde imbele me, baesi ya teme, babuto o Yelusaleme. Bakye takana baekosi iko na mōnōmō baanga na bebi na be. 34 Bamba baimola obokye: «Eli nde phele! Nkolo akundo. Atokolesi na Simo.»

35 Emba baekosi babale baabana bamba baimola maphōo masō malekanaka o nzela na ndengye eyamoebaka bée na ikyese mapa.

Yesu amiweninye na baekosi be (Matiye 28.16-20; Malako 16.14-18; Yoane 20.19-23; Bitoma 1.6-8)

36 Waaba bée bawō baabona, Yesu yo mampenza aesi ya batokolele atemi onte ya be, amba ya wō na bée yokye: «Bose bo bee na bēe.» 37 Na bōōbō, bawenekye inganga, baumunyaka obokye baweni mozisi. 38 Emba amba wō na bée yokye: «Phō ya'ye mandondo ma bēe mali o ikolo? Phō ya'ye koikye ziko? 39 Kyeka matandala na makaka ma nga: Eli ndenga. Kyeka, inkume, mozisi tali na nsoti na ná mpee bokovenē bēe na yango bobo.»

40 Waa wō yo babona, amba ya bateya matandala na makaka me. 41 Tebakokaka naino anola phō ya nkyisa, babaka bakamwe nde bokamo. Emba Yesu amba ya batuna yokye: «Oli na nwana ekpele wa iza wawa?» 42 Bamba mophe ete ya swe eya kalanga be. 43 Amba ekpa, aesi ya ezaa o miyo ma be.

⁴⁴ Bobele amba ya wo na bée yokye: «Kyeka maphoo maewolekye nga wataaka ba nga na be: Esengyesi obokye maphoo maso maakoma bée pho nga o buku pha Mibeko ma Mose, baimosi ba Nwaphongo na o Meembo makokyisame.» ⁴⁵ Emba amba ya ingola mayele ma bée pho basosolo yaakoma bée o buku pha Nwaphongo. ⁴⁶ Amba na wo na bée yokye: «Eli nde bowakoma bée obokye: Klisto amooka bolosi amba na kundwa onte ya bawe mokolo nwa iyato. ⁴⁷ Baamba na teya na nkombo ye ibongola mandondo na ilimbisa sa masumu o nkyisi iso, tata na Yelusaleme. ⁴⁸ Eli nde bée mana manzoka. ⁴⁹ Emba nga, namoetomela yaa elakyela Tata. Bée oikalaka nde o mokyisi munene mumu nono wamotonda bée na mwiya nwaa mouta o ikolo.»

Yesu abaa o Ikolo

⁵⁰ Bobele amba ya kyende na bée tee mbale ya Betani, amba ya tomba maboko, amba bapambola. ⁵¹ Waaba yo kabapambole, amba ya kabana na bée nono waa baa yo o ikolo. ⁵² Waaunva bée imokusamela, bamba ya butwa o Yelusaleme, batondi na nkyisa. ⁵³ Nkolo iso babaka o Ingambi siinene sa Nwaphongo pho ya imokumbela.

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Yoane Maphoo ma etatele

O nte ya Masimo maso Maalaa mane, eyaka Yoane yakyesene na boikye na eyaka Matie, Malako na Luka. Yakokana na maaka bee nde na simo ya minyoko ma Yesu (Yoane 18-19), na na ndambo ya maphoo maayoko.

Mokanda nwa Yoane moli na bitee binene bibale:

Yoane 1-12: Imbele sa Yesu sabokokakye (kyeka o 2.4)

- Yoane 1.1-18: Maloba ma etatele. Yesu ali loba sa Nwaphongo saabutwa moto; yo ayelela bato moo na bomoo
- Yoane 1.19-51: Yesu atati imomola na bato be, Yoane Mobatise, Andele, Petelo, Filipe, na Natanaele
- Yoane 2.1-12.36: Etoma ya Yesu. Yesu avani na bato ndengye na ndengye, emba akyela na bilekyesako sambo: Bolonga pha Kana; mwana wa mokonzi, etuku; Yesu aze eye bato nkoto itano; atambusi o ikolo sa maa; abikye moto owa pholo miyo, akundosi Lazalo
- Yoane 12.37-50: Yesu aweni obokye bato bale imoanola

Yoane 13-21: Waakoka «Imbele sa Yesu»

Yoane 13-16: Mateya ma Yesu ma suka

Yoane 17: Ibondesi sa Yesu siinene

Yoane 18-21: Minyoko na ikundwa sa Yesu. Yesu amiweninye oka baekosi sambo

Yoane akomaka Simo Elaa «phoo bee oanole obokye Yesu ali Masiya Nwana wa Nwaphongo. Bo bee oanosi bomoo, yo amokyela obokye ozwe bomoo phaa bobele» (20.30-31).

Etatele

¹ O etatele loba abaka, loba abaka oka Nwaphongo, loba abaka Nwaphongo.

² O etatele abaka oka Nwaphongo.

³ Mbolo iso yakyelama nde ne, bo see phe ekpele yonyo nde teyakyelama.

⁴ Iso yaakyelama ne ili na bomoo, emba bomoo phabaka moo nwa bato.

⁵ Moo muungyengye onte ya enzombi, emba enzombi teiki koka imozinya.

⁶ Yabaka moto monomo, owatomaka Nwaphongo: Nkombo ye yabaka Yoane.

⁷ Iyo aesi iya ba nzoka, pho awole moo, pho ya obokye bato baso baanole pho ye.

⁸ Iyo mampenza taikaka ba moo, kasi ayakaka ya wo nde pho ya moo.

⁹ Loba abaka nde nwaakolo munyela nwaya o mokyisi, nwaangyengyele moto munsu.

¹⁰ Abaka o mokyisi, mokyisi nwakyelama nde ne, kasi mokyisi tenwaika moeba.

¹¹ Aesi o mokyisi nwe mampenza, kasi bato bee tebaiki moyamba.

¹² Kasi oka baamoyambi, baanosi na nkombo ye, abaphe bokonzi pha ibutwa bana ba Nwaphongo.

¹³ Bee tebaika botama na malongo, na na phowa ya nzoto, na na phowa ya moto, kasi na Nwaphongo.

¹⁴ Loba amibuye moto ambi ya zala onte ya banga emba toweni nkyemo ye.

Nkyemo me eli obokye, Nwana nde monomo, owatonda na ngolu na na phele yauta na Tata.

¹⁵ Yoane aanwanaka, amba imola pho ye yokye: «Kyeka owa woko nga obokye: O sima ya nga, kyeye moto monomo»

ookondekye, pho abaka o boo pha nga.»

16 Pho nde ne owa iso, banga baso tozwa ngolu o ikolo sa ngolu.

17 Bo Mobeko nwambyamaka o maboko ma Mose, ngolu na phele yaya na Yesu Klisto.

18 Moto monomo taikawene Nwaphongo; kasi Nwana nde yo monomo ooli Nwaphongo, yo ooli onte ya Tata, aloteya yo.

Yoane aimosi pho ya Yesu

19 Kyeka munoko nwa Yoane imbele saba yo o Yelusaleme, waamotomela Bayuda banganga ba Nwaphongo na balewi pho ya imotuna motuna obokye: «We oli nza?» 20 Taika zita, amba wo yokye: «Nga sili Klisto.» 21 Emba bamba motuna bekye: «We oli nza? Oli Eliya?» Amba buya yokye: «Nga sili Eliya». «Oli Moimosi?» Amba buya yokye: «Phe». 22 Emba bamba wo ne bekye: «We ombi ba nza? Pho tokye imola balotomakyi! Kowo bo pho ya we mampenza?» 23 Amba ya wo yokye: «Nali njwesi nwa moto okoanwane o obokye obokye: “Bongya nzela ya Nkolo!”» Bo wawo moimosi Izaya. 24 Nzuka bato batomaka bee babaka Bafalisayi. 25 Bamba kula nde motuna bekye: «Bo tobee Klisto, naa Eliya, naa Moimosi, pho ya'ye kobatisa?» 26 Yoane amba babuyisa yokye: «Nga, nabatisa na maa. Onte ya bee, moto monomo ali, bee tomoebe. 27 Kaye o sima ya nga, sikokyi na iyingola simbi ya bikoto be.» 28 Mapho maso mamana malekanaka o Betani o mokukulu moyoko nwa Yaladene, waabaka Yoane kabatisa.

Yesu, Nwana wa mpate wa Nwaphongo

29 Bo yana, aesi ya wene Yesu kaye bili yo, amba wo yokye: «Kyeka Nwana wa mpate wa Nwaphongo okomanya masumu ma bato. 30 Eli nde pho ye nawoko obokye: “O

sima ya nga moto ookoye kandekye, pho abaka o boo pha nga.” 31 Nga mampenza, simoebe, kasi nde pho ya imiweninya see oka Isalayele, yango mena naesi iyabatisa na maa.» 32 Yoane amba wo yokye: «Nawenekye Bolobo boute o ikolo ndokolo inkotonwenya, boesi yakye teme o ikolo see. 33 Emba nga si-ikaka nweba, kasi owantoma ibatisa na maa, eli yo o wa wo na nga obokye: “Owa mowene we Bolobo boute bokye teme o ikolo se, eli yo o wa mobatisa na Bolobo Bosantu.” 34 Emba nga, nambo wene, na wo ngakye, iyo ali Nwana wa Nwaphongo.»

Baekosi ba Yesu baa boo

35 Bo yana, Yoane akulaka ba o elele me, yo na baekosi bee babale. 36 Waawene yo Yesu katambule, amba wo yokye: «Kyeka Nwana wa mpate wa Nwaphongo!» 37 Wamooka baekosi babale kawo babona, bamba benga Yesu. 38 Yesu amba ya miekpinya, waawene yo obokye bamobengye, amba wo na bee yokye: «Bee kolukye'ye?» Bamba buya bekye: «Labi — kyelukye iwoko bokye Moteye —, kobe bi?» 39 Amba wo na bee yokye: «Yaka wamowene.» Emba bamba ya kyende, bamba ya kye wene elele ekye be yo, emba bamba ya zala ne mokolo me. Yabaka phenephe ngonga ya iko.

40 Andele, njwana nyango na Simo Petelo, abaka monomo na babale baokaka Yoane na babengaka Yesu. 41 O boo pha bato baso, amba kye zwa njwana nyango Simo, amba wo ne yokye: «Toweni Masiya.» — Kyelukye iwoko bokye Klisto. 42 Amba yakye ne oka Yesu. Wamolembetela yo, Yesu yokye: «Oli Simo, njwana wa Yoane, bamobanga Sefasi.» — Kyelukye iwoko bokye «Petelo».

43 Bo yana, Yesu aesi kyende o Galileya. Amba yakye zwa Filipe amba wo ne yokye: «Imbengye!» 44 Filipe abaka moto wa Betesaida, mokyisi nwa Andele na

Petelo. ⁴⁵ Filipe amba yakye vana na Natanayele, amba wo ne yokye: «Toweni owakoma bée maphoo me o buku pha mibeko ma Mose na baimosi: Eli Yesu, njwana wa Zozefu owa Nazarete». ⁴⁶ Natanayele amba wo yokye: «O Nazarete wakokyi itokolo lowo lolaa?» Filipe amba wo yokye: «Yaka ya kyekye.» ⁴⁷ Yesu amba ya kyeka Natanayele okoye bili yo, amba wo na bato baabaka ne pho ye yokye: «Kyeka owakolo moto wa Isalayele ootoli na bole». ⁴⁸ Natanayele amba motuna yokye: «Konzebe bi?» Emba Yesu amba mobuyisa yokye: «Waaba Filipe saboebangakye, waaba we o se ya njwete njwa fige, naewenekye.» ⁴⁹ Natanayele amba buya yokye: «Labi, oli Nwana wa Nwaphongo, oli mokonzi njwa Isalayele.» ⁵⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Oanosi nde pho nawo na we obokye naewenekye o se ya njwete njwa fige. Wamowene maphoo maikye malekyi bonene ileka lolo.» ⁵¹ Emba amba kula wo yokye: «Phete phete nawo na bée, wamowene ikolo siningo, emba banze ba Nwaphongo babaa baute o ikolo sa Nwana wa Moto.»

2

Eseleko ya bolonga o Kana

¹ Mokolo njwa iyato, eseleko ya bolonga yabaka o Kana o manyete ma Galileya, emba nyango wa Yesu abaka omo. ² Yesu na baekosi bée bababangaka na bée o eseleko me. ³ Waunva maleku, nyango wa Yesu amba wo ne yokye: «Tebakuli ba na maleku.» ⁴ Kasi Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Mama, nga na we lowo iye? Imbele sa nga naino tesikokyi.» ⁵ Nyango amba ya wo na bato baetoma yokye: «Kyela iso yaamoewole yo.»

⁶ Mambongo motoba, maakyela bée na mabanga, maabaka Bayuda bakyelele pho ya imikunyola boo

okowo mibeko ma be, mabaka wamo. Mbongo yonyo yonyo kyenyolo balitele njwambi naa iko.*

⁷ Yesu amba ya wo na bato baetoma yokye: «Tonza mambongo mamana na maa». Emba bamba matonza nono o munoko. ⁸ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Unwanwa eye, toka ndambo ya maa me, okye maphete mokolo wa eseleko.» Bamba yakye mophe mango. ⁹ Emba waamameka yo, maa mabutoo maleku. Taikaka eba biute mango, yaebaka nde batokaka mana maa. Bobele mokolo eseleko amba wo na molongyi ¹⁰ yokye: «Moto munso kataakaba maleku swaswa phanza, bo bato babangyi bée balangyi, baambe ya ambya maleku ma mpiko. Kasi we, obombi maleku ma swaswa tee nono unwanwa eye!»

¹¹ Mena eli etatele sa bilekyesako ba Yesu o Kana o manyete ma Galileya. Ateyaka nkyemo ye, emba baekosi bée bamba moanolela. ¹² Sima ya yango, amba ya kyende o Kapalanauma, yo na nyango, na banaa nyango nana baekosi be. Kasi bakelaka omo nde banaa nkolo.

Yesu o Tempelo

¹³ Eyenga ya Ilekana ya Bayuda yakomaka phenephe emba Yesu amba yakyende o Yelusaleme.

¹⁴ Amba yakye zwa o Tempelo baungye ba mangombe, ba mampate na mankoto nwinya na baendinye ba baphalanga bazasi omo. ¹⁵ Ndokolo, kambe ya kyela phimbo ya simbi, amba bauwinya bée baso o Tempelo, ebe mampate na mangombe. Amba nyangola baphalanga ba baendinye, amba bungutinya bamesa ba be. ¹⁶ Amba ya wo na baungye ba mankoto njwenya yokye: «Manya iso miina wawa emba sabuya ingambi sa Tata ingambi sa mumbongu.» ¹⁷ Baekosi bée bamba umunya obokye bakoma obokye: «Phowa ya ingambi sa we yamumboma.» ¹⁸ Kasi Bayuda

* 2:6 2.6 Litele: Ekyelele ya damuzani (ndangyi ya ba litele ikoo).

bamba ya wɔ ne bɛkye: «Iyaa ye saaloteya wɛ, bokokyele wɛ babona?»¹⁹ Yesu amba babuyisa yokye: «Uwola Tempelo eye emba nga namoetonga na nkolo iyato.»²⁰ Emba Bayuda bamba wɔ ne bɛkye: «Tempelo eye ekyesi mam-bula mako mane mbuka motoba ma ietonga. Emba iwɛ, wamokoka ikula etonga na nkolo iyato?»

²¹ Kasi yo awɔkɔ nde na nzoto ye ili Tempelo. ²² Yango mena, waakundwa Yesu onte ya bawe, baekosi bamba ya umunya obokye awɔkɔ babona, emba bamba anolela buku pha Nwaphongo na maphɔɔ maawɔkɔ yo.

Ianola site sikokyi

²³ Waataa baa Yesu o Yelusaleme, imbele sa eseleko ya Ilekana, bato baikye baanola nkombo ye wa wene bɛɛ bilekyesako ba ba yo kakyele. ²⁴ Kasi Yesu, yo, taikaka baanolela phɔ abaebaka bɛɛ basɔ, ²⁵ emba taikaka sengyela obokye bamoimole maphɔɔ maakyekyi moto, phɔ yo mampenza aebaka iili o ndondo ya moto.

3

Isolo sa Yesu na Nikodeme

¹ Yabaka onte ya Bafalisayi moto mɔnɔmɔ na nkombo Nikodeme, mɔnɔmɔ na bankumu ba Bayuda. ² Waa mokolo, amba ya kyende oka Yesu, amba wɔ ne yokye: «Labi, banga toebe obokye oli moteye owatoma Nwaphongo. Phɔ na moto takokyi ikyela bilekyesako bikyele wɛ bo Nwaphongo tali ne.» ³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Naewɔle nde phele phele ngakye: Bo moto takuli botama mbala eya ibale, takokyi iwene Bokonzi pha Nwaphongo.» ⁴ Nikodeme amba wɔ ne yokye: «Bo moto aunva koma phomba, amokula botama ndengye'ye? Akokyi ikula nyolo o ibu sa nyango emba ambe botama?» ⁵ Yesu amba mobuyisa yokye: «Nawɔ na wɛ nde phele phele ngakye: Bo moto tabotami

na maa na ná Bolɔbo, takokyi inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo. ⁶ Oo botami na bomoto, ali moto, oo botami na Bolɔbo ali bolɔbo. ⁷ Sakamwa bo nawokyi na wɛ obokye: «Osengyesi ibotama o ikolo.» ⁸ Ewɛɛɛ kyekyende mbale ezingyi yango, emba koeyokye, kasi toebe biute yango na bikye yango. Eli nde bomɔ phɔ ya moto oo botami na Bolɔbo.» ⁹ Bobele Nikodeme amba ya wɔ ne yokye: «Lowɔ me laamba kyelama ndengye'ye?» ¹⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Iwe oli moteye o Isalayele, emba toombe eba maphɔɔ mama? ¹¹ Naewɔle nde phele phele: Towɔ maphɔɔ maebe banga, toimole maphɔɔ maawene banga, emba bɛɛ toanole ikyimole banga. ¹² Bo toanole wa ewɔle nga maphɔɔ ma mokyisi, wamba anola ndengye'ye bo naewɔsi maphɔɔ ma ikolo? ¹³ Phɔ moto nɔnɔ mɔnɔmɔ taika baa o ikolo bo teebe nde Nwana wa Moto owauta o ikolo. ¹⁴ Nde bo watombaka Mose nzɔɔ o bokye, esengyesi obokye Nwana wa Moto atombame ¹⁵ phɔ moto munsɔ okoanole, azwe na nzela ye bomɔɔ pha bobele.

¹⁶ Phɔ Nwaphongo azinga mokyisi na boikye, yango mena ambya Nwana wɛ, nde yo mɔnɔmɔ, phɔ ya obokye moto munsɔ okoanole Nwana me, yo sa waa, kasi azwe bomɔɔ pha bobele. ¹⁷ Phɔ Nwaphongo taika toma Nwana wɛ o mokyisi phɔ ya iya sambisa mokyisi, kasi phɔ ya obokye mokyisi mobikye phɔ ye. ¹⁸ Moto okomoanole, taikyi sambisama. Moto otoanole, ambosambisama, phɔ takyi anola nkombo ya Nwana nde mɔnɔmɔ wa Nwaphongo. ¹⁹ Emba isambisa me sango sisi: Moo moesi o mokyisi, kasi bato bazingyi enzɔmbi o elele ya moo phɔ bitoma ba bɛɛ babaka bibe. ²⁰ Phɔ moto munsɔ okokyele maphɔɔ maabe kaine moo, emba tatokolo o moo, phɔ bitoma bɛɛ sawenene. ²¹ Moto ookokyele maphɔɔ malaa katokolo o moo phɔ

bitoma βέε biwenene, bitoma me bakyelama onte ya Nwaphongo.»

Yoane na Yesu

²² Sima με, Yesu na baekosi βέε baesi ya kyende o Yuda. Akyelaka na βέε omο banaa nkolo, abaka kabatisa. ²³ Yoane ne, abaka kabatisa o Ainona, phenephe na Salima ooli maa maikye. Bato babaka bayabatisama. ²⁴ Pho Yoane naino tebataaka munyose o boloko.

²⁵ Baekosi ba Yoane bamba ya ika ziko βέε na Moyuda monomo pho ya lowo la imikunyola bowo mibeko ma βε. ²⁶ Bamba ya kyende oka Yoane, bamba ya kye wo ne βekye: «Labi, moto owabaka na we o mokukulu moyoko nwa Yaladene, owa woko we pho ye, kyeka ne abuto ibatisa emba bato baso babuto bakyende nde oka ye!» ²⁷ Yoane amba babuyisa yokye: «Moto takoyi imiphe ekpele koleka eya mophe βέε o ikolo. ²⁸ Bέε mampenza oli manzoka ma nga obokye nawoko ngakye: “Nga sili Masiya, kasi nali moto owa toma βέε o boo phe.” ²⁹ Moto oli na nwanwasi ali moloo. Kasi ekamba ya moloo, ootemi wamo, kamokye emba nwesi nwa moloo momophe nkyisa. Nde boli nkyisa ya nga nzikye. ³⁰ Esengyesi obokye ngambo ye ebaa, emba eyaaka nga eute.»

Okoute o ikolo

³¹ «Okoute o ikolo ali o ikolo sa iso. Oouti o mokyisi ali wa mokyisi emba kawo ya mokyisi. Okoute o ikolo ³² kaimole yaa wene yo na yaa oka yo, emba na moto taanole ikyimole yo. ³³ Moto okoanole ikyimole yo, kaanole obokye Nwaphongo ali phele. ³⁴ Pho owatoma Nwaphongo kawo maloba ma Nwaphongo, ooko mophe Bolobo bote boli na ndelo. ³⁵ Tata kazingye Nwana emba iso aiyambya o maboko me. ³⁶ Moto okoanole Nwana ali na bomoo pha bobele; moto otokumole Nwana etawene bomoo, kasi yoo ya Nwaphongo eli mi yo.»

4

Yesu na nwanwasi mosamaliya

¹ Waeba Yesu obokye Bafalisayi baoka obokye yo kazwe baekosi baikye kambe na batisa bato baikye koleka Yoane, ² — o bosembo, Yesu yo mampenza taikaka baa kabatisa, kasi ya batisaka nde baekosi βέε — ³ amba ya mana o Yuda aesi ya butwa o Galileya. ⁴ Pho ya ibutwa omο, asengyelaka ikatisa Samaliya.

⁵ Amba ya koma o mokyisi monomo nwa Samaliya moobangye βέε Sukala, phenephe na manyete maphekye Yakobo nwana we Zozefu, ⁶ elele me eyabaka iziba sa Yakobo. Na bophembekye pha itambula, Yesu aesi ya kye zala imbale ya mungombe nwa iziba. Yabaka phenephe na bunya i moto.

⁷ Ikyeka bobo, nwanwasi monomo wa Samaliya aesi ya toka maa. Yesu amba ya wo ne yokye: «Impe maa ma inywa.» ⁸ Baekosi βέε bakyekye o omokyisi munene pho ya ikye omba ntoma ya iza. ⁹ Kasi nwanwasi me, Mosamaliya mona, amba ya wo na Yesu yokye: «Lotati bo? Iwe, Moyuda, konzongye nga nwanwasi mosamliya maa ma inywa!» Pho Bayuda tebaa benele iyangana ekpele yonyo na Basamaliya.

¹⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Bo oebakyi ikabo sa Nwaphongo na okoewole obokye: Impe maa ma inywa, ebakyi nde we moto wa imoonga, emba yo nde aephekyi maa ma bomoo.» ¹¹ Nwanwasi amba wo ne yokye: «Nkolo, toli nana tubu, na iziba sili sizindo, mana maa ma bomoo me wamazwa bi? ¹² Iwe olekyi ango wa banga Yakobo owa loikyela iziba sisi, saa ikaka nywa yo maa, ebe na bana βέε, ebe na manyama me?»

Maa ma bomoo

¹³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Moto munso okonywe maa mama, amokula oka phowa ya maa. ¹⁴ Kasi moto owa munywa maa maamophe

nga, etakule oka phowa ya maa. Pho maa maamophe nga ma mobutwa ndokolo elele ekye tokolo maa onte ye nono o bomoo pha bobele.»
¹⁵ Nwanwasi amba ya wo ne yokye: «Nkolo, impe maa me pho nga sakula oka phowa ya maa ma inywa, nga sambaka kula naya wawa pho ya iyatoka maa.»

¹⁶ Yesu amba ya wo ne yokye: «Kye banga moloo nya we emba bee baso oye wawa.»
¹⁷ Nwanwasi amba mobuyisa yokye: «Nga sili na moloo.»
¹⁸ Yesu amba wo ne yokye: «Kowo na bolaa obokye: Sili na moloo, waunva zala na balo batano, emba lele oli na we unwanwa eye tali molo wa we. Na bomoo, owoo phele.»
¹⁹ Emba nwanwasi amba wo ne yokye: «Nkolo, nawene obokye oli moimosi.»
²⁰ Baango ba banga basambelaka Nwaphongo o ngomba eye. Emba bee kowo obokye elele ya isambela Nwaphongo eli nde o Yelusaleme.»
²¹ Yesu amba wo ne yokye: «Mama, inzanole, imbele samoya, etebakule sambela Tata na o ngomba eye, na o Yelusaleme.»
²² Kosambele itiyee be bee, kasi banga tosambele ikyie be banga pho lobiko loute na Bayuda.
²³ Kasi imbele saamoya, sango sisi, saamosambela baakolo basambesi ba Tata, na molimo na na phele. Pho mena eli basambesi baalukye Tata.
²⁴ Nwaphongo ali molimo. Yango mena bato baamosambe, basengyesi imosambela na molimo na na phele.»
²⁵ Nwanwasi amba ya wo ne yokye: «Naebe obokye Masiya monomo asengyesi iya, okobangye bee Klisto. Waamoya yo, aloimola maphoo maso.»
²⁶ Yesu amba wo ne yokye: «Masiya me, eli nga okoewole oyo.»

²⁷ Imbele me baekosi baesi ya koma. Bakamwaka na iwene obokye Yesu kasolole na nwanwasi. Kasi na moto taika motuna obokye: «Kolukye'ye?» Na obokye: «Pho ya'ye kosolole ne?»
²⁸ Bobele, nwanwasi mona aikyi ika uuku ye,

aesi ya kye imola bato o lombobokye: ²⁹ «Yaka yakye kyeka moto monomo onvosi maphoo maso maakyela nga. Etebe nde yo Klisto?»
³⁰ Bato baesi ya tokolo o mokyisi, bamba yakye ooli yo.

Ntina ya etoma ya Yesu

³¹ Imbele me, baekosi babaka bamokandindisa bekye: «Labi, taa za.»
³² Kasi yo amba ya wo na bee yokye: «Nali na ntoma ya iza ite iebe bee.»
³³ Baekosi bamba butwa iwono onte ya bee bekye: «Bobo moto monomo animophe ntoma ya iza nde iye?»
³⁴ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Ntoma ya nga, eli ikyela bookozingye owantoma na ikokya etoma ye.»
³⁵ Bee mampenza towoo obokye: «Iikasi makombe mane emba imbele sa inoko mbuma sikokye.» Kasi nga nawoo na bee ngakye: Tomba miyo okyeyke, mbuma ili o manzabi iosi ikokyi pho ya inoko!
³⁶ Munokyi ambo zwa iphuti se, kambe na bokya mbuma pho ya bomoo pha bobele. Na bomoo, moto okophikye na okonoko bakumbe elele yonoyo.
³⁷ Pho i lowoo lolo ete eye eli nde phele: «Monomo kaphikye, omoyoko kanoko.»
³⁸ Naetomaka ikye noko yaate yaikaka kumela bee. Baayoko bakuma, emba bee oesi ya zwa bolaa mi yaakumelaka bebi na boikye.»

³⁹ Basamaliya baikye ba mokyisi munene baanolaka Yesu pho maloba ma nwanwasi mawoko yo obokye: «Anvosi maphoo maso maakyela nga.»
⁴⁰ Na wakoma bee phenephe ne, Basamaliya baongaka ne obokye ata baa na be. Emba amba kyela na bee nkolo ibale.
⁴¹ Bato basuu baikye bakulaka anola Yesu pho ya maphoo maawoko yo.
⁴² Emba bamba ya wo na nwanwasi mona, bekye: «Teli obokye tomoanosi nde pho ya maphoo maloimolakyi we, kasi na banga mampenza tomookyi, emba

toefi obokye ali phele Mobikye wa mokyisi.»

Yesu abikye nwana wa mokonzi mɔnɔmɔ wa baloo

⁴³ Sima ya nkolo ibale, Yesu amba ya mana o bilele me, amba ya butwa o Galileya. ⁴⁴ Pho yo mampenza aanolaka obokye moimosi tazwe ngambo o mokyisi mwe mampenza. ⁴⁵ Kasi wakoma yo o Galileya, bato ba Galileya bamoyambaka na bolaa. Bakyendekye o Yelusaleme pho ya eseleko, na bee me, bawenekye iso yakyelaka Yesu.

⁴⁶ Yesu amba ya butwa o Kana, o manyete ma Galileya, owa bongolaka yo maa maleku. Mokonzi mɔnɔmɔ wa baloo abaka na nwana wa lele na bolosi o Kapalanauma.

⁴⁷ Waaoka yo obokye Yesu auti o Yuda, akomi o Galileya, amba yakyende zwana ne, amba ya onga ne obokye bakyende pho akye bikya nwana we wa lele oli nde mowe.

⁴⁸ Yesu amba wo ne yokye: «Bo bee toweni mayaa na bilekyesako bee otoanole!» ⁴⁹ Mokonzi wa baloo amba wo ne yokye: «Nkolo, yakye naino nwana wa nga sabowakye!»

⁵⁰ Yesu amba wo ne yokye: «Kyende, nwana wa we ali na bomoo.» Moto mɔna amba ya anola maloba maa mowosi Yesu, nɔnɔ wa butwa yo. ⁵¹ Waba yo kabutwe, bato bee baetoma bamba ya mobenga, bamba ya wo bekye: «Nwana wa we wa lele ali na bomoo!»

⁵² Amba ya batuna imbele ye sibutwaki nwana na bolaa emba bamba mobuyisa bekye: «Yabaka yana, o ngonga ya sambo wa mana mowewe o nzoto ye.»

⁵³ Ango wa nwana awenekye obokye yabaka nde o sina imbele saawoko Yesu ne obokye: «Nwana wa we wa lele ali na bomoo.»

Mina wa mo, yo na bonkpe phe bosso baesi ya anola. ⁵⁴ Mena yabaka elekyesako eya ibale eyakyelaka Yesu o Galileya, wauta yo o Yuda.

5

Yesu abikye moto owanyiba makolo o Yelusaleme

¹ Sima ya maphoo mamana, waa imbele sa eseleko ya Bayuda, Yesu amba ya kyende o Yelusaleme.

² Nzuka o Yelusaleme, phenephe na mozibo mootangye nwa bampate, wali mbondo yonoyo ekyebangye bee na munoko nwa ba Ebele Betezata. Mokanda mɔnɔmɔ nwa milaku mitano nwabaka wamo,

³ o milaku me, bato ba malosi baikye babaka bamilangye omo, bato baapholo miyo, baakpekusa, baanyiba binango. [Babaka baziya obokye maa maphukubane,

⁴ pho anzele wa Nkolo abaka kaute o mbondo imbele siiyoko pho ya iphukubinya maa. Moto wa bolosi owa kyekye mikumbya o maa me phanza waaphukubane mango, abikaka na bolosi phe, nabo bolosi me phabaka ndengye'ye.]

⁵ Moto mɔnɔmɔ owanyiba enango mambula mako maato mbuka nwanbi abaka omo. ⁶ Waamowene Yesu alangyi, na waeba yo obokye akokyi na eleme mena, amba wo ne yokye: «Oli na phowa ya ibika?»

⁷ Mookaa amba mobuyisa yokye: «Nkolo, sili na moto wa inkumbya o mbondo imbele siphukubane maa. Imbele siikusubane nga obokye nakye mikumbya o maa, moto mosuu kaingyele angwa o boo pha nga.»

⁸ Yesu amba ya wo ne yokye: «Langwa, kpa itoko sa we, tambula.»

⁹ Mina wamo, moto me abikiyi. Aesi yakpa itoko se, abuto itambula.

Nzuka mokolo me yabaka mokolo nwa sabata. ¹⁰ Pho ya bomoo,

Bayuda bamba ya wo na moto obikiyi bekye: «Eli mokolo nwa sabata, tosenyesi iphila itoko sa we.»

¹¹ Kasi amba babuyisa yokye: «Moto oombikye, eli nde yo moto owo na nga obokye: “Kpa itoko sa we otambule.”»

¹² Bamba motuna bekye: «Moto me nza owo na we obokye: “Kpa itoko sa we

otabule?”» ¹³ Kasi moto owabikyaka b̄e taikaka eba nza oomobikye, pho Yesu amanaka waali moluku n̄wa bato baabaka wam̄o.

¹⁴ Sima, Yesu amba kula kye mozwa o Tempelo, amba w̄o n̄e yokye: «W̄e m̄ona obikyi, sakula kyela masumu pho lowo losuu lolobi bofe saeyelela» ¹⁵ Bobele, moto m̄e amba kyende imola Bayuda obokye ebakyi Yesu moto oomobikye. ¹⁶ Tata wam̄o, Bayuda bamba ya okyela Yesu yoo, pho akyelaka babona mokolo n̄wa sabata. ¹⁷ Kasi Yesu amba ya babuyisa yokye: «Tata, n̄ono un̄wan̄wa eye ali o ikyela etoma; na nga nde bom̄o nali o ikyela etoma.»

¹⁸ Tata wam̄o, Bayuda bakulaka luka na boikye manzela ma imoboma, teli nde pho taikaka kumola mokolo n̄wa sabata, kasi na pho abaka kabangye Nwaphongo obokye ali Ango, kambe na kula mimekyinya na Nwaphongo.

Bokonzi pha Nwana wa Nwaphongo

¹⁹ Yesu amba kula ya kpa maloba amba bawole yokye: «Nawo na b̄e nde phele phele, Nwana takokyi ikyela lowo na ndengye'ye yo mampenza, kasi nde ikyi wene yo Ango kakyele: Pho iiki kyele Tata, Nwana kaikyele nde bom̄o. ²⁰ Eli obokye Tata kazingye Nwana emba kamoteya iso iiki kyele yo. Amoteya bitoma bikuli leka bonene, na obokye b̄e obe kokamwe nde bokamo. ²¹ Pho booko akole Tata bawe kakule babuya na bom̄o, Nwana ne kabikya nzaa oozingyi yo. ²² Tata taasambisa moto, ambya isambisa sis̄o oka Nwana, ²³ obokye bato baso bakumole Nwana bo okokumole b̄e Tata. Moto ootokumole Nwana, taakumole na Ango owa motoma.

²⁴ Nawo na b̄e nde phele phele, moto okookye maloba ma nga, kambe na anolela owantoma, ali na bom̄o pha bofele. Yo etasambe, kasi yo amokundwa onte ya bawe,

amozwa bom̄o. ²⁵ Nawo na b̄e phele phele, imbele siye — emba un̄wan̄wa eye imbele m̄e sili wawa — bawe bamooka n̄wesi n̄wa Nwana wa Nwaphongo emba bato bamooka n̄wesi m̄e, bamoba na bom̄o. ²⁶ Pho, booli Tata na bom̄o yo mampenza, nde bom̄o aphe Nwana obokye abe na bom̄o m̄e yo mampenza. ²⁷ Amophe bokonzi pha isambisa pho ali Nwana wa Moto. ²⁸ Maphoo maso mama mango saekamwisa! Imbele siye, baso baakyimele o malita bamooka n̄wesi nwe, ²⁹ emba baso baakyelaka bolaa bamokundwa pho ya izwa bom̄o. Baakyelaka bofe, bamokundwa pho ya isambisama.»

Maphoo maweninya bokonzi pha Yesu

³⁰ Nga, sikokyi ikyela lowo na ndengye ya nga mampenza: Natene bolombe nde na noko yookyi nga, emba bolombe pha nga boli pha bosembo pho siilukye ikyela boozingyi nga, kasi boozingyi owantoma.

³¹ «Bo namiwole pho ya nga mampenza, bowokye pha nga nde tebofe phaa phele. ³² Eli nde mosuu okwo pho ya nga, emba naebe oboye iwo siwo yo pho ya nga sili sa phele. ³³ Bee, watomaka bato oka Yoane Mobatise. Aewole maphoo ma phele. ³⁴ Ka nga, sisengyesi na moto obokye awo pho ya nga. Nawo babona pho ya bee, obokye obikye. ³⁵ Yoane abaka tala ekyelosa b̄e emba kyelole: Kasi b̄e wazingaka ikumba nde pho ya n̄wana imbele na saa ya tala m̄e.

³⁶ Kasi nga, nali na maphoo ma iewole maalekyi maaka Yoane na bonene: Eli bitoma biantoma Tata obokye nabikyele. Nabikyele, emba eli b̄e biiwo pho ya nga obokye Tata antoma. ³⁷ Tata owantoma awo na yo mampenza pho ya nga. Kasi toika oka n̄wesi nwe na mbala, naa iwene boo phe. ³⁸ Emba iloba se tesili onte ya b̄e, pho b̄e toanolele owantoma yo.

39 Bèè koekole Buku pha Nwaphongo pho kounyanya obokye wamozwa omw bomw pha bobele. Kasi eli nde phango booww pho ya nga. 40 Emba toozingye iya oka nga pho ya iya zwa bomw pha bobele.

41 Nkyemw, siika izwa na bato. 42 Kasi naeyebe, bèè toli na lozingo la Nwaphongo onte ya bèè. 43 Inga, naesi o nkombu ya Tata, emba bèè toikiyi benela inzamba. Ka bo moto mosuu aesi na nkombu ye mampenza, yo mwona bèè wamoyamba! 44 Bèè nde ombi anola ndengye'ye, bèè bazwe nkyemw ya bèè onte ya bèè na bèè. Bèè bate balukye nkyemw ikiyute na Nwaphongo yo mampenza?

45 Saumunya obokye yamoba nga owamokye esongyela oka Tata. Mosongyesi wa bèè, eli Mose okolemele bèè. 46 Pho bokooanolele Mose, nde onzanolelakiye me, pho akomaka nde pho ya nga. 47 Bo toanole yaakoma yo, wamba anola iikiyi wo nga ndengye'ye?»

6

Yesu azeye bampele nkoto itano

1 Sima me, Yesu amba yakatisa o mokukulu mooyoko nwa ebale eenene ya Galileya, ekyebangye na bèè Tiberias. 2 Moluku nwa bato nwabaka momobengye pho bato bawenkye bilekyesako biabaka yo kakyele oka bato baa malosi. 3 Yango mena Yesu amba ya baa o ikolo sa ngomba akye zala omw yo na baekosi bèè. 4 Yabaka nwana o soo pha eseleko ya Bayuda eya Ilekana. 5 Nzuka watomba Yesu miyo o ikolo bobo, amba ya wene moluku nwa bato moye oli yo. Amba ya wo na Filipe yokye: «Tomoomba mapa pho ya obokye bato baba baze bi?» 6 Wa wo yo babona, amumekaka. Pho yo aabaka lowo laamokyela yo. 7 Filipe amba ya mobuyisa yokye: «Na bo toombi mapa ma baphalanga baakokyi na iphuti sa nkolo mikama

mibale, etemaakokye obokye moto na moto azwe noko nwana etee.»

8 Monomw na baekosi be, okobangye bèè Andele, nwana nyango na Simo Petelo, amba ya wo ne yokye:

9 «Munzenga monomw wawa, ali na mapa matano na swe ibale. Kasi ina yango miina yamokyela ekpele'ye pho ya boikye pha bato bobo?»

10 Yesu yokye: «Obazasa o se.» Elele me yabaka na nkata nzikye. Bobele, bamba ya zala. Babaka phenephe bampele nkoto itano. 11 Emba Yesu amba ya kpa mapa, aphe Nwaphongo melisi emba amba ya makabela bato baso baabaka wamw. Amba kula kyela nde bomw na swe. Abaphokye nde na phowa ya moto na moto. 12 Waaoka bèè ntoma, Yesu amba ya wo na baekosi bèè yokye: «Angyinya bitee biso biikasi, pho ekpele yonyo sabunga.» 13 Bamba ya bianginya, bamba tonza banyanzima iko mbuka babale na bitee ba mapa maazaka be. 14 Waawene bato elekyesako eyauta yo ikyela, bekye: «Oyo ali owaakolo moimosi, oosengyesi iya o mokyisi.» 15 Kasi Yesu waebaka yo obokye bakokyi iya mokpa na bokusi pho ya imobuya mokonzi, amba kula mana wamw, yo mampenza amba baa o ngomba.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

16 Wakoma nkoko, baekosi bèè bamba yauta noko o ebale enene.

17 Bamba ya baa o vato bonobo baamba ya kye o Kapalanauma, o mokukulu moyoko. Mena bunya bombo inda, emba Yesu naino sataa babenga. 18 Eweele enene yeesi ya kyela, ebale ebuto iphukubana. 19 Balukaka phenephe na bakylimetele batano naa motoba, waa wene bèè Yesu katambule o ikolo sa maa, kambe koma phenephe na vato. Emba bèè bailaka, 20 kasi Yesu amba wo na bèè yokye: «Bee saila, eli nde nga!»

21 Bazingaka imokpesa o vato, kasi sa koko, vato bokye seme o elele eyakyeke be.

Yesu ali mapa ma bomoo

²² Bo yana, moluku nwa bato nwa ikalaka o mokukulu moyoko, nwamba yaeba obokye yabaka wamo nde vato bonobo, na obokye Yesu taikaka kye na baekosi bee elele yonyo, bee bakyekeke bee mampeza. ²³ Kasi mato maayoko maautaka o Tiberias makomaka phenephe na elele eya zaka bee mapa sima ya Nkolo iphe mesi. ²⁴ Waaeba moluku nwa bato obokye ebe Yesu, ebe baekosi bee tefakuli baa wamo, bato bamba ya kpela o mato emba bamba yakyende o Kapalanauma, ikye miluka Yesu. ²⁵ Emba wamozwa bee o mopha moyoko nwa ebale enene, bamba wo ne bekye: «Labi, okomi wawa imbele iye?» ²⁶ Yesu amba babuyisa yokye: «Naewole nde phele phele ngakye: Toondukye pho ya obokye wawene bilekyesako, kasi pho wazaka mapa wambaka na maoka. ²⁷ Osengyesi imiambya o etoma pho ya izwa ntoma ite iunve, yamoephe Nwana wa Moto, kasi pho ya ntoma ikiyotono phe. Pho eli Tata, yo ooli Nwaphongo, owa mophe bokonzi.» ²⁸ Bobele bamba ya wo ne bekye: «Tosengyesi ikyela boo pho ya ikyela bitoma biizingye Nwaphongo obokye tobikyele?» ²⁹ Yesu amba babuyisa yokye: «Etoma ya Nwaphongo eli nde ianolela owatoma yo.» ³⁰ Bamba ya mobuyisa bekye: «Kasi we, elekyesako iye eyamokyela we pho toewene emba tombe eanolela? Etoma ya we iye? ³¹ O obokye, baango ba banga bazaka mana, nde bo wakoma bee obokye: «Abaphekye ya iza, mapa maute o ikolo.»» ³² Kasi Yesu amba wo na bee yokye: «Naewole nde phele phele, teli Mose owaephekye mapa ma ikolo, kasi eli nde Tata okoephe maakolo mapa ma ikolo. ³³ Pho mapa ma Nwaphongo, eli nde yo okoute o ikolo na okoambya bomoo o mokyisi.»

³⁴ Emba bamba ya wo ne bekye:

«Nkolo, olophekye nkolo iso mapa me.» ³⁵ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Eli nde nga oli ipa sa bomoo, moto okoye oka nga etakule oka nzala. Moto okonzanole etaokye phowa ya maa. ³⁶ Kasi naambo wo ngakye: Bee oweni emba toanole. ³⁷ Bato baso baampe Tata, bamoya oka nga, emba okoye oka nga, esi movakye, ³⁸ pho nauta o ikolo pho ya iyakyla bokozingye owantoma, kasi bokozingye nga phe. ³⁹ Nzuka, phowa ya owantoma eli obokye nga sabungya nono moto monomo mi baampe yo, kasi obokye nabakundole o mokolo nwa suka. ⁴⁰ Phowa ya Tata yango eye: Moto munsu oweni Nwana ambi na moanola, azwe bomoo pha bobele. Emba nga, naamokundola o mokolo nwa suka.»

⁴¹ Tata wamo, Bayuda babuto ingungubana ne pho awoko obokye: «Nali ipa siute o ikolo.» ⁴² Emba bambaka kula wo bekye: «Teli yo Yesu, nwana wa Zozefu? Teloefe nyango na ango? Ndengye'ye akokyi iwo unwanwa eye obokye: «Nauta o ikolo?»» ⁴³ Yesu amba kula ya babuyisa yokye: «Le ingungubana onte ya bee! ⁴⁴ Moto takokyi iya oka nga bo Tata owantoma tamokambi, emba nga naamokundola o mokolo nwa suka.» ⁴⁵ Baimosi bakoma bekye: Bato baso bamoteyama na Nwaphongo. Moto munsu owa oka yauta na Tata ambi na anola mateya me, kaye oka nga. ⁴⁶ Eli obokye na moto taika wene Tata, bo teebe nde owauta na Nwaphongo. Iyo, awene Tata. ⁴⁷ Naewole nde phele phele, moto okoanole ali na bomoo pha bobele. ⁴⁸ Nali ipa sa bomoo. ⁴⁹ O bokye, baango ba bee bazaka mana, emba bawa. ⁵⁰ Mapa maute o ikolo mali obokye moto owaamaza, etaawe.

⁵¹ «Nali ipa sa bomoo siuti o ikolo. Moto owamoza ipa me amoba na bomoo pho ya bobele. Emba ipa samoambya nga, eli nzoto ya nga, yambyami pho ya obokye

mokyisi mozwe bomoo.» ⁵² Yango mena, Bayuda bamba butwa iika ziiko na bokusi onte ya be, bekye: «Ndengye'ye moto mona akokyi ilophe nzoto ye obokye toize?» ⁵³ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Naewole nde phele phele, bo toze nzoto ya Nwana wa Moto, bo tombi na nywa malongo me, otooze bomoo. ⁵⁴ Moto okoze nzoto ya nga, na okonywe malongo ma nga, ali na bomoo pha bobele. Emba nga, naamokundola o mokolo nwa suka. ⁵⁵ Pho nzoto ya nga ili yaakolo ntoma, na malongo ma nga mali maakolo maleku. ⁵⁶ Moto okoze nzoto ya nga, na okonywe malongo ma nga, ali onte ya nga, na nga nali onte ye. ⁵⁷ Emba bo wantoma Tata ooli na bomoo na obokye nali na bomoo pho ye, yango mena moto owamoza nzoto ya nga, amoba na bomoo pho ya nga. ⁵⁸ Ipa sauta o ikolo sili bobo: Sikyese na saazaka baango ba bee. Bee bawa, kasi moto owamoza ipa siwene bee sisi, amobaa na bomoo pho ya bobele.»

⁵⁹ Mena yabaka mateya ma Yesu o mangambi ma makyita ma Bayuda o Kapalanauma.

Maphoo maamba bomoo pha bobele

⁶⁰ Sima ya imooka, baekosi bee baikye bamba butwa iwo bekye: «Iloba sisi sili sikusi! Okokyi imooka nza?» ⁶¹ Kasi waeba yo mampenza obokye baekosi bee bagungubane pho ya iloba me, Yesu amba wo na bee yokye: «Iloba me siephe yo? ⁶² Emba bombi wene Nwana wa Moto kabaa o elele eyabaka yo phanza?... ⁶³ Eli nde Bolobo okamba bya bomoo, nzoto tikyele ekpele. Maphoo maewosi nga, mali Molimo na bomoo. ⁶⁴ Kasi wali baayoko onte ya bee, bate baanole.» Pho Yesu aebaka tata o etatele baabaka bawa bate baikaka anola na nza owamuungya. ⁶⁵ Amba kula wo yokye: «Yango mena, nawokyi na

bee bokye: «Moto takokyi iya oka nga bo Tata tamoanolesi.»»

⁶⁶ Tata mokolo mamuna, baekosi bee baikye bamanaka emba tebakulaka mobenga. ⁶⁷ Emba Yesu amba ya wo na Iko mbuka babale yokye: «Na bee, tozingye na bee ikyende?» ⁶⁸ Simo Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Nkolo, tomokula kyende oka nza? Iwe oli na maphoo ma bomoo pha bobele. ⁶⁹ Na banga, toanosi emba toebi obokye oli Mosantu wa Nwaphongo.» ⁷⁰ Yesu amba babuyisa yokye: «Teli nga moto owa eolo, bee Iko mbuka babale? Emba monomo na bee ali zabulu!» ⁷¹ Awoko babona na Yudas, nwana wa Simo Mosikaliyota. Pho yabaka yo owamuungya, iyo, monomo na Iko mbuka babale.

7

Bana nyango na Yesu tebamoanole

¹ Sima me, Yesu aba nde ikyemikyende o manyete ma Galileya. Taikaka benela ikyemikyende o manyete ma Yuda waabaka Bayuda balukye imoboma. ² Nzuka eseleko ya Bayuda eya ndalaku ya butwaka phenephe. ³ Bobele, bana nyango bamba ya wo ne bekye: «Mana wawa okyende o Yuda pho baekosi ba we, na bee me, bawene bitoma bikyele we. ⁴ Moto okozingye obokye bato bamoebe, takyele maphoo me mi ibombo. Pho kokyele bitoma ndengye eye, omiweninya o mokyisi!» ⁵ Pho, banaa nyango mampenza tebaikaka moanola. ⁶ Emba Yesu amba wo na bee yokye: «Imbele sa nga naino tesikokyi. Imbele saaka bee sakoka. ⁷ Mokyisi temokokyi iyeina. Kasi nga, mokyisi munzine pho nawo ngakye bitoma ba bee bili bibe. ⁸ Kyende o eseleko mena. Pho ya nga, esikye omo, pho imbele sa nga naino tesikokyi.» ⁹ Sima ya iwo babona, amba ikala o Galileya. ¹⁰ Kasi waakye banaa nyango o eseleko, ne amba yakye

omɔ, samiweninya, akyekye nde mi ibombo.

Mateya o eseleko ya ndalaku

¹¹ Onte ya eseleko, Bayuda bamolukaka emba bamba wo bekye: «Ani baa bi?» ¹² Onte ya moluku nwa bato, baikaka ziko pho ye. Bana bawoko bekye: «Ali moto wa maphoo malaa», bayoko bekye: «Phe, kakosa bato.» ¹³ Na bo babona, moto na monomoto tamekaka iwo polele pho ye, pho ya ila Bayuda.

¹⁴ Waakoma bee onte ya nkolo ya eseleko, Yesu amba ya kye o Tempelo emba abuto iteya. ¹⁵ Bayuda bakamwaka na mateya me emba bamba wo bekye: «Ndengye'ye iyo taika ekola kambe eba maphoo makoma be?» ¹⁶ Yesu amba babuyisa yokye: «Mateya ma nga temaute na nga, kasi na owantoma. ¹⁷ Bo moto kazingye ikyela phowa ya Nwaphongo, amoeba bo mateya mama maute na Nwaphongo naa bo namiwole nga mampenza. ¹⁸ Moto ookowo pho ye, kalukye nkyemo ye mampenza. Kasi ookolukye nkyemo ya owamotoma, ali na maphoo maa phele. Emba bole tefoli onte ye. ¹⁹ Teli Mose owaephhe Mibeko? Kasi nono moto monomoto onte ya bee takyele bokowo Mibeko: Pho yaye kolukye imboma?» ²⁰ Moluku nwa bato bamba mobuyisa bekye: «Oli na molemba o nzoto ya we! Okolukye ieboma nza?» ²¹ Yesu amba kula yakpa maloba amba wo na bee yokye: «Nakyesi nde etoma yonyo, bee baso okamo! ²² Mose awoko na bee obokye obelekye bana ba bampele — lauta na bankoko kasi na Mose phe — emba bee kolokyele na mokolo nwa Sabata. ²³ Ka bo bee kobele moto mokolo nwa Sabata sa nka eya obokye Mobeke nwa Mose mooto, ka pho yaye kontembele pho nabikye moto mokolo nwa sabata? ²⁴ Sakyeka mafoo ma bato bo kotene bolombe, kasi tena bolombe na bosembo.»

Yesu eli yo Klisto?

²⁵ Bato ba Yelusaleme bawoko bekye: «Mena teli ookolukye bee obokye bamobome? ²⁶ Kyeka kawo mi pha emba tebamowole na lowoo! Bakonzi ba banga baebaka phele obokye eli nde yo Klisto? ²⁷ Kasi moto oyo, banga toebe biute yo, nzuka imbele samoya Klisto, na moto etaebe biuti yo.» ²⁸ Bobele Yesu owateyaka o Tempelo, aimolaka yokye: «Konzebe! Koebe biuti nga? Kasi sikyi ya na ndengye ya nga mampenza. Owantoma kawo phele, yo otoebe bee. ²⁹ Nga, namoebe pho naute oka ye, eli yo owantoma.» ³⁰ Emba bambaka luka nde imoakya. Kasi na moto taika na moakya pho ngonga ye teyataaka koka. ³¹ Onte ya moluku nwa bato, baikye bamoanolaka, bambaka wo bekye: «Waamoya Klisto, amokyela bilekyesako biikye koleka bikyele moto oyo?»

Batomi bato ikye akya Yesu

³² Yaabaka bee bakye mikolo onte ya moluku nwa bato pho ye, yakomaka o matoo ma Bafalisayi. Emba banganga banene na Bafasayi bamba ya toma babulusi pho ya imoakya. ³³ Yesu amba wo yokye: «Nata kuta kula ba na bee nwana imbele, emba namokyende oka owantoma. ³⁴ Bee wamunduka kasi ontonzwe. Pho elele eyamoba nga, bee otokome omoo.» ³⁵ Tata wamo, Bayuda babutwaka iwono onte ya bee bekye: «Amunakyende mi elele iye eyamobaa banga sakyemozwa? Amokye benga bakye minyangwa onte ya Baela? Amokye teya Baela? ³⁶ Maphoo maawo yo mamana maluke iwo bo: Bee wamunduka kasi ontonzwe, na obokye: Elele eyamoba nga, bee otokome omoo?»

Pho ya maa ma bomoo

³⁷ Mokolo nwa suka ya eseleko, muna moolekye nkolo iso, Yesu aesi ya teme, abuto iimola yokye: «Bo moto ali na phowa ya maa, aye oka nga, ambe ya nywa.»

38 Moto ookonzanole; bo wawo buku pha Nwaphongo: “Uta o ndondo ye, bibale ba maa ma bomoo biamolukwa.”» 39 Awoko babona na Bolobo pha sengyelaka izwa bato baamoanolela. Na bosembo Bolobo tephataka ba pho Yesu tataka zwa naino nkyemo.

Bato bakabwa pho ya Yesu

40 Onte ya moluku, bato baokaka maphoo me, bakyi bekye: «Nde phele, kyeka Moimosi!» 41 Bana bekye: «Klisto, eli nde yo.» Kasi bayoko bakulaka wo bekye: «Klisto akokyi itokolo o Galileya?» 42 Buku pha Nwaphongo tebowo obokye amoba wa bosoo Davidi, emba amouta o Betelayeme, mokyisi mokyiki nwaauta Davidi?» 43 Yango mena bato baamba kabwana pho ye. 44 Bato bayoko onte ya be, balukaka imoakya, kasi na moto monomo taika mokuma.

Bakonzi ba Bayuda tebaanole Yesu

45 Bobele babulusi bamba ya butwa ooli banganga banene na Bafalisayi. Bamba ya wo na babulusi obokye: «Pho ya'ye bee toiki ya ne?» 46 Babulusi bamba yabuya bekye: «Moto taawo bokowo moto mona!» 47 Bafalisayi bamba wo na bee bekye: «Olukakyi na bee imoanolela me? 48 Onte ya bankumu naa onte ya Bafalisayi, wali monomo omoanolesi? 49 Eli nde moluku nwa bato batebaebe Mobeko, bato baaza be!» 50 Kasi monomo onte ya Bafalisayi, Nikodeme owa kyekye oka Yesu phanza, yokye: 51 «Mobeko nwa banga munyete moto bo naino tomookyi naa ieba maphoo makyele yo?» 52 Bamba mobuyisa bekye: «Na we toli moto wa Galileya? Luka na bolaa emba wamowene obokye o Galileya, tewakokyi itokolo moimosi.»

Nwanwasi wa baphemba

53 Bamba ya butwa moto na moto o ingambi se.

8

1 Emba Yesu amba ya kyende o ngomba ya ba Olive. 2 Waakoma waa mumbengu, amba kula ya o Tempelo. Emba bo wabaka bato baso baye oka ye, amba ya zala abuto ibateya. 3 Bobele, bateye ba mibeko na Bafalisayi bamba moyelela na nwanwasi monomo owazwaka bee na lele mosuu, emba bamba ya moteya onte ya bee baso. 4 Bamba ya wo ne bekye: «Moteye, nwanwasi oyo, tomozwe na lele mosuu. 5 O buku pha Mobeko, Mose awo na banga obokye tobome babasi ba ndengye mena na mabanga. Emba we, kowo bo?» 6 Bawoko babona na maumunya ma imobekyisa izengye, pho bazwe eleko ya imophunda. Kasi Yesu, amba ya miinya, abuto iwala nzenze na munsee o manyete. 7 Waaba bee balendendale nde na imotuna mituna, Yesu amba ya miinola, amba ya wo na bee yokye: «Onte ya bee, otowaikakyela isumu, abe moto owa o boo wa imuma ibanga.» 8 Emba kula yo miinya, akuli butwa iwala nzenze o manyete. 9 Waoka bee maphoo mamana, monomo na monomo atati imigbolo, tata na baphomba. Emba Yesu amba ya ikala yo mampenza na ona nwanwasi owa temekye onte ya iboko. 10 Yesu amba ya miinola, amba ya wo ne yokye: «Nwanwasi, bee bawa? Na moto monomo taikiyema ibanga?» 11 Amba ya buya yokye: «Nkolo, moto phe.» Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Na nga me, siema ibanga. Kyende, kasi tata lol sakula kyela isumu.»

Yesu ali moo nwa mokyisi

12 Yesu akulaka wo na bee yokye: «Nali moo nwa mokyisi. Moto okombengye, etaatambule o enzombi, amozwa moo mokambe o bomoo.» 13 Emba Bafalisayi bamba ya wo ne bekye: «Komiwole we mampenza! Munoko nwa we tolokoki imoanola» 14 Yesu amba babuyisa yokye: «Eli phele obokye

namiwōle nga mampenza, kasi munoko nwa nga moli nwa ianola, pho naebe mbale euti nga na mbale ekyekye nga; kasi bēe, toebe biuti nga na bi kye nga. ¹⁵ Bēe kosambisa na ndengye ya bomoto. Inga sii sambisa moto. ¹⁶ Emba bo eniba obokye na sambisa, isambisa sa nga sili nde phele pho sili nga mampenza, eli na owantoma. ¹⁷ O Mobeke nwa bēe mampenza nga bakoma obokye bo noko ya bato babale ikokaa bakokyi iianola. ¹⁸ Namiwōle nga mampenza, emba Tata owantoma kawo pho nga me.» ¹⁹ Emba bamba wo ne bekye: «Ongo ali bi?» Yesu amba buya yokye: «Toonzebe, toebe na Tata. Bowanzebaka, okokakyi ieba na Tata.» ²⁰ Awoko maphoo mamana o elele ekye ambya bēe makabo, waba yo kateya o Tempelo. Moto na monomo taika moakya, pho ngonga ye teyaikaka koka.

Ikyende sa Yesu

²¹ Yesu amba kula wo na bēe yokye: «Nakyende, wa munduka, kasi wamowa na masumu ma be. Elele ekyekye nga, tokokyi ikyende omo.» ²² Emba Bayuda bamba wo bekye: «Ali na maumunya ma imiboma pho kawo yokye: “Elele eya mokyende nga, tokokyi ikyende omo?”» ²³ Yesu amba babuyisa yokye: «Bēe oli bato ba o se, nga nauti o ikolo. Bēe oli bato bamokiyisi mumu, nga sili wa mokyisi mumu. ²⁴ Yango mena, nawokyi na bēe obokye wa mowa na masumu ma bēe. Pho na bo toanosi obokye Nali, wamowa na masumu ma bēe.» ²⁵ Emba bamba ya wo bekye: «Iwe oli nza?» Yesu amba babuyisa yokye: «Ikyiiewole nga uta o etatele. ²⁶ Pho ya bēe, nali na maphoo maikye ma iwo na ma isambisa, kasi owantoma kawo phele. Na yaoka nga ne, ili yango ikyi wo nga o mokyisi.» ²⁷ Tebaikaka sosolo obokye abawolekye pho ya Ango. ²⁸ Bobele, Yesu amba ya bawole

yokye: «Waamotomba bēe Nwana Moto, wamoeba obokye Nali, simbe nakyela maphoo na ndengye ya nga mampenza: Nawo nde maphoo maanteya Tata. ²⁹ Owantoma ali na nga, taika nde nga mampenza, pho nakyele nkolo iso maphoo maamosepelisa.» ³⁰ Waaba yo kawo babona, bato baikye bamoanolaka.

Baakolo bana ba Abalayama

³¹ Bobele, Yesu amba ya wo na Bayuda baamoanolaka yokye: «Bo oikasi ifanza maphoo ma nga, oli phele baekosi banga, ³² wamoeba maphoo ma phele emba maphoo me mamoeiyikola.» ³³ Bamba mobuyisa bekye: «Banga toli bana ba Abalayama, tololi baombo ba moto: Pho ya'ye kowo obokye tomoikolama?» ³⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nawo na bēe nde phele phele, ngakye, moto okokyele masumu ali moombo nwa masumu. ³⁵ Moombo taaikale nkolo iso o ingambi, kasi njwana, yo kaikale o ingambi pho ya bobele. ³⁶ Bo Nwana aeyikosi, wamoba baakolo bato baaikola be. ³⁷ Naebe obokye bēe oli bana ba Abalayama, kasi pho maphoo ma nga te manyolo onte ya bēe, kolukye imboma. ³⁸ Nga, nawo maphoo maawene nga oka Tata, kasi bēe, kokyele maphoo maoka bēe oka ango wa bēe!» ³⁹ Bamba mobuyisa bekye: «Ango wa banga, eli Abalayama.» Yesu amba ya wo na bēe yokye: «Bo oli bana ba Abalayama, kyela bitoma ba Abalayama. ⁴⁰ Kasi unwanwa eye, bēe kolukye imboma, nga, oewosi maphoo ma phele maoka nga oka Nwaphongo. Abalayama taika kyela babona. ⁴¹ Kasi bēe, kokyele bitoma ba ango wa bēe.» Bamba mobuyisa bekye: «Banga tololi bana baabota bēe mi ebembi! Toli nde ango monomo, Nwaphongo!»

Bana ba Molemba

⁴² Yesu amba ya wo na bēe yokye: «Bo Nwaphongo abakyi ongo wa

bèè, nde wanzingaka, pho natokolo oka Nwaphongo namba kula uta nde oka ye. Siika ya na ndengye ya nga mampenza, eli Yo owantoma. ⁴³ Pho ya'ye bèè toososolo ewosi ya nga? Pho tookoye iyoka maphoo ma nga. ⁴⁴ Ango wa bèè eli Zabulu, emba oli na phowa ya ikokya maphowa ma ango wa bèè. Uta o etatele abaka nde mobomi wa bato, taika miambya i maphoo ma phele pho maphoo ma phele temali onte ye. Waakate yo boole, loute o ndondo ye, pho ali moto wa boole na ango wa boole. ⁴⁵ Ka pho ya Nga, pho na wo maphoo ma phele yango mena tonzanole. ⁴⁶ Moto nza, o nte ya bèè owa munteya isumu sakyela nga? Bo na wo maphoo ma phele, pho ya'ye bèè tonzanolele? ⁴⁷ Moto wa Nwaphongo, kaokye maphoo ma Nwaphongo. Ka ootoli bèè bato ba Nwaphongo, yango mena, bèè toonzokye.»

Yesu na Abalayama

⁴⁸ Bayuda bamba mobuyisa bekye: «Toloikaka longa waawoko banga obokye oli Mosamaliya na na bolobobo bofe?» ⁴⁹ Yesu amba babuyisa yokye: «Phe, sili na bolobobo bofe, kasi na kumbele Tata, kasi bèè, toonkumbele! ⁵⁰ Siika na luka nkyemo nga mampenza, moto mosuu ali okoiyambya na ookosambisa. ⁵¹ Naewole nde phele phele, bo moto abanze maphoo ma nga, etawe.» ⁵² Emba Bayuda bamba ya wo ne bekye: «Inwanwa eye tombi ya eba obokye oli na bolobobo bofe! Abalayama awa, na baimosi me, kasi we koya wo wekye: «Bo moto kabanza maphoo ma nga, etaa we.» ⁵³ Iwe olekyi ango wa banga Abalayama owa wa? Na baimosi baawa me! Iwe kombe mipka nza?» ⁵⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Bo namitakyi nga mampenza, nkyemo ya nga nde teibe na ntina. Eli nde Tata oko ntate, iyo okoanole bèè obokye ali Nwaphongo wa bèè. ⁵⁵ Bèè toika moeba, kasi nga namoebe.

Bo nawoko ngakye simoebe, nde na ba nde ya bèè: Moto wa boole. Kasi na moebe emba na banza maphoo me. ⁵⁶ Ango wa bèè Abalayama, abaka na nkyisa ya iumunya obokye amowene mokolo nwa nga. Awene mokolo me, emba atondaka na nkyisa.» ⁵⁷ Waaawo yo babona, Bayuda bamba wo ne bekye: «Naino tokokye na mambula mako matano, emba wamba wene Abalayama!» ⁵⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Naewole nde phele phele, naino Abalayama sata botama, Nga Nali.» ⁵⁹ Bobele, bamba ya ongo mafanga pho ya imumaa, kasi Yesu amba mibomba, nono watokolo yo o Tempelo.

9

Yesu abikye moto owa pholo miyo

¹ Waaba Yesu kalekane, amba ya wene moto monomo owa botama na miyo mapholo. ² Baekosi bèè bamba ya motuna motuna mumu: «Labi, moto oyo apholo miyo pho ya masumu me ndee pho ya masumu ma baboti bèè?» ³ Yesu amba buya yokye: «Teli yo naa baboti bèè. Kasi eli nde pho ya obokye bitoma ba Nwaphongo biwenene onte ye! ⁴ Waata baa moo, tosengyesi ikyela bitoma ba owantoma. Waskome mokolo, moto takokyi ikula kyela etoma. ⁵ Naino ootaba nga o mokyisi, nali moo nwa mokyisi.»

⁶ Waawo yo babona, Yesu amba ya towa matee o manyete, aesi ya maphuta na manyete amba ya mainga moto owa pholo miyo me o miyo. ⁷ Amba ya wo ne yokye: «Kye mikunyola o mbondo ya Silowe». Kyelukye iwo obokye: Toma. Moto owa pholo miyo amba ya kyende, akye mikunyola, waaya butwa yo, abuto iwene.

⁸ Babubaa ne na babaka bamowene soosoo — pho abaka moongyi — bawoko bekye: «Teli yo owa baka azasi kaongye?» ⁹ Bana bekye: «Eli nde yo!» Bayoko bekye: «Iyo phe, eli nde moula

ne.» Kasi moto owa pholo miyo amba anola yokye: «Eli nde nga.»
 10 Emba bamba wo ne bekye: «Ka miyo ma we mambi zibwa ndengye'ye?» 11 Amba buya yokye: «Moto okobangye beé Yesu, aphuti manyete, amanzingyi o miyo, amba wo na nga yokye: “Kye mikunyola o Silowe.” Bobele nga, namba ya kyende, namba mikunyola emba namba ya butwa iwene.» 12 Bamba ya wo ne bekye: «Moto me, ali bi?» Amba buya yokye: «Nga siebe.»

Bafalisayi batune moto owa pholoko miyo obikyi

13 Bobele, baesi ya kye na moto owapholoko miyo oka Bafalisayi. 14 Nzuka mokolo njwaa phutaka Yesu manyete na njwaa mozibolaka yo miyo, yabaka mokolo njwaa Sabata. 15 Bafalisayi bamba motuna na beé ndengye'ye eya butwa yo iwene. Amba babuyisa yokye: «Anzinga mungyinda o miyo, na mikunyosi, nabuto iwene.» 16 Onte ya Bafalisayi bana bawoko bekye: «Moto oyo taakumole Sabata, tali moto wa Nwaphongo.» Kasi bayoko bawoko bekye: «Moto wa masumu akoyi izwa bokonzi pha ikyela bilekyesako bibi ndengye'ye?» Emba bokabanakye bonyosi onte ya be. 17 Bobele bamba kula tuna moto owa pholo miyo bekye: «Ka we, kowo bo pho ya oezibosi miyo?» Amba buya yokye: «Ali moimosi.»

18 Kasi waaba beé naino sata banga baboti be, Bayuda tefaikaka efa obokye apholoko miyo amba butwa iwene. 19 Bamba ya tuna baboti ba njwana me motuna mumu: «Moto oyo ali phele njwana wa beé ookowo beé obokye abotama na miyo ma pholo? Emba unwanweye kawene ndengye'ye?» 20 Baboti bamba babuyisa bekye: «Toebe obokye eli nde phele njwana wa banga, abotama na miyo ma pholo. 21 Kasi bo buto yo iwene unwanweye eye, banga toloebe. Oomozibosi miyo nza? Tolomoebe. Omotune,

ali phomba, aimole yo mampenza!»
 22 Baboti beé bawoko babona pho bailaka Bayuda. Beé baokanaka itokolo moto munsoko obokye Yesu ali Klisto o ingambi sa makyita. 23 Yango mena, baboti bawoko bekye: «Yo nga ali phomba, omotune yo mampenza.»

24 Mbala eya ibale. Bafalisayi bamba kula banga moto owa pholoko miyo, bamba wo ne bekye: «Phe Nwaphongo ngambo! Banga toebe obokye moto oyo ali moto wa masumu.» 25 Amba babuyisa yokye: «Nga siebe naa ali moto wa masumu. Naebe nde ekpele yonoyo obokye: Napholoko miyo emba unwanweye eye nabuto iwene.» 26 Bamba wo ne bekye: «Aekyesi ye? Aezibosi miyo ndengye'ye?» 27 Amba babuyisa yokye: «Nambo eyimola, kasi beé tookye! Pho ya'ye kozingye obokye nakule eyimola mbala esuu? Emba na beé toli nde na phowa ya ibutwa baekosi beé?» 28 Bobele, Bafalisayi babuto imotola, bamba wo bekye: «Moekosi nwe eli nde we! Banga toli baekosi ba Mose. 29 Banga toebe obokye Nwaphongo awoko na Mose, kasi moto mona, toloebe mbale euti yo!» 30 Moto me amba babuyisa: «Eye eli lowo la ikamwa, obokye beé toebe mbale euti moto oyo, kasi yo anzibosi miyo! 31 Banga toebe obokye Nwaphongo taaokye bato ba masumu. Kasi bo moto ali mosambesi njwaa phele, kambe kyela na phowa ya Nwaphongo, Nwaphongo kamookye. 32 Naino tolookyi bawo obokye moto azibosi miyo ma moto owa botama na miyo mapholo. 33 Bo moto me tabakyi moto wa Nwaphongo, takokakyi ikyela na ekpele.» 34 Bamba ya buya bekye: «Iwe wabotama onte ya masumu, emba kombe ya loteya?» Bamba movaka o nze.

Baapholo miyo ma molimo

35 Yesu aesi ya oka obokye bamowiinye. Amba yakye vana

ne, amba ya wo ne yokye: «Iwe, koanole Nwana wa Moto?»³⁶ Amba ya buya yokye: «Yo nza, Nkolo, obokye namoanole?»³⁷ Yesu amba wo ne yokye: «Ombo mowene. Eli moto okowono na we.»³⁸ Moto me yokye: «Naanosi, Nkolo» Emba amba kusama o boo phe.

³⁹ Emba Yesu amba wo ne yokye: «Naya o mokyisi pho ya iya sambisa, pho ya obokye baate baikaka wene bawene, emba baabaka bawene bee sakula wene.»⁴⁰ Bafalisayi baabaka ne baokaka maphoo me, bamba wo ne bekye: «Bobo na banga topholo miyo me?»⁴¹ Yesu amba babuyisa yokye: «Bo wabaka bato baapholo miyo, nde tobakyi na masumu. Kasi unwanwa eye kowo obokye: "Towene", oli nde bato ba masumu bobele.»

10

Ete ya mookosi wa mampate

¹ «Naewole nde phele phele obokye, moto owa moba sanyolo yaa mozibo o lophango la mampate, kasi kabaa mopha mosuu, yo mona ali mwibi na mobomi.»² Kasi okonyolo yaa mozibo, ali mookosi njwa mampate.³ Sinzili amozibolela mozibo, na mampate maokye njwesi nwe. Mampate me, kamabange, yonyo na yonyo na nkombo ya yango, emba kamatokolo o nze.⁴ Waamatokolo yo maso, katambule o boo pha mango, emba mamobengye pho maebe njwesi nwe.⁵ Ete maabengye mobutu, kasi mamolota pho temaebe njwesi njwa babutu.»

⁶ Yesu amba bakpela ete mena, kasi tebaika sosolo ntina ya maphoo maawoko yo.

Yesu, Mobanze molaa wa mampate

⁷ Yesu amba kula wo yokye: «Naewole nde phele phele ngakye, nali mozibo njwa mampate.»⁸ Baso baaya o boo pha nga bali baibi na babomi, kasi mampate temaika

baoka.⁹ Inga, nali mozibo. Bo moto anyosi o nzela ya nga, amobika. Amokyende, amoya amba zwa na ya iza. ¹⁰ Moibi yo kaye nde pho ya iiba, pho ya iboma na pho ya ioto. Nga, naya pho ya obokye bato bazwe bomoo, bambe bozwa na boikye. ¹¹ Nga, nali mookosi molaa wa mampate: Mookosi molaa kambya bomoo phe pho ya mampate me. ¹² Ka moto okokyele etoma nde pho ya iphuti, tali owakolo mookosi wa mampate, tali na mokolo njwa mampate. Waawene yo ngoo kyeye, kaikye ika mampate emba yo kalote. Emba ngoo kaya mabuta kambe na manyangola.

¹³ Pho ali moto okokyele etoma nde pho ya iphuti emba mampate temali na ntina pho ye. ¹⁴ Nga, nali mookosi molaa wa mampate, naebe mampate ma nga na mampate ma nga manzebe. ¹⁵ Boo konzebe Tata, na nga naebe Tata. Emba nambya bomoo pha nga pho ya mampate. ¹⁶ Nali na mampate masuu maate mali ma lophango lolo. Emba na mango mana, nasengyesi imakamba. Ma mooka njwesi njwa nga emba ya moba nde bokanda bonobo na mookosi monomo. ¹⁷ Tata kanzingye pho naambya bomoo pha nga pho ya ikula bozwa sima. ¹⁸ Moto taika bololo bomoo pha nga, kasi naboambya nga mampenza. Nali na bokonzi pha iboambya na na bokonzi pha ikula bokpa: Mena eli mobeko njwa zwa nga na Tata.»

¹⁹ Maphoo me mamba kula ambya nde ikabana onte ya Bayuda. ²⁰ Baikye onte ya bee bamba wo bekye: «Ali na bolobo bofe! Ayeyee! Pho ya'ye bee komookye?»²¹ Kasi baayoko bawoko bekye: «Mena teli maphoo ma moto oli na bolobo bofe, bolobo bofe akokyi izibola miyo ma moto owa pholo miyo?»

Bayuda bale Yesu

22 Yabaka imbela sa sekye. Bakyelaka eseleko ya iumunya mokolo nwa ingolaka bée Tempelo o Yelusaleme. 23 O Tempelo, Yesu abaka kakye kaye o mozibo nwa Salomo. 24 Bayuda baesi ya molungya, bamba wo ne bekye: «Waa lolée ntema o ikolo nono mokolo ye? Bo oli Klisto, oloimole polele!» 25 Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nambo eyimola kasi bée toanole. Bitoma biikyele nga na nkombo ya Tata biwo pho ya nga, 26 kasi bée tonzanole pho toli mampate ma nga. 27 Mampate ma nga maokye njwesi nwa nga, emba nga namaebe, mambe na mbenga. 28 Emba nga, namaphe bomoo pha bobele. Ete mawe na mbala, na moto takokyi imabololo o maboko ma nga. 29 Tata owa mampe alekyi na mwiya, emba na moto tali na makokyi ma ibololo ekpele o maboko ma Tata. 30 Nga na Tata toli moto monomo.»

31 Bobele, Bayuda bamba kula ya ongo mabanga pho ya imumaa. 32 Kasi Yesu amba ya babuyisa yokye: «Naeteye bitoma biikye bilaa bauta oka Tata. Pho ya etoma iye ekyembe bée maa mabanga?» 33 Bayuda bamba mobuyisa bekye: «Banga telolukye iemaa mabanga pho ya etoma elaa ekyesi we, kasi pho kotole Nwaphongo, na pho iwe oli nde moto, komibuya we mampenza Nwaphongo.» 34 Yesu amba ya babuyisa yokye: «O buku pha Mobeko nwa bée, tebaika koma obokye: “Nga nawo ngakye: Bée oli ba Nwaphongo?”» 35 Mobeko nwabangaka ba Nwaphongo bato baawolekye Nwaphongo. Nzuka maphoo maakomama o buku pha Nwaphongo temakokyi imana. 36 Ka owa kaba na owa toma Nwaphongo o mokyisi, bée kowo obokye: “Kotole Nwaphongo”, pho nawo ngakye nali Nwana wa Nwaphongo. 37 Bo sikyele bitoma ba Tata, bée sa nzanola! 38 Kasi bo nabikyele, na bo tonzanole, anola nono bitoma, pho oebe, ombe na

eba na bolaa obokye Tata ali onte ya nga nde booli nga onte ya Tata.»

39 Emba, bamba kula luka mbala esuu ya imoakya, kasi amba ya bembetene o maboko ma be.

40 Yesu amba kula ya butwa o mopha moyoko nwa Yaladene, o elele eyabaka Yoane kabatisa phanza, emba amba ikala omoo.

41 Bato baikye bamba ya ooli yo, bamba wo bekye: «Phele, Yoane taika kyela na elekyesako yonyo, kasi iso ya wo yo pho ya moto oyo ili phele.» 42 Emba omoo, bato baikye bamba moanola.

11

Iwa sa Lazalo

1 Yabaka moto monomo na nkombo Lazalo, abaka na bolosi o Betani, mokyisi nwa Maliya na nwana nyango Malata. 2 Eli nde ona Maliya owa ololoko Nkolo malasi na owa mokunyolaka makolo na suwe ye. Yabaka nwana nyango Lazalo owabaka na bolosi.

3 Mankanasa ma Lazalo maamba longolo Yesu obokye: «Nkolo, kyeka ookozingye we ali na bolosi.»

4 Waaoka Yesu babona, amba wo yokye: «Bolosi babona tefoli pha iwaa, kasi boli pho ya iweninya nkyemo ya Nwaphongo. Nde na phango, bamokumola Nwana wa Nwaphongo.»

5 Yesu azingaka Malata na nwana nyango na Lazalo. 6 Kasi waoka yo simo obokye Lazalo ali na bolosi, nde phele, akulaka kyela nkolo ibale o elele eyabaka yo. 7 Bobele, sima me, amba ya wo na baekosi yokye: «Tokule butwa o Yuda.»

8 Baekosi bamba ya wo ne bekye: «Labi, nde unwanwa eye Bayuda balukakyi iema mabanga, emba kokule butwa omoo?» 9 Yesu amba buyaa yokye: «Tewali mangonga iko mbuka mabale ma moo? Bo moto katambule wa moo, taabakatane pho kawene moo nwa mokyisi.

10 Kasi bo moto katambule waa mokolo, amobakatana pho moo temoli onte ye.»

¹¹ Waaunva yo iwo babona, amba ya wo na bee yokye: «Nwebi na banga Lazalo alasi, kasi na kye mounmola.» ¹² Baekosi bee bamba ya wo ne bekye: «Nkolo, bo alasi, amobika.» ¹³ Yesu awoko babona pho ya iwa sa Lazalo, kasi bee baumunyaka nde obokye kawo pho ya eyaakolo ebu. ¹⁴ Yesu amba ya bawole polele yokye: «Lazalo awe, ¹⁵ emba nali na nkyisa pho sikyi ba omw, pho bee oanole. Kasi tokyende oka ye.» ¹⁶ Emba Toma, okobangye bee Ipasa, amba ya wo na baekosi bayoko yokye: «Na banga tokyende me, emba towe ne molongo.»

Yesu mokundosi nwa bawee na okophe bomoo

¹⁷ Wakoma yo omw, Yesu akye zwa obokye Lazalo ambo kyela nkolo ine o ilita. ¹⁸ Yelusaleme na Betani bali na itakye sa bakilometele phenephe na baato. ¹⁹ Baikye onte ya Bayuda bayakaka oka Malata na Maliya pho ya iya zala na bee pho ya nwana nyango na bee owawaka.

²⁰ Waaoka Malata obokye Yesu kaye, amba ya kye mobenga o nzela, mene Maliya aikasi azasi o ingambi. ²¹ Emba Malata amba ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, bo wabaka wawa, nwana mama nde tawa. ²² Kasi na inwanwa eye me, naebe obokye iso ya moonga we oka Nwaphongo, Nwaphongo amoephe yango.» ²³ Yesu amba wo ne yokye: «Nwana nyongw amokundwa.» ²⁴ Malata amba ya mobuyisa yokye: «Naebe obokye amokundwa imbele saa mokundwa bawe o mokolo nwa suka.» ²⁵ Yesu amba ya wo ne yokye: «Nga nali moto okokundole bawee, na okophe bomoo, moto okonzanole, na bo awe amoba nde na bomoo. ²⁶ Emba moto muso oli na bomoo kambe na nzanola etawe. Koanole bomoo?» ²⁷ Amba mobuyisa yokye: «Ee Nkolo, nga naanosi obokye oli Klisto, Nwana wa Nwaphongo, ookoye o mokyisi.»

Yesu alesi

²⁸ Waaunva yo iwo babona, amba ya kye banga nwana nyango Maliya, amba kolo ne yokye: «Moteye aesi, kaebangye.» ²⁹ Waaoka Maliya babona, aesi ya inwa izele, aesi kyende oli yo. ³⁰ Yesu tataaka nyolo o mokyisi, kasi ataka ba nde oelele eya vanaka Malata ne. ³¹ Bayuda babaka na Maliya o ingambi pho ya izala ne, waamowene bee aino izele, atokosi, bamba ya mobenga, baumunyaka obokye kakye o ilita pho ya ikye lela omw. ³² Waakoma Maliya o elele eya baka Yesu, wamowene yo amba ka o makolo me, amba wo ne yokye: «Nkolo, bo wabaka wawa, nwana mama nde tawa.» ³³ Waba wene yo banyingonele, Maliya na Bayuda babaka ne, Yesu aokaka ngongw boikye na bolosi o ndondo ye. ³⁴ Emba amba ya batuna yokye: «Bee wamokunda wa?» Bamba mobuyisa bekye: «Nkolo, yaka ya kyekye.» ³⁵ Yesu amba ya lela. ³⁶ Emba Bayuda beyke: «Kyeka bo wamozingaka yo.» ³⁷ Bakyi onte ya bee bekye: «Moto owa zibolaka miyo ma moto owa pholo miyo, taikiy koka ikatela Lazalo iwa.»

Yesu akundosi Lazalo

³⁸ Bobele Yesu amba kula ya oka ngongw o motema amba ya kyende o ilita. Yabaka mobongu onte ya mabanga emba ibanga sazibaka muna mobongu. ³⁹ Emba Yesu amba ya wo yokye: «Manya ibanga sisi.» Malata, nkanasa ya mowe, amba wo ne yokye: «Nkolo, kaye solo, pho ambo kyela nkolo ine.» ⁴⁰ Kasi Yesu amba mobuyisa yokye: «Siika wo na we ngakye, bo oanosi, wamowene nkyemo ya Nwaphongo?» ⁴¹ Bobele, bamba ya manya ibanga. Yesu amba ya tomba miyo o ikolo, amba wo yokye: «Tata, naephe melesi pho onzokyi. ⁴² Phele, naebe obokye konzokye nkolo iso, kasi nawo babona pho ya moluku moondungye, pho baanole

obokye iwe wantoma.» ⁴³ Waawo yo babona, amba ya anwana na bokusi yokye: «Lazalo, tokolo!» ⁴⁴ Emba mowee aesi ya tokolo, makolo na maboko makangyemi na bitato, na boo phe bozingami na etobu. Yesu amba ya wo na bee yokye: «Omoin-gole emba omole kakyende!»

Bawangyele Yesu

⁴⁵ Bayuda baikye onte ya baayakaka yakyeka Maliya, na bawenekye yaakyelaka Yesu, bamba moanolela. ⁴⁶ Kasi bayoko onte ya be, bamba ya kye imola Bafalisayi iso yakyelaka Yesu. ⁴⁷ Banganga banene na Bafalisayi bamba ya angyinya ikyita bamba wo bekye: «Tokyele bo? Moto oyo kakyele bilekyesako biikye. ⁴⁸ Bo tomokyekyi bokyekyi babona, bato baso bamoanolela. Baloma bamoya oto elele esantu ya banga na mokyisi nwa banga.»

⁴⁹ Kaifa, monomo na be, owa baka nganga o munene o mbula me, amba wo na bee yokye: «Bee toosocolo ⁵⁰ toombe na eba obokye eli bolaa pho ya bee obokye moto monomo awe pho ya bato, naa obokye mokyisi mobimba mowe.» ⁵¹ Taika wo babona na ndengye ye, kasi wabaka yo nganga o munene, o mbula me, ambaka imola obokye ya sengyelaka obokye Yesu awe pho ya mokyisi. ⁵² Teli nde pho ya mokyisi bobele, kasi pho ya iyangyinya elele yonyo bana ba Nwaphongo baanyangwa. ⁵³ Emba nde mokolo me, bamba wanga imoboma. ⁵⁴ Yango mena, Yesu takulaka tambula mi pha onte ya Bayuda. Amba ya kyende o manyete mali phenephe na obokye, o mokyisi mobangye bee Efalayime, azalaka omo yo na baekosi be.

⁵⁵ Eyenga ya Ilekana ya Bayuda yakomaka phenephe. Oboo pha eyenga ya Ilekana, bato baikye bautaka o mangonda bakyekye o Yelusaleme pho ya imipetola. ⁵⁶ Balukaka Yesu, emba onte ya Tempelo waabaka be, bawonoko

bekye: «Bee koununya bo? O eseleko etaye?» ⁵⁷ Banganga banene na Bafalisayi bambyaka mitindo obokye: Moto munso wamoeba elele eli yo, asengyesi eyimola pho bamoakya.

12

Maliya aolosi Yesu malasi o makolo

¹ Nkolo motoba o boo pha eyenga ya Ilekana, Yesu aesi ya koma o Betani, waabaka Lazalo owa kundolaka yo onte ya bawe. ² Omo, bamba ya za ne. Malata abaka kakabe ntoma kasi Lazalo abaka monomo na babaka ne o mesa. ³ Bobele, Maliya amba yakpa molangyi nwa malasi nwakyele bee na nale nwa motiya moikye. Aesi ya maololo o makolo ma Yesu, amba makunyola na suwe ye, emba ingambi satondaka na solo ya mana malasi. ⁴ Bobele, Yudas Mokyeliyota, monomo na baekosi bee, eli nde ona yo owamuungya, yokye: ⁵ «Pho ya'ye tebaungye malasi mamana na nkama iyato ya ba denale, pho ya ifaphe babola?» ⁶ Awoko babona, pho teli obokye ali na ngongo ya babola, kasi pho abaka moibi na obokye, yo mobombi nwa baphalanga, abaka kaike baphalanga babaka bee bamophisa. ⁷ Emba Yesu amba wo yokye: «Omole! Abanza lowo lokyesi yo pho ya mokolo nwa munkunda be. ⁸ Babola, oli na bee nkolo iso, kasi nga, otoobe na nga pho ya bobele.»

Bawangyele Lazalo

⁹ Emba moluku moikye nwa Bayuda baokaka obokye Yesu abaka omo, kasi tebaikaka ya nde pho ya Yesu yo mampenza, kasi nde pho ya ikyeka Lazalo owa kundolaka yo onte ya bawee. ¹⁰ Tata wamo, Banganga banene bamba wangya obokye babome na Lazalo me, ¹¹ pho yabaka nde pho ye, Bayuda baikye babalotaka babutwaka ianola Yesu.

Yesu anyosi o Yelusaleme

¹² Bo yana, moluku nwa bato n̄wakaka o eseleko, n̄wamba oka obokye Yesu amoya o Yelusaleme. ¹³ Bamba kpa kanga ya mabila bamba tokolo ikye vana ne. Babaka baanwane bekye: «Ozana! Nkolo apambole okoye na nkombo ye, mokonzi nwa Isalayele.» ¹⁴ Waazwa Yesu nwana wa mpunda, amba zala o ikolo sa yango bo wako-mama wango obokye: ¹⁵ Saila nwana n̄wasi wa Siyona: Kyeka mokonzi kaye, abaa ikolo sa nwana mpunda. ¹⁶ O ebandle baekosi bee tebaikaka sosolo maphoo maaye, kasi imbele sazwa Yesu ngambo, bamba umunya obokye maphoo me makomamaka pho ye, na obokye eli nde mango makyela bee pho ye. ¹⁷ Moluku nwa bato n̄waabaka ne imbele sabangaka yo Lazalo itokolo onte ya ilita na wa mokundola yo onte ya bawee, baimolaka maphoo mawenekye be. ¹⁸ Yango mena moluku nwa bato bayakaka ya vana ne pho baokaka elekyesako eya kyelaka yo. ¹⁹ Emba Bafalisayi bamba wono onte ya bee bekye: «Ka kowene, otokule kyela na ekpele, kyeka bato baso babuto imobenga!»

Nkyemo na ekulusu

²⁰ Bato bayoko baatebali Bayuda bakyekye o eseleko pho ya ikumbela. ²¹ Bamba ya wo na Filipe owabaka wa Betesayida ya Galileya emba bamba onga ne bekye: «Nkolo, toli na phowa ya iwene Yesu.» ²² Filipe amba yakye lowole Andele, emba bee baso bamba yakye lowole Yesu. ²³ Yesu amba babuyisa bobo: «Imbele sisengyesi Nwana wa moto izwa ngambo sikokyi. ²⁴ Naewole nde phele phele, bo mumbuma nwa ble moka o manyete te mowee, moikale n̄wango mampenza. Kasi bo mowee, mobote mbuma nzikye. ²⁵ Moto okozingye bomoo phe, aabobungya; kasi moto owamoina bomoo phe onte ya mokyisi mumu,

aabobanza nono o bomoo pha bobele. ²⁶ Bo moto kazingye inkyelela, ambengye, emba elele eli nga, na moto wa nga wa etoma amoba omo. Bo moto kankyelele, Tata amokumola.»

Yesu aimosi bo wamowa yo

²⁷ «Unwanwa eye, ndondo ya nga teli bose. Emba namba wo bo? Tata, ombikya o imbele sisi? Kasi naya nde pho ya sina imbele sisi. ²⁸ Tata, phe nkombo yawe ngambo.» Emba n̄wesi monomo mouti o ikolo mowo obokye: «Naephhe ngambo, emba namokula eephhe ngambo.» ²⁹ Moluku nwa bato n̄wabaka wamo na baokaka bekye eli engyinsi, baayoko bawoko bekye eli anzelu moto omowosi. ³⁰ Yesu amba ya buya yokye: «N̄wesi mamuna temoiki okana pho ya nga, kasi nde pho ya bee. ³¹ Unwanwa eye eli isambisa sa mokyisi mumu, unwanwa eye bamovaka mokonzi nwa mokyisi o ibanda. ³² Pho ya nga, imbele sa mobaa nga o ikolo, namobenda bato baso oka nga.» ³³ Na maloba mana, aimolaka ndengye eya mowa yo. ³⁴ Moluku nwa bato n̄wamba mobuyisa obokye: «Banga Mobeko n̄waloimola obokye Klisto amobaa bobele. Ndengye'ye we okokyi iwo obokye Nwana wa moto amobaa o ikolo? Yo nza, ona Nwana wa moto?» ³⁵ Emba Yesu amba wo na bee yokye: «Moo motaa baa onte ya bee pho ya nwana imbele. Tambula imbele sili bee na moo, pho ya obokye enzombi yango saeziba. Pho ookotambule o enzombi, taefe mbale ekyekye yo. ³⁶ Wata ba bee na moo, omoanole pho ya ibutwa bana ba moo.»

Bayuda tebaanole Yesu

Waaunva yo ibawole babona, Yesu amba ya mana wali bee, akye mibomba. ³⁷ Nabo wakyela yo bilekyesako biikye o miyo ma be, tebaika moanola. ³⁸ Pho maphoo mawoko moimosi Isaya obokye:

Nkolo, owanosi yaoka banga nza? Na eboko ya Nkolo yamiteya oka nza? Makokyisame. ³⁹ Nde ona Isaya akula imola ntina ye ete yakokaka bée anola: ⁴⁰ Aphose miyo ma be, ambi nabuya ntema ya bée nkusi, pho bée sawene na miyo ma be, obokye ntema ya bée sa soso, obokye bée sabongola ntema, emba nde na babikye! ⁴¹ Isaya kawo babona pho awene nkyemo ye na obokye awo pho ye. ⁴² Nabo babona, baikye onte ya bakambi, bamoanolaka. Kasi pho ya Bafalisayi tebamekaka na iwó, pho ya iila obokye nde babatokosi o ingambi sa makyita: ⁴³ Pho bazingaka nkyemo ekyiute na bato o elele ya nkyemo ikyiute na Nwaphongo.

Pho ya mateya ma Yesu

⁴⁴ Yesu amba ya anwana yokye: «Okonzanole, taanole nga, kasi kaanole Owantoma, ⁴⁵ ebe moto ookonvene, kawene na Owantoma me. ⁴⁶ Inga, moo, naesi o mokyisi pho moto munso okonzanole abe saba o enzombi. ⁴⁷ Bo moto aokyi maphoo ma nga, tambe mabanza, teli nga okomosambisa: Pho sikyi ya sambisa mokyisi, kasi naesi nde iya bikya mokyisi. ⁴⁸ Moto okonde na otoanole maloba ma nga ali na mosambise: Iloba siiwo nga, samosambisa o mokolo nwa suka. ⁴⁹ Sikyi wo pho ya nga mampenza, kasi Tata owantoma anteya isengyesi nga iwó na iimola. ⁵⁰ Emba naebe obokye motindo nwe eli bomoo pha bobele: Ikyi wo nga, naiwo nde bowanvole Tata.»

13

Yesu akunyosi makolo ma baekosi be

¹ O boo pha eyenga ya Ilekana, Yesu aebaka obokye imbele se saimana o mokyisi mumu oikyende oka Ango sikokyi, yo owazingaka bato bée bali o mokyisi, abazingaka tee nono o suka. ² Emba waaba

bée baze, Zabulu amba nyosa maumunya mabe o ndondo ya Yudasasi Mokyeliyota, obokye amungya, ³ Yesu aebaka obokye Ango aphe mbolo iso o maboko me, pho auta na Nwaphongo emba amobutwa oka Nwaphongo, ⁴ Aesi ya mana o mesa, amanye bitobu, akpe etato yonoyo, amba mikanga o mobimbi. ⁵ Bobele, amba yaangola maa o beseni, atati ikunyola makolo ma baekosi, kambe manya maa na etato eyamikanga yo o mobimbi.

⁶ Wakoma yo oka Simo Petelo, Petelo amba wo ne yokye: «Nkolo, iwe konkunyole makolo?» ⁷ Yesu amba mobuyisa yokye: «Ikyikyele nga, tokokyi ieba unwanwa eye, kasi wamoisoso sima.» ⁸ Petelo amba wo ne yokye: «Inkunyola makolo! Tewakokyi ikyelama!» Yesu amba mobuyisa yokye: «Bo siekunyosi, tokokyi iba na nga elele yonono.»

⁹ Emba Simo Petelo amba ya wo ne yokye: «Nkolo, sankunyola nde makolo na makolo, kasi na maboko na moto!» ¹⁰ Yesu amba ya wo ne yokye: «Moto oumbo oko, ali munso petoo, tasengyesi ikula mikunyola, bote ebee nde malolo phe. Ka bée, bée oli petoo, kasi bée baso phe.» ¹¹ Pho aebaka moto owamoungya, yango mena amba wo yokye: «Bee baso toli petoo.»

¹² Waaunva yo ibakunyola makolo, aesi ya kpa bitobu be, akuli ya nkye zala o mesa amba ya wo na bée yokye: «Bee osososi lowoo lookyesi nga pho ya bée?

¹³ Bée kombangye “Moteye na Nkolo”, kowo phele, pho nali bomoo. ¹⁴ Emba bo nga, Nkolo na Moteye, naekunyosi makolo, na bée osengyesi ikunyolana makolo. ¹⁵ Pho naephe ndakisa obokye, ikyesi nga na bée, na bée oikyele me. ¹⁶ Naewole nde phele phele obokye, moombo taalekye nkolo we, na toma talekye moto oo motomi. ¹⁷ Bo koebe maphoo mamana, wamoba na nkyisa bo waamakyelela. ¹⁸ Siwo pho ya bée baso, naebe baaolo

nga. Kasi pho ba wo buku pha Nwaphongo obokye: Okoze na nga ipa molongo, abuto mbomi ya nga. ¹⁹ Naewole unwanwa eye, o boo pha lowo me iya. Pho, waamoya lango, oanole oboke "nga nali booli nga". ²⁰ Naewole nde phele phele obokye: Owamoyamba moto otomi nga, kayambe nga mampenza, ka okonzambe kayambe na moto owantoma.»

Yudasi aungye Yesu

²¹ Waaunva yo iwo babona, Yesu amba oka ngongo o motema, amba wo yokye: «Naewole nde phele phele, monomo onte ya bese amunzungya.» ²² Baekosi bamba kyekana, bamba mituna bekye, kanewo na nza? ²³ Monomo na baekosi be, owabaka Yesu kalobo zinga, azalaka phenephe na Yesu. ²⁴ Simo Petelo amba munyatela miyo yokye: «Omotune, kaanewo na nza.» ²⁵ Moekosi amba ya mibanza o ntolo ya Yesu, amba motuna yokye: «Nkolo, eni ba nza?» ²⁶ Yesu amba mobuyisa yokye: «Eli owamophe nga ete ya ipa eya munyinya nga o subu.» Waaunva yo iwo babona, Yesu amba yakpa ete ya ipa eya nyinyaka yo o subu, amba ya ephe Yudasi Mokyeliyota, nwana wa Simo. ²⁷ Emba nde o sina imbela saamophe yo ena ete ya ipa, Molemba aesi ya nyolele Yudasi. Bobele Yesu amba wo ne yokye: «Loozingye we ikyela, olokyele izele.» ²⁸ Na monomo na bese baso babaka o mesa taikaka sosolo pho ya'ye awoko babona. ²⁹ Bo wabaka Yudasi mobombi nwa baphalanga, baayoko baumunyaka obokye Yesu awoko ne pho ya iyomba ya sengyelaka pho ya eseleko, naa pho ya iphe babola nwana ekpele. ³⁰ Ka Yudasi, wakpa yo ete ya ipa, amba ya tokolo. Yabaka enzombi.

Mobeko nwa sika

³¹ Waatokolo Yudasi, Yesu amba wo yokye: «Unwanwa eye, Nwana wa moto ambo zwa ngambo, na

Nwaphongo azwe ngambo pho ye. ³² [Bo Nwaphongo azwe ngambo pho ye], Nwaphongo amophe ne ngambo bo eeli ne. Emba sakoko amophe ngambo. ³³ Bana ba nga, sikuli ba na bese elinga. Wamunduka, emba nde bo wawo nga na Bayuda obokye: «Bi kye nga, bese otokome omo», naewole na bese unwanwa eye.

³⁴ Naephe mobeko nwa sika: Zingana bese na bese. Bo waezinga nga, na bese ozingane bese na bese. ³⁵ Boozinga bese na bese, na bomo, bato baso bamoeba obokye bese oli baekosi ba nga.»

Yesu aimosi obokye Petelo aamoangana

³⁶ Simo Petelo amba ya wo ne yokye: «Nkolo, kokye bi?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Bi kye nga, tokoyi imbenga unwanwa eye, kasi wamumbenga sima.» ³⁷ Petelo amba wo ne yokye: «Nkolo, pho ya'ye sikoyi iyebenga unwanwa eye? Namoambya bomoo pha nga pho ya we!» ³⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Wamoambya bomoo pha we pho ya nga? Naewole nde phele phele ngakye: Wamunzangana mbala iyato soo sabotongokye.»

14

Yesu ali nzela ekyekambe oka Tata

¹ «Mandondo ma bese satungyisama, anola Nwaphongo, onzanole na nga. ² O ingambi sa Tata, bilele ba ibaa bili biikye, bo teebakyi bomo, nde naewolekyi obokye nakyende ebongyisela elele eya moba bese? ³ Emba wamokyende ebongyisela nga elele, na mokula yaekpa, pho elele eli nga na bese obe omo me. ⁴ Na bi kye nga, bese koebe nzela.» ⁵ Toma amba ya wo ne yokye: «Nkolo, toloebe bi kye we, tombaeba ena nzela ndengye eye?» ⁶ Yesu amba ya wo ne yokye: «Nga nali nzela, na phele,

na bomoo. Moto takokyi ikyende oka Tata, bo taleka oka nga. ⁷ Bo onzebakyi, na Tata nde omoebakyi. Tata unwanwa eye omoebi, emba omoweni.» ⁸ Filipe amba ya wo ne yokye: «Nkolo, oloteya Tata, mena oka banga wakokyi.» ⁹ Yesu amba ya wo ne yokye: «Nali na b̄e wawa elinga, emba we Filipe tonzebe! Moto oo nveni aweni Tata. Pho ya'ye kowo wekye: "Oloteya Tata?" ¹⁰ Toanole obokye nga nali onte ya Tata, emba Tata ali onte ya nga? Maphoo maewole nga, si mawo na ndengye ya nga mampenza! Kasi eli nde Tata ooli onte ya nga, okokyele bitoma b̄e. ¹¹ Onzanole, nga nali onte ya Tata, emba Tata ali onte ya nga. Bo toone anola maphoo ma nga, anola nono pho ya bitoma bibi. ¹² Naewole nde phele phele, moto okonzanole amokyela ne bitoma bikyele nga, amokyela na bitoma bilekyi bonene, pho nga nakyende oka Tata. ¹³ Iso yamoonga b̄e na nkombo ya nga, namoikyela, pho obokye Tata azwe ngambo onte ya Nwana. ¹⁴ Boonzongyi ekpele na nkombo ya nga, namoekyela.»

Mbunu ya itoma Bolobo

¹⁵ «Bo konzingye, wamokumola mibeko ma nga. ¹⁶ Nga namoonga na Tata, amoetomela Moambelesi mosuu owa mofa na b̄e pho ya bobele. ¹⁷ Eli yo Bolobo owa phele, iyo ootokokyi mokyisi iwene na ieba. Be, b̄e komoebe, pho ali phenephe na b̄e na onte ya b̄e.

¹⁸ Esieyikye biika, namokula ebutolela. ¹⁹ Eikasi nde njwana bokyi bobo, mokyisi ete mokule nvene. Kasi b̄e, konvene pho nali na bomoo emba b̄e wamofa na bomoo. ²⁰ Mokolo me, wamoeba obokye nga nali onte ya Tata, b̄e onte ya nga na nga onte ya b̄e. ²¹ Moto oli na mibeko ma nga emba kamikumole, yo mona kanzingye. Kasi ookonzingye, Tata amozinga, na nga naamozinga namba na miweninya ne.» ²² Yudasi, kasi

Yudasi Mokyeliyota phe, amba wo ne yokye: «Nkolo, ndengye'ye waamiweninya na banga, kasi na mokyisi phe?» ²³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Bo moto kanzingye, amokumola maphoo ma nga, emba Tata aamozinga. Tomokye, tomobuya elele ya banga ya izala oka ye. ²⁴ Moto ootonzingye, taakumole maphoo ma nga, nzuka maphoo maokye b̄e, temali ma nga kasi ma Tata owantomaka. ²⁵ Naewolekye maphoo mamana wataaka ba nga na b̄e. ²⁶ Moambelesi, Bolobo pha moetomela Tata na nkombo ya nga, amoteya maphoo maso, amoekundolela iso yaa ewolekye nga. ²⁷ Naeyikyele bose, naephe bose pha nga. Siephe phango bokoephe bato ba mokyisi. Mandondo ma b̄e mabee satungisama naa ifaa na boilakye. ²⁸ Waoka obokye nawoko na b̄e ngakye: "Nakyende, namokula ebutolela." Bokonzingye, wamosepela na obokye nakye oka Tata, pho Tata andekyi. ²⁹ Emba unwanwa eye, nawo na b̄e oboo pha maphoo mamana ikyelama pho wamokyelama mango, b̄e oanole. ³⁰ Tata unwanwa eye, esikule wono na b̄e, pho mokonzi njwa mokyisi mumu kaye. Nde phele tali na bokonzi o ikolo sa nga. ³¹ Kasi pho ya obokye mokyisi moebe obokye nazingye Tata na obokye nakyele iso boko zingye yo. Tem, tomane wawa!»

15

Yesu ali njwete njwa vinyo njwa phele phele

¹ «Nga nali njwete njwa vinyo njwa phele phele emba Tata ali nkolo ya inzabi. ² Bitakyi biso bili onte yanga, bite bibote mbuma, aabimanya, emba bitakye biso bibote mbuma, aabibongya, pho obokye bikule bota mbuma nzikye. ³ B̄e waunva bongoo pho ya iloba saewole nga. ⁴ Ba na nga booli nga na b̄e! Nde bomoo booli etakyi, teekokyi

ibota mbuma yango mampenzaa boteebe yonoyo onte ya ηwete. Nde bomo na b̄e tokokyi ibota mbuma, botobee na nga elele yonoyo.

⁵ Nga, nali ηwete ηwa vinyo, b̄e oli bitakyi: Moto okobe na nga na owa oli nga onte ye, yo mona amobota mbuma nzikye, pho tokokyi ikyela ekpele bo nga sibe na b̄e. ⁶ Bo moto tabe na nga elele yonoyo, bamovaka o nze ya etakyi, amuunga, emba babiongo, babivaka o ηwenya emba biamolola. ⁷ Bo obe na nga, na maloba ma nga bo mali na b̄e, wamoonga izingyi b̄e, wamoizwa. ⁸ Lowo lophe Tata ngambo, eli obokye b̄e obote mbuma nzikye na obokye obutwe baekosi ba nga. ⁹ Bo wanzinga Tata, na nga naezingye me, ikala na lozingo na nga. ¹⁰ Bo kokumole mibeko ma nga, oli na lozingo na nga, ya bookokumole nga mibeko ma Tata, naikale o lozingo le.

¹¹ Naewosi babona pho nkyisa ya nga ibe na b̄e na obokye nkyisa ya b̄e iibe nzikye. ¹² Eye eli mobeko ηwa nga: Zingana b̄e na b̄e bo wa ezinga nga. ¹³ Tewali moto na lozingo loikye ya moto okoambya bomoo phe pho ya bebi ne. ¹⁴ Bo kokyele ikyietome nga, b̄e oli bebi na nga. ¹⁵ Esikule ebanga baombo, pho moombo taebe ikyikyele nkolo we. Kasi b̄e, naebangye bebi, pho iso yaaoka nga oka Tata, naeyimola yango. ¹⁶ Teli b̄e bato baanzolo, eli nde nga moto owa eolo na owa ephe etoma pho okyende, obokye obote mbuma na obokye mbuma me ikoko. Pho ya obokye ya moonga b̄e oka Tata na nkombo ya nga, amoephe yango. ¹⁷ Lowo loeyongye nga, eli obokye ozingane b̄e na b̄e.»

Loino la mokyisi

¹⁸ «Bo mokyisi moeyini, eba obokye nga ηwanzina phanza. ¹⁹ Bo obakyi ba mokyisi, mokyisi nde moezingyi. Kasi b̄e toli ba mokyisi: Kasi eli nga oemanye

o mokyisi yango mena mokyisi moeyine. ²⁰ Umunya maphoo mawoko nga na b̄e obokye: “Moombo talekye nkolo we”, bo wanyokolo be, bamoenyokolo na b̄e me. Bo bakumola maphoo ma nga, maphoo ma b̄e bamakumola me. ²¹ Kasi bamoekyela iso miina pho ya nkombo ya nga, pho tebaebe owantoma. ²² Bo sikaka ya, na bo sikaka bawole, nde tebaebe na isumu, kasi unwanwa eye, tebakokyi angana isumu sa be. ²³ Moto ookonzine, kaine na Tata me. ²⁴ Bo sikyelaka bilekyesako bate baika kyela na moto mosuu onte ya be, nde tebaebe na isumu. Kasi unwanwa eye oobiweni b̄e bali nde iloina, ebe nga ebe Tata. ²⁵ Kasi eli pho ya obokye ekokyesame maphoo maakomama o Mobeko ηwa b̄e obokye: “Banzina sa eleko.”

²⁶ Waamoya Moambelesi owamoe-tomela nga uta oka Tata, Bolobo pha phele bote na Tata, yo mampenza amoya wo pho ya nga. ²⁷ Na b̄e, oli manzoka ma nga, pho tata o etatele oli na nga.»

16

¹ «Naewosi maphoo maso ma-mana pho ya obokye obe sakaa o bimekyi. ² Bamoewiinya o mangambi ma makyita ma Bayuda. Nzuka imbele siye, moto owa moeboma, amoumunya obokye kambya ikafo oka Nwaphongo. ³ Bamokyela babona pho tebaika eba ebee Tata, ebee nga. ⁴ Kasi naewole babona pho ya obokye, wamokoka imbele sa be, b̄e oebe obokye naewolekye lango.»

Etoma ya Bolobo

«Sika ewole lango uta oetatele pho nabaka na b̄e. ⁵ Kasi unwanwa eye nakyende oka owantoma, emba na monomo onte ya b̄e santuna obokye: “Kokye bi?” ⁶ Kasi pho naewosi lango, mandondo ma b̄e mabuto na ngongo. ⁷ Nzuka, naewosi nde phele obokye: Eli

bolaa obokye nga nakyende, pho, bo nga sikye, moto ookokyi iya eyambelela etaye. Kasi bo na kye, namoetomela yo. ⁸ Emba waamoya yo, amoya phe bato ba mokyisi soo pho ya maphoo maakyekyi masumu, bosembo, na isambisa sa Nwaphongo. ⁹ Pho ya masumu, tebaanzanole. ¹⁰ Pho ya bosembo, nakyende oka Tata, otokule nvene. ¹¹ Pho ya isambisa, mokonzi wa mokyisi mumu bamosambisaka. ¹² Nakuli ba na maphoo maikye ma iewole, kasi bo naewosi mango unwanwa eye, mamoeleka na bokusi. ¹³ Waamoya Bolobo bowo maphoo ma phele, amoeteya maphoo maso ma phele. Etawo maphoo maaute ne mampenza. Amowoko maphoo maokye yo, amo eimolaka na maphoo mamoya. ¹⁴ Amoweninya nkyemo ya nga oka bato pho amokpaka maphoo maaute na nga, emba amoeimolaka mango. ¹⁵ Maphoo maso mali na Tata, mali na nga. Yango mena, nawo ngakye: Bolobo amokpaka maphoo maaute na nga, emba amoeimolaka mango.»

Ngongo ya mobutwa nkyisa

¹⁶ Nwana bokyi bobo, b̄e otokule nvene, emba nde nwana bokyi bobo wamokula nvene. ¹⁷ Bobele, baekosi b̄e baayoko bamitunaka, bekye: «Maphoo mama malukye iwɔ bo? Nwana bokyi bobo, b̄e otokule nvene, emba nde nwana bokyi bobo wamokula nvene. Ebe na obokye: “Nakyende oka Tata?”» ¹⁸ Maphoo mawo yo, yokye: Nwana bokyi bobo, malukye iwɔ bo? Banga tolomaebe. ¹⁹ Yesu aebaka obokye balukye imotuna, amba ya fatuna, yokye: «B̄e komitune pho ya maphoo maewosi nga obokye: Nwana bokyi bobo, b̄e otokule nvene, emba nde nwana bokyi bobo wamokula nvene? ²⁰ Naewole nde phele: B̄e wamolela, wamba na miima, kasi bato ba mokyisi bamoba na nkyisa. Wamoba na ngongo, ngongo me

yamobutwa nkyisa. ²¹ Yamoba ndokolo nwanwasi kalukye ibota. Waasweya yo, kabe na ngongo pho kabe obokye akomi imbele sa bolosi. Kasi bo aboti, taakule eba bolosi bosɔ baabona pho abuto na nkyisa obokye atokosi moto o mokyisi. ²² Nde bomo, unwanwa eye na b̄e, obuto na ngongo. Kasi namokula ya wenene na b̄e, emba mandondo ma b̄e mamobutwa na nkyisa. Moto nɔno mɔnomo etakokye imanya nkyisa ya b̄e. ²³ Muna mokolo me, otokule ntuna na maphoo. Naewole nde phele: Tata, amoephe iso yamoonga b̄e na nkombo ya nga. ²⁴ Nɔno unwanwa eye, naino toongyi ekpele yɔnoyo na nkombo ya nga. Oonga, wamozwa, emba nkyisa ya b̄e yaamba lobo.»

Yesu ali kamba owanyete bobe pha mokyisi

²⁵ Naewosi maphoo mamana na bite. Imbele siiye, esikule ewole na bite, kasi namoewole saasa maphoo makyekyi Tata. ²⁶ Muna mokolo me, wamoonga Tata maphoo masengyesi na b̄e na nkombo ya nga, teli obokye namonga ne pho ya b̄e. Wamoonga ne b̄e mampenza na noko ya b̄e, ²⁷ pho Tata, yo mampenza kaezingye. Kaezingye pho b̄e konzingye, koanole na obokye nauta na Nwaphongo. ²⁸ Nauta na Tata, naya o mokyisi. Unwanwa eye, naikye mokyisi, nabutwe oka Tata. ²⁹ Baekosi be, bekye: «Oweni, unwanwa eye kowo saasa, tokuli wo na bite. ³⁰ Nde unwanwa eye, banga toebe obokye koebe maphoo maso. Tosengyesi obokye bato bakule etuna mituna. Yango mena, toanole obokye wauta na Nwaphongo.» ³¹ Yesu amba babuyisa yokye: «Unwanwa eye, b̄e kombe yaanola? ³² Kyeka, imbele me siye, simbo koka, b̄e baso wamunyangwa, moto na moto amobutwa oka ye, wamoika nzika nga mampenza. Kasi sili nga mampenza pho Tata ali na nga elele

yɔnɔyɔ. ³³ Naewɔsi maphɔɔ ma-
mana phɔ bɛɛ bali na nga elele
yɔnɔyɔ obe na motema mpiyɔ. Wa-
munyɔkɔmɔ o mokyisi. Kasi oiti-
talaka, phɔ inga natɔkɔlɔ kamba
owanyɛtɛ bobe pha mokyisi!»

17

Yesu kabɔndɛle phɔ ya baeksi bɛ

¹ Bobɛle, waawɔkɔ yo babona,
Yesu atombaka miyo o ikolo, yokye:
«Tata, imbele mɛ simbi ya koka.
Wɛninya obokye nga, Nwana wa
wɛ, nali na nkyɛmɔ phɔ ya obokye
na nga nawɛninya nkyɛmɔ ya
wɛ. ² Na phɔ ya obokye, na
bokonzi phaamophe wɛ o ikolo
sa bato basɔ, ambya bomɔɔ pha
bobele oka bato basɔ baamophe
wɛ. ³ Nzuka bomɔɔ pha bobele boli
obokye baeyebe, nde wɛ mampenza
owaakolo Nwaphongo, na Yesu
Klisto owa toma wɛ. ⁴ Nawɛninye
nkyɛmɔ ya wɛ o munse mumu.
Naumboo etoma eyampekye wɛ
obokye naekyele. ⁵ Emba unwanwa
eye, Tata, ompɛ nkyɛmɔ phɛnɛpɛ
na wɛ, nkyɛmɔ yaabaka na nga
waabaka nga phɛnɛpɛ na wɛ o boo
pha obokye mokyisi mokyelame.»

⁶ «Nawɛninye nkombo ya wɛ oka
bato baamanya wɛ o mokyisi phɔ ya
iba mpɛ. Babaka ba wɛ, wabampe
emba bambi kumola iloba sawɛ.
⁷ Unwanwa eye baebe obokye iso
yaampe wɛ kyiute na wɛ. ⁸ Obokye
maloba maabawɔle nga eli nde
maloba maanvɔle wɛ. Bamaanola,
baeba nde phɛle obokye naute na
wɛ, emba bamba anola obokye wɛ
wantoma.»

⁹ «Naongye na Nwaphongo phɔ
ya bɛ, sionga na Nwaphongo phɔ ya
mokyisi, kasi phɔ ya bawa bampe
wɛ, phɔ bali ba wɛ. ¹⁰ Emba iso ili
ya nga ili ya wɛ, nde boli iso yaka ya
wɛ, ili ya nga, emba nazwe nkyɛmɔ
ya nga phɔ ya bɛ. ¹¹ Tata lolɔ,
sikuli ba wa mokyisi mumu, bɛɛ
baikale o mokyisi, kasi nga nakye
oka ya wɛ. Tata mosantu, obabanza
na nkombo ya wɛ eyampe wɛ, phɔ

babe moto mɔnɔmɔ boli nga na wɛ
moto mɔnɔmɔ. ¹² Waabaka nga
na bɛɛ elele yɔnɔyɔ, nababanzaka
na nkombo ya wɛ eyampe wɛ.
Nababanza emba na mɔnɔmɔ onte
ya bɛɛ taikyɛ bunga, botebe nde
ɲwana owabaka obokye amobunga,
phɔ ya obokye makomi makoky-
isame. ¹³ Unwanwa eye, naye oka
ya wɛ emba nawɔ maphɔɔ mama
o mokyisi phɔ ya obokye bazwe na
mango nkyisa nzikye. ¹⁴ Nabapɛ
iloba sa wɛ, emba mokyisi mobaini,
phɔ tebali ba mokyisi nde bootoli
nga wa mokyisi. ¹⁵ Siongye na
wɛ obokye obamanya o mokyisi,
kasi obokye obabanza bɛɛ sa kaa o
mabɔkɔ ma Molemba. ¹⁶ Bɛɛ tebali
ba mokyisi nde botoli nga wa moky-
isi. ¹⁷ Kyela obokye bamiambya mu-
wosi oka ya wɛ na nzela ya maphɔɔ
ma phɛle, iloba sa wɛ sili nde phɛle.
¹⁸ Bo wantoma wɛ o mokyisi, na nga
nabantome o mokyisi. ¹⁹ Phɔ ya bɛ,
namiambya nga mampenza, phɔ ya
obokye na bɛɛ bamiambya na nzela
ya maphɔɔ ma phɛle.»

²⁰ «Siongye na Nwaphongo nde
phɔ ya bɛɛ na bɛ, nabɔndɛle na
phɔ ya baawa, phɔ ya iloba sa bɛ,
bamunzanola: ²¹ Obokye basɔ babe
moto mɔnɔmɔ ndengye eli wɛ Tata,
oli onte ya nga emba nga onte ya
wɛ. Babe na bɛɛ onte ya banga
mɛ phɔ ya obokye mokyisi moanole
obokye wɛ wantoma. ²² Emba
nga nabapɛ nkyɛmɔ eyampe wɛ,
phɔ babe moto mɔnɔmɔ boli banga
moto mɔnɔmɔ, ²³ inga onte ya bɛɛ
booli wɛ onte ya nga, phɔ ya obokye
bakome o sakolo isanga, na babona
mokyisi ɲwamoeba obokye eli wɛ
owantoma na obokye wabazinga bo
wanzinga wɛ.»

²⁴ «Tata, nazingye obokye elele eli
nga, basɔ baampe wɛ babe na bɛɛ
wamɔ mɛ. Emba na bɛɛ bawɛnɛ
nkyɛmɔ yaampe wɛ, phɔ wanzinga
o boo pha ikyelama sa mokyisi.
²⁵ Tata owa bosembo, mena moky-
isi temoeyebe, nga naeyebe, emba

bato baba baebi obokye we wantoma. ²⁶ Nabaimola nkombo ya we, namba kula na baimola yango, pho ya obokye lozingo laanzinga na we lobe na mi be, emba nga onte ya be.»

18

Iyakyema sa Yesu

¹ Waawo Yesu babona, amba yakyende yo na baekosi bee o mokukulu moyoko nwa moluka nwa Sedro. Aesi ya nyolo na bee o ibala sonoso sa ndemo. ² Yudasi, owaamungya, aebaka ne elele me, pho Yesu na baekosi babaka baya angana wamo. ³ Yudasi aesi ya kpa batuluku ba Baloma na bakyengyesi ba Tempelo, baatomaka bakambi ba banganga na Bafalisayi. Akye na bee o elele me. Baphilaka mphata, na bayanzi, na bakolukolu. ⁴ Ka Yesu aebaka iso yaamoyelela. Aesi ya susinya oli be, abatuni, yokye: «Bee kolukye nza?» ⁵ Bekye: «Banga, tolukye Yesu, moto wa Nazarete». Yesu, yokye: «Nga oyo». Yudasi owamungya atemekye na bee wamo. ⁶ Waawo Yesu na be, yokye: «Nga oyo», babuto na munsima, bakaa o se. ⁷ Yesu akuli batuna, yokye: «Bee kolukye nza?» Bekye: «Tolukye Yesu, moto wa Nazarete». ⁸ Yesu, yokye: «Nambo ewole obokye Nga oyo. Ka, bo eli nga okolukye bee, ole bato bayoko baba, bakyende bese.» ⁹ Yesu awo babona pho lowo, loowoki yo na Ango lolo lokokye: «Sibungye nono moto monomo mi baampe we.» ¹⁰ Simo Petelo abaka na mumphata. Aesi ya mokaa, aengyi moombo wa nganga o munene itoo saa boloo. Nkombo ya moombo me, Markus. ¹¹ Kasi Yesu amba wo na Petelo, yokye: «Buya muphata nwa we o kokolo. Iwe, kobuya obokye esiwene bolosi boompe Tata bobo?»

Bakye na Yesu oka Ana

¹² Bobele, batuluku na mokonzi nwa be, na bakyengyesi ba Bayuda baesi yaakya Yesu, bamobakya

maphanga. ¹³ Bakye ne phanza oka Ana. Ana alongyaka njwana we wa njwanwasi na Kayafa. Kayafa abaka nganga munene mi mbula me mena. ¹⁴ Nzuka eli Kayafa owawoko na Bayuda lowo lolo: «Eli bolaa obokye moto monomo awe pho ya banga bato.»

Petelo aanga Yesu

¹⁵ Simo Petelo na moekosi mosuu bakyekye mibenga Yesu. Moekosi omosuu mona, aebanaka na nganga munene. Yango mena, amba ya nyolo molongo monomo na baanyoloko na Yesu, o ibala oka nganga munene. ¹⁶ Petelo aikalaka o ibanda, phenephe na mozibo. Moekosi owaebanaka na nganga munene, aesi ya tokolo, awo na njwanwasi owabaka kakyengyele mozibo. Bobele, moekosi me aesi ya nyosa Petelo. ¹⁷ Njwanwasi me amba ya wo na Petelo, yokye: «Na we, toli moekosi wa moto mona?» Petelo, yokye: «Phe, sili moekosi nwe». ¹⁸ Baombo na bakyengyesi bakyelaka njwenya obokye bato pho mpiyo yakyelaka. Petelo ne ayakaka ya teme na be, kato njwenya.

Yesu o boo pha nganga munene

¹⁹ Bobele, nganga munene aesi ya tuna Yesu pho ya baekosi bee na pho ya mateya maateyaka yo. ²⁰ Yesu, yokye: «Nawoko o pha, pho ya moto muno. Nateyaka o mangambi ma makyita, na o Tempelo, elele ekyeangane Bayuda baso. Sikaka wo mi ibombo. ²¹ Pho ya'ye kontune? Tuna baanzokaka, baeimole mapho maabawolekye nga. Baebe yaawoko nga na bolaa.» ²² Wabuya Yesu babona, monomo na bakyengyesi, owabaka phenephe ne, aesi ya mowanda engyete, yokye: «Mena bo kobuyisa we nganga o munene?» ²³ Yesu, yokye: «Bo nawo na bobo, onzimole, ka bo na wo na bola, iwe konvande pho ya'ye?» ²⁴ Bobele, Ana amba ya motoma,

nde na mana maphanga oka Kayafa, nganga munene.

Petelo akuli angana Yesu

²⁵ Simo Petelo ataka ba atemi, kaoto nwenya. Baesi ya motuna, bekye: «Na we, toli moekosi wa moto me?» Petelo aanga, yokye: «Phe, sili moekosi we?» ²⁶ Monomo na baombo ba nganga o munene, owabaka nwana nyango na moto owaengyekye Petelo itoo, amba wo ne, yokye: «Siikaka ewene na we na ne o ibala?» ²⁷ Petelo akuli angana. Sa koko, soo yamba ya tongo.

Yesu o boo pha Moangyesi Pilata

²⁸ Na munkukutu, baesi ya mana na Yesu oka Kayafa. Bakye ne oka Pilata. Kasi bakambi ba Bayuda tebaikaka nyolo o ingambi se, obokye bee saoto ekyila ya bee pho baze eyenga ya Ilekana. ²⁹ Yango mena, Pilata akyekye batuna o ibanda, yokye: «Lowo iye loosongyele bee moto oyo?» ³⁰ Bekye: «Bo tabakyi moto mobe, nde toloyakakyi ya eyikyela yo.» ³¹ Pilata, yokye: «Kasi bee omokpe, omotenele bolombe, bookowo mobeko nwa bee.» Bayuda bamba ya mobuyisa bekye: «Banga mampenza tolokokyi iphe moto etumbu ya iwa.» ³² Lowo lolo lokokyee ewole ya Yesu, eyawoko yo pho ya iteya ndengye ya iwa sa mowa yo.

³³ Bobele, Pilata amba ya nyolo o ingambi. Abangyi Yesu, amba wo ne yokye: «Iwe, oli mokonzi nwa Bayuda?» ³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Kowo babona pho umunye we mampenza, ndee basuu baemosi pho ya nga?» ³⁵ Pilata, yokye: «Ombuye Moyuda ndee bo? Bato ba mokyisi nwa we mampenza, banganga banene baeyambye oka nga! Okyesi lowo iye?» ³⁶ Yesu amba buya yokye: «Bokonzi pha nga teboli pha mokyisi mumu. Bo bokonzi pha nga bobobakyi pha mokyisi mumu, baaka nga nde banwanesi ebasi pho nga sa kaa o maboko ma Bayuda. Kasi bokonzi

pha nga, unwanwa eye, teboli pha wawa.» ³⁷ Pilata amba wo ne yokye: «Oli nde mokonzi?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Ewo nde we obokye nali mokonzi. Nabotama emba naya o mokyisi pho ya iya imola maphoo maa phele. Moto munsu oli na maphoo maa phele kaokye nyesi nwa nga.» ³⁸ Pilata amba ya wo ne yokye: «Maphoo ma phele eli iye?»

Pilata ambye Yesu obokye bamobome

Waatuna Pilata babona, amba kula kyende benga Bayuda o nze, amba wo na bee yokye: «Pho ya nga, sikyi mozwa na na lowo lonolo loobe.» ³⁹ Kasi bo wamele bee obokye mbula na mbula naekandolele moto wa boloko monomo pho abutwe oka ye, imbele size bee eyenga ya Ilekana, kizingye obokye naekandolele mokonzi nwa Bayuda?» ⁴⁰ Bamba ya butwa iyanwana bekye: «Mona phe, nde Balaba!» Nzuka Balaba me abaka moboni na moibi.

19

¹ Bobele, Pilata amba ya na Yesu obokye bamobinde phimbo. ² Batuluku, bamba ya tonga eboko, ekyelate bakonzi, na milo. Bamba na molasa yango o moto. Bamba kula na molasa munkoto nwa mangola ³ Bamba ya susinya phenephe ne bambe wo bekye: «We mona, mokonzi nwa Bayuda!» Bamba butwa na imowanda bingyete. ⁴ Pilata amba kula tokolo o ibanda, amba ya wo na Bayuda yokye: «Kyeka, naetokolele yo o ibanda, ombe eba obokye sikyi zwa nono lowo lonolo loobe oka ye.» ⁵ Yesu amba ya tokolo o ibanda, alati eboko ekyelate bakonzi etongyi bee na milo na munkoto nwa mangola. Pilata amba ya wo na bee yokye: «Kyeka moto me!» ⁶ Kasi waamowene banganga banene na bato ba bee bamba butwa iyanwana bekye: «Omobakye o

ekulusu! Omobakye o ekulusu!» Pilata amba wɔ na bɛɛ yoye: «Omokpe, omobakye o ekulusu bɛɛ mampenza, phɔ ya nga, sikyi mozwa nɔnɔ na lowɔ loobe.»

⁷ Bayuda bamba mobuyisa bɛkye: «Toli na mobeko mɔnɔmɔ, emba phɔ ya mobeko mɛ, asengyesi iwa phɔ amibuye Nwana wa Nwaphongo!» ⁸ Waoka Pilata babona, akulaka ila na boikye.

⁹ Amba kula nyɔɔ o ingambi, amba ya tuna Yesu, yokye: «Iwɛ, oli wa bi?» Kasi Yesu taika mobuyisa nɔnɔ eyano. ¹⁰ Bobɛɛ, Pilata amba ya wɔ nɛ yokye: «Kole iwɔɛ nga! Toebe obokye nali na bokonzi na pha iekandola na pha iɛbaka oekulusu?»

¹¹ Kasi Yesu amba mobuyisa yokye: «Tokokakyi iba na bokonzi mi nga bo tephautaka o ikolo, emba yango mena oonzambye oka ya wɛ, ali na isumu sinɛ.»

¹² Waoka Pilata babona, alukaka malondo ma ibikya Yesu. Bayuda baesi ya anwana, bɛkye: «Bo obikye moto mona, toli nwebi na Moangyesi munɛnɛ, Kaisala.» Moto okomibuya mokonzi na ndengye ye mampenza, mena owa ilanga na Kaisala. ¹³ Bobɛɛ, Pilata aesi ya tɔkɔɔ Yesu o ibanda. Yo akyɛ zala o elele ekyebangye bɛɛ Mokpengba nwa Mabanga phɔ ya itena bolombe. O munɔko nwa Bayuda, elele mɛ, baebangye Gabata. ¹⁴ Yabaka mokɔɔ mɔnɔmɔ obo pha eyenga ya ilekana, imbelɛ sikome bunya i moto. Pilata aesi ya wɔ na Bayuda, yokye: «Kyeka, mokonzi nwa bɛ!»

¹⁵ Baesi ya anwana, bɛkye: «Awe! Awe! Omoingya o ekulusu!» Pilata, yokye: «Naingya mokonzi nwa bɛɛ o ekulusu?» Bakambi ba banganga, bɛkye: «Banga, tololi na mokonzi mosuu, toebe nde Kaisala, suka.»

¹⁶ Bobɛɛ, Pilata amba ya ambya Yesu obokye bamoingya o ekulusu.

Baingye Yesu o ekulusu

Unwanwa eye, bakuli yaakya Yesu. ¹⁷ Yesu aesi ya nyanya ekulusu

yo mampenza, aikyi mokyisi mamuna, nɔnɔ o elele ekye bangye bɛ: «Engyɛngyɛɛ ya moto», o munɔko nwa Bayuda, bɛkye: «Gologota.»

¹⁸ Wamɔ, baesi ya ingya Yesu o ekulusu. Baingye na bato basuu babale o bikulusu, ona bi boloo, ona bi bowɛɛ, Yesu waa nte.

¹⁹ Pilata aesi ya wɔ obokye bakome mokanda, bamobakye o ikolo sa ekulusu ya Yesu. Mokanda mɛ mowɔ bofo: «Yesu, moto wa Nazalɛɛ, mokonzi nwa Bayuda.»

²⁰ Bayuda baikye batangaka mokanda mɛ, phɔ elele eya ingyaka bɛɛ Yesu o ekulusu, yabaka phɛnɛphɛ na mokyisi. Bakomaka mokanda mɛ na nɔko iyato iye: Munɔko nwa Babelɛ, nwa Baloma, nwa Baela. ²¹ Bobɛɛ, bakambi ba banganga bakye wɔ na Pilata, bɛkye: «Manya bookomi wɛ wekye: “Mokonzi nwa Bayuda”, kasi buya obokye: “Moto mɛ awɔɔ yokye: Nali mokonzi nwa Bayuda.”»

²² Pilata, yokye: «Boumbo nga koma, waikale nde bookomi nga.»

²³ Waingya batuluku Yesu o ekulusu, batuluku mɛ baesi ya kpa bitobu bɛ, babikabi na maalo mane, tuluku na tuluku na sɛ iyalo. Bakpe na munkoto nwe, nwaabaka sa bobambeɛ, bamotonga botongyi tata o ikolo nɔnɔ o se. ²⁴ Bɛkye: «Banga sa mokakola. Toma zekye, moto owamoza, kamokpe.»

Eli nde bomɔ phɔ lowɔ, laakoma bɛɛ o buku pha Nwaphongo lolo, lokokye: «Bakabi bitobu banga onte ya bɛ, bamaalesi munkoto nwa nga zekye.»

Batuluku mɛ bakyelaka nde bomɔ. ²⁵ Maliya, nyango wa Yesu, yo na nwanwa nyango wa nwanwasi, na Maliya nwanwasi wa Keleopasi, na Maliya owa Magadala, batemɛkye bɛɛ basɔ phɛnɛphɛ na ekulusu eyaka Yesu. ²⁶ Waawɛnɛ Yesu nyango, na moekosi owalɔbɔko yo zinga, atemi phɛnɛphɛ na nyango, aesi ya wɔ na nyango, yokye: «Mama, mena eli nwanwa wa wɛ.»

27 Awɔ na moekosi me, yokye: «Mena eli nyongɔ. Nde sina imbele me, moekosi me aesi ya kpa nyango o ingambi se.»

Iwa sa Yesu

28 Sima ya maphɔɔ mamana, bo waebaka Yesu obokye etoma ye yu-umbo, aesi ya wa, phɔ ya ikokya maphɔɔ maakoma bɛɛ o buku, yokye: «Naokyi phowa ya maa.»

29 Kpala yɔnɔyɔ yabaka wamɔ, yatondaka na maleku ma ngaa. Baesi ya kpa inyuka, basinyinye o maleku me, basiphakye i ηwana ηwete, basiongyise Yesu o munɔko.

30 Waanyunya yo maleku me, yokye: «Etoma ya nga yumbo.»

Amba ya nyɔkya moto, asengɔɔ.

Bamaa Yesu ikɔngɔ o mobanzi

31 Yabaka nkɔlo ya mosala itano, bakambi ba Bayuda tefaikaka zinga obokye bato baikale o ekulusu nɔnɔ mokɔlo moeme be. Mokɔlo me ηwabaka na ntina enene phɔ ηwalongobanaka na eyenga ya ilekana. Bobele, baesi yaakye we na Pilata obokye batene bato me mpee ya makolo, bambe bamanya.

32 Pilata aesi ya toma batuluku, bakye tena mpee ya makolo ma bato babale, baaingyaka bɛɛ na Yesu molɔngɔ o bikulusu.

33 Wakoma bɛɛ oka Yesu, bawenekye obokye ambo wa. Yango mena, tefaike motena mpee yaa makolo.

34 Mɔnɔmɔ na batuluku aesi ya mumaa ikɔngɔ o mobanzi. Bobele, na malongo na maa maesi ya tɔkɔlo. 35 Moto okoeimole maphɔɔ mamana, amawenekye, maphɔɔ me mali phele. Amaimolaka obokye na be, oanole me. Kaebe obokye kawɔ phele. 36 Lowɔ lalona lalekanaka phɔ lowɔɔ laakoma bɛɛ o Buku pha Nwaphongo lolo, lokokye: «Ete baamotene nɔnɔ mumpee mɔnɔmɔ.» 37 Lowɔ loyɔkɔ laakoma bɛɛ lokule wɔ obokye: «Bamokyeka yo uumbo bɛɛ maa.»

Bakundi Yesu

38 Unwanwa eye, moto mɔnɔmɔ na nkombo Zozefu, aesi ya onga Pilata, obokye akpe ndemba ya Yesu. Zezefu, mokyisi nwe Alimataya, abaka moekosi wa Yesu. Taikaka miebinya phɔ abaka kaile Bayuda. Pilata aesi ya anola. Bobele, Zozefu aesi ya kye kpa ndemba ya Yesu.

39 Nikodemɛ, owakye kye phanza oka Yesu waamokolo mamuna, abaka ne, yo na Zozefu. Bobele, aesi na ne yaakyela bɛɛ na phoo na makyiky ma ηwete. Yabaka na bozito pha bakilo mako maato.

40 Baesi ya kpa ndemba ya Yesu, bɛɛ basɔ babale. Baezingyi na bitato, bakyesi na mee me o motema. Mena eli bo wamelekye Bayuda ikunda bato.

41 O elele eyaingyaka bɛɛ Yesu, ibala sɔnsɔ sa ndemo sabaka wamɔ. O motema ηwa ibala me, mɔto mɔnɔmɔ monyakune ηwabaka omɔ, naino tefamokundi moto. 42 Yabaka mokɔlo mɔnɔmɔ obo pha mokɔlo moeme Bayuda. Yango mena, bamba ya kunda Yesu, phɔ ilita me sabaka phenephe.

20

Mɔto moikasi pha

1 Mokɔlo ηwa eyenga, waa moyelo, Maliya Magadala aesi ya kye o mɔto. Waakoma yo omɔ, aweni bamanye ibanga saazibaka bɛɛ o munɔko ηwa mɔto.

2 Bobele, aesi ya kyilingana, akye zwa Simo Petelo na moekosi oyɔkɔ, owabaka Yesu kazingye. Aesi ya wɔ na be, yokye: «Bakyeɛ manya Nkolo o mɔto, toloebi mbale ekye bɛɛ molangya.»

3 Petelo na moekosi me mɔna, baesi ya mana, bakye o mɔto. 4 Baesi ya kyilingana, bɛɛ basɔ babale. Ka moekosi me mɔna alekyi Petelo na mbango, akye koma o mɔto, moto owa obo.

5 Aesi ya nongyemele, aweni bitato ba malekani bilangyi o se, nzuka yo taikaka nyolo omɔ. 6 Emba Simo Petelo owamobengaka o sima, ne aesi ya koma. Aesi ya nyolo o mɔto aweni ne bitato

ba malekani biilangyi o se, ⁷ Na malekani maamozingaka bée o moto. Malekani me mazingami, malangyi mbale, bitato na bango mbale. ⁸ Bobele, moekosi me owakomaka o mooto moto owa obo, ne aesi ya nyolo omo. Aweni nde bomo, amba yaanola obokye Yesu akundoo. ⁹ Nabo babona, baekosi tebataa kaebe makomi maawo obokye Yesu amokula kundwa onte ya bawe. ¹⁰ Emba baekosi me babale baabana bamba ya butwa oka be.

Yesu atokolesi Maliya Magadala

¹¹ Imbele me, Maliya atemekye i mbale ya mooto, kalele. Wabaka yo kalele, aesi ya nongyemele o mooto. ¹² Aweni baanze babale, balati bitobu ba mpembe, bazasi waalangyaka bée ndemba ya Yesu, ona bi moto, ona bi makolo. ¹³ Baanze me baesi ya motuna, bekye: «Mama, kolele iye?» Yokye: «Nalele pho bamanye Nkolo ya nga o mooto. Siebi na mbale ewaa ekye bée molangya.» ¹⁴ Waabaka yo kawo babona, bobuyakye miyo o sima, aweni Yesu, atemi. Ka yo taikaka eba obokye mena Yesu. ¹⁵ Yesu aesi ya motuna, yokye: «Mama, kolele iye? Kolukye nza?» Maliya abuyaka obokye kyewo ne nde moto okokyele etoma o ibala me saabaka mooto. Maliya, yokye: «Tata, bo we moto oomumanye, ontaya mbale ekye we molangya, Nakye mokpa.» ¹⁶ Yesu, yokye: «Maliya!» Maliya aesi ya buya miyo mbale eli Yesu. Aesi ya wo ne na munoko nwa Baebele, yo kye: Raboni! Kyewo obokye «Moteye». ¹⁷ Yesu aesi ya wo ne, yokye: «Sa mpila pho nali sataa kyende oka Tata. Kasi, okye imola bebi na nga obokye nga Yesu, nabutwe oka Tata Nwaphongo, ne ooli Ango wa be, na Nwaphongo wa be.» ¹⁸ Bobele, Maliya Magadala, aesi ya kye, akye imola baekosi yokye: «Naweni Nkolo!» Amba na baimola na maphoo mawoko Yesu ne.

Yesu atokolesi baekosi

¹⁹ Mokolo me nwa eyenga, wa nkankolo, baekosi baanganaka o ingambi sonoso bazibi bizibele, pho bailaka Bayuda. Yesu aesi ya phunzwa, atemi onte ya be, yokye: «Bose bobee na bée!» ²⁰ Waunva yo iwo babona, aesi ya teya baekosi matandala me na mobanzi nwe. Wawenekye bée Yesu, babutwaka isamba. ²¹ Yesu amba kula ya bawole, yokye: «Bose bobee na bée! Na nga naetome o mokyisi, bo wantoma Tata.» ²² Sima, amba ya baulela muwe, yokye: «Naephe Bolobo Bosantu!» ²³ Bo olimbise moto na bobo bookyesi yo, Nwaphongo ne aamolimbisa. Bo tolimbise moto na bobo bookyesi yo, Nwaphongo ne etamolimbisa.»

Toma aanosi obokye Yesu ali Nwaphongo

²⁴ Nzuka, wabatokolelekye Yesu, monomo na baekosi, na nkombo Toma okobangye bée Nwana owa Zaa tabaka na bée wamo. ²⁵ Bobele, bebi ne, baekosi, baesi ya wo ne, bekye: «Toweni Nkolo». Kasi yo, yokye: «Bo siweni biusa bia basete o matandala me, sibitase na nwee, na bo sitase uusa eya mobanzi nwe na itandala sa nga, esianole.» ²⁶ Sima ya poso yonoyo, baekosi bakulaka angana o ingambi, Toma ne abaka na bée wamo. Bazibi bizibele, kasi Yesu akuli kye batokolele. Atesi onte ya be. Yokye: «Bose bobee na bée!» ²⁷ Yesu amba ya wo na Toma, yokye: «Elola nwe nwa we oni, okyekye matandala ma nga, osusinya na itandala sa we, otasa mobanzi nwa nga. La kula ika ziiko, anola nde to!» ²⁸ Toma, yokye: «Nkolo ya nga na Nwaphongo wa nga!» ²⁹ Yesu, yokye: «Oanosi pho oonveni we? Bato baanzanole, mena sataa nvene, bée bali bato ba nkyisa!»

Pho ya'ye bakoma buku bobo

³⁰ Yesu akulaka kyela bilekyesako bisuu biikye o miyo ma baekosi be, biitebaika koma bée o Buku

bofo. ³¹ Kasi maphoo maakoma be, bamakoma pho bee oanole obokye Yesu ali Masiya, Nwana wa Nwaphongo, na obokye, oko-moanole, azwe bomoo.

21

Yesu atokolesi baekosi o Galileya

¹ Sima ya nkolo, Yesu akulaka kye tokolele baekosi bee o mokukulu njwa maa ma Tiberiade. Yabaka bofo: ² Simo Petelo, na Toma okobangye be, Nwana awa Zaa, na Natanaele moto wa mokyisi njwa Kana o Galileya, na bana ba bampela ba Zebede, na baekosi baayoko babale ba Yesu, babaka na be. ³ Simo Petelo aesi ya wo na bebi ne, yokye: «Nakye lobo.» Be, bekye: «Na banga, tokye na we.» Bobele, baesi ya kye, bakye kpela o vato, babuto ikye miolo. Baosi mokolo mokolo, sa zwa ekpele. ⁴ Waa limbi limbi, Yesu aesi ya teme o mokukulu njwa maa. Mena baekosi sa eba obokye eli yo. ⁵ Yesu aesi ya wo na be, yokye: «Banzenga, ozwe njwana ekpele?» Be, bekye: «Phe» ⁶ Iyo, yokye: «Vaka bondendi mbale ya vato eya boloo, wamozwa.» Bobele, baesi ya bovaka mbale me. Tebakulaka koka ibenda bondendi pho phatondaka na swe bofo nono owo. ⁷ Moekosi owabaka Yesu kazingye, aesi ya wo na Petelo, yokye: «Mena, eli Nkolo», Petelo amanyaka etobu pho ya ivaka bondendi. Waoka yo obokye mena eli Nkolo, aesi ya lata etobu me. Amba ya mivaka o maa. ⁸ Bebi ne baesi ya kye na bona vato. Babuto iongo bondendi me, botondi na swe. Baikalaka na mokukulu phenephe matambe munkama. ⁹ Waabwa bee o mokukulu, baesi ya wene njwenya wamo, batumbi swe i njwango, na mapa malangyi. ¹⁰ Yesu aesi ya wo na be, yokye: «Yaka na swe mii zwe be.» ¹¹ Simo Petelo aesi ya kye kpela o vato. Aesi ya abola bondendi, botondi na swe inene na iinene, munkama monomo mbuka

makoo matano na iyato. Na bo watondaka bondendi me na swe nzikye babona, tephakaka kakwa.

¹² Yesu, yokye: «Be, yaka, ya ze.» Moekosi nono monomo taikaka meka imotuna obokye: «Iwe oli nza?» Pho baebaka obokye eli yo Nkolo! ¹³ Bobele, Yesu aesi ya susinya waali be. Abuto ibakabela mapa me mamana na swe me mena. ¹⁴ Eye, eli mbala eya iyato eyakulaka Yesu tokolele baekosi be, wakundwa yo.

Yesu atuni Petelo mbala iyato

¹⁵ Waumva bee iza, Yesu amba ya tuna Simo Petelo, yokye: «Simo, njwana wa Yoane, oli nwebi na nga ileka bebi baba?» Iyo, yokye: «Nkolo, koebe obokye nali ekamba ya we.» Yesu, yokye: «Obanzakye bana ba mampate ma nga.» ¹⁶ Akuli motuna mbala eya ibale, yokye: «Simo, njwana wa Yoane, oli nwebi na nga?» Iyo, yokye: «Iyo, Nkolo, koebe obokye nali ekamba ya we.» Yesu, yokye: «Obanzakye mampate ma nga.» ¹⁷ Akuli ya motuna mbala eya iyato, yokye: «Simo, njwana wa Yoane, oli ekamba ya nga?» Waamotuna Yesu mbala eya iyato, obokye oli ekamba ya nga, Petelo amiokaka ngongo. Amba ya mobuyisa, yokye: «Nkolo, koebe pho iso, koebe obokye nali ekamba ya we!» Yesu, yokye: «Obanzakye mampate ma nga.» ¹⁸ Naewole nde phele: Wabaka we nwengye, we mampenza wabaka komilasa mokaba, wakyekye mbale eso ezingyi we. Kasi wamobutwa we munanga, wamotandola maboko ma we, emba moto mosuu amoelasa mokaba. Emba amokye na we mbale ewaa, eteyiki we zinga.» ¹⁹ Awoko maphoo mamana obokye aimole bo wamowa Petelo, na bo wamoweninya yo nkyemo ya Nwaphongo. Bobele, Yesu, yokye: «Imbengye!»

Yesu awo pho ya moekosi owabaka yo kazingye

²⁰ Petelo aesi ya buya miyo o sima, aweni moekosi, owabaka Yesu kazingye, kaya babenga. Eli yo moekosi owakoloko na Yesu mi itoo, wazaka be, yokye: «Nkolo, moto me, owamoeyungya, nza?»

²¹ Bobele, Petelo waamowene yo, aesi ya tuna Yesu, yokye: «Ka yo, Nkolo, lowo iye laamokomela?»

²² Yesu, yokye: «Bo nazingyi obokye ataa ba o mokyisi noko mokolo mowaa, hwamoya nga, lowo me lokyekyi we? Kasi we, imbengye!»

²³ Bobele, Simo yeesi ya nyangwa onte ya bebi obokye moekosi me mona, etawe. Nzuka Yesu taikaka wo na Petelo bomo babona. Awoko nde ne, yokye: «Bo nazingyi obokye afe o mokyisi noko mokolo mowaa hwamoya nga, lowo me lokyekyi we?»

²⁴ Eli moekosi me mona, ooloimosi mapho me mamana. Amakoma o Buku bobo. Toebe na obokye mapho, maaloimosi yo mali phele.

Lowo la mbomela

²⁵ Yesu akulaka kyela mapho masuu maikye. Bobamakomaka lowo lonolo na lonolo o Buku, naumunya obokye mokyisi mobimba nde te mokokakyi pho ya ibomba babuku faunvaka be koma.

Bitoma ba Batoma Maphoo ma etatele

Mokomi nwa mokanda mumu eli Luka. Eli nde na yo mokomi nwa Simo Elaa eya iyato.

Tata mokolo nwaa baa Yesu o ikolo, baekosi tebakulaka mowene. Kasi yo abaka nde onte ya bée pho Bolobo phabaka bobasungye: Ebe batoma (Petelo, Yoane...) na basungyi ba bée sambo (Etieni, Filipe...) na ebe Polo.

Maloba ma Yesu (1.8) mateya ndemgye ekyebengame maphoo:

- Bitoma 1.1-26: Yesu aphe batoma mitindo, ambi na bateya Bolobo Bosantu. Baosi moolongo wa Yudasi
- Bitoma 2.1-8.3: Baekosi banyangosi Simo Elaa o Yelusaleme
- Bitoma 8.4-12.25: Baekosi banyangosi Simo Elaa o mokyisi mobimba nwa Bayuda na o Samaliya
- Etee 13.1-28.31: Etoma ya Polo o nkyisi ili o mokukulu nwa maa manene ma Meditelane nono o Loma
- Bitoma 13.1-14.28: Imbanga sa ntubo sa toma Polo
- Bitoma 15.1-35: Bakonzi ba Ingomba baanga o Yelusaleme

Yesu aikyesi batoma mbunu ya Bolobo Bosantu

¹ Nwebi na nga, Teofili, o buku pha nga pha ntubo, naeyimolaka maphoo maso makyelaka Yesu na maateyaka yo, ² nono mokolo mowa nwa phe yo batoma baoloko yo mibeko na nzela ya Bolobo Bosantu, nono wabaa yo o ikolo. ³ Sima ya iwa se, onte ya nkolo mako mane, amiweninyaka na bée pho ya ibateya obokye ali na bomoo. Akulaka bakyelela bilekyesako biikye, abaimolaka na maphoo ma bokonzi pha Nwaphongo.

⁴ Mokolo monomo babaka baze yo na be, amba ya woo na bée yokye: «Bee sa mana o Yelusaleme, oziyaka mbunu eya eyikyelaka Tata. Mbunu me, eya eimolaka nga. ⁵ Yoane abatisaka bato na maa, kasi bée, sima ya bana nkolo, wamobatisama na Bolobo.»

Yesu abaa o ikolo

⁶ Bobele, waba bée baanga, batoma baesi ya motuna bekye: «Nkolo, imbele me sango sisi, sasmobuyisa we Isalayele bokonzi phe?» ⁷ Yesu amba wo na bée yokye: «Tosengyesi iyeba bileko na imbele sa bongya Tata na bokonzi phe mampenza. ⁸ Kasi bée, wamozwa mwiya nwaka Bolobo nwa moeutela, emba wamoba manzoka ma nga o Yelusaleme, o Yuda mobimba na Samaliya, tee nono o mbomela ya mokyisi.» ⁹ Sima ya bowokye babona, Yesu aesi ya baa o ikolo o miyo ma be. Bobele, ipata sonoso siesi ya moziba, bée sa kula mowene. ¹⁰ Waba bée baikasi ilamamala bakyeke bo okokye yo, ikyeka bofo, bampele babale balati bitobu bitane baesi ya batokolele. ¹¹ Baesi ya wo na be, bekye: «Bato ba Galileya, bée oikasi otemi wawana kokyeke o ikolo pho ya'ye? Yesu me, obaa o ikolo o miyo ma bée, amokula ya nde bomoo bo omowenekyi bée ibaa o ikolo.»

Moolongo wa Yudasi

¹² Bobele, batoma baesi ya mana o ngomba ya nzete ya Olive, babuto o Yelusaleme. Itakye sa ngomba me na Yelusaleme sabaka kilometele yonyo. ¹³ Waakoma bée o Yelusaleme, bakyeke baa o etee ya ingambi eya ikolo, eyamelekye bée izala. Yabaka Petelo, Yoane, Zake, Andele, Filipe, Toma, Batelemi, Matiye, Zake nwana wa Alafa, Simo moambelesi wa mokyisi nwe na Yuda nwana wa Zake. ¹⁴ Bée baso, ndondo yonyo, bamiambyaka o ibondole nkolo iso, na ndambo ya

baḃasi: Maliya, nyango wa Yesu, na ḃasii ḃa Yesu.

¹⁵ Mi nkolo me, ḃaekosi ḃaanganaka elele yonoyo na ḃato phenephe munkama mbuka mako maḃale. Petelo aesi yakye teme onte ya ḃe, amba wo yokye: ¹⁶ «ḃebi, elaa obokye mapho maimolaka Bolobo o makomi makokyisame. Aimolaka mapho me na munoko ḃwa Davidi pho ya Yudasi owa butwaka ikamba ḃato ḃakyekeye akya Yesu. ¹⁷ Pho ḃbaka monomo na ḃanga, azwaka se iyalo sa etoma na ḃanga. ¹⁸ Moto me aombaka mokondo na ḃaphalanga ḃaamuumaka na ḃee pho ya ḃobe phakyelaka yo. Atokobo na moto, ibu se siwaye, nkundu ye iso inyango. ¹⁹ Bato ḃaso ḃa Yelusaleme ḃaokaka simo me, ḃaphekye mokondo me nkombo na munoko ḃwa ḃee obokye: “Akeledama.” Kyelukye iwo obokye: “Mokondo ḃwa malongo.” ²⁰ Na o buku pha Meembo ḃakoma obokye: “Ingambi se sialangane, na moto monomo sa sizala.” Bakula na koma obokye: “Moto mosuu akpe etoma ye.”

²¹ Yango mena onte ya ḃampele ḃaso ḃaanganaka na ḃanga imbele siso ḃabaka Nkolo Yesu kanyolo katoko na ḃanga, ²² tata na ḃatisimo ya Yoane nono o mokolo ḃwaamumanya ḃee onte ya ḃanga: Esengyesi obokye monomo onte ya ḃee abutwe ne nzoka ya ikundwa se elele yonoyo na ḃanga.»

²³ Bobele, ḃaesi ya tokolo ḃampele ḃabale: Zozefu okobangye Balasaba, ḃamobokyaka nkombo esuu ya Yusutu, na Matiasi. ²⁴ Emba ḃamba ya ḃondere bobo: «Iwe, Nkolo, okoebe mandondo ma ḃato ḃaso, oloteya moto oosi we onte ya ḃato ḃabale ḃaba, ²⁵ pho aolongo o etoma, o elele ya ḃotoma ele Yudasi pho ya ikye o elele ye mampenza.» ²⁶ Bobele, ḃamba ya maa mbese, mbese ya mba longya Matiasi, emba ḃamba mobakya o

motango ḃwa ḃatoma iko mbuka monomo.

2

Iya sa Bolobo

¹ Wakoma nkolo mako matano, ḃaekosi ḃaanganaka ḃaso elele yonoyo. ² Mbala yonoyo, toko yonoyo euti o ikolo ndokolo lokyito la ewele ekusi elambisinye ingambi siso saazalaka ḃe, ³ bobele, ḃaesi ya wene ndee ya nwinya ikabaa, itemi o ikolo sa monomo na monomo na ḃe. ⁴ Emba ḃee ḃaso ḃatondaka na Bolobo. Emba ḃamba butwa iwo na noko suu bo waba phekye Bolobo maloba ma iwo.

⁵ Bayuda ḃabaka o Yelusaleme, ḃampele ḃaatosa Nwaphongo, na mabota maso maali o mokyisi. ⁶ Waokana toko mena, ḃato ḃaikye ḃaesi ya kye angana wamo. Bakamwaka na boikye pho ḃaba ḃabaokye moto na moto na munoko nwe ḃwa lombo. ⁷ Bawenekye inganga, ḃakamwaka, ḃamba wo ḃekye: «Taakyeka, yango ḃato ḃaso ḃawo ḃaba teli ḃato ḃa Galileya? ⁸ Ka ndengye'ye monomo na monomo onte ya ḃanga kabaokye na munoko nwe ḃwa lombo? ⁹ Onte ya ḃanga, ḃana ḃauta o nkyisi ya Parte, Medes na Elamite, ḃato ḃa Mezopotami, ḃa Yuda na ḃa Kapadose, ḃa Pontis na ḃa nkyisi ya Azi, ¹⁰ ḃato ḃa Friji na ḃa Pamfili, ḃa Ezipito na ḃa mokyisi ḃwa Libi phenephe na sirene na ḃato ḃauta o Loma, ¹¹ ḃaso, ebe Bayuda na ḃato ḃa Loma ḃamibuya Bayuda, ḃato ḃa Kelete na ḃa Arabi, tobaokye ḃanga ḃaso, ḃaimole bitoma binene ḃa Nwaphongo na noko ya ḃanga ya lombo!» ¹² ḃee ḃaso ḃawenekye inganga bibi ḃamakamakye ḃambe wono ḃekye: «Eye kyelukye iwo bo?» ¹³ Kasi ḃaayoko ḃabaekyeyekye ḃekye: «Balangyi maleku!»

Iteya sa Petelo

¹⁴ Bobele, Petelo aesi ya teme yo na ḃebi ne ḃatoma iko mbuka monomo, amba ya tomba ḃwesi,

amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Bɛɛ bato ba Yuda na bɛɛ bato baso baazale o Yelusaleme, sosolo na bolaa lowo loolekane emba ola itoo ookye maloba ma nga.

¹⁵ Bato baba tebaikyi langa maleku bookoumunya be, pho totaa ba naino nde o ngonga eya iyato eya moo; ¹⁶ kasi eye kyekokyisame yaawoko moimosi Yowele:

¹⁷ «Nwaphongo yokye: Kyeka maphoo maamoya o nkolo ya suka:

Namunyangolela bato baso Bolobo pha nga,

bana ba bɛɛ ba bampele na ba babasi bamoba baimosi,

banzenga ba bɛɛ bamowene na ndoto,

bananga ba bɛɛ bamoloto mandoto;

¹⁸ ee, mi bato ba nga ba etoma,

na ba bampele na babasi,

mi nkolo me,

namunyangola Bolobo pha nga,

emba bamoba baimosi.

¹⁹ Namokyela bilekyesako o ikolo na o se;

na malongo, na njwenya na ipata saa zunguu.

²⁰ Moo njwamobutwa enzombi;

bokombe phamobutwa malongo.

O boo pha obokye mokolo nwa Nkolo moyee, mokolo munene na nwa nkyemo.

²¹ Emba moto munsu owamobanga nkombo ya Nkolo, amobika.»

²² «Bato ba Isalaye, okyemela maphoo mama: Yesu, moto wa Nazalate, moto owa eweninyaka Nwaphongo bokonzi phe na bilekyesako ndengye na ndengye onte ya bɛɛ, bo koloebe bɛɛ mampenza. ²³ Moto me, bo wameka Nwaphongo o njwango nwe na boebakye phe, bɛɛ wamoambya o maboko ma bato babe obokye bamobakye o ekulusu. ²⁴ Kasi Nwaphongo amokundola, amumanya o bolosi pha iwa, pho iwaa tesabaka na mwiya nwa imoakya bobele. ²⁵ Na Davidi awoko pho ye, yokye:

«Imbele siso nawenekye Nkolo atemi o boo pha nga,

pho ali o bolo pha nga pho nga sanyingana.

²⁶ Yango mena, ndondo ya nga eli na nkyisa,

na lolee la nga lokumbe na nkyisa boikye;

na nzoto ya nga ili na molemo,

²⁷ pho otoikye molimo njwa nga o mokyisi njwa bawe,

otoole na nga moto wa we, obokye nzoto ya nga ipholo o mooto.

²⁸ Onteye manzela ma bomoo,

iba sa we na nga elele yonyo simpe nkyisa.»

²⁹ «Bebi na nga, naewole saasa pho ya nkoko Davidi obokye awa, bamokunda. Na mooto nwe moli nono lolo onte ya banga. ³⁰ Kasi yo, abaka moimosi, aabaka na obokye Nwaphongo amolakyelaka obokye amozasa monomo na bankoko bauta o ibu se o eziye ya bokonzi;

³¹ awenekye phanza ikundwa sa Klisto, emba pho ye awoko yokye: Tbaikaka mole o mokyisi njwa bawe na nzoto ye teyaikaka pholo o mooto. ³² Yesu me, Nwaphongo amokundola, banga baso toli manzoka. ³³ Waabaa yo o eboko ya boloo ya Nwaphongo, amba zwa na Ango Bolobo pha molakyelaka yo;

emba yo amba bonyangola, boko wene bɛɛ na bookokye bɛɛ bobo. ³⁴ Davidi, otowaika baa o ikolo, ana wo yokye:

«Nkolo Nwaphongo awo na Nkolo ya nga yokye: Yaka ya zale o boloo pha nga, ³⁵ tee nono wamobuya nga banguna ba we ekyitele ya makolo ma we.»

³⁶ Bato baso ba Isalaye baebe na bolaa obokye: Nwaphongo amokyela Nkolo na Klisto, nde ona Yesu owabakaka bɛɛ oekulusu!»

Baanosi ba ebandle

³⁷ Waaoka bɛɛ maphoo mamana, mandondo ma bɛɛ temabaka bose. Baesi ya wo na Petelo na batoma bayoko bekye: Bebi na banga,

tokyele bo? ³⁸ Petelo amba babuyisa yokye: «Bongola ntema ya bée: Mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ na bée abatisame na nkombo ya Yesu Klisto phɔ alimbisame na masumu me, emba wamozwa ikabo sa Bolobo pha Nwaphongo. ³⁹ Phɔ mbunu me eli phɔ ya bée, na bana ba bée na ná bato baali itakye, basɔ baamobanga Nkolo wa banga Nwaphongo.» ⁴⁰ Na maloba masuu, Petelo abaimolaka na maphɔ masuu na ibalenza yokye: «Omibikya, onte ya yoo eyatɔnɔ eye!» ⁴¹ Bato baanolaka iloba se bazwaka batisimo. Mokolo me, bato baabakyisamaka o motango nwa baanosi, bakomaka phenephe na nkoto iyato.

Ingomba sa ebandele

⁴² Bée basɔ balendelaka ibenga mateya ma batoma na iba elele yɔnɔyɔ ndokolo bato ba ibota, na itenana ipa na ná mabodesi. ⁴³ Bée basɔ bawenekye bɔbɔ phɔ batoma bakyelaka bilekyesako ndengye na ndengye. ⁴⁴ Bato basɔ baabutwaka baanosi babutwaka moto mɔnɔmɔ emba baangiyaka mbolo ya bée iso elele yɔnɔyɔ. ⁴⁵ Baungyaka manzabi ma bée na mbolo ya be, phɔ ya ikaba bana baphalanga onte ya bée basɔ, kokokana na bosenga pha moto na moto. ⁴⁶ Mokolo na mokolo, balendendalaka ikye o Ingambi siinene sa losambo, bakyesekeye mapa o mangambi ma be, bakabaka ntoma na nkyisa na ná ndondo yɔnɔyɔ. ⁴⁷ Bakumbelaka Nwaphongo emba bato basɔ babaka babayambe na folaa. Emba Nkolo akyinzaka mokolo na mokolo o ingomba bato baabikaka o ingomba.

3

Etuku yɔnɔyɔ ebikyi

¹ Petelo na Yoane bakyekye ikye bɔndele o Ingambi siinene sa losambo, yabaka wa ngonga eya iyato eya nkɔkɔlɔ. ² Bamba

yaa na lele mɔnɔmɔ owa baka etuku tata ifotama se. Nkolo iso babaka bamozasa o munoko nwa Ingambi siinene sa losambo sibangye bée Mozibo Molaa phɔ aongakye baphalanga oka bato basɔ baayanyɔlɔ omɔ. ³ Lele me, wawene yo Petelo na Yoane balukye inyɔlɔ o Ingambi siinene sa losambo, aesi ya baonga baphalanga. ⁴ Emba Petelo na Yoane bamba molembetela, Petelo amba ya wɔ ne yokye: «Olokyekye» ⁵ Lele me amba bakyeka, phɔ aumunyaka izwa na bée nwana ekpele. ⁶ Bobele Petelo aesi ya wɔ ne yokye: «Wolo ná baphalanga, sili na yango; kasi eli na nga, naephe yango: Na nkombo ya Yesu Klisto moto wa Nazarete, tambula!» ⁷ Emba amba ya mophila mi eboko eya boloo, amoinosi. Mina wamɔ, makolo na makyee matuto. ⁸ Moto me aesi ya ngbika, atemi, abuto itambula. Amba ya nyɔlɔ na bée o Ingambi siinene sa losambo, abuto ikyemitambula, kakyemingbika bibi kakumbele Nwaphongo. ⁹ Bato basɔ baamba mowene katambule kakyemikumbela Nwaphongo. ¹⁰ Bamoebaka obokye eli yo moto owabaka kazale phɔ ya iongaka o Mozibo Molaa nwa Ingambi siinene sa losambo. Emba bato bailaka, bakamwaka na lowɔ lamoyelelaka.

Petelo kateya o Ingambi siinene sa losambo

¹¹ Waaba moto me saika Petelo na Yoane itakye, bato basɔ bayakaka angana wali bée na ikamwa o mokpengba nwa Salomo. ¹² Waawene Petelo babona, aesi ya wɔ na bato me, yokye: «Bampele ba Isalayele, phɔ ya'ye kokamwe na lowɔ lolo? Phɔ ya'ye kololembetele, ndokolo naa banga totambuse moto oyo na mwiya banga naa na ngongo ya banga?» ¹³ Nwaphongo wa Abalayama, wa Izaka na Yakobo, Nwaphongo wa baango ba banga, aphe mosali nwe Yesu ngambo, yo owa ungyaka bée na owa lekye

bèè o boo pha Pilata owa kpaka meko obokye kamokandole. ¹⁴ Kasi bèè walekye moto o mosantu na owa bosembo, wamba onga obokye baekandolele mobomi nwa bato. ¹⁵ Mokonzi nwa bomoo owa boma bèè. Nwaphongo amokundola o bawe, banga toli manzoka ma lowoo me. ¹⁶ Pho ya ianola nkombo ya Yesu, nkombo me esi ya kuya moto okowene bèè na okoebe bèè oyo; emba ianola siute na Yesu simophe nzoto bokusi o miyo ma bèè baso.»

¹⁷ «Yango mena, bebi, naebe obokye wakyelaka babona pho ya boebakye phe, nde ya bakonzi ba bèè. ¹⁸ Nwaphongo akokye nde bomoo maphoo mawoko yo phanza na nzela ya baimosi baso obokye Klisto amunyokomo. ¹⁹ Bongola motema ombe butwela Nwaphongo, pho masumu ma bèè ma malimbisame: ²⁰ Emba imbele sa iema saamoephene Nkolo samoya, waamotoma yo Klisto owa emekyela yo, yo Yesu. ²¹ Iyo asengyesi iikala o ikolo nono imbele sa mokokysisama maphoo maso maawoko Nwaphongo namunoko nwa baimosi basantu bakalakala. ²² Mose phanza awoko yokye: “Nkolo Nwaphongo wa bèè, amoetomela moimosi monomo onte ya bèè boli nga; waamooka o maphoo maso ma moewole yo.

²³ Emba moto munso owamoba saoka moimosi mona, etakule ba onte ya bato, baamoboma.»

²⁴ Emba baimosi baso tata na Samwele na baso baya o sima ye, monomo na monomo awoko pho ya iimola nkolo me ili banga iye. ²⁵ Eli bèè bana ba baimosi na baa sangola eya kyelaka Nwaphongo na baango ba bèè, waawoko yo na Abalayama obokye: “Pho ya bankoko ba we, mabota maso ma mokyisi mamopambolama.” ²⁶ Eli phanza pho ya bèè, Nwaphongo atokolo

Mosali nwe, amba motoma iepambola pho ya iemanya moto na moto o maphoo me maabe.»

4

Petelo na Yoane bakye amba o ikyita sinene

¹ Waaba Petelo na Yoane bata ba iwono na bato, banganga ba Nwaphongo na mokonzi nwa babanze ba Ingambi siinene sa losambo na ba-Sadukayi baesi wali be. ² Babaka na yo iikye ya ibawene bateya na iimola ikundwa sa bawe bo wakundwa Yesu. ³ Baesi ya baakya, bakye banyosa o boloko nono yana pho ya butwaka nkokolo. ⁴ Bato baikye baokaka Iloba, baanolaka motango nwa bee nwa komaka phenephe na koto itano.

⁵ Waakoma yana, bakonzi, bankumu na bateye ba Mibeko baanganaka oli bee o Yelusaleme.

⁶ Yabaka Ana, nganga ya Nwaphongo o munene, Kaifa, Yoane, Alegizandele na bato baso baa ibota sa nganga o munene.

⁷ Baesi ya teye Petelo na Yoane onte ya be, babuto ibatuna bekye: «Na mwiya iye na na nkombo iye, bèè wakyela lowo lalona?»

⁸ Emba Petelo atondi na Bolobo pha Nwaphongo, amba wo na bee yokye: «Bakonzi ba bato na bankumu, ⁹ bo banga lolo balosambisa pho tokyesi moto wa bolosi lowo lolaa, obokye toimole na ndengye moto mona azwe bolaa, ¹⁰ oebe na bolaa bèè baso na bato ba Isalayele obokye, eli na nkombo ya Yesu Klisto, moto wa Nazaleta, owa bakaka bèè o ekulusu, Nwaphongo amokundola onte ya bawe, emba eli nde o nzela ye, moto ootemi o boo pha bèè oyo abikiyi. ¹¹ Yo ali

“ibanga sa tiyolaka bee batongyi ba mangambi,

siibuto ibanga siiphisi ingambi sisoo.”

¹² Lobiko loli nde na nzela ye, kasi na mosuu phe, pho nkombo esu teeli

o munse mumu eya phe bée bato eekokyi ilophe lobiko.»

¹³ Waaba bée bawene ianola sa Petelo na Yoane, na waebaka bée obokye bali bato bate baika ekola na bato pha, bakamwaka, emba bamba eba obokye bato me babaka elele yonoyo na Yesu. ¹⁴ Kasi waaba bée bawene moto obikyi, atemi phenephe na be, tebakulaka zwa na lowo la ibuya. ¹⁵ Bobele, baesi ya ambya mobeko nwa ibatoko o elele ekyeangane bée iw mapho, bamba butwa iwono onte ya be, ¹⁶ bekye: «Tomokyela bo na bato baba? Pho waeba saa na bato baso baazasi o Yelusaleme obokye nde eyakolo elekyesako ekyelami na maboko ma be. Tolokokyi ieyangana. ¹⁷ Kasi pho ya obokye simo me sanyangwa oka bato baso, tobakatele, bée sakula wo na nkombo me ebe naa na moto nza.»

¹⁸ Bobele, baesi ya babanga, babakatesi na bokusi obokye bée sakula wo ebe iteya na nkombo ya Yesu. ¹⁹ Kasi Petelo na Yoane baesi ya babuyisa bekye: «Bee mampenza otene bolombe bo eli phele obokye: Banga toeyokye ndee tookye nde Nwaphongo. ²⁰ Pho ya banga tolokokyi ile iteya mapho maawenekye banga na miyo ma banga na maaokaka banga na matoo ma banga.» ²¹ Bamba kula bakatela, emba bamba bale pho tebaikaka zwa malondo ma ibakanga. Pho bato baso bakumbelaka Nwaphongo pho ya lowo lalekanaka. ²² Moto owa bikaka na mwiya nwa Nwaphongo abaka na mambula koleka mako mane.

Baanosi babondele

²³ Wabakandola be, Petelo na Yoane bamba yakye oka bebi na bée bamba baumola mapho maso mawoko banganga banene ba Nwaphongo na bankumu. ²⁴ Waoka bée mapho mamana, baanosi bamba yaangana bée baso ndondo yonoyo, babondele Nwaphongo,

bekye: «Nkolo, iwe moto owakyele ikolo, munse, maa na iso ili omo.

²⁵ Na mwiya nwa Bolobo, wawoko na nzela ya nkoko wa banga Dawidi, moto wa we okoekyelele bobo:

“Pho ya'ye nkyisi iso itombi na bato baawangye makolo ma pha?”

²⁶ Bakonzi ba munse munso batombi, inwana ebasi.

Na baangyesi baanga obokye baangyenele Nwaphongo na Masiya we.”

²⁷ Eli nde phele obokye Elode na Ponti Pilata baanga o mokyisi mumu na bato baatebali Bayuda na bosoo Yisalaele, baangyenele okoekyelele, yo Yesu Mosantu, owale we iba Masiya. ²⁸ Na bomo, bakokye mapho maso, maakanaka we phanza na bokusi pha we na na maumunya ma we. ²⁹ Ujwanjwa eye, Nkolo, okyeye bookokane be. Ophe bato ba we baekyelele nguya obokye bamilenza phele iimola mapho ma we. ³⁰ Elola eboko ya we obokye bato baamalosi babikye, bilekyesako na bilembetele bikyelame na nkombo ya Mosantu wa we, okoekyelele, yo Yesu.»

³¹ Waunva ibondele, elele eyaanganaka bée yabutwaka inyingana. Emba baso batondaka na Bolobo Bosantu, babuto imilenza ikye miimola mapho ma Nwaphongo.

Baanosi bakabenele mbolo

³² Baanosi baso babaka na ndondo yonoyo na na mokali monomo. Monomo na bée tawoko obokye mbolo ye ili ye ya mpenza. Kasi mbolo iso onte ya bée yabaka ya bée baso. ³³ Batoma baimolaka na nguya boikye obokye Nkolo Yesu akundwa ya phelephela. Nwaphongo abapambolaka na boikye. ³⁴ Onte ya baso molaa tabaka. Yango mena, bato baso baabaka na manzabi, ebe mangambi, baiyungyaka. Bakpe baphalanga baazwaka be, ³⁵ bakye baphe batoma. Emba bakabaka onte ya bée kokokana na bosenga pha moto na moto.

³⁶ Moto mɔnɔmɔ, na nkombo Zezefu, wa ifota sa Lewi, amobotaka o esanga ya Shipre, batoma bamobokyaka nkombo ya Balaba kyeyimole obokye «moto ookolenza bebi». ³⁷ Aungyaka inzabi se, akpee baphalanga baazwaka yo, akye baphe batoma.

5

Ananiya na Safila bakose Bolobo Bosantu

¹ Kasi lele mɔnɔmɔ na nkombo Ananiya, na nwanwasi we na nkombo Safila, bamba ya ungya inzabi sa be. ² Ananiya abombaka baphalanga baayoko mi baphalanga baazwaka yo, baaikalaka, aesi ya kye baphe batoma. Nwanwasi we aebaka lowo me. ³ Bobele, Petelo aesi ya wo ne, yokye: «Ananiya, pho ya'ye Molemba aangangasi o ndondo ya we obokye okosa Bolobo Bosantu? Obombi baphalanga bayoko mi baazwaki we, waungye we inzabi. ⁴ Obaki we sataa ungya inzabi me, sango sibaki sa we. Emba sima osiungye we, baphalanga baaki ba we, teli bomo? Ndengye'ye okani o ndondo ya we obokye okyele babona? Iwe tokatesi bato kasi okatesi Nwaphongo.» ⁵ Waoka Ananiya mapho mamana, akaa o se, awe. Emba bato baso baokaka simo me, bailaka na boikye. ⁶ Banzenga baesi ya kye zinga ndemba ye na bitobu, baenyanye, bakye ekunda.

⁷ Yalekanaka phenephe ngonga iyato, nwanwasi ne, aesi ya nyolo, sa eba lowo lotokolokyi. ⁸ Petelo aesi ya motuna, yokye: «Inzimole, baphalanga baaungye na bee inzabi, bee baso babana?» Nwanwasi, yokye: «Be baso babana.» ⁹ Boole, Petelo aesi ya wo ne, yokye: «Yabo'ye, we na molo nya we okosi obokye omekye Bolobo pha Nkolo? Kyeka, bato baauti ikye kunda molo nya we, batokosi o munoko nwa ingambi. Na we, bamoya ekpa nde bomo.» ¹⁰ Mina wamo, nwanwasi

me akaa o makolo ma toma Petelo, awee. Banzenga me waanyolo be, bakye mozwa, ambo wa. Bamba ya mokpa, bakye mokunda phenephe na molo nye. ¹¹ Bato baso ba Ingomba na bato baso baaokaka lowo me, bamba ya ila na boikye.

Batoma bakyele bilekyesako biikye

¹² Batoma bakyelaka bilekyesako na bilembetele biikye onte ya bato. Baanosi baanganaka baso elele yonyo o mokpengba nwa Salomo o Tempelo. ¹³ Moto mosuu nono mɔnɔmɔ taikaka meka ikye angana na be, kasi bato babaka babamengyele na boikye. ¹⁴ Bampele na babasi baikye baanolaka Nkolo, bamikyinzaka o eboko ya baanosi. ¹⁵ Bato babutwaka ikye nyanya baokaa, bakye baika o nzela, babalangye mi ndengba na mi matoko obokye imbele samolekana Petelo, elalaa ye ekaalele nono baokaa bayoko. ¹⁶ Eboko ya bato bautaka o nkyisi yaa phanephe na Yelusaleme, bakyeke na baoka na na bato banyokomo na malobo mabe. Emba bato baso babikaka.

Banyokolo batoma

¹⁷ Nkolo wa Banganga na bato baso baaka ne, bato ba ingomba sa Basadukai baokyelaka batoma zuwa siikye. ¹⁸ Baesi ya kye akya batoma, bakye banyosa o boloko. ¹⁹ Kasi imbela sa mokolo, nwanze nwa Nkolo akye zibola bikomba ba boloko atokosi batoma, yokye: ²⁰ «Kyende okye nyolo o Tempelo, oimole bato mapho maso maa bomo bonyakune.» ²¹ Waoka bee baabona, wa mumbengu bakye nyolo o Tempelo, babuto iteya.

Nkolo wa Banganga, na bato baabaka ne, baesi ya koma. Babangyi bakumu baso ba Yisalaye, baso baesi ya angana. Baesi ya toma bato ikye kpa batoma o boloko. ²² Waakoma bakyingyesi o boloko, ikye azwa omo phe.

Baesi ya butwa ikye imola bato baabatoma. ²³ Bekye: «Tokye zwa boloko baezibi nde na bolaa, na bakyengyesi batemi obo pha mozibo nwa boloko. Kasi wazibosi banga, toloikiy zwz nono moto monomo o motema.» ²⁴ Waoka Nkolo wa bakyengyesi ba Tempelo na bakolo ba Banganga maphoo mamana, bakamwaka na ndengye eyalemoko batoma, bamitunaka bo wamoba lowoo me.

²⁵ Moto monomo aesi ya kye baimola, yokye: «Kyeka bampele banyosakiy bee o boloko, bali o Tempelo, bateya bato.» ²⁶ Bobele, Nkolo wa bakyengyesi aesi ya kye na bato be, bakye kpa batoma. Kasi bakyeke na moo na moo, pho bailaka obokye bato sa bamaa mabanga. ²⁷ Baesi ya kye na be, bakye bateye obo pha bato baanganaka. Nkolo ya Banganga abuto ibatuna, ²⁸ yokye: «Toekatelaka na bokusi obokye sa kula teya na nkombo ya moto mona. Kyeka onyangosi maphoo maateya bee o mokyisi munso nwa Yelusaleme. Kolukye na ibuya obokye banga bato baamoboma.» ²⁹ Petelo, na bebi ne batoma, baesi ya babuyisa yokye: «Ioka Nwaphongo, na ioka bato, banga tookye konza Nwaphongo. ³⁰ Nwaphongo wa bankoko ba banga owakundola Yesu owabomaka bee o ekulusu. ³¹ Amobaya o mopha nwe nwa boloo, amobuya Nkolo na Mobikye pho ya bato ba Yisalaye baingole mandondo ma be, na obokye babalimbisa na bohe pha be. ³² Banga, na Bolobo Bosantu pha Nwaphongo boophe yo bato bawaa baamookye, toli manzoka ma maphoo maso mamana.»

³³ Waaoka bee maphoo mamana, baokaka yo, balukaka obokye babome batoma. ³⁴ Kasi Mofalisayi monomo abaka onte ya be, na nkombo Gamaliel, moteye nwa mibeko. Bato baso bamokumolaka, amba ya teme onte ya baso

baanganaka, abaongyi obokye bataa kuta tokolo batoma onze. ³⁵ Bobele, aesi ya wo na be, yokye: «Bato ba Yisalaye, okyebaka na lowoo laamokyela bee na bato baabana. ³⁶ Pho tewakyesi nkolo nzikye, Teudas atokoloko, yokye: Konza nde yo. Bato phenephe minkama mine babutwa isanga ne. Kasi yo, bamobomaka, emba bato baso baamobengaka, bamba ya nyangwa, tewakulaka wenene nono moto monomo. ³⁷ Sima ye, imbele saakyelamaka etango, yakulaka tokolo moto monomo wa Galileya na nkombo Yudasi, azwaka bato baikye baamobengaka. Kasi ne, bamobomaka. Emba bato baso bamobengaka, bamba ya nyangwa. ³⁸ Unwanwa eye, naambe ya ewole, ngakye: Bee sakula kyelela bato baabana etungu, o bale, bakyende. Bo ebe obokye maumunya ma bee na etoma ekyekyele be iuti na bato, yamunyangwa. ³⁹ Kasi bo kyeute na Nwaphongo, tokokyi ieto. Okyefe obokye bee sa nwana na Nwaphongo.» Bato baso baanganaka baesi ya anola maumunya ma Gamalile. ⁴⁰ Bamba ya banga batoma, babawandi phimbo, bakuli bakatela obokye bee sa kula teya na nkombo ya Yesu. Emba bamba ya bakandola. ⁴¹ Batoma baesi ya mana o elele eyaanganaka bee na nkyisa iso, pho Nwaphongo abaphe kaa mi minyoko miizwe bee pho ya nkombo ya Yesu. ⁴² Emba nkolo iso tebaikaka le iteya na iimola Simo Elaa ya Yesu Masiya onte ya Tempelo, ebe na o mangambi ma bato.

6

Baesi baingosi sambo

¹ Mi nkolo me mina, baekosi baloboko boikye, Bayuda ba munoko nwa Baela bawolekye Bayuda ba muna mokyisi, obokye: Nkolo iso, waakabe bee ntoma, mazengye ma banga maimale.

² Bobele, batoma iko mbuka babale me baesi ya anginya baekosi baso, bawo na be, bekye: «Teli bolaa obokye banga tolekuye imola Simo ya Nwaphongo pho ya ikabaka yaa izaa. ³ Yango mena olo onte ya be, bampele sambo baali na mofesi molaa, baatonda na Bolobo Bosantu na na boomakye. Emba tombe baphe etoma me mena. ⁴ Banga tomiamba nde ibondelakye na iimolaka Simo ya Nwaphongo.»

⁵ Bee baso baanolaka maphoo mana. Baesi ya olo bato baba: Setefano, moanosi nwa phele owa tonda na Bolobo Bosantu, Filipe, Polokole, Nikanola, Timona, Palamena na Nikola, moto wa Antioshe owamibuyaka Moyuda. ⁶ Baesi ya kye bateya batoma, babondesi na be, babatandesi maboko. ⁷ Simo ya Nwaphongo yanyangwaka mboka eso. Mokyisi nwa Yelusaleme nwabutwaka na baekosi baikye, na banganga baikye ba Nwaphongo baanolaka.

Baakye Setefano

⁸ Nwaphongo atonzaka Setefano na ngolu na na bokusi phe. Setefano me akyelaka bilembetele na bilekyesako binene onte ya bato. ⁹ Kasi, bato baayoko baikaka ziiko na Setefano: Yabaka bato baabondela o ingambi siinene sa losambo la Bayuda siibangye be: Baombo baikwa: Bayuda ba Sirene, ba Alegizandri, ba Silisi, na ba Azi. ¹⁰ Tebaikaka koka imunyete pho abaka kawo na bomakye phaamophekye Bolobo Bosantu. ¹¹ Bobele, bamba ya phe bato bayoko baphalanga obokye baimole, obokye: «Tomookyi, katole Mose, ebe na Nwaphongo!» ¹² Nde babona bamba ya losa bato na bankumu na bateye ba mibeko. Emba aesi ya moakya, bakye moika obo pha bato baanganaka. ¹³ Baesi ya kye na na bato baamokatele maphoo, obokye: Moto oyo tale itola Tempelo ya banga na mobeko

nwa Mose. ¹⁴ Tomookyi kawo, yokye: Yesu wa Nazarete amoto Tempelo, bamobuya na bonkoko phaloikyelaka Mose ndengye esuu.

¹⁵ Bato baso baanganaka, babuto ilembetela Setefano. Baweni boo phe bobuto ndokolo boo pha anzelu.

7

Etieni o boo pha Bayuda

¹ Nganga omunene amba ya motuna yokye: «Maphoo mamana mali phele?» ² Etieni amba ya mobuyisa yokye: «Ba tata na bebi na nga, okyemela. Nwaphongo owa nkyemo atokolelekuye ango wa banga Abalayama waabaka yo o Mezopotami, sa bokyekye zala o Halana, ³ amba ya wo ne yokye: «Mana o mokyisi nwa we, we na bonkpe pha we, okyende o mokyisi nwamoeteya nga.» ⁴ Bobele, Abalayama amba ya mana o mokyisi nwa Bakaladi pho ya ikye zala o Halana. Omo, sima ya iwa sa ango, Nwaphongo aesi ya mumanya o mokyisi nwa Halana. Amunyose o mokyisi moozasi bee lolo eye. ⁵ Nwaphongo taika mophe nono ekpele o mokyisi me, nono nwana elele wa iteya makolo. Kasi amolakyelaka obokye aamophe mokyisi me, na bo Abalayama tataaka ba na nwana. ⁶ Emba Nwaphongo amba wo bobo: «Bankoko bee bamozala o mokyisi mosuu, baababuya baombo, emba baabanyokolo mbula mikama mine. ⁷ Kasi mokyisi me nwaababuyaka baombo, naamosambisa, inga, kyewo Nwaphongo. Emba sima me, bamotokolo, emba bamunkeyelela o elele me.» ⁸ Amba ya kyela na bee sangola ya ibele. Yango mena waabota yo Izake, Abalayama amba ya mbele waakoya yo nkolo nwambi. Izake amba kyela nde bomo na Yakobo, emba Yakobo amba kyela nde bomo me na bana bee iko mbuka babale baabuwaka bankoko iko mbuka babale ba Isalayele.»

⁹ «Bankoko me baokyelaka Zozefu zuwa, bamba muungya pho bakye ne o Ezipito. Kasi Nwaphongo abaka ne, ¹⁰ Amba motokolo onte ya minyoko miso mamina, amba na mophe bolaa na zebi o boo pha Falu, mokonzi nwa Ezipito, owa mobuyaka moangyesi nwa Ezipito na ingambi se sisu. ¹¹ Nzuka zilo siesi yakyinda Ezipito mobimba na Kanana. Minyoko mabaka miike, emba baango ba banga tebakulaka baa na ntoma ya iza. ¹² Waaoka bee obokye ntoma yabaka o Ezipito, Yakobo amba ya toma baango ba banga mbala eya ntubo omu. ¹³ Mbala eya ibale, Zozefu aesi ya eba banaa nyango, emba Falu amba ya eba mbale eyauta yo. ¹⁴ Bobele, Zozefu amba ya toma obokye bakye kpa ango Yakobo na banaa nyango, bee basu babaka bato mako sambo na batano. ¹⁵ Bobele Yakobo amba yakye o Ezipito, amba waa omu yo na baango ba banga. ¹⁶ Bakyekye na bibembe ba bee o Sikeme, baamba kye bakunda omu, o elele eli motu nwa ombaka Abalayama na baphalanga oka bana ba Hamar, ango wa Sikeme.»

¹⁷ «Waaba obokye mbunu eyaikyelaka Nwaphongo Abalayama, ebutoo phenephe na ikokysisama, bankoko ba banga baamba botama, butwaka baikye o Ezipito. ¹⁸ Nonu waakpa moto mosuu bokonzi o Ezipito, otoikaka eba Zozefu. ¹⁹ Na malondo, mokonzi me anyolelekye bonkpe pha banga: Phowa ya inyokolo baango ba banga yakyekye tee nonu o ibatoma na bokusi obokye bavakye bana baabote bee baa sika pho bawe. ²⁰ Imbele me sabotamaka Mose. Abaka molaa o miyo ma Nwaphongo. Makombe maato, babaka bamokolo o ingambi sa ango ²¹ emba, wakye movaka be, nwana wa Falu wa nwanwasi amba moongo, amba mokolo ndokolo nwana we solongo. ²² Mose aekolaka zebi sisu sa bato ba

Ezipito, emba abaka na mwiya o maphoo ma wo yo na o bitoma be. ²³ Waakokya yo mbula mako mane, maumunya maamba moyelela obokye akyende oka banaa nyango, bana ba Isalayele. ²⁴ Waakye wene yo monomu na bee bamunyokolo, amba moambelega, emba pho ya ibuya bo nyokosi bee nwebi mona, amba boma moto owa Ezipito. ²⁵ Abaka kaumunya obokye banaa nyango bamososolo obokye Nwaphongo aababikya na nzela ye Mose, kasi bee tebaikaka sosolo bomu. ²⁶ Bo yana, bamoweni kakande bato babale banwane ebasi ekusi, pho ya imeka ibabongya, amba wo na bee yokye: “Bebi, bee oli inyango, pho ya’ye konwane?” ²⁷ Kasi owabaka kawande nwebi amba uka Mose, amba wo ne yokye: “Oekyesi mokonzi na munanga nwa banga nza? ²⁸ Kolukye imboma bo wabomaka we moto wa Ezipito yana?” ²⁹ Waoka Mose maphoo mamana, amba ya lotta, amba kye mibomba o mokyisi nwa Madiani. Amba kye bota omu bana ba bampele babale.»

³⁰ «Sima ya mbula mako mane, anzele amba motokolele o bokye pha ngomba ya Sinayi, onte ya ingyengu sa nwenya. ³¹ Mose akamwaka na lowoo lawenekye yo. Waluka yo isusana pho ya ikyeka, nwesi nwa Nkolo nwanba okana: ³² “Nali Nwaphongo wa baongo, Nwaphongo wa Abalayama, wa Izake na wa Yakobo”. Na itekyenete, Mose takulaka nyanga na ikyeka. ³³ Bobele, Nkolo amba wo ne yokye: “Manya basapato ba we o makolo, pho elele etemi we eli manyete masantu. ³⁴ Phete, naweni pasi ya bato ba nga o Ezipito, naokyi na nkyime ya be. Nauti o se pho ya ibaikola. Emba unwanwa eye, kyende, nazingye ietoma o Ezipito.”»

³⁵ «Nde ona yo Mose, owa lekye be, obokye: “Oekyesi mokonzi na munanga nza?” Eli nde yo

owatomaka Nwaphongo ndokolo mokonzi na mokandosi, na nzela ya anzelu owa motokolelekye o ingyengu sa nweya siilole. ³⁶ Eli yo owabatokoloko o Ezipito na ikyela maphoo ma ikamwa na mayaa o mokyisi nwa Ezipito, o ebale enene eya mangola na o bokye tee mambula mako mane. ³⁷ Ekuli ba nde yo Mose, owawoko na Baisalayele obokye: “Nwaphongo amotokolo onte ya banaa nyango na bēe moimosi mōnōmō booli nga.” ³⁸ Eli yo moto owaa owatemekye onte ya baango ba banga na anzelu owawoko ne o bokye, o ikolo sa ngomba ya Sinai. Eli yo moto owazwaka maloba ma bomoo pho ya ilophe mango. ³⁹ Kasi baango ba banga tebaikaka zinga obokye bamookye. Bamotekye, na maulunya, bakulaka butwa o Ezipito. ⁴⁰ Bamba wo na ná Alona bekye: “Olokyelele banwaphongo baamobaka matambule oboo phanga. Pho ona Mose owalotokoloko o mokyisi nwa Ezipito, toloebe maphoo maamoyeleli.” ⁴¹ Mi nkolo me, bamba ya ema ekyeko ya nwana wa ngombe, bamba ya ebonzela bilambo, bamba yaanela na nkyisa ekpele eyakyelela bēe na maboko ma be. ⁴² Pho ya bomoo, Nwaphongo amba bambya o maboko ma batuluku ba ikolo, nde bo wakomama wango o buku pha baimosi obokye:

“Bato ba Isalayele, mbula mako mane, o bokye, wambomela manyama, wambonzela mambeka?”

⁴³ Wanyanya molaku nwa Nwaphongo Moloki na nyaseesi wa Nwaphongo wa bēe Lefana, bikyeko babina wabikyela pho ya ibikumola. Yango mena namokye evaka itakye koleka Babilone.”»

⁴⁴ «O bokye, baango ba banga babaka na molaku nwaabaka na mobeta nwa sangola: Mose amokye-laka nde bo waawoko Nwaphongo

ne. Amokyelaka kokokana na ndengye eya mowenekye yo. ⁴⁵ Waazwa baango ba banga molaku me, bamba munyosa bo wabakambaka Yosua o mokyisi nwaabololoko bēe mi nkyisi yawiinyaka Nwaphongo bato o boo pha be. Molaku nwa mobeta nwa sangola me nwaabaka omoo nōnō o imbele saaka Davidi. ⁴⁶ Davidi azwaka ngolu o miyo ma Nwaphongo, amba na onga ne obokye atongele Nwaphongo wa Yakobo na ingambi sa izala. ⁴⁷ Kasi yabaka nde Salomo owamotongyelaka ingambi. ⁴⁸ Kasi Owa ikolo taazale o mangambi maatongama na maboko ma bato. Nde bo wawo moimosi obokye:

⁴⁹ “Ikolo sili eziye ya nga ya bokonzi emba manyete mali ekyitele ya nga ya makolo.

Ingambi ye saamuntongyela bēe, kyewoo Nkolo, na elele ya nga ya iema yamoba ewa?”

⁵⁰ Teli maboko ma nga makyela bikpele biso babina?”»

⁵¹ «Bato ba nzoto nkusi, bate baika bēe bele o ndondo na o matoo, nkolo iso kosemole Bolobo Bosantu; oli nde ya baango ba bēe! ⁵² Moimosi nza ooto wanyokolo baango ba bēe? Baboma na baimolaka phanza iya sa Moto owa bosembo, nde yo ooungye bēe na oobomi bēe unwanwa eye. ⁵³ Bēe wazwaka mobeko nwaeyimolaka baanzelu, emba toika mokyelela!»

Iwa sa Etiēni

⁵⁴ Maphoo me mabaphekye kabu emba bamba butwa izaa mino na yoo pho ya Etiēni. ⁵⁵ Kasi yo, atondaka na Bolobo, kakyekye nde ikolo. Amba wene nkyemo ya Nwaphongo na Yesu atemi o boloo pha Nwaphongo. ⁵⁶ Yokye: «Kyeka, nawene ikolo siingo na Nwana wa moto atemi o boloo pha Nwaphongo.» ⁵⁷ Bamba ya lika nyangye na bokusi, baundi matoo.

Bobele, bée baso, bamba ya mi-vaka mi yo, ⁵⁸ baesi ya kye ne i mbale ya mokyisi, babuto imumaa mabanga obokye awe. Manzoka baikaka bitobu ba bée oka ma munzenga monomo nkombo ye Saolo. ⁵⁹ Nzuka waaba bée bamuma mabanga pho ya imoboma, Etieni amba ya bondele bobo: «Nkolo Yesu, yamba molimo nwa nga!» ⁶⁰ Bobele, amba ya kusama na mabongo, amba lika nwangye na bokusi yokye: «Nkolo, sakyeka isumu sa bée sisi.» Emba na maloba mamana, nono waasengo yo.

8

¹ Saolo abaka mi baanolaka obokye babome Etieni.

Saolo kanyokolo ingomba

O mokolo me, minyoko mikusi miayeelaka bato ba ingomba sa Yelusaleme. Manya batoma, bato baso banyangwaka o nkyisi ya Yuda na Samaliya. ² Bato ba mandondo malaa bamba kunda Etieni, bamba na mokyelela eyakolo ngonde. ³ Kasi pho ya Saolo, iyo anyangolaka ingomba, anyokoko o mangambi ikye miakya babasi na bampele, kabavakye o bokoko. ⁴ Bato baso banyangwaka, bakyeke miimola Simo Elaa o bilele biso.

Simo Elaa ya Nwaphongo ekomi o Samaliya

⁵ Yango mena Filipe, owakyeke o mokyisi munene nwa Samaliya, abuto iimola simo ya Klisto omo. ⁶ Bato baso na munoko monomo bamiambya o maphoo ma Filipi, pho baokaka sango ya bilekyesako babaka yo kakyele emba babiwenekye. ⁷ Pho malobo mabe maikye mabaka matokolo onte ya bato banyolelekye mango, malikye nyangye na bokusi, emba bituku biikye na bato ba bileme babikaka. ⁸ Nkyisa nzikye yabaka o mokyisi me.

⁹ Nzuka moto monomo abaka omo phanza na nkombo ya Simo owabaka kakyele manganga, abaka

kakanwaisa bato ba Samaliya. Amikpaka moto monomo oolekyi na na ngambo, ¹⁰ emba bato baso bamiambya mi yo, ebe ngyeenge nono o baphomba. Babaka bawo bekye: «Moto oyo, ali Mwiya nwa Nwaphongo, mobangye bée “Mwiya nwa sikyisa.”» ¹¹ Bo bamiambya mi yo babona, eli pho wakokoko elinga bowabaka mbalo ye kyibakamwisa. ¹² Kasi waanolela bée Filipe owabaka kabaimole Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo na nkombo ya Yesu Klisto, bazwaka batisimo na babasi na bampele. ¹³ Simo yo mampenza abutwaka ne moanosi, amba ya zwa batisimo, bobele abutwaka na Filipe nde elele yonyo. Simo akamwaka na boikye oikyeka mayaa maanene na bilekyesako biabaka bikyelame.

¹⁴ Waaoka batoma baabaka o Yelusaleme obokye bato ba Samaliya baanosi maphoo ma Nwaphongo, bamba ya toma Petelo na Yoane omo. ¹⁵ Waakoma bée omo, Petelo na Yoane bamba bondele pho ya bato ba Samaliya obokye bazwe Bolobo Bosantu. ¹⁶ Pho Bolobo Bosantu tephataaka utela nono monomo na be, bataaka zwa naino nde batisimo na nkombo ya Nkolo Yesu. ¹⁷ Bobele, Petelo na Yoane bamba ya butwa ibatandela maboko, emba bato ba Samaliya bazwaka Bolobo Bosantu.

¹⁸ Kasi Simo, waawene yo obokye batoma baambya Bolobo Bosantu nde na itanda maboko, amba ya wo yokye kabaphe baphalanga. ¹⁹ Amba wo na bée yokye: «Onzakya na nga mwiya mamuna, pho ya obokye bato baamotandela nga maboko bazwe Bolobo Bosantu.» ²⁰ Kasi Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Owee we na baphalanga ba we, pho kounyanya obokye okokyi iomba na baphalanga, ikabo siambya Nwaphongo pha! ²¹ Otoozwe nono ekpele, ebe iyalo naa ilaka mi lowo lolekane wawa, pho ndondo ya we teli elaa o

boo pha Nwaphongo. ²² Bongola motema nwa we ole maumunya ma we maabe, obondela Nkolo, naa akokyi ielimbisa na mango. ²³ Pho nawene obokye oli na zuwa, oombi na ba moombo nwa masumu.» ²⁴ Emba Simo amba buya yokye: «Bondela Nkolo pho ya nga bée mampenza, pho ya obokye iiwoo bée yango sanzelela.»

²⁵ Bobele, waaunva Petelo na Yoane iimola na iwo maphoo ma Nkolo, bamba ya butwa o Yelusaleme. Baimolaka Simo Elaa o nkyisi nzikye yaa Samaliya.

Filipe na moto mōnōmō wa Etiopi

²⁶ Mwanze wa Nkolo amba ya wo na Filipe yokye: «Teme, okyende o mbale eya ngyele o nzela ekyeute o Yelusaleme kyekyende o Gaza. Nzela me ealangaa.» ²⁷ Emba sakoko, Filipe amba yakye omo. Nzuka moto mōnōmō wa Etiopi owamanya bée bompele, mokonzi munene na mokambi wa ezwele eso ya Kandase, mokonzi owa nwanwasi wa Etiopi, akyekye o Yelusaleme pho ya isambela. ²⁸ Ayakaka ya butwa oka ye, azasi o ikalo se, katangye buku pha moimosi Isaya. ²⁹ Bolobo amba wo na Filipe yokye: «Susinya okye benga ikalo saasina.» ³⁰ Filipe amba ya kyilingana omo, aesi ya oka moto owamanya bée bompele mona katangye buku pha moimosi Isaya, amba wo ne yokye: «Koebe ntina ya maphoo matangye we maamana?» ³¹ Amba mobuyisa yokye: «Namba eba ndengye'ye, bo sibe na moteye?» Emba amba banga Filipe obokye abaa, azale phenephe ne. ³² Kyeka maphoo ma buku mabaka yo katangye:

Ndokolo mpate ekyekye na bée pho ya ikye etena nkyingo,
ndokolo nwana wa mpate akangyi munoko o boo pha okoekate nkungye,
nde bomoo taingole munoko.

³³ Na imiuya se, tebaikaka motenela phakolo bolombe.

Owamoimola mankoko me nza? Pho bamanye bomoo pha o mokyisi.

³⁴ Moto owamanyaka bée bompele, amba wo na Filipe yokye: «Naebondi, onzimole, moimosi kawoo babona pho ya nza? Pho ye mampenza ndee pho ya mto mosuu?» ³⁵ Bobele, Filipe amba ya ingola munoko, utama na yaakoma be, amba moimola Simo Elaa ya Yesu. ³⁶ Waaba bée bakye. Bamba kye koma o elele yonyo ya maa, emba moto owamanya bée bompele yokye: «Kyeka maa, kyekatele iye obokye nazwe batisimo?» [

³⁷ Filipe amba ya wo ne yo kye: «Bo koanole na ndondo ya we eso, okokyi ibatisama.» Amba ya buya yo kye: «Naanole obokye Yesu Klisto ali Nwana wa Nwaphongo.»]

³⁸ Amba ya wo ne obokye ateya ikalo se, Filipe na moto owa manya bée bompele baamba ya uta o maa, emba Filipe amba ya mobatisa. ³⁹ Waabwa bée o maa, Bolobo pha Nkolo phaamba ya manya Filipe, emba moto owa manya bée bompele takulaka mowene, kasi amba kye nde nzela ye na nkyisa. ⁴⁰ Kasi pho ya Filipe, amba kye wenene o Azote, aimolaka Simo Elaa o nkyisi iso yaalekanaka yo nono wakoma yo o Sezare.

9

Mbela ya Saolo

¹ Saolo abaka na maumunya nde ma ikanela na iboma baekosi ba Nkolo, amba kyende ² tuna nganga o munene nkanda pho ya mangambi ma makyita ma Damaseke. Bo akye zwa omo bato baabengye nzela me, ebe babasi ebe bampela abakangye maphanga, aye na bée o Yelusaleme.

³ Waaba yo kakye nzela ye, wakoma yo phenephe na Damaseke, mbala yonyo, mwenya mouti o ikolo, moesi ya mozinga na sina ilola. ⁴ Aesi ya kaa o se, amba ya oka nwesi mōnōmō mowoo ne

obokye: «Saolo, Saolo, pho ya'ye konyokolo?»⁵ Amba ya tuna yokye: «Iwe nza, Nkolo? Nali Yesu, eli nga okonyokolo we.»⁶ Kasi teme, nyolo o mokyisi muunene, emba bamoewole losengyesi we ikyela.»

⁷ Bēbi ne ba imbanga, batemekye, sawo na bōbō: Baokaka ηwesi, kasi tebaiaka wene moto.⁸ Saolo amba ya teme, kasi na bo waba yo na miyo makyekye, takulaka wene na ekpele, bēbi ne bamba mophlila mi eboko pho ya imonyosa o Damaseke.⁹ Akyekyela omō nkolo iyaato sawene, saza na ekpele na sanywa.

¹⁰ Moekosi mōnōmō na nkombo ya Ananiya abaka o Damaseke. Nkolo amba mōbanga o ndoto yokye: «Ananiya!» Ananiya amba mobuyisa yokye: «Nga oyo, Nkolo!»

¹¹ Nkolo amba kula wō yokye: «Wamokyende o ngo ekyebangye bēe ngo eya Teme yō, otune o ingambi sa Yuda, moto okobangye bēe Saolo wa Talase, ali o mō kabōndele.»¹² Auti iwene moto mōnōmō na kombo ya Ananiya anyosi, amotandesi maboko pho ya obokye abutwe ikula wene.»

¹³ Ananiya amba buya yokye: «Nkolo, naokye bato baikye bawo pho ya moto mōna na pho ya bofe bolukye yo ikyela baanosi o Yelusaleme.»¹⁴ Emba wawa ali na bokonzi bosō boomophe banganga banene pho ya ikanga maphanga bato basō batangye nkombo ya we.»

¹⁵ Kasi Nkolo amba wō ne yokye: «Kyende, pho moto me ali ekyelele ya etoma eosi nga pho ya iteya na nkombo ya nga o nkyisi ya bato bate baefe Nwaphongo, oka bakonzi na bato ba Isalayele.»¹⁶ Pho naamoteya nga mampenza bolosi bosō phaamooka yo pho ya nkombo ya nga.»

¹⁷ Bobele, Ananiya amba ya kyende, aesi yakye nyolo o ingambi me, amotandesi maboko yokye: «Saolo, nwebi na nga, eli Nkolo ookontome — Yesu me owaetokolelekye o nzela eya baka

we koye — pho ya obokye okule butwa iwene na obokye otonde na Bolobō Bosantu.»¹⁸ Mina wamō, bikōo ndokolo bikyete bimotokosi o miyo. Bobele, abuto iwene nōnō waazwa yo batisimo.¹⁹ Bobele waza yo, amba kula ya zwa bokusi.

Saolo kateya o Damaseke

Amba ya kyela banaa nkolo na baekosi babaka o Damaseke.²⁰ Sa kōkō, abuto ikyemimola o mangambi ma makyita obokye Yesu ali Nwana wa Nwaphongo.²¹ Bato basō baabaka bamookye bakamwaka, bēkye: «Eye teli yo owabaka kanyokolo bato babaka batangye nkombo ya Yesu o Yelusaleme? Emba tayakaka wawa na nkoo pho ya iya baakya maphanga pho akye na bēe oka banganga banene?»²² Kasi Saolo anolaka na bokusi nkolo iso obokye Yesu ali nde owaakolo Masiya. Na waba yo kateya babona, Bayuda babaka o Damaseke tebakulaka zwaka na lowo la imobuyisa.

²³ Sima ya nkolo, Bayuda bamba ya okana obokye bamobome.²⁴ Saolo amba ya eba ηwango ηwa be. Na moo na mokolo, babaka bakyengyele bibonga ba mokyisi ηwa bēe pho ya imoboma.²⁵ Kasi mokolo mōnōmō, baekosi bēe bamba moloya, bamokyese mieluba, bamba mouya o mbale eyoko ya ekuka eya zinga mokyisi.

Saolo akomi o Yelusaleme

²⁶ Waakoma yo o Yelusaleme, Saolo alukaka obokye aangane na baekosi baayoko, kasi basō babaka na bōbō ne, tebaikaka anola obokye abutōo moekosi wa Yesu phele.²⁷ Emba Barnabas amba mokpa, amba ya munyosa oka batoma, amba na baimola ndengye eya wenekye yo Nkolo owa mowolekye o nzela, na ndengye eyateyaka yo Simo Elaa na nkombo ya Yesu o Damaseke.²⁸ Tata wamō, Saolo abutwaka na batoma elele yōnōyō o Yelusaleme, kaimole Simo

Elaa na nkombo ya Nkolo na ianola siso. ²⁹ Afa kawono na Bayada baamunoko nwa baela, kaikye miko na be. Kasi bee balukaka nde imoboma. ³⁰ Waloooka bebi, bamba kyende ne o Sezare. Emba omo, bamba molekyinya o Tarse.

³¹ Emba ingomba saabaka o mokyisi nwa Yuda munso, nwa Galileya na nwa Samaliya babaka bose. Bamilenzaka, batambulaka na boilakye Nkolo, na nzela ya Bolobo Bosantu, babutwaka baikye.

Petelo abikye Ene wa Lide

³² Petelo abaka kakyemikye mi ina nkyisi bobele bobele. Mokolo monomo amba ya kyende oka baanosu babaka o mokyisi na nkombo ya Lide. ³³ Amba ya kye zwa omo moto monomo na nkombo ya Ene, alangyi mi ntangye mbula nwanbi, pho abaka etuku.

³⁴ Petelo amba ya wo ne yokye: «Ene, Yesu Klisto aebikye. Langwa, obongya ntangye ya we, we mampenza!» Sa koko, aesi ya langwa. ³⁵ Waamowene bato, bato baso ba Lide na ba mambale ma Salona baanolaka Nkolo.

Iakwa sa Tabita

³⁶ Nwanwasi monomo abaka o Yafo, abaka moekosi. Nkombo ye yabaka Tabita, na munoko nwa baela «Doloka», kyelimbole obokye Munkyete. Abaka na bitoma bilaa biikye na mosungyi wa bato baakaya. ³⁷ Nzuka mi nkolo me, aesi ya zwa bolosi, aesi ya waa. Wa unva bee imokunyola, baesi yakye molangya o etee ya ingambi eya ikolo. ³⁸ Oli Lide phenephe na Yafo, baekosi baokaka obokye Petelo abaka omo. Emba bamba motomela bato babale pho ya ikye mobanga obokye: «Yalobengye mizele.» ³⁹ Petelo amba yakye na bee mizele. Waakoma yo, baesi ya mobaya o etee ya ingambi eya ikolo, emba mazengye maso mafaka matembi o boo phe malele, mamoteya nkoto na bitobu babaka Doloka kakyele wataaka baa yo

na be. ⁴⁰ Petelo amba ya tokolo bato baso, amba ya kusama na mafongo, amba bondele. Bobele amba ya miekola bili ndemba, amba wo yokye: «Tabita, langwa!» Amba ya zibola miyo, wa wene yo Petelo, amba ya mielola, amba ya zala. ⁴¹ Petelo amba ya mophe eboko, amoteye, amba kula ya banga baanosu na mazengye, aesi ya bateya yo mumoo. ⁴² Mokyisi nwa Yafo mobimba nwa okaka lowo me, emba bato baikye bamba anola Nkolo. ⁴³ Petelo amba koko na nwana boikye o Yafo, oka moto monomo na nkombo ya Simo owa baka mokyesi nwa etoma na mangobo ma manyama.

10

Ndoto ya Kolonele o Sezare

¹ O mokyisi nwa Sezare, moto monomo abaka omo nkombo ye Kolonele, abaka mokonzi nwa batayo ya batuluku ba Loma, ekyebangye be: «Batayo ya Itali».

² Moto me abaka moto molaa. Yo na ibota se siso babaka bakumole Nwaphongo. Abaka kalobo sunga Bayuda baakaya, na ibondole Nwaphongo ntango iso. ³ Mokolo monomo, imbele sa nkokolo, aesi ya wene, nde ya nzanga, o ndoto, mwanze monomo wa Nwaphongo kanyolo oka ye kamobangye yokye: «Kolonele!» ⁴ Kolonele aesi ya molembetela, na boobo, aesi yaanola yokye: «Nkolo, lowo iye? Nwaphongo asepesi na mafondesi ma we na bolaa bookyele we oka babola, emba taambi ebunga.

⁵ Emba unwanwa eye, toma bato o Yafo pho baye na moto monomo na nkombo Simo, owa kula bee phe nkombo ya Petelo. ⁶ Ali mobutu wa Simo mosuu, okokyele etoma ya mangobo ma manyama, okozale o ingambi sili o mokukulu nwa ebale eenene.»

⁷ Waalemoo anzelu owautaka imowole, Kolonele amba ya banga bato babale ba ingambi se na tuluku

mɔnɔmɔ okobɔndɛɛ na okokumole Nwaphongo, uta kalakala o se ya mibeko mɛ. ⁸ Amba ya baimola iso ya moimolaka bɛ, amba ya batoma o Yafo.

Ndɔtɔ ya Petelo o Yafo

⁹ Bo yana, mena bato mɛ batakaba o nzela, baesi ya koma phɛnɛphɛ na mokyisi, Petelo aesi ya baa o motɔndɔ nwa ingambi nwaalangyema phɔ ya ibɔndɛɛ. Yabaka phɛnɛphɛ na bunya i moto. ¹⁰ Kasi aesi ya oka nzala, emba alukaka iza. Waba bɛɛ bamolambeɛ ya iza. Aesi ya lotɔ ndɔtɔ. ¹¹ Aweni ikolo sizibo, eko yɔnɔyɔ ndokolo imputa sinɛnɛ, basiphisi o matuu masɔ mane, siute o se. ¹² Emba onte ya sango, yabaka manyama masɔ ma makolo mane na malande na ibu, na manyɔsi ndengye na ndengye. ¹³ Nwesi mɔnɔmɔ moesi ya mowɔɛ obokye: «Tɛmɛ, Petelo! Boma ozee.» ¹⁴ Petelo amba ya buya yokye: «Phe, Nkolo! Phɔ o bomɔɔ pha nga, naino size ntoma ya ekyila na ya sɔkɔtɔ.» ¹⁵ Amba kula oka nwaesi mɔnɔmɔ mowɔɛ nɛ, phɔ ya mbala eya ibale obokye: «Ekpele ebuye Nwaphongo elaa, iwe tokokyi iwɔ obokye eli sɔkɔtɔ!» ¹⁶ Lowɔ mɛ lakyelama mbala iyato, emba eko mɛ nɔnɔ waabutwa yango o ikolo.

¹⁷ Petelo ameka imilimbolela yo mampenza ntina ya ndɔtɔ euti yo ilɔtɔ, sakoka, nde imbɛɛ mɛ, batima ba Kolɔnɛɛ babaka bakyeemituna mboka esɔ wali ingambi sa Simo, baesi ya koma o munɔkɔ nwa lopango. ¹⁸ Bamba butwa babangye na bambe na tuna bɛkye: «Simo Petelo kazale wawa?» ¹⁹ Petelo abaka kataumunya nde ndɔtɔ yɛ, kasi Bolɔbɔ amba wɔ nɛ yokye: «Kyeka, bato babale baelukye. ²⁰ Uta uwanjwa eye, kyendɛ na bɛɛ molongɔ, samakamaka, phɔ eli nga moto obatomi.» ²¹ Bobɛɛ, Petelo amba ya uta ikyɛbɛnga bato mɛ. Amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Nga oyo. Eli nga moto

okolukye bɛɛ. Oesi ya nkyeka phɔ ya'ye?» ²² Bamba mobuyisa bɛkye: «Eli mokonzi nwa batuluku, Kolɔnɛɛ, moto mɔnɔmɔ wa bosembo, okoile Nwaphongo, oli na nɔ mobesi molaa onte ya Bayuda basɔ. Mwanze wa Nwaphongo amoweninya obokye asengyesi ikyela obokye okyendɛ o ingambi sɛ phɔ aokye maphɔɔ ma wɛ.» ²³ Petelo amba ya banyɔsa, amba ya bayamba.

Bo yana, amba ya kye na bɛɛ molongɔ na bɛbi baayɔko ba Yafo. ²⁴ Bunya pha sima, amba ya koma o Sezare. Kolɔnɛɛ, o mbale yɛ, waba yo kabaziya, abangaka banaa nyango, na bɛbi nɛ balɔbɔ zingana na nɛ. ²⁵ Imbɛɛ saa koma Petelo, Kolɔnɛɛ amba kye vana nɛ, emba amba mivaka o makolo mɛ phɔ ya imokumbela. ²⁶ Petelo amba ya wɔ nɛ yokye: «Inwa, phɔ na nga nali nde moto boli wɛ». Bobɛɛ amba ya mophila phɔ ya imunola.

²⁷ Emba, bibi kawɔnɔ nɛ, amba nyɔɔ. Wakye wɛnɛ yo moluku nwa bato, ²⁸ amba ya wɔ yokye: «Bo koebe bɛɛ, eli ekyila phɔ ya Moyuda angana elele yɔnɔyɔ naa ikumana na mobutu. Kasi oka nga, Nwaphongo kaute insɔsɔlisa obokye tewasengyesi iwɔ obokye moto oyɔkɔ ali na sɔkɔtɔ naa tali wa iba nɛ elele yɔnɔyɔ. ²⁹ Yango mena naesi saika ziko wambangyi wɛ. Kasi unwanjwa eye, nazingyi iyɛba ntina embangyi na wɛ.» ³⁰ Kolɔnɛɛ amba ya buya yokye: «Lɔɔ wakokyi nkɔɔ iyato, o ngonga eya iyato eya nkɔkɔɔ, nabaka nabɔndɛɛ o ingambi sa nga. Mbala yɔnɔyɔ, moto mɔnɔmɔ alati bitobu bilaa aesi ya tɛmɛ o boo pha nga ³¹ kawɔ na nga yokye: «Kolɔnɛɛ, ibɔndɛsi sa wɛ basianosɔ, na bolaa bokyele wɛ bato, Nwaphongo kaboumunya. ³² Emba toma moto mɔnɔmɔ o Yafo phɔ ya ikyɛ banga Simo, owaphe bɛɛ nkombo ya Petelo, aye wawa. Ali mobutu o ingambi sa Simo okokyele etoma ya mangobo ma manyama,

ingambi se sili o mokukulu nwa ebale eenene.”³³ Nde o sina imbele, naesi ya toma bakye eluka. Emba obee na banga na lozingo pho ya iyalobenga. Unwanwa eye, kyeka banga baso o boo pha we pho ya iyoka iso ietomi na Nkolo iya loimola.»

Petelo kawo maphoo oka Kolonele

³⁴ Bobele, Petelo amba ya ingola munoko yokye: «Nde phele, naweni obokye Nwaphongo tali mbale nde na moto monomo.»³⁵ Emba na o mabota maso, moto munsu okomwile na okokyele bosembo, Nwaphongo kamoanole.³⁶ Simo ye, aetomela bato ba Isalayele: Simo Elaa na bose, na nzela ya Yesu Klisto, iyo oli Nkolo ya bato baso.³⁷ Bèe koloebe. Lowo laokana o Yuda mobimba, lauta o Galileya, sima ya batisimo eyateyaka Yoane.³⁸ Yesu me owa botama o Nazaleti, bèe koebe ndengye eya mophe Nwaphongo Bolobo na mwiya. Atambulaka mboka eso ikyemikyela bolaa, kakyemibikya bato baso babutwaka baombo ba Zabulu, pho Nwaphongo abaka ne.³⁹ Emba banga toli manzoka ma etoma ye eso o mokyisi nwa Bayuda na o Yelusaleme. Yo owa boma bèe na imobaka o ekulusu,⁴⁰ Nwaphongo amoakola mokolo nwa iyato, emba amophe obokye amiweninya,⁴¹ na bato baso phe, kasi na manzoka matanga Nwaphongo phanza, na banga bazaka na banywaka ne sima ya ikundwa se onte ya bawe.⁴² O suka, amba lotoma ikyemiimola bato na ifayelega simo obokye: Eli yo owa olo Nwaphongo ndokolo munanga nwa bato bali na bomoo na baawa.⁴³ Nde pho ye, baimosi baso bawo bobo: Ilimbisa sa msumu sapheme na nzela ya Nkombo ye oka moto muso okomoanole.»

Iya sa Bolobo oka bato bate bali Bayuda

⁴⁴ Petelo ataka ba naino kaimole maphoo, Bolobo Bosantu boesi yauta mi bato baso babaka baokye

iloba.⁴⁵ Yabaka bobo onte ya baanosi babele, bakyeke na Petelo. Yango mena, unwanwa eye, nono o mabota ma bato bate bali Bayuda, ikabo sa Bolobo Bosantu sa nyangwaka!⁴⁶ Pho baokaka bato me bawo na noko ya be, bakumbele bonene pha Nwaphongo. Petelo amba kula ya wo yokye:⁴⁷ «Moto akokyi ikatela ibatisa bato baba na maa, pho na bee bazwe Bolobo Bosantu ndokolo banga?»⁴⁸ Amba ya ambya mobeko nwa ibabatisa na nkombo ya Yesu Klisto. Bobele, bamba ya moonga obokye akule ba na bee banaa nkolo.

11

Simo ya Petelo o Yelusaleme

¹ Batoma na bebi baabaka o Yuda baokaka bawo obokye nkyisi ya bato bate bali Bayuda, baanosi iloba sa Nwaphongo.² Waya butwa Petelo o Yelusaleme, baabele bee bamba ya ika ziko ne.³ Bekye: «Okye nyolo o ingambi sa bato bate baika bele be, ozee na bee elele yonoyo!»⁴ Bobele, Petelo amba kula ya tata simo me tata o etatele, amba ya bawole lowo lonolo na lonolo, yokye:⁵ «Nabaka o mokyisi nwa Yafu nabondele. Naesi ya wene o ndoto ekpele yonoyo ndokolo imputa sinene, basiphisi o matuu mane, siute o ikolo nono waya sango wali nga.⁶ Walembetela nga o imputa me, naeai yawene manyama ma makolo mane ma mokyisi, manyama ma mangonda, maalande na ibu na manyosi ma ikolo.⁷ Naesi ya oka na nwesi monomo mowo na nga obokye: “Petelo, inwa, boma ozee!”⁸ Naesi ya wo ngakye: “Phe, Nkolo! Pho bikpele bia ekyila na bia sokoto naino tebinyosi o munoko nwa nga.”⁹ Mbala eya ibale, nwesi nwamba kula uta o ikolo nwamba buya obokye: “Ibongye Nwaphongo, we tokokyi ikpa ndokolo ili ya sokoto.”¹⁰ Lowo me lalekanaka mbala iyato, emba iso yamba kula butwa o

ikolo. ¹¹ Emba sakoko, iwenekeye bampela baato bantomelaka be, bautaka Sezare, baesi ya koma o ingambi saabaka banga. ¹² Bolobo Bosantu aesi ya wo na nga obokye nga sa makamaka, nakye na bee molongo. Nakye na na bebi motoba bakye nzika. Banga baso tomba ya kye nyolo o ingambi sa moto me. ¹³ Moto me amba ya loimola bo wawenekeye yo anzelu o ingambi se atemi kawo ne obokye: "Toma bato o Yafo, bakye banga Simo, owa kula bee phe nkombo ya Petelo, ¹⁴ owa moewole maphoo mamoe-bikya iwe na ingambi sa we sisoo." ¹⁵ Watata nga iwo, Bolobo Bosantu boesi ya bautela nde bo waloutelaka phango o etatele. ¹⁶ Namba ya umunya maphoo ma Nkolo wawoko yo obokye: "Yoane abatisaka na maa, kasi bee wamobatisama na Bolobo Bosantu." ¹⁷ Bo ikabo me siphemi oka be, Nwaphongo asiphe na banga pho toanola Yesu Klisto. Emba nga nali nza pho ya ikatela Nwaphongo ikyela.»

¹⁸ Waoka bee maphoo mamana, bamba ya ikala bose, babuto ikumbela Nwaphongo, bekye: «Kyeka obokye Nwaphongo apha na nkyisi iteili ya Bayuda obokye ibongole mandondo pho ya izwa bomoo.»

Etatele ya ingomba sa Antioshe

¹⁹ Bato banyangwaka pho ngongo eyautaka pho Etiyeni, bakyekeye nono o Fenisi na o Shipre na o Antioshe. Kasi tebaikaka teya nono moto monomo iloba bo teyabaka nde Bayuda. ²⁰ Nzuka bana onte ya bee babaka bato ba Shipre, na ba Sirene, bautaka o Antioshe, babaka bateya na bee oka Baela, baimole Simo Elaa ya Nkolo Yesu. ²¹ Eboko ya Nkolo ya baka na be, emba motiya nwa bato baanolaka Nkolo nwa butwaka moikye.

²² Simo ya lowo me yamba koma o matoo ma baanosi ba ingomba sabaka o Yelusaleme, emba bamba ya toma Balaba o Antioshe.

²³ Wakye wene yo omoo ngolu ya Nwaphongo kyekyele etoma, abaka na nkyisa, emba amba balenza bee baso pho baikale ikyelela Nkolo na ndondo yonoyo. ²⁴ Pho yo abaka moto molaa na owa tonda na Bolobo Bosantu na na ianola. Emba moluku nwa bato mwikye nwamba ya miambya oka Nkolo. ²⁵ Bobele, amba yakyende o Tarsis pho ya ikye luka Saolo. ²⁶ Wakye yo mozwa, amba yakye ne o Antioshe. Bamba kyela omoo mbula mobimba ikyela etoma elele yonoyo na bato ba ingomba. Bateyaka bato baikye somoo. Emba yabaka o Antioshe, waatataka bee ibanga baekosi na nkomgo ya baklisto pho ya mbala eya yambo.

²⁷ Mi nkolo me, baimosi bamba ya uta o Yelusaleme, bakye o Antioshe. ²⁸ Monomo na be, na nkombo ya Agabusu, amba ya teme, amba ya imola na mwiya nwa Bolobo Bosantu obokye zilo sikusi samokyinda mokyisi mobimba. Yakyelamaka imbele saabaka Kolode mokonzi. ²⁹ Bobele baekosi bamba yakpa meko obokye bamotaa monomo na monomo kokokana na bozwakye phe, batome pho ya isunga bebi bazale o Yuda. ³⁰ Bamba kyela nde bomoo. Bamba tomela bankumu nsindo yazwaka bee na Balaba na Saolo.

12

Babomi Zake, baakye Petelo

¹ Imbele me sasina, mokonzi Elode abutwaka inyokolo bato bayoko ba ingomba. ² Amba ya boma Zake, nwana nyango na Yoane na mumphata. ³ Wawene yo obokye Bayuda bakumbe na yakyelaka yo, amba kula akya Petelo. (Yabaka i nkolo ya eseleko ya mapa matumbe bee sa muno moulole mapa.) ⁴ Wamobanga be, amba munyosa o bokoko, amombye o maboko ma biboko bine ba batuluku, eboko ya bane bane pho ya imokyengyele. Bazingaka ikye moambinya o boo

pha bato o sima ya eseleko ya ilekana. ⁵ Yo Petelo mona, abaka o boloko, kasi ibondela sikusi sa ingomba sabaka oka Nwaphongo imbele sisu pho ye.

Bakandosi Petelo

⁶ Waaluka Elode iyambinya Petelo, na mokolo me, Petelo alalaka onte ya batuluku babale, bamokangyi na nyololo ibale, na bakyengyesi babaka batemi o mozibo. ⁷ Emba kyeka anzeli wa Nkolo aesi ya tokolo na mwenya mobuto ingyengye wamu. Aesi ya wanda mobanzi nwa Petelo, aesi ya moulola yokye: «Langwa izele!» Bobele, nyololo yeesi ya mana o maboko me. ⁸ Mwanze amba ya wo ne yokye: «Kanga kamba ya we, lata bikoto ba we.» Amba kyela bomu. Amba kula wo ne yokye: «Lata munkoto nwa we, ombengye.» ⁹ Petelo aesi ya tokolo, abuto imobenga, saeba obokye ikyilekane ne na anzeli ili ya phele: Awenkye ndokolo kaloto nde ndoto. ¹⁰ Walekana yo ibala sa etatele na sa ibale, bamba ya koma o mozibo nwa ebuni munyolo na bele o mokyisi munene. Ekomba ya mozibo me yaingwaka nde yango mampenza. Bele bamba ya tokolo nono wabenga bele ngoo yonyo, bobele mina wamu, anzeli aesi ya moika.

¹¹ Emba Petelo amba ya mieba, amba wo yokye: «Unanwa eye, naebi phele obokye Nkolo atomi anzeli we pho ya iyamanya o maboko ma Elode na bohe bosu bonzimelaki Bayuda.» ¹² Waeba yo elele ekomi yo, amba yakye o ingambi sa Maliya, nyango wa Yoane, owaphekye bele na nkombo ya Malako. Omu bato baikye baanganaka, babondela. ¹³ Wakomola yo ekomba enene eya lopango, nwanwasi monomu wa etoma amba susinya pho ya iyokymela, nkombo ye Loda. ¹⁴ Amba ya eba njwesi nwa Petelo. Na nkyisa, taikaka zibola ekomba. Amba butwa na mbangu o motema,

amba kye imola obokye Petelo atemi o boo pha mozibo munene. ¹⁵ Bamba ya wo ne bekye: «Oyeye!» Kasi yo kaanole nde obokye eli phele. Bamba wo bekye: «Wanaka eli anzeli we.» ¹⁶ Mena Petelo kakomole nde bokomosi. Wamba ya zibola bele ekomba, bamoweni, babuto ikamwa. ¹⁷ Amba ya bazibisa na eboko obokye baikale bose. Amba ya baimola ndengye emotokosi Nkolo o boloko, yokye: «Oimola Zake na bebi lowo me.» Emba amba ya tokolo, aesi yakye o elele esuu.

¹⁸ Waaye bunya, toko ekusi yeesi ya tokolo onte ya batuluku. Bamitunaka bekye: «Petelo akyesi bo?» ¹⁹ Elode amba toma bato bakyemimoluka, imozwa phe. Amba ya tuna bakyengyesi, amba ya wo obokye bababome. Amba ya mana o Yuda akye o Sezare, amba ikala omu.

Iwa sa Elode

²⁰ Elode abaka na yo na bato ba Tula na Sidona. Bato babana baesi ya kolo, bakye oka ye. Babongye na Balasitusu, moto wa etoma wa etee ya ingambi eya ilala ya mokonzi, obokye bakule butwa na booka, pho nkyisi ya bele izwakye ntoma ya iza ikyeute o mokyisi nwa mokonzi. ²¹ Wakoma mokolo nwa okanaka be, Elode amba ya lata etobu ya bokonzi, aesi ya zala o eziye ye ya bokonzi kabawole maphoo. ²² Bato baesi ya anwana, bekye: «Eye nde njwesi nwa Nwaphongo, teli nwa moto!» ²³ Nde o sina imbele, anzeli wa Nkolo aesi ya mowanda pho taphe waphongo nkyemu. Bobele banyanzumbele bamba ya mozaa, nono waa wa yo.

²⁴ Maphoo ma Nwaphongo manyangwaka mboka eso, na baanosi babutwaka baikye. ²⁵ Waunva Balaba na Saolo etoma ya be, bamba ya butwa o Yelusaleme. Bakyekye na Yoane, owaphekye bele nkombo ya Malako.

13

Batomi Balaba na Saolo ikye imola Simo Elaa

¹ O ingomba sa Antioshe, baimosi na bateye babaka omɔ. Balaba, Simeyɔ okobangye bée Mwindo, Lukusu wa Sirene, Manaene owakolaka elele yɔnɔyɔ na ηwangyesi Elode, na Saolo. ² Mokolo mɔnɔmɔ ηwa baka bée babɔndele Nkolo na imiima ntoma, Bolɔbɔ Bosantu amba ya wɔ yokye: «Omanyisa Balaba na Saolo phɔ ya etoma eebabangyi na nga.» ³ Bobele, wa miima bée ntoma na wa bɔndele bε, bamba ya batandela maɔkɔ, nɔnɔ wa bale bée bakye.

Balaba na Saolo o esanga ya Shipre

⁴ Wa ba bée o etoma eya baphe Bolɔbɔ Bosantu ya ikyenimola Simo Elaa, Balaba na Saolo bamba ya uta o ibongu sa Silisi. Omɔ, bamba ya kpela o masuwa phɔ ya ikyende o Shipre. ⁵ Wakoma bée o Salamini, bamba ya imola iloba sa Nwaphongo o mangambi ma makyita ma Bayuda. Babaka na ná Yoane phɔ ya ibasunga.

⁶ Wa katisa bée esanga esɔ nɔnɔ o Pafos, bamba kye zwa moto mɔnɔmɔ, nkombo ye Balayesu, yo moyuda, mokyisi ηwa manganga, abaka kamikpe obokye ali moimosi. ⁷ Abaka yo na mwangyesi wa esanga. Nkombo ya mwangyesi mε, Selegusu Polo, moto wa malondo. Iyo amba ya toma obokye bamobangyele Balaba na Saolo, phɔ alukaka na bokusi obokye aokye iloba sa Nwaphongo. ⁸ Kasi nganga Elima (phɔ nkombo ye kyelimbole babona), taikaka anola yaabaka bée bawɔ, emba alukaka na obokye ηwangyesi yo sa anola. ⁹ Bobele, Saolo, okobangye bée Polo, atondaka na Bolɔbɔ Bosantu, amba ya molembetela. ¹⁰ Amba wɔ ne yokye: «Owatonda na malondo maɔe na ná bɔole, ηwana wa Molemba, ηwakolo munguna ηwa bosomebo!

Otoeme ikyemioŋgingyinya manzela ma Nkolo mateme yɔɔ? ¹¹ Emba kyeka inwanjwa eye, ebɔkɔ ya Nkolo ya moewanda: Wamophɔlo miyo, nɔnɔ itekye, otokule wene moo.» Mina wamɔ, lonzumbe na enzɔmbi eesi ya moziba, abuto tibatiba phɔ ya iluka bato ba imokpa mi ebɔkɔ. ¹² Bobele wawene mwangyesi lowɔ loleka, amba butwa ianola, phɔ mateya ma Nkolo maamokamwisaka na boikye.

O Antioshe ya Pisidi, Polo awɔɔ

¹³ Polo na bebi ne bamba ya kpela o masuwa o Pafos, bamba ya koma o Peleze o Pamfiliya. Emba Yoane amba kabana na bε, yo ibutwa o Yelusaleme ¹⁴ Be, bamba ya mana o Peleze, bamba ya koma o Antioshe o pisidi. Mokolo ηwa sabata, bamba ya kye nyɔlo o ingambi sa makyita, bakye zala. ¹⁵ Waunva bée itanga buku pha Mibeko na pha Baimosi, Bakonzi ba ingambi sa makyita bamba ya toma bato ikye wɔ na bée bekye: «Bebi ba bampele, na oli na lowɔ la ibɔndɔ bato, owɔ.» ¹⁶ Polo amba ya tεmε, amba ya bazibisa na ebɔkɔ, yokye: «Bato ba Isalayele na ba lote Nwaphongo, okyemela! ¹⁷ Nwaphongo owa bato ba Isalayele owa ɔlo ba ango ba banga, na bato ba tomba yo imbele sa baka bée o mokyisi ηwa Ezipito wa tɔkɔlo yo na ebɔkɔ ye ekusi onte ya bε. ¹⁸ Phenephe mbula mako mane, akuyaka na mobesi ηwa bée o bokye. ¹⁹ Emba waɔtɔ yo mabota sambo o mokyisi ηwa Kanana, amba kaba mokyisi ηwa bée ilaka ²⁰ phenephe na mbula mikama mine mbuka mako matano. Emba sima mε, amba ya ambya bananga nɔnɔ o imbele saka moimosi Samwele. ²¹ Emba tata wamɔ, bamba ya onga mokonzi mɔnɔmɔ. Nwaphongo amba ya baphe Saolo ηwana wa Kyisi, moto wa ibota sa Benzame, phɔ ya mbula mako mane. ²² Wamole bε, amba ya baphe Davidi obokye abe mokonzi ηwa bε. Phɔ ye

amba na wo yokye: “Nazwe Davidi, nswana wa Yese, moto olongoba o ndondo ya nga, owa mokyela maphoo maso boozingye nga.”²³ O ibota se, Nwaphongo, bo waikaka yo mbunu, atokolelekye Isalayele Mobikye Yesu.²⁴ O boo pha iya se, Yoane ateyaka phanza bato baso ba Isalayele batisimo ya ibongola motema.²⁵ Wakoma Yoane iyunva etoma ye, awoko yokye: “Bee kumunya obokye nga nali nza? Sili yo! Kasi kyeka obokye okoye o sima ya nga, sikokyi na iyingola simbi ya bikoto be.”»

²⁶ «Bebifana ba ibota sa Abalayama na baalote Nwaphongo, maphoo ma ibika mama, bamatoma pho ya banga.²⁷ Pho bato ba Yelusaleme na bakonzi ba be, tebaikyi moeba, na wamoingya be, bakokyisa maphoo mawoko baimosi, matangye bee nkolo ya sabata iso.²⁸ Na wabaka bee sazwa ewele ya imoingya, bamba onga oka Pilata obokye amobome.²⁹ Waunva bee ikokya maphoo maso maakoma bee pho ye, bamba ya mumanya o ekulusu, baesi ya mokunda.³⁰ Kasi Nwaphongo amba ya mokundola onte ya bawe.³¹ Iyo owatokolelekye nkolo nzikye bato bautaka ne Galileya pho ya ikyende o Yelusaleme. Unwanwa eye, bee bali manzoka me oka bato.³² Na banga, toeyimole Simo Elaa eye: Mbunu eyaikyelaka bee baango ba banga,³³ Nwaphongo aekokye eso pho ya banga, bana ba be, wakundola yo Yesu, bo wakoma bee o zembo sa ibale obokye:

Oli nswana wa nga,
inga, lolu, naeboti.

³⁴ Omokundosi Nwaphongo onte ya bawe, etakule pholo,
eli nde bo wawoko yo, obokye:
“Namephe mbolo isantu ya Davidi,
maphoo ma phele.”

³⁵ Yango mena, kakule wo o elele eyoko yokye:
“Otolé moto mosantu wa we obokye
apholo o ilita.”

³⁶ Pho Davidi, wakyelela yo ibota se o imbele se, na nwango nwa Nwaphongo, amba wa. Bamba ya mokunda phenephe na baango, ne apholo.³⁷ Kasi yo owakundola Nwaphongo onte ya bawe, taika pholo.³⁸ Bande, oebe obokye eli pho ye simo ya ilimbisa masumu yeesi, na ibutwa bato ba bosembo phate pha ikaka zwa bee na Mobeko nwa Mose,³⁹ na nzela ye, moanosi muso abuto moto wa bosembo.⁴⁰ Omibanza, obokye maphoo mawo baimosi mango sa eyelela:

⁴¹ “Kyeka, bee basemosi,
okamwe, olemo!

Pho, bo tabaa bee na bomoo,
namokyela etoma yonoyo,
obokye bo baeyimosi yango
otoeyanole!”»

⁴² Wa itokolo, bamba ya bondele Polo na Balaba na boikye obokye bakule ya baawole pho ya lowo me mokolo nwa sabata nwa sima.⁴³ Wanyangwa bato baso baanganaka, Bayuda baikye na bato basuu baakumole Nwaphongo, bamba ya benga Polo na Balaba. Babalenzaka obokye baphile bophelelu ngolu ya Nwaphongo.

Polo na Balaba bakye oka bato bate bali Bayuda

⁴⁴ Wakoma sabata, phanephe mokyisi mobimba nwamba yaangana pho ya iyoka maphoo ma Nkolo.⁴⁵ Wa wene Bayuda moluku nwa bato, baesi ya tnda na zuwa, abuto iikyela maphoo ma Polo ziko, bamotole.⁴⁶ Polo na Balaba, na mwiya, bamba babuyisela bekye: «Ebakyi obokye maphoo ma Nwaphongo bata mateya bee phanza. Kasi pho bee omale, tokokyi na bomoo pha bobele. Yango mena tokye oka bato bate bali Bayuda.⁴⁷ Pho Nkolo awo na banga babona: “Naekyesi ndokolo tala ya na mabota pho ya ikye na Simo yanga nono o mbomela ya mokyisi!”»

48 Waoka baate bali Bayuda baabona, na nkyisa, babuto ikumbela maphoo ma Nkolo, emba baso baalomoko pho ya bomoo pha bobele bamba butwa baanosi. 49 Maphoo ma Nkolo mamba ya nyangwa o mokyisi munsu. 50 Kasi Bayuda bamba ya losa babasi ba kaa bakumole Nwaphongo na onte ya bankumu ba mokyisi, balukaka inyokolo Polo na Balaba, emba bamba ya bawiinya o manyete ma be. 51 Kasi be, bamba ya lasa mobulubutu nwa makolo ma be, bamba yakye o Ikoniumu. 52 Kasi baekosi batondaka na nkyisa na na Bolobo Bosantu.

14

Polo na Balaba o Ikoniumu

1 O Ikoniumu, wakula lekana nde bomoo. Polo na Balaba bamba ya kye nyolo o ingambi sa Bayuda sa makyita. Bamba ya wo na ndengye yonyo obokye Bayuda na Baela baikye babutwaka baanosi. 2 Kasi Bayuda bayoko bate baikaka anola, bamba losa bapakanu obokye babe na maumunya mabe pho ya bebi. 3 Na bo bomoo, bakyelaka nkolo nzikye o Ikoniumu. Babaka bawo nde pwapwa pho ya Nkolo na pho ya maphoo ma ngolu ye. Abaphekye mwiya nwa ikyela na mafoko ma bee bilembetele na bilekyesako. 4 Moluku nwa bato ba mokyisi nwamba kabana. Bana babaka mbale na Bayuda, bayoko mbale na batoma.

5 Bapakanu na Bayuda na bakonzi ba bee bamba kana inyokolo na iboma batoma na mabanga. 6 Waawene bee babona, bamba ya lota mbale ya nkyisi ya Likaoni, Listre na Derbe, na o nkyisi ili phenephe na yango. 7 Omoo, babuto nde iimola Simo Elaa.

Polo na Balaba o Listre

8 O Listre, moto monomo munene abaka omoo, taikaka ba kateme. Makolo me manyiba uta o ibu sa nyango, taikaka na ba katambule.

9 Amba oka Polo kawo. Polo amba ya molembetela, aesi ya wene obokye ali na ianola pho ya ibika, 10 Amba ya wo na bokusi yokye: «Teme na makolo ma we!» Emba amba ya ngbengo, abuto itambula.

11 Waayawene moluku nwa bato lowo lokyesi Polo, bamba ya anwana na munoko nwa be, bekye: «Ba Nwaphongo bamibuye bato, bauti o ikolo, baesi oka banga!» 12 Babangaka Balaba «Zeyusu», emba Polo «Ermesi», pho ya baka yo owa kpaka malofo. 13 Nganga wa Nwaphongo Zeyusu o nze ya ibala, amba yaa na balo ba mangombe na biboko ba bokonzi o nzibo ya inyolo o mokyisi. Yo na moluku nwa bato bamba okana obokye babakabele ikabo.

14 Waaoka batoma Balaba na Polo lowo me, bamba kakola bitobu ba be, bamba ya ngbengo bili moluku nwa bato na iyanwana 15 bekye: «Bato, pho ya'ye kokyele maphoo mamana? Na banga toli nde bato boli bee! Simo Elaa ekyeyimole banga, eli nde obokye ole maphoo maabe obutwele Nwaphongo oli na bomoo, owakyela ikolo na munse, ebale eenene na iso ili omoo. 16 Wa phanza, alekye mafota maso mabengye manzela ma bee mampenza. 17 Nzuka amiweninyaka na maphoo malaa maakeyele yo mama. Kasi taika le ibaweninya maphoo malaa, pho kabatomele uta o ikolo mambula na bipha bilaa, kabatonza na ntoma katonza na mandondo ma bee na nkyisa.» 18 Maphoo me temakokaka izibisa moluku nwa bato izele, pho ya obokye bee sabaambisa mambeka.

19 Bobele, o Antioshe na o Ikoniumu, wamba ya tokolo Bayuda baya losa moluku na bato. Baesi ya ma Polo mabanga, bamba ya tokolo ne o imbale ya mokyisi, baumunyaka obokye awe. 20 Kasi, wangana baekosi wali yo, amba ya injwa bobele amba ya nyolo o mokyisi. Bo

yana, yo na Balaba bamba ya kye o Derbe.

Polo na Balaba babuto o Antioshe ya Siri

²¹ Sima ya iyimola Simo Elaa o mokyisi me na izwa baekosi baikye omɔ, bamba kula ya kyende o Listre, o Ikoniumu na o Antioshe. ²² Bakyekeye kuya mandondo ma baekosi na ibalenza obokye balendendale o ianola, bekye: «Tosengyesi ilekana na minyoko miikye, pho ya inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo.» ²³ O ingomba sonoso na sonoso, babalelekye bankumu, bamba bondede, bamba na miima ntoma pho ya ibaambya oka Nkolo owa anola be.

²⁴ Emba wakatisa bee Pisidi, bamba ya kye o Pamfili. ²⁵ Wateya bee maphoo ma Nwaphongo o Perge, emba bamba ya kyende o Atali. ²⁶ Omɔ, bamba ya kpela o masuwa, babuto o Antioshe, wautaka be, elele eya bambyaka bee o ngolu ya Nwaphongo pho ya etoma ekyeute bee ikyela.

²⁷ Wakoma be, baesi ya angyinya Ingomba, bamba baimola maso makyela Nwaphongo na be, na ndengye eyaingolaka yo mozibo nwa ianola pho ya bapakano. ²⁸ Emba, bamba ya koko omɔ bee na baekosi.

15

Toko o Antioshe pho ya lowoo la ibele

¹ Bobele, bato bayoko bamba uta o Yuda, bee balukaka iteya bebi bobo: «Be boto mibesi bokowo mobeko nwa Mose, bee tokokyi ibika.» ² Toko yamba tokolo, emba miko makusi mamba ba onte ya Polo na Balaba na bato me. Bamba ya sukya obokye Polo, Balaba na bato basu bakye o Yelusaleme, bakye zwana na batoma na bakumu pho ya toko me. Tefaikaka banolela, baesi ya phalatana na na bokusi pho ya lowoo me. Na bomo, baesi ya toma Polo, Balaba na

bato bayoko ba Antioshe obokye bakyende o Yelusaleme oka batoma na bankumu, bawo lowoo me.

³ Ingomba basungaka pho ya imbanga me. Bobele, baesi ya katisa Fenikisi na Samaliya, bakye mimola o waanola bato baatebali Bayuda Yesu. Simo me ya phekye nde bee baso nkyisa na boikye.

⁴ Wakoma bee o Yelusaleme, ingomba baakumbelaka, ebe na batoma na bakumu, baaimolaka iso yaakyelaka Nwaphongo na nzela ya be. ⁵ Baanosi baayoko ba mbale ya Bafalisayi, baesi ya teme, bekye: «Esengyesi obokye babele baanosi baatebali Bayuda, babatome na bokusi ikokya mobeko nwa Mose.»

⁶ Batoma na bakumu baesi ya angana pho ya ekola lowoo me. ⁷ Baphalatanaka na boikye. Sima, Petelo aesi ya teme, yokye: «Bande, koebe obokye Nwaphongo anzolo onte ya bee obokye naimole Simo Elaa oka bato baatebali Bayuda, pho ba okye, baanole.

⁸ Nwaphongo, okoebe mandondo ma bato, abaphe Bolobo Bosantu bo nwaalophe yo, pho ya iteya obokye baanosi. ⁹ Taika lokyesinya na nwana bokyi bobo na be, Nwaphongo akunyola mandondo ma bee pho bamoanola. ¹⁰ Kasi kolukye itoma baanosi inyanya ephesi ewaa, na bankoko ba banga, na banga toloikiyika koka ienyanya.

Komekye Nwaphongo babona pho ya'ye? ¹¹ Kasi na ngolu ya Nkolo Yesu, banga toanole obokye tobikyi ndengye yonoyo na be.»

¹² Bato baso baesi ya ikala bese, baokyemele Balaba na Polo babaimole bilekyesako na bilembetele biso biakyelaka Nwaphongo na nzela ye o nte ya bato baatebali Bayuda. ¹³ Waunva iwo, Zake ne aesi ya wo, yokye: «Bande, inzokyemele!

¹⁴ Simo aimosi bo watataka Nwaphongo ikana obokye onte ya bato baatebali Bayuda aolo ibota sonoso siili se. ¹⁵ Maphoo maawo baimosi makoka na lowoo

mε, pho totangye o buku pha Nwaphongo bobo:

¹⁶ Nkolo kawo bobo:
“Sima ya maphoo mamana namokula ya,

Namotonga na ingambi sa Davidi saabukwaka, nasiinola, naasiteye,

¹⁷ Emba bato bayoko baso bamoluka Nkolo,

ebe na mabota maso mabanga nga obokye mabe ma nga. Eye booko wo Nkolo.

¹⁸ Aebinyaka maphoo me mamana uta kalakala.”

¹⁹ Zake akuli wo, yokye: Yango mena, nawene obokye tolokoki ibaphe motema bolosi oka baatebali Bayuda, baanole Nwaphongo.

²⁰ Kasi tobakomele mokanda obokye toongye na be, sa zaa nsoti ikiyambya bee oka manzambe ma bikyeko, sa kyela bondumba, sa zaa manyama maawe na malongo o motema, sa zaa na malongo.

²¹ Pho noko wa kalakala, bato bateya mofeko nwa Mose o mokyisi monomo na monomo, bamotangye na o mangambi ma makyita ma Bayuda nkolo iso ya Sabata.»

Mokanda mootomi bee oka baanosi baatebali Bayuda

²² Bobele, batoma, bakumu, na ingomba sisoo baesi ya kana obokye baolo bato onte ya be, babatome o Antioshe bee na Polo na Balaba. Baesi ya olo Yuda okobangye bee Balasabas, na Silasi, baso babale babaka bato ba kaa onte ya bande na be. ²³ Baphisaka mokanda moowo bobo: «Bande na bee, batoma na bankumu, babeya bande na be, baatebali Bayuda, baazale o nkyisi iye: Antioshe, Siri na Silisi.

²⁴ Tooka obokye bana bato, bawaa baatebaika banga phe nzela, bauta oni, baya bi omoo, baebunzinya na maphoo maawo be, bakyetitisa mandondo ma bee. ²⁵ Yango mena, tokani banga baso obokye tooo bato emba toetomele be. Bamoyaa molongo na bebi na banga, Balaba

na Polo. ²⁶ Baambya bomoo pha bee pho ya etoma ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ²⁷ Toetomesi Yuda na Silasi baamoeyimola, bee mampenza, maphoo maakomi banga mamana. ²⁸ Pho, na banga na Bolobo Bosantu, tokani obokye tolokoki iephisa ephesi esuu, kasi maphoo masengyesi bee ikiyila mango mama: ²⁹ Sa zaa nsoti ikiyambya bee oka manzambe ma bikyeko, sa zaa malongo, sa zaa manyama maawe na malongo o motema, sa kyela bondumba. Bo omimanye mi maphoo maso mamana, kokyele bolaa. Oikalaka na bolaa.»

³⁰ Emba bato me baatomaka be, bamba ya kyende, bakye koma o Antioshe. Baesi ya anginyina baanosi baso, babaphe mokanda me. ³¹ Baesi ya tanga mokanda me, bato baso batondaka na nkyisa pho ya maphoo maabalenzaka na bee o mokanda me. ³² Yuda na Silasi, bee mampenza babaka baimosi, balenzaka bebi, babakuyaka na maphoo maikye maawoko be. ³³ Bakutaka koko na be. Waakoma bee wa ibutwa, bebi baesi ya kye baika, bee o kyekye na bolaa. Bamba ya butwa oka baatomaka. [³⁴ Kasi Silasi akanaka obokye kaikale omoo.]

³⁵ Bobele Polo na Balaba bamba ya ikala o Antioshe. Na bato bayoko baikye, bee baso babaka bateya, baimole Simo Elaa ya Nkolo.

Polo na Balaba bakabwa

³⁶ Sima ya bana nkolo, Polo aesi ya wo na Balaba, yokye: «Tobutwe, tokye kyeka bande na banga o nkyisi iso yaimolaka banga Simo ya Nkolo, tokyekye ndengye eli be.» ³⁷ Balaba abaka na phowa ikiyende na Yoane, ookobangye bee Malako. ³⁸ Kasi Polo taikaka zinga obokye akyende be, pho abaikaka o mokyisi na nkombo Pamfili, takulaka bakamba o etoma ya be. ³⁹ Baokaka na bokusi onte ya be, bamba ya kabana. Balaba akpe Malako, abaa o masuwa, akye o Shipre. ⁴⁰ Polo aosi

Silasi, waunva baanosi ibaamba o maboko ma Nwaphongo obokye ababanza na ngolu ye, bamba ya kyende. ⁴¹ Bamba ya katisa Siri na Silisi, balenzaka mangomba obokye baikale na ianola.

16

Timote atambusi na Polo na Silasi nzela yonoyo

¹ Polo aesi ya koma o Derbe, na o Listre. Moanosi monomo abaka omu, nkombo ye Timote, nyango Moyuda, owabutwa Moklisto, kasi ango Moela. ² Bande babaka bazale o Listre na o Ikoniumu, babaka bawo obokye ali moto molaa. ³ Polo abaka na phowa obokye Timote atambulakye ne molongo. Aesi ya mokpa, bamobesi pho Bayuda, baabaka o nkyisi me, bee baso baebaka obokye ango ali Moela. ⁴ O nkyisi iso, yaabaka yo kalekane, baimolaka baanosi mibeko miakpa batoma na bakumu ba Yelusaleme. Baongaka na obokye bakokya mibeko me. ⁵ Mangomba mabutwaka na ianola sikusi, motiya nwa bato nwabaka mobakisame nkolo iso.

Polo aloti ndoto o mokyisi na nkombo Troas

⁶ Bolobo Bosantu abakatelaka obokye sa imola Simo ya Nwaphongo o nkyisi ya Azi. Yango mena aesi ya katisa o nkyisi iye: Friji na Galati. ⁷ Wakomaka phenephe na Misi, alukaka ikyende o Bitini. Kasi Bolobo pha Yesu tephawaikaka babenisa ikyende omu. ⁸ Bobele, aesi ya katisa Misi, akye o ibongu siibangye bee Troas. ⁹ Wa mokolo, Polo aesi ya loto ndoto aweni moto monomo wa Makedoniya atemi, kamobondele, yokye: «Lekana o Makedoniya, oya losunga!» ¹⁰ Sima ya ndoto me ya Polo, sa koko, banga toesi ya luka nzela ya ikyende o Makedoniya, pho toebaka obokye Nwaphongo kalobangye ikye imola Simo Elaa oka bato ba mokyisi me.

O mokyisi na nkombo Filipi

¹¹ Tokpe masuwa o Troas, tokye o esanga na nkombo Samotras, bo yana toleka o Neapolis. ¹² Toesi ya mana omu, tokye o Filipi, mokyisi munene nwa Makedoniya, nwazalaka Baloma. Tokyelaka nkolo nzikye o mokyisi me. ¹³ Mokolo nwa Sabata, toesi ya tokolo, toikiy mokyisi, tokye o mokukulu nwa ebale, toumunyaka obokye tomozwa elele ekyesambe Bayuda omu. Toesi ya zala, toweni na babasi baanganaka wamu. ¹⁴ Monomo na babasi me, nkombo ye Lidi, mokyisi nwe Tiyatire, abaka moungye wa bitobu bilaa ba mangola, abaka nwanwasi okosambe Nwaphongo. Waba banga towo, abaka kalookye. Nkolo aesi ya ingola ndondo ye obokye aanole mapho maawoko Polo. ¹⁵ Baesi ya mobatisa, ebe na ibota se. Bobele, alobangyi oka ye, yokye: «Bo koanole phele obokye nali moanosi wa Nkolo, yaka ya kye ba o ingambi sa nga. Alokandindisaka obokye toanole.

O motema nwa boloko o Filipi

¹⁶ Mokolo monomo waba banga tokyende o elele ya ibondele, moombo monomo nwa nwanwasi aesi ya vana na banga: Abaka na bolobo bohe onte ye, phabaka bomotome imola mapho maamoya. Azwelaka bakolo bee baphalanga baikye mi etoma me. ¹⁷ Aesi ya butwa ilobenga, banga na Polo. Abaka kanwane yokye: «Bato baba bali bato ba Nwaphongo owa ikolo, baeteya nzela eya ibika.» ¹⁸ Akyelaka babona nkolo nzikye. Polo aesi ya wene eempi, amba ya miekpinya, awo na bolobo me, yokye: «Na nkombo ya Yesu Klisto, nawo na we obokye otokolo onte ye!» Mina wamu, bolobo me botokosi onte ya moombo me. ¹⁹ Waawene bakolo ba moombo me obokye tebakokyi ikula zwa baphalanga na nzela ye, baesi ya akya Polo na Silasi, bakye na bee o elele eya zando oboo pha

bakonzi. ²⁰ Wakoma bée oboo pha bananga me, bekye: «Bato baba bali Bayuda. Baambya mobulu o mokyisi nwa banga. ²¹ Bateya bonkoko bolokatele mobeko nwa banga obokye banga Baloma, tolokoyi iboanola na ibokyelela.»

²² Eboko ya bato me baesi ya basonga noko. Bananga ba Baloma baesi ya batomisa obokye bamanya Polo na Silasi bitobu, babawande phimbo. ²³ Waunva bée ibawanda phimbo na boikye, abavakyi o boloko, bawo na moto ookokyengele obokye abakyengyele na bolaa. ²⁴ Mokyengyesi me, waoka yo babona, aesi ya banyosa o etee ya boloko eya motema, babanyosekye makolo o motema nwa mabaya manene.

²⁵ Wa molengyela, Polo na Silasi babaka babondela, fatube pho ya ikumbela Nwaphongo, bato baayoko ba boloko babaka babaokye. ²⁶ Ibalakana bobo, manyete mabuto inyingana na bokusi, manyinginye na boloko, bikomba biso bizibo, nyololo ya bato baso ba boloko yiingo. ²⁷ Mokyengyesi aesi ya umwa, wawene yo obokye bikoma ba boloko biikasi pha, aesi ya pka mumphata nwe obokye kamibome, pho abuyaka obokye bato ba boloko baso baloti. ²⁸ Kasi Polo aesi ya anwana na bokusi, yokye: «Sa mikyela lowo! Banga baso toli wawa!» ²⁹ Bobele, mokyengyesi aesi ya onga tala, anyosi izele o motema, katekyenele na sina inganga, aesi ya mivaka o makolo ma Polo na Silasi. ³⁰ Aesi ya batokolo o nze, yokye: «Batata, nakyele bo obokye nabikye?» ³¹ Bekye: «Anola Nkolo Yesu, wamobika, na we, na ibota sa we.»

³² Baesi ya moimola Simo ya Nkolo, yo na bato baso baabaka o ingambi se. ³³ Na sina imbele me sa mokolo, mokyengyesi aesi ya bakpa oka ye, abakunyosi maphota ma be. Bobele, baesi ya mobatisa yo na

ibota se sisu. ³⁴ Amba ya nyosa Polo na Silasi o ingambi se, abaphe ntoma ya izaa. Moto me na ibota se sisu batondaka na nkyisa pho baanolaka Nwaphongo. ³⁵ Waye bunya, bananga ba Baloma baesi ya toma bato obokye bakye wo na mokyengyesi, batokolo bato babana. ³⁶ Mokyengyesi aesi ya imola Polo, yokye: «Bananga batomi bato iya imola obokye baetokolo. Unwanwa ye, emba tokolo, okyende na bolaa.» ³⁷ Kasi Polo aesi ya wo na bato me, yokye: «Balowanda phimbo o miyo ma bato baso, mena sa taa lotenela bolombe, banga toli bato ba Loma! Balovakyi o Boloko. Unwanwa ye, bakule luka ilotokolo mi ibombo? Pha! Baya lotokolo bée mampenza!»

³⁸ Bato baatomaka bée baesi ya kye imola mapho me oka bananga ba Baloma. Bananga me bailaka, waoka bée obokye Polo na Sila bali bato ba Loma. ³⁹ Emba bamba ya kye baonga bolimbisi, babatokosi o boloko, bamba ya onga na bée obokye bamane o mokyisi me. ⁴⁰ Watokolo Polo na Silasi o boloko, aesi ya kyende oka Lidi. Waunva bée ikyeka bande na be, na ibalenza, bamba ya kyende.

17

Polo na Silasi o Tesaloniki

¹ Baesi ya lekana o Afipolis na Apoloni, bakye koma o Tesaloniki waabaka ingambi sa makyita sa Bayuda. ² Polo, bo wamele yo, amba ya nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda, awonoko na bée ba Sabata baato mi makomi ma Nwaphongo. ³ Abalimbolelaka makomi me, abateyaka, yokye: «Esengyesi obokye Masiya awene bolosi, awe, akundwe onte ya bawe.» Abawolekye, yokye: «Yesu okoeyimole nga, eli yo Masiya.» ⁴ Bana onte ya be, baesi ya anola babengyi na Polo na Silasi. Na moluku nwa Baela baabaka basambele Nwaphongo, na babasi baikye ba kaa.

5 Kasi Bayuda batondaka na zuwa. Baesi ya kpa bana nzobo baazwaka bée o nzela, bakye angyinya eboko ya bato. Bamba yaambya mobulu onte ya mokyisi. Baesi ya kyende o ingambi sa Yasona, ikye luka Polo na Silasi obokye bakye na bée o boo pha bato baso ba Tesaloniki. 6 Waba bée sa bazwa, baesi yaakya Yasona na bebi bayoko, bakye na bée o boo pha bananga ba mokyisi, baanwanaka, bekye: «Bato baba babunzinye maumunya ma munse munso, unwanwa ye baesi ya koma wawa! 7 Yasona ababuye oka ye! Bato me baso bato mibeko ma Moangyesi Kaisala, awo obokye mokonzi mosuu ali, nkomo ye Yesu.» 8 Maphoo mamana maesi ya phe bato baso na bananga ba mokyisi yoo. 9 Yasona na bebi me bayoko baesi ya tukya baphalanga oka bananga ba mokyisi, bamba ya bale, bakye.

Polo na Silasi o Bere

10 Waamokolo bande baesi ya toma Polo na Silasi o Bere. Waakoma bée omoo, baesi ya kye nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda. 11 Bayuda me babaka bato balaa ileka baa Tesaloniki. Baesi ya anola Simo ya Nwaphongo na motema molaa. Babaka baekole makomi nkolo iso, obokye baebe maphoo maabaka Polo kawo mali phele. 12 Bato baikye onte ya bée bamba ya anola, onte ya Baela, bato baikye ba kaa, babasi na bampele, bamba ya anola me. 13 Kasi waoka Bayuda ba Tesaloniki obokye Polo akye imola Simo ya Nwaphongo o Bere, bamba ya kyende omoo, bakye losa moluku nwa bato na ibabunzinya maumunya. 14 Sakoko, bande baesi ya loya Polo mopha nwa maa manene, Silasi na Timote baikalaka o Bere. 15 Baakye na Polo, bamba kye moika nono o Atene. Emba waya butwa bée o Bere, Polo amba ya longolo Silasi na Timote obokye bamobengye izele.

Polo o Atene

16 Waaba Polo kaziya Silasi na Timote o Atene, aokaka bolosi o ndondo ye na boikye iwene ndengye eyatonda mokyisi me na manzambe ma bikyeko. 17 Ateyaka o Ingambi sa makyita, yo na Bayuda, na ná bato baatebali Bayuda, baasambe Nwaphongo. Na o zando, ateyaka nkolo iso bato baavanaka ne wamoo. 18 Bateye ba Epikirie na ba Stoisie bawonoko ne. Bana bekye: «Nyaewoo oyo kalukye woo bo?» Bayoko, waoka bée Polo kaimole Simo ya Yesu, na maphoo ma ikundwa sa bawe, bekye: «Kolo kaloimole manzambe masuu.» 19 Baesi ya mokpa, bakye ne o boo pha bananga baangane o ngomba ya Aaropaje, bawo ne, bekye: «Mateya me manyakune maateya we mali iye? Banga tozinye imaeba, 20 phoo matoo ma banga maokyi maphoo ma inganga, tolukye eeba maphoo me malukye iwo bo.» 21 Na bomoo bato baso ba Atene, na babutu baya onte ya be, etoma ya bée yabutwaka nde iwoko na iokaka maphoo manyakune.

22 Polo aesi ya teme o ntante ya bananga, yokye: «Be bato ba Atene, nawoo na bée obokye oli phele baakolo basambesi. 23 Phoo, wabe nga nalekane o mokyisi nwa be, naweni bikyeko biisambele be, naweni na mesa elele yonoyo ekyeambya bée mandaa, bakoma o ikolo bobo: “Oka nzambe otoebane.” Iyo okosambele bée sa moeba, eli yo okoeyimole nga. 24 Nwaphongo owakyela mokyisi na iso ili omoo, ali Nkolo ya ikolo na ya munse, taazale o batempelo, baatonga bato. 25 Tasengyesi na obokye bato bamophe ebe na ekpele iye, phoo eli yo okophe bato baso bomoo na mpema ná mbolo iso. 26 Uta na moto monomoo, akyela mabota masoo, obokye bazale o munse munso. Abamekyela imbele sa elanga na sa mampela, na mandelo ma makyito maasengyesi

ḃḃe izala. ²⁷ Akyela ḃaḃona pho ḃato ḃamolukye, na ḃo bazwe kamba pho ya imoluka, naa ḃakokyi imozwa. O solongo, Nwaphongo tali itakye na ḃanga ḃaso.

²⁸ Pho “eli yo moto okolophe ḃomoo, na ḃokusi pha ikye mitambula. Toli o munse mumu nde pho ye.” Na ḃakombi ḃa ḃḃe ḃaayoko, ḃekye:

“Na ḃanga, toli ḃana ḃḃe me.”

²⁹ Bo oli ḃanga ḃana ḃe, tolokoki umunya obokye Nwaphongo akokaa na bikyeko ḃa itela, ebe ḃa ebuni ya motiya, ebe ḃa ibanga, mbolo yaakyelama na maulunya ma moto. ³⁰ Nwaphongo taakule benga imbela saatesaikaka moeba ḃato. Kasi unwanwa eye kaimole ḃato ḃaso, o bilele biso, obokye ḃabongole ntema ya ḃe. ³¹ Pho ameka mokolo monomo ḃwamotenela yo munse munsu phaakolo bolombe, na nzela ya moto owa somya yo. Ateya ḃato ḃaso, ḃo wakundola yo moto me onte ya ḃawe obokye eli phele.»

³² Waoka ḃḃe Polo kawo na ikundwa sa ḃawe, ḃana ḃamoekyekye, ḃayoko ḃekye: «Tomokula eyoka kowo lowo lalona mokolo mosuu.» ³³ Bobele, Polo aesi ya mana onte ya ḃe, akye. ³⁴ Bana ḃamobengaka, ḃamba ya anola, onte ya ḃe, yabaka Denisi, monomo na ḃananga ḃaangane o ngomba ya Aeropaje, na ḃwanwasi monomo na nkombo Damaris, na ḃato ḃasuu me.

18

Polo na Silasi o Koliti

¹ Sima ya maphoo mamana, Polo aesi ya mana o Atene, akye o Koliti. ² Omo, akye vana na Moyuda monomo, nkombo ye Akilas, mokyisi nwe Pontis. Iyo na ḃwanwasi we, Prisile, auta o Itali, pho moangyesi Klode atomaka obokye Bayuda ḃaso ḃamane o Loma. Polo aesi ya kye mibanza na ḃe. ³ Bowabaka yo kakyele etoma ndengye yonyo

na ḃe, amba ya kye zala oka, ḃabuto ikyela etoma elele yonyo. Etoma ya ḃḃe yabaka ya ikyele ndalaku. ⁴ Nkolo iso ya Sabata, Polo abaka kateya Bayuda na Baela o ingambi sa makyita. Alukaka obokye ḃaso ḃaanole. ⁵ Wauta Silasi na Timote o Makedoniya, ḃaesi, Polo amiambyaka imbela sisu iimolaka Simo ya Nwaphongo. Ateyaka Bayuda obokye Yesu ali Masiya. ⁶ Kasi Bayuda, tebaikaka moanola, ḃamotolaka. Bobele, aesi ya balasisa mobulubutu ḃwa bitobu ḃe, yokye: «Bo ḃḃe obungyi, tekuli ḃa lowo la nga, malongo ma ḃḃe mali o moto ḃwa ḃe! Unwanwa ye, namokyende oka ḃato ḃaatebali Bayuda.» ⁷ Aesi ya mana wamo, akye oka moto monomo owabaka kasambele Nwaphongo, nkombo ye Tito Yusutu. Ingambi sa moto me sabaka phenephe na ingambi sa makyita. ⁸ Krispus, mokonzi ḃwa ingambi sa makyita, aesi ya anola Nkolo, yo na ibota se sisu. Bakoliti baikye ḃaokaka Polo, ḃaesi ya anola me, ababatise.

⁹ Waa mokolo, Nkolo aesi ya wo na Polo o ndoto, yokye: «Sa ila, saikala bose, woko nde bowo, ¹⁰ pho, inga, nali na we elele yonyo. Moto etaeyakya obokye akyele bofe, pho ḃato baikye o mokyisi mumu bali ḃa nga.» ¹¹ Polo akyelaka o Koliti mbula yonyo na makombe motoba iimola ḃato maloba ma Nwaphongo.

¹² Wa imbela sabaka Galion moangyesi wa nkyisi ya Akaye, Bayuda ḃaesi ya wangyela Polo na bofe. Bakye ne o boo pha ḃato ḃaasambisa maphoo. ¹³ Bekye: «Moto oyo katomisa ḃato obokye ḃasambele Nwaphongo na ndengye etebenele mobeko.»

¹⁴ Waluka Polo obokye kawo, Galion aesi ya wo na Bayuda, yokye: «Bo ebakyi obokye abomi moto, naa akyesi lowo lonolo loolekyi bofe, nde naanolakyi iphunda sa ḃḃe, oo Bayuda, ndeobakyi na elongyi. ¹⁵ Kasi toko ya ḃḃe oli

yango nde pho ya ianola, pho ya ma nkombo na mibeko ma b̄e mampenza, mena ekyekyi b̄e! Nga sikokyi iba munanga i maphoo ma ndengye mena!» ¹⁶ Amba ya bawiiinya o elele ekyeambe b̄e maphoo. ¹⁷ Bobele, baso baesi ya akya Sositene, mokonzi nwa ingami sa makyita sa Bayuda, babuto imowanda o boo pha elele ekyeambe maphoo. Kasi Galion akyekaka nde babona.

Polo abuto o Antioshe

¹⁸ Polo akulaka koko o Koliti na boikye. Bobele, aikyi ika bebi, abaa o masuwa, akye o Siri, yo na Prisile na Akilas. Oboo pha iba o masuwa, amikololaka moto o Sasele, pho aunvaka nkolo yaalakyelaka yo Nwaphongo. ¹⁹ Baesi ya koma o Efese, Polo aikaka Prisile na Akilas omo. Aesi ya kye nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda, kaikye ziiko omo na Bayuda. ²⁰ Baongaka ne obokye akoko omo, kasi yo taikaka anola. ²¹ Aikyi baika, yokye: «Bo Nwaphongo azingyi, namokula ya oka be.» Aesi ya ba o masuwa o Efese, akye.

²² Wakoma yo o Sezare, aesi ya uta, akye o Yelusaleme pho ya ibeya bebi ba ingomba. Bobele, amba ya kyende o Antioshe. ²³ Akyelaka banaa nkolo omo. Amba kula ya kyende, aakasi Galati na Friji, alenze ianola sa baekosi baso.

Apolo akye o Efese na o Koliti

²⁴ Moyuda monomo, nkombo ye Apolo, mokyisi nwe Alegizandri, akomaka o Efese. Abaka moto monomo wa yelaa ya iwoo, aabaka makomi ma Nwaphongo na bolaa. ²⁵ Aunva ekola phanza maphoo ma nzela ya Nwaphongo, abaka na phowa ekusi, aimolaka, ateyaka nde maphoo ma Yesu. Kasi yo, aabaka nde ibatisa saka Yoane. ²⁶ Aesi ya tata iwoo pwapwa o ingambi sa makyita. Prisile na Akilas, wamooka be, baesi ya mokpa, bakye molimbolela nde maphoo ma nzela ya Nwaphongo. ²⁷ Kasi

waba Apolo na phowa ya ikyende o Akaye, bebi baesi ya molenza mi lowoo me. Bakomi mokanda, bamotomesi baanosu ba mokyisi me obokye bamokumbele na bolaa. Waakoma yo omo, asungaka bato baanolaka na ngolu ya Nwaphongo, ²⁸ pho, anyetekye phele Bayuda, o miyo ma bato baso, na maphoo maabawolekye yo. Abateyaka o makomi ma Nwaphongo obokye Yesu ali Masiya.

19

Polo o Efese

¹ Wataaka ba Apolo o Koliti, Polo amba ya lekana o nkyisi ya mambale, akye koma o Efese. Azwe baekosi baayoko omo. ² Aesi ya batuna, yokye: «Waanola Nwaphongo, wazwa Bolobo Bosantu?» Bekye: «Banga toloika na oka bawo obokye Bolobo Bosantu ali.» ³ Polo, yokye: «Emba wazwa ibatisi siwaa?» Bekye: «Ibatisi saaka Yoane.» ⁴ Polo, yokye: «Yoane abaka kabatisa baanolaka ibongola mandondo ma be, ambaka wo na Bayuda, yokye: Baanole owamoya o sima ye, kyelukye iwoo obokye Yesu.»

⁵ Waoka be babona, baesi ya batisama na nkombo ya Nkolo Yesu. ⁶ Polo amba ya batandela maboko, baesi ya zwa Bolobo Bosantu, babuto iwoo noko nsuu, na imola Simo ya Nwaphongo. ⁷ Bato me babaka baso phenephe iko mbuka ibale.

⁸ Bobele, Polo amba ya kyende o ingambi sa makyita sa Bayuda, abaimolaka pwapwa Simo ya Nwaphongo. Balukaka obokye bato baamookye baanole maphoo ma bokonzi pha Nwaphongo. Akyelaka bomo makombe maato. ⁹ Kasi bayoko bakyelaka moto bokusi, tebaikaka baanola, batiyolaka nzela ya Nwaphongo oboo pha bato baso. Bobele, Polo aesi ya baika, akpe baekosi, akye na be, abateyaka nkolo iso o Ingambi sa kalasi ya

Tiranus. ¹⁰ Akokoko omoo mambula mabale, emba na bomoo, bato basoo baazalaka o Azi, Bayuda, na baatebali Bayuda, bamba ya oka Simo ya Nwaphongo.

Bana ba Sekewa

¹¹ Nwaphongo akyelaka bilekye-sako ba ikamwa na nzela ya Polo. ¹² Yango mena, bato baayoko baphilelaka bato ba malosi, bitobu, na bitato baakumaka nzoto ya Polo. Malosi ma bato me mamananaka, na maloboo mabe matokoloko o nte ya be. ¹³ Bana Bayuda baabaka bakye mitambula phoo ya iwinya maloboo mabe onte ya bato ba malosi, babaka batangye na nkomo ya Nkolo Yesu phoo ya itokolo maloboo me. Babaka bawoo, bekye: «Na nkombo ya Yesu, okoteya Polo, nawoo na be, maloboo mabe, obokye otokolo!» ¹⁴ Bato baabaka bakyele babona, yabaka bana ba bampele sambo ba nganga munene, Moyuda, nkombo ye Sekewa. ¹⁵ Boloboo bofe bobabuyise obokye: «Nga naebe Yesu, naebe na Polo, kasi be, oli banza?» ¹⁶ Bobele, moto owabaka na boloboo bofe aesi ya mivaka mibe. Anwani na be, abalekaka na mwiya, baesi ya tokolo o ibanda, baloti bee basoo malumbu, bazokyi na maphota. ¹⁷ Bato basoo ba Efese, Bayuda na baatebali Bayuda, waoka lowoo me bailaka, babutwaka ikpa nkombo ya Nkolo Yesu na kaa ikye. ¹⁸ Bato baikye babutwaka baanosi, bayakaka ya yaimola maphoo maakyelaka be, bamaimolaka o boo pha bato basoo. ¹⁹ Onte ya bato baabaka na meete, baikye bayakaka na nkanda ya meete, baitumbaka o miyo ma bato basoo. Watanga bee nkanda me, motiya nwa ye nwakokanaka na baphalanga ba bibende nkoto mako matano (50.000). ²⁰ Na bomoo, na mwiya nwa Nkolo, Simo Elaa yanyangwaka na boikye.

Toko o Efese

²¹ Sima ya maphoo mamana, Polo aesi ya kana ikatisa Makedoniya na Akaye obokye akyende o Yelusaleme. Yokye: «Bo nakomi omoo, esengyesi obokye nakome na o Loma.» ²² Atomaka bebi ne babale baamosungye o etoma, Timote na Eraste o Makedoniya, kasi yo akulaka kuta kooko o nkyisi ya Azi.

²³ Imbele me, tokoo iikye yatokoloko phoo ya maphoo ma nzela ya Nkolo. ²⁴ Motusi monomoo, nkombo ye Demetelius, abaka katule batempelo ba nzambe Artemis na ebende ya motiya. Azwaka baphalanga o etoma me, aphutaka na bolaa baakyele ne. ²⁵ Aesi ya aangana na na bato basuu baakyele etoma bo ekyekyele yo. Yokye: «Bande, koebe obokye banga tobikye nde na etoma ekyekyele banga eye. ²⁶ Bo kowene, kombe na kula oka maphoo maakyele Polo, yokye: Manzambe maakyelama na nse ya bato temali manzambe. Abongosi maumunya ma bato baikye. Teli nde wawa na wawa o Efese, kasi phenephe nde o nkyisi ya Azi iso. ²⁷ Lowoo me nde looti etoma ya banga, nde lombi na kula buya tempelo ya nzambe munene owa nwanwasi, Artemis, ekpele pha, nzambe me okosambele bato ba Azi, na bato ba mokyisi munso, nde takuli ba na kaa!» ²⁸ Waoka bato maphoo mamana, batondaka na yoo, baanwanaka bekye: «Ali nzambe munene, Artemis wa Baefese!»

²⁹ Mokyisi munso moesi ya tonda na tokoo, bato basoo bawelane ikyende o elele ya maano. Baakyaka na bato ba Makedoniya babale baabaka batambule na Polo elele yonoyo o imbanga se, Gayusu na Aristarke. ³⁰ Polo aunvaka mitokolo o bo pha eboko ya bato, kasi baekosi bamokatelaka. ³¹ Bankumu baayoko ba nkyisi ya Azi, baali bikamba ba Polo, bamolongoloko phoo ya imobondo obokye yo sa kyende o elele ya

maano. ³² O elele eyaanganaka bato, toko yaloboko. Baná baanwane lowo lolo, baayoko baanwane na lowo losuu, baikye onte ya bée tebaikaka eba na ntina eyaanganaka be. ³³ Bayuda Bamba ya lekyinya moto monomo o boo pha eboko me na nkombo Alegizandre. Bato baayoko baabaka wamo bamoimolaka maphoo maalekanaka. Bobele, Alegzandre aesi ya tomba eboko o ikolo, alukaka iyambelela Bayuda. ³⁴ Waeba bée nde obokye ali Moyuda, baesi ya anwana, bée baso mbala yonyo, bekye: «Artemis wa Bafese! Ali nzambe munene!» Baanwanaka babona phenephe mangonga mabale.

³⁵ Emba nkumu monomo wa mokyisi me, amba ya zibisa eboko ya bato, yokye: «Be Baefese, bato baso baefbe obokye mokyisi nwa Baefese babanza tempelo ya omunene, Artemis, na ekyeko ye eyauta o ikolo ya kaa o se. ³⁶ Moto takoyi ika ziiko na lowoo me. Na bomo, uya mo, oumunya o boo pha ikyela lowoo. ³⁷ Oesi na bato baba wawa, kasi tebaikyi oto tempelo ya banga, tebaikyi tola na nzambe ya banga. ³⁸ Bo Demetelius na bato bali na lowoo na moto monomo, elele ekyeambe nwanambo eli, na bananga bali, bakye songyela! ³⁹ Boli na lowo losuu la ituna, toolobongya waangane bato baso bo kowo mobeko. ⁴⁰ Mi maphoo maleka lolu, iikasi nwana bokyi bobo, balosongyele obokye totembi. Na bomo, otolobe na ná elongyi yonyo ya imola bato ntina ya angana sisi.» ⁴¹ Waunva yo iwo babona, aesi ya buya bato, bakye mibutwa oka be.

20

Polo o Makedoniya na o Gresε.

¹ Waunva toko, Polo amba yaangyinya baanosi, abalenze, sima aesi ya baika, akye o Makedoniya. ² Alekanaka o nkyisi

me, kakye milenza baanosi na mateya maikye. Bobele, aesi ya kyende o Gresε. ³ Akyelaka omo makombe maato. Aunvaka baa o masuwa pho akyende o Siri. Waoka yo obokye omo Bayuda bamowangyele, bobele, aesi ya kana ibutwa o nzela ya Makedoniya. ⁴ Bato bakyeke moika baba: Sopatele, nwana wa Pirus, mokyisi nwe Bere, Aristarke na Sekundus, bato ba Tesaloniki, Galion moto wa Derbe, Timote, Tishike na Trofime, bato ba Azi. ⁵ Moluku me bakyeke o boo, bakye loziya o Troas. ⁶ Banga, sima ya eyenga ya umunya itokolo sa Bayisalaεe o Ezipito, toesi ya baa o masuwa o Filipi. Sima ya nkolo itano, tokye bazwa o Troas, tokyelaka omo nkolo sambo.

Polo akuli kye o Troas

⁷ Mokolo nwa poso, wa nkokolo, toanganaka pho ya iza, Polo awonoko na baekosi. Waaba obokye bamokyende boyana, aesi ya teya noko waa molengyela. ⁸ Batala babaka baikye o ingambi saanganaka banga o ikolo. ⁹ Munzenga monomo, nkombo ye Etikos, azalaka o fenetele. Imbele saabaka Polo kateya nde boteye, yo azwaka ebuu na bokusi, mi ena ebu, aesi ya uta o etaze eya iyato, akaa noko o se. Bamba ya motomba, awelakyi. ¹⁰ Kasi Polo aesi ya uta, amiinye ooli munzenga me, amokpe o maboko me, yokye: «Be sa lotta, taikiya wa. Ali mumo!» ¹¹ Bobele, akuli baa, ateni mapa, azee. Akulaka teya bobele noko wa mumengu. Waunva yo, amba ya kyende. ¹² Babutwaka na munzenga me, abikiya na ná nzoto nkusi, bo waaka yo. Lowoo me labuyaka bato baso na nkyisa boikye.

Polo akye o Milete

¹³ Banga tokyekye o bo obokye tobaa o masuwa maakyekye na banga o Asos, mokyisi nwanakanaka Polo obokye tomokpesa o masuwa, pho

yo mampenza azingaka itambula nzela me na makolo. ¹⁴ Wakye lozwa yo o Asos, tomokpese o masuwa, tokye banga baso o Mitilene. ¹⁵ Toesi ya mana wamo, boyana tokye seme, tokyekane na esanga ya Kio. Mokolo nwa sima, toesi ya katisa o esanga ya Samos, sima ya mokolo mamuna, tomba ya kye sema o Milete. ¹⁶ Polo taikaka zinga iseme o Efese, pho ya obokye yo sa ngombono o nkyisi ya Azi. Abaka kawelane obokye, bo walongoba, bakome o Yelusaleme o eyenga ya Pantekote.

Polo awo na bankumu ba Efese

¹⁷ Waseme masuwa o Milete, Polo aesi ya longolo bakumu ba Efese obokye baya vana ne omo. ¹⁸ Waya koma bee waali yo, yokye: «Be koebe mbesi nwa nga, nkolo iso yaabaka nga na wawa tata nono mokolo nwakomaka nga o Azi. ¹⁹ Nakyelakyei Nkolo na imiuya sisu, na mbembe o matama nawenekye na mpasi pho ya maphoo maabaka Bayuda banvanyele. ²⁰ Bo, koebe obokye sikyi ezitela maphoo maakokyi iesunga, naeyimosi maso, naeteye ebe o bo pha bato baso, ebe o mangambi ma be. ²¹ Naimosi Bayuda na baatebali Bayuda obokye babongole mandondo ma be, babutwe bato ba Nwaphongo, baanole Nkolo wa banga, Yesu. ²² Kyeka, unwanwa eye, nakyende o Yelusaleme, o kontome Bolobo Bosantu, siebe maphoo mamunzelela omo. ²³ Naebe nde obokye o mokyisi na mokyisi mookye nga, Bolobo Bosantu kanzimole nde phanza obokye boloko na minyoko kyinziya. ²⁴ Kasi pho ya nga, nawene obokye bomu pha nga teboli na ntina, phowa ya nga eli obokye nakomya imbanga sa nga o suka, naunve etoma empe Nkolo Yesu, Imola Simo Elaa eya ngolu ya Nwaphongo.»

²⁵ «Nalekanaka onte ya baso ikye mimola bokonzi pha Nwaphongo.

Kasi unwanwa ye, naebe obokye nono monomo na bee etaakule nvene. ²⁶ Yango mena, naewole lolu obokye: Bo monomo na bee abungyi nzela ya Nwaphongo, tekuli ba lowo la nga, ²⁷ pho sikyi ezita, naeyimosi maphoo maso maabongya Nwaphongo. ²⁸ Nde komibanza bee mampenza, nde kobanza na baanosi baso. Bolobo Bosantu aekyesi ndokolo bakosi ba mampate. Okambakye ingomba sa Nwaphongo saaikola yo na malongo ma Somi ye mampenza. ²⁹ Naebe, ngakye: O sima ya nga, bo nakye, bato baali ndokolo mangoo maa vale, bamoya onte ya bee, bamunyangola mampate. ³⁰ Ebe na onte ya bee, bato bayoko bamobutwa iwo maphoo maa bole, obokye baanosi bababengye. ³¹ Yango mena nde komibanza, umunyaka obokye mambula maato, na moo na mokolo, na na mbembe o matama, sikakye le iyolela monomo na monomo na bee.»

³² «Unwanwa eye, naeyikye o maboko ma Nwaphongo. Simo ye ya ngolu yamoebanza. Eli na ikokyi sa iyelenza, na sa iephe ilaka saabomba yo pho ya bato baso. ³³ Sikyi mengyela, ebe baphalanga, ebe itela, ebe bitobu ba moto. ³⁴ Koebe bee mampenza obokye nakyelakyei etoma na maboko ma nga mpenza, pho ya izwa isengyesi na nga na yaka bebi na nga. ³⁵ O maphoo maso mama, mena naeteye obokye osengyesi ikyela etoma, pho osungakye bato baakaya. Toumunya maphoo maawoko Nkolo Yesu yo mpenza, obokye: “Nkyisa ya iphe, ilekyi nkyisa ya izwa!”»

³⁶ Waunva Polo iwo babona, amba ya kusama na mabongo, yo na be, babondesi. ³⁷ Bee baso babutwaka ilela, baakyinyaka na Polo pho ya imophe mboto eya suka. ³⁸ Babaka na ngongo boikye, pho Polo awoko na be, yokye: Etebakule mowene. Bobele, bamba ya kye moika nono

o masuwa.

21

Ikyende sa Polo o Yelusaleme

¹ Waamana banga oka be, tokuli ya kpela o masuwa. Toesi ya kyende bobele nono o Kos. Bo yana, toesi ya kye koma o esanga ya Rode, tomani omo, tokye o Patara. ² Tozwaka omo masuwa maakyende o Fenisi. Toesi ya baa o masuwa me, tokye. ³ Toesi ya koma phenephe na esanga ya Shipre, toesi ya mana o esanga pho ya ikyende mopha nwa Siri emba tomba kye afwa o Tir, pho masuwa mabaka na mbolo ya iyabola omo. ⁴ Toesi ya kyela omo nkolo sambo pho tozwaka baanosi, na nwiya nwa Bolobo Bosantu, bamba ya wo na Polo obokye yo sakyende o Yelusaleme. ⁵ Wakokya banga nkolo ya iba na be, tomba kula ya banga imbanga sa banga. Waba banga totambule, bato baso bamba ya kye loika o ebonga, na babasi na bana. O ebonga, tomba ya kusama na mabongo o moku-lulu nwa maa maanene, tomba ya bondele. ⁶ Bobele, tomba ya kabwana. Banga tomba ya baa o masuwa, emba bee bamba ya butwa oka be. ⁷ Kasi pho ya banga, wa uta banga o Tir, wakatisa banga, tomba ya koma o Ptolemais, emba waaunva banga ibeya bebi, tomba ya kyela na bee mokolo monomo.

⁸ Bo yana, toesi ya lekana, tokye koma o Sezare. Omo, tokye uta o ingambi sa moteye wa Simo Elaa, nkombo ye Filipe, monomo na bateye, emba tomba zala oka ye. ⁹ Abaka na bana ba babasi bane, bali sa taa eba bampele, babaka baimole maphoo maute oka Nwaphongo. ¹⁰ Wakyela banga nkolo nzikye omo, yamba ya moimosi monomo wa Yuda na nkombo Agabusu. ¹¹ Waya lokyeka yo, amba ya kpa nkamba ya Polo, amba ya mikanga na yango na maboko na makolo yokye: «Kyeka

bokowo Bolobo Bosantu. Mokolo nwa mokaba mumu, kyeka bo waamokanga bakonzi ba Bayuda o Yelusaleme na mokaba o maboko na o makolo, emba bamba moambya oka baate bali Bayuda.» ¹² Waoka banga babona, banga na bebi ba mokyisi, tomba ya bondo Polo obokye yo sakula kyende o Yelusaleme. ¹³ Bobele yo, amba lobuyisa yokye: «Bee kolele pho ya intena mabale pho ya'ye? Nga nali phenephe, teli de pho ya inkanga kasi na pho ya iwa o Yelusaleme pho ya nkombo ya Nkolo Yesu.»

¹⁴ Waba yo saanola, toloomba kula mokandindisa. Tomba wo nde obokye: «Mokano nwa Nkolo mokyelame!»

¹⁵ O sima ya nkolo me, waunva banga imibongya, tomba yakyende o Yelusaleme. ¹⁶ Baekosi baayoko ba Sezare bakyeke loika, bamba kye lolasa o ingambi sa Manasono moto wa Shipre, moekosi wa kalakala.

Polo na Zake bazwa o Yelusaleme

¹⁷ Waakoma banga o Yelusaleme, bebi bamba ya lokumbela na nkyisa. ¹⁸ Bo yana, Polo aesi ya kye na banga oka Zake. Bankumu ba ingomba baso baanganaka omo. ¹⁹ Polo aesi ya babeya, abaimosi lowo lonolo na lonolo o maphoo maso mabakyelelaka Nwaphongo o etoma ye onte ya bato batebali Bayuda. ²⁰ Waoka bankumu maphoo me, bamba kumola Nwaphongo. Emba bamba ya wo na Polo, bekye: «Nwebi, oweni Bayuda nkoto na nkoto, babuto baanosi, baso babengye mibeko na bolaa. ²¹ Babaimolaka obokye iwe koteya Bayuda baso baali onte ya mabota mayoko obokye bale mibeko nwa Mose, kowo na obokye bee sabelo bana ba be, bee sabenga mibeko. ²² Tokyele bo? Tewali ziko, bato bamooka obokye okomi wawa. ²³ Na bomo, kyela bo wamoewole banga. Toli wawa na bampele bane baakata

seleka. ²⁴ Obakpe, omikunyole na bée elele yonoyo, ombe baphutela maphoo maso. Bakokyi imikolola moto, emba bato baso bamoeba obokye maphoo maokaka bée pho ya we, mali mabole, kasi obokye we kobengye na we bo okoongye Mobeke. ²⁵ Pho ya bapakano babutwa baanosi, tobakomela mokanda pho ya ibaimola bo wakana banga. Tokana obokye: Bée sa zaa manyama mabomesi bée bikyeko, bée sa zaa malongo, bée sa zaa manyama mawe na malongo o motema, bée sakyela bondumba.» ²⁶ Bobele, mokolo nwa sima, Polo amba yakpa bato me, aesi ya tata imikunyola yo na bée molongo, amba ya kyende o Tempelo pho ya iumola mokolo mowaa bo imikunyola siumbo, amoya ambya ikabo pho ya monomo na monomo na be.

Baakye Polo o Tempelo

²⁷ Nkolo sambo ya imikunyola ya lukaka unva, waamowene Bayuda baautaka o Azi o Tempelo. Bamba ya losa moluku moso nono wa moakya be. ²⁸ Baanwanaka bekye: «Bato ba Isalayele, yaka ya lophe maboko! Omokyekye, moto okonwane na bato ba banga, na Mobeke na na elele eye na mateya makye yo miteya mboka eso na oka bato baso!» ²⁹ Pho bamowenekye phanza na Tolofime, moto wa Efeze, onte ya mokyisi, emba baumunyaka obokye Polo amunyosaka onte ya Tempelo. ³⁰ Mokyisi mobimba nwanba ya tomba, emba bato bamba yaa baikye. Bamba ba akya Polo, emba bamba motokolo o Tempelo, nono wakanga bée bikomba ba Tempelo izele. ³¹ Waba bée balukye imoboma, simo me esiyakoma oka mokonzi nwa batuluku nkoto ba Baloma obokye: Yelusaleme mobimba ali na mobulu. ³² Sakoko, baesi ya angyinya batuluku na bakambi ba be, baesi ya tomisa moluku nwa bato obokye

wamowene bée mokambi nwa batuluku na batuluku, bée ele iwanda Polo. ³³ Bobele, nkolo ya batuluku amba ya susana phenephe na Polo, amba ya tomisa obokye bamokangye na nyololo ibale. Emba alukaka iyeba obokye ali nza na obokye akyesi ye. ³⁴ Kasi onte ya eboko me ya bato, baanwanaka moto na moto aba na ewole ye. Mokonzi nwa batuluku taikaka oka ekpele pho ya toko. Aesi ya ba toma obokye bakye na Polo o ingambi sa batuluku. ³⁵ Wakoma bée na Polo phenephe na ebaalele ya ingambi me, batuluku bamunyanyaka pho eboko ya bato batondaka na yoo. ³⁶ Na bomo, bato baso bamobengaka, babaka baanwane, bekye: «Bamobome!»

Polo kaambe

³⁷ Imbele salukaka bée inyosa Polo o ingambi sa batuluku, aesi ya wo na mokonzi nwa batuluku, yokye: «Impe nzela, naewole nono lowo lonolo?» Mokonzi nwa batuluku yokye: «Koebe iwo munoko nwa Baela? ³⁸ Emba iwe toli Moezipito owakyelaka toko mi nkolo iye wawa, emba amba loya babomi ba bato nkoto ine o bokye?» ³⁹ Polo, yokye: «Inga nali, Moyuda, mokyisi nwa nga Tarsis o Silisi, nakuli ba na nwanana monomo wa mokyisi nwa kaa. Naebondi, impe nzela, nawole bato.» ⁴⁰ Mokonzi nwa batuluku amba ya mophe nzela. Bobele, Polo aesi ya teme o ikolo sa ebalele ya ingambi me, azibise bato na eboko. Waikala bée bose, Polo amba ya wo na na munoko nwa Bayuda:

22

¹ Bande na nga, na batata, okyemela iili na nga obokye naewole unwanwa eye. ² Waoka bée Polo kabawole na munoko nwa lombo bamba kula ikala phio. Polo yokye: ³ «Inga nali Moyuda, mokyisi nwa nga Tarsis o Silisi, kasi banzokolo wawa o Yelusaleme, naekola maphoo

maso ma mibeko ma bankoko oka Gamaliel. Nabaka na nga moto wa phowa o maphoo ma Nwaphongo, bo oli lolo eye. ⁴ Nanyokoloko bato baabaka babengye nzela ya Nkolo, baayoko bawaka. Naakyaka bampele na babasi, nabanyosaka o boloko. ⁵ Nkolo ya banganga na bakumu bakokyi eimola bo nawo bole. Bantomaka na nkanda pho ya bebi Bayuda ba Damaseke. Nakyekye akya baanosi baabaka omo obokye nakye na bee o Yelusaleme, babaphe etumbu.»

Polo kaimole bo wamobanga Nwaphongo

⁶ «Nabaka natambule o nzela, waakoma nga phenephe na Damaseke, ibalakana bobo, phenephe na imbele sa bunya i moto, bongyengyekye bouti o ikolo, boesi ya nzinga. ⁷ Naesi ya kaa o se, namba ya oka nwesi monomo mowo na nga, obokye: “Saolo, Saolo, konyokolo pho ya'ye?” ⁸ Namba ya tuna ngakye: “Iwe nza, Nkolo?” Nwesi moesi ya buya obokye: “Inga Yesu moto wa Nazarete, okonyokolo we.” ⁹ Baabaka na nga elele yonyo, bawenekye bongyengyekye me, kasi tebaikaka oka nwesi nwa nvolokye. ¹⁰ Bobele, namba ya tuna ngakye: “Nkolo, nakyele bo?” Emba Nkolo amba ya mbuyisa yokye: “Inua, kyende o Damaseke, emba omo, bamoeyimola na bolaa etoma eephe be.” ¹¹ Kasi pho bongyengyekye me pha ndandindisaka miyo, sakula wene, nde monomo na babaka na nga ambampila mi eboko obokye nakome o Damaseke.»

¹² «Moto monomo abaka omo, nkombo ye Ananiya. Abaka moto monomo mokumosi nwa mibeko ma banga. Bayuda baso babaka omo, babaka batate bomoto bolaa phe. ¹³ Bobele, amba yaa oli nga, amba ya wo na nga yokye: “Saolo, nwebi na nga, kula butwa iwene!” Emba nde mina wamo, miyo ma nga mazibo, nakuli butwa iwene. ¹⁴ Amba wo na nga yokye: “Nwaphongo wa

baango ba banga abongye obokye oebe phowa ye, owene Bosembo phe na iyoka nwesi nwe mampenza. ¹⁵ Pho osengyesi iba nzoka ye, o boo pha bato baso. Wamoimola na maso maweni na maokyi we. ¹⁶ Kombe kula makamaka pho ya'ye? Tokyende! Obatisame, emba obondele na nkombo ya Nkolo pho masumu ma we malibisame.”»

¹⁷ «Waya butwa nga o Yelusaleme, mokolo monomo nabaka o Tempelo, nabondele, namba ya loto ndoto. ¹⁸ Naesi ya wene Nkolo kawo na nga yokye: “Izele, mana o Yelusaleme, sangombono, pho etebaanole simo eyamobaimola we.” ¹⁹ Namba ya buya ngakye: “Nkolo, kasi bee nga baebe na bolaa obokye eli nga owabaka kakye o Mangambi ma makyita pho ya ivaka o boloko na ibinda na phimbo bato baeyanole. ²⁰ Na wabomaka bee Etiyeni, nzoka ya we, na nga nabaka omo, naanolelaka babomi me emba nabaphilelaka bitobu ba be.” ²¹ Kasi amba wo na nga yokye: “Kyende, amoetoma itakye ombale ya nkyisi ya bapakano!”»

Polo na mokonzi nwa batuluku ba Loma

²² Bayuda baokaka Polo kawo nono o maphoo ndengye mena, bamba ya lika nyangye bekye: «Bamanya moto ndengye eye o mokyisi! Takokyi iba na bomoo!» ²³ Baanwanaka, bamba manya minkoto ma be, bavakye mobulubutu o ikolo. ²⁴ Mokonzi nwa batuluku aesi ya toma obokye banyosa Polo o ingambi sa batuluku, bamowande phimbo, bamobalimisa obokye awo bo kaebe ntina ekyemoanwenele be. ²⁵ Kasi wamokanga bee na mokposo obokye bamowande phimbo, Polo awo na mokambi wa batuluku owabaka wamo, yokye: «Moloma otoikiyi na bee sambisa, oli na makokyi ma imowanda phimbo?» ²⁶ Waoka mokambi babona, akye imola mokonzi nwa batuluku,

yokye: «Wamokyela bo?» Moto me ali Moloma! ²⁷ Mokonzi nwa ba tuluku aesi ya kyende phenephe na Polo, bamotuni, yokye: «Inzimole, oli Moloma?» Polo aesi ya anola, yokye: «Eli bomo.» ²⁸ Mokonzi nwa batuluku yokye: «Inga naphuta baphalanga baikye obokye nabutwe Moloma.» Polo, yokye: «Kasi nga bambota Moloma.» ²⁹ Sa koko, baalukaka imowanda phimbo obokye awo, aesi ya mana phenephe ne, mokonzi nwa batuluku, waeba yo obokye Polo ali Moloma, ailaka, pho amokangaka na minyololo.

Polo obo pha ikyita sinene

³⁰ Mokonzi nwa batuluku alukaka obokye aebe solongo, lowo ye losongyele Bayuda Polo. Yango mena, boyana, bamba ya moingola nyololo yaamokangaka na be, aesi ya toma bakolo ba banganga na bato ba ikyita sinene obokye baangane. Bobele, bamba ya kpa Polo, bamotye obo pha be.

23

¹ Polo aesi ya kyeka bato ba ikyita sinene, yokye: «Bande, nono lolo eye, naikasi ikyelela Nwaphongo na ndondo yonyo.» ² Nkolo ya banganga, Ananiya, aesi ya tomisa bato baabaka phenephe na Polo obokye bamowande o munoko. ³ Bobele, Polo aesi ya wo ne, yokye: «Yamoewanda nde Nwaphongo, ekuka eyainga bee mokobo nwa mpembe! Ozasi wawana obokye ontenele bolombe, bo kowo mobeko. Emba kokule oto mobeko, kotomisa bato obokye banvande.» ⁴ Baabaka phenephe na Polo, baesi ya wo ne, yokye: «Kotole nkolo ya banganga ba Nwaphongo!» ⁵ Polo, yokye: «Bande, sikakyi eba obokye ali nkolo ya banganga, pho naebe na bolaa obokye bakoma o buku pha Nwaphongo, "sa wole nkolo ya ifota sa we maphoo maabe!"» ⁶ Polo aebaka obokye bato ba ikyita sinene babaka bana Basadukai,

bayoko Bafalisayi. Yango mena, anwanaka oboo pha bee, yokye: «Bande, nga nali Mofalisayi, nwana wa Bafalisayi. Okoanole nga obokye bawee bamokundwa, yango mena nasambe.» ⁷ Wawo yo babona, Bafalisayi na Basadukai baphalatanaka, bato baanganaka baesi ya mikabinya na biboko bibale. ⁸ Pho Basadukai bawo obokye bawee etebakule kundwa, nwanze tali, bolobo tali, kasi Baphalisayi aanole obokye iso mina ili. ⁹ Bakulaka anwana na bokusi, bateye ba mibeko bayoko bali na Bafalisayi, baesi ya teme, baphalatanaka na bokusi, bekye: «Banga toloiki mozwa na lowo lobe. Yamoba bolobo, na nwanze awo ne!» ¹⁰ Bakuli phalatana na bokusi, mokonzi nwa batuluku ailaka obokye bamotena Polo bitee bitee. Yango mena, batomaka batuluku obokye baute o elele eyanga bato, bamanya Polo onte ya bee na bokusi, bakye ne o ingambi sa btuluku. ¹¹ Wa mokolo nwa sima, Nkolo amba ya miweninya na Polo, awo ne, yokye: «Oititala nde babona! Bo uti we iimola Simo ya nga wawa o Yelusaleme, esengyesi obokye okye na imola o Loma.»

Bawangye iboma Polo

¹² Boyana wa mumbengu, Bayuda bamba ya wanga, bakati seleka obokye bamokula zaa, bamokula nywa, elaa phanza babomi Polo. ¹³ Bayuda me baawangaka babaka bato leka mako mane. ¹⁴ Baesi ya kyende oka bakolo ba banganga na oka bankumu, bawo na be, bekye: «Banga tokati seleka obokye tomokula zaa elaa phanza tobomi Polo. ¹⁵ Emba unwanwa eye, bee okana na bato ba ikyita sinene, ongye na mokonzi nwa batuluku, obokye baye na Polo obo pha bee, ebe ndokolo oli na phowa ya ikula olinya lowo le na bolaa. Banga mampenza, tumbo

miwangya obokye tomobome mena yo sa taakoma wawa.»¹⁶ Nwana wa lele wa nwanwasi, waoka yo ikolo me, aesi ya kyende o ingambi sa batuluku, akye imola Polo maphoo me.¹⁷ Bobele, Polo aesi ya banga monomo na bakambi ba batuluku, awo ne, yokye: «Kyende na munzenga oyo oka mokonzi nwa batuluku, ali na lowo la imoimola.»¹⁸ Mokambi wa batuluku aesi ya mokpa, akye ne oka mokonzi nwa batuluku, yokye: «Polo, ambangyi, ambondi obokye naeyelele na munzenga oyo, ali na lowo la ewole.»¹⁹ Mokonzi nwa batukuluu aesi ya kpa munzenga me meeboko, akye ne bi mbale, yokye: «Lowo ye loolukye we inzimola?»²⁰ Yokye: «Bayuda baoka obokye baongye na we okyende na Polo yana obo pha ikyita sinene, ebe ndokolo bali na phowa ya ikula olinya lowo le na bolaa.»²¹ Kasi iwe, sa anola yaamowo be! Pho bato leka mako mane onte ya bee baamibomba obokye bamoakya. Bakata seleka obokye bamokula zaa, bamokula nywa elaa phanza bamobomi. Unwanwa ye bambo miwangya, baziya nde bowababuyisa we.»²² Mokonzi me aesi ya wo na munzenga me obokye: We sa kye imola nono moto monomo maphoo maanzimosi we. Emba amba ya mobuya.

Batomi Polo oka Moangyesi Feliks

²³ Bobele, mokonzi nwa batuluku amba ya banga bakambi babale onte ya bakambi, yokye: «Angyinya batuluku mikama mibale, bato mako sambo baatambule na mampunda, na bato mikama mibale baaphile makongo, omibongya pho ya ikyende o Sezare wa ngonga ya ibuwa eya nkokolo.»²⁴ Bongya na mampunda ma inyanya Polo obokye omokomya na nzoto ndaa oka Moangyesi Feliks.»²⁵ Akomaka

mokanda yokye:²⁶ «Inga Klode Lusias, nabeya, Moangyesi Feliks, moto wa kaa.»²⁷ Bayuda baakyaka moto oyo, balukaka imoboma, waoka nga obokye ali Moloma, naesi ya kye na batuluku ba nga, nakyе mokandola.²⁸ Nalukaka eeba naa Bayuda bamosongyele na lowo ye, naesi ya kyende ne obo pha ikyita sinene.²⁹ Nawenekye obokye bamosongyele pho ya maphoo ma mobeko nwa bee mampenza, kasi taika kyela lowo lonolo lobe la obokye awe, naa bamunyosa o boloko.³⁰ Waoka nga obokye Bayuda bamowangyele na bofe, yango mena naetomesi yo izele, nawo na bato baamosongyele obokye baya mosongyele obo pha we.»³¹ Batuluku baesi ya kyela bo waatomaka be, bakpe Polo, bakye ne mokolo me mamuna nono o Antipatris.³² Boyana, batuluku, baakyekye na makolo, baesi ya butwa o ingambi sa be, baikiyi baabaka na mampunda, bakye na Polo.³³ Wakoma bee o Sezare, baakyekye na mampunda baesi ya phe Moangyesi mokanda, baikiyi Polo o se ye.³⁴ Moangyesi amba ya tanga mokanda, atuni Polo naa kaute o mokyisi ye. Waebaka yo obokye kaute o Silisi,³⁵ awo ne, yokye: «Namoetuna mituna bo bato baaesongyele baesi». Amba ya toma bato obokye babanza Polo o ingambi sa Elode.

24

Basongyesi Polo oka Moangyesi

¹ Sima ya nkolo itano, Nganga munene, Ananiya, amba ya kyende o Sezare yo na ndambo ya bankumu, na na moto monomo wa yela ya iwo, nkombo ye Tertulus. Baesi ya kye obo pha Moangyesi Feliks obokye basongyele Polo.² Bamba ya banga Polo. Tertulus atati imosongyela, yokye: «Iwe Moangyesi wa kaa, Feliks, eli pho ya we, banga lolo toli na nkyisa ya iba bose. Bakyele bitoma bilaa o ibota

sa Bayuda sisi pho ya boebakye pha we pha maphoo. ³ Toebe na bolaa bo kyele we, pho ya iso ikyizwe banga mala na mala bilele biso. ⁴ Kasi sikokyi iwo waikye, yango mena, naongye nde obokye, na ngongo ya we, okute looka nwana bokyi bobo. ⁵ Toweni obokye moto oyo ali phele moto mobe, kaambya toko oka Bayuda baso ba mokyisi munsu. Ali mokambi nwa ingomba sa bato ba Nanasalete. ⁶ Alukaka na oto Tempelo, emba tomba moakya. Tolukaka imosambisa bo kowo mobeko nwa banga. ⁷ Kasi mokonzi nwa batuluku, Lusias, wa ya yo, aesi ya mobololo na bokusi o se ya banga. ⁸ Lusias amba ya wo na bato baamosongyele obokye baye obo pha we. Bo otuni moto me we mampenza, wamowene obokye maphoo maso maamosongyele na banga mali phele.» ⁹ Bayuda bamba ya anola, bekye: Eli nde bomu.

Polo kaambe

¹⁰ Bobele, Moangyesi Feliks amba ya kyelela Polo eboko obokye awo. Polo, yokye: «Naebe obokye mambula maikye oli moteni wa bolombe wa ibota sisi, nali na nkyisa ya aamba obo pha we. ¹¹ Na we mampenza, okokyi eeba phele obokye, o wakomaka nga o Yelusaleme pho ya ibondete Nwaphongo, nakyela nde nkolo iko mbuka bifale bobele. ¹² Tebaika nzwa, ebe o Tempelo, ebe o mangambi ma makyita ma Bayuda, ebe o lombo, obokye naphalatane na moto monomo, naa nalosa eboko ya bato. ¹³ Bato baba tebali na ekpele ekyeteya obokye maphoo maansongyele na bee lolo mali phele. ¹⁴ Naanole obo pha we obokye nakyelele Nwaphongo owakyelelaka bankoko ba banga, namokyelele na Nzela ya Yesu enyakune ekyewo bee obokye telongofo. Nakule anola maphoo maso maali o buku pha mibeko na o buku pha baimosi. ¹⁵ Nalemele oka Nwaphongo, na baansongyele balemele bomu me, obokye bato, na

balaa na baabe baso bamokundwa. ¹⁶ Yango mena, nakyele bokusi obokye nabee imbete sisu na maumunya maalongoba obo pha Nwaphongo, na o boo pha bato.»

¹⁷ «Sima ya mambula maikye sa kula koma o Yelusaleme, nakuli yaa obokye nasungye ibota sa banga Bayuda na baphalanga na obokye naamba ndaa oka Nwaphongo. ¹⁸ Mena maphoo manzwaka na bee nakyele o Tempelo, naumvaka imikunyola, bo kowo mobeko. Bato tebaikaka ba baikye, na toko teyaikaka ba. ¹⁹ Kasi Bayuda bayoko ba Azi babaka wamu, eli bee bakokakyi iyansongyela obo pha we, bo babakyi na nga na lowo. ²⁰ Bo tebe bomu, le obokye bato baba sawo, bo banzwa na lowoye loobe, wabaka nga obo pha ikyita sinene. ²¹ Nawoko na na bokusi, ngakye: «Naambe lolo ye obo pha we nde pho naanole obokye bawee amokundwa. Siebe lowo losu loonsongyele na be!»

²² Feliks, o waebaka yo maphoo ma nzela ya Kolo na bolaa, aesi ya babuyisa, yokye: «Namotena bolombe pha lowo la be, wamoya mokonzi nwa batuluku, Lusias.» ²³ Amba ya wo na mokambi wa batuluku obokye abuya Polo o boloko, amosephisa, bo bebi ne baaya mosunga, yo sa bakatela.

Polo obo pha Feliks na Dulusila

²⁴ Sima ya bana nkolo, Feliks amba ya na nwanwasi we Dulusila, ali Moyuda. Aesi ya toma bato obokye baye na Polo, aokye maphoo maawo yo pho ya aanola Yesu Klisto. ²⁵ Feliks, waoka yo Polo kateya bookokyi moto ikumola Nwaphongo na mobesi nwe, bookokyi moto imizila, bo wamotena Nwaphongo bolombe pha mokyisi mumu, awoko ne kye. Yokye: «Ujwanwa ye, taa kyende, bo nazwe ngonga, namokula ebanga.» ²⁶ Alemelaka na obokye Polo aamophe baphalanga,

yango mena babaka kamobangye obokye bavane.

²⁷ Mambula mabale malekana nde babona, sima Porsuis Festus amba ya butwa moangyesi o elele ya Feliks. Feliks aikaka Polo o boloko, pho ya ilekyikya Bayuda.

25

Polo akomye lowo le oka Kaisala, Moangyesi munene wa Loma

¹ Sima ya nkolo iyato, wakpa Festus bokonzi, aesi ya uta o Sezare, akye o Yerusaleme. ² Omwo, bakolo ba banganga na bankumu ba Bayuda baesi ya songyela Polo oka ye. ³ Baongaka ne obokye batome bato bakye banga Polo, baye ne o Yerusaleme, bawangyaka obokye amobome o nzela. ⁴ Festus aesi ya babuyisa, yokye: Polo abaka o boloko o Sezare, na nga mampenza nalukye ikula kyende omwo unwanwa ye. ⁵ Le obokye: «Bakonzi ba bée bakye nzika o Sezare, bambe songyela moto me, bo akyela bofe.»

⁶ Festus akyelaka omwo nde nkolo wambe naa iko, amba ya butwa o Sezare. Boyana, aesi ya kye zala o elele ekyeambe bée maphoo, amba ya toma bato, yokye: Baye na Polo. ⁷ Waya bée ne, Bayuda baa utaka o Yerusaleme, baesi ya molungya, bamosongyele na maphoo maikye maikye manene, mawaa bée mampenza tebaikaka koka iteya obokye mali phele. ⁸ Polo aesi ya babuyisa, yokye: «Ebe pho ya mibeko ma Bayuda, ebe pho ya Tempelo, ebe pho ya Kaisala, sikyi kyela lowo lonolo lofe.» ⁹ Festus alukaka obokye Bayuda bamosambe, aesi ya tuna Polo, yokye: «Wamozinga ikyende o Yerusaleme obokye osambe lowo lolo omwo o boo pha nga?» ¹⁰ Kasi Polo amba ya buya yokye: «Nali o tilibinale ya Mokonzi, nasengyesi isamba nde omwo. Sikyi kyela Bayuda na lowo lonolo lofe, nde bokowene we

mampenza babona. ¹¹ Bo nakyesi bofe phele, na bo naani kyela lowo lobe lokokyi obokye nawe, sikokyi ilota iwa. Kasi bo maphoo mansongyesi na bée mali ma bole, moto takokyi inzambya o maboko ma be. Nazingyi iamba o boo pha mokonzi.» ¹² Bobele, Festus amba ya anola maumunya me, emba amba mobuyisa yokye: «Ozingyi iamba nde oka mokonzi, wamokye o boo pha mokonzi.»

Polo o boo pha Agripa na Belenise

¹³ Bana nkolo balekanaka, mokonzi Agripa na Belenise bamba yaa o Sezare, emba; bamba kye kyeka Festus. ¹⁴ Emba bo waba bée balekyinya njwana imbele, Festus amba ya imola mokonzi lowo la Polo, yokye: «Moto monomo ali wawa, Feliks amoika o boloko. ¹⁵ Waba nga o Yerusaleme, banganga banene na bankumu ba Bayuda bamba ya mosongyela, baongye obokye bamunyele. ¹⁶ Namba babuyisa obokye o mibeko ma Baloma, tebakokyi ambya moto bo naino tebamokyi yo na bato bamosongyesi, na ibuya i maphoo maso mamosongyesi na be. ¹⁷ Yango mena baya wawa nde ena yana, sakuta na nzephisa. Namba ya zala o tilibinale, emba na mba batoma obokye baye na moto me. ¹⁸ Wa yaangana basongyesi bée wali yo, tebaka zwa na lowo lonolo lokusi bowa umunyaka nga. ¹⁹ Babaka ne nde na toko ekyekyi maphoo ma losambo la bée mampenza, na pho ya moto monomo na nkombo ya Yesu owawa, kasi Polo kawo obokye ooli nde na bomoo. ²⁰ Waba nga sazwa ndengye ya itena bolombe mi lowo ndengye mena, namba ya onga ne obokye akyende o Yerusaleme pho ya obokye lowo le lokye woomo omwo. ²¹ Kasi Polo azingyi nde ikye aamba o boo pha mokonzi omunene, emba namba ya toma obokye batamovaka o boloko nono mokolo nwaamolekyinya banga o

boo pha mokonzi.» ²² Bobele Agripa amba ya wɔ na Festus: «Nazingyi ooka na nga moto me.» Amba mobuyisa yokye: «Yana, wamooka.»

²³ Bo yana, Agripa na Belenise bambanya yakye nyɔlo na kaa eso o ingambi siambinya bée maphɔɔ, bée na bakonzi banene ba batuluku na bankumu ba mokyisi. Festus amba ya toma bato obokye baye na Polo. ²⁴ Emba Festus amba ya tata iwɔ, yokye: «Mokonzi Agripa na bée baso bali na banga, kowene moto oyo. Bayuda baso baesi oka nga phɔ ye, o Yelusaleme nɔnɔ wawa, bakymianwana bekye takoyi ikula ba na bomɔɔ. ²⁵ Pho ya nga, sikyi zwa o maphɔɔ me lokoyi ne iwa. Kasi phɔ yo mampenza azingyi ikye amba oka mokonzi omunene, naanosi imotoma oka ye. ²⁶ Otoli nga na ná lakolo lowɔ la ikomela mokonzi phɔ ye, namoambinya o boo pha bée, konza o boo pha we mokonzi Agripa, phɔ okokye imokomela sima ya iyoka munoko nwe. ²⁷ Pho yamoba bofe, phɔ ya nga, itoma moto wa bokolo, sankya ya iyebinya biwele bimoakye na be.»

26

Polo kaambe o boo pha Agripa

¹ Agripa amba ya wɔ na Polo, yokye: «Toephe nzela obokye oambe.» Polo amba ya elola eboko, amba ya amba yokye: ² «Mokonzi Agripa, i maphɔɔ maso mansongyesi na Bayuda, namiwene nde na nkɔnzɔ ya iyamba lolɔ o boo pha we, ³ phɔ iwe koebe na bolaa bonkoko bosɔ pha Bayuda na maphɔɔ ma phango. Naongye na we obokye onzokye na bolaa.»

⁴ «Bayuda baso banzebe na bolaa, uta bolengye pha nga, baebe bo wabaka nga phanza onte ya ibota sa banga Bayuda, na o Yelusaleme. ⁵ Banzebe kalakala, bakokyi na iwɔ bo bazingyi, obokye nali moto okokumole na bokusi mibeko ma ingomba sa banga Bafalisayi. ⁶ Emba lolɔ eye, bo naesi yaamba, eli

nde phɔ ya molemo njwa mbunu eya ikyela Nwaphongo baango ba banga. ⁷ Na obokye mabota ma banga iko mbuka mabale, wa mobondede bée Nwaphongo na moo na mokolo, saema, balemele iwene mbunu me ekokyisame. Eli nde phɔ ya molemo mamuna, so mokonzi, bonsongyesi Bayuda bobo. ⁸ Pho ya'ye onte ya bée toanole obokye Nwaphongo kakundole bawe? ⁹ Pho ya nga, naanolaka bato saanola nkombo ya Yesu, moto wa Nazalet. ¹⁰ Emba nde bomɔ bo wakyela nga o Yelusaleme. Nga mampenza naakyaka baanosi baikye na bokonzi pha mpekye banganga banene emba na nga naanolaka waba bée bababome. ¹¹ Nanyoloko o mangambi ma makyita maso, nakyelaka bitoma biikye phɔ ya be, phɔ ya ibatomisa na bokusi obokye batole Yesu, emba na kabu ya nga ekusi, nababengaka nɔnɔ o nkyisi nsuu inene.»

¹² «Yango mena, mokolo monomɔ, nabaka na kyende o Damaseke na bokonzi bosɔ na etoma ya banganga banene. ¹³ Nabaka o nzela, so mokonzi, imbele sa bunya o moto, naesi ya wene bongyengyekye bouti o ikolo, bolole koleka moo, bongyengyekye me boesi ya nzinga ebe na bebi batambulaka na nga nzela. ¹⁴ Tomba ya ka banga baso o se, emba namba ya oka njwesi monomɔ mowɔ na nga na munoko njwa ba Ebele obokye: “Saolo, Saolo, phɔ ya ye konyokolo? Bo ole mbela ya nga, mena komizokya nde we mampenza.” ¹⁵ Namba ya buya ngakye: “Iwe nza, Nkolo?” Nkolo amba kula yawɔ yokye: “Nali Yesu, eli nga moto okonyokolo we. ¹⁶ Kasi injwa, teme! Kyeka phɔ ya'ye naetokolesi: Naeyosi phɔ obe moto wa etoma na nzoka ya iwene siuti we invene, na yaamowenekye sima, na yaamobaka nga naeteya. ¹⁷ Namba ebikya o maboko ma Bayuda, na ma mabota ma bapakano wamoetoma nga ¹⁸ phɔ

ya ikye baingola miyo, ibamanya o enzombi pho ya ibabuya o moo, ibamanya o bokonzi pha Molemba pho ya ibabuya oka Nwaphongo. Pho ya obokye bazwe bolimbisi pha masumu na iyalo sa ilaka elele yonyo na baanosi, na nzela ya inzanola.”»

Polo kaimole bokokyele yo etoma ye

¹⁹ «Tata wamo, mokonzi Agripa, sika koka ile ndoto ya ikolo eya wenekye nga. ²⁰ Kasi naimola bato ba Damaseke phanza, emba ba Yelusaleme, o nkyisi iso ya Yuda, sima o mabota ma bapakanobokye basengyesi bongola mandondo pho ya ekpana bika Nwaphongo, bobikakye booteya obokye babongosi mandondo ma be. ²¹ Eli pho ya bomo Bayuda banzakyakyi o Tempelo, balukakyi imboma. ²² Nwaphongo ambanze nono lolo eye, nataba ba bomo obokye naimole simo ya nga oka bato baso baakikyiki na baanene. Naanole nde maphoo maawo Mose na mawo bikondo obokye mamoya: ²³ Masiya amowene bolosi, amoba moto owa boo, owamokundwa onte ya bawee. Amoimola o ibota sa banga na bato baatebali Bayuda obokye moo moesi, enzombi emani.»

Polo kalukye obokye Agripa aanole Yesu

²⁴ Waba Polo katondolo babona, Festus amba ya anwana ne, yokye: «Polo, oli na njwaa! Iekola saekola we na boikye siephe njwaa!» ²⁵ Polo, yokye: «Festus moto wa kaa, nga sili na njwaa, nawo maakolo maphoo maali phele. ²⁶ Mokonzi Agripa kaebe maphoo mamana na bolaa. Nakokyi imowole mango pwapwa. Naanole obokye tabungye nono lowo lonolo i maphoo mamana, pho malekanaka o miyo ma bato. ²⁷ Mokonzi Agripa, koanole maphoo maawo baimosi? Naebe obokye komaanole!» ²⁸ Agripa aesi ya

wō na Polo, yokye: «Kolukye imbuya nde unwanwa eye Moklisto?» ²⁹ Kasi Polo, yokye: «Ebe unwanwa eye, ebe wakoko, nabondele Nwaphongo obokye na we, na baso baanzokye lolo ye, bee obutwe booli nga, manya nde nyololo iye!»

³⁰ Mokonzi, na moangyesi, na Belenise, na baso baazalaka na bee bamba ya teme. ³¹ Wamana bee wamo, baweneka, bekye: «Moto oyo taikyi kyela lowo lonolo la iwaa naa laa imunyosa o boloko.» ³² Agripa amba wo na Festus, yokye: «Moto oyo, bo tawokyi obokye azingyi ikye amba oka Kaisala phe, nde bamokandolakyi.»

27

Batomi Polo o Loma

¹ Wakpama meko obokye toba o masuwa pho ya ikyende o Itali, aesi ya kpa Polo na bato ba boloko bayoko bakye baphisa Yuli, oli monomo na bakambi ba moluku njwa batuluku ba moangyesi wa Loma. ² Bobele tomba ya baa o masuwa mautaka o Adramite, makyende mopha njwa mabongu ma Azi. Moto monomo wa Makedoniya, mokyisi nwe Tesaloniki, abaka na banga elele yonyo. Nkombo ye Aristarke. Tomba ya kyende.

³ Boyana, toesi ya koma o Sidona. Yuli abaka na Polo na bolaa, aesi ya mophe nzela ya ikye kyeka bande ne, obokye azwe ya sengyelaka ne. ⁴ Wamana banga wawana, toesi ya banda mopha njwa esanga ya Shipre, pho phephekye yabaka kyekule lobuya na munsima. ⁵ Toesi ya katisa maa manene maali phenephe na Silisi na Pamfili, tokye koma o Mira, mokyisi monomo o Lisi. ⁶ Omo, mokambi wa batuluku azwe masuwa mautaka o Alegizandri, makye o Itali, aesi ya lokpesa omo. ⁷ Tokyelaka nkolo nzikye o nzela, masuwa makyekye nde na moo na moo. Tolukaka obokye tokome o Kinidi. Toesi ya lekana o

Salmone obokye toekpane o mopha moyoko nwa esanga ya Kelete, pho phephেকে teyaikaka lophe nzela ya ilekana mopha nwabaka banga. ⁸ Totambulaka na nkaka obokye tolekane o mokukulu me, tokye koma o elele yonyo, baebangye Mabongu Maalaa phenephe na mokyisi na nkombo Lase.

⁹ Tokokoko na boikye o nzela. Nkolo ikyikyile bee izaa yaunva lekana. Na bomo tokomaka imbele siikyele phephেকে na bokusi. Yabutwaka nkamba obokye masuwa makule tambula. ¹⁰ Bebi, nawene obokye imbanga sisi samoba na nkamba, masuwa na mbolo iili omo yamotono na bobo, kasi na banga mampenza botewalongoba phe, tomowaa. ¹¹ Kasi mokambi wa batuluku taikaka anola munoko nwa Polo, anolaka nde munoko nwa mopuse wa masuwa na mokolo wa masuwa. ¹² Ibongu me tesaikaka ba elele elaa obokye masuwa maseme imbele sabaka phephেকে kyekyele na bokusi. Yango mena, bato bayoko baikye ba masuwa, bakanaka obokye tomane wamo, bo tomokoka, tokome o Feniks, ibongu sa Kelete sikyekte mbale eya ngyele, na mbale eya ikolo, obokye imbele sa sekye suunve wamo.

Eweele o maa manene

¹³ Nwana phephেকে ekeute mopha nwa ngyele, ebuto ikyela. Bato ba masuwa babuyaka obokye bamokokya yaakanaka be. Baesi ya manya longo, babuto itambula, babande phenephe na mokukulu nwa esanga ya Kelete. ¹⁴ Sa koko, ewele yonyo yautaka o mangomba manene ma esanga. O munoko nwa Baela babangye ewele me Yulakulu. ¹⁵ Yeesi ya lodikyinya, tewakulaka koka ibekola masuwa mopha mooye ewele. Bobele, ewele ebuto ikye milouka nde babona. ¹⁶ Toesi ya banda phenephe na esanga yonyo ekyiky, nkombo na yango Koda, yakutaka

lozifa pho ya ewele. Tonyokoko iphila nwana ebe omokyiky okobe o sima ya masuwa ¹⁷ Obokye bato ba masuwa baebaya omo. Bobele, baesi ya kpa nsimbi inene, baizingyi o masuwa, bamakangyi obokye me sa otono. Waba bee baile ikye baa mi bokye pha mokukulu nwa Libi, baesi ya vaka ibaya sonoso sinene obokye sizimbe masuwa, mabutwe ikye na moa na moa, ewele yeesi ya butwa ikye mi louka nde babona. ¹⁸ Ewele yabaka kyelodikyinya nde na bokusi, boyana baesi ya butwa ivaka biphesi banyanyaka banga o maa. ¹⁹ Mokolo nwa sima, baesi ya vaka bee mampenza bakapoo baa masuwa solongo o maa. ²⁰ Nkolo nzikye tolokulaka wene, ebe moo, ebe banyasesi, ewele yataaka ba nde ekusi. Tolokulaka lemela obokye tomobika.

²¹ Baabaka o masuwa bakokoko sa zaa. Bobele, Polo aesi ya teme onte ya be, yokye: «Bebi, bo wanzokaka obokye banga sa mana o Kelete, nde tolonyomoky bobo, nde tolobungye na mbolo bobo. ²² Kasi unwanwa eye, naongye na bee obokye oititale, pho nono moto monomo etaawe, ekpele yonyo eya mootono nde masuwa. ²³ Nwaphongo, ooli Mobiky wa nga, owaa okokyelele nga, antomelakyi nwanze we na mokolo, ²⁴ awa na nga, yokye: "Polo, iwe sa ila! Esengyesi obokye okome obo pha Moangyesi Kaisala, pho ya we, Nwaphongo na ngolu ye amobikya na baso baatambule na we o masuwa". ²⁵ Yango mena, bebi, oititala pho nakyele ndondo ya nga oka Nwaphongo obokye mapho manana mamoba nde bo nzimolakyi nwanze. ²⁶ Kasi esengyesi obokye masuwa makye lovaka o mokukulu nwa esanga yonyo babona.»

²⁷ Tokyela nkolo iko mbuka ine, ewele yabaka kyekye na banga nde bokye o maa manene ma Meditlane. Wa molengyela, bato baakyele o masuwa bawenekye obokye

tokomi phenephe na manyete.

²⁸ Baesi ya meka bozindo pha maa, baweni obokye boli pha bametele mako mane. Basusa na nwana boo, bakuli meka, bazwe bozindo pha bametele mako maato. ²⁹ Bailaka obokye masuwa sa zuma o mabanga. Yango mena, bamba ya vaka balongo bane o sima ya masuwa, baimaka obokye bunya boyee izele. ³⁰ Bato baakyele o masuwa balukaka ilota, baesi ya uya ebete ya masuwa o maa, bakye vaka balongo o boo pha masuwa. ³¹ Kasi Polo aesi ya woo na batuluku na mokambi wa be, yokye: «Bo bato baba tebaikasi o masuwa, tolkokyi ibika.» ³² Bobele, batuluku baesi ya tena nsimbi yaaphilaka ebete, baele, ekye.

³³ Phenephe na walukye iye bunya, Polo aesi ya banga bato baso obokye baze, yokye: «Lolo eye tokokye nkolo iko mbuka ine, koziya nde obokye eweete yunve, oli nde babona sa zaa ekpele. ³⁴ Kasi naongye na bete obokye oze, pho osengyesi na ntoma obokye obikye. Moto monomo onte ya bete etaabungya nono munsuwe monomo o moto nwe.» ³⁵ Waunva Polo iwo babona, amba ya kpa mapa, abondesi Nwaphongo obo pha baso, aesi ya makaba, babuto izaa. ³⁶ Bobele, baso babutwaka na nkyisa, baesi ya zaa. ³⁷ Banga baso o masuwa, tobaka bato nkama ibale na mako sambo mbuka motoba. ³⁸ Waawene bete obokye baokyi ntoma, bamba ya vaka ba ble o maa obokye masuwa malawe.

³⁹ Waye bunya, bato baakyele o masuwa tebaikaka eba obokye bakomi phenephe na manyete. Kasi bamba ya wene ibongu sonoso o iwete sa maa, baesi ya kana, bekye, bo baakokyi, bakye seminya masuwa omo. ⁴⁰ Bamba ya tena nsimbi ya balongo baso, babaikyi o maa, bamba ya ingola na nsimbi ya yenda ya masuwa. Bobele, baesi ya kyela etobu yonyo enene o

masuwa mopha nwa oboo, obokye eweete eukye masuwa mopha nwa ibongu me. ⁴¹ Masuwa maesi ya kye sele na bokusi o bokye me phaabaka o ntante ya maa, mopha nwa obo munyosi o bokye, temokuli nyingana, emba kanda yamba tena mopha nwa sima. ⁴² Batuluku balukaka iboma bato baboloko pho nono monomo na bete sa nyongyela obokye alote. ⁴³ Kasi mokambi wa batuluku alukaka ibikya Polo, amba ya bokatela obokye bale. Aesi ya tomisa baaebaka inyongyela, yokye, amikumbya o maa phanza, akye abwa o ikolo. ⁴⁴ Bayoko baphile o mabaya, na o bite ba masuwa, babengye bebi. Na bomo babona, banga baso toabwaka o ikolo, tobikaka.

28

Polo o esanga ya Malte

¹ Wamana banga o mbale eya makama, tomba ya oka obokye esanga me baebangye na nkombo ya Malte. ² Bato ba esanga me, balookyelaka ngongo. Waba mbula kyeno, mpiyo yabaka, baesi ya lokyelela nwenya muikye, balobangyi banga baso obokye tokye oto. ³ Polo aongoko ebolo ya nkoo obokye aevakye o nwenya, na ina mbambisa nzoo yeesi ya tokolo omo, ekatemi o eboko ye. ⁴ Wawene bato ba esanga obokye nzoo ekatemi o eboko ya Polo, bawonoko, bekye: «Nde phele moto oyo ali molemosi wa bato. Na bo babikakyi o maa, Nwaphongo na bolombe phe, taikyi zinga obokye abe na bomo.» ⁵ Kasi Polo, nde phele, aesi ya nyaka nzoo o nwenya, saoka na nwana bolosi. ⁶ Bato baziyaka nde obokye bamowene aulo, na aka awe. Kasi, waziya bete tee, baesii ya wene nde obokye tewamoyelele na lowo lonolo loobe. Bamba ya bongola maumunya ma be, bamba butwa iwo mbala nzikye bekye: Ali nde nzambe.

7 Manyete ma mokonzi nwa esanga me mabaka phenephe na elele me, nkombo ye Pubilus. Amba loyamba na bolaa, amba lolasa nkolo iyato. 8 Ango abaka alangyi o ntangye, mowewe nwabaka momunyokolo na iphanza malongo. Polo amba yakyende o moto nwa ntangye ye, na ibondele, amba motandela maboko, amba mobikya. 9 Sima ya lowo lalona, bato baayoko ba esanga baabaka na malosi, bayakaka na bée oka Polo, na bée babikaka me. 10 Bamba lokumola na ndengye iso, emba wakula banga benga imbanga sa banga o nzela ya ebale, balokokyiselaka mbolo iso iwaa yasengyelaka na banga.

Imbanga o nzela ya uta o Malte nɔnɔ o Loma

11 Sima ya makombe maato, tomba ya baa o masuwa masengyelaka wamo imbele siso sa seekye. Masuwa me mautaka o Alegizandri, nkombo ya mango Manzambe ma zaa. 12 Toesi ya kye seme o Sirakize, tokyelaka omo nkolo iyato. 13 Wamana banga wawana, toesi nde yabanda mokukulu, tokye koma o Regiyumu. Bo yana, phephেকে ekyeute o ngyele, yeesi ya kyela, emba tomba ya koma o Puzole sima ya nkolo ibale. 14 Omo, tokyezwa bebi baongaka na banga obokye tokyele pɔsɔ yɔnɔyɔ oka be. Kyeka bo wakye banga o Loma. 15 Wataba banga o mokyisi mamuna, bebi baokaka iya sa banga, bamba ya lobenga nɔnɔ o Zando sa Apiyusu na o elele ekyebangye bée Mangambi Maato. Wabawene yo, Polo amba phe Nwaphongo melesi, akuli zwa nkyisa.

Polo akomi o Loma

16 Wakoma banga o Loma, baanolaka obokye Polo akye zala o elele ye mampenza, na tuluku monomo pho ya imobanza. 17 Sima ya nkolo iyato, Polo amba ya banga bankumu obokye baangane. Wa

angana be, amba wo na bée yokye: «Bebi, nga otowaika kyela lowo na bato ba banga naa na mibeko ma loikyela baango ba banga, bakambi ba Bayuda banzakyaka o Yelusaleme, banzambe o maboko ma Baloma. 18 Waunva intuna mituna, balukaka inkandola pho tebaikaka nzwa na ná lowo lonolo loobe obokye bambome. 19 Kasi Bayuda tebaikaka banola, nambaka baonga nde obokye nakyende oka Moangyesi Kaisala, siikaka baa na ná lowo la isongyela ibota sa nga. 20 Yango mena, naebangakyi obokye naewene, towene, bankangaka munyololo mumu nde pho ya moto okokyelele banga bato ba Yisalaale molika.»

21 Baesi ya mobuyisa, bekye: «Toloika zwa nɔnɔ mokanda monomo muute o Yuda pho ya we, onte ya bebi baaesi wawa, nɔnɔ monomo taikiyi loimola lowo la we, naa awo lowo loobe pho ya we. 22 Kasi banga toli na phowa obokye oloimole bo koununya we, pho toebe obokye bilele biso baikye ziiko na ingomba sa Baklisto.»

23 Bée baso na Polo, balongyibinyaka mokolo nwamovana be. Wakoka mokolo me, bato baikye bayakaka ya benga Polo o ingambi siizale yo. Polo abateyaka tata na mumbengu nɔnɔ wa nkokolo. Abaimolaka bo oli bokonzi pha Nwaphongo: Abatangyelaka nkanda ya mibeko ma Mose na nkanda yaakomaka bamoisi, akyelaka bokusi obokye baanole Yesu. 24 Bana baanolaka mapho maawoko yo, kasi bayoko tebaikaka anola. 25 Wainwa bée obokye babutwe, babaka na ziiko onte ya be. Polo aesi ya wo na bée nde obokye: «Bolofo Bosantu alongaka, waawoko yo na bankoko ba na nzela ya moimosi Yisaya, yokye!

26 Kye wo na ibota sa Bayuda sasina bofo:

“Wamooka na bolaa, kasi otoebe ntina ya mapho me,

Wamokyeka na bolaa, kasi
 otoowene ekpele. ²⁷ Pho
 ntema ya bato baba ibuto
 nkusi,
 Pho ibota me, baundi matoo ma be,
 sa oka,
 Bazibi miyo ma be, obokye bee sa
 wene,
 Mandondo ma bee mabuto makusi
 obokye
 Bee sa eba ekpele pho baye oka nga,
 nababikya.

Eye kyewo nga Nwaphongo.”

²⁸ Emba Polo amba ya sukya
 yokye: Oeba obokye Nwaphongo
 atomelaka bato baatebali Bayuda
 Simo ye obokye babikye, emba bee
 baamooka!» ²⁹ Wawo Polo babona,
 Bayuda babutwaka, baphalatanaka
 na bokusi onte yabe. ³⁰ Polo
 aphutelaka ingambi sonoso o Loma.
 Akyelaka mambula mabale omw.
 Ayambaka bato baso baabaka baya
 mokyeka. ³¹ Aimolaka bo li bokonzi
 pha Nwaphongo, ateyaka maphwo
 ma Nkolo Yesu Klisto pwapwa. Moto
 nono monomw taikaka mokatela.

Mokanda nwa Polo oka Baloma Maphoo ma etatele

Waabá Polo kakomele baanosi ba Loma, mena abaka o suka ya imbanga se saa iyato. Abaka na phowa ya ikyende nōnō o Loma, pho naino tataka koma omō, emba ambe kula kyende ikye imola Simo Elaa o Esipanye (15.22-24). Ntina ya mokanda nwe yabaka pho ya ibongya iyaa se, na pho ya iteya mateya me oka baanosi ba Loma.

Mokanda mumu moli na maphoo mama:

- Baloma 1.1-17: Mokomi nwa mokanda mumu na ntina ya etoma ye ya botoma
- Baloma 1.18-3.20: Bato babungyi nzela emba basengyesi na ibika
- Baloma 3.21-4.25: Bookobikya Nwaphongo bato
- Baloma 5.1-8.39: Bomoo bponyakune o nte ya Klisto
- Baloma 9.1-11.36: Mautunya ma Nwaphongo pho ya Isalaye
- Baloma 12.1-15.13: Mofesi nwa baanosi
- Baloma 15.14-16.27: Maloba ma isokya na ndongolo

Ibeya

¹ Mokanda mumu moute na nga Polo, moto wa etoma wa Yesu Klisto. Nwaphongo ambanga pho ya ibaa toma ye, anzolo pho nakyende imola Simo Elaa ye oka bato, ² Simo Elaa me, Nwaphongo alolakyelaka yango o buku phe na munoko nwa baimosi bee baaphanza. ³ Simo Elaa me kye wo pho ya Nwana we Yesu Klisto Nkolo wa banga. Na bomoto abotama o ifota sa mokonzi Davidi. ⁴ Wa kundwayo, Bolobo amoweninyaka Nwana wa Nwaphongo owa mwiya. ⁵ Na nzela ya Yesu, Nwaphongo na ngolu ye amba ya ntoma pho ya

ngambo ya Yesu, pho na kye mimola bato ba nkyisi iso iloba se pho ba moanole bambe na motosa. ⁶ Bee bato ba Loma oli na bee nde bo bato me, bee bato baabanga Nwaphongo pho o be bato ba Yesu Klisto. ⁷ Emba naekomele bee baso, Nwaphongo kaezingye bee bali pho ye. Nwaphongo Ango wa banga na Yesu Klisto Nkolo wa banga aephe ngolu na bese.

Polo kazingye ikyeyeka baklisto ba Loma

⁸ O ebandele, na nzela ya Yesu Klisto, na phe Nwaphongo wa nga melesi pho ya bee baso, pho o munse munso, bato bawoo pho ya ianola sa be. ⁹ Nwaphongo kaebe obokye iiki wo nga ili phele, iyo okokyelele nga etoma na ndondo yonyo na iimola Simo Elaa ekyeki Nwana we. Kaebe obokye nkolo iso wa bondole nga na bondole pho ya be. ¹⁰ Mbala iso o mabondesi ma nga na ongye na Nwaphongo obokye boebe mokano nwe, aingole nzela obokye nata na yaa ekyeka. ¹¹ Pho nasepele na boikye iyaa ephe ikabo siuti na Bolobo Bosantu pho ya iyaekuya. ¹² Nazingye obokye banga baso tokuyinyakye onte ya ianola sa banga oka Klisto. ¹³ Baande, eba obokye mbala nzikye naumunya iya ekyeka, kasi tewa longobane. Pho phowa ya nga eli obokye etoma ya nga ebote mbuma oka bee bo wa bota yango o nkyisi iyoko, ¹⁴ Nwaphongo ampe etoma me. Yango mena nasengyesi iimola Simo Elaa oka bato baso, ebe bato bali o nkyisi inene, ebe bato bali o nkyisi ya mongonda. Na moeyimola oka bato baekola na oka bato bate baika ekola. ¹⁵ Yango mena nali na phowa ya iyaa eimola Simo Elaa na bee bato bali o Loma me.

Simo Elaa eli na mwiya

¹⁶ Sili na soo ya iimola Simo Elaa. Yango Eli mwiya nwa Nwaphongo moobikya bato baso baanola Yesu Klisto: Bayuda phanza, emba baate

bali Bayuda sima. ¹⁷ Simo Elaa me kyeweninya ndengye ekye buya Nwaphongo bato, bato ba bosembo o miyo me. Esengyesi nde obokye bato baanole nde Yesu Klisto, nzela esuu teeli. Nde bo wakomama we o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto wa bosembo, amobika na ianola se.»

Moto kakyele masumu

¹⁸ Uta o ikolo, Nwaphongo kaweninya yoo yee pho ya masumu maso na bofe bosso bokyele bato, maphoo mabe makyele bée makatele bato saeba nzela ya bosembo. ¹⁹ Nwaphongo aabaphe etumbu pho nzela ekokakyi na bée imoeba eli polele, Nwaphongo yo mampenza abateya yango kasi bée te baikyi ebanga. ²⁰ Uta waakyela Nwaphongo mokyisi, bikpele biakyela yo biweninya bato polele booli yo, nabo tebiwenene na miyo. Emba te bakokyi iwoo obokye teli bofe pha bée bo tebaamotosa. ²¹ Nabo okoebe bée obokye Nwaphongo alii, tebaamokumole, tebamophe na melesi bo sengyesi bée ikyelela Nwaphongo. Maumunya ma bée mali nde o maphoo mpamba, bataaba o enzombi, te baefe na lowo lolaa. ²² Bamitate obokye bali bato ba malondo, nzuka bali nde bato ba nyaa. ²³ Obokye bakumbele Nwaphongo owa nkyemo, otoowe, bakumbele nde bikyeko baulana na moto ookowe, bikyeko biyoko bauluna na manyosi, biyoko na manyama, bina bikuli ba ndokolo manyama maalande na ibuu. ²⁴ Yango mena Nwaphongo amba bale pho bakyele maphoo maabe bozingye bée ikyela, emba bambe kyela maphoo ma soo onte ya be. ²⁵ Bale bosembo pha Nwaphongo, babengyi nde boole. Bakumbele bikpele bakyele Nwaphongo, babikyelele, kasi ona Nwaphongo owa bikyela teboamokumole, osengyesi bée ikumbela nkolo iso. Ame. ²⁶ Yango

mena Nwaphongo abale pho bakyele maphoo maso maakane bée ikyela. Babasi bale bampele babuto ikyela maphoo ma soo bée na be. ²⁷ Bampele nde bomo me, bale babasi, bali na phowa ekusi ya ikpa bampele basu ndokolo babasi. Bampele na bampele bakyele maphoo ma soo. Bamibangyesi etumbu ekokyi pho ya masumu makyele be. ²⁸ Pho bato bale ieba Nwaphongo, Nwaphongo abale na maumunya ma bée mabe pho bakyele maphoo mabe matemakokyi bée ikyela. ²⁹ Mandondo ma bée matonda na maphoo maabe, bamengyele mbolo ya bato, bakyelane bofe, baokylenele zuwa, babome bato, baokye maoka, bakatele bato, baine bato, bayoo bato. ³⁰ Bakyemiwole bebi na bée na bofe, bali banguna ba Nwaphongo batole bebi, bali bato ba lolendo, bamitate. Baumunya nkolo iso nde ikulaka kyela masumu, tebatosa baboti babe. ³¹ Tebakule eba lowo lolaa, tebakokya mambunu ma be, tebaebe izinga bato, tebali na ngongo na moto. ³² Baefe na bolaa obokye mobeko nwa Nwaphongo mowoo obokye: Bato bakyele maphoo mabe ndengye mena, bakokyi na iwaa. Na bokoebe bée babona, bakule kyela nde maphoo maabe. Te eni ba nde yango miina, basambe wa wene bée bebi na bée bakyele maphoo mabe.

2

Ndengye eya mosambisa Nwaphongo bato

¹ Iwe, obe na nzaa, okosambisa bebi, etebaelimbisa. Pho waasambisa we moto, kominyete we mampenza, pho na we kokyele bomo me, iwe okosambisa bebi. ² Nzuka banga toebe obokye isambisa sa Nwaphongo sikyelame na bosembo pho ya bato bakyele maphoo mabe. ³ Koumunya obokye iwe ookosambisa bato bakyele bofe na

bakyele ya be, wamolota isambisa saka Nwaphongo? ⁴ Naa iwe kotiyole bolaa pha Nwaphongo, na iyosa se, na ndondo elaa ye, saeba obokye bolaa phe boetomisa obokye obongole motema? ⁵ Na moto bokusi nwa we, na ndondo ya we ete okye na we ngongo, komibangyele kabu o mokolo nwaa kabu wamokyelama sakolo isambisa sa Nwaphongo. ⁶ Amophe moto na moto ibonza kokokana na bitoma be: ⁷ Bomoo pha bobele pho ya bato bwaa, na ilendendala sa bee sa ikyela bolaa, baluye nkyemo, ngambo na bosembo, ⁸ kasi yoo na kabu yamoba pho ya bato baatombu, baatemele bosembo bambe na miambya o maphoo matemali na bosembo. ⁹ Ngongo na minyoko yamoba pho ya moto okokyele bohe, pho ya Moyuda phanza na pho ya moto otoli moyuda. ¹⁰ Nkyemo, ngambo na bose oka moto munso okokyele bola, oka Moyuda phanza, sima oka moto otoli moyuda ¹¹ Pho oka Nwaphongo, bato baso bali nde ndengye yonyo. ¹² Bato baso baakyela masumu saeba mobeko bamowa samibeko me. Bato baso baakyela masumu na boebakye mobeko, bamosambisama na mobeko. ¹³ Pho teli bato baokye mobeko baali bato ba bosembo o boo pha Nwaphongo, bato ba bosembo eli nde baakyelele mobeko me. ¹⁴ Waabe bapakano saeba mobeko, bakyele ikyitomisa mobeko, bamibuya mobeko bee mampenza, bee baate bali na mobeko. ¹⁵ Bateya obokye bitoma bizingye mobeko biakamama o mandondo ma be. Mandondo ma bee mawo me na maumunya ma be, bina ma baphunde bina ma baambelele. ¹⁶ Maphoo me mamotokolo mokolo nwaa mosambisa Nwaphongo na nzela ya Yesu Klisto, mobesi munso nwa bato nwaa bombama, bowawo Simo Elaa ekyeimole nga.

Bayuda na mibeko ma Mose

¹⁷ Kasi bo we ookobangye bee Moyuda, ootemi nde o mobeko na ookyesi lolendo le oka Nwaphongo we, ¹⁸ koebe maphoo mazingye yo, na mobeko nwa eteya iyolo maphoo maala. ¹⁹ Koumunya iba moteye nwa bato baapholo miyo nzela, tala pho ya bato baali o enzombi, ²⁰ moteye nwa bato bate baebe ekpele na moteye nwa bato baate bali na ngambo, pho koanole obokye nanzela ya mobeko, oli na phaakolo boebakye na na maphoo ma phele. ²¹ Ee bolaa! Iwe okoteya nwebi, tomitaya we mampenza! Koteya obokye bato saiba, emba iwe koibe! ²² Kokatele bato ikyela baphemba, emba iwe kokyele baphemba! Toozingye bikyeko, kasi koibe mbolo ili o makoko ma be! ²³ Kokyele lolendo la we o mibeko, kasi tookumole Nwaphongo waate waakumole we mina mibeko! ²⁴ Pho, nde bo wakoma bee obokye: «Nkombo ya Nwaphongo etolami pho ya bee onte ya bapakano.»

²⁵ Tewali ziko, ibele sili na ntina bo kokyelele mibeko, kasi bo tokumole mibeko, na ibele sa we, oli nde moto oli mungbotu. ²⁶ Kasi bo moto oli mungbotu kakumole ikiyiwu mibeko, bomungbotu phe ete babokye ndokolo ibele? ²⁷ Emba yo otoika bele o nzoto, bo kakokya mibeko, amoesambisa; iwe ooli na buku pha mibeko na owa bele be, kasi tookumole mina mibeko. ²⁸ Pho teli maphoo mawenene maakyele obokye moto ali Moyuda, naa mbasi ikiyiwene o nzoto ikikyelele ibele, ²⁹ kasi eli nde maphoo mabombama maakyele obokye moto ali Moyuda, emba ibele eli nde sa motema, siute na Bolobo, kasi sa buku phe. Owaakolo Moyuda mona kazwe ngambo ye oka Nwaphongo, kasi oka bato phe.

3

¹ Ntina ya iba Moyuda eli iye? Ntina ya ibele eli iye? ² Ntina

eli enene pho ya bato baso! Emba phanza oka bato baaphekye Nwaphongo mambunu me. ³ Kasi tomowo bo? Bo bakyi babaka sakokya yasengyelaka bée ikyela, bofe pha bée phamokyela obokye Nwaphongo sakula kokya yaa lakaka yo? ⁴ Phee! Nwaphongo asengyesi iebana obokye ali moto wa maphoo maa phele; nabo moto munsu ali moto wa boole, bowakomama we obokye: «Esengyesi obokye oebane moto wa bosembo onte ya maloba ma we, emba olongye imbele saamoembisa be.» ⁵ Kasi bo izanga bosembo sa banga siweninya bosembo pha Nwaphongo, tomowo bo? Nwaphongo kazangye bosembo waalowande yo na kabu ye? Nawo ndengye ekyeumunya bato. ⁶ Phee! Pho boeli bomu, Nwaphongo amosambisa mokyisi ndengye'ye?

⁷ Kasi bo boole pha banga boweninya bosembo pha Nwaphongo, na pho ya nkyemo ye, pho ya'ye nga, nakule kangyema ndokolo moto wa masumu? ⁸ Emba, pho ya'ye tolokyela bofe pho bolaa boyee, bookokyeminvole bato ba boole baayoko? Bato me bakokyi na etumbu!

Moto molaa o boo pha Nwaphongo tali

⁹ Ka bo? Tokuli ba, banga Bayuda na bokonzi mi bebi? Na njwana bokyiky phe! Pho toumbo loteya obokye: Banga baso, Bayuda na baate bali Bayuda, toli banga baso o se ya bokonzi pha masumu. ¹⁰ Eli nde bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye:

«Moto molaa tali, na monomo phee, ¹¹ moto okososo tali, na monomo taalukye Nwaphongo.

¹² Bato baso tebakuli benga nzela elaa, bée baso babunza, na monomo taakyele bolaa, na monomo phee.

¹³ Noko ya bée ili ndokolo ilita siili munoko pha,

na lolee la be, bakate boole, ngyengyi ya nzoo eli o bibaa ba be.

¹⁴ Noko ya bée yatonda na bitoo na ná maloba maa bololo.

¹⁵ Makolo ma bée makye mizele o ikye boma moto.

¹⁶ Ioto na ngongo ili o manzela maatambule be,

¹⁷ emba nzela ya bose, bée tebaeyebe.

¹⁸ Tebali na boilakye pha Nwaphongo o miyo ma be.»

¹⁹ Kasi toebe obokye iso ikiywo mobeko, kaiwo na bato baso baali o se ya mobeko, pho moto satakola munoko pho ya isamba, emba munse munsu moebane mofe o miyo ma Nwaphongo. ²⁰ Kyeka pho ya'ye moto na monomo eta be mola o boo phe pho ya bitoma ba mobeko, pho mobeko kateya bato nde obokye bakyesi masumu.

Bosembo bozwame na nzela ya ianola

²¹ Kasi, unwanwa eye, na nzela ya mobeko phe, bosembo pha Nwaphongo phaa miteya, mobeko na baimosi bawo pho ye.

²² Nwaphongo kabuya bato, bato ba bosembo o miyo me na nzela ya ianola sa bée oka Yesu Klisto. Kakyele babona pho ya bato baso baanole, pho tewali bokyese. ²³ Pho bato baso bakyesi masumu, emba baimasi nkyemo ya Nwaphongo.

²⁴ Kasi Nwaphongo na ngolu ye, ababuya bato ba bosembo o miyo me nde pha, kakyele babona na nzela ya Yesu Klisto oko baikole o masumu. ²⁵ Nwaphongo amoambya mbeka, pho obokye awe pho ya banga, pho malongo me mamanya masumu ma banga, nzela me Nwaphongo aeyingola pho ya bato baanole Yesu Klisto.

Kakyele babona pho ya iweninya obokye ali na bosembo. Masumu maakyeleka bato phanza, Nwaphongo akyelaka ndokolo taikaka mawene, ²⁶ imbele saabaka yo na motema moanda. Kateya bosembo phe imbele sa lolu, pho afe na bosembo, ambe na ibuya

batu baanole Yesu batu ba bosomebo. ²⁷ Oli wango babona, ekpele yonoyo eekokyi na banga imitata eli? Phee, teli. O nkombo ya'ye? Ya bitoma? Phe, kasi o nkombo ya ianola. ²⁸ Pho toebe obokye batu babutwe batu ba bosomebo o miyo ma Nwaphongo nde na ianola; kasi pho ya bitoma ba bee bo koongye mobeko phe. ²⁹ Naa obokye, Nwaphongo akokyi ibaa nde Nwaphongo wa Bayuda? Tali na Nwaphongo wa bapakano? Eli bomo, ali na Nwaphongo wa bapakano, ³⁰ Pho Nwaphongo ali nde yo monomo owa mobuya batu ba bosomebo batu baabele bee na baate baika bee bele pho ya ianola. ³¹ Kyelukye iwoo obokye na ianola mena tomanya ngambo eli na mobeko? Phe, mena tokule nde phe mobeko eyaakolo ngambo ya njwango.

4

Ndakyisa ya Abalayama

¹ Emba tomowo bo pho ya Abalayama nkoko wa banga? Lokola moto, azwaka iye? ² Bo Abalayama abutwaka moto wa bosomebo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma be, akokyi imitata. Kasi oboo pha Nwaphongo phe! ³ Pho buku bowo bo? Abalayama abaka na ianola oka nwa Nwaphongo, emba bamotanga moto wa bosomebo. ⁴ Nzuka pho ya moto okokyele bitoma, iphuti se tesitangyeme ndokolo ngolu, kasi ndokolo mbano. ⁵ Kasi pho ya moto otokyele bitoma kasi kaanole moto okobuya moto mobe moto wa bosomebo, Nwaphongo kakyeke ianola se, kaambe mobuya moto wa bosomebo. ⁶ Yango mena Davidi kakumisa boola pha moto okobuya Nwaphongo moto wa bosomebo sakyeka bitoma be.

⁷ Nkonzo eli na batu balimbise bee bohe pha bee na masumu ma be. ⁸ Nkonzo eli na moto owa Nwaphongo taakyeke isumu se. ⁹ Bola boowo bee babona boli nde pho ya baabele na baabele,

nde na pho ya bate baika bee bele me? Pho towo obokye ianola sa Abalayama samobuya moto wa bosomebo. ¹⁰ Wango wakyelama imbele iye? O boo nde o sima ya ibele se? Teli sima, kasi phanza! ¹¹ Emba ibele simophe elembo ya bosomebo pha zwa yo na nzela ya iamola, wataaka ba yo sa bobelekye. Yango mena abutwaka na ango wa batu baso batebaika bele bee baanola, pho ya obokye na bee babutwe batu ba bosomebo. ¹² Ali na ango wa baabele be, na baso bali o ingomba sa batu baabele nde bobesi phe, kasi na baatambule o matambe ma ianola sa ango wa banga Abalayama, oboo pha obokye bamobe.

Mbunu ya Nwaphongo eya zwa banga na nzela ya ianola

¹³ Pho, teeli pho ya mobeko, kasi pho ya bosomebo pha ianola, mbunu eya izwa mokyisi ndokolo ilaka sikabi be, ya lakyelamaka na Abalayama na na bana be. ¹⁴ Bo baakumole mobeko babe mandomi, ianola nde tesikuli ba na ntina na mbunu ya Nwaphongo nde teekuli baa na elele. ¹⁵ Pho mobeko kabote yoo. Elele eteli na mobeko, tewali omo na lowoo la itiyola mobeko. ¹⁶ Na ianola tobutwe mandomi, pho yango ebe obokye na ngolu na obokye mbunu eikale na ntina pho ya bankoko ba Abalayama, yango saba nde pho ya bee bamitangye baa mobeko, kasi na pho ya bamitangye ba ianola sa Abalayama, ango wa banga baso. ¹⁷ Pho wakomama obokye: «Naebuyee ango wa batu baikye.» Ali ango wa banga o boo pha owa anola yo, Nwaphongo ookoakole bawe na ookotoko o mokyisi iteili. ¹⁸ Na ilemela sa saphembe, «aanola emba amba butwa ango wa batu baikye», bo wa wo Nwaphongo obokye: «Bankonko ba we bamoba bobo.» ¹⁹ Na bokyekakye nzoto ye, abaka phenephe na mambula munkama

kasi taika phembe o ianola - Nabo awenekye obokye yo na nwanwasi we Sala bakotoo babutoo phene phe na iwaa. ²⁰ O boo pha mbunu ya Nwaphongo, taika ika ziko, kasi azwaka bokusi na ianola emba amba phe Nwaphongo nkyemo. ²¹ Abaka na ianola obokye Nwaphongo ali na mwiya nwa ikokya yaalakyela yo. ²² Yango mena Nwaphongo atanga Abalayama o molongo nwa bato ba bosembo, pho ya ianola se. ²³ Nzuka tewaikaka komama babona pho ye mampenza obokye: «Yango mena bamotanga o molongo nwa bato ba bosembo». ²⁴ Kasi na pho ya banga me baanola, pho toanole oka moto owa kundwa onte ya bawe, Nkolo Yesu. ²⁵ Bamokaba o iwa pho ya bofe pha banga, amba kundwa pho ya ilobuya na banga bato ba bosembo.

5

Bose boli onte ya banga na Nwaphongo

¹ Yango mena, toli bato ba bosembo pho ya ianola sa banga, toli bose na Nwaphongo pho ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ² Na nzela ye, na ianola, baloanosi izwa ngolu ya Nwaphongo ekyekyele obokye tomitate na molemo nwa nkyemo ya Nwaphongo. ³ Na koleka, tomitate na o mampasi, pho toebe obokye mpasi kabote ilendendala, ⁴ ilendendala kabote iititala simekyi be, iititala simekyi bee sibote molemo. ⁵ Emba molemo taakate, pho Bolobo Bosantu phaalophekye be, anyangola lozingo la Nwaphongo o mandondo ma banga. ⁶ Phele, wataka ba banga naino sa bokusi, Klisto, o imbele sameka be, awa pho ya bato babe. ⁷ Eli nkamba obokye baanole iwa pho ya moto molaa. Moto akoyi ikoka izwa bokusi pha iwa pho ya moto molaa. ⁸ Kasi Nwaphongo kateya lozingo le oka banga na bobo: Klisto awa pho ya banga,

mena totaba naino bato ba masumu. ⁹ Emba oobuto banga unwanwa eye bato ba bosembo pho ya malongo me, tomobika ne o kabu ya Nwaphongo. ¹⁰ Pho bo ebe obokye wataka ba banga banguna ba Nwaphongo, tobongyekye ne na iwa sa Nwana we, ka ombi bongya banga, tomobika na bomoo phe. ¹¹ Teli nde babona, waakule mitata banga oka Nwaphongo na nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto, na nzela ya ye, unwanwa eye, tozwe mabongye.

Adama na Klisto

¹² Isumu sanyolo o mokyisi na nzela ya moto monomo, Adama, emba iwa na nzela ya isumu. Nde bomoo iwa siesi pho ya bato baso, pho bato baso bakyele isumu. ¹³ Pho, noko o mobeko, isumu sabaka o mokyisi emba na bo isumu tesaikaka zwa etumbu wa tewabaka mobeko. ¹⁴ Kasi uta oka Adama noko oka Mose iwa sabaka, na oka batebaikaka kyela isumu na itiyola mobeko ndengye yonyo na Adama owa ulana na owa moya.

¹⁵ Kasi tewali bomoo pho ya ikabo sa ngolu pho ya bofe. Pho, bo pho ya bofe pha moto monomo bato baikye bawe, ka pho ya ngolu ya Nwaphongo, ngolu eelokyelesi yo na moto monomo, Yesu klisto, enyango na boikye mi bato boikye. ¹⁶ Emba teli bomoo me pho ya ikabo bo pho isumu sa moto monomo. Pho, pho ya isumu sa moto monomo isamba sikambe o etumbu, kasi bofe boikye, ikabo sa ngolu sikambe o bosembo. ¹⁷ Pho bo pho ya moto monomo, na nzela ya bofe pha moto monomo iwa siesi, ka pho ya moto monomo Yesu Klisto, bato baikye baamoba na bomoo bamozwa ngolu na boikye na ikabo sa bosembo. ¹⁸ Yango mena, ooli pho ya bofe pha moto monomo bato baso bazwe etumbu, nde bomoo me pho ya etoma ya bosembo ya moto monomo, eli pho ya bato baso bosembo boo ambya bomoo. ¹⁹ Nde

pho ya obokye na izanga fotosi pha moto monomō, bato baikye babutwakiyī bato bamasumu, nde bomō me na itosa sa moto monomō bato babuto bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo. ²⁰ Mobeke moesi pho ya obokye bofe botonde. Elele eli masumu maikye, ngolu na yango etondi wamō. ²¹ Pho ya obokye bo oesi isumu pho ya iwa, nde bomō pho ya bosembo, ngolu eesi pho ya bomōo pha bobele na nzela Yesu Klisto, Nkolo wa banga.

6

Iwa na bomōo oka Yesu Klisto

¹ Tomba wō bo? Toikale nde oikyela maasumu, pho ngolu ya Nwaphongo etonde? ² Tekokyi iba bomō. Na isumu toli bawe, tomba kula bika na isumu ndengye'ye? ³ Na bēē kobungye obokye banga basō baabatisama na nkombo ya Yesu, tobatisama na iwa se? ⁴ Na batisimo, na iwa se, tokundamaka ne, pho ya obokye bo wakundwa Klisto onte ya bawe na nkyemō ya Tata, na banga me nde bomō tobikye na bomōo pha sika. ⁵ Pho bo tobuto ne moto monomō, toulaa ne o iwa se, tomba kula ulana ne me o ikundwa se. ⁶ Toebe na bolaa: Mobeke nwa banga mookasi nwa bakama ne o ekulusu pho ya obokye nzoto ya masumu imane pho banga sakula ba baombo ba masumu. ⁷ Pho moto oowe aikolami na masumu. ⁸ Bo towe molongō na Klisto, toli na ianola obokye tomobika ne. ⁹ Pho toebe obokye: Waakundwa yo onte ya bawe, Klisto etakule waa. Iwaa tesikuli ba na bokonzi o ikolo se. ¹⁰ Pho na iwaa, awe pho ya isumu mbala yōnyō pho ya bobele. Kasi na bomōo, ali na bomōo pho ya Nwaphongo. ¹¹ Yango mena na bēē, omikpe obokye na isumu, oli bawee emba na Yesu Klisto, oli na bomōo pho ya Nwaphongo.

¹² Eli obokye isumu tesikuli ba na bokonzi mi nzoto ya bēē ikyi we pho ya ietomisa ianola maphowa mabe me. ¹³ Sakelele binango ba nzoto

ya bēē pho ya masumu ndokolo binwanele ba maphōo mate mali na bosembo, kasi ndokolo bato baakundwa onte ya bawe, na binango ba nzoto ya bēē, ndokolo binwanele ba bosembo, omiambya o etoma ya Nwaphongo. ¹⁴ Pho isumu etesikule ba na bokonzi o ikolo sa bēē, pho bēē tokuli ba o se ya mibeke, kasi o se ya ngolu.

Tokyelele bosembo

¹⁵ Emba kyelukfye iwō bo? Tomokyela masumu pho tolokuli ba o se ya mibeke, kasi o se ya ngolu? Teli bomō! ¹⁶ Toebe obokye wamiambya bēē oka moto ndokolo moombo pho ya imokumola, oli baombo ba ookokumle bēē, naa ba isumu sikambe o iwa, naa ba itosa sikambe o bosembo. ¹⁷ Kasi Nwaphongo akumisame obokye, na bo phanza bēē wabaka baombo ba masumu, kasi unwanwa eye obuto itosa na motema monomō lolengye la mateya mazwaka bēē. ¹⁸ Tokuli ba baombo ba masumu, obuto baombo ba bosembo. ¹⁹ Nakpe mowosi nwa bomoto phōo ya ewole pho ya boko pha nzoto. Phanza, wabaka ndokolo baombo ba maphōo mabe maatome itombele Nwaphongo. Nde bomō unwanwa eye, omiambya mowosi ndokolo baombo ba maphōo maalaa pho ya bomōo bosantu. ²⁰ Pho, waabaka bēē baombo ba masumu, maphōo ma bosembo temaikaka ekyeka. ²¹ Wamba zwa omō iye? Unwanwa eye, maphōo makyelaka bēē obuto komaokyele sōo, pho suka ya me eli iwa. ²² Kasi unwanwa eye, tokuli ba baombo ba masumu, obuto baombo ba Nwaphongo, wamokyela maphōo ma bosantu. Suka ya me eli bomōo pha bobele. ²³ Pho iphuti sa isumu eli iwa. Kasi ikabo si ambya Nwaphongo pha, eli bomōo pha bobele onte ya Yesu Klisto Nkolo wa banga.

7

Imana o boombo nwa mibeko

¹ Baande, b̄e kobungye obokye nawo pho ya bato baebe mibeko obokye, mibeko mili na bokonzi o ikolo sa moto nde imbele sitaa yo ba na bomoo? ² Yango mena, nwanwasi wa bolonga ali o se ya mibeko ma lele we bo naino lele me ali na bomoo. Kasi bo lele awe, nwanwasi takuli ba o se ya mibeko ma lele me. ³ Emba bo moloo we ata ba na bomoo, bo akye ba na lele mosuu, mena akyesi phemba. Kasi bo lele awe, takuli ba o se ya mibeko. Emba bo akye ba na lele mosuu, mena taiky kyela phemba. ⁴ Baande na nga, pho ya b̄e eli nde bomoo me, wawaka pho ya mibeko, elele yonyo na Klisto, pho ya ibutwa bato ba mosuu, owa kundwa onte ya bawee, pho ya obokye tobotele Nwaphongo mbuma. ⁵ Pho waataka ba banga tobengye bitoma ba bomoto, maphowa mabe maatomisa mibeko makyelaka onte ya banga emba malotomaka o iwa. ⁶ Kasi unwanwa eye, tolokuli ba baombo ba mibeko, obakya banga bawe ndokolo baloakya o boloko. Tokokya ikylea Nwaphongo na ndengye enyakune o se ya bokonzi pha Bolobo, kasi na ndengye ekasi phe, o se ya bokonzi pha mibeko miakoma be.

Mibeko na masumu

⁷ Tomoewole bo? Mibeko mili masumu? Phe! Kasi naebi masumu nde pho ya mibeko. Yango mena sikokya ieba imengyela bo mibeko temiwoke obokye: «We samengyela». ⁸ Kasi waateyaka mibeko obokye: Kyeka masumu, masumu mazwa nzela oka nga, mamba ntoma imengyela mbolo ndengye na ndengye. Bo mibeko temili, masumu temali na bokusi. ⁹ Kalakala wataka ba nga saeba mibeko, nabaka na bomoo. Kasi wa sosolo nga mibeko, masumu mabandi ibutwa na bokusi, ¹⁰ emba

nga nali mowe. Nwaphongo ambya mibeko pho obokye miphe bato bomoo. Kasi nga mibeko mimbomi. ¹¹ Waoka nga mibeko, masumu mazwe nzela oka nga, ndondo ya nga enkose pho nakyele masumu, yango mena masumu mambomi. ¹² Yango mena, mibeko ma Mose mauta na Nwaphongo, mitindo ma mango mili misantu, mibeko me mili ma bosembo na mailaa. ¹³ Emba yango kyelukye iwo obokye ekpele me elaa ya mboma? Phe, teli bomoo. Kasi eli nde masumu maamboma. Masumu me makpa ekpele elaa, maamba mboma na yango. Eli pho baebe obokye masumu mali phele masumu. Emba pho ya mibeko, masumu mawene na bofe koleka.

Moto ali moombo wa masumu

¹⁴ Toebe obokye mibeko miute na Nwaphongo, kasi inga nali nde moto. Nabuto moombo nwa masumu. ¹⁵ Ikyikyele nga, siisoso. Pho sikyele ikyi zingye nga ikyela, kasi nakyele nde iteizingye nga. ¹⁶ Bo siizingye ikyikyele nga, mena naanole obokye mibeko mili milaa. ¹⁷ Yango mena, bofe bokyele nga, teli nga ookobokyele, kasi eli nde masumu maali onte ya nga maabokyele. ¹⁸ Pho na ebe obokye ekpele elaa teli onte ya nga, nawo onte ya nga lokola moto. Nazingye ikyela bolaa kasi siikokye ibokya. ¹⁹ Yango mena, sikyele lowo lolaa lozingye nga ikyela. Kasi nakyele nde lowo lobe loote loozingye nga ikyela. ²⁰ Bo nakyele lootelozingye nga ikyela, mena kyelukye iwo obokye teli nga moto ookokyele bomoo, kasi eli nde masumu maali onte ya nga. ²¹ Emba nga nawene bofo: Bo nazingye ikyela bolaa, nawene obokye nakule kyele nde bofe. ²² Kyelukye iwo obokye o ndondo ya nga nasepele na mibeko ma Nwaphongo. ²³ Kasi nawene obokye o ndondo ya nga, wali mibeko mosuu munwane na mibeko ma Nwaphongo. Mibeko

me onte ya nga mumbuya moombo nwa masumu. ²⁴ Moto wa ngongo boli nga! Owa mumanya o boombo pha nzoto ikyitome o iwaa iye nza? ²⁵ Nwaphongo akumisame na nzela ya Yesu Klisto Nkolo wa banga! Emba inga mampenza na maumanya ma nga natosa mibeko ma Nwaphongo. Kasi nzoto ya nga ya bomoto kyizingye obokye nabengye masumu.

8

Bomoo bote na Bolobo pha Nwaphongo

¹ Emba inwanwa eye, Nwaphongo etaingya bato baangana na Yesu Klisto. ² Pho mobeko nwa Bolobo moolophe bomoo pha phele na nzela ya Yesu Klisto moli mibanga, tolokuli ba baombo ba mobeko nwa masumu na nwa iwaa. ³ Mibeko na Mose temaikaka koka ilophe bomoo pho banga bato toli na bokoo. Toloikaka koka itosa mibeko kasi lootelaikaka koka mibeko ikyela, Nwaphongo alokyela. Pho ya ilokyela, atoma Nwana we o mokyisi, abuto moto, aulanaka na banga bato ba masumu pho ya imanya masumu ma banga. Yango mena, Nwaphongo amba ingya Nwana we o elele ya banga pho taazingye masumu. ⁴ Nwaphongo akyela babona pho tozwe nzela ya ikyelela mibeko me, banga baatambule o nzela ya Bolobo kasi bate batambule o nzela ya nzoto. ⁵ Bato baabikye o nzela ya bomoto, baumunya nkolo iso nde maphoo masepelisa nzoto. Kasi bato baabikye o nzela ya Bolobo, bee baumunya nkolo iso nde ikyela maphoo maasepelisa Bolobo. ⁶ Bo toumunya nkolo iso nde maphoo maasepelisa nzoto, mena eli nzela ya iwaa. Kasi botoumunya nkolo iso nde maphoo maasepelisa Bolobo, tomozwa bomoo pha phele na bose. ⁷ Bato baumunya nkolo iso nde maphoo maasepelisa

nzoto ya be, bali banguna ba Nwaphongo. Tebaabengye na mibeko ma Nwaphongo, tewali nzela obokye baamotosa. ⁸ Bato babikye o nzela ekyesepelisa nzoto, te bakokyi isepelisa Nwaphongo. ⁹ Kasi be, toobikye o nzela ya maphoo maasepelisa nzoto. Kasi bee kobikye o nzela eyaka Bolobo pha Nwaphongo pho Bolobo me boli onte ya be. Bo moto tali na Bolobo pha Yesu Klisto onte ye, tali moto wa Yesu Klisto. ¹⁰ Bo Klisto ali onte ya be, na bo nzoto ya bee isengyesi iwa pho wakyela masumu, kasi Bolobo phe boephe bomoo, pho Nwaphongo aebuya bato ba bosembo o miyo me. ¹¹ Kasi bo Bolobo pha Nwaphongo owaakola Yesu Klisto o iwa ali phele o nte ya bee, emba nde ona Nwaphongo me amoakola nzoto ya bee o iwaa me na nzela ya mwiya nwa Bolobo phe boli onte ya be. ¹² Pho oli wango babona bande na nga, esengyesi obokye tofikye bokozingye Bolobo kasi bokozingye nzoto ya banga phe. ¹³ Bo obengyi nzela ya maphoo maasepelisa nzoto ya bee wa mowaa. Kasi boephe Bolobo nzela na mwiya nwe, wamole bobele maphoo mabe makyele be, emba wamoba na bomoo. ¹⁴ Bato baso baakambame na Bolobo pha Nwaphongo bali bana ba Nwaphongo. ¹⁵ Pho Bolobo phaephe Nwaphongo teboebuya baombo, naa bokule ephe ibale. Kasi eli nde Bolobo Bosantu boebuya bana ba Nwaphongo, boolotome ibanga Nwaphongo obokye «Aba, Tata!» ¹⁶ Bolobo me boloteya o mandondo ma banga obokye toli bana ba Nwaphongo. ¹⁷ Pho toli bana be, emba tomozwa mbolo iso indaa ikyi bombe yo pho ya banga. Tomoizwa molongo na Yesu Klisto pho banga ne tonyokomo elele yonyo. Emba na banga me tomozwa nkyemo elele yonyo ne.

Nkyemo ikyiloziya

18 Naefbe obokye minyoko miiwene banga lolo eye mili ndokolo nwana ekpele mokyiky wa phaa. Temiiky bubaana na nwana bokyi bobo na nkyemo ya loteya Nwaphongo. 19 Bikpele biso biakyela Nwaphongo biziya na phowa. Bizingye na boikye iwene mokolo nwa moweninya Nwaphongo bana be nkyemo ya be. 20 Pho bikpele biso biakyela yo Nwaphongo te bikuli baa na ntina. Bikpele bye mampenza, te biikaka zinga bomoo. Eli nde Nwaphongo owazinga bomoo. Kasi nkolo iso kalemele, 21 pho mokolo monomo aamokandola na bikpele biso biakyela yo. Bikpele me etebikule baa ndokolo baombo, etebikule pholo, biamozwa nkyemo ndokolo bana ba Nwaphongo, biamozwa bosomi. 22 Toebe obokye nono lolo bikpele biso biakyela Nwaphongo bikyimele. Bili na bolosi ndokolo nwanwasi okosweya. 23 Bolosi me tebookye nde bikpele na bikpele. Na banga bawaa baphe Nwaphongo Bolobo phanza na baamokula phe yo nkyemo, na banga tokyimele o mandondo ma banga me. Toziya na phowa iikye obokye Nwaphongo alobuya bana be, kyelukye iwobokye amanya nzoto ya banga o malosi. 24 Nwaphongo alobikya kasi naino toloweni maphoo maso, tolemele nkolo iso obokye toomawe ne. Waamowene banga na miyo maphoo malemelakya banga, etelookule malemela pho mabuto ma banga. Moto ookolemele ekpele ekye wene yo nza? 25 Kasi pho naino toloweni ekpele ekyelemele banga, emba tokangye motema, toziya na phowa iikye. 26 Nde bomoo, Bolobo ne kaya losunga, banga bate bali na mwiya o nzela ya Nwaphongo. Pho toloefbe ibondela na bolaa. Kasi Bolobo yo mampenza ka bondela Nwaphongo o elele ya banga, kanyingonele, koleka ndengye ekokyi iwobato. 27 Nwaphongo kaebe ili o mandondo ma bato.

Emba kaebe na ikiyumunya Bolobo me, pho Bolobo kabondela o elele ya bato, kamobondela na ndengye ekyezingye yo. 28 Toebe obokye o maphoo maso, Nwaphongo kakyele pho ya bolaa pha bato baamozingye, bato bawaa baabanga yo kokokana na nwanango nwe. 29 Pho bato baunva olo yo, aunva kana ifabuya ndokolo Nwana we, obokye Nwana we afe bola onte ya bana baikye. 30 Baalo unva olo Nwaphongo phanza, amba na babanga. Baabanga yo, ababuya na bato ba bosembo, emba baabuya yo bato ba bosembo, abaphe na nkyemo ye.

Lozingo lonene la Nwaphongo

31 Emba toombe kula woo bo? Bo Nwaphongo ali mbale na banga, owaalotemele nza? 32 Emba Nwaphongo, yo otoika ima Nwana we, amoambya obokye aya waa pho ya banga baso, emba takokyi ilophe na banga me iso molongo Nwana we? 33 Owa mophunda bato ba olo Nwaphongo nza? Moto phe. Pho eli Nwaphongo owa babuya bato ba bosembo. 34 Okokyi ibaingya nza? Moto phe. Pho Yesu Klisto ali moto owa waa, aambakula naakundwa, ali o boloo pha Nwaphongo, kambe na bondela pho ya banga. 35 Owaalokabola na lozingo la Yesu Klisto nza? Mampasi, minyoko, bato baalonyokolo, manzala, bobola, ikama, iwaa? 36 Bowakoma be o buku pha Nwaphongo obokye: «Pho ya we Nwaphongo, imbele siso toli o ikama sa iwaa. O miyo ma bato tobuto ndokolo mampate makye be boma.» 37 Kasi tolongye minyoko miso mamina na mwiya nwa okolozingye. 38 Pho nali na ianola obokye tewali ekpele eyaa lokabola na lozingo la Yesu Klisto: Ebe iwaa, ebe bomoo, ebe banze, ebe malobo, ebe maphoo maa lolo eye, ebe maphoo maamoyaa, ebe iso iili na mwiya, 39 ebe phembo yaa ikolo, ebe na phembo yaa o se, ebe iso yaakyelama, ekpele nono yonoyo

teekokyi ilokabola na lozingo la Nwaphongo laaweninya yo onte ya Yesu Klisto Nkolo wa banga.

9

Nwaphongo na bato ba Izalayele baawo yo

¹ Maphoo mamowo nga mali maa phele, pho nali moto wa Klisto, sikosa. Bolobo kanteya obokye maphoo maawo nga mali maphelle, na ndondo ya nga kyeanole bomome. ² Nali na ngongo boikye, imbelele siso nali na bolosi o motema, ³ pho ya Bayuda bato ba ibota sa nga. Bebi na nga ba ibota sonoso. Bo nzela ebakyi, nazingye obokye Nwaphongo anvambe, ambe nakabola na Yesu Klisto pho yabola pha bebi na nga ba ibota sa nga. ⁴ Baali bana ba Isalayele, Nwaphongo abawo pho babe bana be, abateya nkyemo ye, akyela na be basangola, abaphe mibeko, abateya nzela ya imobondela, abaikyela mambunu. ⁵ Baali bankoko ba Abalayama. Yesu Klisto ne wa butwa yo moto, ali wa ibota sa be. Kasi tebaika moanola. Yo, Klisto ne ali Nwaphongo, ali o ikolo sa maphoo maso. Tomokumbele pho ya bobele. Ame. ⁶ Teli obokye Nwaphongo taika kyela yaalakaka yo. Alokya na baakolo bana ba Isalayele. Na wo bo? Na wo ngakye bana bayoko tebali baakolo bana ba Nwaphongo. ⁷ Abalayama abaka na bana baikye, kasi be baso tebali baakolo bana be bo wa wo Nwaphongo. Kalakala Nwaphongo amba wo na Abalayama yokye: «Baakolo bana ba we bamotokolo oka bana ba Izake.» ⁸ Kyekukye iwo obokye: Onte ya bana baso ba Abalayama, be baso tebali bana ba Nwaphongo. Nwaphongo kawo yokye baakolo bana be eli nde babota yo kokokana na mbunu eya ikyelaka yo Abalayama. ⁹ Mbunu eya

moikyelaka Nwaphongo eli obokye: Waamokoka imbelele simekyi nga, namokula yaa, Sala amobota nwana wa lele. ¹⁰ Teyaikaka ba nde Sala yo mampenza. Lebeka abaka nwanwasi wa nkoko wa banga Izaka. Aekamaka zaa.* ¹¹⁻¹² Nwaphongo awoko ne yokye: «Mosi amoleka bola.» Wa wo Nwaphongo babona tebaikaka kyela naa maphoo maala naa maphoo maabe, tebatoka na botama. Nwaphongo akyela babona pho ya iteya obokye kakyele nde bozingye yo. Ka olo moto we onte ya bato, tamoolo pho ya maphoo maala makyele yo. ¹³ Nde bowakoma be o buku pha Nwaphongo obokye: «Nwaphongo awo yokye nazinga Yakobo, naina Esau.» ¹⁴ Emba tomba wo bo? Tomowo obokye Nwaphongo taakyele maphoo na bosembo? Phe, teeli babona! ¹⁵ Amba wo na Mose yokye: «Bo nazingyi ikyela moto bolaa, na bokyela. Na bo nazingyi ooka moto ngongo, naamooka ngongo.» ¹⁶ Emba wa olo Nwaphongo moto, kamoolo nde pho azingyi imokyela bolaa, teeli pho moto azingyi, naa pho ya etoma ye. ¹⁷ Wakomama o buku pha Nwaphongo obokye Nwaphongo awoko pho ya Falo yokye: «Naete ye mokonzi pho naweninya oka bato baso bokusi pha nga miwe na pho nkombo ya nga eokane o mokyisi mobimba.» ¹⁸ Yango mena, towene obokye Nwaphongo kakyele bolaa na moto oozingyi yo. Moto oozingyi Nwaphongo obokye abe sa motosa, Nwaphongo kakyele nde obokye abe samotosa bomoo.

Yoo na ngongo ya Nwaphongo

¹⁹ Naa moto monomo amowo na nga obokye: «Bo ebe babona, pho ya'ye Nwaphongo kaoya bato? Bato bakyele ka nde ya baatoma yo mampenza?» ²⁰ Nwebi na nga, iwe moto okowo babona, oli nza obokye

* 9:10 9.10 Mapasa

oikyele Nwaphongo ziko? Mbongo ekokyi iwɔ na owa ekyelela obokye: «Phɔ ya'ye onkyesi ndengye eye?»
²¹ Mokyese nwa mambongo ali na bokonzi pha ikyela ekpele ezingyi yo na manyete; nde na manyete me akokyi ikyela mbongo eya motuya na mbongo eteli na motuya. ²² Emba bo Nwaphongo azingakyi iba ya mokyese nwa mambongo, eli lowɔ la we? Azingaka obokye bato baebe obokye ali na yɔɔ, ali nana mwiya. Emba kakangye motema phɔ ya bato baokyele yo yɔɔ na baakokyi yo iboma. ²³ Kasi Nwaphongo azingaka obokye bato baebe obokye ali na nkyemo nzikye, kambe na kabela bato bazingye yo ikyela bolaa nkyemo me. Alobongya phanza obokye tozwe nkyemo me. ²⁴ Toli banga basɔ bato baabanga Nwaphongo phɔ ya iba bato be. Taika ɔɔ nde oka Bayuda na Bayuda, abanga na bato basuu me. ²⁵ Nde bo wawɔ yo obuku pha Oze yokye: «Bato batebaikaka baa phanza bato banga, nababanga bato banga, na ibota satesaikaka nga zinga, nasibanga ibota saalɔbo nga zinga. ²⁶ O elele eya wɔkɔ nga na bebe obokye: "Toli bato banga", nde oena elele me, nga Nwaphongo ooli na bomɔɔ, nababanga bana banga.» ²⁷ Ka phɔ ya bato ba Isalayele, moimosi Isaya awɔ phɔ ya be, aimola yokye: «Nabo bato ba Isalayele babaka baikye ndokolo musengye o mokukulu nwa ebale, eba obokye baamobikya Nwaphongo tebali baikye. ²⁸ Nkolo Nwaphongo etaa kɔkɔ, amoyakyela maphɔɔ masɔ maawɔ yo o mokyisi.» ²⁹ Nde bowawɔkɔ ona Isaya phanza yokye: «Bo Nkolo Nwaphongo okokambe maphɔɔ masɔ taikaka manya ndambo ya bana babanga, nde towee ndokolo bato ba Sodomo na Gomola.»

Yesu ali ndokolo ibanga siibakytinya bato

³⁰ Emba tomowɔ bo? Towɔɔ obokye bato bate bali Bayuda be tebaikaka luka nzela ya ibutwa bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo. Kasi inwanwa eye babuto bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo phɔ bamoanosi. ³¹ Bayuda be balukaka mibeko phɔ bamibongya obokye babe bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo, yango mena bakaa o nzela. ³² Bakaa phɔ ya'ye? Phɔ baumunyaka obokye bamoba bato bosembo na misala miabaka be bakyele, kasi te baikaka onola Nwaphongo. Emba bamba zuma o ibanga. ³³ Ibanga me eli Yesu Klisto, siiwɔɔ o buku pha Nwaphongo. O buku, Nwaphongo awɔ yokye: «Okymela nakyese ibanga sɔnsɔ o mokyisi nwa Siyona, bato bamobakatana misango. Bato bamokaa phɔ ya ibanga me. Kasi phɔ ya moto owa moanola ibanga me etesimophe sɔɔ.»

10

¹ Bande na nga, nazingye na boikye obokye bato banga Bayuda bayee phɔ Nwaphongo ababikya. Nabondele Nwaphongo na boikye phɔ ya lowɔ me. ² Naebe obokye bazingye ibanga Nwaphongo phele, kasi tebaebe eya kolo nzela. ³ Phɔ tebaika sɔsɔlo nzela ekyebuya Nwaphongo na yango bato, bato ba bosembo o miyo me. Bazingaka ibanga nde nzela ya be mampenza. Yango mena bale nzela ekyebuya Nwaphongo na yango bato, bato ba bosembo o miyo me. ⁴ Nawɔ babona phɔ waaya Yesu Klisto, ayaa unva bokusi pha mibeko ma Mose, akyela babona phɔ bato basɔ ba moanole babutwe bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo.

Moto munsɔ okoanole Yesu Klisto amobika

⁵ Mose akoma phɔ ya nzela ya ibutwa moto wa bosembo na mibeko, akoma yokye: «Moto ookotosa mibeko misɔ amozwa bomɔɔ pha phele phɔ ya mibeko.»

6 Kasi nzela ekyebuya bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo pho bamoanole, nzela me ekyese. O buku pha Nwaphongo bawo pho ya nzela me obokye: «Samiwale obokye: Owa mobaa oikolo nza?» (Kyelukye iwɔ obokye owa mokye banga Klisto aute nza). 7 Samiwale na obokye: «Owa munyolo ose ya manyete onte ya bawe nza?» (Kyelukye iwɔ obokye owamokye banga Klisto obokye atokolo nza). 8 Buku pha Nwaphongo bowo nde obokye: «Iloba sa Nwaphongo sili phenephe na we, tesili itakye na we, iloba me sili o munoko nwa we, sili na o ndondo ya we.» Iloba me eli nde sango siiteya banga bato obokye basengyesi ianola Nwaphongo. 9 Bo kowo na munoko nrawe obokye Yesu ali Nkolo, na bo koanole o ndondo ya we obokye Nwaphongo amoakola o bawe, Nwaphongo amoebikya. 10 Bo toanosi Yesu phele tobutwe bato ba bosembo o miyo me. Bo towo na munoko obokye Yesu ali Nkolo, Nwaphongo aalobikya. 11 Nde bo wakoma bee o buku pha Nwaphongo obokye: «Bato baso baamoanole eta baphe so.» 12 Yango mena ebe moyuda, ebe baate bali Bayuda, bokyese teboli, Nkolo nde yo monomo ali Nkolo wa bato baso, kakyele bolaa oka bato baso baamobondela. 13 Eli bo wakoma bee o buku pha Nwaphongo obokye: «Bato baso baamobondela Nkolo bamobika.» 14 Kasi baamobondela ndengye'ye bo naino tebamoanosi? Baamoanola ndengye'ye bo naino tebaokyi Simo ye? Bamooka simo ye ndengye'ye bo bato baibaimola yango te bali? 15 Emba baabaimola ndengye'ye bote babatomi? Eli nde bowakoma bee o buku pha Nwaphongo obokye: «Eye bolaa, na matambe ma bato baaya imola Simo Elaa!» 16 Kasi bato baso tebaika anola Simo Elaa me. Moimosi Isaya yo mampenza awo yokye: «Nkolo, owaanola

Simo eyaimolaka banga nza?» 17 Yango mena, ianola siute na ioka Simo, Simo me eli maloba ma Klisto. 18 Pho oli yango babona, natune motuna monomo, na wo ngakye: Bato ba Isalayele tebaika aoka Simo Elaa phele? Phe, baeyoka. Nde bo wakoma bee obuku pha Nwaphongo obokye: Bato bakyemiwo Iloba sa Nwaphongo o mokyisi mobimba. «Nyese ya bee yooka mboka eso ebe na o bilele bia itakye.» 19 Emba natune motuna mosuu ngakye: Bato ba Isalayele te baika sosolo na bolaa? Mose awo phanza yokye: Nwaphongo yokye: «Namokyela obokye wamookyela ekolo eteli na ngambo zuwa. Na mokyela obokye obe na yoo na ekolo ya bato baatebali na malondo.» 20 Sima me moimosi Isaya awo na iwɔ yokye: Nwaphongo kawo yokye: «Bato batebaikaka baa bandukye, banzwee. Namiweninye na bato batebaikaka baa banzongye ekpele.» 21 Kasi pho ya bato ba Isalayele, Nwaphongo kawo na munoko nwe yokye: «Naelolesi bato banga maboko nzanga mobimba obokye baye, kasi bali na nzoto nkusi, tebaikyi anola ikyi wo nga.»

11

Nwaphongo taikyile bato ba Isalayele

1 Emba nakule tuna motuna mosuu: Boli wango baabona, kyelukye iwɔ obokye Nwaphongo ale bato bee Isalayele? Phe, na mbala! Pho nga mampenza nali moto wa Isalayele. Nauta o ibota sa Benzame, ne abaka nwana wa Abalayama. 2 Nwaphongo taika le bato bee baolo yo uta wakyela yo mokyisi pho babe bato be. Koebe yaakoma bee o buku pha Nwaphongo pho ya Eliya. Eliya amilelaka na Isalayele o boo pha Nwaphongo. Awoko yokye: 3 «Nkolo, bato baba baboma baimosi ba we, banyangola bilele bietumbele bee mambeka. Naikasi

nde nga mampenza okoebengye, balukye imboma me.»⁴ Kasi Nwaphongo amobuyisa bo? Awɔ ne yokye: «Phe, toli we mampenza. Na bomba phɔ ya nga bato nkoto sambo bambangye nkɔlɔ iso. Bo tebaiky sambela ekyeko ya Baala.»⁵ Phɔ ya banga lolɔ eli nde bomɔ, wali nde ndambo ya bato baɔlɔ Nwaphongo phɔ ye na ngɔlu ye onte ya bato ba Isalayele.⁶ Phɔ Nwaphongo abaɔlɔ na ngɔlu ye emba kyelukye iwɔ obokye taika baɔlɔ phɔ ya bitoma biikyele be. Bo babona phe, emba ngɔlu ye nde tekuli ba eyaakolo ngɔlu.⁷ Kyelukye iwɔ bo? Kyelukye iwɔ obokye bato ba Isalayele tebaika zwa ekyelukye be, ndambo ya bato baɔlɔkɔ Nwaphongo onte ya be, bée baewza. Kasi phɔ ya baayɔkɔ, babutwaka na nzoto nkusi.⁸ Eli nde bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Nwaphongo ababuye bibubusi, azibi miyo ma be, aundi na matoo ma be, nɔnɔ lolɔ bali nde babona.»⁹ Na Davidi awɔ boho: «Biseleko ba bée biebisa ndokolo izengye siibise nyama. Baaka, Nwaphongo abaphe etumbu ekoyi na be.»¹⁰ Miyo ma bée maphɔlɔ phɔ bée sakula wene, bazwanye nkɔlɔ iso nde maphɔ phɔ banyibe.»¹¹ Emba nakule tuna motuna mosuu ngakye: Waazuma Bayuda ibaku, bakaa bobele? Phe, na mbala! Kasi eli nde phɔ ya obokye bakyela masumu, Nwaphongo abikye bato basuu. Nwaphongo akyela baabona phɔ Bayuda baokyele bato baayɔkɔ zuwa.¹² Waakyela bato ba Isalayele masumu, Nwaphongo akyela bolaa na bato basɔ ba mokyisi. Phɔ ya ikaa sa bayuda o boo pha Nwaphongo, bato basuu bazwe bolaa o mabɔkɔ ma Nwaphongo. Bo Nwaphongo kakyele bato basuu bolaa imbele sitesimotosa Bayuda, bolaa phamba bakyela yo pha moba ndengye'ye waamba mobutwela Bayuda basɔ?

Bato baate bali Bayuda

bamobika

¹³ Inwanwa eye na wɔ na bée bato bali Bayuda. Nali toma wa Nwaphongo owa etomela yo bée bato bate bali Bayuda. Yango mena, nasepele na etoma eyampe yo.¹⁴ Nazingye obokye bato banga Bayuda bawene babona phɔ bayɔkɔ baokye zuwa, bayee phɔ Nwaphongo ababikya o nzela ya etoma ya nga.¹⁵ Phɔ, waale Nwaphongo Bayuda, akyela mabongye na bato basuu ba mokyisi. Wamoba boo bo akuli baanola? Ya moba ndokolo bawe bakundo.¹⁶ Bo moto aphe Nwaphongo mbuma ya ebandle ya inzabi se kyelukye iwɔ obokye mbuma iso ya inzabi ili ye me. Bo moto amophe munkanga nwa nwete, emba na bitakyi bili nde bée me.¹⁷ Isalayele eli ndokolo nwete nwa olive nwa tena Nwaphongo ndambo ya bitakyi, o elele ya bitakyi me, aesi ya ebanza, iwe otoli moyuda, ndokolo etakyi ya nwete nwa olive eya ngonda. Maphɔ maala maabaka Bayuda bazwe, unwanwa eye bée komazwe me, ndokolo bitakyi biizwe bokusi uta na nwete.¹⁸ Yango mena satiyola bali ndokolo bitakyi batenya. Komitate phɔ ya'ye? Oli nde bitakyi phaa, bokusi pha bitakyi boute nde na nkanga, bokusi pha nkanga teboute na bitakyi.¹⁹ Naa monɔnɔ onte ya bée amowɔ yokye: «Nwaphongo amanya bitakyi biiyɔkɔ phɔ ambanza o elele me.»²⁰ Eli phele, Nwaphongo abimanya phɔ tebaika moanola. Ka phɔ ya we, aephe elele phɔ komoanole. Sa baa na lolendɔ, kasi baa nde na ilota Nwaphongo.²¹ Phɔ, bo Nwaphongo ale Bayuda baabaka ndokolo bitakyi bia phele, koumunya obokye etaewiinya me bo tomoasi, iwe o wa banza yo bobanze wawana.²² Okyemela boli Nwaphongo molaa naa okophe yo bitumbu me. Kaphe etumbu bato baaka inzela ye, kasi oka ya we ali molaa bo oli oikyela maphɔ

mamosepelisa. Bo phe amoemanya me. ²³ Bayuda babana, bote baikasi o ifa saanola sa be, Nwaphongo ababuya o bilele ba be, pho ali na bokonzi pha ibabuya. ²⁴ Bo toli Bayuda, oli ndokolo bitakyi ba hwete hwa ngonda biteni be, bakye bibanza o hwete moli o ingambi. Bo Nwaphongo akokyi ikyela lowo lokusi babona, embi ba iye obokye abuya Bayuda o elele eya bamanyaka yo, bee baali ndokolo bakolo bitakyi.

Bayuda bamobongola mandondo

²⁵ Bebi na nga, nazingye obokye bee o soso sekyele eye, pho bee sabaa na lolendo. Eli obokye ndambo ya bato ba Isalayele tebazinzye ianola Nwaphongo, yango mena, kasi bamo bongwana. Esengyesi obokye bato baso bate bali Bayuda baso Nwaphongo baanole, emba bato ba Isalayele bamba bongwana. ²⁶ Emba Nwaphongo amobikya bato baso ba Isalayele bo wa koma bee o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto owa moya kandola bato amouta o Siyona. Amumanya masumu ma bato baso baali bana ba Yakobo. ²⁷ Nwaphongo kawo yokye: Eye eli sangola eya mokyela nga na be, wa mumanya nga masumu ma be.» ²⁸ Bayuda bale Simo Elaa, emba babuto bangua ba Nwaphongo. Eli babona pho bee bate bali Bayuda onyolo omo. Kasi mbala eyoko Nwaphongo abasolo pho babe bato be, kambe na bazinga pho alakyelaka bankoko ba bee babona. ²⁹ Bo Nwaphongo abangyi moto ambi na mophe mbolo, wa ikale nde babona, pho Nwaphongo taabongole maumunya me. ³⁰ Bee baate bali Bayuda, kalakala toika tosa Nwaphongo. Kasi unwanwa eye Nwaphongo aeyokyesi ngongo pho Bayuda tebaikyi motosa. ³¹ Pho ya bee, ya mobaa nde bomo me. Unwanwa eye tebamotosa emba Nwaphongo kakyele nde bolaa

oka be. Kasi eli babona pho ya obokye na bee me babongole ntema na obokye Nwaphongo abaokyele ngongo. ³² Emba Nwaphongo ale bato baso obokye bale imotosa. Akyela babona pho aokyele bato baso ngongo.

Ngambo ya Nwaphongo elekyi bonene

³³ Phele ndondo elaa ya Nwaphongo elekyi! Ali na zebi, kaebe maphoo maso! Ikyiumunya yo o ndondo ye moto takokyi iilimbola! Moto takokyi isosolo nzela ye! ³⁴ Nde bo wakoma bee o buku pha Nwaphongo obokye: «Okoebe maumunya ma Nkolo Nwaphongo nza? Ookokyi imophe toli nza? ³⁵ Wali moto owa mokabela ekpele pho ya obokye Nwaphongo ali na mbongo ye?» ³⁶ Eli phele, tewali moto, pho eli nde yo moto owa kyela bikpele biso, yo moto okobibanza, mbolo iso ili omo pho ye. Ebongyi tomokumole nkolo iso. Ame!

12

Mobesi hwa moto wa etoma wa Nwaphongo

¹ Pho eli babona bande na nga, na ebondi, pho Nwaphongo alookyesi ngongo iikye. Ambya nzoto ya bee iso oka ye, pho obe na bomoo, omambya ndokolo nyama eya boma bee pho ya ikabela Nwaphongo. Ba mouwosi pho ye, pho ya imosepelisa. Mena eli laakolo losambo lookokyi bee imosembela. ² Sa benga mobesi hwa bato ba mokyisi. Le obokye Nwaphongo abongole mandondo ma bee, pho obutwe bato ba mobesi moonyakune. Emba wamoeba maphoo mazingye Nwaphongo. Kyelukye iwo obokye: Maphoo maala, maphoo mamosepelisa, na maphoo malongobana. ³ Pho ya ikabo sapho Nwaphongo na ngolu ye, nawo na monomo na monomo onte ya bee ngakye: Sa mitata, kasi omiebe nde na bolaa ndengye eli

bèe phèe, kyeka ndengye ya ianola sa we bo owaephe Nwaphongo. ⁴ Nzoto ya moto ili yonoyo kasi ili na binango biikye. Enango yonoyo na yonoyo eli na etoma eekyese. ⁵ Na pho ya banga wali nde bomo me. Toli baikye kasi toli nde monomo onte ya Yesu Klisto. Totongana na moto monomo nde bo watongana binango ba nzoto o nzoto ya moto. ⁶ Nwaphongo alophe makafo ma Bolobo makyesene, nde bo wazinga yo ilophe mango. Emba, monomo na monomo akyelele makafo me. Bo Nwaphongo aephe ikafo sa iimolaka mapho me, imola bo koebe we obokye Nwaphongo aephe ikafo. ⁷ Bo Nwaphongo aephe ikafo sa ikyelela bato, obakyelele bookokyi. Bo Nwaphongo aephe ikafo sa iteya bato, obateya nde bomo. ⁸ Bo Nwaphongo aephe ikafo sa ilenzaka bato, obalenzakye nde bomo. Bo Nwaphongo aephe ikafo sa ikabela babola, obakabele nde bomo na ndondo yonoyo. Bo Nwaphongo aephe ikafo sa ikamba bebi, kyela etoma me na bolaa. Bo Nwaphongo aephe ikafo sa ikyelaka bebi bolaa, obakyelele na nkyisa. ⁹ Zinga bebi na ndondo yonoyo, sa bazinga nde na munoko. Iina mapho maabe. Zinga mapho maala. ¹⁰ Zinga bebi na be baklisto, eba obokye be baso oli bana ba nyango monomo. Tosanaka be na be. ¹¹ Omiambia o etoma, sa ba bato ba bokoo. Omiambia mouwosi o etoma ya Nkolo. ¹² Kolemele yalakyela Nwaphongo. Emba baa na nkyisa. Ititala o minyoko, bondele Nwaphongo imbele siso. ¹³ Kaba mbolo ya be oka baanosi ba Nwaphongo baakyelesi. Yamba na bolaa bato baaye oka be. ¹⁴ Onga Nwaphongo apamble bato baenyokolo, sa moonga obokye abakyele bofe. ¹⁵ Sepela na baasepele, lela na baalele. ¹⁶ Ba na booka we na bebi na we. Sa baa na lolendo, kyela etoma eso na bo ebe na ngambo ekyiky.

Saumunya obokye oli bato baa zebi. ¹⁷ Bo moto monomo aekyesi bofe, sa mobuyisa bofe, kasi we luka nde nzela ya ikyela mapho maakokyi obokye bato baso baanole obokye iwe kokyele bolaa. ¹⁸ Bo wakokyi, emba bo eeli nde pho ya we, luka obokye obee na bose na bato baso. ¹⁹ Be bato bazingye nga, sabuyisa bato bofe, kasi le obokye yoo ya Nwaphongo ekyele etoma ya yango, pho bakoma o buku pha Nwaphongo obokye: «Nkolo Nwaphongo yokye: Moambelesi eli nde nga! Lowo lobe loekyesi nwebi, nde nga moto owaamobuyisa bofe.» ²⁰ Kasi iloba sa Nwaphongo siwo na obokye: «Bo monguna nwa we ali na nzala, omophe nwana ekpele wa iza. Bo ali na phowa ya maa, omophe maa mainywa. Bo okyesi babona soo ya moakya amba na bongye mofesi nwe.» ²¹ Samilee obokye bofe boelekye, kasi leka bofe na ikyela bolaa.

13

Itosa bakonzi ba baloo

¹ Moto munsu atosa bakonzi ba baloo pho bokonzi bosu boue na Nwaphongo; Emba makonzi maalii, eli Nwaphongo moto owamateye. ² Emba moto ookotemele bakonzi, katemele mapho molongo nwaabongya Nwaphongo. Bato bakyele babona bamibangyele etumbu. ³ Bato bakyele bolaa tebali na inganga sa bakonzi, kasi nde bato bakyele bofe bamoba na inganga. Bo tozingye ibaa na inganga sa bakonzi, kyela bolaa pho baekumisa. ⁴ Eli babona pho bali bato ba etoma ya Nwaphongo, bazingye iesunga o ikyela bolaa. Bo okyesi bofe, ba na inganga na be pho bokusi phaabaphe Nwaphongo taaboambya boambisa. Bali bato ba etoma ya Nwaphongo pho ya iteya yaaka Nwaphongo na iphe bato bakyele bofe etumbu. ⁵ Pho eli babona, osengyesi itosa bakonzi.

Teli nde pho bamoephē etumbu bo tobatose. Obatosa nde pho koebe o mandondo ma bēē obokye eli nzela elaa. ⁶ Pho ya ntina mē, yango mena, kophute mputi, pho Nwaphongo ateyē bato baephutisa obokye etoma mē ebe na bolaa. ⁷ Phuta oka moto na moto isengyesi wē iphuta oka yē. Phuta mputi oka baephutisa, phutela mbolo ya wē oka bato baiphutisa. Tosa na bolaa bato basengyesi wē itosa.

Tozinganakye

⁸ Sa baa na mbongo na moto, boteebe nde mbongo ya izingana onte ya bēē. Moto okozingye bēbi atose mibeko ma Nwaphongo miso. ⁹ Nwaphongo awo na banga yokye: Wē sakyela baphemba, wē saboma bato, wē saiba, wē samengyela mbolo ya bato. Mibeko mimi na miyoko mili miso onte ya mofeko monomo moowo obokye: Zinga bēbi na wē bookomizingye wē mampenza. ¹⁰ Moto ookozingye nwebi nē etaamokyele bofe. Emba bokozingye bēbi na wē mena otose mibeko miso.

Imbele sa iumwa sikokyi

¹¹ Kyela bokusi pho oebe imbēle sili banga. Uḡwanḡwa eye eli imbēle siisengyesi bēē iumwa. Imbēle sa Nwaphongo sa iya lobikya sikomi phēnephē. Takuli baa itakye ndokolo o imbēle sa tataka banga ianola Yesu Klisto. ¹² Enzombi kyelukye naiunva, bunya bobengye na iyē. To lē misala ma enzombi. Tokpe binwanele biamokyelela banga waamoo. ¹³ To be na mofesi molaa ndokolo bato batambule na moo. Banga salanga maleku, banga sakyela bondumba, banga sakyela maphoo maa soo ndengye na ndengye, banga saoka maoka na saokyele bēbi zuwa. ¹⁴ Omilasa na iso ikyilophe Nkolo Yesu Klisto. Sakula milēē o maumunya maabe pho ya isepelisa phowa ya nzoto ya bēē.

14

Sa sambisa nwebi

¹ Yamba na bolaa bato bate bali naino na bokusi o nzela ya ianola Nwaphongo. Kasi saika na bēē miko o maphoo ma umunya bēē o mandondo ma bē. ² Nakpe ete pho ya ntoma ya iza. Bana tebaumunya obokye ntoma iiyoko baikatela, bēē baze nde iso. Kasi bato bate bali na bokusi o nzela ya ianola Nwaphongo baze nde ndunda. ³ Ookoze ntoma iso, yo satiyola nwebi ootoze ntoma iiyoko. Ebe ootoze ntoma iso, yo sawole ookoze ntoma iso na bofe pho Nwaphongo, yo amoyamba. ⁴ Iwe oli nza okowole na bofe moto wa etoma wa moto? Bo akyesi bofe naa bo akyesi bolaa, ekyekyi nde mokonzi nwe. Amokyela bolaa pho Nkolo akokyi imobanza pho yo sakaa. ⁵ Bato bakyi baumunya obokye mokolo muna molekye nkolo iyoko o miyo ma Nwaphongo, kasi bato baayoko bane umunya nde obokye nkolo iso ili nde ndengye yonoyo. Moto na moto ambe nde eba na bolaa ikyiumunya yo o ndondo yē. ⁶ Moto okoumunya obokye mokolo monomo molekye nkolo iiyoko, kaumunya babona pho akumisa Nkolo Yesu. Moto okoze ntoma iso kazingye nē ikumisa Nkolo pho kaphē Nwaphongo melesi pho ya ntoma ikyi ze yo. Moto okole iza ntoma iyoko, kakyele babona pho ya ikumisa Nkolo mē, kaphē Nwaphongo melesi mē pho ya ikyi ze yo. ⁷ Moto na monomo onte ya banga, tali mokonzi ḡwa nzoto yē o mokyisi, na moto na monomo eta wē boozingyi yo. ⁸ Waatabaa banga na bomoo, toli na phango pho ya ikyela etoma ya Nkolo. Waawe banga, towe pho ya ikyela etoma mē. Emba bo tofee naa na bomoo, naa bo towe, banga baso toli nde bato ba Nkolo Yesu Klisto, ⁹ pho Yesu Klisto awaa amba na kundwa o bawe pho abe Nkolo wa bato, baali na bomoo na wa

bató baawa mé. ¹⁰ Ka wé, phó ya'ye kosambisa nwebi na wé? Ka wé, phó ya'ye kotiyole nwebi na wé? Banga basó tomokyende o boo pha Nwaphongo phó alosambisa. ¹¹ Nde bowakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Inga, Nkolo ooli na bomó, nawó phéle ngakye: Mabóngó masó mamunkusalela, nókó isó yamokumola nkyémó ya Nwaphongo.» ¹² Emba mena kyelukye iwó obokye mómómó na mómómó amoimola yakyela yo. Amoloimola o boo pha Nwaphongo na munókó nwé mampenza.

Sa baa ibaku phó ya nwebi

¹³ Emba to lé isambisa bēbi. Kpa nde mokano obokye otobe ibaku phó ya nwebi phó akyele isumu. ¹⁴ Phó naangana na Nkolo Yesu, naēbe na bolaa obokye tewali ntoma ili na ekyila, kasi bo moto aumunye obokye ntoma iyókó ili na ekyila ya sa iza, phó yé ntoma mé ili nde na ekyila phéle. ¹⁵ Emba bo wé koize, wamoweninya nwebi ndondo bolósi, mena totambule né na lozingo. Yesu Klisto awaa phó yé. Saanola obokye ntoma ikyize wé imóoto. ¹⁶ Bo koununya obokye lowó loli lolaa, kasi bo koebe obokye bato bamoewóle na bobe, sakula lokyela phó bée salowóle na bobe. ¹⁷ Phó bokonzi pha Nwaphongo teli lowó la iza naa la inywa. Kasi eli nde bosembo, bose na nkyisa ikyi ambya Bolóbo. ¹⁸ Moto okokyele etoma ya Yesu Klisto babona, amosepelisa Nwaphongo, na bato bamotosa mé. ¹⁹ Phó ooli wango babona, tokyele bokusi pha ikyela maphó maambya bose onte ya banga, na maphó mamosunga bēbi o ikola o nzela ya ianola Nwaphongo. ²⁰ Saóto etoma ya Nwaphongo phó ya lowó la iza. Bo eli phéle obokye tewali ntoma ya ekyila, kasi bo bēbi na wé bamokaa phó ya yango, teli bolaa obokye wé o izee. ²¹ Lowó lolaa eli nde sakyela lowó lokokyi itoma bēbi

ikyela bobe, ebe iza nyama, ebe inywa, na ebe ekpele'ye. ²² Loebe wé phó ya maphó mamana, olobombe o ndondo ya wé, loebe nde wé na Nwaphongo. Nkyisa eli na moto otoli na ziko na lowó lokyele yo boko loebe yo. ²³ Kasi moto ooli na ziko mi ntoma, bo aize, akyesi bobe phó takyele ikyiute o ndondo yé. Phó lowó losó loteloēbe moto na bolaa, bo ali na ziko milango, bo alokyesi, mena akyesi isumu.

15

Kyela bolaa

¹ Banga bali bakusi o nzela ya Nwaphongo, esengyesi obokye tosongye bali na bokó. Banga sakyelaka nde maphó maazingye banga. ² Kasi lé obokye mómómó na mómómó na banga akyele bokusi pha isunga bēbi baayókó, phó na bée babutwe bakusi o nzela ya Nwaphongo, obokye ianola sa bée sikole. ³ Klisto taika yakyela nde maphó mazingaka yo mampenza. Kasi eli nde bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo bobo: «Bitoo bisó biaewambaka bée bia ya kaa nde mi nga.» ⁴ Maphó masó maakoma bée o buku pha Nwaphongo, bamakoma obokye maloteya, phó toebakye ikanga ntema, tombakye baa na ná etungu. Na bomó tomoba na molemo oka Nwaphongo. ⁵ Lé obokye Nwaphongo okoloteya bookokyi banga ikanga ntema, na okokyele obokye tobe na etungu, akyele obokye bée obe na booka onte ya bée, bokozingye Yesu Klisto. ⁶ Obokye bée basó okumole Nwaphongo, Ango wa Nkolo ya banga Yesu Klisto, na ndondo yónoyo na ná munókó mómómó.

Kumbelana onte ya bée

⁷ Yango mena, okumbelenakye onte ya bée, bo wa ekumbela Yesu Klisto. Kyelaka bomó phó bato bakumole Nwaphongo. ⁸ Naeyimole phéle obokye Klisto abutwaka mosali nwa Bayuda

pho abateya obokye Nwaphongo taakate boole. Ayakaka pho ya iya kokya mbunu eya ikye-laka Nwaphongo bankoko ba be.

⁹ Ayakaka na obokye bato bate bali Bayuda bakumole Nwaphongo pho ya bolaa bo bakyelele yo. Eli bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Yango mena namoekumola oka bato baate bali Bayuda, namba na etubela meembo.» ¹⁰ Buku pha Nwaphongo bokule woo obokye: «Bee bato bate bali Bayuda, sepela elele yonyo na bato baolo Nwaphongo!» ¹¹ O elele eyoko bakula koma obokye:

«Bee baso bate bali Bayuda, kumola Nkolo, le obokye bato baso bakumole Nwaphongo!»

¹² Moimosi Isaya ne awoko yokye: «Moto monomo o ifota sa Davidi amoyaa, amoya angyela bato baate bali Bayuda. Bato me bamba kyela molemo nwa bée oka ye.»

¹³ Le obokye Nwaphongo okophe bato molemo akyele obokye bée obe na nkyisa nzikye, ombe baa na ná bose o mandondo ma bée na mwiya nwa Bolobo pha Nwaphongo.

Polo kawo na etoma ye

¹⁴ Bande na nga, inga naebe obokye bée oli bato balaa, kombe na eba maphoo maso maaloteya Nwaphongo. Na bomo, oteyanakye onte ya bée. ¹⁵ Na bo babona, o munkanda mumu naekomesi maphoo maayoko maunva eba bée, pho bée samabunga. Naekomesi me na bolaa na bolaa, pho Nwaphongo na ngongo ye, ¹⁶ ambuya moto wa etoma wa Yesu Klisto oka bato baate bali Bayuda. Namiambya mouwosi oka Nwaphongo ndokolo nganga we, pho ya iyimola Simo Elaa ekyeute oka ye Nwaphongo. Naimole Simo me oka bato bate bali Bayuda obokye baanole Nwaphongo, bambe baa ndokolo ikafo silaa siiphe Nwaphongo

nkyisa. Ikafo me, Bolobo pha Nwaphongo aunva sibongya pho ye.

¹⁷ Yango mena, bo waangana nga na Yesu Klisto, namitate na etoma ya Nwaphongo ekyekele nga.

¹⁸ Namowole nde maphoo makyela Klisto na nzela ya nga obokye nakambe bato bate bali Bayuda babutwe itosa Nwaphongo. Akyela bomo na nzela ya maphoo mawo nga na makyele nga. ¹⁹ Akyela na bilekyesako ndengye na ndengye na nzela ya nga, iso mina yakye-lama na mwiya nwa Bolobo pha Nwaphongo.

Nde na mwiya nwa Bolobo pha Nwaphongo, naimola Simo Elaa ya Yesu Klisto o nkyisi iso, tata o Yelusaleme tee nono o nkyisi ya Iliri. ²⁰ Nabe na phowa ya ikyemimola Simo Elaa o bilele bili naino bato saeba Yesu Klisto. Sika zinga iimola Simo me o elele eyaunva bato ieyoka, pho ye saba ndokolo naesi ya tonga ingambi o elele eyaunva wangya moto mosuu. ²¹ Nazingaka obokye ebe bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye:

«Bali sataa zwa Simo ye bamowene. Bali sataa oka Simo ye, bamoeyeba.»

Polo kalukye na ikyende o Loma

²² Yango mena, mbala na mbala waba nga nalukye obokye naye oka bée, sika kokyisama pho bée waunva oka nkombo ya Klisto.

²³ Mambula maikye nde naunva yaekyeka, kasi etoma ya nga yakyela obokye nga saya. Kasi unwnwa eye, naumbo etoma ya nga o nkyisi iye.

²⁴ Unwanwa eye nalukye na ikyende o mokyisi nwa Espanye. Na bomo, na moya ekyeka wa moyalekana nga omo. Naumunya obokye bo naesi tomokuta zala na bée bana nkolo, sima bée wamba nsunga pho ya im-banga sikyende nga. ²⁵ Ka inwanwa eye natakyende o Yelusaleme pho ya isunga bato ba Nwaphongo bali omo. ²⁶ Pho baanosi ba Masedwane na ba Akaye bakanaka itaa baphalanga pho ya isunga

bato ba Nwaphongo baakyelela bali o Yelusaleme. ²⁷ Bée mampenza bawenekye obokye basengyesi ikyela bomo. Bayuda basunga bato bate bali Bayuda obokye bazwe bolaa pha Nwaphongo. Na bomo, eli bola obokye bato bate bali Bayuda na bée basungye Bayuda na mbolo ya mokyisi iili na be. ²⁸ Bo naumbo ibaikyela baphalanga baataa bebi, namoyalekana oka bée pho ya ikyende o Espanye. ²⁹ Nambe naeba obokye wa moya nga oka bée, Klisto amoepambola na boikye pho ya iya sa nga.

³⁰ Kasi bande na nga, naongye na bée na nkombo ya Nkolo ya banga Yesu Klisto, na pho na lozingo loophe Bolobo pha Nwaphongo: Bée angana na nga, obondede Nwaphongo na bophelelu pho ya nga. ³¹ Bondede na obokye bato ba Yuda bate baanole Klisto bée sankyela bofe, na obokye bato ba Nwaphongo bali o Yelusaleme basepele na etoma ekye bakyelele nga. ³² Na bomo, bo Nwaphongo azingi, namoya oka bée na nkyisa iso, obokye nakute yaema onte ya bée. ³³ Le obokye Nwaphongo yo okophe bose, abe na bée baso! Ame.

16

Polo kalongolo

¹ Naongye na bée pho ya njwana nyango na banga wa njwanwasi Foebe, okokyele o ingomba sa Sankeleya. ² Waamoya yo oka bée, omokumbele na bolaa na nkombo ya Nkolo Yesu, omokumbele bookokumbelakye baaka Nwaphongo. Omosungye na isungyi siso saamoonga yo oka bée. Pho ne asunga bato baikye, ebe na nga mampenza.

³ Ondongolele Prisile na molo nye Akilasi baakyelele Yesu Klisto ndokolo nga. ⁴ Balukaka na iya waa pho ya iya mbikya. Nabaphe melesi na boikye, kasi teli nde nga mampenza, na baanosi baso

ba mangomba ma bato baate bali Bayuda babaphe melesi. ⁵ Olongolo na baanosi baangane o ingambi sa bée pho ya ibondede Nwaphongo.

Olongolo na nwebi na nga Epainete. Abaka moto owa o boo owanola Klisto o nkyisi ya Azi. ⁶ Olongolo na Maliya owa kyela etoma iikye pho ya bée. ⁷ Olongolo na Andolonikusu na Zuniasi, bali banaa mama Bayuda. Bée babaka na nga elele yonyo o boloko; bali batoma baaebana na boikye. Bée baanolaka Yesu Klisto o boo pha nga.

⁸ Olongolo nwebi na nga Ampiliyatusu, oli na nga elele yonyo o isanga sa Nkolo Yesu. ⁹ Olongolo Ulibanusu, ne kakyelele Klisto ndokolo banga. Olongolo na nwebi na nga owa zinga nga Sitakasi. ¹⁰ Olongolo Apelesi, anyokomo pho ya Yesu Klisto kasi taika moangana. Olongolo na bato bazale oka Alisitobule. ¹¹ Olongolo na njwana mama owa moyuda Elodioni, na baanosi baazale oka Narsise. ¹² Olongolo na bana nyango na banga baa babasi Tilifene, Tilifose, na Pelesisi; bée baso bakyelele etoma na boikye pho ya Nkolo ya banga. ¹³ Olongolo Lufusu, moto wa Nwaphongo mpenza molaa. Olongolo na nyango oli pho ya nga ndokolo mama owa mbota. ¹⁴ Olongolo na Asenkilite, Felegona, Elemesi, Patolobasi, Elemasi, na bebi baanosi bayoko baso bali oka be. ¹⁵ Olongolo na Filologe, Zuli, Nele na njwana nyango owa njwanwasi, na Olimpasi na bato baso ba Nwaphongo bali oka be.

¹⁶ Olongonele bée baso, oyambane bokokyelakye bato ba Nwaphongo. Mangomba maso ma Klisto maelongosi.

Toli eya suka

¹⁷ Bande na nga, naongye na bée obokye: Okyefe na baamotemele mapho maekosi bée. Bée bakyele obokye bato bakabane, bambe

naoto ianola sa be. Bèe saba na bée elele yonoyo. ¹⁸ Bato baa ndengye mena tebakyele etoma ya Nkolo ya banga Yesu Klisto, bakyelele nde mabuu ma be. Na yela ya bée ya iwoo, bakymikosa bato bate baebe ekpele. ¹⁹ Kasi pho ya bée, baanosi baso baebe bokotosa bée Nwaphongo, eli nde phele, nali na nkyisa nzikye pho ya bée. Kasi nazingye obokye bée obe na malondo maikye maikyela maphoo maalaa, ole maphoo maabe. ²⁰ Iikasi nwana bokyi bobo, Nwaphongo okophe bose amooto mwiya nwa Molembe, aamokyela o se ya makolo ma bée.

Le obokye Nkolo ya banga Yesu aepambole!

²¹ Timote okokyele na nga etoma elele yonoyo aelongosi. Bèbi na nga Bayuda, Lusiusu, Zazona, na Sozipatele baelongosi na be.

²² Eli nga Teletiusi moto okoekomele maphoo mawo Polo o mokanda mumu. Naelongosi na nga na nkombo ya Nkolo.

²³ Gayusi ne aelongosi, nazale o ingambi se. Bato ba Nwaphongo baso baa yasambela oka ye na bée baelongosi. Elaste okobombe baphalanga ba mokyisi, na nwebi na banga Kwalatusu baelongosi.

[²⁴ Le obokye Nkolo ya banga Yesu Klisto aepambole! Ame.]

Polo kakumole Nwaphongo

²⁵ Tokumole Nwaphongo! Yo ali na makoyi ma iephe bokusi na nzela ye. Eli nde bo kowo nga soo soo waimole nga bato Simo Elaa ya Yesu Klisto eya bombaka Nwaphongo o bileko balekana.

²⁶ Unwanwa eye Nwaphongo ateye Simo me eya bombaka yo o phaa. Na bo wakomaka baimosi pho ya Klisto. Yango mena, bato baso baate bali Bayuda baoka Simo me, bo wa woko Nwaphongo yokye azingaka obokye mabota maso maokye Simo me pho bato bamoanole, bambe na motosa.

²⁷ Eli nde Nwaphongo, yo mampenza ooli na zebi, azwe nkyemo, na nzela ya Yesu Klisto, pho ya bobele na bobele! Ame!

Mokanda nwa Polo nwa ntubo oka Bakoliti Maphoo ma etatele

Polo aingolaka ingomba sa Koliti o imbanga see saa ibale. Akyelaka omoo makombe ikoo na nzwambe (18); (Bitoma 18.1-18). Koliti yabaka monomo na nkyisi ya ngambo o Gelesi pho bamotonga onte ya bibale bibale bili na mabongu na mophaa na mophaa. Maphoo maabe maikye mafaka malekane omoo. Bato ba Koliti babaka babengye maumunya ndengye na ndengye na masambo ndengye na ndengye. Emba ingomba siinyakune sa baanosi saa ingolaka Polo omoo sabaka simekame na maphoo maikye, emba maphoo me mafaka matungyisa toma Polo na bokusi.

Waamana Polo o Koliti, abaka kazwe masimo maikye maabe pho ya baanosi ba Koliti. Emba Polo amba ya bakomela mokanda nwe nwa ntubo mumu o Efese (Bitoma 19).

Mokanda mumu moli na maphoo mama:

- 1 Bakoliti 1.1-9: Ibeya na iphe melesi
- 1 Bakoliti 1.10-4.21: Mateya maakyekyi ikabwana
- 1 Bakoliti 5-7: Mateya maakyekyi:
  1. Maphoo maa soo onte ya ingomba (5.1-13)
  2. Booka (6.1-11)
  3. Ikyelela nzoto pho ya Nkolo (6.12-20)
  4. Maphoo maakyekyi bolonga (7.1-40).
    - 1 Bakoliti 8.1-11.1: Biyano pho ya maphoo makyekyi izaa manyama maambya bee mambeka oka manzambe maa bikyeko, na mobesi onte ya bato bate baabe Nwaphongo
    - 1 Bakoliti 11.2-15.58: Biyano o maphoo maakyekyi:

1. Masanga ma baanosi na elambo ya Nkolo (11.2-34),
2. Makabo ma Bolobo Bosantu (12-14), Iakwa sa bawee (15)
  - 1 Bakoliti 16.1-4: Mabonza pho ya bato ba Nwaphongo baa Yelusaleme
  - 1 Bakoliti 16.5-24: Maloba ma isokya

O maphoo maso mama toma Polo kateya ndengye'ye iba onte ya Klisto sikokyi iunva maphoo maso maamana. Lowoo loolekyi maso eli laakolo lozingo.

Ibeya

¹ Inga Polo, owa bangama ibaa toma wa Yesu Klisto na phowa ya Nwaphongo, na nwebi Sositene, ² oka bee ingomba sa Nwaphongo siili o Koliti, na baanola Nwaphongo na nzela ya Yesu Klisto, na bee baabangama ibaa basantu, na baso baabangye o bilele biso nkombo ya Nkolo Yesu Klisto, ooli Nkolo ya bee na ya banga, toekomesi mokanda mumu. ³ Le obokye Ango wa banga, na Nkolo Yesu Klisto baephe ngolu na bose.

Nwaphongo kalophe bolaa na nzela ya Yesu Klisto

⁴ Naphe Nwaphongo melesi imbele siso pho ya bee, pho ya ngolu ya Nwaphongo eya ephokye yo na nzela ya Yesu Klisto. ⁵ Onte ya Klisto, Nwaphongo aetonza na makabo maso: Makabo maso maa iwoo na maa boebi. ⁶ Eli obokye Simo ya Klisto eya eyaimolaka banga, ya phikama onte ya bee, ⁷ na ndengye ya obokye bee sazanga noko ikabo sonoso sa Nwaphongo, bee baaziya imbele saamiweninya Nkolo ya banga Yesu Klisto. ⁸ Eli nde yo owamoelena noko o suka, pho bee sa baa noko na lowo lonolo loobe mokolo nwaamoyaa Nkolo Yesu Klisto. ⁹ Yo taalekyinya mam-bunu me, Nwaphongo owaebanga iyaangana na Nwana we Yesu Klisto, Nkolo ya banga.

Ikašana onte ya Ingomba

¹⁰ Bande, na nkombo ya Nkolo ya banga Yesu Klisto, naelenza obokye oŋe na ŋooka, ikabana sango sabaa onte ya b̄e, baa moto m̄n̄m̄ onte ya molimo m̄n̄m̄ na maumunya m̄n̄m̄. ¹¹ Pho, bande na nga, bato ba Kolowe banzimola obokye tok̄o eli onte ya b̄e. ¹² Nalukye iw̄o bobo: M̄n̄m̄ na m̄n̄m̄ na b̄e kaw̄o bobo: «Nga nali moto wa Polo», oȳk̄o yokye: «Nga moto wa Apolo», ona mosu yokye: «Nga moto wa Petelo», ona mosu m̄e yokye: «Nga moto wa Klisto.» ¹³ Klisto amiwata na maalo? Eli Polo owa bakaka b̄e o ekulusu ph̄o ya b̄e? B̄e wa batisamaka na nkombo ya Polo? ¹⁴ Naphe Nwaphongo m̄lesi, ph̄o inga siika batisa n̄n̄o moto m̄n̄m̄ onte ya b̄e, manya nde Klisipusu na Gayo. ¹⁵ Pho moto sa w̄o obokye abatisamaka na nkombo ya nga. ¹⁶ Aa! Nakulaka batisa na ifota sa Setefane. Bo sibungyi phe, siebe obokye nakulaka batisa na moto mosuu. ¹⁷ Pho Klisto taika ntoma obokye naya batisa bato, kasi antoma nde obokye naya imola Simo Elaa, nga sa eimola na mayele ma bomoto, ph̄o iwaa se o ekulusu sango sabaa sa pha.

Mwiya ŋwa ekulusu

¹⁸ Pho simo ya ekulusu, eli low̄o la bobubusi oka bato baabunga, kasi ph̄o ya banga baali o nzela ya ibikȳi, simo m̄e eli mwiya ŋwa Nwaphongo. ¹⁹ Pho wakomama bobo: «Nam̄ōto zebi sa bato baazebi, namobuya pha malondo ma bato ba malondo.» ²⁰ Emba bato baa zebi bamow̄o bo? Naa bato baekola? Naa baw̄o ba ph̄o ba imbele sisi? Nwaphongo aweninya obokye zebi sa mokyisi mumu sili ŋwaa! ²¹ Pho, mokyisi na nzela ya zebi, tenwaikaeba Nwaphongo na zebi se. Eli nde na nzela ŋwaa ŋwa mateya, Nwaphongo aweni bolaa obokye abikya baanole. ²² Bayuda baongye bilekyesako, emba Baela balukye zebi. ²³ Kasi banga toimole

Simo ya Yesu Klisto owa bakayaka b̄e o ekulusu. Pho ya Bayuda bawene obokye mena Simo ya soo. Nzuka ph̄o ya bato bate bali Bayuda, b̄ekye: Mena Simo ya ŋwaa. ²⁴ Kasi ph̄o ya bato baabanga Nwaphongo, ebe Bayuda, ebe bate bali Bayuda, bawene obokye Yesu Klisto ali mwiya na boebakye pha Nwaphongo. ²⁵ Pho ŋwaa ŋwa Nwaphongo moli zebi koleka zebi sa bato. Emba bok̄o pha Nwaphongo boli bokusi koleka bokusi pha bato. ²⁶ Bande, taakyeka naino b̄e bato baabanga Nwaphongo, b̄e oli ba nza? Onte ya b̄e, bato baa zebi tebali baikye, bato ba mwiya tebali baikye, bato ba ngambo tebali baikye. ²⁷ Kasi Nwaphongo aolo bawenene bato ba nyaa o miyo ma bato, obokye aphe baali na zebi soo. Aolo baali na bok̄o o miyo ma bato, obokye aphe baali na bokusi soo. ²⁸ Aolo bawene b̄e pha, batirole b̄e na batebali na ntina o miyo ma bato ph̄o ya iphe bato baangambo soo. ²⁹ Yango mena, moto na m̄n̄m̄ takoyi imitata o boo pha Nwaphongo. ³⁰ Nwaphongo aebuya b̄e na Yesu Klisto moto m̄n̄m̄. Klisto ali ph̄o ya banga zebi siute oka Nwaphongo: Na nzela ye, tobuto bato ba bosembo na bosantu o boo pha Nwaphongo, oolokunyosi bobo bos̄o ambi na lo-manya o boombo. ³¹ Yango mena buku pha Nwaphongo bow̄o bobo: «Bo moto kazingye imitata, amitate nde na maph̄o maakyela Nkolo.»

2

Polo aimosi Simo ya Yesu owa bakayaka b̄e o ekulusu

¹ Bande, waayakaka nga oka b̄e, obokye naya eimola maph̄o ma phele ma Nwaphongo maa bombama, sika eimola mango na yela ya nga ya iw̄o, naa na boebakye pha bomoto. ² Pho nakanaka obokye nga sa eimola low̄o losuu, naeimola nde Simo ya Yesu Klisto; Yesu Klisto

owa bakayaka bée o ekulusu. ³ Yango mena, imbele saakoma nga oka bée, sikaka ba na bokusi; nabaka naile, nabaka natekyenele. ⁴ Mateya ma nga, na maphoo maa baka nga naeyimole, siikaka ba na mawo na boebakye pha bomoto. Eli nde Bolobo owa baka kateya mwiya nwe o maphoo ma baka nga na wo. ⁵ Yango mena, ianola sa bée ete siute na zebi sa bomoto, kasi nde na mwiya njwa Nwaphongo.

Zebi sa Nwaphongo

⁶ Banga toimole zebi oka baanosi baalongoba o miyo ma Nwaphongo. Kasi teli zebi sa mokyisi mumu, naa pha bakonzi ba mokyisi mumu; pho be, bakomi o suka. ⁷ Banga toimole zebi sa Nwaphongo saa bombama; asibomba na bato ba mokyisi. Nwaphongo, mena yo sa taakyela mokyisi, akanaka, yokye, aloteya sango obokye banga tozwe ngambo. ⁸ Nono monomo na bakonzi ba mokyisi mumu, taika eba zebi sa Nwaphongo; bo basiebaka, nde tebabakayaka Nkolo owa nkyemo o ekulusu. ⁹ Kasi eli nde bo wakoma bée o buku obokye: «Maphoo mali naino moto sawene na saoka, na mali moto monomo sa umunya, Nwaphongo aunva ma bongya pho ya bato bamozingye.» ¹⁰ Nwaphongo aimola sekyele ye nde banga; eli Bolobo phe moto owaloimola yango. Iyo, Bolobo kaebe maphoo maso, ebe na maumunya ma Nwaphongo maa bombama. ¹¹ Oka moto, nde Bolobo booli onte ye, boebe maphoo maso maali o ndondo ye. Kasi moto mosuu taamaebe. Nde bom me, maumunya ma Nwaphongo, kyemaebe nde Bolobo. ¹² Banga, toloika zwa Bolobo boute o mokyisi mumu, kasi tozwa nde Bolobo boute na Nwaphongo, obokye toebe maphoo malaa malokyele yo. ¹³ Emba toloowo maphoo me na zebi siiteya bato, kasi tow maphoo me na maloba maaloteya Bolobo pha Nwaphongo. Na bom

tolimbole maphoo ma Bolobo pha Nwaphongo nde oka bato bali na Bolobo me. ¹⁴ Moto otooli na Bolobo pha Nwaphongo, takokyi eba maphoo ma phele maaute na Bolobo me. Oka ye, maphoo me mali ndokolo njwaa; takokyi imaeba, pho bamaebe nde booli na Bolobo me. ¹⁵ Yango mena, moto oli na Bolobo pha Nwaphongo, akokyi eba maphoo maso, na maabe na malaa; kasi maakyele yo moto takokyi wo obokye mali mabe. ¹⁶ Pho o buku pha Nwaphongo bakoma obokye: «Okoebe maumunya ma Nkolo nza? Okokyi imoteya nza?» Kasi banga, toli na maumunya ma Klisto.

3

Bato baetoma ba Nwaphongo

¹ Bande, sikokakyi iyewole ndokolo bato baali na Bolobo pha Nwaphongo, kasi naewosi ndokolo bato ba mokyisi mumu, pho bée otaa baa bana bakye o ianola Klisto. ² Naephokye nde maaku, kasi ntoma inkusi phe, pho ntoma inkusi tiiki koka na bée. Ebe na unwanwa eye, tokokyi nana yango. ³ Pho bée otaa baa naino ibika ndokolo bato ba mokyisi mumu. Oli na zuwa na ná iwelana onte ya bée. Mena toteya obokye oli naino nde bato ba mokyisi mumu, na obokye kombe mitambwisa na bomoto? ⁴ Waawo monomo na bée obokye: «Inga moto wa Polo», omoyoko yokye: «Inga moto wa Apolo», mena tokyele nde bookokyele bato ba mokyisi? ⁵ Apolo ali nza? Na nga Polo nali nza? Banga baso toli nde bato baetoma ya Nwaphongo. Na nzela ya banga, bée obuto baanosi. Banga baso babale, moto na moto kakokya etoma eya mophe Nwaphongo obokye aekyele: ⁶ Toli ndokolo babasi ba manzabi. Inga naphikiyi mumboto, Apolo amosweye maa. Kasi okomokosa, eli nde Nwaphongo. ⁷ Yango mena, na moto ophikakyi, na osweyakyi maa,

ḃḗḗ ḃasḃ ḃabale ḃali nde phaa. Kasi eli nde Nwaphongo okyesi etoma esḃ, phḃ yo moto ookose mumboto mamuna. ⁸ Moto ophikakyi, na moto osweyakyi maa, ḃakokaa. Nwaphongo amophe moto na moto mbano ekokaa na etoma ekyesi yo. ⁹ Phḃ banga na Apolo toli ḃato ḃa etoma ḃa Nwaphongo, emba ḃḗḗ, oli inzabi na ingambi sa Nwaphongo.

¹⁰ Nakyelele na ḃolaa makabo mampe Nwaphongo, ndokolo moto okoeḃe itonga ingambi. Nasiwangya na ḃolaa. Kasi o sima moto mosuu aesi ya sitomga. Kasi moto na moto akyeḃe na motongyesi nwe. ¹¹ Ingambi saunva wanyema, iwangya me eli nde Yesu Klisto. Moto mosuu takokyi ikula wangya mowangyesi mosuu, nde ḡwango mamuna. ¹² O elele eewangye ḃḗḗ ingambi me, ḃana ḃamotonga na itela, ḃaayḃko na bibuni ba motiya, ḃayḃko na mabanga ma motiya. Bayḃko ḃamotonga na makonzi, na maakyi, na ná ndele. ¹³ Mokḃlo ḡwamotena Nwaphongo ḃolombe, etoma ya moto na moto yamowenene, phḃ mokḃlo me bitoma me biamowenene onte ya ḡwenya. Nwenya me ḡwa moteya ḃowakyelaka moto na moto etoma ye. ¹⁴ Bo ingambi sa moto tesizikiyi na ḡwenya, ḡwanaka etoma ye eli elaa, yo amozwa mbando ye. ¹⁵ Nzuka ḃo ingambi sa moto sizikiyi, amozanga mbano, kasi yo mampenza amobika. Yamḃa ndokolo moto abikiyi o iwaa sa ḡwenya. ¹⁶ Bḗḗ koeḃe na ḃolaa obokye oli Tempelo ya Nwaphongo, na Bolḃḃo pha Nwaphongo ḃozale onte ya ḃḗḗ. ¹⁷ Bo moto aḃti Tempelo ya Nwaphongo, Nwaphongo ne aamḃḃo. Phḃ Tempelo ya Nwaphongo eli esantu. Na ḃḗḗ oli ndokolo Tempelo ye. ¹⁸ Moto sa mikosa. Bo moto mḃnḃmḃ onte ya ḃḗḗ kaumunya obokye ali na zebi o miyo ma ḃato ḃa mokyisi mumu, abutwe ndokolo

moto wa ḡwaa obokye ambe zwa saakolo zebi. ¹⁹ Phḃ zebi sa ḃato ḃa mokyisi mumu, sili ḡwaa o miyo ma Nwaphongo. O buku pha Nwaphongo wakomama ḃobo: «Zebi sa ḃato ḃa mokyisi mumu, sibutwe izengye si ḃabisa na Nwaphongo.» ²⁰ Bakula na koma ḃobo: «Nkolo kaḃe maumunya ma ḃato ḃaali na zebi. Kaḃe obokye maumunya me mali nde pha.» ²¹ Yango mena, moto sa mitata phḃ ya nweḃi ne moto, maphḃḃ masḃ mali ma ḃḗḗ. ²² Eḃe Polo, eḃe Apolo, eḃe Petelo, eḃe mokyisi, eḃe ḃomḃḃ, eḃe iwaa, eḃe maphḃḃ ma lḃlḃ eye, eḃe maphḃḃ maamoya, isḃ ili ya ḃḗḗ. ²³ Kasi ḃḗḗ, oli ḃato ḃa Klisto, Klisto ali moto wa Nwaphongo.

4

Batoma ḃa Klisto

¹ Esengyesi obokye olokpe ndokolo ḃato ḃaetoma ḃa Klisto. Maphḃḃ ma phele maa ḃomba Nwaphongo, mali onte ya banga. ² Ekpele ekyeongye ḃḗḗ oka moto oophe ḃḗḗ etoma, eli nde obokye akyele etoma me na ḃosembo. ³ Eḃe ḃḗḗ, eḃe ḃato ḃasuu, okokyi invḃle obokye nakyele maphḃḃ mabe naa malaa. Oka nga tewakyele ekpele. Na nga mampenza, sikokyi imitenela ḃolombe. ⁴ O ḃosembo, simiwene obokye nakyele maphḃḃ mabe, kasi mena telukye iwḃ obokye nakyele nde maphḃḃ malaa na malaa. Eli nde Nkolo moto owamuntenela ḃolombe. ⁵ Yango mena, ḃo imbḃele saa meka Nkolo naino tesikokyi, ḃḗḗ satatenela moto ḃolombe. Taaziya Nkolo ayee: Nde yo moto owamoya weninya maphḃḃ masḃ maabombama na maumunya maali o mandondo ma ḃato. Emba moto na moto amozwa ngambo ekokyi ne oka Nwaphongo. ⁶ Bande, naekpesi ete ya nga mampenza, na ya Apolo phḃ ya ieteya. Nazingyi obokye na nzela ya banga, ombe na eba ntina ya ete ekyewḃ ḃobo: «Suka nde o

Mibeko, saakala». Emba b̄e saba na lolendo la iba mbale na moto monomo ombe iina omoyoko onte ya b̄e. ⁷ Kolekye b̄ebi baayoko na ekpele'ye? Iso ili na we, Nwaphongo aephe yango nde boephe. Ka emba bo aephe yango nde boephe, pho ya'ye kombe mitata na yango ndokolo wa izwa nde na bokusi pha we mampenza? ⁸ Bokoumunya obokye omba zwa iso isengyesi na b̄e, omba zwa na bizwele biikye! Koumunya na obokye b̄e obuto bakonzi, kasi banga phe! Nazingye obee baakolo bakonzi, pho na banga tobe bakonzi boli b̄e. ⁹ Nga naebe obokye banga batoma, Nwaphongo alokyela o molongo nwa suka: Toli ndokolo bato bazwe etumbu ya iwaa, pho ya obokye balobome o miyo ma bato ba mokyisi mobimba na ma baanzelu. ¹⁰ Banga toyeeya pho ya Klisto, kasi b̄e koumunya obokye oli bato ba zebi. Banga toli bakoo, kasi b̄e koumunya obokye oli na bokusi. Banga toli bato pha, kasi b̄e koumunya obokye oli bato banene. ¹¹ Nono unwanwa eye, banga towe na manzala na na phowa ya maa, tololi na bitobu. Balowande, tozangye ingambi, tokyemiengyebana mboka eso, ¹² towene mpasi na iluka na maboko ma banga mampenza. Walotole be, banga tobapambole, walonyokolo b̄e banga toititale, ¹³ walosongyele b̄e na maphoo mabole, banga tobabuyisa maphoo malaa. Nono unwanwa eye balowene ndokolo sokoto ya mokyisi, ndokolo vala. ¹⁴ Sikyi ekomela maphoo mamana pho ya obokye naephe soo, kasi pho ya obokye naeteya ndokolo bana ba nga baalozingo. ¹⁵ Na bo ozwe bateye nkoto iko baeteya na nkombo ya Klisto, oli nde na Ango monomo, pho eli nde nga moto owa ebota onte ya Yesu Klisto, imbele sa eyelela nga na Simo Elaa. ¹⁶ Emba naongye na b̄e obengye matambe ma nga. ¹⁷ Yango mena, naetomesi Timote. Ooli nwana

wa nga wa lozingo, na owa anola Nkolo na ndondo yonyo. Iyo amoekundolela maphoo matambule na nga bomoo pha nga onte ya Yesu Klisto, na bookoteya nga mateya ma nga mboka eso o mangomba maso. ¹⁸ Bato baayoko onte ya b̄e batondi na lolendo, pho baumunya obokye esiya ekyeka. ¹⁹ Kasi bo Nwaphongo anosi, namoya oka b̄e nde minkolo iye. Emba esi bengye maloba ma bato balolendo babana, kasi namokyeka mwiya nwa be. ²⁰ Pho bokonzi pha Nwaphongo teli lowo la maloba, kasi nde la mwiya. ²¹ B̄e kozingye'ye? Naeyelele na phimbo ndee naeyelele na lozingo loso nana bese?

5

Lowo loobe onte ya ingomba

¹ Inga naokye bakye miwoo mboka eso obokye lowo lonolo la soo loli onte ya b̄e, eli lowo lonolo loobe la obokye na bato baatebaebe Nwaphongo te bakokyi ilokyela. Naokyi obokye moanosi monomo onte ya b̄e kalale na ntwasi wa ango. ² B̄e unwanwa eye otaa ba na lolendo! Ekokakyi obokye b̄e obe na ngongo, na moto owakyela lowo la soo lalona, yabaka obokye b̄e omowiinya onte ya b̄e. ³⁻⁴ Pho ya nga, na bo nali itakye na b̄e na nzoto, kasi o molimo nali na b̄e elele yonyo. Na nkombo ya Nkolo ya banga Yesu, nambo nyete moto okyesi lowo loobe lalona, ndokolo nabaka na b̄e elele yonyo. Wamoangana b̄e, namoba na b̄e elele yonyo o molimo, mwiya nwa Nkolo ya banga Yesu nwamowenene. ⁵ Emba yengyelakyi obokye b̄e oambya moto mona oka Molemba pho nzoto ya masumu iwee, kasi abikye o molimo mokolo nwa moya Nkolo. ⁶ Tololi na lowo la imitata wawana, b̄e koebe na bolaa obokye: «Nwana ndambo wa muno mokyela na b̄e mapa moulole beseni mobimba ya faline.» ⁷ B̄e

koebe obokye Bayuda oeseleko ya bée ekyeumunya bée itokolo sa bée o Ezipito, bavakye nōo iso ya kalakala, bambe zaa mapa ma sika matemaika kyela bée na munōo. Na bée kyelaka nde bomō, phō obutwe mapa maa sika maazangi munōo. Phō banga toli na eseleko ekyeumunya bée itokolo sa bée o Ezipito eya sika. ⁸ Tokyele eseleko ya banga, toloeze na mapa makyela bée na muno nwa kalakala nwa masumu na maphōo maabe, kasi na mapa mate mali na munōo, yango eli maphōo ma bosembo na maa phele. ⁹ O mokanda nwaekomelaka nga phanza, nawoko na bée ngakye, bée saangana na bato baakyele mobulu nwa babasi na bampele. ¹⁰ Bo nawoko babona, teli obokye bée olote bato basō baatebaebe Nwaphongo. Bo yabaka obokye olote bato basō baakyele mobulu nwa babasi na bampele, baamengyele mbolo ya bebi, bali baibi, baasambele bikyeko, bée nde omanakyi o mokyisi mumu. ¹¹ Kasi naekomelaka babona obokye bée saangana na bato bawō obokye bali baanosi, nzuka bakyele maphōo maa sōo, bali na looto, basambele ma nzambe ma bikyeko, batole bato, bakule mengyela mbolo ya bebi, balangye maleku naa baibi. Esengyesi obokye bée sazaana na bato ba ndengye mena elele yōnyō. ¹²⁻¹³ Yango mena, teli lowō la nga obokye natene bolombe pha bato baatebali baklisto. Eli nde Nwaphongo owaa batenela bolombe. Kasi bée, esengyesi obokye okyekte maphōo ma bebi na bée. Wakomama bobo: «Wiinya bato baabe onte ya bée.»

6

Isongyelana onte ya baklisto

¹ Bo mōnōmō na bée azwe lowōo na nwebi ne moanosi, phō ya'ye kakye aamba na nwebi ne moanosi o boo pha bananga

batebaebe Nwaphongo? Phō ya'ye taiki kyende oka bato ba Nwaphongo? ² Bée toebe obokye bato ba Nwaphongo bamotena bolombe pha munse musō? Ka bo bée wa motena bolombe pha munse musō, tombi koka itena bolombe o maphōo makyi makyi? ³ Bée toebe obokye banga bato bamotena bolombe pha baanzelu? Emba tomba otwa itena bolombe pha maphōo ma bomōo pha banga o mokyisi mumu? ⁴ Wazwe bée tokō ndengye mena, bée kokye kpa bananga bato bate bali o ingomba. ⁵ Nawō babona phō naephe sōo! Eli phele obokye onte ya bée tombi baa nana moto mōnōmō wa zebi okokyi ibōngya maphōo bo bebi bazwe tokō? ⁶ Kasi ndengye'ye moanosi mōnōmō bo ali na nwanbo na nwebi ne, baambe kye saamba o boo pha bananga baatebali baanosi? ⁷ Nde phele, lowō la nsambo onte ya bée, loteya obokye bée obungyi. Bo moto kaekyele maphōo maabe, phō ya'ye bée tokuya? Bo moto kaebololo ekpele, phō ya'ye tomolele yango? ⁸ Kasi eli nde bée mampenza baakyele maphōo maabe na babololo bato mbolo! Kokyele na babona na bebi na bée baanosi! ⁹ Bande, koebe obokye bato baakyele maphōo mabe ete banyolo o bokonzi pha Nwaphongo. Bée samikosa! Eli bato baakyele maphōo ma sōo, basambele bikyeko, bato bakyele baphemba, bampele balale na bebi na bée bampele, ¹⁰ ebe baibi, ebe baamengyele mbolo ya bebi, ebe balangye ba maleku, ebe bato baatole bebi na be, ebe bato baabololo mbolo ya bebi na be, bée basō ete banyolo o bokonzi pha Nwaphongo. ¹¹ Onte ya bée baayoko babaka ndengye mena. Kasi Nwaphongo akunyola bobē pha bée, aeyolo obokye obe bato be, aebuya bato ba bosembo o boo phe phō koanole Nkolo Yesu Klisto, na nzela ya Bolōbo pha Nwaphongo booli onte ya banga.

Nzoto ya we oikyelele na Nwaphongo

¹² Bana onte ya b̄e bawo b̄ekye: «Nakokyi ikyela maphoo maso maazingyi nga.» Eli bomo. Kasi maphoo maso temali malaa pho ya b̄e. Nakokyi iwō ngakye: «Nakokyi ikyela maphoo maso maazingyi nga.» Kasi esiimile ibutwa moombo nwa maphoo mamana. ¹³ Kokule nawo pho ya ntoma ya izaa obokye: «Ntoma ili pho ya ibuu, ibuu sili pho ya ntoma.» Eli bomo, kasi Nwaphongo amoboma iso ibale. Kasi pho ya maphoo makyekyi bondumba, nzoto ya moto teyaika kyelama pho ya bondumba, kasi pho ya Nkolo. Eli nde Nkolo oli mokonzi nwa nzoto. ¹⁴ Pho ndengye eya kundola Nwaphongo Nkolo Yesu onte ya bawee, alokundola na banga nde bomo na mwiya nwe. ¹⁵ B̄e toebe? Nzoto ya b̄e ili binango ba nzoto ya Klisto. Emba, nakokyi ikpa enango ya nzoto ya Klisto naebuya enango ya nzoto ya nwanwasi wa ndumba? Tewakokyi ikyelama na mbala! ¹⁶ Pho moto okoangane na nwanwasi wa ndumba, abuto nee moto monomo. O buku pha Nwaphongo bakoma bobo: «Be babale bamobutwa moto monomo.» ¹⁷ Kasi moto okoangane na Nkolo, kabutwe ne moto monomo o nzela ya Bolobo. ¹⁸ B̄e lota bondumba. Masumu maso maasu makokyi ikyela moto, temato nzoto ye, kasi moto omiambye na bondumba, kato nzoto ye mampenza. ¹⁹ B̄e toebe obokye nzoto ya b̄e ili Tempelo ya Bolobo Bosantu? Pho Nwaphongo aephe Bolobo Bosantu boozale o nzoto ya b̄e. Emba toli bakolo ba nzoto ya b̄e. ²⁰ B̄e, Nwaphongo aeyomba boombi na motiya moikye, yango mena esengyesi ikyelele nzoto ya b̄e pho ya iphe Nwaphongo nkyemo.

7

Maphoo maakyekyi bolonga

¹ Pho ya maphoo mankomelaka b̄e o mokanda, na wo bobo: Eli bolaa obokye lele yo salonga. ² Kasi ombi ba maphoo ma soo maikye onte ya b̄e, esengyesi obokye lele munsō abee na nwanwasi we, na nwanwasi muso abee na lele we. ³ Lele asengyesi ikokya phowa ya nwanwasi we, na nwanwasi aengyesi ikokya phowa ya lele we. ⁴ Nwanwasi tali na bokonzi mi nzoto ye, kasi nde lele we. Nde bomo pho ya lele, lele tali na bokonzi mi nzoto ye, kasi nde nwasi we. ⁵ B̄e sakabana matangye, boteebe obokye ooka ikabana matangye nwana imbele pho ya ibondele. Emba sima ombe ya butwa bo wamele b̄e, botebe bomo, otoebe imibatela, Molemba amoluka malondo obokye b̄e okaa. ⁶ Maphoo maeewole nga mama, teli obokye naetomisa ikyela bomo, kasi mena naephe nde nzela obokye, bo b̄e ozingyi ilonga, teli boebe. ⁷ Eli phele, nazingye obokye moto munsō abe ndenga boli nga, kasi Nwaphongo kaphe moto na moto ikabo sikokyi ne. ⁸ Pho ya mandenga na mazengye, na wo na b̄e ngakye eli bola obokye obe booli nga. ⁹ Kasi bo b̄e otokokye ikuya, eli bolaa obokye olongye na obokye owee na phowa. ¹⁰ Oka b̄e baunva longa, naephe motindo moote muute na nga, kasi moute na Nkolo: Nwanwasi wa bolonga takokyi ikabana na lele we. ¹¹ Kasi bo nwanwasi ale lele we, yo sakula zala bolonga bosuu, naa akule bongya yo na lele we. Na lele ne, takokyi ile nwanwasi we. ¹² Oka bato bayoko, nawo bobo (eye kyewo nga mampenza, teewo Nkolo): Bo lele, ooli moklisto, ali na nwanwasi otoebe Nwaphongo, bo nwanwasi me ali na phowa ya iikala izala ne, lele mona takokyi imole. ¹³ Nde bomo me, bo nwanwasi ooli moklisto ali na lele otoebe Nwaphongo, bo lele me ali na phowa ya iikala

izala ne, nwanwasi mona takokyi imole. ¹⁴ Pho lele otoanole Klisto, Nwaphongo aunva nwanola pho aangana na nwanwasi oli manosi. Nde bomo na nwanwasi otoanole Klisto, Nwaphongo aunva nwanola pho aangana na lele oli manosi. Bo tebe babona, bana ba b̄e bamoba sokoto, nzuka Nwaphongo aunva baanola. ¹⁵ Kasi bo moto otoli moanosi azingyi imana o bolonga, amane ndeto. O maphoo mandengye mena, moanosi owa lele na owa nwanwasi tali moombo nwa bolonga, Nwaphongo aebangaka pho b̄e ozale na bose. ¹⁶ Pho iwe nwanwasi ooli moklisto, wamoeba ndengye'ye obokye wamobikya lele wa we? Na we lele ooli moklisto, wamoeba ndengye'ye obokye wamobikya nwanwasi wa we?

Moto na moto aikale ndengye eya mobangaka Nwaphongo

¹⁷ Manya nde lowo lalona, pho ya maphoo maayoko maso, moto na moto aikale ibika nde na iyalo se saamophe Nkolo, na bo wabaka yo phanza imbele saamobangaka Nwaphongo. Mena eli motindo moophe nga o mangomba maso. ¹⁸ Bo moto bamobekeye o boo pha izwa yo mbela ya Nwaphongo, aikale nde bomo, bo moto abaka mungbotu wazwa yo mbela ya Nwaphongo, yo sa mibele. ¹⁹ Baebele, babe saebele: Tewali na ntina. Lowo la ntina eli nde ikokya maphoo maatome Nwaphongo. ²⁰ Esengyesi obokye moto na moto aikale bo wabaka yo imbele saazwa yo mbela ya Nwaphongo. ²¹ Wabaka moombo imbele saebanga Nwaphongo, sa mitungyisa na lowo me. Ka bo ozwe nkonzoo ya ibutwa somi, omibuya somi bobele. ²² Moombo, owabanga Nkolo, ali moto oomani o boombo, abuto moto wa Nkolo. Nde bomo me, somi owabanga Klisto, ali moombo nwe. ²³ Nwaphongo aeyomba na motiya moikye, b̄e sabutwa baombo ba bato. ²⁴ Bande,

moto na moto aikale o boo pha Nwaphongo nde bo wabaka yo phanza, waamozwa mbela ya Nwaphongo.

Maphoo maakekyi mandenga na mazengye

²⁵ Oka bato baali mandenga, sikyi zwa maphoo uta oka Nkolo, obokye naewole, ka naewole maumunya ma nga, moto wa Nwaphongo na ngolu ye. Okyele mandondo ma b̄e imee, o maanole. ²⁶ Naumunya obokye pho ya mpasi eli loloo eye o mokyisi, eli bolaa pho ya moto obokye aikale nde boli iyo. ²⁷ Ooli na nwanwasi, sa luka imole, ooli ndenga, yo sa longa nwanwasi. ²⁸ Ka bo olongyi, toikyi kyela bofe, na bo ngondo azasi bolonga, taikyi kyela bofe. Kasi baalongyi babana: Bamoba na minyoko o malonga ma b̄e mokolo na mokolo, yango mena, nazingyi obokye naebikya iminyoko mamina. ²⁹ Bande, nalukye ewole bobo: Tewakuli ikala itakye, tata unwanwa eye esengyesi obokye bampele baalonga babe ndokolo tebaika longa. ³⁰ Baalele, babe ndokolo tebaalele. Baali na nkyisa, babe ndokolo tebali na nkyisa. Baaombe mbolo, babe ndokolo tebali na mbolo. ³¹ Baakelele mbolo ya mokyisi mumu, babe ndokolo tebaikyelele, pho maphoo ma mokyisi mumu mamolekana. ³² Nazingyi obokye b̄e saba na nkaa. Moto ooli salonga, amiphekye o maphoo ma Nkolo, akyelakye obokye asepelisa Nkolo. ³³ Ka moto owalanga, kamiphe o maphoo ma mokyisi mumu, kakeye obokye asepelisa nwanwasi we. ³⁴ Kaumunya maphoo mabale. Nde bomo me, nwanwasi ooli sazala bolonga, naa ngondo, kamiphe o maphoo ma Nkolo, pho ali na phowa ya imiphe oka Nkolo, o maphoo maakeye yo na o maphoo maumunya yo. Kasi nwanwasi owa zala bolonga, kamiphe o maphoo ma mokyisi mumu, kakeye obokye asepelisa

lele we. ³⁵ Nawo babona pho ya bolaa pha bée, teli pho ya iyebekyisa izengye, nazingyi obokye bée obe ndengye ekokyi, omiphe muuwosi o etoma ya Nkolo. ³⁶ Bo munzenga azingyi ngondo monomo obokye kamolongye, sima baoka, béeke: Tebakule longana, bo phowa ya ilonga eyelesi munzenga mona, aweni obokye bo ale ngondo me, etewabongo, akokyi imolonga bozingyi yo, mena takyele isumu. ³⁷ Ka bo munzenga mona akani phele o ndondo ye obokye yo salonga, bo akokyi ititala obokye ebe nde bomo bokani yo, akyesi bolaa obokye yo salonga ngondo mona. ³⁸ Na bomo, bo munzenga azingyi ilonga ngondo ozingyi yo, akyesi bolaa. Ka yo okole ilonga akuli kyela bolaa bolekyi. ³⁹ Nwanwasi ozasi bolonga abe nde na lele we imbele siso sili bée na bomo, ka bo lele we awee, akokyi izala bolonga na lele ozingyi yo, elaa abe moklisto. ⁴⁰ Nzuka inga naumunya bobo: Nwanwasi amoba na nkyisa koleka, bo tazasi bolonga. Naanole obokye, na nga, nali na Bolobo pha Nwaphongo.

8

Nsoti ya manyama ikyambya bée manzambe ma bikyeko

¹ O mapho maakyekyi nsoti ikyambya bée oka manzambe ma bikyeko, toebe obokye banga baso toli na boebakye pha mapho. Boebakye me bophe moto mawala. Kasi lozingo, lolenza aanola sa banga. ² Bo moto kaumunya obokye kaebe lowo, naino taebi bo senyelakyi yo iyeba. ³ Ka bo moto kazingye Nwaphongo, iyo mona Nwaphongo kamoefe.

⁴ Motuna nwango mumu: Banga tokokyi izaa nsoti ya manyama ikyite o mambeka maambya bée oka manzambe ma bikyeko? Toebe na bolaa obokye nzambe ya ekyeko tali o mokyisi mumu, toebe na obokye

Nwaphongo ali nde yo monomo. ⁵ Na bo mbolo ikyibangye bée manzambe bo ili, ebe o ikolo, ebe o se, na bomo, manzambe maikye mali, na bankolo baikye bali. ⁶ Ka pho ya banga, toebe obokye Nwaphongo ali nde yo monomo, ali Ango wa banga, iyo owakyela mbolo iso, na banga tobikye pho ye. Na Nkolo ali nde yo monomo, Yesu Klisto, owakyelaka mbolo iso na mwiya nwa Nwaphongo, amba na lobikya.

⁷ Ka bato baso tebaebe lowo la phele lalona. Baayoko baloboko meele na manzambe ma bikyeko, na unwanwa eye, baze nsoti ikyambya bée oka manzambe ma bikyeko. Maumunya ma bée mali makoo. Bamiweninya obokye babuto na sokoto pho baze nsoti me mina. ⁸ Ntoma eteilokomya phenephe na Nwaphongo, bo toloize otolokyele ekpele, na bo toize, otolozwe na ekpele.

⁹ Boumbo bée mana o boombo pha manzambe ma bikyeko, oebaka obokye mapho makyele bée me sa nyosa bali na aanola sikuwe o mapho mabe. ¹⁰ Na bomo, bo moto ooli na aanola sikuwe, aeweni we moto oli na boebakye pha mapho, ozasi koze o tempelo ya nzambe ya ekyeko, etabe ne na maumunya ya we obokye azakye ne nsoti ikyambya bée oka manzambe ma bikyeko? ¹¹ Emba pho ya boebakye pha we, wamovaka nwebi oli na aanola sikuwe mona o mapho mabe, nzuka Klisto awa pho ye. ¹² Boebe obokye kokyelele bebi baali na aanola sikuwe bofe, mena bofe me kobokyelele nde Klisto yo mampenza. ¹³ Yango mena, bo ntoma ikyize nga ili ibaku pho ya nwebi na nga, esikule zaa nsoti me pho nga sakyela obokye nwebi akaa pho ya nga.

9

Toma ali na bosomi

¹ Inga sili somi? Nga sili toma? Nga sika wene Yesu, Nkolo wa

banga? Bèè toli mbuma ya etoma
 eya kyelela nga Nkolo? ² Na bo
 bato baayoko tebaanole obokye nali
 toma, bèè koebe na bola obokye nali
 toma. Na bomɔ, bo obuto bèè bato
 ba Nkolo phele, oli bèè mampenza
 elembetele ekyeteya obokye nali
 toma. ³ Oka bato batebaanole
 obokye nali toma, nababuyisa
 bobo: ⁴ Banga tolokokakayi izaa na
 inywaa pho ya etoma ekyekyele
 banga eye? ⁵ Banga tolokokakayi
 ikpa ngondo monomɔ ooli moanosi
 obokye abe nɔwasi wa banga bo
 okokyele batoma bayoko, na bana
 nyango na Nkolo, na Petelo? ⁶ Na
 inga na Balanaba, tolokokakayi
 ile ikyela etoma? ⁷ Tuluku nza
 okokyele etoma kambe miphuta yo
 mampenza? Moto nza owaunva
 phika mumboto, nokyi abe sa zaa
 ina mbuma wakute yango? Moto
 nza owaunva okolo manyama, nokyi
 abe sa nywaa maoku ma manyama
 mamana? ⁸ Bèè sabuya obokye
 nawo babona pho eli maphoo
 maakyele banga bato. Na mobeko
 nɔwa Mose mokule wo nde bomɔ
 me. ⁹ Na bomɔ, bakoma o mobeko
 me bobo: «Sa kanga munoko nɔwa
 ngombe bo kyeekyelele etoma ya
 itokolo ble». Bèè koumunya obokye
 Nwaphongo awoko babona nde
 pho ya mangombe? ¹⁰ Nwaphongo
 awoko babona nde pho ya banga
 obokye aloteya bobo: Baakyele
 etoma ya Nkolo basengyesi izwa
 iphuti oka bato baakyelele be.
 Moto okobale inzabi, na moto
 okonoko maanza, bakyele etoma
 na maumunya obokye moto na
 moto amozwa mbano ya etoma ye.
¹¹ Banga tophika mumboto nɔwa
 Bolobo onte ya bèè, bo kophikye
 bèè manza. Teli bobo obokye
 toongye, ebe ntoma, ebe bitobu
 oka bèè. ¹² Bo baayoko bazwe
 mbolo oka bèè, ekokyi obokye
 banga toizwe ileka bèè babana.
 Ka banga toloikaka zinga ikyela
 maphoo mamana. Toititala obokye
 nono lowo lonolo lango saoto Simo

Elaa ya Klisto. ¹³ Bo koebe na bolaa
 obokye baakyele etoma o Tempelo
 bazwe ntoma ya bèè nde wamo
 wawana. Na baamba mambeka
 oka Nwaphongo, bazwe na bèè
 ntoma nde o mambeka maamba
 bèè mamana. ¹⁴ Nde bomɔ me,
 Nkolo aambya ndingyisa obokye
 bato baanole Simo Elaa, basungye
 na bèè bato baaimole Simo me. ¹⁵ Ka
 siika eonga nono ekpele; bo nakomi
 maphoo mamana, teli obokye
 unwanwa eye namotata onga. Na
 bomɔ, namozinga obokye nawe
 na nzala, na obokye bambololo
 lowo la kaa looli na nga lolo.
¹⁶ Sili na lowo la imikumisa obokye
 naimole Simo Elaa; eli etoma eya
 mpe Nkolo obokye naekyele. Bo
 siimosi Simo Elaa, eli ngongo ya
 nga! ¹⁷ Bo ebakyi obokye naoloko
 etoma eye nga mampenza, nde
 naziyakyi obokye nazwe iphuti.
 Ka oli yango nde etoma eya mpe
 Nkolo obokye naekyele; yango mena
 namiphe obokye etoma me eunve
 na bolaa. ¹⁸ Ka iphuti sa nga embi
 ba iye? Ebakyi obokye nazwe
 baphalanga pho nali moimosi wa
 Simo Elaa. Sikyi kyela bomɔ; iphuti
 sa nga, eli nkyisa, ili na nga, pho
 ya imola Simo Elaa pha, sa zwa
 nono ekpele oka moto. ¹⁹ Nali
 somi; sili moombo nɔwa moto. Kasi
 namiphe ndokolo moombo nɔwa
 bato baso, obokye nazwe bato
 baikye pho ya Klisto. ²⁰ Bo nali onte
 ya Bayuda, naamibuya ndokolo
 Moyuda obokye nabazwe pho ya
 Klisto. Na bo nga mampenza
 sikumole mibeko ma Mose, bo nali
 onte ya baamikumole, naamibuya
 ndokolo be, obokye nabazwe pho
 ya Klisto. ²¹ Nde bomɔ me, bo nali
 onte ya bato baatebaebe mibeko
 ma Mose, naamibuya ndokolo be,
 obokye nabazwe pho ya Klisto.
 Mena telukye iwo obokye sikumole
 mibeko ma Nwaphongo; pho inga
 nali o se ya mibeko ma Klisto. ²² Bo
 nali onte ya baali na ianola sikuwe,
 naamibuya na nga ndokolo moto

wa ianola sikuwe obokye nabazwe pho ya Klisto. Nakyele babona oka bato baso obokye na manzela maso, nabikya noko bayoko. ²³ Nakyele maphoo maso maamana pho ya Simo Elaa obokye nazwe iyalo silaa oka Nwaphongo. ²⁴ Bèe koebe na bolaa obokye bo bato bamekane ikyilingana, bakyingane bée baso, ka kyezwe mbano nde moto monomo. Na bomo, bée, kyilingana na bolaa obokye ozwe mbano. ²⁵ Bato baso baamiphe o iyekola ikyilingana, bamikyisa na maphoo maikye. Bakyele babona obokye bazwe ekpele eyamoba sa koko; ka banga tokyele babona obokye tozwe ekpele eyamokoko bobele. ²⁶ Yango mena, bo nakyilingane, miyo ma nga maso mabe nde o ekpele ekyebengye nga; nali ndokolo moto okonwane ebasi, inkutu sa nga tesikokyi ikaa i mbale. ²⁷ Naweninyaa nzoto ya nga mpasi, naibanza na bolaa obokye Nwaphongo yo sa nde; ona nga okokye miteya baayoko.

10

Sakumola manzambe ma bikyeko

¹ Bande, nazingyi obokye bée o umunya lowo laakyelamaka oka bankoko ba banga wabaka bée batambule na Mose elele yonyo. Nwaphongo atomaka ipata sonoso obokye sibabanza, bée baso. Ababanzaka na wakatisaka bée maa manene ma mangola. ² Wabaka bée onte ya ipata, na wakatisaka bée maa manene ma mangola; yabaka ndokolo bée baso babatisami onte ya Mose. ³ Bée baso bazaka ntoma elele yonyo, eli ntoma yautaka o ikolo. ⁴ Bée baso banywaka maa ma Bolobo elele yonyo; banywaka maa ma ibanga sa Bolobo saabaka sibabengye. Ibanga me yabaka Klisto. ⁵ Ka maphoo maabaka baikye bakyele onte ya bée temabaka maphoo maphe Nwaphongo nkyisa. Yango

mena bawa o bokye. ⁶ Maphoo mamana mali ndakyisa pho ya banga, obokye banga saba na maumunya mabe, bo maabaka na be. ⁷ Bèe sa nyanga na obokye omiphe o ikumola manzambe ma bikyeko, bo wakyelaka bayoko onte ya bée. Eli bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo bobo: «Bato bazasi obokye baze, banywe; sima batemi, babine obokye bakumole manzambe ma bikyeko». ⁸ Banga sa miphekye o mobulu nwa babasi na bampele bo wakyelaka baayoko onte ya bée. Pho ya lowo me lalona, Nwaphongo abomaka bato nkoto mako mabale mbuka iyato na mokolo monomo. ⁹ Tolokokyi imeka ndondo ya Nkolo, bo wakyelaka baayoko onte ya bée. Manzoo mabatwaka, mabaomaka. ¹⁰ Bèe samiimaka bo wakyelaka baayoko onte ya bée, anzelu owa iwaa abaomaka. ¹¹ Maphoo mamana mabayelaka pho ya iphe ndakyisa oka baayoko. Bamakoma obokye balokyebisa pho imbele sili banga sisi, suka ya mokyisi ebuto phenephe. ¹² Na bomo, moto okoumunya obokye atemi na bolaa, nde kakyebe obokye yo sakaa. ¹³ Bimekyi biso biazwaka bée eli nde bimekyi biizwe bato baso. Nwaphongo ookokokya yaalaka yo, etaale obokye omekame koleka bokusi pha be. Imbele saamoya bimekyi, Nwaphongo amoephe malondo ma iititala mi bee, na nzela ya itokolo o bimekyi me. ¹⁴ Bande na nga, yango mena lota manzambe ma bikyeko. ¹⁵ Naewole ndokolo bato bali na malondo. Bèe mampenza oumunya maphoo mawo nga mamana. ¹⁶ Tophe Nwaphongo melesi pho ya kopho ya mapambosi. Waaenywe banga, mena teeli obokye toangane na malongo ma Klisto? Nde bomo, waaze banga ipa siitenane banga, mena teeli obokye toangane na nzoto ya Klisto? ¹⁷ Ipa sili nde sonoso. Na bo toli bato baikye, tobuto nde nzoto

yɔɔɔ, phɔ toanga basɔ obokye toze ipa sɔɔsɔ sasina. ¹⁸ Kyeka bana ba Isalayele. Baaze manyama mambeka bɛɛ o etumbelo, baangane na Nwaphongo ookobonzele bɛ. ¹⁹ Mena naewole obokye manyama, maambya bɛɛ mambeka oka manzambe ma bikyeko, temali nana kaa yɔɔɔ. Ebe manzambe mɛ ma bikyeko temali na ná kaa yɔɔɔ. ²⁰ Mambeka maambya bato baatebaebe Nwaphongo, bamaambya oka bikyeko; tebamaambya oka Nwaphongo. Na bɛ, bazwe maphɔ masɔ maabalakyelaka bikyeko. Ka nga sikyi zinga obokye bɛɛ okyele bomɔ. ²¹ Bɛɛ, tokokyi inywa mbala yɔɔɔ o kɔphɔ ya Nkolo, na o kɔphɔ ya bibekye; tokokyi iza mbala yɔɔɔ o mesa ma Nkolo na o mesa ma bibekye. ²² Banga sa luka obokye tobangye yɔɔ ya Nwaphongo. Bɛɛ saumunya obokye tomolekye na bokusi.

Tokyelakye maphɔ masɔ phɔ ya ikumola Nwaphongo

²³ Baayɔko bawɔ, bɛɛkye: Tokokyi ikyela maphɔ masɔ maazingyi banga. Eli bomɔ phele. Kasi maphɔ masɔ temali malaa phɔ ya banga. Tosengyesi ikyela maphɔ masɔ maazingyi banga, kasi maphɔ masɔ temaakosa ianola sa bato. ²⁴ Moto na moto yo sa luka bolaa phe mampenza, alukye bolaa pha bɛbi. ²⁵ Bɛɛ okokyi iza manyama masɔ maungya b o zando; bɛɛ sa mituna obokye oebe ntina ya mango, ²⁶ phɔ bakoma o buku pha Nwaphongo bobo: Mokyisi na iso iili omɔ, ili ya Nkolo. ²⁷ Bo moto otoebe Nwaphongo aebangyi obokye okye zaa oka ye, bo oanosi ikyende, okokyi iza ntoma iso yamoephɛ bɛ; sa mituna obokye oebe ntina ya ntoma mɛ. ²⁸ Ka bo moto awɔ na baɛ obokye: Nyama mena euti o mambeka maambya bɛɛ oka manzambe ma bikyeko, bɛɛ sa ezaa, phɔ moto mɛ aeyebuse,

oebi ntina mɛ. ²⁹ Nawɔ bobo phɔ ya maumunya ma bayɔko; siwɔ phɔ ya maumunya ma bɛɛ. Moto mosuu akokyi ituna, yokye: Phɔ ya'ye maumunya ma nwebi makokyi inkatela obokye nga sa kyela maphɔ maazingyi nga? ³⁰ Bo naphɛ Nwaphongo mɛlesi phɔ ya ntoma iizingyi nga iza, phɔ ya'ye bantole na yango, phɔ na nga phe Nwaphongo mɛlesi? ³¹ Na bomɔ, na bo koze, na bo konywe, na bo kokyele ebe na lowɔ iye, kyela maphɔ masɔ phɔ ya ikumola Nwaphongo. ³² Bɛɛ kyela obokye mobesi nwa bɛɛ nwanjo sa ba ibaku, ebe phɔ ya Bayuda, ebe phɔ ya bato baatebali Bayuda, ebe phɔ ya ingomba sa Nwaphongo. ³³ Bɛɛ kyela ndokolo nga; nakyele bokusi obokye nasepelisa bato basɔ o maphɔ masɔ; siilukye bolaa pha nga mpenza. Kasi nalukye bolaa pha bato basɔ obokye babikye.

11

¹ Bɛɛ benga ndakyisa ya nga, bo kobengye nga ndakyisa ya Klisto.

Mobesi nwa nwanjwasi imbele sibɔndele yo

² Naekumole phɔ bɛɛ konzumunya o maphɔ masɔ na phɔ otaa ba ibanza mateya maephɛkye nga. ³ Emba nazingye obokye bɛɛ oebe bobo: Klisto ali mokonzi nwa lele munso; lele ali mokonzi nwa nwanjwasi wɛ. Nwaphongo ali mokonzi nwa Klisto. ⁴ Waangane bɛɛ o losambo, bo lele kabɔndele, naa kaimole maphɔ maauti na Nwaphongo, bo azibi moto nwe na etobu, mena kaphe Mokonzi nwe sɔɔ. ⁵ Ka bo nwanjwasi kabɔndele, naa kaimole maphɔ maauti na Nwaphongo, waangane bɛɛ o losambo, bo tazibi moto nwe na etobu, mena kaphe lele we sɔɔ; ali ndokolo nwanjwasi oangyi bɛɛ suwe. ⁶ Bo nwanjwasi tazibi moto nwe na etobu, akokyi na imianga suwe mɛ. Nzuka ooli

yango sɔɔ phɔ ya nwanwasi obokye angye suwe naa aikolole, asengyesi imiziba etobu o moto. ⁷ Lele tasengyesi na imiziba moto, phɔ Nwaphongo amokyela bo oli yo Nwaphongo. Kateya na nkyemɔ ya Nwaphongo. Ka nwanwasi, kateya nkyemɔ ya lele. ⁸ Na bomɔ, Nwaphongo taika kpa ekpele o nzoto ya nwanwasi obokye aekyele na lele; kasi akpa nde ekpele o nzoto ya lele, aekyela na nwanwasi. ⁹ Nwaphongo taika kyela lele phɔ ya nwanwasi, kasi akyela nde nwanwasi phɔ ya lele. ¹⁰ Yango mena, nwanwasi asengyesi iziba moto nwe na etobu phɔ ya iteya o miyo ma bato na o miyo ma baanze obokye ali o se ya bokonzi pha lele we. ¹¹ Emba o bomɔɔ pha banga o nte ya Nkolo, nwanwasi kazwe bokusi nde na lele we; lele kazwe bokusi nde na nwanwasi we. ¹² Phɔ nde bo owakyela Nwaphongo nwanwasi utama na lele, nde bomɔ me nwanwasi kabote lele, emba bɛɛ baso baute na Nwaphongo. ¹³ Bɛɛ mampenza, tena bolombe pha lowɔɔ lolo. Eli bolaa obokye nwanwasi abondɛle Nwaphongo sa miziba etobu o moto? ¹⁴ Ndengye eyalokyela Nwaphongo, mobesi nwa banga bato moloteya obokye bo lele ali na suwe nsanda eli sɔɔ phɔ ye. ¹⁵ Ka eli ngambo phɔ ya nwanwasi, bo aɛe na suwe nsanda. Na bomɔ, Nwaphongo amophe suwe nsanda obokye izibe moto nwe. ¹⁶ Bo moto ali na phowa ya ikula wɔ lowɔ lolo, aɛe na bokuwe bobo: Ebe mangomba ma Nwaphongo, ebe banga mampenza, tololi na mobeko mosuu o elele ya lowɔ lalona.

Elambo ya Nkolo

¹⁷ Naeyimole phanza bobo: Lowɔ la bɛɛ lootelozingye nga lango lolo: Waangane bɛɛ elele yɔnɔyɔ, aangana sa bɛɛ tesili obokye siebongya, ka sieto boti. ¹⁸ Phanza banzimosi obokye waangaane bɛɛ, bato na bato babe na ya bɛɛ ewɔle; nambe

kuta naanola obokye eli phɛle. ¹⁹ Esengyesi obokye ikabana sibe o nte ya bɛɛ, phɔ toebe o nte ya bɛɛ baali phɛle. ²⁰ Waangane bɛɛ elele yɔnɔyɔ phɔ ya iza, teli obokye bɛɛ koze elambo ya Nkolo. ²¹ Na bomɔ, wazale bɛɛ o mesa phɔ ya iza, moto na moto kawelane iza ntoma ye mampenza na ndengye yɔnɔyɔ obokye bana bali na nzala, bibi bayɔkɔ balangyi. ²² Mangambi ma bɛɛ temali obokye okye zaa naa okye nywa omɔ? Ka naa kolukye obokye otiyole ingomba sa Nwaphongo na obokye ophe baatebali na ntoma sɔɔ? Bɛɛ kozingye obokye naewɔle bo? Obokye naesambe? Pha! Nga sikokyi esamba phɔ ya maphɔɔ mamana.

²³ Kyeka, maphɔɔ maazwa nga oka Nkolo, maeimola nga, mango mama: Nkolo Yesu, na muna mokolo me nwa moambyaka Yuda, aesi ya kpa ipa, ²⁴ waumva yo iphe Nwaphongo melesi phɔ ya sango aesi ya sikyese, aɛe baekosi bɛ, yokye: Bɛɛ kpa, oze, eye eli nzoto ya nga. Naikabi phɔ ya bɛɛ. Okyelakye babona phɔ ya inzumunyaka. ²⁵ Nde bomɔ, o sima ya iza, akuli ya kpa kɔphɔ, yokye: Kɔphɔ eye eli sangola enyakune, ekyesi bɛɛ na Nwaphongo o nte ya malongo ma nga. Imbele siso saamobaka bɛɛ koenywe, okyelakye babona phɔ ya inzumunyaka. ²⁶ Na bomɔ, imbele siso saamobaka bɛɛ koze ipa saasina, kombe na konywa kɔphɔ mena, mena koimole simo ya iwaa sa Nkolo nɔnɔ waamoya yo. ²⁷ Yango mena, moto okooze ipa sa Nkolo, naa ookonywe kɔphɔ ye na ndengye etelongoba, moto mɔna kamikyete, phɔ aweni nzoto ya Nkolo na malongo me nde pha. ²⁸ Esengyesi obokye moto na moto amikyekye o ndondo ye, o boo pha iza ipa saasina, na inywaa kɔphɔ mena. ²⁹ Bo moto kaze ipa saasina, naa kanywe kɔphɔ mena, bo tasososi obokye eli nzoto ya Nkolo, mena kamibangyele bobo

o nzoto ye mampenza. ³⁰ Yango mena, kowene bato baikye o nte ya b̄e, bana bali na malosi na bileme, bayoko baikye bawa. ³¹ Bo totate imikyeka banga mampenza phanza o mandondo ma banga o boo pha iza elambo ya Nkolo, etelomilukyele lowo o boo pha Nwaphongo. ³² Nkolo kalosambisa, kalophe bitumbu unwanwa eye pho ya obokye yo sa lonyete elele yonyo na bato ba mokyisi. ³³ Bande, waangane b̄e pho ya iza elambo ya Nkolo, oziyanakye o nte ya b̄e. ³⁴ Bo moto ali na nzala, aikye zaa o ingambi se, obokye iangana sa b̄e sango sa ba pho ya imilukyela lowo o boo pha Nwaphongo. Maphoo mayoko maikasi, naama bongya wamoya nga oka b̄e.

12

Makabo maambya Bolobo

¹ Bande, pho ya maphoo maakyekyi makabo maambya Bolobo, nazingyi obokye b̄e omaebe na bolaa. ² B̄e koebe obokye watakaba b̄e bapakano, wabaka kokye mibenga manzambe ma bikyeko mali mambubu. ³ Yango mena, nawo na b̄e bobo: Moto okowo maphoo na nzela ya Bolobo pha Nwaphongo, etatole Yesu. Moto takokyi iwo obokye Yesu ali Nkolo bo Bolobo tamokambi. ⁴ Makabo maambya Bolobo mali ndengye na ndengye. Ka Bolobo ali nde yo monomo. ⁵ Maalo maalophe Nwaphongo pho ya imokyelela mali ndengye na ndengye. Kasi tokyelele nde Nkolo monomo. ⁶ Bitoma bili ndengye na ndengye. Kasi Nwaphongo nde yo monomo okobikyele biso oka bato baso. ⁷ Bolobo kawenene oka moto na moto na ikabo sonoso pho ya bolaa pha bato baso. ⁸ Na bomo, Bolobo yo monomo kapho ona moto boebakye pha iwo maphoo; kapho oyoko zebi sa iwo maphoo. ⁹ Bolobo me nde yo monomo kapho ona moto ianola,

kapho oyoko mwiya nwa ibikya bato ba malosi. ¹⁰ Bolobo kapho ona mwiya nwa ikyela bilekyesako, oka oomuyoko ikabo sa imola maphoo maaute na Nwaphongo, oka oomosuu ikabo sa ikyesinya bolobo bobo na nwa phele. Oka ona ikabo sa iwo noko insuu, oka oyoko ikabo sa ilimbola noko me mina. ¹¹ Eli Bolobo nde yo monomo okokyele maphoo maso mamana. Kapho moto na moto ikabo bo zingyi yo.

Nzoto yonyo ili na binango biikye

¹² Na bomo, Klisto ali ndokolo nzoto yonyo, ili na binango biikye. Na bo binango bili biikye, bili nde nzoto yonyo. ¹³ Emba banga baso, Bayuda na baate bali Bayuda, baombo na masomi, Nwaphongo alobatisa na Bolobo bonomo. Tobuto nzoto yonyo, Nwaphongo alonzona na Bolobo bonobo. ¹⁴ Nzoto tili na enango yonyo, kasi na binango biikye. ¹⁵ Bo ekolo ewo obokye: «Nga sili eboko, na bomo sili enango ya nzoto», etemane enango ya nzoto pho ewo babona. ¹⁶ Bo itoo siwo obokye: «Nga sili ziyo; na bomo, sili enango ya nzoto», etesiimane enango ya nzoto pho siwo babona. ¹⁷ Bo nzoto iso yabaka nde ziyo, nde kyokye ndengye'ye? Bo yabaka nde itoo, nde kyokye solo ndengye'ye? ¹⁸ O phele Nwaphongo akyela enango na enango o nzoto bo wazinga yo. ¹⁹ Bo baso babaka nde enango yonyo, nzoto nde teili. ²⁰ Na bomo, binango bili biikye, nzoto ili nde yonyo. ²¹ Ziyo tesikokyi iwo na eboko obokye: «Nga sisengyesi na we! Na moto temokokyi iwo na makolo obokye nga sisengyesi na b̄e!» ²² Binango biso bili o nzoto ya moto; enango na enango eli na ntina ya yango. ²³ Binango biikyiki biiwene banga obokye tebili na ntina, eli be biikyele banga inzenga koleka biiyoko; na biyoko biiwene banga obokye bili binango ba soo, tobiphe kaa koleka biyoko. ²⁴ Kasi

binango biwene banga obokye bili bilaa o nzoto, toloomiphe ibibongya. Nwaphongo akyela nzoto babona obokye tophē kaa o binango biitebili na kaa. ²⁵ Yango mena, binango ba nzoto bango sa kabana, bēe biso bisunganakye. ²⁶ Bo enango yonyo ya nzoto eli na bolosi, binango biyoko biso biwene bolosi elele yonyo na enango me. Mena, bo enango yonyo ezwe kaa, binango biyoko biso bikumbe na nkyisa elele yonyo na enango me mena. ²⁷ Bēe baso oli nzoto ya Klisto, monomo na monomo na bēe ali enango ya nzoto me. ²⁸ O ingomba, Nwaphongo akyela batoma oetemi eya o boo, baimosi o etemi eya ibale, bateye o etemi eya iyato; sima baali na ikabo sa ikyela bilekyesako, baali na ikabo sa ibikya bato ba malosi, baasungye bato, bayoko baangyele bebi, bayoko baali na ikabo sa iwo noko insuu. ²⁹ Baso tebali batoma naa baimosi, naa bateye. Baso tebali na ikabo sa ikyela bilekyesako; ³⁰ naa sa ibikya bato ba malosi naa iwo noko insuu, naa sa ilimbola noko me mina. ³¹ Baka na phowa ya makabo maa ntina. Kasi unwanwa eye namoeteya nzela eelekyi manzela maso na bolaa.

13

Lozingo

¹ Na bo naebi iwo noko ya bato basuu na yaaka baanzelu, kasi bo sizingyi bebi, nali nde ebende ekyelele ngbe ngbe, na mbonda ekyekele toko. ² Na bo nazwe ikabo saiimola Simo ya Nwaphongo, ebe na boebakye bosso, naa iyeba maphoo maso mali miibombo, na bo nali na ianole siikye, nabuto imanya mangomba o elele ebakyi mango, ka bo sizingye bebi, nali nde moto pha. ³ Na bo nakabesi babola mbolo ya nga iso, ebe naa naambye nzoto ya nga obokye izikye, ka bo sizingye bebi, esizwe imo ekpele. ⁴ Lozingo ali na motema moanda,

lozingo kakyele bolaa, taamengyele, taamitate, taamiulole na mawala; ⁵ taakyele maphoo ma soo, taalukye nde bolaa phe mampanza, taaokye yoo, taakyele malanga; ⁶ taasepele na mbelekye, kasi kasepele na maphoo maa phele. ⁷ Kalimbisa maphoo maso, kaanole maphoo maso, kalemele mi maphoo maso, kakuya maphoo maso. ⁸ Lozingo taawe. Mokolo monomo maphoo maimole Bolobo mamounva, na ikabo sa iwo noko insuu sa mounva, na boebakye phamounva. ⁹ Pho, boebakye pha banga boli bokyiyi, maphoo maimole banga na nkombo ya Nwaphongo mali nde bitee. ¹⁰ Kasi wamoya maphoo maabongo, maphoo maa bitee bitee mamounva. ¹¹ Wabaka nga nweengye, nawoko ndokolo nweengye, naumunyaka ndokolo nweengye, namitunaka i maphoo ndokolo nwengye. Kasi oobuto nga phomba, nale maphoo ma bonwengye. ¹² Lolo eye, ikyi wene banga ili ndokolo elalaa ekye wene o talatala; kasi mokolo monomo moli, tomoiwene iso na miyo. Lolo eye naebe nde njwana eko; kasi mokolo monomo namoeba Nwaphongo bokonzebe yo.

¹³ Emba unwanwa eye, maphoo maato mama maikasi: Ianola, molemo na lozingo; kasi lowoo loolekyi maso onte me maato, eli lozingo.

14

Mateya masuu pho ya makabo ma Bolobo

¹ Bēe luka obokye ozingakye bebi na bēe. Baka na na phowa ya makabo ma Bolobo, na koleka makabo ma imola maphoo maaute na Nwaphongo. ² Moto ookowo noko insuu, tawo na bato; mena kawole Nwaphongo, pho moto monomo taefe maphoo maawo yo. Kawo maphoo maabomba Nwaphongo na mwiya njwa Bolobo. ³ Ka moto okoimole maphoo maaute na Nwaphongo, mena kawole

bato obokye abakuya o ianola, abalenza, amanya ngongō eeli na bε. ⁴ Moto okowō nōkō insuu, mena kakuya aanola sε mampenza, kasi yo okoimole maphōō maaute na Nwaphongo, mena kakuya aanola sa ingomba sisō. ⁵ Phowa ya nga eli obokye bεε basō owō nōkō insuu; nambi kula ba na phowa koleka obokye bεε oimole maphōō maaute na Nwaphongo. Moto okoimole maphōō maaute na Nwaphongo ali na ntina koleka ookowō nōkō insuu; elaa nde bo okowō nōkō insuu mōna, azwe moto wa ilimbola maphōō maawō yo mamana phō ya ikuya ingomba sisō o aanola.

⁶ Bande, wamoya nga oka bεε, bo nakye naewōle na nōkō insuu, maphōō mε mamoesunga ndengye'ye? Ekokyi obokye naeimole maphōō maante ya Nwaphongo, naa maphōō ma boebakye, naa maphōō maaute na Nwaphongo, naa naete ya maphōō ma Nwaphongo.

⁷ Tokpe ndakya ya mbolo ikyitube na bε, boli iphengo, naa gidale bo nyesi ya yango teikyese phe, tomoeba na ye obokye eye bawande iphengo naa gidale? ⁸ Bo mowandi wa kyelēlō taewandi na bolaa, tuluku aamibōngya phō ya ebasi ndengye'ye? ⁹ Nde bomō phō ya bεε; bo maphōō maawō bεε na nōkō insuu temaoka na bolaa, bato bamaeba ndengye'ye? Mena bεε kowō nde ya ewεε. ¹⁰ Nōkō ili o mokyisi nzikye, kasi munōkō na munōkō moli na ntina ya njwango.

¹¹ Bo nga siebi munōkō munvōle bε, yo okowō munōkō mamuna amōba ndokolo mobutu phō ya nga, na nga namōba ndokolo mobutu phō yε.

¹² Nde bomō, boli bεε na phowa ya makabo ma Bolōbō, lε obokye olukye na boikye makabo maakosa aanola sa ingomba.

¹³ Yango mena, yo okowō nōkō insuu, esengyesi obokye aongye na Nwaphongo, amophe ikabo sa ilimbola nōkō mε oka bato. ¹⁴ Bo

na bōndεε na nōkō insuu, molimo njwa nga mōbōndεε, kasi maumunya ma nga temakyele na ekpele. ¹⁵ Nakyele bo? Namōbōndεε o molimo njwa nga na o maumunya mε; namotuba o molimo njwa nga na o maumunya mε. ¹⁶ Na bomō, bo kophe Nwaphongo melesi nde o molimo; moto mosuu oozasi o iangana bozasi, amooka ndengye ye obokye aanole Amε o ibōndesi sa wε, bo taebe naa kowō maphōō iye? ¹⁷ Na bo obōndesi Nwaphongo na bolaa, ibōndesi sa wε etesikuya mosuu o aanola sε.

¹⁸ Nophe Nwaphongo melesi pho naelekye bεε basō na iwō nōkō insuu. ¹⁹ Kasi waangane bato ba ingomba, nazingye obokye nawō maphōō matano obokye nateya bato na obokye nawō maphōō nkoto na nkoto na nōkō insuu iiteyokye bato.

²⁰ Bande, bεε sa ba na maumunya ndokolo bana bakye; ba bana bakye o maphōō mabe, phō njwana taebe obokye maphōō maakyele yo mali mabe; kasi bεε ba baphomba o maumunya ma bεε. ²¹ Bakoma o buku pha Nwaphongo bobo: «Nkolo yokye: Namotoma babutu phō ya iwōle ibota sa nga na nōkō ya bεε babutu. Na bo babona etebabenele inzoka.»

²² Na bomō, ikabo sa iwō nōkō insuu eli elembetele phō ya baatebali baanosi. Kasi phō ya baanosi phe. Emba ikabo sa imola maphōō maaute na Nwaphongo eli elembetele phō ya baanosi. Kasi phō ya baatebali baanosi phe.

²³ Bo bato baatebali baanosi naa bato basuu baesi ya ezwa bεε basō oanga o losambo kowō nōkō insuu, bamobuya nde phele obokye bεε oli bayeyee. ²⁴ Kasi bo bεε basō koimole maphōō maaute na Nwaphongo, moto otoebe Nwaphongo naa moto mosuu, bo anyōsi o aangana sa bεε, amooka maphōō maateya bεε, amoeba obokye ali moto okokyele maphōō mabe. Nwaphongo amotenela

bolombe na maphoo maso maaokye yo. ²⁵ Maumunya maabombama o ndondo ye mamowenene o pha. Emba amiinya boo o se, amokumola Nwaphongo; amowo yokye: «Nwaphongo ali phele o nte ya bée!»

Molongo o ingambi sa Nwaphongo

²⁶ Bande, nawo na bée bobo: Waangane bée pho ya ibondele Nwaphongo, moto na moto abe na etoma ye; motubi abe, moteye abe, moto okoimole maphoo maateya Nwaphongo abe, okoimole maphoo na noko insuu abe, okolimbole maphoo me abe; maphoo maso mamana masengyesi obokye makuya bato ba ingomba o ianola sa be. ²⁷ Bo bato bawo noko insuu, ewo nde bato babale naa baato bobele; bawo monomo na monomo, emba moto monomo alimbole maphoo maawo be. ²⁸ Bo moto wailimbola maphoo mamana tabe, esengyesi obokye monomo na monomo na bée, ale iwo na bokusi o nte ya bato baanga: Awo nde yo mpenza na ná Nwaphongo. ²⁹ Oka bato baaimole maphoo maute na Nwaphongo, ewo bato babale naa baato; bayoko baokye naa maphoo me maute na Nwaphongo phele. ³⁰ Ka bo Nwaphongo ateye moto monomo o nte ya ingomba maphoo ma sekyele, esengyesi obokye obakye kawo phanza mona aikale bese. ³¹ Bée baso monomo na monomo, okokyi imola maphoo maute na Nwaphongo, obokye bato baso bazwe boebakye, bamilenza. ³² Baimole maphoo me mamana, esengyesi obokye baikale iba na bokonzi o ikolo sa ikabo saazwa be; ³³ pho Nwaphongo tali Nwaphongo wa mobulu; ali Nwaphongo okozingye bese.

Ndokolo o mangomba maso ma Nwaphongo. ³⁴ Esengyesi obokye babasi, bée sa kyela toko, waangane bato ba ingomba pho ya ibondele Nwaphongo. Tebaika baphe nzela obokye bawoko. Esengyesi obokye

bamiuyakye bokowo mobeko nwa Nwaphongo. ³⁵ Bo bali na phowa ya ituna maphoo batune bampele ba bée o mangambi. Teli bolaa obokye nwanwasi awo, waangane bato ba ingomba pho ya ibondele Nwaphongo. ³⁶ Bée koununya obokye maloba ma Nwaphongo mauta oka bée? Naa koununya obokye makoma suka nde oka bée?

³⁷ Bo moto kaumunya obokye ali moto okoimole maphoo maute na Nwaphongo, naa kaumunya obokye azwe ikabo sa Bolobo, asengyesi eba obokye maphoo maakome nga mama eli maphoo maantome Nkolo. ³⁸ Kasi bo taebe babona, bée saanola maphoo maawo yo.

³⁹ Bande, na bomo, phowa ya bée ebe ya iimola maphoo maute na Nwaphongo. Sa katela baali na ikabo sa iwo noko insuu. ⁴⁰ Le obokye maphoo mamana maso makyelame na bolaa na ná molongo.

15

Ikundwa sa Klisto

¹ Bande, unwanwa eye nali na phowa ya eimola Simo Elaa eya eimolaka nga, eya anolaka bée, eta ba na bée ianola noko lol eye. ² Bo bikyi bée pho ya yango, bo banze maphoo me, bo waeyimolaka nga; bo tebe bomo phe, aanola sa bée sili nde pha. ³ Naeyimole simo eyazwaka nga, ekyelekye maphoo maso obokye Klisto awa pho ya bofe pha banga, bo koimole buku pha Nwaphongo. ⁴ Bamokundaka, akundwa mokolo nwa iyato, bo koimole buku pha Nwaphongo. ⁵ Atokolele Petelo; sima awenene na batoma iko mbuka babale. ⁶ Bobele, aesi ya kye wenene na baekosi bée koleka mikama mitano na mbala yonoyo. Baikye na bée bataa ba na bomoo, kasi bayoko bawa. ⁷ Sima akye wenene na Zake, na ná batoma baso.

⁸ O sima ya bée baso, aesi ya wenene na nga. Bibi nga nali ndokolo nwana owa ukwa bouko.

⁹ Inga nali o suka ya batoma baso. O solongo, inga tebakokyi imbanga toma, pho nga moto owa nyokoloko ingomba sa Nwaphongo. ¹⁰ Na ngolu ya Nwaphongo nali boli nga lolu eye; ngolu me taikaka empe pha, nakyelaka etoma koleka bese baso; na bo teyabaka nga mampenza, kasi ngolu ya Nwaphongo yabaka na nga elele yonyo. ¹¹ Na bomu, ebe nga, ebe bese, banga baso toteya Simo Elaa ya Yesu Klisto eyaanola bese.

Ikundwa sa banga

¹² Banga bototeya obokye Klisto akundwa o nte ya bawe, ndengye'ye bana o nte ya bese bawo obokye bawe etebakundwe? ¹³ Bo bawe etebakundwe, kyelukye iwo obokye Klisto taika kundwa. ¹⁴ Ka bo Klisto taika kundwa o nte ya bawe, iteya sa banga sili nde pha, na aanola sa bese sili nde pha me. ¹⁵ Yamoba obokye, naa banga, towo maphoo ma bole pho ya Nwaphongo, obokye akundola Klisto o nte ya bawe. Nzuka taika kyela bomu, bo eli phele obokye bawe etebakundwe. ¹⁶ Bo bawe etebakundwe Klisto ne taika kundwa o nte ya bawe ¹⁷ Emba bo Klisto taika kundwa o nte ya bawe, aanola sa bese sili nde pha; otaa ba nde o maphoo ma bese mabe. ¹⁸ Kyelukye iwo obokye na baanosi baso baawa bakye nde babona. ¹⁹ Bo tolemele oka Klisto nde pho ya bomu booli na banga bobo, toli bato ba ngongo koleka bato baso.

²⁰ Kasi eli phele, Klisto akundwa o nte ya bawe; ali moto owa o boo otati ikundwa o nte ya bawe. Wateya obokye baawa, na be, bamokundwa me. ²¹ Nde bomu, bo wauta iwa na moto monomu, nde bomu me ikundwa sa bawe siesi na moto monomu me. ²² Bookowe bato baso na nzela ya Adama, nde bomu me na nzela ya Klisto, bato baso baanole bamokundwa. ²³ Ka moto na moto amokundwa na imbele se; Klisto ali moto owa o boo owakundwa o nte ya bawe. O sima ye yamoba

baanosi bese; imbele sa moya yo. ²⁴ O sima ya maphoo maso, tomba ya koma o suka ya mokyisi. Klisto amoto kaa ya bokonzi pha bakonzi baso, na mwiya nwa malobo maso, emba amba buya bokonzi bosu oka ango Nwaphongo. ²⁵ Esengyesi obokye Klisto abe mokonzi nono wamunyet Nwaphongo bailanga ne baso, na wabakyla yo o se ya makolo me. ²⁶ Munguna nwa suka nwaa moboma Nwaphongo, eli iwa. ²⁷ Na bomu, bakoma o buku pha Nwaphongo bobo: Nwaphongo akyela maphoo maso o se ya makolo ma Klisto. Kasi o iloba sisi maphoo maso, ma wenene na bolaa obokye eli Nwaphongo owakyla maphoo maso o se ya makolo ma Klisto, manya nde yo. ²⁸ Wamunva Nwaphongo ikyela maphoo maso o se ya makolo ma Klisto, emba yo mampenza Klisto amiuya o se ya Nwaphongo owa mophe bokonzi pha maphoo maso obokye Nwaphongo abe mokonzi o ikolo sa maphoo maso na bolaa.

²⁹ Bese kula umunya lowo la bato babatisame o elele ya bawe; baumunya obokye bamozwa iye? Bo eli phele obokye bawe etebakundwe, pho ya'ye babatisame o elele ya be? ³⁰ Na Banga, pho ya'ye tomiphe imbele siso obokye towe? ³¹ Bande, nkolo iso nalembende na iwa. Naeyimosi lowo me obokye namikumole pho ya bese bali elele yonyo na Yesu Klisto, Nkolo wa banga. ³² Bo yabaka na ndengye ya bomoto obokye nanwanaka na manyama ma ngonda wawa o Efese, nazwe iye? Bo bawe tebakundo, toze, tonywe, pho yana tomowa! ³³ Bese sa mikosa na maphoo mamana: Itambula na bebi babe bato maphoo malaa maali o nte ya nwebi na be. ³⁴ Bese ba na maumunya maalongoba; bese sa kulaka kyela bobo, pho bana o nte ya bese tebaebe Nwaphongo. Nawo babona pho naephe bese so.

Nzoto ya bato baakundo

³⁵ Ka moto monomo amotuna, yokye: Bawe bakundwe ndengye'ye? Bamokundwa na nzoto ya ndengye'ye? ³⁶ Ebubusi! Waphikye we mumboto o manyete, mumboto mamuna temokoki itokolo, bo temowe. ³⁷ Ekye phikye we o manyete eli nde mumboto pha.

Imbele sisuu mumboto nwa ble naa mumboto mosuu; teli nwete nwa mumboto nwamotokolo. ³⁸ Nwaphongo kakosa mumboto mamuna, bo zingyi yo. Kakosa mumboto na mumboto bo wamokyela yo.

³⁹ Nzoto ya mbolo iso tili ndengye yonoyo; nzoto ya bato ili na yango ndengye, ya manyama ndengye, ya manyosi ndengye, ya swe ndengye.

⁴⁰ Na nzoto ya mbolo ya ikolo ili, na nzoto ya mbolo ya mokyisi ili. Bolaa pha mbolo ya ikolo bokyese na bolaa pha mbolo ya mokyisi.

⁴¹ Moo mungyengye na ndengye ya nwango, na bokombe bongyengye na ndengye ya phango, na banyasesi bangyengye na ndengye ya be; na o nte ya banyasesi, nyasesi na nyasesi kangyengye na ndengye ye.

⁴² Yamoba babona imbele sa mokundwa bawe. Bamokunda nzoto ikyi pholo, yamokundwa nzoto iteipholo. ⁴³ Wakunde bee nzoto me o manyete, teibe ndaa. Teibe na na bokusi. Wamokundwa yango, yamoba nzoto indaa, ili na bokusi.

⁴⁴ Wakunde bee nzoto me o manyete, kyebe nzoto ili na banga iye. Wamokundwa nzoto me, yamoba nzoto ya molimo. Bo nzoto ili na banga iye ili, na nzoto ya molimo ili me. ⁴⁵ Na bomo, bakoma o buku pha Nwaphongo bobo: Nwaphongo akyelaka moto owa o boo, eli Adama; amophekye bomoo. Ka Adama owa sima ali molimo okoamba bomoo. ⁴⁶ Nzoto ya molimo teiye o boo, kasi kyeye o boo nzoto ili na banga iye; ya molimo kyiye o sima. ⁴⁷ Adama owa o boo, Nwaphongo amokyelaka na mobulubutu nwa manyete

mama. Adama owa ibale auta oka Nwaphongo o ikolo. ⁴⁸ Bato baso baali o manyete baulana na Adama owakyla bee na mobulubutu nwa manyete. Baali o ikolo baulana na Klisto moto owa uta o ikolo. ⁴⁹ Bo waulana banga na moto owakyla bee na manyete, nde bomo me tomoulana na moto owa uta o ikolo.

⁵⁰ Bande, nalukye iwo na bee bobo: Nzoto yakyla bee na munsoti na na malongo teikoki izwa bokonzi pha Nwaphongo, na nzoto ikyiwe teikoki iba na bomoo pha bobele.

⁵¹ Kyeka, naeimole lowo lonolo laamibomba: Banga baso etoloowe; kasi tomobutwa banga baso ndengye esuu. ⁵² Nwana imbele mokyiki, nde na lokpatibinya la miyo lonolo, imbele sa moula bee kyelelo eya suka, pho imbele sa moula bee kyelelo me, bawe bamokundwa obokye bazwe nzoto iteipholo, emba nzoto ya banga baso yamobutwa ndengye esuu.

⁵³ Na bomo, nzoto ikyipholo, yamozwa nzoto nsuu iteipholo; nzoto ikyiwe yamozwa nzoto iteiwe. ⁵⁴ Bo maphoo mamana makyelame, waumbo, wamozwa nzoto ikyipholo nzoto iteipholo, na wamozwa nzoto ikyiwe nzoto iteiwe, emba lowo laakoma bee o buku pha Nwaphongo lolo lamokokyisama: Iwaa tesikuli ba, Nwaphongo anyeti iwa. ⁵⁵ Iwa, elonga ya we yango ewa? Iwa etengu ya we yango ewa? ⁵⁶ Etengu ya iwa, eli isumu, emba bokusi pha isumu eli mobeko.

⁵⁷ Kasi tokumole Nwaphongo owa alophe elonga na nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto.

⁵⁸ Emba bande na nga baa lozingo, bee otemekye na bokusi ombe na phikama nde phele phele. Omiphekye nde imbele siso o bitoma ba Nkolo, na boebakye obokye ikuma sa bee pho ya etoma ya Nkolo, etesiikye pha.

16

Taaka ya isunga bēbi

¹ Phō ya maphōō maakyekyi taaka ya isungyi sa baanosi ba Yelusaleme, na bēe okyele bo wateyaka nga mangomba ma Galati. ² Eyenga yōnyō na yōnyō, mōnōmō na mōnōmō na bēe, phō ya iambaka bilambo, amanyakye mi mbolo ye bokozwe yo kalangya imbale obokye obakye sa ziya ikoma sa nga. ³ Waamokoma nga, namotoma bato na nkanda obokye bakye ika bilambo ba bēe o Yelusaleme bo wabaoloko bēe. ⁴ Bo wasengyesi obokye na nga nakye omō, tomokye imbanga me molongō.

Maumunya ma Polo

⁵ Sima namoya oka bēe ya nzela eya Makedoniya, phō namoakala o nkyisi me. ⁶ Namoba na bēe banaa nkolo; wayoko namunva imbele siso sa sekye obokye bēe, okye nzika mbale eya mokye nga. ⁷ Phō mbala eye sikyi zinga obokye naya kaa oka bēe nde bokaa, nalekane. Nali na phowa ya iba na bēe banaa nkolo, bo Nwaphongo aanosi lowo me. ⁸ Nzuka nakane ikala wawa o Efese nono mokolo moumunya bēe eyenga ya Pantekote. ⁹ Phō nambo zwa nzela bobele, nabe omō obokye nakokya etoma eenene, na baailanga na nga bali baikye omō. ¹⁰ Bo Timote akomi omō, kyela na bolaa, amiwene obokye bēe omunyangyesi o nte ya bēe. Phō kakyele bokokyele nga etoma ya Nkolo. ¹¹ Emba moto sa motiyola, okye moika o imbanga se bose obokye akule mbutolela, phō nga na bēbi tomoziya. ¹² Phō ya nwebi na banga Apolo, namolenza soosoo obokye ayakakye oka bēe na bēbi bayoko. Kasi tali phele na phowa ya iya unwanwa eye. Nzuka amoya, mokolo njwamozwa yo nzela.

Maphōō maa suka

¹³ Omibanzakye, oikale ianola na bokusi, omilenzaka, obe na bokusi. ¹⁴ Ozingane mi maphōō

maso maakyele bēe. ¹⁵ Koebe Setefano na boonkpe phe; bali bato ba o boo baabongola mandondo ma bēe oka Nwaphongo o mokyisi nwa Akaye. Bamibuya bato ba etoma ya Nwaphongo. Bande, naongye na bēe ¹⁶ obokye na bēe okumole bato babana na bato baso baakyele etoma. ¹⁷ Nali na nkyisa na iya sa Setefano, Pholotuna, Akaika, phō baampe ikyi imale nga o sima ya bēe. ¹⁸ Balenza molimo nwa nga bo kolenza bēe milimo maka be. Emba, oebe ikumola bato me babana. ¹⁹ Mangomba ma nkyisi ya Azi maelongosi. Akilas na Prisile na Ingomba siangane oka be, baelongosi na iko na iko o nte ya Nkolo ya banga. ²⁰ Bēbi baso baali wawa baelongosi. Longonele o nte ya bēe na inyangana na ndondo yōnyō. ²¹ Maphōō mama, nga moto omakomi: Ndongolo ya Polo! ²² Bo moto tazingye Nkolo, azwe bobē! Maranatha! (Kyeimole obokye Nkolo ya banga, yaka!) ²³ Le obokye ngolu ya Nkolo ya banga ebe na bēe. ²⁴ Naezingye bēe baso o nte ya Yesu Klisto.

Mokanda nwa Polo nwa ibale oka Bakoliti Maphoo ma etatele

Tata waakomaka Polo mokanda nwe nwa ntubo, masimo mabaka maute o Koliti, na nkanda yabaka kyisekane onte ya Polo na ingomba sa Koliti. Tebakulaka baa malaa, bato baayoko babaka batole Polo, na iika ziko na ndengye eya butwa yo toma. Polo atembekye na maphoo me. Yango mena obo pha obokye akule kyende o Koliti, Polo akomaka mokanda mumu nwa ibale pho ya ibuya bookaa onte ye na be.

Mokanda mumu moli na maphoo mama:

- 2 Bakoliti 1.1-11: Maphoo ma etatele
- 2 Bakoliti 1.12-7.16: Maphoo ma Polo na Ingomba sa Koliti
- 2 Bakoliti 8.1-9.15: Mabonza pho na bato ba. Nwaphongo baa Yelusaleme
- 2 Bakoliti 10.1-13.10: Polo kawo pho ya botoma phe
- 2 Bakoliti 13.11-13: Maloba ma Polo pho ya isokye mokanda nwe

Ibeya

¹ Eli nga Polo owa olo Nwaphongo pho ya iba toma ya Yesu Klisto na Timote nwebi na banga, toekomele mokanda mumu be bato ba ingomba sa Koliti na baanosu baso baasu bali o nkyisi ya Akaye. ² Nwaphongo ango wa banga na Nkolo wa banga Yesu Klisto baekyele bolaa, baephe na bose.

Nwaphongo kakuya banyokomo

³ Tokumbele Nwaphongo ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto. Nkolo iso kaokyele bato ngongo, kabakuya. ⁴ Mbala iso ikyinyokomo banga, kalokuya pho ya obokye na banga tokyende kuya nde bomo me bato banyokomo. ⁵ Nde bomo pho minyoko ma Klisto miili miikye

mi banga, nde bomo Nwaphongo kalokuya na boikye pho banga toangana na Klisto. ⁶ Bo toli o nkaka eli pho ya obokye be okuyame ozwe ibikiyi; botokuyane, eli pho ya obokye be okuyame na ikanga motema o minyoko bo mizwe banga. ⁷ Toli na ianola obokye Nwaphongo kaelenza bokololenza yo, pho be kookye mpasi nde bookookye banga me. ⁸ Bebi na banga, tozingye obokye oebe bowaoka banga mpasi o manyete ma Azi. Tooka mpasi na boikye walekaka na bokusi pha banga. Toloikaka umunya na obokye tomobika. ⁹ Phele, toumunyaka o mandondo ma banga obokye tomowa. Nzuka Nwaphongo akyela babona pho banga salemela bokusi pha banga mampenza, kasi pho tolemele nde yo. Eli yo okoakole bato o iwa. ¹⁰ Eli yo owa lobikya o iwa me saa bobo si unvakiyi waa banga, amba na lobikya na o mampasi masuu me; molemo nwa banga moli nde oka ye pho amokula lobikya na o mampasi masuu nde me. ¹¹ Na be, wa losunga na mabondeli. Pho bo bato baikye babondele Nwaphongo pho ya banga, bato baikye baamophe melesi me pho ya bolaa pha lokyela yo.

Polo takuli kyende imbanga sa Koliti

¹² Kyeka lowo lokyele mawala ma banga lango lolo; o mandondo ma banga toebe obokye mobesi nwa banga o mokyisi moli molaa konza oka be, tobe na be na imiuya na na bosembo bote na Nwaphongo. To loika kambema na zebi sa bato kasi na ngolu ya Nwaphongo. ¹³ Pho o nkanda ya banga, toloo ekomele maphoo masuu, nde matangye be na ma sosolo be. Na anole obokye wa lososolo na bolaa, ¹⁴ pho olosososi bonte unwanwa eye, mokolo nwa moya Yesu Nkolo wa banga, wa mozwa ngambo, pho ya banga na

ƒanga tomozwa ngambo pho ya ƒe. ¹⁵ Nabaka na ianola bomo yango mena nazingaka naino iya oka ƒe pho naesungye mbala eya ibale, ¹⁶ emba bonauti oka ƒe na mokyende o Makedoniya, bonamani o Makedoniya nambe kula ya butwa oka ƒe, pho okyende nzika o Yuda. ¹⁷ Waakana nga obokye na mokyela ƒabona, nakana bokanela? Na nyango ya nga ili nde nyango ya bomoto pho na wo «εε» na «phe» mi lowo lonolo? ¹⁸ O ƒoo pha Nwaphongo oli na bosembo na wo na ƒe ngakye, ya wo nga na ƒe teyaikaka ƒa «εε» na «phe» mi lowo lonolo. ¹⁹ Pho Yesu Klisto, Nwana wa Nwaphongo, yo mampenza owaeteya ƒanga, inga na Sila na Timote, yo taika wo «εε» na «phe». Mi lowo lango lonolo, aba kawo nde «εε». ²⁰ Pho eli «εε» yo okolophe ianola obokye mapho maso malolakyela Nwaphongo mali ma phele. Emba o nzela ye towo obokye: «Amε» pho ya ikumbela Nwaphongo ²¹ Eli yo Nwaphongo yo mampenza okolokuya na ƒanga na ƒe o nzela ya Yesu Klisto. Eli nde yo owa loolo. ²² Alokya elembele ekyeteya obokye toli ƒato ƒe, amba na tonza mandondo ma ƒanga na Bolobo, okoteya obokye alophe mbolo nsuu yaawoko yo. ²³ O ƒoo pha Nwaphongo nakati seleka na bomo pha nga, ƒo nakate na wee; yabaka pho nga saaya iyaekyela ƒobe, yango mena siika yaa o Koliti. ²⁴ Teli obokye toyaetomisa isengyesi ƒe ianola, pho wa unva anola Yesu Klisto na bokusi. Kasi tozingye ikyela etoma elele yonyo na ƒe pho obe na nkyisa.

2

¹ Yango mena nakani obokye esikule yaa oka ƒe pho nde nakuli ebuya ƒato ƒa ngongo. ² Bo naebuye ƒato ƒangongo, ete wazwane moto owa moephe nkyisa pho ƒe ƒaso wamoba na ngongo. ³ Yango mena

naekomesi mokanda ƒo waekomelaka nga o elele ya obokye na ya ekyeka, sizingaka obokye ƒonaesi oka ƒe nayaezwa na ngongo ebe na ƒato ƒawa ƒakokakyi impε nkyisa. Nali na ianola obokye ƒo na ƒe na nkyisa na ƒe ƒaso oli ƒato ƒa nkyisa. ⁴ Waa ekomela nga mokanda mamuna, na mokoma na ndondo bolosi nana mbembe o miyo. Sizingaka iyeyokya ngongo, kasi naekomela pho oebe ndengye ekyeezingye nga.

Polo alimbise moto omokyesi ƒobe

⁵ Bo moto monomo ampe mpasi o motema, taiki ephε nde nga na nga, akuti ephε na ƒe ƒaso mε, kasi ƒanga samba lobo lolekyinya lowo mε. ⁶ Pho ya moto wa ndengye mena, ƒato ƒaikye ƒakokyi imooya, yango mena, ⁷ injwanwa eye oengyesi imolimbisa na imokuya, ƒo phe ngongo yaa mophila na ƒokye. ⁸ Emba naebondi, omoteya polele obokye oli nde imozinga. ⁹ Ntina eya ekomelaka nga ya ƒaka pho ya iemeka na ikyeka bokotosa phele. ¹⁰ Bo olimbise moto, nga naamolimbisa mε. Bo nga nalimbise moto mi lowo lookokyi nga imolimbisa, eli pho ya ƒe, o miyo ma klisto. ¹¹ Pho ƒanga sakosama na Molemba. Pho toloobungye maumunya mε.

Polo kawo na imbεle sa lekinya yo o Troas

¹² Wakoma nga o Troas pho ya ikye teya Simo Elaa ya Yesu Klisto, omo naesi ya wene obokye Nkolo Yesu ambongyiselaka nzela pho ya iteya. ¹³ Kasi nabaka na ƒoilakye pho sikaka zwa nwebi na ƒanga Tito. Emba namba ya ika ƒato ƒa Troas, namba ya kyende o Makedoniya.

Tozwe elonga nde na Yesu Klisto

¹⁴ Tokumbele Nwaphongo okolokambe nkolo iso o elonga o nzela ya Yesu Klisto. Na nzela ya ƒanga kaebinya Yesu Klisto mboka eso ndokolo solo ya malasi ekye nyangwe mboka eso. ¹⁵ Na bomo

toli ndokolo malasi ma solo elaa mabonzele Klisto Nwaphongo, toli malasi me pho ya bato baali o nzela ya lobiko na baamibungye itakye na Nwaphongo. ¹⁶ Pho ya bato bali o ibunga, solo me eli ebe, kye bakambe o iwaa. Pho ya bato baabikya Nwaphongo, solo me eli elaa, kye bakambe o bomo pha bobele na bobele. Emba okokyi ikyela etoma me nza? ¹⁷ Tololi ndokolo bato bayoko baungya Iloba sa Nwaphongo, kasi pho eli Nwaphongo owa lotoma, towo nde na bosembo o boo phe pho toangana na Yesu Klisto.

3

Bato ba etoma ya sangola eenyakune

¹ Wa mowo obokye banga tokuli tata imitata? Na toonisengyela ya bato baayoko ieteya nkanda na ieyonga yango pho ya iweninya obokye toli bakolo batoma. ² Mokanda nwa banga eli nde be, nwaakoma Klisto o mandondo ma banga, moebane moombe na tangama na bato baso. ³ Eli phele obokye beeli oli mokanda nwaakoma Klisto o nzela ya banga. Taika mokoma na maa ma mokanda, amokoma na Bolobo pha Nwaphongo oli na bomoo. Taika mokoma o ikolo sa mabanga, amokoma o mandondo ma bato. ⁴ Towo babona pho Yesu Klisto aloteya obokye eli Nwaphongo owa lotoma. ⁵ Tolokokyi imitata obokye bokusi bokyele na banga etoma me boute na banga mampenza, bokusi me boute nde na Nwaphongo. ⁶ Eli yo moto okolophe makokyi ma iba bato ba etoma ya sangola eenyakune, teli na mobeko nwaakoma be, kasi na Bolobo; pho mobeko nwa koma beeli mobome kasi Bolobo kaphe bomoo pha bobele na bobele. ⁷ Mobeko nwa komamaka o ikolo sa mabanga emba nkyemo ya Nwaphongo ya wenenekye imbele me. Boo pha Mose pha ngyengyekye na

bokusi, ba Isalayele tebaikaka koka na ibokyeke, kasi ingyengye me tesaikaka na koko. Bo mobeko mokambe bato o iwaa nwa tokoloko na nkyemo. ⁸ Ka wa mokyela Bolobo etoma, ngyemo ya Nwaphongo yamba ba bo? ⁹ Bo mobeko mophe bato etumbu moli na nkyemo, ka nkyemo ya sangola eenyakune ekyebuya bato, bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo yamoba ndengye'ye! ¹⁰ Tokokyi na iwo obokye nkyemo yaangyengyekye kalakala tiikokane na ya lol eye, ikyilekye ya kalakala. ¹¹ Pho bo sangola eekasi ya imbele sikuwe yabaka na nkyemo, nkyemo yaamba ba bo pho ya sangola eenyakune eyamoikala bobele. ¹² Toli na ianola pho molemo nwa banga moli imapho mamana. ¹³ Banga tolokyele ya Mose owazibaka boo phe na etobu pho bato ba Isalayele, beeli sawene obokye ingyengye me silemo. ¹⁴ Kasi bato ba Isalayele tebakuli ba na mayele; nono lol eye, watangye beeli babuku ba sangola eya kalakala, etobu eyaziba beeli o boo etaaba nde omo. Naino tebaemanye, pho kyemane nde o nzela ya Klisto. ¹⁵ Na lol eye, watangye beeli babuku ma Mose, etobu yonyo kyezibe mayele ma be. ¹⁶ Eli nde na ibongola ndondo oka Nkolo, etobu me kyeembe mana. ¹⁷ Pho Nkolo ali Bolobo, emba elele eli Bolobo pha Nkolo, wamo wali bosomi. ¹⁸ Emba banga baso batebaakule ziba maboo, toweninya nkyemo ya Nkolo; yango mena tobongwa pho ya iulana na Nkolo tombe na mana o nkyemo inkyinkyi, tobutwe o nkyemo inene na nzela ya Nkolo oli, Bolobo.

4

Ekpele ya motuya o motema nwa mabongo makyela beeli na yondo

¹ Nwaphongo na ngongo ye, alophe etoma eye, yango mena toloophembe. ² Tole maphoo maso

makyele bée miibombo. Tolookatele bato, toloobongole maphoo ma Nwaphongo. Kasi towo bosembo o boo pha Nwaphongo. Tozingye babona pho bato baso baebe obokye toli bato bawo phele. ³ Bo Simo Elaa ekyeteya banga, bato bayoko tebaesocolo, eli nde bato ba bungye. ⁴ Pho ya bée bato babungye, Molemba okokonza munse mumu kabunzinya malondo ma bée pho bée sa anola Simo Elaa. Tozingye bée bawene nwenya molole o ikolo sa bée. Nwenya me moolole moute na Simo Elaa ya nkyemo ya Yesu Klisto oli elala ya Nwaphongo. ⁵ Wa imole banga Simo Elaa, tolowo pho ya banga manpenza, towo pho ya Yesu Klisto obokye eli yo Nkolo wa bato baso. Ka pho ya banga, toli bato bée ba etoma pho ya Yesu. ⁶ Pho Nwaphongo wakyela yo mokyisi awo yokye; «nwenya molole onte ya enzombi!» Eli nde ona yo Nwaphongo owa lola o mandondo ma banga pho ya ilophe malondo mateya bato nkyemo ya Nwaphongo ikiyiwene o boo pha Klisto. ⁷ Toli bakoo ndokolo mambongo maakyela bée na yondo, kasi toli na ekpele yonyo eya motuya onte ya banga. Kyeteya obokye nwenya munene pho ya ikyela etoma ya Nwaphongo moute ne kasi na banga phe. ⁸ Bato baloyelele na bibasi mboka eso, kasi tebalobome. Balolukye na maphoo kasi toititale. ⁹ Ba lowiinya kasi te balozwe. Balounza kasi te balobome. ¹⁰ Mbala na mbala tonyanya iwa sa Yesu o nzoto ya banga pho bomoo phe bo wene na o nzoto ya banga. ¹¹ Na boli banga na bomoo, toli mbala na mbala o ikama sa iwa pho ya Yesu, pho bomoo phe bowene na o nzoto ya banga ikyi we. ¹² Yango mena iwa sili mi banga nkolo iso. Pho ya obokye bomoo bofe na bée. ¹³ Bakoma o buku pha Nwaphongo obokye, «Naanola Nwaphongo yango mena nawo.» Na banga

toanole Nwaphongo me, yango mena towo. ¹⁴ Pho toebe obokye owaakola Nkolo Yesu, aaloakola na banga me molongo na Yesu, emba amokye na banga na bée o boo phe. ¹⁵ Toititale o maphoo maso pho ya bée, na bomoo ngolu ya Nwaphongo ekomele bato na boikye. Yango mena bato bamoba baikye pho ya imophe melesi na pho ya imokumbela.

Ianola si ambya bomoo

¹⁶ Yango mena toloophembe. Na bo nzoto ya banga kyiphembe na mo na mo, kasi o mandondo ma banga, Nwaphongo kalophe bokusi mokolo na mokolo. ¹⁷ Mampasi maokye banga inwanwa eye mali makyiki imamekyinya na nkyemo iinzikye, na ya bobele na bobele ikyi lobongyisa yo. ¹⁸ Pho maumunya ma banga te mali mi maphoo mawene be, kasi mali mi maphoo maate maawene be; pho maphoo maawene bée temaakoko kasi maatemawene bée mali pho ya bobole na bobele.

5

¹ Toebe obokye bo ingambi sa banga sa o se wawa sili nde molaku, — kyelukye iwo obokye nzoto ya banga — toli na ingambi sinene sakyelama na Nwaphongo, ingambi sa bobele o ikolo sitesaika tongama na bato. ² Emba inwanwa eye tokyimele pho phowa ya banga eli ikye obokye to kye nyolo o ingambi sa ikolo; ³ Pho ya obokye tofe na bitobu o nzoto kasi bolumbu phe. ⁴ Pho naino otaaba banga nkolo iso o molaku mumu, tookye mpasi, tokyimele. Teli obokye tozingye imana o nzoto iye, kasi tozingye obokye tolate nzoto ya ikolo pho bomoo bomine nzoto ikyi we. ⁵ Eli Nwaphongo yo mampenza owa lobongya pho ya yango, amba lophe na Bolobo phe ndokolo ndanga ya mbolo yaalobongyisa yo. ⁶ Yango mena toli nde na ianola obokye na botaba banga o nzoto iye, toli o

nze ya ingambi sa banga, itakye na ingambi sa Nkolo. ⁷ Pho totambule na ianola kasi na iwene na miyo phe. ⁸ Eli bomo, totondi na ianola emba tombe nde zinga imana o nzoto iye pho ya ikye zala phenephe na Nkolo. ⁹ Na bo totaba o nzoto iye, na bo tomani mi yango, phowa ya banga eli nde ya ikyela maphoo maamosepelisa. ¹⁰ Pho banga baso toengyesi ikye samba o boo pha Yesu Klisto pho moto na moto azwe iphuti mi iso ya kyela yo o bomoo phe, naa na bolaa naa na bofe.

Klisto aya lobongye na Nwaphongo

¹¹ Boebi banga itosa Nkolo, tolukye isosolisa bato obokye maphoo ma banga mali ma phele. Nwaphongo kaloebe na bolaa nambe naanola obokye o mandondo ma bée konzebe me. ¹² Tolookule zinga imitata banga mampenza oka bée, kasi tozingye iyephe nzela ya iba na mawala pho ya banga, pho oebe ibuyisela bato bawa bamitate nde na maphoo ma ibanda kasi na maali o ndondo phe. ¹³ Bo eli phele obokye banga toyeya, eli pho ya Nwaphongo, kasi bo tobee na mayele malaa, eli pho ya bée. ¹⁴ Pho lozingo la Klisto lololekye, banga baanole obokye moto monomo awa pho ya bato baso, emba eli obokye bato baso bawa ne o miyo ma Nwaphongo. ¹⁵ Awa pho ya bato baso obokye bato baso bali na bomoo bée sakula bika pho ya bée mampenza, kasi pho ya owaawa, owaakwa pho ya be. ¹⁶ Yango mena tolookule kyeka moto na motindo nwa bomoto. Na bo phanza tokyekaka Klisto na motindo nwa bomoto, inwanwa eye tolookule mokyeka bomo. ¹⁷ Bo moto aanga na Klisto abuto moto oomunyakune. Mobesi mookasi molemo, mobesi moonyakune motokosi. ¹⁸ Maphoo maso mamana maute na Nwaphongo, owabongya na banga o nzela ya Klisto na owa lophe etoma ya ibuya bato bayoko o mabongye ne. ¹⁹ Pho o nzela ya

Klisto, Nwaphongo abongyaka na bato baso sakyeka masumu ma be. Amba lophe etoma ya ikye imola mabongye me. ²⁰ Toli batoma ba Klisto, eli ndokolo nde Nwaphongo yo mampenza kaebangye o nzela ya banga; toebondi, na nkombo ya Klisto obokye, anola obokye obongye na Nwaphongo. ²¹ Yesu Klisto taika kyela isumu, kasi Nwaphongo amunyosa o isumu sa banga, pho ya obokye, o nzela ye tobutwe bato ba bosembo o miyo me.

6

¹ Pho tokyele etoma elele yonoyo na Nwaphongo, to ebondel: Bée saoto ngolu eya zwa bée oka ye. ² Nwaphongo awo yokye: «Imbele sa wenenekye ngolu ya nga naeyokaka, mokolo nwa lobiko na ya esunga». Kyeka inwanwa eye imbele sa ianola ngolu ya Nwaphongo, kyeka mokolo nwa lobiko. ³ Toloozingye ikyela lowo lokokyi ikatela bato o nzela ya Nwaphongo pho toloozingye obokye bato bawole etoma ya banga na bofe. ⁴ Kasi mi maphoo maso makyele banga, toteya obokye toli bato ba etoma ba Nwaphongo. Na bo towene mampasi ndengye na ndengye, na bo balonyokolo, toititale nde babona. ⁵ Balokutuba, balonyosa o boloko, batomisa bato obokye balokyele mobulu; tokyele etoma na bokusi, mbala eyoko toloikaka zwaka malondo ma ilala na ma iza. ⁶ To miweninya bato ba etoma ba Nwaphongo na imikamba sa banga silaa, na boebakye pha banga, na ikanga mandondo, na ikyela bolaa, na nzela ya Bolobo, na izinga bato na ndondo yonoyo, ⁷ na iteya sa banga sa bosembo, na pho ya ngolu ya mwiya nwa Nwaphongo. Mobesi molaa nwa banga moli ndokolo binwanele ba banga pho ya ikyinda banguna na pho ya imibatela me. ⁸ Bato bana balokumole, baayoko balosemole,

hana balokumisa, bayoko balotole, balowene ndokolo bato ba bole nzuka towo phele, ⁹ Balokyekye ndokolo moto taaloebe, kasi bato baso baloebe. Baloumunya nkolo iso obokye tomowaa, kasi balowene obokye toli nde na bomoo. Balophe mampasi, toloowe. ¹⁰ Baloweninya ngongo kasi toli nkolo iso nde na nkyisa, toli babola kasi tobuya bato baikye bato ba ezwele o nzela ya Nwaphongo, towenene ndokolo toli na ekpele nzuka o bona bosembo toli na mbolo iso. ¹¹ Bèe bato ba Koliti, toewole polele, toewole ili o mandondo ma banga. ¹² Banga toloika le iyezinga, eli nde bèe bate balozingye. ¹³ Naewole ndokolo oli hana banga, nawo na bèe ngakye; Olowole ili o mandondo ma bèe, olozingye bokoezingye banga!

Saangana na bato bate baanole Yesu Klisto

¹⁴ Bèe saangana na bato bate baanole Yesu Klisto pho ya ikyela na bèe etoma elele yonyo. Ndengye'ye moto molaa na moto mohe bakokyi ikyela etoma elele yonyo? Nwenya na enzombi bakokyi iangana? ¹⁵ Klisto na Zabulu bakokyi iyokana? Moto oko anole Klisto na otomoanole, bakokyi iba na maumunya ndengye yonyo? ¹⁶ Bikyeko tebili na elele o tempelo ya Nwaphongo. Pho banga toli tempelo ya Nwaphongo oli na bomoo. Eli nde bo wawo yo Nwaphongo obokye: «Namoba onte ya be, na motambula na be, namoba Nwaphongo wa be, emba bèe bamoba bato banga». ¹⁷ Yango mena Nkolo Nwaphongo kawo na bato bèe yokye: «Mana onte ya bato baabe, saba elele yonyo na be, sakuma mbolo ya sokoto, emba nga na moeyamba. ¹⁸ Namoba ango wa bèe, emba bèe wa moba hana banga, ebe bampele ebe ba babasi. Kyewo Nkolo Ekambambasi.»

7

¹ Pho Nwaphongo alolakyela babona, bande na nga ba lozingo, tomikunyole na bohe bosso pha nzoto na pha molimo, tomilenza o ibutwa baakolo bato ba bosantu na boilakye Nwaphongo.

Nkyisa ya Polo

² Oloyambe o mandondo ma bèe, toloika kyela moto bohe, toloika bungya moto monomo, toloika kosa moto. ³ Saumunya obokye nawo babona pho ya iyewole na bohe. Eli nde bowa ewole nga obokye toezingye na boikye na bo o iwa na bo na bomoo. ⁴ Sili na ziko mi bèe, nali na lolendo pho ya bèe. Onte ya mampasi ma banga maso, si phembe, natonde na nkyisa. ⁵ Pho na wakoma banga o Makedoniya, toloikazwa na hwana imbele wa iyema, nde minyoko na minyoko, toloika baa bose na bato, na boilakye o mandondo. ⁶ Kasi Nwaphongo okokuya bato baaphembi, alokuye na ikoma sa Tito. ⁷ Teli nde pho ya bokomakye phe, kasi na pho aloimola ndengye eya mokuya bèe. Aloimola na phowa ya bèe ya ikula nvene, na ngongo ya bèe pho ya maphoo maabe malekana, na phowa ya bèe ya inzambelela. Yango mena nkyisa ya nga ilekyi bonene. ⁸ Naebe obokye mokanda hwa ekomelaka nga hwa ephe ngongo, sikuli baa na ngongo pho ya lowoo me. Naokyi ngongo wa wene nga obokye mokanda me hwa ephokye ngongo nde pho ya hwana imbele mokuwe. ⁹ Kasi inhwanwa eye na sepele pho nakoma mokanda mamuna. Si sepele pho ya obokye naephe ngongo. Nasepele pho ya obokye wabaka na ngongo pho ya lowoo loobe lakyela bèe, emba yango mena wamba bongye mandondo. Ngongo ya bèe yabaka nde bowazingaka Nwaphongo pho obongye mandondo. Yango mena toloika ekyela bohe na mokanda

mε. ¹⁰ Pho ngongo ekyeute na ηwango ηwa Nwaphongo, kyetome moto ibongya mobesi momokambe o lobiko; ngongo ndengye mena toloime na yango. Kasi ngongo ekyeute na maumunya ma mokyisi mumu, kyetome o iwaa. ¹¹ Kyeka inwanwa eye mbano ya ngongo ya bεε bowazinga Nwaphongo, Kyeka ndengye emambye bεε, kyeka bookomiwele bεε obokye tokyele masumu, kyeka boomengyi bεε na maphoo malekana, kyeka boile bεε, kyeka phowa ya bεε ya ikula nvene, kyeka boozingye bεε ikyela ikyizingye Nwaphongo, kyeka bozingye bεε iphe okyesi boobe etumbu. Oteye na ndengye iso obokye toika ba na lowo i lowo lalona. ¹² Bo na ekomelaka mokanda mamuna, teyabaka maphoo ma moto owa kyela boobe, naa pho ya moto owa kyela bεε boobe. Kasi yabaka nde pho ya obokye oebe na bolaa o boo pha Nwaphongo imiambya sa bεε pho ya banga. ¹³ Yango mena mobuyise ηwa bεε molokuyee. Teebe nde ikuya na ikuya, tokulizwa nkyisa ilekyi boikye na iwene Tito na nkyisa pho ya ndengye eyabaka bεε ne na bolaa. ¹⁴ Wa motoma nga oka bεε naekumisa o boo phe. Inwanwa eye toikiyi mpe soo. Maphoo maso mawo banga na bεε, mali phele. Ikumisa saakumisa banga o boo pha Tito sili sa phele me, wakyelama nde bomo. ¹⁵ Yango mena phowa ye pho ya bεε ekuli leka boikye wa umunya yo ndengye eya motosa bεε baso na ndengye eyamoyamba bεε na bolaa, na botosi bosoo. ¹⁶ Nasepele pho nakokyi iyelemela i maphoo maso.

8

Baphalanga baambya bεε pho ya ba anosi ba Yelusaleme

¹ Bande na nga, tozingye obokye oebe bolaa pha kyela Nwaphongo pho ya baanosi ba Makedoniya. ² Onte ya mampasi

maikye mazwaka bεε na bolaa pha bεε, kasi babaka na nkyisa nzikye, yango mena bambyaka baphalanga baikye pho ya etoma ya Nwaphongo. ³ Nawene na miyo, bambya na makokyi ma bεε na ileka, makokyi ma bεε nde na phowa ya bεε mampenza, ⁴ Balobondelkye, bamba wo na banga bekye tobaphe nzela ya iangana na banga mi lowo me, pho na bεε basungye bato ba Nwaphongo bali o Yuda. ⁵ Yakyela be, yaleka ya umunyaka banga pho ya be. Bataka maambya phanza na Nkolo Yesu. Emba bamba ya mambya na banga me bo wazingaka Nwaphongo. ⁶ Yango mena, toongyi na Tito o bokye, aya unva etoma elaa eya tataka yo oka bεε. ⁷ Pho oli na maphoo maso: Ianola, yela ya iwoo, boebi, imambya na lozingo bo waeteya banga, baa nana ngolu ikye mi lowo lolo. ⁸ Siephe mitindo; kasi bo na wo na bεε, na imiambya sa bebi, na ephe nzela ya iteya laakolo lozingo na bebi. ⁹ Pho koebe bolaa pha lokyela Nkolo wa banga Yesu Klisto; iyo owabaka moto wa ezwele, amibuya mobola pho ya bεε, pho na bobola phe, bεε obutwe bato ba ezwele. ¹⁰ Yango mena na ephe maumunya ma nga mi lowo me, ebongyi na bεε ilendendala, bεε babaka bato ba oboo ba izwa maumunya maamana mbula eelekaa, na ikana imakyelela. ¹¹ Kasi unwanwa eye, unva ikyela etoma me. Oeyunve iyekyela na ndondo yoooyo bo waekanaka bεε, na makokyi mali na bεε. ¹² Pho bokoambya na ndondo yoooyo, Nwaphongo kaanole ikafo siiambya we kokokana na ili na we, kasi na iteili na we phe. ¹³ Teli obokye nakpe mampasi ma bato bayoko nambe ephisa mango, pho bεε babe na bolaa, bεε owene mpasi, kasi eli nde obokye bεε baso obe nde ndengye yoooyo. ¹⁴ Unwanwa eye, oli na mbolo nzikye emba okokyi

isunga bebi baakambi. Pho mokolo nwa mokamba bée, bo bée babe na mbolo nzikye, na bée bamosunga me. Na ndengye mena wamokokana. ¹⁵ Nde bowakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Owa ongoko mbolo nzikye, wa za bée tebaika ikala na epkele. Baongoko mbolo ndambo, baze nana boikye me.»

Tito na bebi ne

¹⁶ Nwaphongo akumame pho akyesi obokye Tito amiambya mi bée bokomiambya banga. ¹⁷ Tito aanosi yaa moongaka banga, ambakula miambya nde na phowa ye mampenza na iyaa oka bée pho ya iya esunga. ¹⁸ Tomotome na nwebi mosuu, moto me, mangomba maso ma baanosi basepele ne, pho kateya Simo Elaa na bolaa. ¹⁹ Na pho, mangomba maso ma baanosi bamokoloko pho akye na banga o imbanga sa etoma eya ngolu eya lophe Nwaphongo pho ya nkyemo ye na pho ya iweninya ndondo elaa ya banga. ²⁰ Tokyele na ndengye iso obokye bato sa lowole na bofe na ndengye ekyekelele banga baphalanga baikye ndengye eye. ²¹ Tolukye ikyela bolaa, teli nde o miyo ma Nkolo kasi na o miyo ma bato. ²² Tofatomi na nwebi na banga mosuu, mbala nzikye mi maphoo maamumekye na banga, towene obokye kamiambya. Inwanwa eye kakule miambya na koleka pho bée komikambe na bolaa. ²³ Pho ya Tito, iyo ali nwebi na nga owa lozingo na owa etoma onte ya bée; kasi pho ya bato babale bayoko baye ne, bali batoma ba mangomba ma baanosi, bambe nakyela pho ya nkyemo ya Yesu klisto. ²⁴ Weninya obokye kobazingye phele. Pho mangomba maabatomi, bawene obokye toesambe na phele.

9

Isungyi pho ya bebi

¹ Tewali ntina pho ya obokye nakule ekomela pho ya lowo lokyekyi isungyi sa baanosi ba Nwaphongo bali o Yelusaleme.

² Pho naebe obokye, bée oli na phowa ya ibasunga, namba na ekumisa o miyo ma bato ba Makedoniya, ngakye: «Bebi ba Akaye baunva mibongya iambya banda mbula elekaa». Yango mena bato baikye ba Makedoniya babuto imiambya pho ya ndakisa ya bée.

³ Inwanwa eye na etomele Tito na bebi ne pho itata saa etata banga mi lowo me, sango saba saa phaa; na zingye obokye o mibongya bowawoko nga. ⁴ Bo phe, bo nga na bato ba Makedoniya toesi omo, toloombi ya ezwa o mibongye, tomobaa na soo, pho toetataka obokye bée waunva mibongya, kasi soo eyaka bée ya moleka. ⁵ Yango mena, nawene obokye esengyesi obokye nawo na bebi babana bayee phanza pho ya ilengyele makabo ma bée bo wakanaka bée. Emba bo umbo imilengyele, yamoweninya obokye bée koambya na ndondo yonoyo kasi na mandondo mabale phe.

⁶ Imunya naino, obokye moto okophikye na bokyiky, kanoko na bokyiky. Okophikye na boikye kanoko na boikye. ⁷ Ebongyi obokye moto na moto akabe bokani yo. Yango saba na imi-ima, na na ietomisa na bokusi. Pho Nwaphongo kazingye moto okokabe na nkyisa. ⁸ Nwaphongo ali na makokyi ma iephe mbolo ndengye na ndengye pho obakye nkolo iso na mbolo isengyesi na we pho ya isunga bitoma biso bilaa. ⁹ Eli bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto omolaa kakabele babola na boikye, bolaa phe pha mokoko pho ya bobele na bobele.» ¹⁰ Eli Nwaphongo okophe bato mumboto nwa iphika na ntoma ya iza. Amoephe na bée mumboto, aamobuya nwikye pho ophokye bato baayoko me.

⁶ Imunya naino, obokye moto okophikye na bokyiky, kanoko na bokyiky. Okophikye na boikye kanoko na boikye. ⁷ Ebongyi obokye moto na moto akabe bokani yo. Yango saba na imi-ima, na na ietomisa na bokusi. Pho Nwaphongo kazingye moto okokabe na nkyisa. ⁸ Nwaphongo ali na makokyi ma iephe mbolo ndengye na ndengye pho obakye nkolo iso na mbolo isengyesi na we pho ya isunga bitoma biso bilaa. ⁹ Eli bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto omolaa kakabele babola na boikye, bolaa phe pha mokoko pho ya bobele na bobele.» ¹⁰ Eli Nwaphongo okophe bato mumboto nwa iphika na ntoma ya iza. Amoephe na bée mumboto, aamobuya nwikye pho ophokye bato baayoko me.

11 Amoebuya bato ba ezwele, pho obakye imbelele siso kokabele bato; yango mena bato baikye bamophe Nwaphongo melesi pho ya makabo maabaphe banga na nkombo ya bε. 12 Pho etoma eya ikabela bato baakaya, teli nde pho ya isunga baanosu ba Nwaphongo kasi kyesepelela na Nwaphongo pho bato baikye bamophe melesi. 13 Waamokamwa bεε na ngambo ya etoma ya bεε, bato baikye bamokumisa Nwaphongo pho ya botosi boweninya bosembo pha bεε o Simo Elaa ya Klisto, baamokumisa me pho ya ngolu ekyebakabele bεε, na bato basuu mbolo ya bεε. 14 Wamowene bεε ngolu eyaephe Nwaphongo, bamobondela pho ya bεε na lozingo loso. 15 Tophe Nwaphongo melesi pho ya ikabo sa lophe yo, silekyi makabo maso.

10

Polo kalimbole etoma ye ya botoma

1 Inga Polo, nga mampenza naongye na bεε na ndondo elaa nana boboto pha Klisto, kanga okowo bεε bεkye: Nabe moto wa bose wabe nga na bεε elele yonoyo, kasi moto wa nkamba wabe nga itakye na bεε; 2 Naebondi; santoma obokye nateya nkamba ya nga waamoya nga oka bεε, pho nakane iteya nkamba me na bokusi bosu oka bato baumunya obokye inga na bengye nde maphoo ma bomoto. 3 Phele, toli bato, kasi tolonwane na ndengye ya bomoto. 4 Binwanele binwanele na banga tebaika uta na bato, kasi eli binwanele bikusi ba Nwaphongo, pho ya inyangole bilele biso biimibombe banguna. Tonyangole maumunya maabe, 5 na lolendo loso lokatele bato ieba nzela ya Nwaphongo. To kangye maumunya maso pho ya obokye matosa Klisto. 6 Waaloweninya bεε obokye kolotosa, toli phenephe iphe bato batebalotosa etumbu.

7 Kokyeyekye nde maphoo mawenene o ibanda; bo moto monomo kawo obokye ali moto wa Klisto, aebe obokye na nga nali moto wa Klisto me. 8 Pho sikokyi ioka so nabo namitati, na bokonzi pha loophe Nkolo, bokonzi boli na ntina ya iekuya kasi ienyangola phe. 9 Sizingye obokye na eiyisa na nkanda ya nga. 10 Pho kyeka bokowo bεε: «Nkanda ya Polo kyilozokya o mandondo; kasi wabe yo na banga elele yonoyo tabe na bokusi, na maphoo me mali nde phaa.» 11 Kasi moto okowo babona aebe na bolaa obokye ndengye eekyekomele nga nkanda na itakye, namokyela nde bomu wa moba nga na bεε elele yonoyo. 12 Pho banga etelomimekye na bato baayoko, baamiwene obokye bεε bakoka. Bali bibubusi, mobesi njwa bεε bamokpe ndokolo mumekyele, bambe mimeka na njwango. 13 Pho ya banga, tomitate nde na etoma eya lophe Nwaphongo. Etelomitate na lowoo losuu. Etoma eya lophe Nwaphongo eli ya iyaa na oka bεε me. 14 To loikyileka mandelo nde bo ebakye obokye toloikyileka oka bεε, toekomesi nde phele bato ba o boo oka bεε na Simo Elaa ya Yesu Klisto. 15 Yango mena, tolomitate na bitoma bakyele bato basuu. Kasi tozingye nde obokye ianola sa bεε sikole, pho etoma ya banga onte ya bεε ekole me, kasi nde o mandelo maalomekyela Nwaphongo. 16 Sima, tokokyi ikyenimola Simo Elaa o nkyisi ili itakye na bεε, ili naino saeyoka. Emba etolomitate na etoma eya kyela bato basuu. 17 Kasi bakoma o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto okozingye imitata, amitate nde na maphoo makyela Nkolo.» 18 Pho Nwaphongo taanole moto okomitate yo mampenza, kasi nde yo oko sambe Nkolo.

11

Polo na batoma babole

1 Naongye na b̄ē okangakye mandondo, onde nawo ndokolo moyeye (moto wa n̄waa). Nde phele otaa kanga mandondo. 2 Nali na zuwa pho ya b̄ē, nde booli zuwa sa Nwaphongo, nakane iyelongya na molo monom̄o, molo me eli Klisto. Na zingye iyeteya o boo phe ndokolo ngondo oli naino sa ebaa nzoto ya lele. 3 Kasi koebe ndengye eya kosaka nzō Ewa na malondo me mabe. Na ile, imbela sisuu Molemba akokyi iya bunzinya maumunya ma b̄ē maalaa pho b̄ē sakula zinga Klisto na ndondo yonoyo. 4 Pho bo naweni obokye moto mosuu aesi ya eteya Yesu mosuu okyese na owa eteyaka banga, b̄ē wa moanola. Koanole Bolobo bokyese na Bolobo pha zwaka b̄ē na Simo Elaa ekyese na eya eteyaka banga. 5 Naumunya obokye bato babangye b̄ē obokye batoma banene, tebandekye na na ekpele yonoyo. 6 Na bosili na yela ya iwo, kasi nali na boebi. Mbala nzikye naba naeweninya phango na mapho ndengye na ndengye. 7 Waeyimolaka nga Simo Elaa ya Nwaphongo, sikaka eonga ekpele. Namiuyaka o boo pha b̄ē pho b̄ē obutwe bato banene. Babona nakyelaka boe? 8 Naanolaka iphutama na mangomba ma baanosi ba Nwaphongo masuu, nabaka nabikye nde na b̄ē pho ya iesunga. 9 Imbele saabaka nga oka b̄ē, sikaka baa ephesi ya moto wabaka nga na masengyesi, pho bebi bautaka o Makedoniya banzelelaka na mbolo iso ya sengyelaka na nga. Sikaka zinga ibaa ephesi ya b̄ē, na milowo ye. Na moikala ibaa nde bom̄o. 10 Nawo na bosembo pha Klisto boli onte ya nga ngakye: O nkyisi ya Akaye iso, moto na monom̄o etaandomya. 11 Na wo babona pho ya'ye? Pho obokye siezingye? Nwaphongo kaebe obokye na ezingye. 12 Ikyikyele nga na moikala ikyela nde bom̄o, pho obokye batoma ba bole babana

b̄ē sazwa nzela ya imitata obokye bakyele etoma nde bokyele banga. 13 Bato me babana bali batoma ba bole, baibi, bakatele bato obokye bali batoma ba Klisto. 14 Kasi teli lowo la ikamwa, pho Molemba yo mampenza kakate obokye ali anzelu owa moo. 15 Tekuli ba na lowo laikamwa bo bato baetoma; b̄ē bakate obokye bali bato ba etoma ba Nwaphongo owa bosembo, o mokolo nwa suka, bamozwa etumbu ekokyi na bitoma ba be.

Mampasi ma Polo o etoma ya botoma

16 Nakule wo ngakye: Moto monom̄o saumunya obokye nga na yeya (nga nali na n̄waa), kasi bokoumunya bom̄o, anola obokye na yeya pho nakute mitata n̄wana bokyii me. 17 Bo na mitate, siwo bozingye Nwaphongo, kasi ndokolo na yeya. 18 Bokomitate bato bayoko mi mapho ma mokyisi, na nga namitata nde bom̄o. 19 B̄ē bato ba baakolo malondo, komengyele ianolela bato ba yeya! 20 Koanole obokye b̄ē baebuya baombo ba be, ba ebololo mbolo na malondo, ba etiyole, baewande o maboo. 21 Naokye sō ya ilowo, toloikaka leka bokoo pho ya ikyela ndengye mena! Kasi wa mekye bebi imitata nawo ndokolo na yeya, nakokyi imitata na nga me. 22 B̄ē bali Ba-Ebele? Na nga me! B̄ē bali bato ba Iisalaye? Na nga me! Bali bana ba Abalayama? Na nga me! 23 Bali bato ba etoma ya Klisto? — Namowo ndokolo moto owa yeya — Na balekye, nawene mpasi o etoma ileka be. Nanyoloko mbala nzikye o boloko ileka be. Bato banvandaka na boikye ileka be, nabaka mi makama ma iwaa mbala nzikye ileka be. 24 Bayuda ba nvandaka phimbo mako maato na ibuwa mbala itano, 25 bakonzi ba Baloma bambinda phimbo mbala iyato, bamaa mabanga mbala yonoyo, nazinda na masuwa mbala iyato, nakyela mokolo mobimba o maa,

na moo na mokolo. ²⁶ O mambanga ma nga nazwaka makama ndengye na ndengye; makama maa vato na maa masuwa, makama oka baibi, makama oka bebi na nga Bayuda, oka bato batebali Bayuda, na oka bebi na banga ba bole; makama onte ya nkyisi inene na o mabokye. ²⁷ Na wenekye mpasi na bitoma biikusi. Mbala nzikye sikaka lala ebuu. Na waka na nzala nana phowa ya maa, imbele siyoko sibaka nono na ekpele ya iza. Nazangaka na etobu, na nyokomo na ná mpiyo. ²⁸ Mampasi masuu malii kasi sii matangye. Maumunya ma nga ma mokolo na mokolo mali pho ya baanosi ba mangomba maso. ²⁹ Moto monomo bo aphembi o nzela ya Nwaphongo, na nga na phembe me. Bo moto monomo akaa o isumu, wankyele mpasi ikye o ndondo. ³⁰ Bo ebe obokye na mitate, na mitata na bokoo pha nga. ³¹ Nwaphongo, ango wa Nkolo wa banga Yesu, ookokumbele bato nkolo iso, kaebe obokye siikate. ³² Wa baka nga o Damaseke, mokonzi o munene wa mokyisi me yabaka Aletasi, mokonzi monomo abaka o se ye. Mokonzi me, akyekye mikyela batuluku o bibonga biso ba mokyisi pho ba nzakya. Mokyisi me nwalungamaka na ekuka. ³³ Kasi baanosi ba Nwaphongo bamba nyosa mieluba enene, bamba ya ntokolo o fenetele eyabaka o ekuka, nono wa nzuya bee o nze. Nono waalota nga.

12

Polo kamitate na mandoto me

¹ Esengyesi obokye na mitate, na botebe bolaa, kasi nalukye iwo unwanwa pho ya mandoto na maphoo maanveninyaka Nkolo. ² Naebe moklisito monomo, owa baaka o ikolo, elekaa lolu mambula iko mbuka manee, (siebe naa abaaka o ikolo phele naa yabaka ndoto, Nwaphongo yo mampenza kaebe). ³ Phele, naebe obokye

Nwaphongo akyende na moto me o Paladiso. (Nakule wo ngakye, siebe naa abaaka o ikolo phele naa yabaka ndoto, Nwaphongo yo mampenza kaebe). ⁴ Omo aokaka maphoo matemakokyi moto iwo naa imekola. ⁵ Pho ya moto me namitata, kasi pho ya nga, namokyela mawala ma nga nde o bokoo pha nga. ⁶ Bo nazingakyi imiotata nde sikyesi ndokolo moto wa njaa, pho nde nawo maphoo; maa phele. Kasi nale imitata pho siibenele obokye bato babee na maumunya manene mi nga koleka maphoo mawene bee na maokye bee pho ya nga. ⁷ Yango mena, pho nga satonda na mawala mimapho ma nveninyaka Nwaphongo, Nwaphongo ampe bolosi bokusi ndokolo toma ya Molemba pho ya invanda na inkatela pho nga satonda na mawala. ⁸ Nabondelakeye Nkolo mbala iyato pho ya obokye ambikya na bolosi me. ⁹ Kasi yo amba ya ambuyisa yokye: «Ngolu ya nga ekokyi na we. Pho mwiya njwa nga momiweninya oka moto ootoli na bokusi». Yango mena nasepele nde imitata na bokoo pha nga, pho mwiya njwa Klisto mabee mi nga. ¹⁰ Yango mena nasepele bokoo pha nga, bo bantosi, bo na kambi, bo banyokosi na bo banveninye mpasi pho ya Klisto. Pho imbele sili nga na bokoo, eli nde sango sili nga na bokusi.

Iila sa Polo pho ya ingomba sa Bakoliti

¹¹ Nawo ndokolo na yeya, kasi eli bee bato bazingye bomo. Pho esengyelakyi obokye bee onzambebele. Pho na bo sili na ntina, bato babangye bee batoma banene tebaandekye. ¹² Bilembo biweninya obokye nali owakolo toma bakyelamaka onte ya bee, bee koebe bowabaka nga nakangye motema mi maphoo maso, koebe na bilekyesako ndengye na ndengye ba weninyaka mwiya njwa

Nwaphongo. ¹³ Ekpele'ye eyakyela nga o mangomba masuu eteyaika nga kyela oka b̄e? Naebe nde lowo lonolo, obokye sika anola obokye onzeyya. Indimbisa na bobe pha ekyela nga. ¹⁴ Eye ya moba mbala ya nga eya iyato iyaa oka b̄e, na mbala me esi anole obokye na zee ntoma ya b̄e, nalukye nde b̄e kasi ntoma ya b̄e phe. Eli nde boli bana na baboti ba b̄e. Teli bana baazeya baboti kasi eli nde baboti baazeya bana. ¹⁵ Pho ya nga, namoba na nkyisa ya ibungya iso ili na nga, na imibungya nga mampenza pho ya b̄e. Bo nga na ezingye na boikye babona, b̄e wa munzinga bontee? ¹⁶ Wa moanola obokye sikaka baa ephesi pho ya b̄e. Kasi bato bamowo obokye, nga Polo moto mobe, na yaekpela baphalanga na boole. ¹⁷ Onte ya bato batomaka nga oka b̄e, moto nza owa toma nga obokye ayaekosa pho ankpele baphalanga? ¹⁸ Natomaka Tito na nwebi monomo okoebe b̄e obokye bayee oka b̄e. Emba Tito aya ekosa pho aekpele baphalanga? Banga ne toloika baa na maumunya ndengye yonyo? ¹⁹ Tee nono unwanwa eye, b̄e koununya obokye nalukye nzela ya imilongya o boo pha b̄e? Teli bomo! Towo nde o boo pha Naphongo bozingye Klisto. Bande na nga, nambe wo na b̄e maphoo maso mamana, pho tozingye iyesunga pho obokye okole o nzela ya Nwaphongo. ²⁰ Naile obokye imbele sa mokoma nga oka b̄e, naya ezwa na mozalesi nwa moba sa nsunga naa nwaka nga sa esunga me. Naile obokye toko na zuwa, yoo na iwelana, itolana, iyono, mawala na ikyemikyela mobulu ibe onte ya b̄e. ²¹ Naile obokye imbele samokula nga yaa oka b̄e, Nwaphongo wa nga sa mpe soo o boo pha b̄e, emba na motonda na ngongo pho ya bato bakyeleka masumu kalakala, tebambe nale ikyela maphoo maa

soo, bondumba na maphoo mabe ndengye na ndengye makyelaka b̄e.

13

Lowoo laa suka

¹ Eye ya moba mbala ya nga eya iyato ya iyaa oka b̄e. Bo wakoma b̄e o buku pha Mibeko obokye: «Batene bolombe bookyi manzoka mabale naa maato makyee munoko monomo.» ² Nali na lowoo lonolo la iwole bato bakyeleka masumu na b̄e baso me. Naunva ewole lowoo me imbele sabaka nga oka b̄e mbala eya ibale, na unwanwa eye boli nga itakye, nakule butolela lowoo me ngakye: Mbala eya sima wamoya nga oka b̄e, esiokye na moto monomo ngongo. ³ Pho kozingye naeteya obokye Klisto kawo o munoko nwa nga, walowene. Iyo tali na bokoo oka b̄e, kasi kateya bokusi phe onte ya b̄e. ⁴ Nde phele, azangaka bokusi imbele sa mobakaka b̄e o ikolo sa ekulusu, kasi unwanwa eye ali na bomoo pho ya nwiya nwa Nwaphongo. Na banga tozangyi bokusi ndengye eyazangaka Klisto, kasi wamowene obokye toli na bomoo boli ne, pho mwiya nwa Nwaphongo nwa banda ikyela na banga onte ya b̄e. ⁵ Omimekye b̄e mampenza booli onte ya ianola. Omimekye! Tooefe obokye Yesu Klisto ali onte ya b̄e? Wanaka imimeka me siloekpenele. ⁶ Kasi naumunya obokye wa moeba obokye imimeka me tesiiky loekpenela. ⁷ To bondele Nwaphongo obokye b̄e sakyela nono bobe bonobo, toli na phowa ya imilongya, kasi tozingye obokye b̄e okyele bolaa, na bo banga toloiky longo. ⁸ Pho tolokoyi itemele bosembo pha Nwaphongo, kasi tosengyesi nde ikyela ili phele. ⁹ Tokumbe imbele sili banga na bokoo emba b̄e na bokusi o nzela ya Nwaphongo. Lowoo loobondela banga Nwaphongo loli obokye b̄e obe bato balaa mpenza. ¹⁰ Yango

mɛna, naekomesi babona o boo pha nga iyaa oka bɛɛ, phɔ waamoya nga oka bɛɛ, nga saya ephɛ etumbu na bokonzi pha mpɛ Nkolo, bokonzi mɛ boli na ntina ya itomba ingomba sa bɛɛ, kasi phɔ ya isioto phe. ¹¹ Kasi unwanwa eye bande na nga, oikala na bolaa. Luka ikyela bolaa, kuyinyaka bɛɛ na bɛɛ, ookanaka onte ya bɛɛ, baa na ná bose. Emba Nwaphongo owa lozingo na owa bose amoba na bɛɛ. ¹² Obeyinya, ombe na yambana. Baanosi ba Nwaphongo bali wawa baelongosi. ¹³ Lɛ obokye ngolu ya Nkolo Yesu Klisto, lozingo la Nwaphongo, na isungyi sa Bolobɔ Bosantu ifee na bɛɛ baso.

Mokanda nwa Polo oka Bagalatia Maphoo ma etatele

Polo atomelaka Bagalatia mokanda nwa ngongo mumu imbele saakyekye yo o imbanga see sa iyato. Pho waakoma yo o Efeze (Bitoma 19.1), aokaka obokye Bagalatia baanole mateya ma bato basuu baayakaka oka bée emba bawoko bée kye: Esengyesi obokye baanosi ba nkyisi iinsuu batosa na bée mibeko ma Bayuda ma imibele. Pho ya itutola baande ne o nzela ya Simo Elaa, Polo amba ya phe maumunya me na bitee biato.

Bitee me bili bobo:

- Bagalatia 1-2: Polo aimosi bato ba Galatia maphoo mawenekye yo mampenza. Kamiphambe na etoma ye ya botoma, kateya obokye eli Nkolo moto owamophekye ephesi mena
- Bagalatia 3-4: Polo akyekyi maphoo maakomama o buku pha Nwaphongo wa Sangola eekasi, yo kye Mibeko ma Bayuda temaika bikya bato. Moto akokyi ibika nde bo aanosi Yesu Klisto
- Bagalatia 5-6: O mbomela, Polo kaongye na Bagalatia obokye ba lee Bolobo pha Nwaphongo botambwisa bomoo pha be, pho Bolobo kaphe moto maumunya maanyakune, na koleka maumunya ma lozingo

Mokonda mumu moongye na baanosi baso obokye baokye maloba mama emba bamaanole, obokye bamane o boombo pha ndengye eso.

Ibeya

¹ Nga Polo, owabutwa toma. Teyaika bombuya bato, naa sika bobutwa na moto. Kasi na bobutwa nde na Yesu Klisto na Tata Nwaphongo owa mokundola onte

ya bawe. ² Inga na bebi baali na nga wawa, toekomele bée mangomba mali o Galati. ³ Ngolu na bose pha Ango wa banga Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ibee na bée. ⁴ Iyo owamiambya pho ya masumu ma banga, pho ya obokye alomanya o mokyisi mumu moobe, bo waazingaka Nwaphongo, oli Ango wa banga. ⁵ Nkyemo ibe ne pho ya bobele na bobele. Ame.

Simo Elaa eli nde yonoyo

⁶ Nwaphongo aebanga pho ya Klisto; nambe taakamwa na bonzanga bomokubolesi na bée lokukyi, pho ya ikye benga Simo Elaa esuu. ⁷ Teli na pho ya obokye Simo esuu eli, kasi wali nde bato baambya mobulu onte ya bée, bambe na zinga icto Simo Elaa ya Klisto. ⁸ Kasi bo moto monomo, ebe banga naa anzelu monomo owa ikolo, aeyimosi Simo Elaa eekyese na eya eyimola banga, alakame na bobee! ⁹ Tounva lowo na bée, emba nakule ewole lango unwanwa eye, ngakye: Bo moto aeyimosi Simo Elaa eekyese na eyaanola bée, alakame na bobee! ¹⁰ Unwanwa eye, kyelukye iwo obokye nalukye bolaa oka bato ndee oka Nwaphongo? Nalukye nde obokye bato bansambe? Bo nataakyi ba nde obokye bato bansambe, nde sikuli ba moto wa etoma wa Klisto.

Ndengye eyabutwa Polo toma

¹¹ Bande, pho nawo na bée ngakye: Simo Elaa eya eyaeimola nga, teli ya bato. ¹² Pho simba na ezwa na moto, sika naeyekola na moto. Kasi yanveninya nde Yesu Klisto.

¹³ Pho waoka bawo na mobesi nwa nga nwa phanza onte ya mibeko ma Bayuda: Na kabu eya baka na nga nanyokolo ingomba sa Nwaphongo na wabaka nga nalukye isooto. ¹⁴ Nabaka nakole o mibeko ma Bayuda, nalekaka bebi baikye ba yoo na nga na

ba bosoo pha nga, pho nazingaka na boikye bonkoko pha batata. ¹⁵ Kasi, Nwaphongo owanzolo tata ibu sa mama, ambanga na ngolu ye. ¹⁶ Anveninya Nwana we pho ya obokye nakyemimola Simo ye onte ya bapakano. Mina wamo, sikula luka izwa mateya ma bato, ¹⁷ naa ikyende o Yelusaleme oka babaka batoma o boo pha nga. Nakyekye o Arabi, sima namba ya butwa o Damaseke. ¹⁸ Emba, sima ya mbula iyato, namba yakye o Yelusaleme pho ya iebana na Petelo, namba kyela ne nkolo iko mbuka itano. ¹⁹ Sika wene na toma mosuu, kasi nde Zake, nwana nyango na Nkolo. ²⁰ Maphoo maekomele nga mama, namawo o boo pha Nwaphongo, teli bole. ²¹ Sima, namba ya kyende o manyete ma Siri na Silisi. ²² Kasi tebaikaka nzeba o Mangomba ma Klisto mali o manyete ma Yuda. ²³ Kasi baokaka bawo obokye: «Moto owabaka kalonyokolo phanza, abuto kaimole maphoo ma ianola Klisto mabaka yo kaoto phanza.» ²⁴ Emba Mangomba me makumolaka Nwaphongo pho ya nga.

2

Iokana sa batoma o Yelusaleme

¹ Bobele, o sima ya mbula iko mbuka ine, namba kula yakyende o Yelusaleme, nga na Balanabasi. Nakyendekye na na Tito. ² Nakyendekye pho Nwaphongo anveninyaka obokye nakyende omo. Emba namba baimola Simo Elaa eya imiolaka nga onte ya bapakano. Naeyimolaka na bato balobo bée kumola, obokye etoma eso ekyekyele nga yango sakyende pha. ³ Kasi nwebi na nga Tito, na bo ali Moela, tebaika motomisa obokye amibele. ⁴ Nde ya baka nde pho ya bebi babole, baminyosaka na malondo obokye baya nongo bookokyelele banga bosomi pha banga, boute na Yesu

Klisto, pho bakule lobuya o boombo. ⁵ Oka bato baabana, toloika miuya, nono pho ya nwana imbela, pho ya obokye phele ya Simo Elaa ebe nde yango pho ya bee. ⁶ Kasi pho lokyekyi bato banene — bo wabaka be, te wali na tina: Nwaphongo takyekye maboo ma bato — bato me tebaika na ntomisa ekpele esuu. ⁷ Kasi bawenekye nde obokye iimola Simo Elaa oka bato bali sa mibele, yabaka etoma eya mpe be, booli eyaka Petelo oka bato bamibele. ⁸ Pho moto owakyelaka onte ya Petelo pho ya ikye teya oka bato baamibele, akyela ne onte ya nga pho ya bato baatebaika mibele (pakano). ⁹ Emba, Zake, Petelo na Yoane bawene ndokolo ntondo o ingomba, okoebe bee ngolu eyampe Nwaphongo, balophekye maboko, na nga na Balanabasi, pho ya iweninya obokye toli elele yonyo. Tookanaka obokye banga tokyende mbale eli bato bate baika mibele, bee mbale eli bato baamibele. ¹⁰ Baongaka na banga nde obokye toumunyakye babola, lowoo laakyela nga na bolaa.

Polo kaoya Petelo o Antioshe

¹¹ Kasi wakyende Petelo o Antioshe, namba ya mooya o miyo ma bato, pho aminyosaka o lowoo lofe. ¹² Mena bato batomaka Zake saboyakakye, abaka kaze yo na bapakano. Kasi, sima ya iya sa be, abuto ilota na ikyemiba imambale, pho ya ilota bato baamibele. ¹³ Emba Bayuda baayoko butwaka ikyela bokokyele yo, ebe na Balanabasi yo mampenza abutwaka ne ikyela bomo me. ¹⁴ Kasi waawene nga obokye tebaatambule o molongo bokowo phele ya Simo Elaa, namba wo na Petelo o boo pha bato baso, ngakye: «Bo we oli Moyuda, kobikye ya mofesi nwa bapakano, kasi nwa Bayuda phe, wamba tomisa bapakano ibaa ya Bayuda ndengye'ye?»

Bayuda na bate bali Bayuda babikiyi pho ya ianola Klisto

¹⁵ Banga, tobotama Bayuda, tololi bato ba masumu ndokolo bapakanano baba. ¹⁶ Kasi toebe na bolaa obokye moto tabutwe moto wa bosembo pho ya bitoma ba mibeko, kasi nde pho ya ianola se oka Yesu Klisto. Toanola na banga Yesu Klisto me, pho ya obokye tobe bato ba bosembo na ianola Klisto emba pho ya bitoma ba mibeko phe. Pho na bitoma ba mibeko, moto etabutwe moto wa bosembo. ¹⁷ Kasi bo na bolukakye ibutwa bato ba bosembo onte ya Klisto, balozwaka bato ba masumu na banga me, kyelukye iwɔ obokye Klisto ali moto wa etoma wa isumu? Teli bomɔ! ¹⁸ Bo nakuli bongya maphɔɔ ma mibeko maotoko nga, mena nga mampenza nakule mibuya mosemosi wa mibeko. ¹⁹ Pho nga, nawa nde na mobeko pho ya obokye nabe na bomɔ pho ya Nwaphongo. Na Klisto, nali moto obakiyi bɛɛ o ekulusu. ²⁰ Nali na bomɔ, kasi tekuli ba nga, eli Klisto oli na bomɔ onte ya nga. Pho bomɔ booli na nga unwanwa eye, nali na phango pho ya ianola Nwana wa Nwaphongo, yo owa nzinga na owa miambya pho ya nga. ²¹ Siibuya ngolu ya Nwaphongo sa ntina, pho bo na mobeko tozwe bosembo, ka mena Klisto amba waa nde bowela.

3

Moto kabikiye na mobeko ndee na ianola

¹ Oo bato ba Galati bibubusi! Oelokyi nza? O miyo ma bɛɛ, baeteyaka Yesu Klisto owabakaka bɛɛ o ekulusu. ² Onzimole mi lowɔɔ lolo: Eli pho ya ikyelela mibeko wamba zwa Bolobɔ, ndee pho waoka Simo Elaa? ³ Bɛɛ oli bibubusi mi lowɔɔ lolo? Bɛɛ baatatakyi phanza na Bolobɔ, unwanwa eye, eli na nzoto kombe luka ibomela? ⁴ Okyesi maphɔɔ manene maikye nde bokyelela? Emba bo embi kula ba nde bokyelela! ⁵ Moto owaephe

Bolobɔ, na owakyela bilekyesako onte ya bɛɛ, kaikyele nde pho kokumole mibeko ndee pho waoka Simo Elaa?

⁶ Pho Abalayama abaka na ianola oka Nwaphongo, emba yango mena yakyela obokye bamotangye ndokolo moto wa bosembo. ⁷ Yango mena, oloebe obokye: Eli baanosi bali bana ba Abalayama. ⁸ Na o Buku, Nwaphongo awɔ obokye amobuya bapakanano bato ba bosembo na ianola, amba na imola Abalayama phanza Simo me Elaa eye: «Mabota masɔ mamozwa bolaa pho ya we.» ⁹ Yango mena, bato bali baanosi bazwe bolaa bɛɛ na moanosi Abalayama. ¹⁰ Pho bakyelesi ba mibeko, bali bɛɛ baso o se ya ilakyema. Pho wakomama obokye: «Moto munso owamoba sakumola mibeko miso miakomama o buku pha Mibeko, alakyelame na bofe.» ¹¹ Pho eli nde phele obokye na mibeko, moto etabutwe moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo. Pho moto ooli na bosembo pho ya ianola, amobika. ¹² Mibeko na Ianola tebatambule ndengye yɔnɔyɔ. Pho ya bomɔ, moto owamokokya ikyiongye mobeko me, amobika pho ya nwango. ¹³ Klisto aphuta pho ya ilomanya o bilakiyi ba mobeko, wabutwa yo mampenza ilakiyi pho ya banga. Pho wakomama bobo: «Moto munso oingye bɛɛ o mwete, alakyelame na bofe.» ¹⁴ Wakyelama babona pho bolaa pha Abalayama bokomele na bapakanano na nzela ya Yesu Klisto. Emba na bomɔ, tozwe, na ianola, Bolobɔ, ekpele eya lolakyela bɛ.

Klisto, ηwakolo mumboto ηwa Abalayama

¹⁵ Bɛbi, tokyekye bokokyele bato ba mokyisi. Bo nkyisi ibale ikyesi sangola, moto na mɔnɔmɔ takokyi ieyɔɔ na iebuya ndengye esuu. ¹⁶ Eli nde bomɔ, mambunu Nwaphongo amaikyelaka Abalayama mumboto nwe. Taika wo obokye: «Na mboto ye», ndokolo

kawo na bato baikye. Kasi «na muboto nwa we», eli nde pho ya moto monomo: Emba moto me eli Klisto. ¹⁷ Emba kyeka maumunya ma nga: Sangola eyaika kyela bee na bolaa phanza, yakyelama na Nwaphongo. Mobeko, nwango nwaya bipha mikama mine mbuka maato o sima, temokoky ioto ilaka me pho mena nde wabuye mbunu ya Nwaphongo nde pha. ¹⁸ Pho nde bo na mobeko bambe zwa ilaka, mena tekuli ba na mbunu. Nzuka, eli nde na nzela ya mbunu, Abalayama azwa ngolu ya Nwaphongo. ¹⁹ Emba, mobeko moya kyela ye? Moyamibakya pho ya iweninya itiyi sa mibeko, wamotaba bee baziya iya sa muboto nwaikyela bee mbunu. Nwaphongo aphekye Mobeko nwe na nzela ya banze oka Mose, owa baka tima onte ye na bato. ²⁰ Nzuka tima me tali moto wa moto monomo. Emba Nwaphongo ali nde yo monomo.

Ntina ya mobeko

²¹ Kyelukye iwo obokye mobeko mokyese na mambunu ma Nwaphongo? Teli bomo. Pho bo mobeko nwaphemekye, bo nwabaka na mwiya nwa iphe bomoo, emba ibutwa moto wa bosembo nde wautakyi nde phele na mobeko. ²² Kasi buku pha Nwaphongo boloteya obokye masumu maakya bato baso, pho ya obokye na nzela ya ianola Yusu Klisto, mbunu ekokyisame pho ya baanosi.

²³ O boo pha iya sa ianola, tobaka o boloko ya mobeko, naboziyakye obokye ianola simiweninya. ²⁴ Yango mena, mobeko nwabaka mookosi wa banga, wataba banga toziya Klisto, pho ya obokye tobutwe bato ba bosembo na ianola. ²⁵ Kasi sima ya iya sa ianola, tolokuli ba o se ya mookosi mona.

²⁶ Pho na nzela ya ianola Yesu Klisto, bee baso oli bana ba Nwaphongo. ²⁷ Ee, bee baso bazwaka batisimo onte ya Klisto,

olati Klisto. ²⁸ Tewakuli ba naa Moyuda, naa Moela. Tewakuli ba naa moombo, naa somi. Tewakuli ba lele na nwanwasi. Pho bee baso, oli nde moto monomo onte ya Yesu Klisto. ²⁹ Emba boli bato ba Klisto, mena eli nde obokye oli mboto ya Abalayama, oli mandomi me bo waimokyela Nwaphongo mbunu.

4

Baklisto tebakuli ba baombo ba mobeko

¹ Eye eli maumunya ma nga: Oli wango obokye nwana owa somi ali nwana, takyese na moombo na nwana ndambo, iyo ali kolo ya maphoo maso. ² Kasi ali o se ya bato baamobanza na okokambe maphoo me nono mokolo nwa meka ango. ³ Na banga, nde bomo, wataka ba banga bana, tobaka baombo ose ya phembo ya mokyisi. ⁴ Kasi, wakoka sina imbele, Nwaphongo amba ya toma Nwana we, abotama na nwanwasi, ambi ba na o se ya mibeko. ⁵ Nwaphongo amotomaka pho ya iyikola babaka o se ya mibeko, pho ya obokye tobutwe bana be.

⁶ Nde phele, oli bana be: Nwaphongo atoma Bolobo pha Nwana we o mandondo ma banga, Bolobo me boanwane obokye: «Aba, Tata!» ⁷ Tokuli ba moombo, kasi nwana. Emba oli we nwana, okuli ba na somi onte ya Nwaphongo.

Polo amiokyi ngongo pho ya bato ba Galati

⁸ Phanza, wabaka bee saeba Nwaphongo, wabaka baombo ba manzambe, batebali maakolo manzambe. ⁹ Kasi unwanwa eye boebi bee Nwaphongo, na boeyebi Nwaphongo, ndengye kombe kula zinga ikye butwa baombo ba phembo ya phaa ite ili ntina ya mokyisi mumu? ¹⁰ Bee kokumole nkolo, makombe, mambele na mambula! ¹¹ Ompe boobo pho

etoma eyakyela nga onte ya bε, nakuma nde bokumela!

¹² Bande, na ebondi, kyela bokokyele nga, pho na nga nabutwa ndokolo bεε. Toika nkyela na lowo lonolo loobe. ¹³ Koebe na bolaa, yaba waabaka nga na bolosi, pho ya mbala eya etatele, naeteyaka Simo Elaa. ¹⁴ Emba, na bo pho ya bolosi pha nzoto ya nga, toika nvene pha naa toika nzoka empi. Kasi wanzambanga ndokolo anzelu wa Nwaphongo, ndokolo Klisto Yesu. ¹⁵ Nkyisa yabaka na bεε ili bi? Nga ka nali nzoka ya bε: Bo wakokaka, nde wa miphengoloko miyo ma bεε pho ya imampe. ¹⁶ Emba unwanwa eye, nabuto mbomi ya bεε pho naewole bosembo?

¹⁷ Imibanza simibanza na bεε bεε sasina, teli saakolo imibanza. Bazingye nde obokye baebalola na nga pho omibanza na bε. ¹⁸ Ekpele elekayi bolaa, eli imiwene obokye bamibanza na bεε sakolo imibanza imbele sisō, emba yango saba nde wabe nga onte ya bεε. ¹⁹ Bana banga, onte ya minyoko, nakule eebota, nono wamokuta Klisto onte ya bεε. ²⁰ O! Nazingaka ibaa phenephe na bεε imbele sisi pho ya izwa mowosi molongoba, pho siebe ndengye ekokyi nga ikyela pho ya bεε.

Nwana wa Sala na ηwana wa Agala

²¹ Inzimole, bεε bazingye ibaa o se ya mibeko, bεε tookye ikyiwo mina mibeko? ²² Wakomama bobo, pho obokye Abalayama abotaka bana babale: Monomo na ηwasi moombo, omoyoko na ηwasi owa somi. ²³ Kasi ηwana owaka ηwasi moombo, abotamaka bokobotame ηwana munsō, emba ηwana wa ηwasi owa somi, abotamaka pho ya ikokya mbunu ya Nwaphongo. ²⁴ Maphoo mana mali mabombami mazindo: Basi babana bali, sangola ibale. Monomo, okoye o ngomba ya Sinayi, kabote pho ya boombo: Eli Agala.

²⁵ Pho ngomba ya Sinayi eli o Arabi. Emba Agala akokaa na Yelusaleme eya lolō pho ali moombo yo na bana bε. ²⁶ Kasi Yelusaleme eya ikolo eli somi, emba yango eli nyango wa banga. ²⁷ Pho wakomama bobo:

«Iwe komba, otowabotaka, kumba! Iwe otowaika eba bolosi pha ibota, lika nyangye ya nkyisa, pho ηwasi owa engyibinya bεε ali na bana baikye

koleka ηwasi oli na moloo.»

²⁸ Emba bεε, bebi, nde boli Izake, oli bana baabotama o mbunu ya Nwaphongo. ²⁹ Kasi, nde bo wanyokoloko ηwana owa botamaka bokobotame ηwana munsō owa botamaka na Bolobo pha Nwaphongo, wakuli ba nde bomō unwanwa eye. ³⁰ Emba buku pha Nwaphongo bowo bo? Winya ηwasi owa moombo na ηwana we, pho tewakokyi obokye ηwana wa ηwasi moombo akabe ilaka yo na ηwana wa ηwasi owa somi. ³¹ Yango mena, bebi, teloli bana ba ηwasi owa moombo, kasi bana ba ηwasi owa somi.

5

Klisto kalophe bosomi

¹ Klisto alokandola nde pho tozwe phakolo bosomi. Ophila na bolaa, bεε samile ikula butwela boombo. ² Kyeka, nga Polo, naewole ngakye: Bo bεε omibesi, yaakyela Klisto pho ya bεε eteikule ba na ntina. ³ Nambe nakula wo na bεε mbala yonyo obokye moto munsō okomibele, asengyesi na ikyelela mōbeko bo kowo ηwango. ⁴ Bo kokyele bosembo pho ya mibeko, okabwa na Klisto, ozangyi ngolu. ⁵ Bo na banga, tolemele obokye Nwaphongo alobuya bato ba bosembo pho toanola. Eli mbunu ekyezuya banga na mwiya ηwa Bolobo. ⁶ Pho, pho ya moto oli onte ya Yesu Klisto, ebe imibele, ebe iba samibele, teili na ntina. Kasi eli na ntina, eli nde ianola simiweninya na lozingo.

⁷ Wakyilinganaka na bolaa. Moto oezibesi nzela na oekatesi ianola maphoo mabosembo nza? ⁸ Ikatela sisi tesikyi uta na okoebangye. ⁹ Nwana muno njwa mapa mokyikyi onte ya falini, moulole falini eso! ¹⁰ Pho ya nga, nali na ianola oka bée onte ya Nkolo obokye otobengye nzela esuu. Kasi moto okoamba mobulu onte ya bée, na bo abe nza, Nwaphongo amophe etumbu. ¹¹ Bande, bo na nga, bo nakule teya imibele, pho ya'ye nanyokomo? Na bomo, ekulusu ya klisto tekuli ba ibaku! ¹² Bato banyosa mobulu onte ya bée, bambe nde kye mitena bompele pha be.

Bitoma ba Nzoto na mbuma ya Bolobo

¹³ Bēbi, bēe wabangamaka obokye ozwe bosomi. Kasi bosomi me phango saephe nzela ya ibenga phowa ya nzoto! Kasi na lozingo omiambya, o sungane onte ya bēe. ¹⁴ Pho mibeko miso mikokyisame nde onte ya iloba sonoso sisi: «Wamozinga mobuba na we bokomizingye wa mampenza». ¹⁵ Kasi, bo bēe kotwane ya manyama, kombe na zaana bēe na bēe, kyeba: Wamioto bēe na bēe. ¹⁶ Inzokye: Tambula na Bolobo emba otokyele maphoo maetomisa phowa ya nzoto. ¹⁷ Pho nzoto na ma phowa me, matemele Bolobo, emba Bolobo katemele nee nzoto. Onte ya bēe, wali ebasi, yango mena sakyela bo kozingye bēe. ¹⁸ Kasi bo okambemi na Bolobo, bēe tokuli ba o se ya mibeko.

¹⁹ Bitoma bia nzoto unwanwa eye biwene na bolaa: Ekobo, maphoo ma sokoto, bondumba, ²⁰ isambela bikyeko, bonganga, iyinana, iba saokana, zuwa, itombo, iwelana, ika miko, ikabwana, ²¹ imengyela, ilanga maleku, nganga ya iza na maphoo ndengye na ndengye maula na mango. Bakyesi ba maphoo me, naekyebisa bo waunva eekyebisa phanza nga, etebakome o Bokonzi pha Nwaphongo.

²² Kasi kyeka mbuma ya Bolobo: Lozingo, nkyisa, bose, iuya moo, motema bolaa, izinga bato, ianola, ²³ iba na boboto, imizila. Maphoo maso mama, mobeko tamakatele. ²⁴ Bato baso baka Klisto, babakya nzoto na maphowa ma yango maabe maso o ekulusu. ²⁵ Bo tobikye na Bolobo, tolee Bolobo me alokambe.

Mobeko njwa Klisto

²⁶ Banga saba bato ba mawala: Banga satumonela onte ya banga, banga samengyelana onte ya banga.

6

Nyanyinyana biphesi ba bēe

¹ Bande, bo monomo na bēe akyesi bofe, eli nde bēe, bali na Bolobo, bakokyi imoteya na moo. Nde kokyefe na we: Na we tokokyi imekama me? ² Nyanyinyana biphesi onte ya bēe. Na bomo, kokokya mobeko njwa Klisto. ³ Pho, bo moto kamikpe na kaa, nzuka ali nde pha, yo mampenza kamikosa. ⁴ Kasi moto na moto akyekye etoma ye. Emba, bo aweni obokye etoma me eli ya kaa, yamoba nde pho ye, kasi teli pho ya baayoko. ⁵ Pho moto na moto amophila ephesi ye mampenza.

⁶ Moto okoteya bēe iloba sa Nwaphongo, akabe na moto okomoteya mbolo ye iso iinda. ⁷ Bēe samengye: Tebaalangye mi Nwaphongo. Pho iphikyi moto, amoinoko. ⁸ Moto okophikye pho ya nzoto ye mampenza, amunoko ikyi bote nzoto: Iwaa. Kasi moto okophike pho ya Bolobo amunoko ikyi bote Bolobo: Bomoo pha bobele. ⁹ Banga saphembe na ikyela bolaa. Pho, o imbele me, bo tolole phe, tomunoko mbuma ya balaa. ¹⁰ Yango mena, imbele botaabaa sango, tokyele bolaa na bato baso, konza na bēbi na banga onte ya ianola.

Maphoo maa isokya

¹¹ Kyeka nkoma inene iye: Naekomele yango na maboko ma nga mampenza! ¹² Bato baazinga imiebinya bokolo moto na mapho ma nzoto, kyeka bée babana bato baetomisa imibele. Phowa ya bée yonyo eli nde ya iba sanyokomo pho ya ekulusu ya Klisto. ¹³ Pho, bée bamibele, tebakumole mobeko. Kasi bazingye nde obokye bée omibele pho bamiphambe na imibele sa be. ¹⁴ Pho ya nga, sili na lowo losuu la imiphamba bo teebe nde ekulusu ya Nkolo ya banga Yesu Klisto. Na ekulusu me, mokyisi mobakyemi pho ya nga, na nga nabakyemi o ekulusu pho ya mokyisi. ¹⁵ Imibele na ibaa samibele, tewali na ntina. Ka lowo la ntina eli nde ibutwa moto oomunyakune. ¹⁶ Pho ya baamikambe na mobeko mumu, bose na ngongo ibe mi be, na mi Isalayele sa Nwaphongo. ¹⁷ Tata unwanwa eye, moto sakula ntungyisa. Pho nga, nali na bilembo bia Yesu o nzoto ya nga. ¹⁸ Bebi, le obokye ngolu ya Nkolo ya banga Yesu Klisto ebe na bée. Ame.

Mokanda nwa Polo oka Baefese Maphoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu imbele sabaka yo o boloko o Loma. Efese yabaka mokyisi monomo nwa ntina koleka o nkysisi iso ya Azi minere. Polo akomaka mokanda me na pho ya Mangomba ma nkyisi iso ya mambale.

O etee eye ntubo, lowoo lonene eli «sekyele ya Nwaphongo.» Nwaphongo akokya nwango nwe nwa izasa Klisto mokonzi nde monomo wa bikpele biso biakyela yo o ikolo na o se (1.10). Yango mena atata iyamba bato baso, ebe Bayuda na bate bali Bayuda pho ya ibabuya mokyisi nde monomo moli nde nwe mampemza.

O etee eya ibale, Polo kaongye na baanosi babe nde moto monomo ndengye elongoba wango na bomoo pha bee boonyakune na iyangana sa bee na Yesu Klisto.

Pho ya iweninya ndengye ya iyangana sa baanosi bo wabutwa sango nde mokyisi monomo nwa Nwaphongo, Polo akpa bite baato:

- Ingomba sili ndokolo nzoto, Klisto ali ndokolo moto nwa sango.

- Ingomba sili ndokolo ingambi, Klisto ali ndokolo ibanga siphile ingambi siso.

- Ingomba sili ndokolo njwasi wa Klisto.

Na bomoo wateya obokye baanosi basengyesi aangana na Nkolo wa be.

Maphoo mali o mokanda mumu

Baefese 1.1-2: Maloba ma etatele

Baefese 1.3-3.21: Yesu Klisto na Ingomba

Baefese 4.1-6.20: Bomoo bonyakune o iyangana na Klisto

Baefese 6.21-24: Ndongolo

Ibeya

¹ Nga Polo, ooli toma wa Yesu Klisto na phowa ya Nwaphongo. Naekomele bee basantu ba Efese

baanole Yesu Klisto. ² Le obokye ngolu na bose pha Ango wa banga Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ibe na be!

Ngolu eteli na suka

³ Topambole Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto!

Yo owalopambola onte ya Klisto, na mapambosi maso ma molimo maute o ikolo.

⁴ Mena mokyisi sa bokyelamake, Nwaphongo alozinga amba na loolo onte ya Klisto obokye tobe basantu na sa mooya o miyo me.

⁵ Awangaka phanza obokye tobutwe bana bee na nzela ya Yesu Klisto.

Mena bowazingaka phowa elaa ye,

⁶ pho tokumisa nkyemo ye, na ngolu eya lotonza ne onte ya Nwana we wa lozingo.

⁷ Onte ye, toikoo na nzela ya malongo me.

Onte ye, Nwaphongo alimbise bofee pha banga, ilongobana na ngolu ye ete eli na suka,

⁸ eya lotonza ne na zebi siso na na malondo.

⁹ Aloteya ibombami ya phowa ye, ilongobana na phowa ye elaa bo wa wangaka yo onte ya Klisto.

¹⁰ Nwango moli obokye wakoka sina imbele me:

Nwaphongo amoangyinya maphoo maso maali o ikolo na mali o se pho Klisto abe mokonzi nde monomo.

¹¹ Onte ye me, banga tozwa iyalo sa banga

pho Nwaphongo aloolo minyabipha ilongobana na nwango nwe okokyele iso boozingyi phowa ye.

¹² Pho banga tobe o ikumo sa nkyemo ye banga balemelaka oka Klisto phanza.

¹³ Onte ye me, waoka iloba sa phele, Simo Elaa ekyebikya.

Onte ye me, waanola, emba bamba ekyela elembetele ya Bolobo phalakyelaka yo minyabipha.

14 Bolobɔ me eli ndanga ya ilaka samozwa banga oka Nwaphongo. Tomozwa ilaka me siso wamokandolama banga o boombo, emba tomowene nkyemo ye, tomba na mokumola.

Losambo la Polo oka Nwaphongo

15 Yango mena, na nga me, waaoka nga ianola sa bee oka Nkolo Yesu na lozingo la bee pho ya basantu baso, 16 sile iphe melesi pho ya be, naetangye moto na moto o mabondeli ma nga. 17 Pho ya obokye Nwaphongo wa Nkolo wa banga Yesu Klisto, Tata owa nkyemo, aephe zebi saamoeteya na saamokyela obokye omoefe phele na balaa. 18 Nabondela obokye aweninya saa miyo ma mandondo ma bee pho oefe molemo ye moephe mbela ye, yango eli bonene pha nkyemo ya ilaka se sikabele yo basantu. 19 Nabondela na obokye oefe phembo iinkusi ya Nwaphongo pho ya banga baanola, kokokana na mwiya nwa bokusi pha phembo ye. 20 Aikyela iso o etoma onte ya Klisto, waamokundola yo onte ya bawe na waamozasa yo o boloo phe o ikolo, 21 Klisto ali o ikolo sa Mwiya muso, Bokonzi bosso, Phembo iso na Bonkolo bosso, ali na o ikolo sa mankombo maso maali, ebe o mokyisi mumu, ebe na o mokyisi nwaamoya. 22 Ee, Nwaphongo akyela iso o se ya makolo ma Klisto, amba na mokyela o ikolo sa iso, amoolo ibaa ndokolo moto nwa Ingomba. 23 Ingomba eli nzoto ya Klisto, onte ya sango Klisto ali muuwosi, onte ya Klisto Nwaphongo ali muuwosi.

2

Bomoo o nte ya Klisto

1 Phanza bee wabaka bawe pho ya mabunga na masumu ma be. 2 Wabaka kobikye o masumu kokokana na manzambe ma mokyisi mumu. Wabaka kokumole mokonzi nwa bokonzi pha phembo iili o

mipepe. Mokonzi me eli bolobɔ bofe bookyele unwanwa eye o mandondo ma bana baatombela Nwaphongo. 3 Na banga tobaka o molongyela nwa bato babana me, wamiambyaka banga o phowa ya banga ya bonzoto. Tobaka tokyele phowa ya bonzoto na ya maumunya maabe, emba tokokaka na etumbu ya Nwaphongo ndokolo bato baso.

4 Kasi Nwaphongo na ngongo ye iikye, pho ya lozingo le lonene laa lozinga ne, 5 ebe na wawaka banga o mabunga ma banga, alophe bomoo na Klisto. Nde phele, bee wabika na ngolu ya Nwaphongo. 6 Emba molongo na Klisto, alokundola, amba na lozasa o ikolo, onte ya Yesu Klisto. 7 Obokye ateya o bileko biamoya bonene pha ngolu ye na nzela ya bolaa phe pho ya banga onte ya Yesu Klisto. 8 Pho na ngolu ye, bee obikyi na nzela ya ianola. Ka teli lowo la be, mena eli nde ikabo sa Nwaphongo. 9 Sango tesiute na bitoma, obokye moto amiphambe na sango. 10 Pho toli bikyelamo ba Nwaphongo, alokyela onte ya Klisto Yesu pho tokokya bitoma bilaa balobongyisela yo phanza.

Baso toanga onte ya Yesu

11 Yango mena, nde koununya bo wabaka bee phanza bapakano o bonzoto. Baabele bee, nde pho ya phota eya mikyela bee o nzoto na maboko ma bato, baebangye ngbotu. 12 Imbele me, toikaka eba Klisto, toikaka ba bato ba makokyi nwa Isalayele, wabaka babutu, mbunu eyaikaka Nwaphongo onte ya sangola na bato be, teyabaka pho ya be. Toikaka ba na molemo, toebaka na Nwaphongo o mokyisi. 13 Kasi unwanwa eye, onte ya Klisto Yesu, bee baabaka phanza itakye, obuto phenephe pho ya malongo ma Klisto. 14 Pho, eli yo owa loyelela bose. Bayuda na batebali Bayuda ababuye moto monomo. Waambya yo bomoo phe o ekulusu, Klisto auosi ekuka ya loino eyabaka

kyebakabinya. ¹⁵ Waamanya yo mofeko na mitindo na milongo ma njwango, aluka ibuya bato babale moto monomo oomunyakune onte ye mampenza. Yango mena aambya bese. ¹⁶ Waawa yo o ekulusu, Klisto aangyinye Bayuda na batebali Bayuda, ababuye moto monomo, emba amba babongya na Nwaphongo. Na nzela ya ekulusu, abomi loino. ¹⁷ Aesi yaimola Simo Elaa ya bese oka bee babaka itakye na babaka phenephe.

¹⁸ Pho na nzela ya Klisto, Bayuda na batebali Bayuda, ozwe banga Bolobo nde bonobo, tozwe nzela ya inyolo oka Tata. ¹⁹ Yango mena, tokuli ba babutu naa bato baalekane. Kasi oli na basantu bee baso nde bato ba lombi, bato ba ingambi sa Nwaphongo. ²⁰ Ingambi saatongama o ikolo sa batoma na baimosi. Emba Yesu Klisto yo mampenza ali ntondo ya moloo. ²¹ Eli nde o ikolo sa Klisto Yesu, ingambi siso sitongame, simbe na baa pho ya ibutwa tempelo esantu onte ya Nkolo. ²² Molongo ne, onyosi na bee me o itongama elele yonyo, pho ya ibutwa ingambi sa Nwaphongo na nzela ya Bolobo.

3

Polo, moto wa ibombami sa Klisto

¹ Yango mena, pho ya bee bapakano, nga Polo, nali moto wa boloko wa Klisto Yesu. ² Bo waokaka bee ndengye eya mpe Nwaphongo etoma pho ya bee, na ngolu eya nzokyela yo, ³ ndengye eya nveninya yo ibombami se, bo wa ekemelaka nga phanza na bokuwe. ⁴ Waatangye bee mokanda njwa nga, okokyi iwene obokye, nali na malondo o ibombami sa Klisto. ⁵ Ibombami me, taika simola bayoo bayoko na bana ba bato bo siweninye yo unwanwa eye oka batoma basantu bee na oka baimosi na nzela ya Bolobo. ⁶ Ibombami me sili bofo: Bapakano babuto na bee bakabi ilaka, banyosi na bee o nzoto

me, babuto o mbunu onte ya Klisto Yesu na nzela ya Simo Elaa.

⁷ Nabutwa moto wa etoma ya yango ikokana na ikabo sa ngolu ya Nwaphongo eya mpe yo ikokana na bitoma bia mwiya nwe. ⁸ Nga, oli moto olekyi bokyiki onte ya basantu baso, nazwa ngolu ya iimola bapakano ezwele ya Klisto etekokyi moto ieba na ilimbola. ⁹ Na ya iweninya o saa bozwakye pha ibombami sabomba Nwaphongo minyabipha, yo mokyesi wa maphoo maso. ¹⁰ Pho ya obokye tata unwanwa eye, Bakonzi na Baangyesi bali o ikolo owo, baebe na nzela ya Ingomba obokye zebi sa Nwaphongo kasiteya na ndengye nzikye, ¹¹ ikokana na njwango njwa kokya yo o bileko onte ya Yesu Klisto oli Nkolo wa banga. ¹² Onte ye me, pho ya ianola se, towo salota moto, tozwe nzela ya isusinya ooli Nwaphongo na bosomi bosu. ¹³ Naongye na bee me, bee saphembe pho ya minyoko miikusi miokye nga pho ya bee, miili nkyemo ya bee.

Iyeba lozingo la Klisto

¹⁴ Yango mena nakusame na mabongo o boo pha Tata, ¹⁵ mabota maso mali o ikolo na o se, matangye nkombo ye. ¹⁶ Pho ya obokye aephe ikokana na ezwele ya nkyemo ye, aetanza na mwiya, na Bolobo phe, pho ya obokye moto wa bee owa motema akute, ¹⁷ emba Klisto aya zala o mandondo ma bee na nzela ya ianola, onte ya lozingo, onyosa nkanga, ophikame na bokusi. ¹⁸ Pho ya obokye ozwe bokusi pha isosolo, bee na basantu baso, bonene, phaanda, ngomba na bozindo, ¹⁹ na iyeba lozingo la Klisto lolekye boebi bosu, pho ya obokye Nwaphongo aetanza na itondi siso.

²⁰ Ali na mwiya mokyele onte ya banga koleka ikokyi banga oonga na iumunya, mokyele etoma onte ya banga. ²¹ Nkyemo ibee ne onte ya Ingomba na onte ya Klisto Yesu, pho

ya bayoo baso, bobele na bobele. Ame.

4

Nzoto ya Klisto ili nde yonoyo

¹ Yango mena, nga ooli moto wa boloko onte ya Nkolo, naelenza obokye mobesi nwa bée molongobane phele na mbela eya ebanga bée. ² Na imiuya sisó na ná bonyile, na ikanga motema, limbisanaka bée na bée onte ya lozingo. ³ Luka na bokusi ifanza iyangana sa Bolobo saa eyangyinya na nzela ya bose phe. ⁴ Na nzela ya bose, nzoto ili yonoyo, Bolobo bonobo. Nde bomó, mbela eya ebanga bée eli nde o molemo monomo, ⁵ Nkolo monomo, ianola sonoso, ibatisa sonoso, ⁶ Nwaphongo monomo, yo Ango wa bato baso, ali o ikolo sa baso, o bilele biso na o maphoo maso.

⁷ Kasi monomo na monomo na banga azwa ngolu ikokana na ikabo samophe Klisto.

⁸ Yango mena kawo obokye:

«Wa baa yo o ikolo, aakya bato o boloko, akabela bato makabo.»

⁹ «Aba!» Kyelukye iwó bo? Kyelukye iwó obokye, yambo ya iba, Klisto ataka uta naino nono o se ya manyete. ¹⁰ Moto oouti, ekuli ba nde yo moto obaa o ikolo owo pho ya obokye atonza na munse na ikolo na bolaa phe. ¹¹ Emba eli yo mampenza owa phe nde phele bakyi ikabo sa iba batoma, bayoko baimosi, bayoko baimosi ba simo Elaa, kasi na bayoko me babanze ba mangomba na bateye. ¹² Na makabo mamana, Klisto aluka iphe basantu makokyi pho bakokya etoma ya bée na pho batongye nzoto ya Klisto. ¹³ Nono obokye banga baso tokome o ianola nde sonoso na boebakye Nwana wa Nwaphongo. Na bomó, banga baso tomokola, tomobutwa baphomba, emba tomokokana na motesi nwa itondi sa Klisto. ¹⁴ Pho ya obokye banga sakula ba ya

ba ba bakyiky bakyemiky bokyela. Mateya ma ndengye na ndengye etemaalobolo. Etelobengye bato ba malondo maabe bateya maphoo ma boole. ¹⁵ Kasi bo towó phele onte ya lozingo, tomokola o maphoo maso ikokana na Klisto, yo ooli moto. ¹⁶ Emba ne binango biso ba nzoto baangana. Mantonga maiky maangyinya nzoto, emba wakyele enango yonoyo na yonoyo etoma ya yango, nzoto kyikole, kyimbe na mitonga yango mampenza onte ya lozingo.

Bomoo bonyakune onte ya Klisto

¹⁷ Yango mena, kyeka ikiwiwo nga na ikyianole nga onte ya Nkolo: Mobesi nwa bée sakula ba ndokolo bapakano baabengye malondo ma bée matemali na ntina. ¹⁸ Maumunya ma bée mali ma enzombi, bali babutu o bomoo pha Nwaphongo pho ya iba saeba sili na bée na pho ya ntema nkusi ya be. ¹⁹ Na iba sakula oka sa be, bamiambye o bondumba, pho ya ikyela maphoo maso maa sokoto na nganga.

²⁰ Kasi pho ya bée, teli bomoo bo waeteyaka bée Klisto, ²¹ bo eeni baa nde yo owaokaka bée bawo, bo baeteyaka nde pho ye, ikokana na phele eli onte ya Yesu, ²² osengyesi ile mobesi nwa bée mookasi, omimanya na moto owa phanza okomioto na maphowa maabe ma boole. ²³ Osengyesi imibuya bato baanyakune na imibongola malondo ma bée na nzela ya Bolobo. ²⁴ Emba obutwe bato baanyakune, bakyelama na ndengye ya Nwaphongo onte ya bosembó na bosantu boute na phele.

²⁵ Yango mena, ole boole. Moto na moto awó phele na nwebi ne, pho toli nde binango bia nzoto yonoyo. ²⁶ Bo obe na yoo, sakyela masumu. Yoo ya we yango sakoma nono wamokye milangya bunya.

²⁷ Sophe Zabulu nzela. ²⁸ Moto owabaka kaibe, ale iiba, aanole

iwene bolosi pha ikyela etoma na mafoko me, pho ya izwa mbolo yaikaba na moto ookayee. ²⁹ Iloba sonoso siibe sango satokolo o noko ya bese, kasi bo wani ba lowoo la iwo, ebe lowoo lolaa, lokokyi ikuya na na iyelela bato balookye ngolu.

³⁰ Sapha Bolobo bosantu pha Nwaphongo ngongo, phaekyela ne elembetele pho ya mokolo nwa ikandolama. ³¹ Maphoo maso maabe, itombo, yoo, nzangaa, bitoo, iso maina imane onte ya bese, na lolengye loso la kabu. ³² Ba na bolaa onte ya bese, obe na motema nwa ngongo, limbisana onte ya bese bo waelimbisa Nwaphongo onte ya Klisto.

5

Ibika onte ya moo

¹ Yango mena, butwa bamekosi ba Nwaphongo ya bana ba lozingo. ² Ba na lozingo, bo wa ezinga Klisto me, amiambya yo mampenza oka Nwaphongo pho ya banga, ibonza na mbeka ya malasi ma solo mpimbo. ³ Bondumba, sokoto na bo ya ndengye'ye, nganga, teikokyi itangyema onte ya bese bookokyi wango iba oka basantu. ⁴ Tewabongyi na bese obokye owo maloba maakusi, ma bobubusi na manzeya imbe. Kasi ebongyi na bese nde iwo maphoo maiphe Nwaphongo melesi. ⁵ Pho, eba na bolaa obokye, ndumba munsu na moto wa sokoto, na moto wa nganga, ali moto okokumole bikyeko. Etazwe ilaka o bokonzi pha Klisto na Nwaphongo. ⁶ Moto saekatela na maphoo matemali na tina. Pho, eli maso mamana mafangye yo ya Nwaphongo mi baate bamokumole. ⁷ Yango mena, bese saba na bese mbale. ⁸ Pho phanza, wabaka o enzombi. Unwanwa eye, oli moo onte ya Nkolo. Ba ya bana ba moo. ⁹ Pho mbuma ya moo faifangye: Bolaa, bosembo, phele, ¹⁰ isosolo maphoo

maasambe Nkolo, ¹¹ iba saangana o bitoma ba bato ba enzombi bitebili na tina, kasi iibilee. ¹² Maphoo makyele bato me mi ibombo, mali na na soo ya imawoo. ¹³ Kasi maphoo maso mate bese, mamiweninya o saa, ¹⁴ emba maphoo maso mawene mali saa. Yango mena bawoo obokye:

Umwa, iwe okolale,
langwa onte ya bawe,
emba o ikolo sa we, Klisto
amungyengye.

¹⁵ Kyeba na bolaa na mobesi nwa bese: Samiweninya bibubusi, kasi obe bato ba zebi, ¹⁶ bakyelele imbele sisi na bolaa, pho nkolo ili mbe. ¹⁷ Yango mena, sa ba mangbele, kasi oebe phowa iye eli na Nkolo. ¹⁸ Bese salanga maleku, pho maleku kamanya moto o molongo. Kasi otonde na Bolobo, ¹⁹ wosono bese na bese onte ya memboo, na zembo, na meembo maute na molimo ma iphe melesi, kumisa Nkolo na membo na ndondo ya bese eso. ²⁰ Imbele sisi, o maphoo maso, phekye Tata Nwaphongo melesi na nkombo ya Klisto Nkolo wa banga.

Basi na bampele

²¹ Bese baakumole Klisto, ndekomiyu onte ya bese. ²² Babasi, ndekotosa bampele ba bese ndokolo oka Nkolo. ²³ Pho lele ali moto nwa nwanwasi, nde boli Klisto moto nwa Ingomba, iyo Mobikye wa nzoto. ²⁴ Kasi, bokomiyu Ingomba oka Klisto, nde bomo me babasi basengyesi imiyu oka bampele ba bese o maphoo maso. ²⁵ Bese bampele, zinga babasi ba bese bookozingye Klisto Ingomba, emba amiambya yo mampenza pho ya sango. ²⁶ Pho ya obokye Ingomba sango mampenza sicutwe sisanu, sikunyolame na maa na na Iloba. ²⁷ Pho ya obokye yo mampenza ateya Ingomba sa nkyemo sitesili na itoni na munkute naa nwana ekpele, kasi sibe sisanu na sa mooya. ²⁸ Yango mena, bampele basengyesi izinga basi ba

bèe ndokolo nzoto ya bèe mampenza. Moto okonzingye ηwasi wε, kamizingye yo mampenza. ²⁹ Nana mbala moto takokyi iina nzoto ye. Kasi kaizeya, kaibongya bookokyele Klisto pho ya Ingomba. ³⁰ Pho banga tololi binango ba nzoto ye. ³¹ Yango mena, lele amoika nyango na ango, amoangana na ηwasi wε, emba bèe baso babale bamobutwa nde nzoto yonomo. ³² Ibombami me sili sinene: Nde phele, nga nawo pho ya Klisto na pho ya Ingomba.

³³ Na bokuwe, pho ya bèe, monomo na monomo na bèe azingye ηwasi wε bokomizingye yo, emba nwanwasi akumole lele wε.

6

Bana na baboti

¹ Bana, ndekotosa baboti ba bèe onte ya Nkolo, pho mena eli bosembo. ² «Kumola nyongo na ongo» mena eli mobeko ηwa ntubo ηwai kyela bèe mbunu: ³ «Pho ya obokye obe na bolaa na ná bomo boanda o mokyisi».

⁴ Emba bèe batata, satombya bana ba be, kasi obakolo, ombe na bakosa na mobesi ηwa mapho maute na Nkolo.

Baombo na ba nkolo

⁵ Baombo, ndekotosa bankolo ba bèe baa nzoto na boilakye na ná botekyenekye, na ndondo ya imiuya ndokolo oka Klisto. ⁶ Sakyela babona nde bo baekyengyele, bookokyele bato baalukye obokye babasambe, kasi kyela ndokolo baombo ba Klisto baakyele phowa ya Nwaphongo na ndondo ya bèe eso. ⁷ Na motema molaa, obakyelele ndokolo kokyelele Nkolo, kasi bato phe. ⁸ Nde koebe obokye bo moto akyesi bolaa, aabozwa oka Nkolo, afe moombo naa afe somi. ⁹ Emba bèe bankolo, ndekokyele mapho maso nde bomo me oka be. Sa bakanela. Eba obokye Nkolo ya bèe na ya bèe, ali o ikolo, oka ye tewali mbelekye.

Binwanele ba Nwaphongo

¹⁰ Pho ya isokye, bèe luka bokusi oka Nkolo, na bokusi pha mwiya nwe. ¹¹ Lata binwanele ba Nwaphongo pho ya itemele zabulu na bitoma be. ¹² Pho ebasi ya banga teli ya malongo na nzoto, kasi tonwane na Bakonzi, na Makonzi, na Baangyesi ba mokyisi ηwa enzombi, na malobo mabe mali o ikolo owo. ¹³ Yango mena, phila binwanele bia Nwaphongo, pho ya obokye o mokolo moobe, olendendale, bèe saenyete. ¹⁴ Yango mena, teme! Olate phele o mobimbi ndokolo nkamba, bosembo ndokolo mumbombo.

¹⁵ Emba, ndokolo bikoto o makolo, olate bonzanga pha ikyemiimola Simo Elaa ya bose. ¹⁶ O mapho maso, phila nguba ya ianola, na yango okokyi izimya matumbu maso ma ηwenya maa ma Munguna. ¹⁷ Emba olate eboko ya lobiko na mumphata ηwa Bolobo, yango eli loba sa Nwaphongo. ¹⁸ Na mabondeli na ná inyongonela sisō, nde kobondela na nzela ya Bolobo imbele sisō. Pho ya bomo nde kokyengye, saphembe ibondela pho ya basantu baso. ¹⁹ Ndekobondela pho ya nga, obokye wamoingola nga munoko ηwa nga, nazwe iloba sa iweninya sa nkaa, ibombami sa Simo Elaa, ²⁰ pho ya yango, nali toma eya kanga bèe maphanga na nyololo. Ndekobondela obokye nateya na bosomi pho ye bo sengyesi nga iteya.

Mapho ma isokye

²¹ Tisiki, nwebi na nga owa lozingo na owaakolo moto wa etoma o molaa onte ya Nkolo, amoeyimola masimo manga maso, pho ya obokye oefe na bèe me mapho maankyekyi na makeye nga. ²² Naetomesi yo nde pho ya bomo, pho ya obokye oefe mapho ma banga na obokye alenza mandondo ma bèe.

²³ Bose, na lozingo, na ianola siute na Tata Nwaphongo na ná

Nkolo Yesu Klisto, ibe na b̄ande.
²⁴ Le obokye ngolu ebe na b̄εε baso
b̄aazingye Nkolo wa b̄anga Yesu
Klisto na lozingo lotelounve.

Mokanda nwa Polo oka Bafilipi Maphoo ma etatele

Polo akyekye imola Simo Elaa o mokyisi munene nwa Filipi o mobembo nwe nwa ibale (Bitoma 16.12-40).

Sima ya banaa mambula, waba yo o boloko o Efese, Polo amba komela bato ba Filipi mokanda mumu pho ya ibaphe melesi pho ya sindo ya motomelaka bee na Epafrodite. Amba kula balenza obokye baphilane na Nkolo Yesu Klisto, bee samiambya na nwana bokyiky o mateya maa boole maanyoloko o ingomba sa be.

Mokanda mumu bamobangye mokanda nwa nkyisa pho tata o etatele noko o suka, Polo kawo nde maphoo ma nkyisa. Nkyisa me yaangane nde na ikumola Nkolo bo wakomama wango o Bafilipi 2.6-11.

Maphoo mali o mokanda mumu mango mama:

- Bafilipi 1.1-2: Maloba ma etatele
- Bafilipi 1.3-11: Ibondesi sa Polo pho ya bato ba Filipi
- Bafilipi 1.12-26: Maphoo maawene Polo o ianola se
- Bafilipi 1.27-2.18: Bomoo pha baanosi o onte ya Yesu Klisto
- Bafilipi 2.19-30: Maumunya ma Polo pho ya Timote na Epafrodite
- Bafilipi 3.1-4.9: Mateya ma Polo ndengye na ndngye
- Bafilipi 4.10-20: Ekamba ya Polo na baanosi ba Filipi
- Bafilipi 4.21-23: Ndongolo

Ibeya

¹ Nga Polo na Timote, baombo ba Yesu Klisto, toekomele bee basantu baso onte ya Yesu Klisto, bali o Filipi, bee na Bakyenyesi ba ingomba baso na bato ba etoma ba be: ² Le obokye ngolu na bose pha Ango wa banga

Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ibe na be.

Ikumbela na ibondese

³ Naphe Nwaphongo wa nga melesi imbele siso sieyumunya nga.

⁴ Imbele siso siibondese nga pho ya bee baso, nabondese na nkyisa, ⁵ pho waangana na nga o etoma ya ikyemimola Simo Elaa, tata mokolo nwa etatele noko unwanwa eye.

⁶ Nali na ianola na lowo lonolo: «Iyo owa tata etoma elaa onte ya bee, amokye na yango noko o suka, noko o mokolo nwaamoyaa Yesu Klisto.» ⁷ Nali na elongyi ya iba na maumunya mamana pho ya bee baso, pho oli o ndondo ya nga. Pho naboli nga unwanwa eye o boloko, na wabaka nga o nze pho ya ibanza na ikyemiimola Simo Elaa, bee baso wazwa ikabo nde bo wazwa nga.

⁸ Nde phele, Nwaphongo ali nzoka ya nga, kaebe obokye naezingye bee baso na lozingo la Yesu Klisto.

⁹ Emba kyeka ibondesi sa nga: «Le obokye lozingo la bee lokole na boikye, lotonde na sakolo iyeba na na sakolo isosolo. ¹⁰ Pho ya obokye obe na makoyi ma isosolo maphoo mali malaa. Emba mokolo nwa moya Klisto, obe balaa na sa mooya».* ¹¹ Wamotonda na maphoo ma bosembo onte ya bee maute na Yesu Klisto, o nkyemo na o ikumo sa Nwaphongo.

Simo Elaa enyango mboka eso

¹² Bande, nazingye obokye bee oebe: Maphoo mankomesi, mansungyi pho Simo Elaa enyangye mboka eso. ¹³ Yango mena, bato baso baakyele etoma oka mokonzi na bisuu, baebe unwanwa obokye banzakya pho ya Klisto, ¹⁴ na bebi na nga baikye onte ya Nkolo, oaweni bee obokye nali o boloko, bakuli butwa imola loba sa Nwaphongo sa ilota.

¹⁵ Eli phele obokye bato bakyi onte ya bee baimole nkombo ya Klisto na phowa ya imekana, balukye

* **1:10** 1.10 Baef 5.10

obokye bandekye. Kasi bayoko baimole Simo ya Klisto na maumunya malaa. ¹⁶ Bakyi bakyele na lozingo. Baebe obokye nali o boloko pho ya iwela Simo Elaa. ¹⁷ Kasi baayoko, baumole Simo ya Klisto na imekana. Etoma ya b̄e teeli na ndengye elaa, balukye obokye mpasi ya boloko ya nga ekule bakysisama. ¹⁸ Lowo phe! Na bo maumunya ma b̄e mabee malaa naa bo mabee mabe, baumole nde Simo ya Klisto. Yango mena nali na nkyisa. Kasi naambaka baa nde na nkyisa. ¹⁹ Pho bo bondela b̄e pho ya nga na pho ya Bolobo pha Yesu Klisto boonsungye, naebe obokye mapho maso mamana mamosuka na bolaa, namobika. ²⁰ Kokokana na phowa ekyeziya na nga na ná molemo moli na nga, esokye so. Kasi esiikye ziko, ebe unwanwa eye na nkolo iso, Klisto amozwa ngambo o nzoto ya nga, na bomoo pha nga na ná iwaa sa nga. ²¹ Pho, pho ya nga bomoo eli Klisto, emba iwaa eli mbano. ²² Kasi bo ibaa na bomoo o mokyisi wansungye ikyela etoma ya ntina, emba siebe lookokyi nga iolo. ²³ Nali o sato: Nali na phowa ya iwa pho nakye ba elele yonyo na Klisto, yango elekyi bolaa! ²⁴ Kasi pho ya be, elekyi bolaa obokye nataa baa na bomoo. ²⁵ Yango mena nali na ianola, naebe obokye esiwe, namoikala na b̄e baso, pho ya iesunga obokye okole, na obokye oanole na nkyisa. ²⁶ Pho ya obokye, na ikula yaa sa nga oka b̄e, nkyemo ya zwa b̄e onte ya Yesu Klisto ikule kola.

Ebasi pho ya Simo Elaa

²⁷ Lowo loolekyi: Mbesi nwa b̄e molongobane na Simo Elaa ya Klisto. Pho ya obokye bo naesi yaekyeka naa bo siikyi yaa, naokye bawo pho ya b̄e. Emba namooka obokye ophisi na bokusi onte ya Bolobo, oli nde elele yonyo, emba konwane elele yonyo na ndondo yonyo, pho ya ibanza ianola

saeyelela Simo Elaa. ²⁸ Namoeba na obokye b̄e tolote baini ba b̄e. Pho ya b̄e, kyeteya iwa sa b̄e. Pho ya b̄e kyeteya obokye b̄e obikyi, emba maso maute na Nwaphongo. ²⁹ Pho taika eph̄e ngolu nde ya ianola Klisto, kasi nakoleka ná inyokomo pho ye. ³⁰ Yango mena tonwane ebasi elele yonyo. B̄e koebe, phanza waokoka obokye nanwane, emba natafa nde inwana.

2

Klisto taika luka ngambo

¹ Yango mena bo wali ilenza onte ya Klisto, ikuya onte ya lozingo, aangana onte ya Bolobo, imele na ioka ngongo, ² mena kontonza nkyisa ya nga ooli b̄e onte ya booka. Na lozingo lonolo, ndondo yonyo, maumunya monomo. ³ Sakyela na imekana naa iluka ngambo eteli na ntina, kasi na imiuya onte ya b̄e na iwene bebi ndokolo baelekye. ⁴ Saluka nde bolaa pha we mampenza, kasi luka na bolaa pha bebi. ⁵ Yango mena, onte ya b̄e, ba na maumunya ndokolo bato bali onte ya Yesu Klisto. ⁶ Yo ooli bo Nwaphongo, taika zwa maumunya ma imikokyinya na Nwaphongo. ⁷ Kasi ale iso, amibuye moombo, abutwaka nde ya bato baso, na nzoto, awenensyende nde bo moto. ⁸ Amiuya yo mampenza, atosaka nono o iwa, nono o iwaa sa ekulusu. ⁹ Yango mena, Nwaphongo na ngolu ye, amotomba o ikolo, amba mola nkombo elekyi mankombo maso. ¹⁰ Pho ya obokye na nkombo ya Yesu, mafongo maso makusame, o ikolo, o se, ná o se ya manyete, ¹¹ pho ya obokye noko iso iwo obokye Yesu Klisto ali Nkolo,

pho ya nkyemo ya Tata Nwaphongo.

Etoma ya baklisto

¹² Yango mena, bebi na nga ba lozingo, bee babaka nkolo iso na ikumo, saba na sango nde bo nali wamo, kasi na koleka inwanwa ootoli nga wamo. Na sakolo itosa Nwaphongo nana itekyenete, kyela etoma pho ya obokye obikye. ¹³ Pho eli Nwaphongo okokyele onte ya bee obokye ozingye ombe na okyela bitoma kokokana na nwango nwe.

¹⁴ Sakyemi miima, saika ziko o maphoo maso makyele bee. ¹⁵ Na bomoo otoobe na lowo, etebaezwe na mooya. Wamoba bana ba Nwaphongo batebali na boobe onte ya bato baabe na batebali na boole. Onte ya bato babana, bee kongyengye ndokolo moo. ¹⁶ Pho bee ophisi Iloba sa bomoo, eli nkyemo ya nga mokolo nwa moya Klisto, pho sikakyilingana bokyilingyenela naa iwene mpasi ya pha.

¹⁷ Emba na bo malongo ma nga masweye ya ibonza o mbeka na etoma ya ianola sa bee, nali na nkyisa, emba nasepele na bee baso.

¹⁸ Na bee me, ba na nkyisa, kumba na nga molongo!

Polo atomi Timote na Epafrodite

¹⁹ Nali na molemo onte ya Nkolo Yesu obokye namoetomela ndete Timote pho aya elenza. Emba namooka masimo ma bee maa-mundenza. ²⁰ Sili na moto mosu ooli na maumunya bo maka nga, okoemunya na bokusi. ²¹ Baso balukye nde bolaa pha bee mampenza, kasi phaka Yesu Klisto phe. ²² Kasi bee koebe obokye Timote aweninya bolaa phe. Akyela na nga etoma ya iimola Simo Elaa ndokolo nwana phenephe na ango. ²³ Yango mena, eli nde yo okoemunya nga etomela yo bo naebi ndengye eya mosuka lowo la nga. ²⁴ Nali nana ianola onte ya Nkolo obokye na nga namoyaekyeka nde ndete me.

²⁵ Emba naumunye obokye eli bolaa naebuyisa Epafrodite. Ali nwebi na nga wa etoma na okonwane na nga mbale. Emba bee wamotoma pho aya nsunga imbele saasengyelaka nga. ²⁶ Ali na phowa ekusi ya ikula ewene bee baso, kambe na mitungyisa pho waokaka simo ya bolosi phe. ²⁷ Nde phele, abaka na bolosi, nde mowe. Kasi Nwaphongo amooka ngongo, emba teli nde yo mampenza, kasi na nga, pho nga sazwa ngongo o ikolo sa ngongo. ²⁸ Yango mena nawelane iyetomela yo. Pho waamowene bee, okule samba, emba ngongo ya nga yamokuta uta. ²⁹ Onte ya Nkolo, omoyambe na nkyisa bokoyambe bee nwebi. Kumola na boikye bato bali boli yo, ³⁰ pho aunvaki wa pho ya etoma ya Klisto. Nde awa pho ya inkyelela imbele saba bee sakoka inkyelela bee mampenza.

3

Polo ambye molemo nwe onte ya Klisto

¹ Emba unwanwa eye, bande na nga, kumba onte ya Nkolo. Siotwe ikula ekomela maphoo maekomelaka nga phanza, emba eli pho ya bolaa pha bee. ² Okyefe na manva, okyefe na bato ba etoma baabe, okyefe na mobelesi moobe! ³ Pho bato baabele be, eli banga. Pho tokyelele Nwaphongo na isungyi sa Bolobo phe, tomikuya pho ya Yesu Klisto, toloomilemele banga mampenza. ⁴ Na bokomilele nga mampenza me, bo moto mosu kuumunya imilema yo mame, nga nakule milemela ileka yo. ⁵ Pho ya imibele mokolo nwa nwambi sima ya ibotama, nali moto wa Isalayele onte ya bato ba Isalayele, o ibota sa Benzame, moela o ibota sa Baela, pho ya mobeke nwa Bafalisai. ⁶ Nabaka munyokosi nwa Ingomba. O lowoo la bosembo lookomi mobeke, tebakokaki inzoza.

⁷ Nzuka maphoo maso maabaka mbano pho ya nga, namaweni nde phaa pho ya Klisto. ⁸ Kyeka loolekyi na ntina: Iyeba Yesu Klisto Nkolo wa nga. Pho ye nabungye mbolo iso, emba nawene maphoo maso mana ndokolo sokoto pho ya izwa Klisto ⁹ na pho ya iba isanga onte ye, sili moto wa bosembo pho nakumole mobeko, kasi pho nali na ianola onte ya Klisto. Eli nde Nwaphongo ookobuya moto, moto wa bosembo bote na ianola. ¹⁰ Ekpele yonyo ekyezingye nga, eli ieba Klisto, na ieba mwiya nwa ikundwa se, na ianga na mpasi ye, obokye namiulinya na iwa saawaka yo. ¹¹ Pho nali na molembo obokye na nga namokundwa onte ya bawee me.

Omilenza na mbangu pho olongye

¹² Sizingye iwo obokye nambo koma o mbomela naa obokye nambo zwa losengyesi na nga. Kasi nataba ikyilingana pho ya izwa losengyesi, pho Klisto [Yesu] ampila na bokusi mi eboko. ¹³ Oo bebi, siumunya obokye naunva zwa losengyesi. Kasi phowa ya nga eli nde obokye nabungye maso malekana o sima ya nga, nakyende nde o boo. ¹⁴ Nakyilingane nono o suka pho ya izwa mbano ekyembangye na Nwaphongo izwa, onte ya Yesu Klisto, o ikolo.

¹⁵ Banga baso baalongobana, tosengyesi ikyela babona. Kasi boumunye ikyela ndengye esuu, nde phele Nwaphongo amoeteya nde me. ¹⁶ O maphoo maso, toikale nde o nzela ekyebengye banga nono unwanwa eye.

¹⁷ Bande na nga, beba baso benga matambe ma nga. Lembetela bato bamikambe ndengye eya wene beba oka banga. ¹⁸ Pho naeyimolaka mbala nzikye, emba nakule ewole lango lolo na mbembe o miyo, ngakye: Bato baikye babikye ndokolo baini ba ekulusu ya Klisto. ¹⁹ Mbomela ya beba eli iwa, Nwaphongo wa beba eli ibu

sa be, emba maphoo maabaphe soo, mena nde mamiphambe na be. Beba babengye nde maphoo ma mokyisi. ²⁰ Kasi pho ya banga, mokyisi nwa banga moli o ikolo, emba moto okoziya banga bo Mobikye, eli Nkolo Yesu Klisto. ²¹ Yo amobongola nzoto ya banga yaa ngongo iye pho ya iibuya ndokolo nzoto ye ya nkyemo. Pho ali na mwiya nwa ikyela bomo, pho ali Mokonzi nwa maphoo maso.

4

¹ Yango mena, bande ba lozingo, baazingye nga na boikyi ikula ya wene. Beba oli nkyisa na eboko ya nga ya bokonzi. Bande na nga ba lozingo, ophilaka na bokusi onte ya Nkolo.

Bookaa, nkyisa, bose

² Naongye na Evodi na Setishe, iba na maumunya monomo onte ya Nkolo. ³ Na we, nwebi na nga owa phele, naongye na we obokye ibasungye. Pho banwana mbale na nga pho ya Simo Elaa, na Klema na bebi basuu baso baakyele na nga etoma. Makombo ma beba makomama o buku pha bomoo.

⁴ Ndekokumbe imbele siso onte ya Nkolo! Nakule wo ngakye, ndekokumbe! ⁵ Bolaa pha beba boebane na bato baso. Nkolo ali phenephe. ⁶ Samitungyisa na na ekpele, kasi o maphoo maso, umola bosenga pha beba oka Nwaphongo na ibondela, na na inyingonela, na bomophekye melesi. ⁷ Emba bose pha Nwaphongo boolekye malondo maso, pha mobanza mandondo ma beba na maumunya ma beba onte ya Yesu Klisto.

⁸ Pho ya isokya, bebi, kyela maphoo ma phele: Maambya kaa, na bosembo, na bopeto, maakokyi beba izinga, maambya ngambo, maphoo maabongo, makokyi bato isamba. ⁹ Kyela oetoma iso yaaekolaka beba, yazwaka beba, na yaokaka beba na yawenekye beba onte ya nga. Emba Nwaphongo owa bose amobaa na beba.

Polo ka phe bato ba Filipe mēlesi pho ya nsindo ya be

¹⁰ Nali na nkyisa boikye onte ya Nkolo pho ya obokye okuli weninya phowa ya bēe oka nga, na pho ya obokye konzumunya, kasi toikaka zwa nde nzela ya ieweninya. ¹¹ Siiwɔ pho nakayee. Pho naekola onte ya maphɔɔ maso ikyekyela nde ili na nga. ¹² Naebe ibika onte ya ikaya na ibika onte ya ezwele. Naekola onte ya maphɔɔ maso nana ndengye iso iba na itonda nana iba na nzala, na ibika onte ya ewzele na ibika onte ya ikaya. ¹³ Nakokyi ikyela maso mamana, pho ya Klisto ookonkuya. ¹⁴ Emba, bēe okyesi bolaa, ookabi bēe na nga ngɔngɔ ya nga. ¹⁵ Bēe koloebe, bēe bato ba Filipi, o etatele yaikyemiimola Simo Elaa, waamana nga o Make-deniya, imbele me Ingomba sɔnsɔ tesaikaka umunya lowɔɔ la iphuti sa nga, manya nde bēe. ¹⁶ Pho o Tesaloniki, bēe waunva ntomela nsindo mbala yɔnyɔ naa ibale yasengyelaka na nga. ¹⁷ Teli obokye nalukye mosindo, kasi nalukye nde obokye obote mbuma nzikye o bit-oma ba bēe. ¹⁸ O maboko ma nga nali na iso iengyesi na nga, naa ileka. Nazwe na sindo itomesi bēe na Epafrodite, emba unwanwa eye, nali na iso phele. Nsindo ya bēe ili ndokolo malasi ma solo elaa, mbeka ekyeanole na ekyesambe Nwaphongo. ¹⁹ Emba Nwaphongo wa nga amoetonga na iso isengyesi na be, ikokana na bonene phe, na ná nkyemo ye onte ya Yesu Klisto. ²⁰ Le obokye nkyemo ibe na Nwaphongo ango wa banga pho ya bipha na bipha. Ame.

Ndɔngɔɔ ya suka

²¹ Longɔɔ basantu baso onte ya Klisto Yesu. Bebi baali na nga baelongosi. ²² Basantu baso baelongosi, konza bali o ingambi sa Sezare.

* **4:23** 4.23 Bakokyi na iwɔ obokye: Na ná Bolɔbo pha be.

²³ Le obokye ngolu ya Nkolo Yesu Klisto ebee na bēe baso.*

Mokanda nwa Polo oka Bakolose Maphoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu imbele sabaka yo o boloko. Yo taikaka eba baanosi ba Kolose. Moto owa baebaka eli nde nwebi ne Epafraas moto owaimolaka Simo Elaa omo. Emba amba yaimola Polo obokye batati inyangola masimo masuu manyakune onte ya baanosi. Babateya obokye: Pho ya iyeba Nwaphongo, esengyesi obokye bato bakumole na boikye malobo mabangye bee «Bakonzi ba ikolo na munse», bambe kula na mibele na ikumola mibeko ndengye na ndengye mikyekyi ntoma.

O etee eya ntubo, Polo aphe Nwaphongo melesi pho ya ndengye eyalobikya Klisto. Yo alekyi malobo miso, eli nde yo oli mokonzi nwa Ingomba (1.3-2.3). O etee eya ibale, Polo kaongye na baanosi obokye bakyebe na mateya ma boole (2.4-25). Asokya na iteya mofesi mowa molongoba na bato ba Klisto na ba Ingomba. Ebe onte ya mabota naa onte ya mokyisi. Bobele amba beya baanosi (3-4).

Mateya maa boole matokolo imbele sisoo. Nabo mawenene ndokolo mali nde manyakune, mango maso mabende bato pho bamanya maumunya ma bee oka Klisto. Nzuka eli nde yo oli munene, yo moto owa manya bato o boombo bosoo.

Maphoo mali o mokanda mumu:

- Bakolose 1.1-8: Ibeya
- Bakolose 1.9-2.19: Klisto ali nza na etoma ye eli iye?
- Bakolose 2.20-4.6: Bomoo boonyakune onte ya Klisto
- Bakolose 4.7-18: Ndongolo

Ibeya

¹ Inga Polo, nali toma ya Yesu Klisto bo wazinga Nwaphongo. Nga na nwebi na banga Timote,

² toekomele mokanda mumu, bee basantu baa Kolose, baakolo bee na banga onte ya Klisto. Le obokye ngolu na bose ikyiute oka Ango wa banga Nwaphongo ibee na bee.

Polo kapha Nwaphongo melesi

³ Tophe Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto melesi pho ya bee o mabondesi ma banga ma nkolo iso. ⁴ Tooka simo ya ianola sa bee oka Yesu Klisto, na pho ya lozingo looli na bee oka basantu baso, ⁵ na molemo nwa bee mi yaebongyisela Nwaphongo o ikolo. Molemo nwaokaka bee phanza o nzela ya Iloba saa phele, sili Simo Elaa. ⁶ Simo me Elaa eyakomaka nono oka bee, eenyango o munse munsoo, kyeembe na bota mbuma ikyikole nde bowa kyela yango onte ya bee, tata mokolo nwaokaka bee na nwa ebaka bee na phele ngolu ya Nwaphongo. ⁷ Ikokana na mateya maephakeye Epafraas, ekamba ya banga na nwebi wa etoma, owakyela etoma pho ya bee ndokolo owaakolo moto wa etoma wa Klisto. ⁸ Aloimola ndengye ya lozingo laephe Bolobo.

⁹ Yango mena, o mopha nwaka banga, tata mokolo nwa looka banga, toloole ibondede pho ya bee. Toongye na Nwaphongo obokye aephe saakolo zebi na malondo maute na Bolobo phe. ¹⁰ Na bomoo, wambabika bookozingye Nwaphongo, waamba na kyela iso ikyimophe nkyisa. Wamokyela na maphoo maso mabote mbuma iinda, wamba na kola na iyeba Nwaphongo sakolo iyeba. ¹¹ Bamoekuya o maphoo maso na mwiya nwa nkyemo ye, emba na bomoo wamokoma na ilendendala na na ikanga motema o bimekyi biso.

Zembo pho ya Klisto ooli mokonzi nwa ikolo na munse

¹² Na nkyisa, phe Tata melesi, pho eli yo owakyela bokye ozwe na bee iyalo o ilaka sa basantu onte ya moo.

13 Alomanya o bokonzi pha enzombi, amba lobuya o bokonzi pha Nwana we wa lozingo. 14 Onte ye tokando, masumu ma banga malimbisami.

15 Ali elalaa ya Nwaphongo otowenene,
Mwana owa boo onte ya bikelamo biso,

16 pho iso yakyelama onte ye,
o ikolo na o se,
bikelamo biwenene na bitee-biwenene,
ebe na phembo iso ikiyangyele mokyisi nwa enzombi,
iso yakyelamaka nde ne na pho ye.

17 Emba iyo ali o boo pha maphoo maso,
iso ili nde pho ye,

18 emba iyo alii moto nwa nzoto,
nzoto me eli Ingomba.

Ali etatele,
Nwana owa boo onte ya bawe,
pho abe o maphoo maso moto wa boo.

19 Pho Nwaphongo asepele imizasa mobimba nwe munsu onte ya Klisto.

20 Na nzela ye, na pho ye,
Nwaphongo abongya na pho iso.

Na nzela ya malongo maasweya nwana we o ekulusu,
Nwaphongo abuya bose ebe na ose ebe na o ikolo.

21 Emba bée baabaka phanza babutu, bée baabaka na bitoma bibe baweniyaka bonguna bokusi na Nwaphongo, 22 kyeka obokye unwanwa eye Nwaphongo abongya pho ya nzoto ya Nwana, na iwa se, pho ya eweninya o boo phe basantu, sa mooya na sa intono.

23 Kasi esengyesi obokye, na ianola, ophile na bokusi bée sakatusa, samana o molemo nwa Simo Elaa eya okaka bée, eya imolaka bée bikyelamo biso bili o mokyisi, emba inga Polo, nabuto moto wa etoma pho yaimola Simo me Elaa.

Ebasi ya Polo

24 Unwanwe eye nali na nkyisa onte ya malosi maokye nga pho

ya bée. Na nzoto ya nga, nakokya malosi ma Klisto mata baa o nzoto ye ili Ingomba. 25 Nabuto moto wa etoma wa Ingomba, kokokana na etoma eyampe Nwaphongo pho ya bée. Etoma me eli iunva iyimola Iloba sa Nwaphongo, 26 sekyele eyabombama minyabipha emba Nwaphongo aeweninye unwanwa oka basantu be. 27 Azingaka ifateya ezwele na nkyemo ya sekyele eyabombama me onte ya bapakano. Klisto ali onte ya bée, molemo nwa nkyemo! 28 Eli yo okoimole banga. Toimole moto munsu, toteya na moto munsu na zebi siso, pho ya ibuya moto munsu moto olongoba onte ya Klisto. 29 Yango eli ntina ya etoma ekyenwane na nga, ya ebasi ekye kambe nga na bokusi pha Klisto bookyele na mwiya onte ya nga.

2

1 Pho nazingye obokye bée oebe ebasi ye ekusi ekyenwane nga pho ya bée, pho ya ba Laodikiya, na pho ya basuu baikye bate baika na nvene nga mampenza. 2 Nazingye obokye na bomu, mandondo ma bée malenzame na laakolo lozingo, bazwe ezwele ye eso, na saakolo iyeba, na iyeba sekyele ya Nwaphongo eli Klisto. 3 Ezwele eso ya zebi na ya boebi ya bombama onte ye. 4 Nawo babona pho obokye moto sayaekosa na molete nwa iwoo. 5 Nabo na nzoto sili onte ya bée, kasi na bolobo nali na bée, nali na nkyisa ya ieyeba obokye ophisi bitemi ba bée na bokusi pha ianola sa bée oka Klisto.

Phakolo bomu boue nde na Klisto

6 Bée waanola Yesu Klisto iba Nkolo ya bée, yango mena bée ikala nde ibenga nzela ye. 7 Nyosa ne nkanga ophikame nde mi yo. Obe na na ianola sikusi bo waeteyaka be, emba ophokye Nwaphongo melesi imbele siso.

8 Okyebe obokye moto na monomo saebisa o izengye sa zebi sa bomoto siiwenene ndokolo eli makolo malondo nzuka eli nde mateya maute na bato. Iso miina kyiute na phembo ya mokyisi kasi na Klisto phe. 9 Pho mobimba muso nwa Nwaphongo mozasi o nzoto ya Klisto. 10 Emba ooli b̄e onte ya Klisto, otondi na phaakolo bomoo. Yo ali oikolo sa phembo iso. 11 Baefelekye nde onte ya Klisto. Ibele me teli sikyelame na n̄e ya bato, simanya b̄e etee ya nzoto kasi eli ibele saaka Klisto.* 12 Pho waabatisamaka b̄e, yabaka ndokolo wakundamaka ne molongo monomo. Wamba kula kundwa ne molongo o nzela ya ianola siili na b̄e mi phembo ya Nwaphongo, owamokundola onte ya bawe. 13 B̄e babaka phanza bawe pho ya bobbe pha b̄e na wataka ba b̄e ngbotu, akuli ebuya na bomoo molongo ne. Alolimbisa bobbe pha banga bosoo. 14 Aziminye mobeko mwa baka molophunde, amolemolo na imobakya o ekulusu. 15 Nwaphongo amanya mwiya nwa phembo iso, aiphe soo omiyo ma bato baso na bowa ilonga Nwana we o ekulusu. 16 Boebe babona moto saeyoya pho ya ntoma naa pho ya maleku naa pho ya eseleko naa pho ya bokombe pha sika, naa pho ya sabata. 17 Iso mina ili nde elalaa ya maphoo mamoya, kasi lona lakolo lowoo eli nde Klisto. 18 Moto monomo saeiya. B̄e bakumisa na imiuya sa b̄ole, baasambele banze, baaumunya nde maphoo mawene b̄e ondoto, bato me bali na maumunya nde ma bomoto, me maabaphe mawala. 19 Be, tebaangane na Klisto, ooli moto. Ka eli nde moto moophe nzoto iso ieyengyesi na yango obokye mantonga na nsoti ibee elele yonoyo. Emba eli Nwaphongo okokosa ina nzoto.

20 Bo umbo waa na Klisto molongo ombi na mana o boombo pha maphoo ma mokyisi mumu, pho ya'ye koanole ukula kyelela mibeko ndokolo bomoo pha b̄e botabaa nde o maphoo ma mokyisi mumu? 21 Sakpa! Sameka! Sakuma! 22 Eso meena eli nde maphoo maamotono bo moto kamakyelele. Mena eli mibeko na mateya maute na bato! 23 Maphoo me mawenene bina ndokolo maphoo maa zebi, matome moto isambela na bokusi pho ye mampenza, imiuya, na imba miweninya bolosi. Kasi mibeko me temili na ntina pho mikokya nde maphowa ma bomoto.

3

1 Bo waakwa b̄e na Klisto, luka mbolo ili o ikolo, wazasi Klisto o eboko ya boloo ya Nwaphongo. 2 Umunyaka maphoo mali o ikolo, kasi maa munse phe. 3 B̄e waawa, na bomoo, emba bomoo pha b̄e pha mibomba na Klisto, onte ya Nwaphongo. 4 Pho Klisto ali phaakolo bomoo pha b̄e, na b̄e me, wamowenene ne onte ya nkyemo ye.

Moto oomokasi na moto oomunyakune

5 Na bomoo, ole bitoma biibe ba b̄e ba mokyisi: Bondumba, sokoto, phowa ya nzoto, looto, pho looto eli isambela bikyeko. 6 Kyeka maphoo maabangye yo ya Nwaphongo. 7 Phanza wataaka ba b̄e o maphoo mama, mobesi nwa b̄e nwabaka bomoo me. 8 Unwanwa eye, na b̄e me, omany maphoo maso maama: Yoo, itombo, kabu, bitoo, maloba maso mabe me satokolo o noko ya b̄e. 9 Sa katelana onte ya b̄e pho wamanya moto oomokasi na maphoo mabaka yo kakyele. 10 Emba b̄e olati moto omunyakune, iyo oobuto na phakolo boebi boomulinya na elala ya Nwaphongo wamokyela. 11 Unwanwa, tewakuli ba Baela

* 2:11 2.11 Ibele sa ka yesu Klisto sili obokye kamanya mobesi nwa moto mokasi nwa masumu.

naa Bayuda, bato babele bée naa bato ba teika bele be, babutu, moto owatanga, moombo, moto wa somi, tebali na bokyese. Kasi Klisto ali maphoo maso na ali na o iso.

¹² Pho bée oli baalo Nwaphongo, basantu bée bazinga yo, olate ndondo ya ngolu, ndondo elaa, ndondo ya imiuya, bonyile, na ikanga motema. ¹³ Ndekokuyane onte ya bée, bo nwebi akyesi bofe olimbisane onte ya bée. Bo waelimbisa Nkolo ya banga, na bée okyele nde bomo me ¹⁴ Emba epkele elekyi ntina eli, ilata lozingo: Bookyesi bomoo, wamoba bée baso elele yoooyo na ná ndondo yoooyo. ¹⁵ Le obokye bofe boephe Klisto, bokonza mandondo ma bée, pho obokye Nwaphongo aebanga pho obokye obe bée baso nzoto yoooyo, ndekomophe melesi mbala na mbala me.

¹⁶ Le obokye Ilofa sa Klisto na ezwele ya sango sizwe eziye onte ya be. Oteyanakye, ombakye na kyebisana na zebi siso siikokyi. O mandondo ma bée, tubela Nwaphongo membo ma imophe melesi, omokumole na membo masuu maute na Bolobo. ¹⁷ Iso iikokyi bée iwo naa ikyela, oikyele na nkombo ya Nkolo Yesu, na iphee Tata Nwaphongo melesi na nzela ye.

Mozalesi nwa ibota

¹⁸ Basi, ndekomuiya obo pha bampele ba bée, ndengye ekokyi o miyo ma Nkolo.

¹⁹ Bampele, zingaka basi ba bée, saphinyoaka na bée.

²⁰ Bana, kumolaka baboti babe na maphoo maso, kyeka maphoo mazingye Nkolo oka bée. ²¹ Batata, satombyaka bana babe, pho bée sabaa na ngongo.

²² Baombo, kumolaka bakolo ba bée ba wawa o se o maphoo maso. Sa bakumolaka nde o miyo ma be, bokokyele bato baayoko obokye babasambakye. Kasi obakumole na motema monomo ya bato baalote

Nkolo. ²³ Na bo kokyele etoma ye, oekyele na ndondo elaa, ndokolo koekyelele Nkolo kasi bato phe. ²⁴ Eba obokye, Nkolo amoephe ilaka ndokolo mbano. Nkolo okokyelele bée eli Klisto. ²⁵ Moto okokyele bofe amozwa etumbu na bofe bokyele yo. Pho Nwaphongo tali na mbelekye.

4

¹ Bée bankolo, baka na baombo ba bée na bosembo na ná phele, eba obokye na bée me, oli na Nkolo monomo o ikolo.

Maphoo ma isokya

² Baka na etungu ya ibondela, obakye na ná bokyengyi pha iphekye Nwaphongo melesi.

³ Bondelakye na pho ya banga obokye Nwaphongo alozibolele mozibo nwa iimola Simo ye. Na bomo, na moimula sekyele ya Klisto enyolesi nga o boloko. ⁴ Le obokye na eimole mboka eso bokokyi nga ieyimola. ⁵ Ndekomitambusa na bosembo o miyo ma bato batebali baklisto. Kyelaka babona imbele siso sizwe bée nkonzoo ya ibaa na be. ⁶ Le obokye mowosi nwa bée mobakye na leele bo ya mokpa, baka na yela yaibusisa moto munso na ndegye ekokyi.

⁷ O maphoo mankyekyi, wamozwa masimo maso maanyakune na Tishike, nwebi na nga okozingye nga, yo owakolo moto wa etoma, ooli ekamba ya nga o etoma ya Nkolo.

⁸ Na etomesi yo nde pho aya eyimole masimo ma banga, ambe na lenza mandondo ma bée. ⁹ Namotomi yo na Onezime, owakolo nwebi okozingye banga, auta nde oka bée oomo. Bée bamoeyimola maphoo maso malekane wawa. ¹⁰ Nwebi na nga wa boloko Aristarke, aelongozi, na Malako, nwana nyango na Balanabasi. Ombo zwa mateya pho ye: Bo akomi oka be, omoyambe na bola. ¹¹ Yesu ookobangye bée

Yusitu aelongosi me. Onte ya Bayuda eli nde bée bakyela na nga etoma pho ya bokonzi pha Nwaphongo, baabaka banzuya moo. ¹² Epafras owauta oka bée aelongosi. Yo moto wa etoma wa Yesu Klisto ootowe ifondela pho ya bée obokye oteme nzi, ombakye na kyela maphoo maso maali o phowa ya Nwaphongo. ¹³ Nga nali nzoka ya bokowene yo bolosi boikye ya bée, na pho ya baanosi ba Laodikiya na Ba Ierapolis. ¹⁴ Luka, nwebi na banga owa muunganga na Demasi baelongosi.

¹⁵ Olongoloko bebi bali o Laodikiya, na Nimifa na ingomba siangane o ingambi se.

¹⁶ Bo otangyi mokanda mumu waumbo, omotomele ingomba sa Laodikiya bamotangye me. Na bée otangye mokanda nwa motoma nga o Laodikiya.

¹⁷ Pho ya isokya, wo na Alisipe obokye: Ndekoebe na etoma eephe Nkolo, oekyele na bolaa.

¹⁸ Eye molongolo mookomi nga Polo na maboko manga mampenza, bée sabunga obokye nali o boloko.

Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na bée!

Mokanda nwa Polo nwa ntubo oka Batesaloniki Maphoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu phenephe na ileka mbula mako matano o sima ya ikundwa sa Yesu. Mokanda me mokokyi iba mokanda nwa ntubo nwaakoma Polo. Mokokyi iba na mokanda nwa ntubo onte ya nkanda iso ya Sangola Eenyakune.

Tesaloniki yabaka mokyisi mozale mokonzi nwa manyete ma Makedoniya. Polo akomaka omo o imbanga se sa ibale. Bato baikye baanolaka mateya me, emba tamba nde koko omo pho Bayuda ba omo baambyaka mobulu. Yango mena amba mana o Tesaloniki, amba ya kyende o Bere (Bitoma 17.1-10).

Sima ya nkolo, wakoma yo Koliti, nwebi ne Timote amba moimola bo walekanaka maphoo o Tesaloniki. Emba Polo amba ya balongolo. Amba na balenza obokye bakylene nde o boo. Amba na babuyisela eyano o motuna nwaabaka bee bamitune pho ya lowo la ikundwa sa bawe na pho ya iya sa Nkolo na nkyemo iso.

O moo nwa lolu, baanosi baayoko bamitune pho ya ndengye eya mosuka maphoo ma mokyisi. Mokanda mumu mokokyi ilingola mayele pho moloimole nyango wa lowo: Esengyesi obokye toteya obokye toli bato ba mokyisi nwa Nwaphongo, tombe na baa na ianola obokye nono itekye tomo ba na Nkolo elele yonyo pho ya bobele (4.17).

Maphoo mali o mokanda mumu:

- 1 Batesaloniki 1.1: Ibeya
- 1 Batesaloniki 1.2-10: Melesi pho ya mobesi na ianola sa bato ba Tesaloniki
- 1 Batesaloniki 2.1-3.13: Etoma ya Polo o Tesaloniki

- 1 Batesaloniki 4.1-12: Mobesi moanole Nwaphongo
- 1 Batesaloniki 4.13-5.11: Iya sa Nkolo Yesu
- 1 Batesaloniki 5.12-28: Mateya na ndongolo

Ibeya

¹ Inga Polo, Silive na Timote tokomele ingomba sa Tesaloniki sili onte ya Tata Nwaphongo na Nkolo wa banga Yesu Klisto. Le obokye ngolu na bose ibe na bee.

Ianola sa bato ba Tesaloniki

² Nkolo iso tophe Nwaphongo melesi pho ya bee wa eyumunya banga o mabondesi ma banga. Imbele siso, ³ toeyumunya pho ya ianola sa bee sili na bitoma, na lozingo la bee lookusi, na na imilenz sa bee o molemo, ikiyute na Nkolo wa banga Yesu Klisto, o boo pha Nwaphongo Ango wa banga. ⁴ Babi na banga ba lozingo, eba na bolaa obokye Nwaphongo aeyolo. ⁵ Pho waaya banga eyimola Simo Elaa, teyabaka nde na maloba pha, kasi na na bokusi pha Bolobo. Na iso yaabaka banga towo ili ya phele. Wabaka banga na bee, koebe mobesi nwa banga. Tokyelaka babona pho ya bolaa pha bee. ⁶ Emba bee, wamba lomkola banga na Nkolo, waa yamba bee Iloba onte ya minyoko na nkyisa ya Bolobo. ⁷ Yango mena, baanosi baso ba Makedoniya na ba Akaye, babuto iyemekola. ⁸ Emba uta na bee, Iloba sa Nkolo sioka, teli nde o Makedoniya na Akaye, kasi simo ya ianola sa bee oka Nwaphongo, enyango mboka eso obokye toloenyasi na ikula woo. ⁹ Pho moto na moto kaimole, wa woo yo pho ya bee, ndengye eya loyamba bee na ndengye eya le bee bikeko pho ya iyekpana oka Nwaphongo pho ya imokyelela, yo ooli na bomoo na owa solongo. ¹⁰ Emba koziya Nwana we owa mouta o ikolo, eli Yesu owakundola Nwaphongo onte

ya bawe. Iyo aalomanya o yoo ya Nwaphongo ekye ye.

2

Etoma eya kyelaka Polo o Tesaloniki

¹ Bebi, bée mampeza koloebe na bolaa obokye, waloyamba bée, teli pho ya pha. ² Kasi bée koebe obokye nabo touti inyokomo na itolama o Filipe, Nwaphongo olophokye bokusi pha ikanga motema pho ya iya eyimola Simo Elaa onte ya minyoko. ³ Pho mateya ma banga temali maimamela, teloli na mamunya mabe, telookatele moto. ⁴ Kasi Nwaphongo alomeka pho ya ilophe Simo Elaa. Yango mena toteya nde bomoo, telolukye isepelisa bato, kasi nde Nwaphongo okomekye mandondo ma banga. ⁵ Yango mena waateya banga, toloowo maphoo ma molete, bée koebe, tololi na maumunyama ma obokye olophe ekpele, nzoka ya banga Nwaphongo. ⁶ Tolombaa na luka ngambo oka bato, naa oka bée, na oka bato basuu. ⁷ Emba tokokakayi iba bato banene onte ya bée phele, pho toli batoma ba Klisto. Kasi tobaka onte ya bée nde na bonyile, ndokolo nyango wa bana kabanza bana bée mampenza. ⁸ Toeziingaka na boikye, yango mena toloeyimolaka nde Simo Elaa ya Nwaphongo yango na yango, kasi toambyaka na bomoo pha banga mampenza, pho oli na motuya mwikye pho ya banga. ⁹ Bebi, bée umunya minyoko na nkuka ya banga, tokyela etoma oka bée na moo na mokolo, pho banga saba ephesi ya monomo na bée waaba banga toeyimole Simo Elaa ya Nwaphongo.

¹⁰ Bée oli manzoka ma banga, ebe na Nwaphongo, pho mobesi nwa banga o boo pha bée baanosi, teloika kyela masumu, tobaka na bosembo, na moto monomo takokyi ilooya na lowoo lonolo. ¹¹ Emba

bée koebe na obokye tokyela na monomo na monomo onte ya bée ndokolo ango na bana be. ¹² Toekuyaka, toelenzaka, toongaka na bée na bokusi obokye mobesi nwa bée mosepelisa Nwaphongo okoebangye obokye onyolo o bokonzi phe na o nkyemo ye.

Polo akuli samba ianola sa Batesaloniki

¹³ Kyeka ntina ekye phe banga Nwaphongo melesi imbele siso, waoka bée Iloba sa Nwaphongo saeyimola banga, wasaanola, teli ndokolo iloba sa bato kasi nde boli sango phele obokye Iloba sa Nwaphongo. Iloba me sikyele onte ya bée, bée baanosi. ¹⁴ Emba bée obuto imekola mangomba ma Nwaphongo maali o Yuda, maanola Yesu Klisto. Pho bebi na bée mampenza baenyokolo bo wanyokoloko Bayuda banaa nyango na bée. ¹⁵ Bée baboma Nkolo Yesu na baimosi, balonyokoloko me. Tebaikaka sepelisa Nwaphongo, emba bali banguna ba bato baso. ¹⁶ Balokatele iteya Iloba sa Nwaphongo oka bato batebali Bayuda pho babikye. Na bomoo, masumu ma bée makule butwa nde maikye. Nonoo waa kaa yoo ya Nwaphongo mi be.

Polo ali na phowa ya ikula butwa o Tesaloniki

¹⁷ Bande, pho ya banga, na bokabwa banga na bée pho ya nwana imbele, itakye na miyo kasi o ndondo toli elele yonyoo. Toli na phowa ekusi ya ekula ya ewene yango mena tokyele na ndenge iso obokye toyee. ¹⁸ Tofaka na phowa ekusi ya iyaa oka bée. Nga mampenza Polo, mbala na mbala nalukaka na iya oka be, kasi molemba abaka kalokutole nde bokutosi. ¹⁹ Bée oli molemo mwa banga na nkyisa ya banga na eboko ya banga ya nkyemo oboo pha nkolo Yesu imbele sa moya yo. Teli bomoo? ²⁰ Nde phele, bée oli nkyemo ya banga na nkyisa ya banga.

3

¹ Yango mena, bo tewaakulaka banga koka iziya tomba wene obokye toikale banga mampenza o Atenε. ² Emba toetomele Timote nwebi na banga, kakyele na banga etoma ya Nwaphongo ya iyimola Simo Elaa ya Klisto. Pho ayaekuya na ielenza o ianola sa bεε. ³ Pho ya obokye moto salota o boo pha minyoko. Pho bεε mampenza koebe obokye tobangama pho ya mango. ⁴ Waabaka banga oka bεε, toeyimolaka obokye tosengyesi iwene minyoko bookyelami wango, bεε koloebe. ⁵ Yango mena, na nga sikokakyi kula ziya, natomi Timote aya nzwela masimo ma ianola sa bεε, pho naile obokye molemba aumbo eemeka, emba etoma ya banga onte ya bεε ekye pha.

⁶ Ujwanjwa eye Timote auti oka bεε, ambi na loyelela na Simo Elaa ya ianola sa bεε na lozingo la bεε. Awo yokye bεε otaba iloumunya nkolo iso na bolaa, oli na ná phowa ekusi ya ikula lowene nde booli banga na phowa ya ikula ewene. ⁷ Yango mena, bebi, onte ya minyoko ma banga miso na bimekyi ba banga biso, tozwe bokusi pho ya ianola sa bεε. ⁸ Emba ujwanjwa eye mandondo ma banga mauti pho bεε ophisi nzela ya Nkolo na bokusi. ⁹ Melesi iye mikokyi banga iphe Nwaphongo pho ya bεε, pho ya nkyisa ikyi okye banga pho ya bεε o boo pha Nwaphongo wa banga? ¹⁰ Na moo na mokolo tobondεle na etungu pho tozwe konzō ya ikula ewene obokye tokokya ikyizangye o ianola sa bεε.

¹¹ Le obokye Nwaphongo yo mampenza, Ango wa banga na Nkolo wa banga Yesu baingole nzela o boo pha banga pho ya obokye toyee oka bεε. ¹² Le obokye Nkolo akosa, ambe na tanza na boikye lozingo looli onte ya bεε na lozingo looli na bεε pho ya bato baso, ndengye ya lozingo loezingye na banga. ¹³ Na bomō, le obokye Nkolo

alenza mandondo ma bεε. Emba mokolo njwaamoya yo na bansatu bεε banso, yo sa yaezwa na maphoo mabe onte ya bεε na obokye obe samooya o boo pha Ango wa banga Nwaphongo.

4

Mobesi mazingye Nwaphongo

¹ Bebi, pho ya isokya, toeteyaka lolengye la mobesi mokokyi iba na bεε pho ya isepelisa Nwaphongo. Nde phele komikambe nde bomō. Kasi ujwanjwa eye, toongye na bεε emba tombe na ebondo na nkombo ya Nkolo Yesu obokye: Kula lenden-dala.

² Bεε koebe mateya maeteyaka banga bo wa wo Nkolo Yesu. ³ Kyeka phowa ya Nwaphongo: Eli obokye bεε obe bato bansatu ombe na ba sakyela bondumba. ⁴ Moto na moto onte ya bεε aebe ikpa njwanjwasi na ndengye ya bonsatu na ya ngambo. ⁵ Samile obokye phowa ebe eekonza ya bato baayoko baate baefe Nwaphongo. ⁶ Moto sakosa nwebi ne, yo samba na mokyela bofe mi lowo lalona. Pho Nkolo kaambelele mi maphoo maso mama, nde bo waunva ewole banga na bo waekyebisa banga. ⁷ Pho Nwaphongo taika lobanga obokye toikale ikyela maphoo maa sokoto, kasi maphoo ma bosantu. ⁸ Yango mena, moto okole mateya mama, taale moto, kasi kale Nwaphongo okoephe Bolobo phe.

⁹ Pho ya lowo lokyekyi izinga bebi, telosengyesi iyekomela mokanda. Pho bεε, Nwaphongo yo mampenza aeteya ndengye ekokyi bεε izingana onte ya bεε. ¹⁰ Emba eli nde lona lozingo lalona loweninya bεε oka bebi baso ba Makedoniya mobimba. Kasi bande, banga toelenza obokye okule kyela na bolaa koleka. ¹¹ Ba na phowa ekusi ya iba bose, ya ikyeka nde maphoo ma bεε mampenza na ya ikyela etoma nde na maboko ma bεε mampenza, nde bo wawoko banga phanza. ¹² Pho

mofesi nwa b̄eē mofe nwa kaa o miyo ma bato bate bali baklisto, emba otofe ephesi ya moto.

Mokolo nwa moya Yesu

¹³ Bebi, tozingye obokye toeyi-mole phele eso pho ya lowo lokyeyi bawe, pho ya obokye obe saba na ngongo ya bato basuu baate bali na molemo. ¹⁴ Emba bo banga toanole obokye Yesu awa amba kundwa, nde bomo me, baawa onte ya Yesu, Nwaphongo aabayamba elele yonoyo na Yesu.

¹⁵ Emba kyeka unwanwa eye loewole banga, eli iloba sa Nkolo: Banga baali na bomoo, baamoikala nono o iya sa Nkolo, etelokyende na nwana bokyiky o boo pha baawa. ¹⁶ Waamookana iya samoambya yo, na nyesi nwa mokonzi nwa baanzelu na ilela sa mumbenzo nwa Nwaphongo, Nkolo yo mampenza amouta o ikolo: Emba baawa onte ya ianola Klisto bamokundwa phanza. ¹⁷ Sima banga baamoba na bomoo imbele me, banga na b̄eē tomunetwa o mampata, pho yaiky vana na Nkolo o ikolo. Emba banga baso tomoba na Nkolo pho ya bobele. ¹⁸ Yango mena, kuyanaka b̄eē na b̄eē na mateya mamana.

5

Tokyengyeye

¹ Bande, pho ya lowo lokyeyi imbele na bileko, tewali ntina obokye toekomele mokanda pho ya lango. ² Pho b̄eē mampenza koebe na bolaa obokye mokolo nwa Nkolo nwa moya ndokolo waaye mwibi na mokolo. ³ Imbele sa mowo bato obokye: «Eye bose, eye bokyengyi», emba nde o sina imbele sasina ephambo ya bayelela mbala yonoyo ndokolo bolosi pha eswete ekyeokye nwanwasi owa ekama bo kalukye ibota, emba moto nono monomo etakokye ilota. ⁴ Kasi b̄eē, bande, b̄eē toli o enzombi, pho ya obokye mokolo me moebalikyinya ndokolo mwibi.

⁵ B̄eē baso oli bana ba moo, bana ba nzanga: Teloli bana ba mokolo, na ba enzombi. ⁶ Yango mena, banga salala ebu ya bato baayoko, kasi tokyengyeye emba tombe na mibanza. ⁷ Baalale ebu, balale na mokolo, emba balangye maleku, balangye na mokolo. ⁸ Kasi banga baali bato ba nzanga, tobanza nzoto ya banga na bolaa, tolate ianola na lozingo ndokolo etobu ya ebasi, tolate o moto eboko ya molemo nwa lobiko.

⁹ Pho Nwaphongo taika loolo pho ya kabu ye, kasi aloolo pho ya obokye alobikya na nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ¹⁰ Awa pho ya banga pho ya obokye na bo tokyeye na bo tolas ebuu tofee na bomoo isanga ne. ¹¹ Yango mena, kuyinya b̄eē na b̄eē emba ombe na sungana b̄eē na b̄eē, nde bokokyeye b̄eē phanza.

Maloba ma isokya

¹² Bande, toongye na b̄eē obokye okumole baamiphe mpasi ya ikyela etoma onte ya b̄eē, baateya Nkolo pho ya iyebanza na iyeteya nzela ¹³ Ba na b̄eē na ikumo siikye, na lozingo pho ya etoma ya be. Ba na bose onte ya b̄eē.

¹⁴ Bande, toongye na b̄eē obokye oteya bato ba bokoo, okuya bato bali na ibale, sunga bato bate bali na bokusi, kanga motema na bato baso. ¹⁵ Kyeba obokye moto sabuya bofe pho ya bofe, kasi nkolo iso, luka ikyela bolaa b̄eē na b̄eē na na bato baso.

¹⁶ Ndekobe na nkyisa nkolo iso, ¹⁷ bondelake sa ema, ¹⁸ phekye Nwaphongo melesi mi maphoo maso, pho Nwaphongo kazingye obokye okyelake babona, b̄eē baangana na Yesu Klisto.

¹⁹ Sakubya etoma ya Bolobo Bosantu, ²⁰ sasemola maloba ma baimosi. ²¹ Kyitolela maphoo maso na bolaa: Ombe banza loolaa, ²² omizile na maphoo maso maabe.

²³ Le obokye Nwaphongo owa fose, yo mampenza aebuya mobimba basantu. Le obokye abanza molimo nwa b̄εε, na mokali nwa b̄εε, na nzoto ya b̄εε, ibe sa mooya pho ya mokolo nwa moya Nkolo wa banga Yesu Klisto.

²⁴ Okoebangye ali moto okokokya mambunu m̄ε: Ekuli ba nde yo owa mokyela.

²⁵ Bande, b̄ond̄εε na pho ya banga m̄ε. ²⁶ Beya baanosi baso na ikoo na ikoo.

²⁷ Naeyongye na kombo ya Nkolo obokye: Mokanda mumu motangyeme o boo pha b̄εbi baso.

²⁸ Le obokye ngolu ya Nkolo wa banga Yesu Klisto ebe na b̄εε.

Mokanda nwa Polo nwa ibale oka Batesaloniki Maphoo ma etatele

O mokanda mumu, Polo akuli bu-
tolela lowo la iya sa Nkolo Yesu
(kyeka mokanda nwe nwa ntubo
oka Batesaloniki). Pho lowo me
labaka lotungyisa bato ba Tesa-
loniki.

- Bakyi onte ya bée babaka
bawo békye mokolo me mokomi
phenephe (2.2). Polo kambe baimola
bobo: Yambo ya obokye Nkolo
Yesu aye na nkyemo, esengyesi
obokye «Mooti» amiweninya, Zab-
ulu owamoluka ibungya bato ba
Nwaphongo na iikyela Nkolo ziko
(2.1-12). Yango mena Polo kaongye
na baanosi baphile Simo Elaa nzii,
bée saphembe na ibondele (2.13-3.5)

- Baanosi bayoko balékye ikyela
etoma pho nde ya iziya suka ya
mokyisi, emba bambaka butwa nde
iza ntoma ya bato basuu. Polo
katomisa bato baa bokoo obokye
babengye mobesi nwa baamiambya
o etoma. Pho bée mampenza
bakokye imibikya. «Moto ootoz-
ingye ikyela etoma, yo samba na za»
(3.10).

Maphoo mali o mokanda mumu:

- 2 Batesaloniki 1.1-2: Ibeya
- 2 Batesaloniki 1.3-4; 11-12: Polo
kabondele Nwaphongo pho ya
bato ba Tesaloniki
- 2 Batesaloniki 1.5-10; 2.1-12:
Mateya pho ya iya sa Nkolo Yesu
Klisto
- 2 Batesaloniki 2.13-3.15: Mateya
pho ya mobesi mofongyi na
moanosi
- 2 Batesaloniki 3.16-18: Ndongolo

Ibeya

¹ Inga Polo, Silive na Timote
tokomele ingomba sa Tesaloniki si-
ili onte ya Tata Nwaphongo na
Nkolo wa banga Yesu Klisto. ² Le
obokye ngolu na bese ikyiute oka

Nwaphongo Tata na Nkolo Yesu
Klisto ibee na bée.

Nwaphongo amosambisa bato mokolo nwa moya Nkolo Yesu

³ Bande, tosengyesi iphe
Nwaphongo melesi imbele siso pho
ya bée, embi ba nde bomoo, pho
ianola sa bée sikole na bokusi,
na lozingo loli na bée onte ya
bée, lokole onte ya monomo na
monomo na bée baso. ⁴ Yango mena
banga tomiphambe na bée onte ya
mangomba ma Nwaphongo, pho ya
ikanga sa bée sa motema na ianola
sa bée onte ya minyoko miso na
bimekyi bizwe bée. ⁵ Iso miina ili
elembo ya bolombe pha bosembo
pha Nwaphongo, ntina me eli ya
iyebuya bato baalongoba pho ya
Bokonzi pha Nwaphongo bookyele
bée bolosi.

⁶ Yango mena, Nwaphongo na
bolombe phe amoenza mabeku oka
bato baenyokolo. ⁷ Emba amoephe
bée banyokolo be, iyema na banga
elele yonyo, imbele saa mowenene
Nkolo Yesu, owamouta o ikolo na
banze bée ba mwiya. ⁸ Amoya onte
ya itumbu sa nwenya, pho ya iya
phe etumbu oka bato baate baefe
Nwaphongo na baate bakuummole
Simo Elaa ya Nkolo wa banga Yesu.

⁹ Etumbu ya bée yamoba iwa sa
bofele na bofele, itakye na boo pha
Nkolo na ná nkyemo ya bokonzi
phe. ¹⁰ Imbele sa moya yo, mokolo
me, basantu bée baamophe nkyemo
na bato baso baanola Nwaphongo
baamosamba. Emba bée baanola
simo eyaeyimolaka banga wamoba
o motango nwa be. ¹¹ Kyeka ntina
ekye bondele banga imbele siso pho
ya bée, pho Nwaphongo wa banga
awene obokye olongoba na mbela
eya ebanga yo, obokye na mwiya
nwe, akyele obokye okokya bolaa
bosoo bozingye yo ambe na buya
ianola sa bée sibe na bitoma. ¹² Na
bomoo nkombo ya Nkolo wa banga
Yesu yamoba na kyemo onte ya bée,
emba bée onte ye, pho ya ngolu ya

Nwaphongo wa banga ná ya Nkolo Yesu Klisto.

2

Yaamoya o boo pha iya sa Nkolo

¹ Bande, pho ya lowo lokyekyi iyaa sa Nkolo wa banga Yesu Klisto na pho ya iyangana sa banga phenephe ne, toongye na bée obokye: ² Saoto maumunya ma bée izele na sa lota pho ya iwene sa baimosi, pho ya Iloba na pho ya mokanda monomo baiteye ndokolo yiuti na banga, yamba ekyela obokye oanole obokye mokolo nwa Nkolo mokomi. ³ Moto saekatela naa na ndengye iye. Pho oboo pha obokye mokolo mamuna mokokye, bato baikye bamole Nwaphongo emba na moto mobe amiweninya. Moto me eli yo moto wa mophe yo etumbu. ⁴ Iyo amotemele iso ikyi bangye bée manzambe na iso ikyi kumole be, amokoma nono ikye zala o Ingambi sinene sa Nwaphongo pho ya iwo yokye ali Nwaphongo.

⁵ Tokuli na eba obokye naewolekye maphoo mamana wataka nga ba oka bée? ⁶ Emba inwanwa eye, bée koebe ekpele ekyemozimbe pho ya obokye amiweninya nde o imbele se. ⁷ Pho sekyele ya ikyela bofe kyekyele lolu etoma, esengyesi nde imanya okoezimbe unwanwa eye. ⁸ Emba moto mobe aamiweninya, Nkolo Yesu amba mooto na muwe nwa munoko nwe emba aamounva na mwiya nwa iya se. ⁹ Waamoya moto o mobe na mwiya nwa Molemba, amiweninya na bitoma bikusi ndengye na ndengye, na bilekyesako, na mayaa babole. ¹⁰ Naa na malondo maso matemali na bosembo pho ya ikatela bato bamobunga, pho tebaika yamba lozingo la bosembo lokokakyi ibabikya. ¹¹ Yango mena, Nwaphongo kabatomele mwiya mwa ibabungya, mokyele obokye baanole maphoo ma bole, ¹² pho ya obokye ba phe etumbu bato baso

baale ianola maphoo maa phele kasi bawene bolaa nde o ikyela maphoo matemali ma bosembo.

Nwaphongo aloolo pho tobikye

¹³ Kasi pho ya banga, bande ba lozingo la Nkolo, toengyesi iphe Nwaphongo melesi imbele siso pho ya bée, pho Nwaphongo aeyolo tata etatele pho obikye na nzela ya Bolobo boemanya masumu, na ná ianola sa bée sa maphoo ma phele. ¹⁴ Nwaphongo aebanga pho ya izwa ibikyi na nzela ya Simo Elaa eya imola banga pho ya obokye ozwe nkyemo na Nkolo wa banga Yesu Klisto. ¹⁵ Yango mena, bebi, phila na bolaa ombe na banza na bokusi mateya maso maeteyaka banga, na nwesi ikolo naa na mokanda. ¹⁶ Le obokye Nkolo wa banga Yesu Klisto yo mampenza na Nwaphongo Ango wa banga owalozinga na owalophe na ngolu ye, nbondi sa bobele na bobele na molemo moolaa, ¹⁷ baebondo, bambe naekuya o maphoo maso malaa makyele bée na maawo bée.

3

Bondele pho ya banga

¹ Pho ya isokya, bande, bondele pho ya banga, pho ya obokye Iloba sa Nkolo sikyende o boo izele emba bato basikumole bookokyele bée me. ² Bondele na pho ya banga obokye tomane o nsee ya bato baa yoo na ya banguna: Pho baso tebali na ianola.

³ Nkolo yo ookokokya iso ikyiwo yo: Amoekuya, amba na ebanza pho Munguna saekyela bofe. ⁴ Pho ya bée, toli na ianola na nkombo ya Nkolo obokye ikyiwo banga na bée, koikyele, wamba na ikala nde ikyela. ⁵ Le obokye Nkolo akambe mandondo ma bée pho ya izinga Nwaphongo na ná iitala ya Klisto.

Moto munsu aengyesi ikyela etoma

⁶ Bande, towo na bée o nkombo ya Nkolo Yesu Klisto obokye: Obe

itakye na nwebi munsɔ owa bokɔɔ na otookye mateya maeteya banga. ⁷ Bɛɛ mampenza koebe ndengye'ye esengyesi bɛɛ ikyela phɔ ya ibenga matambe ma banga. Waba banga onte ya bɛɛ, toloika ba bato ba bokɔɔ. ⁸ Toloika onga na moto ipa sa iza, kasi onte ya minyɔko na iphɛmbɛ, na moo na mokɔlɔ, tokyelaka etoma phɔ banga sabaa ephesi ya mɔnɔmɔ na bɛɛ.

⁹ Nde phɛɛ, tokokaka iyeyonga, kasi tozingaka ibaa ndakyisa ya imekola phɔ ya bɛɛ. ¹⁰ Kasi waabaka banga oka bɛɛ, toephɛkyɛ moɓeko mumu: Bo moto tazingye ikyela etoma, yo samba na zaa! ¹¹ Emba tookye bawɔ obokye wali onte ya bɛɛ bato ba bokɔɔ, tebakyele ekpele kasi banyɔlɔ nde o maphɔɔ ma bato. ¹² Towɔ na bato baabana, tombe na balenza na nkombo ya Nkolo Yesu Klisto obokye: Bakyele etoma ya bɛɛ bɔse emba bazeɛ ipa siizwe bɛɛ mampenza.

¹³ Phɔ ya bɛɛ, bande, bɛɛ saotwa ikyela bolaa. ¹⁴ Bo moto tatoseɛ ikyiewɔɛ banga o mokanda mumu, okyebe nɛ, bɛɛ sakula ba nɛ phɔ aokye sɔɔ. ¹⁵ Samba mokpa ndokolo mbomi, kasi omooya bo ookooya bɛɛ nwebi.

Mapambosi na ibeya sa suka

¹⁶ Lɛ obokye Nkolo owa bɔse aephɛ yo mampenza bɔse nkɔlɔ iso na ndengye iso. Nkolo abe na bɛɛ basɔ.

¹⁷ Eli nga mampenza Polo oekomesi munkanda mumu na ebokɔ ya nga mampenza na oebeye. Mena eli elembetele ekyekyele nga o nkanda ya nga. Eli mokomesi nwa nga. ¹⁸ Lɛ obokye ngɔlu ya Nkolo wa banga Yesu Klisto ebe na bɛɛ basɔ.

Mokanda nwa Polo nwa ntubo oka Timote Maphoo ma etatele

Ango wa Timote abaka Moela, nyango abaka Moyuda owa butwa moklisto. Polo avanaka na Timote pho ya mbala eya ntubo o mokyisi na nkombo Listre (Bitoma 16.1-4), mena yabaka o imbanga sa Polo sa ibale. Kobanda wawana, Timote abutwaka monomoo baabaka bakye mitambula na Polo o mabanga me maikye ma iimola simo elaa.

Mokanda mumu mowole maphoo manene maato:

- 1 Timote 1.1-20; 4.1-5: Polo kakyebisa Timote pho ya mateya ma bole, na maphoo makyekyi mibeko ma Bayuda na bato batebali bayuda
- 1 Timote 2-3: Polo kapha Timote molongo nwa ibongya losambo, na mobesi mosengyesi iba na bakambi ba Ingomba
- 1 Timote 4.6-6.21: Polo kateya Timote ndengye esengyesi yo ikyela etoma ye onte ya baanosi, pho abe awakolo moto wa etoma wa Yesu Klisto

O mokanda nwe, Polo kaongye na banga obokye banga satosaka nde mibeko ma Ingomba na bakambi ba sango, kasi tobe na sakolo ianola pho yaikumola Yesu Klisto, mobikye wa banga (2.3-6).

Polo kabeya Timote

¹ Nga Polo, toma wa Yesu Klisto, pho ya ndingyisa ya Nwaphongo Mobikye wa banga na Yesu Klisto molemo nwa banga, ² oka we Timote, owakolo nwana wa nga o ianola, naekomele obokye: Ngolu, ngongo, bose pha Tata Nwaphongo na pha Yesu Klisto Nkolo wa banga ibe na we.

Bateye ba bole

³ Bo wawoko nga na we imbele sa kyekye nga o Makedoniya, ba o Efese pho ya ikatela bato baayoko bee sateya mateya maa bole. ⁴ Obakatele bee samiambya o bikoo ba pha na itondoko mabota saunva. Maphoo mamana mabote nde miko kasi nwanjo nwa Nwaphongo phe, mookokysame onte ya ianola. ⁵ Ntina ya motindo me eli lozingo looute o ndondo elaa, na maumunya malaa na ianola sa phele. ⁶ Pho ya iba sabenga nzela eye, bato bayoko babungyi nzela, babengi bowole bowole phaaazanga ntina. ⁷ Bamitate iba bateye ba mibeko, nzuka tebaebe naa maphoo mawo bee naa maphoo mateya be.

Eyaakolo ntina ya mobeko

⁸ Pho toebe obokye mobeko ali molaa bo moto kamokyelele ndokolo mobeko. ⁹ Pho, toebe na bolaa bobo: Mobeko temoli pho ya moto o molaa, kasi pho ya bato baatebatosa na batombi, bato babe na bato ba masumu, baatebakumole Nwaphongo ebe na mbolo iisantu, babomi ba bato, ebe ba ango ebe ba nyango, ¹⁰ baakyele bondumba, baalale na bebi na bee bampele, baaungye ba baombo, bakati ba bole, baakate seleka ya bole, na maphoo maso maatemele mateya ma phele. ¹¹ Mateya me eli Simo Elaa ya nkyemo ya Nwaphongo owa ngambo eya mpe bee pho naebanza.

Polo apha melesi pho ya ngongo ya Klisto

¹² Napha melesi na owampe bokusi, Yesu Klisto Nkolo wa banga: Eli yo moto owa wene obokye nakokyi amba nkpa o etoma ye, ¹³ nga owabaka phanza motiyosi, munyokosi na moto wa nkamba. Kasi anzokyele ngongo pho nakye-laka saeba ntina, na izanga ianola. ¹⁴ Phele, ngolu ya Nkolo wa banga, ebe na ianola, na lozingo looli onte ya Yesu Klisto yatonda mi nga.

¹⁵ Iloba sisi sili sa phele, sikokyi ianolama na bato baso obokye Yesu

Klisto aya o mokyisi pho ya ibikya bato ba masumu boli nga, inga moto owa o boo. ¹⁶ Kasi bo anzokyelaka ngongo, eli pho ya obokye oka nga, moto owa o boo, Yesu Klisto ateya ndondo ye elaa, ndokolo ndakyisa pho ya bato bamoanolela, pho ya bomoo pha bobele.

¹⁷ Oka mokonzi owa bobele, Nwaphongo ooli nde yo monomo, ootowe, ootowenene, ngambo na nkyemo pho ya bobele na bobele. Ame.

Inwana ebasi elaa

¹⁸ Timote, nwana wa nga, kyeka mobeko moephe nga, ikokana na noko ya baimosi baakalakala pho ya we. Noko me ibe bokusi pha we o ebasi elaa ekye nwane we; ¹⁹ na ianola na maumunya malaa. Bato baayoko balekye ikyela babona, emba bamba zinza ianola sa be. ²⁰ Onte ya bee wamozwa Imene na Alegizandre, na baambya oka Zabulu, pho baekole iba sakula tiyola Nwaphongo.

2

Mateya pho ya ibondela

¹ Naongye na bee obokye o boo pha maphoo maso, nde koongye, nde kobondela, nde konyingonele, nde kophe melasi, pho ya bato baso. ² Pho ya bakonzi na baaloangyele, pho tobe bose na ikyela maphoo malaa na ma kaa. ³ Kyeka maphoo malaa na masepelisa Nwaphongo Mobikye wa banga, ⁴ okozingye obokye bato baso babikye emba baebe bosembo.

⁵ Pho Nwaphongo ali nde yo monomo, na mobongye ali nde yo monomo onte ya Nwaphongo na bato, moto monomo: Yesu Klisto,

⁶ owa miambya pho ya iikola bato baso.

Mena eli Simo eya imola bee o imbele sa mekama, ⁷ na pho ya simo me nakyelamaka na nga owakolo toma, na wo nde phele, siikate, nga

nali nganga mayele wa nkyisi onte ya ianola na onte ya bosembo.

Bampele na babasi o losambo

⁸ Nazingyi obokye bampele babondela o bilele biso, batombe maboko masantu o ikolo, sa kabu na na bookaaa.

⁹ Pho ya babasi, balate molato molongoba, bee sa lekyinya ndelo: Naa na itonga suwe, naa na bayaka ba wolo, naa na mbongyesi ya motuya. ¹⁰ Kasi balate nde bitoma bilaa, bolongobaa na babasi bakyele etoma ya bosembo.

¹¹ Imbele sa mateya, nwanwasi asengyesi ikala bose na imiuya siso. ¹² Nga, siiphe nzela obokye nwanwasi kateya na aangyele lele. Aikale bose. ¹³ Eli nde Adama owa kyeka bee phanza. Ewa sima. ¹⁴ Emba teli Adama owa kosaka be, kasi eli nwanwasi owa kosama, amba buka mibeko. ¹⁵ Na bo ebe bomoo, nwanwasi amobika na ifota se, kasi ambe nde banza ianola, lozingo na bosantu phe sa mawala.

3

Bakambi ba ingomba

¹ Lowoo loowo nga lolo loli nde phele: Bo moto ali na phowa ya iba mokambi, mena kazingye etoma eli elaa. ² Mokambi nwa ingomba, yo sa ba moto wa maphoo mabe obokye bato bamooya, lele wa nwanwasi monomo, yo sa ba moto wa looto, abe na maumunya malaa, mobesi molaa, kayambe babutu, akokye na iteya, ³ yo sa ba munwe nwa maleku, sa ba munwani nwa bibasi, kasi moto wa bonyile, yo sa ba moto wa maoka, na moto wa phowa enene ya baphalanga, ⁴ aebe ikamba ingambi se ambe na teya bana bee imiuya na kaa eso: ⁵ Bo moto taakokye ikamba ingambi se mampenza, amba koka ibongya ingomba sa Nwaphongo ndengye'ye? ⁶ Kasi yango sa ba moto naino otookoki o ianola, pho yo sa kaa, bo mawala mamozibi miyo, o mazengye mabekya Molemba.

7 Elaa na obokye bato baate bali baklisto bawoo na bolaa pho yee, pho yo sa zwa soo, yo saamba na ikaa mbala yonyo o mazengye ma Molembe.

Ba diakre

8 Ba diakre nde bomo me, basengyesi iba bato ba kaa, basengyesi iba nde na ewole yonyo, bee samiambya o maleku naa na iluka baphalanga na manzela maa soo. 9 Basengyesi ibanza bosembo pha baaweninya ianola sa bee na ndondo yonyo. 10 Na bee me basengyesi ifameka phanza, emba sima, bo tebabazwe na lowoo loobe, bakokyi imba kyela etoma ya bee ya bo diakre.

11 Na babasi nde bomo me, basengyesi iba babasi bakumole be, baate bali na ewole ebe, baate bali na looto, baakokya maloba ma bee o maphoo maso.

12 Ba diakre basengyesi ilonga nde nwanwasi monomo, baangyele mangambi ma bee na bana ba bee na bolaa. 13 Pho baakyele etoma ya diakre na bolaa bazwe ikumo sa bato baso, na bokusi pha ianola boli na Yesu Klisto.

Sekyele eenene

14 Naekomele babona na iumunya obokye namoya zwana na we mizele.

15 Kasi na bo nazimbane, wamoeba nde me imikamba o ingambi sa Nwaphongo, sili ingomba sa Nwaphongo oli na bomoo, ikonzi na iingo ya bosembo. 16 Nde phele, sekyele ya ikumola maphoo ma Nwaphongo eli enene!

Yo owamiweninyaka onte ya nzoto, Bolobo amolongya, baanzelu bamowene, bato baate baebe Nwaphongo baoka simo ye, o munse munso bamoanola, azwa nkyemo ya Nwaphongo.

4

Bato baateya mateya ma boole

1 Bolobo kawo polele obokye: O imbele sa suka, bato bayoko bamoangana ianola sa be, bamobenga malobo ma bakose na mateya ma malobo mabe, 2 pho ikosa sa banyamabole na isosolo sa bato babana simbo zika. 3 Bamokatela malonga; bamokya ntoma iyoko, nzuka Nwaphongo aikyela pho ya obokye baanosi, bee baebe maphoo ma phele, baize, bambe mophe melesi. 4 Pho iso yakyela Nwaphongo ili ndaa, ekpele yonyo teli ya ile bo tophe Nwaphongo melesi o soo pha iye zaa. 5 Pho na Iloba sa Nwaphongo na na ibondesi ibuto peto.

Moto wa etoma omolaa wa Yesu Klisto

6 Teya bebi maphoo maso mana: Wa moba moto wa etoma omolaa wa Yesu Klisto, okokye maloba ma ianola na iteya sila sabenga we. 7 Ka pho ya bikoo biibe na bowolebowole pha bakasi bababasi, obile.

Omikuya we mampenza nde o mobesi nwa moto wa Nwaphongo. 8 Pho ikuya sa nzoto sili na ntina mi maphoo makyi, kasi mobesi nwa moto wa Nwaphongo, nwango, moli na ntina o maphoo maso. Nwango moli na mbunu ya bomoo, ya bomoo pha lolu, na ya bomoo pha moya. 9 Iloba me sili sa ianola, emba sango sisoo sikokyi iyambama. 10 Pho bo tookye mpasi na bo tonwane, molemo nwa banga moli mi Nwaphongo oli na bomoo, iyo oli mobikye wa bato baso, konza baanosi.

11 Kyeka isengyesi we iyimola na iteya. 12 Moto satiyola bolengye pha we. Kasi ba ndakya pho ya baanosi na ewole ya we, na mobesi nwa we, na lozingo la we, na ianola sa we, na na ndondo elaa. 13 Tee noko waamoya nga, omiambya na itanga makomi ma Nwaphongo, na ilenzaka na na iteyaka. 14 Sa langa na ikabo sa ngolu siili onte ya we, sazwa we na munoko nwa baimosi

na wa etandela bankumu maboko. ¹⁵ Kyeka losengyesi we ibanza o ndondo ya we. Kyela lowo lowaa o losengyesi we ilendendala. Yango mena bitoma ba we biamowenene o miyo ma bato baso. ¹⁶ Kyeba na we mampenza na ná mateya ma we. Lendendala i mango. Bo okyesi babona, waamibikya we mampenza, wamobikya na baaeyokye.

5

Baanosi bakyese

¹ Saoya munanga na bokusi, kasi omoteya ndokolo ongo. Ba na banzenga ndokolo banaa nyongo, ² baphomba baa babasi ndokolo ba nyongo, bangondo ndokolo mankanasa ma we, na bopeto bos.

Mazengye

³ Kumola mazengye, bali maakolo mazengye. ⁴ Bo bozengye boli na bana naa na mankoko, eli nde bee basengyesi iteya o boo ianola sa bee o mabota ma bee mampenza na ibuyisa baboti ba bee bolaa. Kyeka mapho mali malaa o miyo ma Nwaphongo. ⁵ Pho ya oli owaakolo bozengye, owa ikala nde yo mampenza, molemo nwe nde Nwaphongo kambe na lendendala na moo na mokolo na inyingonelaka na ná mabondesi. ⁶ Kasi okoumunya nde o bisengo ali mowe, na bo ali na bomoo. ⁷ Kyeka na isengyesi we ikatela, pho bee sazwa mooya. ⁸ Bo moto taabanza bato bee, konza bali ne ingambi sonoso, aoti ianola se, ali mobe koleka na moto otoanole Nwaphongo.

⁹ Nwanwasi bamunyosa o molongo nwa mazengye nde bo ali na mambula koleka mako motoba, ambaka zala nde na lele monomo. ¹⁰ Esengyesi obokye aebane pho ya bitoma bee bilaa: Owa kosa bana, kayambe bato, akunyola makolo ma bato bakyelele Nwaphongo, kasungye bato baanyokolo be, okomiambya o bitoma biso bilaa. ¹¹ Kasi pho ya mazengye ma bangondo, waabamanya. Pho, imbele samooka

bee maphowa, bamokubolela Klisto lokukyi, bamozinga ikula zala malonga, ¹² bamosambisama pho bale ianola sa bee saa boo. ¹³ Oombi kula ba bee na sa etoma, bakye mikye tsho tsho o mangambi ma bato, teli nde pho tebali na bitoma, kasi bakuli ba bakyesi ba toko na iwoo maphoo sa mokyito, bawo bowole bowole. ¹⁴ Yango mena nazingye obokye mazengye ma bangondo bakule zala malonga, babote bana, babatele mangambi ma bee pho banguna ba banga sazwa nzela ya ilo yoo na bofe. ¹⁵ Pho bana baunva bunga nzela, babenga Molemba. ¹⁶ Ka bo moanosi owa nwanwasi ali na mazengye o ibota se, abasungye. Te esengyesi obokye babe ephesi ya ingomba, pho ya obokye ingomba asungye nde bali maakolo mazengye.

¹⁷ Bankumu, baakambe etoma na bolaa, basengyesi izwa ngambo elekui, konza baawene mpasi na etoma ya iyimola na ya iteya simo ya Nwaphongo. ¹⁸ Pho Makomi mawo bofo:

Sakanga munoko nwa ngombe waekyelele yango etoma ya mbuma ya ble,

naa:

Moto wa etoma akokyi na iphuti se.

¹⁹ Koanole bo baphundi nkumu nde na noko ya manzoka mabale na maato.

²⁰ Baakyele masumu, obaoya o miyo ma bato baso, pho bayoko baile me. ²¹ Naongye na we o miyo ma Nwaphongo na ma

Yesu Klisto na ma banze baalo Nwaphongo obokye otosa mitindo mimi sale miyoko, okyele na baso nde ndengye yonyo. ²² Sawelana itandela moto maboko, saangana o masumu ma bato. We mampenza o mibatele obe petoo. ²³ Sa nywaka nde maa na maa, kasi nywaka na nwana vinyo pho ya bolosi pha we phaa motema, pho kolobo na okana.

²⁴ Masumu ma bato bayoko maebane sataa na basambisa, kasi maaka bayoko mambe ya ebana

nde sima. ²⁵ Bitoma bilaa na bie biebane nde bomo me, na bitebili bilaa tebikokyi ibombama.

6

¹ Bato baso baali baombo, basengyesi ikumolaa ba nkolo ba bee na maphoo maso, pho ya obokye bee satiyola nkombo ya Nwaphongo na mateya ma banga. ² Baali na ba nkolo baanola Nwaphongo, bee sale ibakumola pho ya obokye bali bebi na be. Kasi bakule bakyelela na koleka, pho bali baanola Nwaphongo na bebi ba lozingo, basengyesi na bitoma bilaa ba be.

Mateya ma boole

Kyeka maphoo masengyesi we iteya na ilenza. ³ Bo moto kateya mateya masuu, bo tabengye maloba maphete maaka Nkolo wa banga Yesu Klisto na mateya malongobaa na ianola ⁴ mona lolendo lomozi miyo. Ali moto otoebe ekpele, moto wa bolosi okokyemiluka miko na batoko. Zuwa, maaka, bitoo na maumunya maabe maso maute wawana. ⁵ Baikye ziko saema, pho maumunya ma bee mali mabe. Bazanga maphoo ma phele, baumunya obokye imiambya o maphoo ma Nwaphongo eli nzela ya izwa ezwele.

Eyaakolo ezwele

⁶ Nde phele, eli nzela ya izwa eyaakolo ezwele, imiambya o maphoo ma Nwaphongo, pho ya moto okokyekyele nde iili ne. ⁷ Pho toloikaka ya na ekpele o mokyisi mumu, nde bomo, tomobutwa maboko pha sa ekpele. ⁸ Emba bo toli na ntoma na bitobu, mena wekye oka banga wakokyi. ⁹ Ka pho ya bazingye ibutwa bato ba ezwele, babisa o izengye sa bimekyi, onte ya maphowa mabobubusi na maazanga ntina, maatomisa bato o iwa na o ibunga. ¹⁰ Pho phowa ya baphalanga, eli sina ya maphoo maso maabe. Pho ya imiambya mi yango, bato baayoko babunga itakye

na ianola, bamba na nyokolo mokali nwa bee na matungyisi maikye.

Polo kaphe ndongo ya maphoo

¹¹ Pho ya we, moto wa Nwaphongo, lota maphoo mamana. Luka bosembo, imiambya o maphoo ma Nwaphongo, ianola, lozingo, iittala, bonyile. ¹² Nwana ebasi elaa ya ianola, zwa bomoo pha bobele na bobele pha ebangaka na be, bo waimola we na bolaa o miyo ma manzoka maikye. ¹³ Nawo na we o miyo ma Nwaphongo ookophe mbolo iso bomoo, na o boo pha Yesu Klisto owa imolaka na bolaa ianola se o boo pha Poso Pilata: ¹⁴ Banza mibeko na iba sa intono siibe na sa mooya, nono waimiweninya sa Nkolo wa banga Yesu Klisto.

¹⁵ Imiweninya me samobaa o imbele saameka Nwaphongo, moto wa nkyisa na mokonzi nde monomo, Mokonzi wa ba bakonzi, na Nkolo wa ba nkolo. ¹⁶ Iyo mampenza etaawe, kazale o moo motemokokyi bee izwa, moto nono monomo naino tamoweni etambe na mowene. Nkyemo na mwiya nwa bobele na bobele ibee ne!

Amé.

¹⁷ Oka bato ba ezwele ba mokyisi mumu, wo na bee obokye bee saba na lolendo naa sakyela molemo nwa bee o ezwele eteekoko, kasi bakyele molemo nwa bee nde oka Nwaphongo, yo okolophe mbolo iso na boikye, pho ya obokye tosepele na yango. ¹⁸ Wo na bee bakyele bolaa, babe bato ba ezwele ya bitoma bilaa. Babe na ngolu, babakye na na bebi. ¹⁹ Emba bamobokya pho ya bee mampenza ezwele elaa na ekyekoko o imbele sa moya, pho ya izwa phaakolo bomoo.

Ibeya sa suka

²⁰ O Timote, banza na bolaa maphoo maso maephe be. Sa nyoko o bowole bowole boobe na miko ma boebakye pha boole. ²¹ Bato

ḡaayɔkɔ ḡawɛɛkyɛ obokye ḡali
na ḡoebakye pha ndengye mena
ḡabungyaka ianola sa ḡɛ.

Le obokye ngɔlu ebe na wɛ!

Mokanda nwa Polo nwa ibale oka Timote Maphoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu o Loma (1.17).

Imbele sasina abaka o boloko (2.2). Atataka imiwene ndokolo akomi o suka ya etoma ye (4.6) na bato baso baabaka ne bamoengyibinyaka (4.10, 16). Yango mena amba komela Timote, nwebi ne wa motema pho ya imophe mitindo. Aphe Nwaphongo melesi pho ya lozingo na ianola sa Timote.

Aongyi ne nde ikanga motema onte ya mampasi na nkaka ikyiwene baimosi ba Simo Elaa. Alendendale pho alongye ebasi ndokolo tuluku ya Yesu Klisto. Akyebe na bato balukye nde inyosa miko, ambe na phila mateya ma Nkanda ya Nwaphongo mazwaka yo tata imbele sataaka ba yo naino nwengye.

O mbomela, kambe imola bampasi bawene yo mampenza, emba kambe na phe Nkolo melesi pho amobanza (4.6-22).

Toma Polo anwana nde eyaakolo ebasi na bolaa pho ya Simo Elaa. Yango mena o mokanda nwe kaongye na na baanosu obokye banwane ebasi me bo waenwana yo.

Maphoo mali o mokanda mumu:

- 2 Timote 1.1-2: Polo kabeya Timote
- 2 Timote 1.3-2.13: Polo kaphē Nwaphongo melesi, kambe na lenza Timote pho ya etoma ya iyimola Simo Elaa
- 2 Timote 2.14-4.5: Mateya ndengye na ndengye
- 2 Timote 4.6-18: Mampasi mawenekye Polo
- 2 Timote 4.19-22: Ndongolo

Polo kabeya Timote

¹ Nga Polo, toma wa Yesu Klisto, na mokano nwa Nwaphongo, pho

ya mbunu ya bomoo eli oka Yesu Klisto, ² oka ya we Timote, nwana wa nga wa lozingo, naekomele obokye: Ngolu, ngongo, bose pha Tata Nwaphongo na pha Yesu Klisto Nkolo wa banga ibe na we.

Polo kaphē melesi

³ Nakyelele Nwaphongo na maumunya malaa bo wakyelaka bankoko ba nga, nambe na mophe melesi waeumunya nga onte ya mabondesi ma nga imbele siso na moo na mokolo. ⁴ Waumunya nga mbembe ya we, nali na phowa ikye ya ikula ewene pho natonde na nkyisa. ⁵ Naumunya ianola sa phele sili na we, ianola sabaka phanza na nkoko ya we Loisi na nyongo Enisi. Nali na na ianola obokye ianola me sili na onte ya we.

⁶ Yango mena naeyebusa obokye oitinya nwenya nwa ikabo sa Nwaphongo sili onte ya we tata wa etandelaka nga maboko. ⁷ Pho Bolobo phaalophe Nwaphongo teli pha ibale, kasi Bolobo pha bokusi, pha lozingo na pha imizila. ⁸ Saoka soo ya iwo pho ya Nkolo wa banga na pho ya nga ooli moto wa boloko pho ye. Kasi nyokomo na nga molongo pho ya Simo Elaa, na bokyeyelakye nde mwiya nwa Nwaphongo, ⁹ owa lobikya na owa lobanga na mbela esantu. Teli pho ya bitoma ba banga, kasi pho ya mokano nwe na na ngolu ye. Ngolu me, eya lophekye bee o boo pha ikyela mokyisi o nte ya Yesu Klisto. ¹⁰ Unwanwa eye ngolu me ewene na iya sa Mobikye wa banga, Yesu Klisto. Eli yo moto owa sukyisa bokusi pha iwa, angyengyise bomoo bote boli na suka na nzela ya Simo Elaa, ¹¹ eyankyela bee moteye, toma na molakyisi. ¹² Yango mena naanole mina minyoko. Kasi simiokyele soo, pho naebe moto nza oanosi nga, emba nali na boanolakye obokye ali na bokonzi pha ibanza maphoo

mawa mampɛ yo o mabɔkɔ nɔnɔ o mokɔlɔ mɛ.

¹³ Bengaka nde malɔba maa phɛle ma oka wɛ na nga, onte ya ianola na lozingo ili onte ya Yesu Klisto. ¹⁴ Banza maphɔɔ malaa na nzela ya Bolɔbɔ boli onte ya banga.

¹⁵ Koebe obokye bato basɔ ba Azi bandota. Onte ya bɛɛ Fizɛle na Elemzɛnɛ. ¹⁶ Lɛ obokye Nkolo aokyele ibota sa Onezifɔle ngɔngɔ, phɔ mbala nzikye ankuyaka, taambaka na oka sɔɔ ya minyɔlɔlɔ ma nga. ¹⁷ Kasi obokomakye phe o Loma, anduka bɔbɔle bɔbɛle tee nɔnɔ wakye nzwa yo. ¹⁸ Lɛ obokye Nkolo akyele obokye Nwaphongo amokyele ngɔngɔ mokɔlɔ mɛ. Emba isungyi siso saampɛ yo o Efese, kosiebe na bolaa.

2

Anola iyalo sa wɛ saa minyɔkɔ

¹ Na wɛ, ηwana wa nga, omilenza na ngɔlu eli onte ya Klisto Yesu. ² Yaekola wɛ na nga o boo pha manzoka maikye, oiteya oka bato ba bosembo bakokyi bɛɛ mampenza ikula iteya bato basuu.

³ Anola iyalo sa wɛ sa minyɔkɔ ya tuluku molaa wa Klisto Yesu. ⁴ Te wali moto obokye bo anyɔsi o etoma ya botuluku, akule miambya o maphɔɔ bokyele bato baa lombo, bo kalukye isepelisa moto owa amokpa o etoma. ⁵ Nde bomɔ, moto okomekane na bɛbi o maano ma ikyilingana mbangu, amolonga nde bo atose mibeko. ⁶ Eli nde oka mobasi ηwa manzabi okokume, oko taazwa phanza iyalo sɛ sa mbuma. ⁷ Umunya ikyi wɔ nga. Phɔ ya maphɔɔ mayokɔ, Nkolo amoesɔsolisa mango.

Umunya Yesu owa kundwa

⁸ Umunya Yesu Klisto owa kundwa onte ya bawe, wa bosoo Davidi, bokowɔ Simo Elaa ekyimole nga.

⁹ Na ekyewɛnɛle nga bolosi nɔnɔ o ikangyema na nyɔlɔlɔ ndokolo

mwibi. Kasi Iloba sa Nwaphongo tesi kokyi ikangyema! ¹⁰ Yango mena naititale mi maphɔɔ maso phɔ ya bato baɔlɔ Nwaphongo, phɔ obokye na bɛɛ bazwe loboiko, looli onte ya Klisto Yesu, na nkyɛmo ya bɔbɛle. ¹¹ Iloba sisi sili saa phɛle:

Bo towee nɛ molɔngɔ,
tomobika nɛ molɔngɔ.

¹² Bo toititasi nɛ molɔngɔ,
tomoba bakonzi nɛ molɔngɔ.

Bo tomoanga,
nɛ aloangana mɛ.

¹³ Bo tozangyi bosembo,
yo amoikala iba na bosembo,
phɔ yo takokyi imiangana yo mampenza.

Teya o solongo Iloba saa phɛle

¹⁴ Maphɔɔ maso mamana, kula maimola o boo pha Nwaphongo obokye balɛ miko o malɔba, phɔ temali na ntina, kasi maɔto nde bato bamaokye. ¹⁵ Kyela na bokusi oomiteya o boo pha Nwaphongo ya moto owa koka, moto wa etoma otoeyokyele sɔɔ, okoteya o solongo Iloba sa phɛle. ¹⁶ Lota bowɔle bowɔle bote boli na ntina. Kasi bamiambya mi phango, bamitangole na mɔɔ na mɔɔ na Nwaphongo. ¹⁷ Mateya ma bɛɛ mali ndokolo phota ekyebiya soti. Nde boli Imene na Filetosi. ¹⁸ Balɛ Iloba sa phɛle, bɛkye ikundwa sa bawe saunva kyelama. Mena baɔto nde ianola sa bato baikye.

Iwangya saawangya Nwaphongo

¹⁹ Kasi Iwangya siikusi saawangya Nwaphongo sili. O ikolo sa iwangya mɛ bakoma bɔbɔ:

Nkolo kaebe baaka yɛɛ, emba na obokye:

Moto munso owa mɔbanga nkombo ya Nkolo,

alote maphɔɔ maabe.

²⁰ Onte ya ingambi sinɛnɛ, tewali nde manzongo ma wolo na wolo na ma palata, wali omɔ na ma nzete na ma yɔndɔ. Mana mali phɔ ya bitoma ba kaa, mayokɔ mali phɔ ya bitoma bitebili na kaa. ²¹ Bo moto ale

maphoo me mabe mamana, amoba nzongo eya kaa, ebuto esantu, eya ntina pho ya nkolo wa yango, elaa pho ya bitoma biso biilaa.

Moto wa etoma wa Nkolo

²² Yango mena, lota maphowa manso ma bonzenga, luka bosembo, ianola, lozingo, bose na bato baso babangye nkombo ya Nkolo na ndondo elaa. ²³ Le ika ziko na maphoo ma mpamba na ma bobubusi. Koebe obokye me matokolo maoka. ²⁴ Kasi moombo nwa Nkolo takokyi iyoka, kasi aengyesi iba moto molaa o boo pha bato baso, aebe iteya, akangakye motema. ²⁵ Bato baiikye ziko ne, asengesi ibateya na bonyile. O koebe nza, naa Nwaphongo amobongola ntema ya bee pho baebe maphoo maa phele, ²⁶ emba babutolele maumunya malaa, bamane o manzengye ma zabulu okobaakya obokye bakyele mokano nwe?

3

Nkolo ya suka

¹ Oebaka na bolaa lowo lolo: Minyoko ma moya o nkolo ya suka. ² Pho bato bamoba na eleme, bato balooto la baphalanga, bato baamikumisa na bato baa lolendo, bato baatiyole Nwaphongo na mbolo isantu, batemesi ba baboti ba be, bato batebaaphe mesesi na bato babakyele bolaa. ³ Bamoba bato baa bikyi, bato baatebaokye bato ngongo, bato baakatele bebi maphoo, etebabe na molongo, batombi, banguna ba maphoo malaa. ⁴ Bamungya bebi na be, batembe izele, bamotonda na lolendo, bamoba nde bikamba ba bisengo ba mokyisi kasi ba Nwaphongo phe. ⁵ Bamiteya ndokolo bato baanola, kasi tebaanole muna mwiya. Sakula ba na bato babana! ⁶ Pho bato ba bee bayoko, banyolo o mangambi, bakosa basi bali na ntema nkoo, baanyanya masumu na baabengye

maphowa ndengye na ndengye. ⁷ Basi me, balukye iyekola imbele sisoo, kasi tebakokye ikoma o zebi sa phele. ⁸ Nde bomoo na Yanesi na Yambesi batemelekye Mose, nde bomoo, bato babana batemele maphoo ma phele. Bato batono maumunya, tebali na ianola sikusi. ⁹ Kasi etebakyende itakye, pho bobubusi pha bee pha mowenene na bato baso, ndokolo phaka bato babale babana.

Mateya ma suka

¹⁰ Kasi we, wabenga na bolaa mateya ma nga, mobesi nwa nga, nyango ya nga, ianola sa nga, ikanga motema sa nga, lozingo la nga, ilendendala sa nga, ¹¹ minyoko ma nga, mampasi maaoka nga o Antioshe, na o Ikoniumu, na Listre. Minyoko bo mawene nga! Emba i miso mamina Nkolo ambikya! ¹² Kasi bato baso bazingye ibika na ianola onte ya Klisto Yesu bamunyokomo. ¹³ Kasi pho ya bato baabe na baakate, bamokyende nde o boobe, na ikatela bebi na imikatela bee mampenza. ¹⁴ Kasi iwe, ikala nde o maphoo maekola we na maanola we ya bayoko: Pho koebe nza owa eteya mango. ¹⁵ Tata bonwana pha we, koebe ya koma bee o Buku pha Nwaphongo, maphoo me mali na bokonzi pha eyeyimola zebi sikambe o lobiko o nzela ya ianola siili onte ya Klisto Yesu. ¹⁶ Maphoo maso makomama o buku pha Nwaphongo, makomama na mwiya nwa Nwaphongo, mali na ntina pho ya iteya, ianolisa, pho ya itutola bato, na ibateya nzela ya bosembo, ¹⁷ pho moto wa Nwaphongo abe moto oo bongyi, na ookokyi pho ya ikyela bitoma biso bilaa.

4

Imola Simo Elaa

¹ Nawo na we o boo pha Nwaphongo na pha Yesu Klisto, owa moya sambisa bato baali na bomoo na baawa, o nkombo ya iya

se na ya bokonzi phe, naeyongye obokye: ² Imola Simo Elaa, oeyimole na etungu, na bo baanosu na bo tebaanosu. Ooya, lenza, kyebisa, kanga motema nkolo iso na phowa ya iteya. ³ Pho imbele samoya, bato bayoko etebakule anola mateya ma phele, kasi bamobenga nde phowa ya bée na pho ya isepelisa maato ma be, bamizinga na moluku nwa bateye baabawole maphoo mazingye bée iyoka. ⁴ Etebakule laa matoo o maphoo ma phele, bamolaa matoo nde o bikoo. ⁵ Kasi pho ya we, omikyengye na maphoo maso, anola minyoko, teya obokye oli moimosi wa Simo Elaa, kokya etoma ya we.

Imbele sa nga sa ikyende sikokyi

⁶ Pho ya nga, kyeka obokye nambo miambya mbeka na imbele sa nga sa ikyende sikokyi. ⁷ Nanwani ebasi elaa, naumbo ikyiingana sa nga, nabanze ianola. ⁸ Tata unwanwa eye eboko ya bosembo eya munpe Nkolo kyenziya. O mokolo me, iyo munanga owa bosembo, etaephe nde nga mampenza, kasi amoephe na bato baso baaziya na phowa imiweninya se.

Mateya ma suka

⁹ Kyela bokusi oya mbenga izele. ¹⁰ Pho Demasi andota pho ya phowa ya mokyisi mumu. Akyende o Tesaloniki, Kelesa akyende o Galati, Tito akyende o Dalmati. ¹¹ Naikala wawa nde na Luka. Waamoya we, oyakaka na Malako, pho ya etoma, ali na ntina iikye pho ya nga. ¹² Natoma Tishike o Efese.

¹³ Munkoto nwa nga nwaika nga o Troas oka Kalaposi, omumpilelaka wa moya we, na babuku, konza bakyela bée na ngobo ya nyama.

¹⁴ Alegizandele owa itusi ankyela bofe boikye. Nkolo aamobuyisela bofe bonkyesi yo. ¹⁵ Na we, kyeba ne me. Pho atemele mateya ma banga na bokusi.

¹⁶ Wasamba nga mbala eya ebandele, nono moto monomo taika ba phenephe na nga, bato baso

bandotaka. Bée sababenga na lowo me. ¹⁷ Nkolo, yo abaka phenephe na nga. Ampe bokusi, pho ya obokye na nzela ya nga Simo Elaa iemolame na bolaa embe na okana na oka bato bate baebe Nwaphongo. Namba na tokolo o munoko nwa gbogbo. ¹⁸ Nkolo amuntokolo o maphoo maso maabe, amba na mbikya pho ya bokonzi phe pha ikolo. Nkyemo ibe ne pho ya bobele na bobele. Ame.

Ndongolo

¹⁹ Beya Prisile na Akilasi na ibota sa Onezifolo. ²⁰ Elasite aikala o Koliti. Naika ika Tolofime na bolosi o Milete.

²¹ Kyela bokusi obokye oye o boo pha imbele saa seekye. Ebulus, Pudas, Linos, Klodia na bebi baayoko baso baelongosi.

²² Nkolo afe na molimo nwa we.

Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na bée baso.

Mokanda nwa Polo oka Tito Maphoo ma etatele

Tito yo taikaka ba Moyuda (kyeka o Bagalatia 2.1-3). Abaka nde moanosi, na nwebi na Polo o etoma ya imola Simo Elaa. Eli yo moto awa yengoloko bookaa onte ya banosi ba Kolinti na Polo (2 Bakolinti 7.6-16). Tito azwaka mokanda nwa Polo mumu wabaka yo o Kelete; Polo atomaka Tito o Kelete pho akye kyeka, ambe na bongya maphoo ma ingoma sa esanga me (1.5).

O ebandlele ya mokanda nwe, Polo akomi maphoo maso na bokuwe (1.1-4). Ateye mobesi mokokyi iba na bakambi ba ingomba (1.5-16). Aphe mateya ndengye na ndengye pho ya masanga mabato bali o Ingomba: Oka bankoko, oka bakasi (Emba bee basengyesi iteya bangondo), oka banzenga, na oka baombo (2.1-15). Esengyesi obokye banosi babikye na bookaa, bale ikabana onte ya bee (3.1-11). Emba asukye mokanda nwe na mateya masuu na na ndongolo (3.12-15).

Mokanda mumu tebaika mokomela nde Tito yo mampenza (1 na 2 Timote). Maphoo mawoomo omo eli maphoo malekane o mangomba maso, oka bakambi ba mangomba, na oka banosi bali onte ya Ingomba.

Maphoo mali o mokanda mumu me mama:

- Tito 1.1-4: Etatele
- Tito 1.5-16: Mateya pho ya bakambi ba Ingomba
- Tito 2.1-15: Mateya pho ya moto munso onte ya Ingomba
- Tito 3.1-11: Mobesi nwa baanosi
- Tito 3.12-15: Ndongolo

Polo kabeya Tito

¹ Inga Polo, moombo nwa Nwaphongo, toma wa Yesu Klisto pho ya ikamba bato baolo Nwaphongo pho ya ianola na pho ya iyeba maphoo maphela maakoka na

laakolo losambo, ² onte ya molemo nwa bomoo pha bobele phaa lakyela Nwaphongo o etatele ya mokyisi, yo ootokate. ³ O imbele sa meka yo, aweninya Iloba se onte ya simo eya mpekye yo, ikokana na ndigyisa ya Nwaphongo Mobikye wa banga.

⁴ Nakomele we Tito, owaakolo nwana wa nga onte ya ianola saangana banga obokye: Ngolu na bose pha Tata Nwaphongo na Klisto Yesu Mobikye wa banga ibe na we.

Etoma ya Tito o Kelete

⁵ Bo naeyika Kelete, eli pho ya iyunva ibongya maphoo maso maikalaka ombe na kyela bankumu o mokyisi monomo na monomo, bo wa woko nga na we. ⁶ Monomo na monomo na bee abe na mobesi molaa, lele oli na nwasu monomo, bana bee babe baanosi, bee sa ba na mobesi mobe na izanga itosa. ⁷ Pho mokambi nwa Ingomba ali moto okokyekye maphoo ma Nwaphongo, esengyesi obokye abe na mobesi molaa: Yo sa ba munzobo, munywe nwa maleku, munwani nwa bibasi, molukyi nwa baphalanga na mayele mabe.

⁸ Asengyesi iba moto okokumbele babutu, ekambaya maphoo maala, moto oko sosolo maphoo, moto wa bosembo, mosantu, moto okoebe imikamba, ⁹ amiambya na Iloba sa phele na bokusi, Iloba silongoba na mateya mateya yo. Na bomoo, amokoka ilenza bato bayoko na maateya malongoba na iweninya mabunga ma bato babaikyele ziko.

Bateye ba bole

¹⁰ Pho bato baikye onte ya baabele tebatosa, bali bato ba bowole bowole na bakose ba bato. ¹¹ Esengyesi obokye obakangye munoko. Bato mabota maso na ikyemiteya pho ya izwa baphalanga na mayele mabe, lotelosegyesi ikyelama. ¹² Monomo na be, moimosi nwa bee mampenza, awo yokye:

«Bato ba Kelete, bato nde bole,

manyama ma vale, bato ba bokō na looto.»

¹³ Lowō mē loli nde la phele. Yango mena obaoya na bokusi pho babe na saakolo ianola. ¹⁴ Bēe samiambya o biko ba Bayuda na o mitindo ma bato bate baanole maphōo ma phele.

¹⁵ Mbolo iso ili peto pho ya bato bali peto. Kasi pho ya bato bali na mbindo na bale ianola, ekpele yōnyō teli peto. Kasi mayele ma bēe na maumunya ma ntema ya bēe mali na mbindo. ¹⁶ Bawō bekye baebe Nwaphongo, kasi na bitoma ba bēe bamoangane. Bali bakolo bato babe, batombi, tebakokyi na etoma elaa eso.

2

Mateya maa phele makokyi na bato baso

¹ Pho ya wē, teya maphōo malongoba na mateya ma phele.

² Bato baakotwa bēe ekangaka ntema, babe bato ba kaa, bato ba mayele, bato baatonda na saakolo ianola, bato baatonda na lozingo, na ná ilendedala.

³ Babasi baakotwa, nde bomō, basengyesi iba ya bato baala: Sawole bato na bofe, bēe saba baombo ba maleku. Bateya maphōo maala, ⁴ bateya bangondo izinga bampele ba bēe na bana ba be, ⁵ babe bato bate baamikpe, bate bakyele baphemba, bamiambya o etoma ya mangambi ma be, batosa balo ba be, pho moto satiyola loba sa Nwaphongo.

⁶ Nde bomō, lenza na banzenga obokye bamizile ⁷ o maphōo maso. Wē mampenza osengyesi iba ndakya-isa na bitoma ba wē biilaa: Mateya ma phele, ma kaa. ⁸ Maloba ma wē mabee malaa, mate makokyi bēe ikyela ziko, pho ya obokye motemesi yo sazwa na lowō loobe la iwō pho ya banga, kasi azwe sōo.

⁹ Baombo batosa ba nkolo ba bēe o maphōo maso. Babasepelisakye, bēe sabaikyela ziko, ¹⁰ na sabaiabela

na ekpele yōnyō. Baweninyakye imbele sisō obokye bali bakolo baombo, emba bamokumola o maphōo maso maateya ma Nwaphongo Mobikye wa banga.

Molemo nwa baklisto

¹¹ Pho ngolu ya Nwaphongo yamiweninya, etatele ya lobiko pho ya bato baso. ¹² Ngolu mē kyeloteya ile mobesi moobe na maphowa ma mokyisi mumu, pho ya obokye tobikye o imbele sisi na bokyebi, na bosembo na ná isambela Nwaphongo, ¹³ na iziya sa molemo moola na imiweninya sa nkyemo ya Nwaphongo wa banga o munene na Mobikye wa banga Yesu Klisto. ¹⁴ Amiambya yo mampeza pho ya banga, pho ya ilomanya o bofe bosō na ipetolo bato be, obokye batonde na phowa iikye pho ya bitoma bilaa.

¹⁵ Yango mena osengyesi iwōo, ilenza na iooya na bokonzi bosō. Moto saetiyola.

3

Kalenza ikyela bitoma bilaa

¹ Okulaka wō na bēe baso obokye baengyesi imiuya o boo pha bakambi na pha bakonzi, baengyesi ibatosa, bambe ba phenephe na ikyela etoma eso elaa, ² Bēe satola moto, bēe saoka, bamiteya bato balaa, baweninya bonyile imbele sisō oka bato baso.

³ Pho na banga mē, phanza, tobaka bibubusi, batombi, bato babunga nzela, baombo bamaphowa mabe na ba bisengo ba pha. Tokyela bofe, tobaka na zuwa, toinanaka.

⁴ Kasi wawenenekye bolaa na lozingo la Nwaphongo mobikye wa banga, ⁵ taika lobikya nde pho ya bitoma ba bosembo bakyele banga, kasi nde pho ya ngōngō yē, imbele sa lokunyola bēe na maa, na mwiya nwa Bolobo, tobotama mbala eya ibale, tokoma bato ba sika. ⁶ Bolobo mē, Nwaphongo alophe phango na boikye na nzela ya Yesu Klisto

Mobikye wa banga, ⁷ pho obokye, na ngolu ye, tobuto bato balaa, emba na molemo tobutwe mandomi ma bomoo pha bobele.

⁸ Iloba me sili nde sa phela, emba nazingye obokye obe na bokyebi pho ya sango, pho obokye bato baso baali na ianola oka Nwaphongo famiambya mobimba o bitoma bilaa. Kyeka lowo loola na laa ntina pho ya bato.

⁹ Kasi miko ma phaa, itondolo mafota, maoka na iwelana pho ya mibeko, omale. Pho eli maphoo ma phaa na mazanga ntina. ¹⁰ Moto okokabole bato na miko me, bo omokyebise mbala eya yambo na eya ibale, bo taokyi, omumanya onte ya be. ¹¹ Koebe obokye moto wa ndengye mena, abunga nzela, ali moto wa masumu, kamiingya yo mampenza.

Ndongolo

¹² Wa moetomela nga Artemasi naa Tishike, kyela bokusi obokye oya nzwa o Nikopolis. Pho nakani iba imbele sa sekye nde omo.

¹³ Bongya na bolaa imbanga sa Zenasi ooli avoka na Apolo, pho be sa zanga ekpele.* ¹⁴ Baaka banga basengyesi iyekola na bokusi ikyela bitoma bilaa me, pho ya ikokya maphoo masengyesi izele. Emba famobota mbuma.

¹⁵ Bato baso bali na nga baebeya. Beya bato baso balozingye onte ya ianola.

Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na be baso.

---

* **3:13** 3.13 Avoka: Moto okosambele mossu lowoo na imoambelela.

Mokanda n̄wa Polo oka Filemō Maphōō ma etatele

Filemō abaka moanosi mōnōmō wa kaa onte ya ingomba sa Kolose. Abaka nwebi na Polo (Etee ya 1). Ambaka baa na moombo mōnōmō nkombo ye Onesime, owa molotaka. Waba Polo o bōlōkō, aesi ya vana na Onesime, amba ya mobatisa. Polo aesi ya kana obokye kamobuya oka kolo ye Filemō. Amba ya mokomela mokanda phō ya imoonga obokye ayambe Onesime ndokolo moombo phe (phō moombo munso awalotaka koloye abaka kazwe etumbu ekusi), kasi Filemō amokpe ndokolo nwebi moanosi.

Polo amba ya komela nwebi ne Filemō na bokonde bosō, taikaka mobalimisa bobalimise, tamba na moonga na bokusi, tambaka na bunga obokye Filemō ali kolo wa Onesime. Kasi aongaka ne nde obokye aumunya. Na bomō, mokanda mumu moteya baanosi basō ndengye ekyebōngya lozingo la Klisto maphōō na mobesi n̄wa ma bato.

Mokanda n̄wa Filemō moli na maphōō mama:

- Etee ya 1-3: Ibeya
- Etee ya 4-7: Polo kakumole Nwaphongo phō ianola na munzaka n̄wa Filemō
- Etee ya 8-22: Polo kabōndele Filemō phō ya Onezime
- Etee ya 23-25: Ndōngolo

Ibeya

¹ Inga Polo, moto wa bōlōkō phō ya Yesu Klisto, na Timote, toebeye iwe Filemō nwebi na banga wa etoma. ² Toebeye na Apia, nkanasa wa banga, na Alisipe, nwebi na banga wa ebasi, na ingomba sian-gane o ingambi sa we. ³ Le obokye ngolu na bōse pha Nwaphongo

Ango wa banga na Nkolo wa banga Yesu Klisto ibe na bēē.

⁴ Naphe Nwaphongo wa nga melesi nkolo iso phō ya we waabōndele nga. ⁵ Phō naokye bawō phō ya lozingo loli na we oka bato ba Nwaphongo na ianola sili na we oka Nkolo Yesu. ⁶ Le obokye iyangana sawe na banga o ianola sibe sikusi, phō ya iteya bolaa bosō boli na banga onte ya Klisto. ⁷ Nwebi, natondi na nkyisa boikye na ná nzoto nkusi phō ya lozingo la we, olenze ntema ya bato ba Nwaphongo.

Polo kabōndele Filemō phō ya Onezime

⁸ Yango mena, nabo nali na makokyi onte ya Klisto ma iephe etoma esengyesi we ikyela, ⁹ kasi nazingye na boikye o nkombo ya lozingo ieyonga lowō lolo. Phele nga Polo, oli phomba, uñwan̄wa eye nambi na kula ba o bōlōkō phō ya Yesu Klisto. ¹⁰ Naongye na we phō ya n̄wana wa nga, Onezime, owa bota nga onte ya bōlōkō. ¹¹ Taikaka ba phanza na ntina phō ya we, kasi uwan̄wa eye, abuto na ntina phō ya banga basō, ebe we ebe nga.

¹² Naetomesi yo, iyo oli ndokolo ndondo ya nga solongo. ¹³ Bo taaba nga o bōlōkō phō ya Simo Elaa, nabakyi na phowa ya ikala ne wawa phō ansungye o elele ya we. ¹⁴ Kasi sikyi anola ikyela babona sataa etuna, phō ya obokye bolaa me phango saba ndokolo pha ikandindisa, kasi boute na phowa ya we.

¹⁵ Naumunya obokye Onezime atangwaka na we phō ya bana nkolo, phō ya obokye ambe ya ebutwela phō ya bobele. ¹⁶ Takuli ba nde moombo na moombo kasi abuto na ntina iikye koleka moombo: Abuto nwebi wa lozingo, na boikye phō ya nga, amba kula leka phō ya we, ebe o miyo ma bato na ma Nkolo.

¹⁷ Bo konpke ndokolo nwebi na we o nzela ya ianola, omokpe ndokolo eli nde nga. ¹⁸ Ka bo aekyela

foɓe naa ɓo ali na mbongo ya we, namoeyita. ¹⁹ Eli nga Polo okoekomele mokanda mumu nde na maboko ma nga mampenza. Eli nde nga owamoeyitela. Emba simbe na kula eyimola obokye na we oli na mbongo ya nga, emba mbongo me eli nde we mampenza. ²⁰ Nwebi, pho ya iangana sa banga onte ya Nkolo, kyela boeyongyi nga, o nkombo ya Klisto, kuya ndondo ya nga. ²¹ Naebe na bolaa botosi pha we yango mena naekomele. Naebe obokye wamokyela koleka ikyi wo nga.

²² Nawo na na we boɓele obokye o mbongyisa elele ya imilangya, pho nalemele obokye, pho ya iyonga sa be oka Nwaphongo, namokula ekomela om.

Ndongol

²³ Epafra, nwebi na nga wa boloko pho ya Yesu Klisto, aelongosi. ²⁴ Maalako, Aristarke, Demasi na Luka, bebi na nga baetoma na be baelongosi. ²⁵ Le obokye Ngolu ya Nkolo Yesu Klisto ebe na be.

Mokanda nwa Polo oka Baebele Maphoo ma etatele

Mokanda mumu o imokyeka, mowenene ndokolo bamotomelaka baanosi baali Bayuda. Mobaenza pho babaka banyokomo emba baunvaka na le ianola sa be. Moto owakoma mokanda mumu taebane.

Etatele ya mokanda mumu kyeweninya saa obokye Nwaphongo amiweninyaka oka banga na nzela ya Nwana we Yesu Klisto (1.1-3). Mateya ma mokanda me makabana na bite bibale binene.

- Etee eya o boo (1.4-10.18) kyeteya obokye Yesu ali na mwiya mokusi. Taiki leka nde Baimosi na baimosi (1.1), kasi alekyi na banze, na Mose na Zozuwe. Oli yo Nganga ya Nwaphongo o munene o sangola eenyakune, aleki banganga ba Nwaphongo banene baso ba sangola eekasi. Amiambyaka nde mbala yonyo bobele ndokolo mbeka, alekyi na mambeka maso ma Isalayele ma kalakala.

- Etee eye ibale (10.19-13.25) kyekuya baanosi pho baphile nde ianola, babengye mobesi nwa basantu ba Sangola eekasi, bakyekyele nde Yesu Klisto. Pho ya isukya, mokanda mumu moamba mateya na mibeko ndengye na ndengye.

Maphoo mali o mokanda mumu mango mama:

- Baebele 1.1-3: Nwaphongo amiweninye na bato na nzela ya Nwana we Yesu Klisto
- Baebele 1.4-2.18: Klisto alekyi banze
- Baebele 3.1-4.13: Klisto alekyi Mose na Zozuwe
- Baebele 4.14-7.28: Klisto alekyi Banganga banene ba Nwaphongo

Nwaphongo awo na nzela ya Nwana we

¹ Waakalakala Nwaphongo awolekye bankoko ba banga mbala nzikye na na ndengye nzikye na nzela ya baimosi, ² o nkolo ya suka iye, alowosi na nzela ya Nwana we owateye yo ndomi ya maphoo maso, nde na nzela ye me, akyela munse munso. ³ Yo, ooli ingyengye sa nkyemo ye, na bonene pha boekondo phe. Emba aphisu maphoo maso na mwiya nwa loba se. Waunva yo ikunyola masumu ma bato baso, akye zala o boloo pha Bonene pha Nwaphongo, o ikolo.

Nwana wa Nwaphongo alekyi banze

⁴ Abutwa na mwiya ileka banze, yango mena azwa nkombo ya ngambo eelaa koleka maaka be.

⁵ Pho nzaa onte ya baanzelu owaunva wole Nwaphongo noko mbala yonyo obokye:

«Iwe oli mpenza nwana wa nga, lolu, nga nabutoo ongo.»

Naa obokye:

«Nga, namoba ango emba yo amoba nwana wa nga.»

⁶ Kasi wakula kamba yo nwana owa bola o mokyisi, awo yokye:

«Baanze ba Nwaphongo baso bamokusamele.»

⁷ Emba oka banze, kawo bobo:

«Kabuya banze be biweele, na bato be ba etoma itumbu sa mwenya.»

⁸ Kasi oka Nwana we awo:

«Mumbanga nwa bokonzi pha we, O Nwaphongo, nwamoba pho ya bipha na bipha.

Emba motuu nwa bosembo eli motuu nwa bokonzi pha we.

⁹ Wazinga bosembo, waina bobo, yango mena, Nwaphongo, Nwaphongo wa we aeyinga mauta maa nkyisa,

koleka bebi na we.»

¹⁰ Aamba kula wo bobo:

Eli iwe, Nkolo, owakyela munse o etatele,

emba ikolo elii bitoma ba maboko ma we.

11 Iso miina yamowa, kasi iwe, wamoikala.

Na iso yamokotwa ndokolo etobu.

12 Emba bokokyele bée na munkoto, wamoizinga,

ndokolo etobu, bamo ba endinya, kasi iwe, oli nde bomō, mambula ma we etemaakome o suka.

13 Emba nzaa onte ya banze owaunva yo wole nōnō mbala yōnyō obokye:

«Zala o boloo pha nga, tee nōnō owamobuya nga banguna ba we, eteyisa ya makolo ma we.»

14 Te bali bée baso malōbō maakyele bitoma naa maatome yo pho ya bolaa pha bato basengyesi izwa ilaka sa lobiko?

2

Lobiko loonene

1 Yango mena, esengyesi obokye banga tophile na bolaa koleka maphō maoka banga, bo phe tomobunga. 2 Pho bo maphō maawōmōko na nzela ya banze mazwe elele, emba bo bato babukaka mibeko naa bate bamitosaka bazwaka etumbu eya-longobanaka na bomō,* 3 banga tomōba sazwa etumbu ndengye'ye bo toleminye lobiko laa ntina ndengye mena? Nkolo yo moto owatataka iloimola phanza. Emba sima bato baalokaka bakulaka loanolela obokye loli phele. 4 Nwaphongo akulaka ne lenzaka bonzoka pha bée ebe na bilembetele, ebe na ná bilekyesako, na ná maphō maa ikamwa ndengye na ndengye, emba alokabela na maalo ma Bolōbō bosantu bowazingaka yo.

Yo, ookokambe bato o ibika

5 Pho, teli oka baanzelu obokye abaphe bokonzi oikolo sa mokyisi nwaa moyaa moowole banga.

6 Nzuka moto mōnōmō, kawō elele yōnyō pho ya nwango obokye:

«Moto yo nzaa obokye omoumunya?

Naa njwana wa moto obokye omookyele nkaa?

7 Wamouya pho ya njwana imbele mokuwe o se ya baanzelu, emba wamolasa nkyemō na ngambo.

8 Wauya bikpele biso o se ya makolo me.»

Pho amokyele mokonzi njwa mbolo iso, ekpele na yōnyō tekokyi iba o nze ya bokonzi phe. Kasi unwanwa eye, tolootaa wene obokye mbolo iso ili o se ya bokonzi phe. 9 Kasi pho ya njwana imbele mokuwe, bo wamouyaka bée ose ya baanzelu, towene Yesu, pho ya minyoko ma iwa se, bamolasa eboko ya nkyemō na ya ngambo, obokye na ngolu ya Nwaphongo, alekane o nzela ya iwaa pho abikya bato baso.

10 Emba wamoanelaka obokye, eli yo, pho ya nza na ná nzela ya nza maphō maso makyelama. Akamba bana baikye o nkyemō, ali motati wa ibikyi sa bée na nzela ya minyoko miakokya yo. 11 Pho ebe okobuya mosantu na baabuya bée basantu, bée baso bauta elele yōnyō. Yango mena, na nzela me tali na so ya ibabanga baande, 12 na ya iwo obokye:

«Namoimola nkombo ya we oka baande na nga, onte ya ingambi sa Nwaphongo, namoetubela meembo.»

13 Namba na kula kyela ndondo ya nga eso nde oka ye.

«Ekule baa na nga na bana baampe Nwaphongo.»

14 Yango mena, pho bana baangana na malongo na ná nzoto, emba ne nde bomō me, aangana na bée nde ndengye yōnyō, pho na iwa se, abuya phaa owabaka na bokonzi pha iwa o maboko, kyelukye iwo obokye Molemba, 15 na ikandola bato baabaka na boilakye pha iwa, baabutwa bomō pha bée mobimba baombo. 16 Pho o solongo, taikyi ya sunga banze, kasi aesi nde ya sunga mboto ya Abalayama.

* 2:2 2.2 Iphuti

¹⁷ Yango mena, asengyelaka na nzela eso uulana na baande ne, obokye abutwe nganga o munene owaa okookye ngongo na okobanza etoma eya mophe Nwaphongo eya imanya masumu ma bato. ¹⁸ Pho onte ya bo wa nyokomo yo, bo wa zwa yo mampenza bimekyi, ali na makokyi ma isunga bato baazwe bimekyi.

3

Yesu alekyi Mose na Zozuwe

¹ Yango mena, baande baasantu, bēe bazwa mbela ya ikolo molongo, wene Yesu obokye ali toma na nganga wa Nwaphongo oo munene wa itatola sa banga. ² Ali na ianola oka owa moolo, ndokolo bowabaka Mose onte ya ingambi se siso. ³ Pho yo abaka na kaa ya nkyemo koleka Mose. Pho motongyi nwa ingambi ali na ngambo koleka sina ingambi. ⁴ Pho ingambi na ingambi sili na motongyi nwa sango. Emba motongyi wa maso eli Nwaphongo. ⁵ Emba Mose abaka na ianola onte ya ingambi se siso, ndokolo moto wa etoma pho ya bonzoka pha maphoo maamo wo be. ⁶ Kasi Klisto ali ndokolo Nwana, emba ali o ikolo sa ingambi se. Ingambi se, eli banga, bo tokyele ntema ya banga o mambunu ma Nwaphongo na ilendendala na ná molemo.

Bato ba Nwaphongo bamoema

⁷ Yango mena, Bolobo bosantu kawo bobo: «Lolo, bo okyi njwesi nwe, ⁸ sakyela ntema bokusi, ndokolo imbele saatomboko bakoko ba bēe, mokolo nwa mekaka bēe Nwaphongo o bokye. ⁹ Omō, baongo bamekaka pho ya iluka iyeba bozindo, emba bawenekye bitoma bianga ¹⁰ mbula mako mane. Yango mena nabaokyelaka yoo emba namba wo ngakye: “Ntema ya bato baba kyibungye nkolo iso,

bato baba tebaebe manzela ma nga.”

¹¹ Pho, na yoo ya nga, nakata seleka ngakye:

Tomokyeka bo bamunyolo o elele eya bongya nga pho ya iyema!»

¹² Kyeka, baande, kyeba obokye monomo na bēe saba na motema mobe moobalole izanga ianola na Nwaphongo oli moambee wa bomoo. ¹³ Kasi lenzana onte ya bēe mokolo na mokolo botaaba wango lolo, pho ya obokye monomo onte ya bēe, isumu sango samokosa pho ya ibutwa na motema bokusi.

¹⁴ Pho, tobutwa bebi ba Klisto, bo tomophila na bokusi nono o suka motesi njwa tataka na banga ianola. ¹⁵ Emba bawo obokye:

«Lolo, bokyi njwesi nwe, sa kyela ntema bokusi ndokolo imbele saatomboko ba nkoko ba bēe baakasi.»

¹⁶ Pho, banzaa baokaka, emba bamba motombele? Ka teeli nde baso baatokoloko o Ezipito na nzela ya Mose? ¹⁷ Emba abaka na yoo na ba nzaa mbula mako mane? Teli na bato baakyelaka masumu, baawaka o bokye? ¹⁸ Emba oka ba nzaa akataka seleka obokye etebanyolo o eemele ye, bo teebe nde baalekye itosa? ¹⁹ Emba towene obokye tebaikaka koka inyolo pho ya izanga ianola.

4

¹ Na bomo, tokyebe na bokusi, obokye monomo na bēe sa zanga, bo taaba mbunu eyaloikyela yo eya inyolo o eemele ye. ² Pho o solongo, tooka Simo Elaa baloteya yango nde bo waeyokaka bankoko ba banga baakasi. Kasi Iloba sa bateyaka bēe tesaikaka ba na mbano pho ya be, pho tebaikaka ba monomo o ianola na baasiokaka. ³ Pho banga tonyolo o eemele ye, banga baanola, nde bo wawo yo obokye: «Nde bo wakata nga seleka na yoo yanga, ete baanyolo o eemele ya nga!» Na bo obokye bitoma tata o etatele ya

mokyisi biaunvaka. ⁴ Pho awo o elele yonyo pho ya mokolo nwa sambo obokye: «Emba Nwaphongo aemaka o mokolo nwa sambo o bitoma be.» ⁵ Emba ekuli baa nde o elele me eye: «Ete baanyolo o eemle ya nga.» ⁶ Na bomo, bookuli wee baa obokye bakyi bamunyolo omo, emba bato baaphanza baatataka iyoka Simo Elaa tebaika nyolo pho ya iba satsa, ⁷ akuli bongya mokolo mosuu: Nkombo ya nwango lolo. O zembo sa Davidi, awo omo banda kalakala, nde bo wa woko bee obokye: «Lolo, bo ookyi nwesi nwe, sakyela ntema bokusi.»

⁸ Pho bo Zozuwe abaemyaka, Nwaphongo nde tabawolekye pho ya mokolo mosuu sima ya nkolo iye. ⁹ Yango mena, iyema saa Sabata saikala pho ya bato ba Nwaphongo.* ¹⁰ Pho moto oonyosi o eemele ye, ne anyosi ne me o iyema sa etoma ye nde bo wa mieminyaka Nwaphongo o etoma ye mampenza. ¹¹ Yango mena, towele inyolo o eemle me, pho ya obokye mokyeelesi nwa ibaa satsa, nwango sabenda moto na monomo o yakyi.

¹² Pho Iloba sa Nwaphongo sili na bomoo na na bokusi, sili na mwiya na na bootu koleka mumphata munsu mooli na bootu na mbale na mbale. Sango sinyolo nono o ikye kabola ezisi na bolobo, mantonga na phongo. Sili na ikokyi sa isambisa maphowa na maumunya ma ndondo. ¹³ Emba tewali ekyelamo yonyo eyamibomba o boo phe. O miyo me, iso ili nde bolumbu, te wali na ekpele eya mibomba o miyo me. Eli oka ye tomotondolo maphoo maso.

Yesu, nganga wa Nwaphongo oo munene

¹⁴ Ooli banga na nganga wa Nwaphongo oo munene owa lobo, owa lekana o ikolo, Yesu, Nwana wa Nwaphongo, tophile na bokusi ianola siitatole banga. ¹⁵ Pho tololi na nganga nwa Nwaphongo

otokokye iyoka mpasi na banga o imbele sitesili banga na bokusi. Nde ya banga, bamumekaka o maphoo maso, kasi taikakya isumu. ¹⁶ Yango mena, tosusinya na bokamba bosu o kyiti ya bokonzi ooli ngolu na ianola sisu, pho balookyele ngongo na ngolu, pho ya obokye balosungye fotosengyesi.

5

Klisto, nganga wa Nwaphongo omunene okokye ngongo

¹ Pho nganga wa Nwaphongo munsu oomunene, wosi bee onte ya bato, bamoteye pho ya ikyelela Nwaphongo pho ya bato. Etoma ye eli ya iambya bilambo na mambeka pho ya masumu. ² Ali na makokyi ma isosolo pho ya batebaebe, bambe na bunga. Pho ne me alii mboka eso na bokoo. ³ Emba pho ya bokoo me, asengyesi iambya pho ye mampenza na pho ya bato, mambeka pho ya masumu. ⁴ Pho moto taamiphe ngambo mena yo mampenza, baezwe na mbela ya Nwaphongo, bo wabaka ya ngo pho ya Alona.

⁵ Yango mena, na Klisto taika miphe yo mampenza nkyemo ya ibutwa nganga ya Nwaphongo. Aezwa na owa wo ne obokye: «Oli nwana wa nga wa lele, lolo, nga nabutoo ongo o eboti. ⁶ Bo wakula yo wo bisuu obokye: Oliy nganga ya Nwaphongo pho ya bobele na bobele o molongo nwa Melekisedeke». ⁷ Eli yo owa, onte ya bomoo phe o mokyisi, ambya nsambo na imilela na nwanjye munene na mbembe oka okokyi imobikya o iwa. Emba bamookaka pho ya imiuya se. ⁸ Na bo abaka Nwana, aekola itosa na nzela ya minyoko me, ⁹ emba, bo waunva mokokya bee na iso, amba butwa pho ya bato basu baamotosa ntina ya lobiko la bobele. ¹⁰ Nwaphongo amotokolo nganga oo munene

* 4:9 4.9 Mokolo nwa sambo. Mokolo moeme Nwaphongo.

wa Nwaphongo o molongo ya Melekisedeke.

Sa leɛ ianola

¹¹ Pho ya lowoo lolo, toli na maphoo maikye maiwo, kasi mali makusi pho ya ima woo na imalimbola, pho b̄e obuto na zunu sa iyoka. ¹² Pho bo wasengyelaka b̄e imbele siso ibutwa bateye, okuli senyela obokye baeteya maphoo maa etatele ma mateya ma Nwaphongo. Obuto baasengyesi na maoku, kasi na ntoma iinkusi phe. ¹³ Pho moto munsu otaaba naino o maoku, taika m̄ele na lowoo lookyeki bosembo, pho ali nwana mokyee. ¹⁴ Kasi pho ya ba phomba, ntoma iinkusi ili pho ya be, pho b̄e bameele, bali na boomakye phaekusa b̄e ikyesinya lowoo loola na loobe.

6

¹ Yango mena, toikye o sima mateya ma etatele maakyeki Klisto, tokyende oboo bii mateya ma boomakye maa bophomba, banga sakula butolela mateya maa etatele maa ibongola motema o ilee bitoma baawa na ianola Nwaphongo, ² mateya maa batisimo na itanda maboko, emba na ikundwa onte ya bawee na moambo nwaa suka. ³ Eye eli maphoo maamokyela banga bo Nwaphongo alophe nzela.

⁴ Pho tewakoyi ikyelama obokye bato baaunva ingola Nwaphongo miyo, baameka bolaa pha ikabo sa ikolo, baabutwa bebi ba Bolobo Bosantu,* ⁵ baameka bolaa pha iloba sa Nwaphongo na siya ya mokyisi nwaa moya, ⁶ emba bakula kaa; obokye bakule bongola ntema, mena bakule bakya Nwana wa Nwaphongo oekulusu mbala eya ibale pho ya be mampenza, na imophe s̄o o miyo ma bato.

⁷ Pho waanywe manyete mam-bula maamunole mbala na mbala, katokolo ndemo iilongoba pho ya bato baazingye imabala manzabi, mango mazwe impambosi oka

Nwaphongo. ⁸ Kasi bo matokosi nde ba kata na milo, temali na ntina, kyembe nde ikala obokye bamawambe, maamba na suka nde naimatumba.

⁹ Kasi pho ya b̄e baande ba lozingo, waa woo banga babona, toli na ianola obokye oli o mophaa moolaa koleka, mophaa nwa lobiko. ¹⁰ Pho Nwaphongo tali na mbelekye obokye abungye etoma ya we, na lozingo looteye we pho ya nkombo ye waa salisaka we basantu na boo taa ba we ibasalisa. ¹¹ Emba phowa ya banga eli obokye monomo na monomo na b̄e akule teya phowa eekusi ye me pho molemo nwa b̄e motonde nono o suka; ¹² obokye b̄e sabutwa bakoo, kasi bamekosi ba bato bwaa o nzela ya ianola na ya ilendendala na bazwe ilaka sa mambunu maa baikyela be.

Mbunu ya Nwaphongo eya bobele

¹³ Waikyela Nwaphongo Abalayama mbunu, wate waba na moto mosuu oomolekyi na bonene pho akate seleka na nkombo ye, amba kata seleka nde na nkombo ye mampenza ¹⁴ yo kye: «E, namoepambola na boikye, namba na ephe ibota siinene».

¹⁵ Emba waalendendala yo o iziya, Abalayama azwaka mbunu eyamoikyelaka Nwaphongo. ¹⁶ Waakate bato seleka na nkombo ya moto oo balekyi na bonene, seleka me pho ya b̄e kyeweninya obokye baumbo miko miso. ¹⁷ Na bomu, Nwaphongo kalukye iweninya na bolaa oka mandomi ma mbunu ye ndengye eetekoyi b̄e imanya meko me, maakatela yo seleka. ¹⁸ Na nzela ya maphoo mabale maatemaekpane, maatemakoyi na Nwaphongo ikata boole, bii ilolenz na bokusi, banga baika lota phoo iso, pho ya iphila molemo mooli o boo pha banga. ¹⁹ Molemo me moli pho ya banga ndokolo longo ya molimo. Moli nde phele na bokusi,

* 6:4 6.4 Ibutwa o saa ya boefakye.

emba munyolo motema nwa etobu eyaziba bée o tempelo.† 20 Eli elele eya kye nyolo owakye oboo pho ya banga, Yesu, owabutwa nganga ya Nwaphongo oomunene pho ya bobele na bobele, o molongo nwa Melekisedeke.

7

Melekisedeke, mokonzi na nganga ya Nwaphongo

1 Melekisedeke mona abaka mokonzi nwa Saleme na nganga ya Nwaphongo owa ikolo. Akyekye benga Abalayama o nzela, wautaka yo o mabita maa longaka yo bakonzi, amba mopambola. 2 Emba Abalayama amba mophe monom pho ya iko mi mbolo iso yaazwaka yo o mabita. Naino ali na nkombo ekyelimbolame obokye «mokonzi wa bosembo», emba o sima ambikula naba mokonzi wa Saleme, kyelukye iwō obokye «mokonzi wa bose». 3 Yo ooli sa ango, sa nyango, naa sa mankoko naa sa etatele pho ya nkolo ye, naa sa suka pho ya bomō phe. Kasi aulana na nwana wa Nwaphongo ooli nganga ya Nwaphongo pho ya bobele. 4 Kyeka bonene pha moto mona, nkoko Abalayama amophekye monom pho ya iko, iyalo siilekyi bolaa o mbolo yazwaka yo o mabita. 5 Nzuka, nde bana bampele ba Levi bazwe bonganga pha Nwaphongo ikokana na mibeko, iyonga monom pho ya iko oka bato kokokana na mobeko, kyelukye iwō obokye bebi na be, batokolo o piko ya Abalayama. 6 Kasi iyo, otoli oibota sabe, azwe monom pho ya iko oka Abalayama emba amba na pambola mokolo mbunu. 7 Nzuka toanole obokye moto oli osima ka pambolame nde na moto okomolekye. 8 Emba wawa, bana ba Levi baawe bazwe monom pho ya iko, Kasi oka oyo, Melekisedeke, oko wō bée obokye ali na bomō. 9 Emba tokokyi iwō

obokye, na nzela ya Abalayama, ebe na levi, owabaka kazwe monom pho ya iko, abaka kaphute ne monom pho ya iko. 10 Pho wataaka ba yo Levi o mokyeya nwa nkoko ye, eli waabayō ka kye vana na Melekisedeke.

11 Bo tokomakyi o saakolo ikoka silaa na bonganga pha Levi, eli pho mobeko nwaaphekye bée bato nwa utaka pho ye. Nde amba kula sengyela na nganga ya Nwaphongo mosuu wa ye o molongo nwa Melekisedeke, o elele ya obokye aute o molongo nwa Alona? 12 Pho iyendinya manganga, kyeongye iyendinya mibeko. 13 Emba moto okowole munkanda motangyemi ali wa ibota site sili na ná moto monom owa baka o etoma ya ikyela o etumbelo. 14 Pho bato baso baefe obokye Nkolo wa banga auta o ibota sa Yuda, wa ibota sitesaika wō Mose o nkanda yaawō yo pho ya banganga. 15 Lowō me lombikula ya butwa la phele imbele sikuli ya tokolo nganga monom owaaulana na Melekisedeke, 16 emba taika koma o bonganga pho ya mobeko nwa iba wa sina ibota, kasi pho ya mwiya nwa bomō bote boli na mbomela. 17 Pho bawō obokye:

«Oli Nganga ya Nwaphongo pho ya bobele o molongo nwa Melekisedeke.»

18 Emba toli na bowakye pha mobeko nwa phanza pho ya bokō pha nwangō na izanga ntina sa nwangō. 19 Pho mobeko nwa Mose tenwaika bongya na ekpele yōnyō. Kasi nwalonyosa o nwakolo molemo moolaa, mowaa na nzela ya nwangō tobubane phenephe na Nwaphongo.

20 Emba bo wabaka nwangō, te nwayelamaka bokyelela sa kata seleka. Pho baabaka sa katela bée seleka, eli baa ibota sa Levi baabutwaka banganga. 21 Kasi pho ye bakataka seleka na nzela ya owa wō pho ye obokye: «Nkolo akati

† 6:19 6.19 Etobu eye eli ndokolo lokala naa ekpekyete ekyekabole bitee ba ingambi.

seleka emba etaakule ebutolela: "Oli nganga ya Nwaphongo pho ya bobele."»²² Kokokana na seleka eya ndengye mena, Yesu abutwa ne ndanga ya eyaakola sangola eekusi na eelaa koleka.²³ Emba baikye babutwaka banganga ba Nwaphongo, kasi iwa sabakatela iikala o mokyisi pho ya ikyelaka etoma me.²⁴ Kasi yo, booli yo pho ya bobele, ali na bonganga pha bobele bote booambiya be.²⁵ Emba na bomo, ali na makokyi ma ibikya pho ya bobele bato bwaa, na nzela ye, baye oka na Nwaphongo, pho ali nkolo iso na bomo pho ya iyonga pho ya be.²⁶ Emba nganga ya Nwaphongo o munene owa ndengye mena, ali phele owakokaka na banga, mosantu, tali na bofe, sa isumu, bamokabinya na bato ba masumu, abutwa o ikolo koleka.²⁷ Tali na ntina ya bosenga pha mokolo na mokolo, ndokolo banganga ba Nwaphongo banene baayoko, baambya bilambo mokolo na mokolo, naino pho ya masumu ma bee mampenza, sima pho ya maaka bato. Pho yo alokyela nde mbala yonyo pho ya bobele, waamiamba yo mampenza.²⁸ Nzuka mobeko nwa Mose mokyele bato ndokolo banganga ba Nwaphongo baanene. Bato bate balongobana; kasi iloba sa seleka siye o sima ya mobeko sikyele Nwana owa koka na iso, nganga ya Nwaphongo oomunene pho ya bobele.

8

Yesu, nganga ya Nwaphongo oomunene wa banga

¹ Nzuka, lowo laa ntina o mapho maawo banga lango lolo, toli na nganga ya Nwaphongo oomunene, oozasi o boloo pha mumbanga nwa bokonzi nwaa bonene o ikolo.² Kakyele etoma ya mapho maa bosantu na o njwakolo molaku njwaatongama na Nkolo kasi na moto phe.

³ Pho, nganga ya Nwaphongo oomunene munso bamoolo pho ya iambya bilambo na itumba mam-beka. Yango mena asengyesi obokye ne azwe njwana ekpele wa ilambela.⁴ Bo abaka o mokyisi, nde tabaka na nganga ya Nwaphongo, pho wali bato bwaa ba ambya bilambo kokokana na mobeko.⁵ Kasi etoma ya be, eli eyaulana, na elala ya mapho ma ikolo, nde bo wawoko Nwaphongo na Mose waalukaka yo na iyunva itonga molaku obokye: Kyeka, amba wo ne, wamokyela iso kobenga ndakyisa ya bo wateyaka bee o ikolo sa ngomba.

⁶ Kasi unwanwa eye, azwe etoma ya bonganga eelekyi na bolaa koleka. Pho ali mobongye nwa sangola elaa, eli o ikolo sa mambunu maala koleka.

⁷ Pho bo sangola eya ebandele teyabaka na mapho maabe, nde tebaeyendinyakyi na sangola eya ibale.⁸ Pho, baezwa na mooya, yango mena Nwaphongo awo yo kye:

Kyeka: Kyewo Nkolo, nkolo kyiye namokyela sangola eenyakune na ibota sa Isalaye

na na ibota sa Yuda
⁹ etebe ndokolo sangola eyakyelaka nga na baango ba bee mokolo nwa bakpaka nga mieboko pho ya ibatoko o mokyisi nwa Ezipito.

Pho bee mampenza te baika maambya mi sangola ya nga, na nga sikulaka bakyeke na miyo, kyewo Nkolo.

¹⁰ Pho kyeka sangola eyamoba na nga na ibota sa Isalaye o nsima ya nkolo miina, kyewo Nkolo:

Waamoambya nga mibeko ma nga, naamikoma o maumunya ma bee na o mandondo ma be.

Na mobaa Nwaphongo wa be, ba mobaa ibota sa nga.

¹¹ Monomo na monomo onte ya bee etakule teya nwebi ne

naa ηwana nyango na iwɔ obokye:
Eba Nkolo!

phɔ basɔ bamunzeba,
tata o baakyikyɔ nɔnɔ o baphomba.

¹² Phɔ ya obokye namobaa na
ngɔngɔ phɔ ya bobɛ pha bɛ
na masumu ma bɛ, esikule mau-
munya na mbala.

¹³ Waawɔ yo na sangola
eenyakune, kakotole sangola eekasi.
Nzuka ekpele eekotosi bɛ, eli
phenephɛ na ilemɔ.

9

Losambo la munse na losambo la Ikolo

¹ Sangola eya ebandlele ya baka
na mokyelesi ηwa losambo, na elele
esantu o munse. ² Na bomɔ, molaku
mɔnɔmɔ ηwa kyelamaka, mena mo-
laku ηwa ebandlele, ba mobangaka
elele esantu, wa tɛya bɛɛ tala, mesa
ma mapa maabonzele bɛ. ³ O nsima
ya etobu eya ibale eekyezibe mo-
laku, mobangye bɛɛ Mosantu ηwa
basantu. ⁴ Na elele ekye tumbɛ
bɛɛ malasi eya kyela bɛɛ na itela,
na mobeta ηwa sangola eya zinga
bɛɛ esɔ na itela. Onte ya mobeta
mɛ, kophɔ yɔnɔyɔ eya kyela bɛɛ na
itela yabaka na mana, na ingenda
sa Alona sa lebɔlɔkɔ na ba mesa ba
sangola.

⁵ O ikolo sa mobeta mɛ, bakeluba
ba nkyemɔ baezingaka na elala ya
bɛɛ ekye tɛya obokye Nwaphongo
ali. Kasi tolɔkokyi iwɔ maphɔɔ
wawa. ⁶ Waunva bɛɛ ibongya
maphɔɔ masɔ, banganga ba
Nwaphongo, banyɔlɔ imbelele siso
onte ya molaku ηwa ebandlele, phɔ
ya ikyela etoma ya bɛ. ⁷ Kasi
o molaku ηwa ibale, kyenyo
omɔ nde nganga ya Nwaphongo
o munene mbala yɔnɔyɔ phɔ ya
mbula. Kasi tanyɔlɔ sa malongo ma
iyambya phɔ ya bobɛ phɛ na phɔ
ya phaka bato. ⁸ Bolɔbɔ bosantu
ateya babona obokye nzela ya
elele esantu naino teemiweninye,
naino botaba molaku ηwa ebandlele.

⁹ Mena eli eyele phɔ ya imbelele

sisi: Mabonza na mambeka maam-
byame, temaakokya nɔnɔ o ndondo
ya moto okosambe. ¹⁰ Eli nde phɔ
ya ntoma, maleku na imikunyola
ndengye na ndengye. Eli nde
mokyelesi ηwa bomoto ηwa anola-
maka nɔnɔ o imbelele saakyelaka
Nwaphongo mɔlɔngɔ ηwaa sika.

Mbeka ya Klisto

¹¹ Kasi Klisto atokosi, iyo nganga
ya Nwaphongo o munene wa
maphɔɔ maala ma moya. Eli nde na
molaku molekyi bonene na molekyi
na bolaa, mote ηwaika kyelama
na mabɔkɔ ma bato, kyelukye
iwɔ obokye temoli onte ya bikpele
biakyelama o munse mumu. ¹² Teli
na malongo ma mambosi na ma
mangombɛ, kasi na malongo mɛ
mampenza, anyɔlɔ nde mbala yango
yɔnɔyɔ phɔ ya bobelele o elele eya
Mosantu ηwa basantu, alozwela
ikandolama saa bobelele. ¹³ Phɔ
bo malongo ma mambosi na maa
mangombɛ, na mbutu ya ηwana
wa ngombɛ ootumbi bɛ, maasweya
bɛɛ phɔ ya ibuya basantu bato basɔ
baali na sokɔtɔ phɔ ya ikunyola
nzoto ya bɛ. ¹⁴ Ya mobaa bo
koleka na malongo ma Klisto, yo
owaa, na nzela ya Bolɔbɔ pha
bobelele, amiambya yo mapenza oka
Nwaphongo ndokolo mbeka eteli
na intɔnɔ, amokunyola boebakye
pha banga na bitoma biawa phɔ ya
obokye tokyelele Nwaphongo ooli
na bomɔɔ.

¹⁵ Emba phɔ ya bomɔ, yo ali
mobɔngye wa sangola eenyakune,
phɔ ya obokye iwa sɛɛ saya phɔ ya
iloikola o bobɛ phaakyelaka banga
o se ya sangola ya ebandlele, obokye
baabangama na Nwaphongo bazwe
ilaka sa bobelele saabalakyelele yo.
¹⁶ Phɔ bo mowee aiki ika maloba,
esengyesi obokye waebane phele
obokye moto mɛ awa. ¹⁷ Phɔ
maloba maikye ika mowee mazwe
esika nde bo yo awee. Kasi temali
na ntina bo moto mɛ ata baa na
bomɔɔ. ¹⁸ Yango mena, na sangola

eya ebandele nde teyatataka bo malongo temasweyaka. ¹⁹ Pho Mose waimolaka yo bato baso motindo monomo na monomo kokokana na mobeko, amba ya kpa malongo ma mangombe [na maa mambosi], na maa, na munyengu mootane, na etakyi ya nwete nwa isope, amba nyakyela ebe buku phango mampenza, ebe na bato baso.* ²⁰ Yokye: «Eye eli malongo ma sangola eyatomisa Nwaphongo pho ya bεε». ²¹ Emba amba na nyaka nde bomo me malongo o molaku na o mbolo iso yabaka bεε bakyelele pho ya losambo. ²² Eli nde na malongo, bo kowo mobeko, bapetole mbolo iso, emba bo malongo tematangyi, ilimbisama sa masumu te sili.

Mbeka ya Klisto kyemanya masumu

²³ Yango mena, esengyesi obokye ndakyisa ya mbolo iili o ikolo ikunyolame na ndengye mena, Kasi mbolo ya ikolo yango mampenza kyiongye ikunyolama na mambeka maalaa koleka mbolo ya wawa ose. ²⁴ Pho, Klisto taika nyolo nde o Mosantu nwa basantu nwaakyelama na maboko ma bato, nwaa ulinya bεε na nwaa phele. Kasi anyolo nde o ikolo solongo pho awenene unwanwa eye oboo pha Nwaphongo pho ya banga. ²⁵ Emba teeli pho ya obokye amiambyiakye yo mapenza mbala na mbala ndokolo nganga ya Nwaphongo oomunene ookonyolo o Mosantu nwa basantu mbula na mbula na malongo ma mosuu. ²⁶ Pho wasengyelaka we obokye anyokomo mbala na mbala banda wa etatele ya mokyisi. Kasi unwanwa eye, o imbele saa suka, amba ya miweninya nde mbala yonyo pho ya imanya masumu na nzela ya mbeka ye mapenza. ²⁷ Emba bowa kyelama we pho ya bato iwaa nde mbala yonyo,

o sima me kyembe ya moambo, ²⁸ nde bomo me, Klisto amiambya mbeka nde mbala yonyo pho ya bato baso, pho ya imanya masumu ma baikye. Amokula miweninya mbala eya ibale sa masumu, oka baamoziya pho ya lobiko.

10

¹ Pho mobeko moli elalaa ya mapho malaa ma moya, temoli eyaakolo ekpele me solongo. Mbula na mbula baambya mambeka nde ma ndengye yonyo mbala na mbala, te maunva koka ibongya bato baasusane na Nwaphongo. ² Bo phe, bato baambya mambeka mamana nde te baunva le, pho tebakuli baa na na boebakye pha masumu, obokye bakunywa na masumu ma bεε mbala yonyo pho ya bobele? ³ Kasi, na nzela ya mambeka maamana, bato bamikundolele masumu ma bεε mbula na mbula. ⁴ Pho malongo ma mangombe na ma mambosi te mali na mwiya nwa imanya masumu.

⁵ Yango mena Klisto, walukaka yo inyolo o mokyisi, amba wo yokye.* Mambeka na makafo, tokuli maanola kasi ombongyisesi nzoto.†

⁶ Manyama maatumbe bεε oikolo sa etumbelo na mambeka maambya bεε pho ya masumu tokuli sepela na me.

⁷ Emba namba wo nga kye: Kyeka, naye, iyakyela phowa ya we, O Nwaphongo.

Nde bo wakomama we pho ya nga o buku bosanto.

⁸ Phanza awoko yokye: Na mambeka, na makafo, na makafo maatumbe bεε na nwenya, na makafo maambyame pho ya masumu, toika mazinga naa toika sepela na me, me mawaa mambyame

* **9:19** 9.19 O nkanda iyoko tebaika koma malongo ma mambosi. * **10:5** 10.5 Eye eli bo wakoma bεε o Meembo 40.7-9. † **10:5** 10.5 Kyelukye iwo obokye onkyelesi naa o mbuye na nzoto.

boko ongye mobeko. ⁹ O sima kambe wō yokye:
Kyeka, naesi, phō ya iyakyla phowa yawe.

Amanye mokyeesi nwa phanza nwa iambya mambeka phō ya izasa mokyeesi nwa ibale.† ¹⁰ Nde oena phowa ye, tobutoo basantu na nzela ya ikabo sa nzoto ya Yesu Klisto, mbala yōnyō phō ya bobele.

¹¹ Nzuka ba nganga ba Nwaphongo basō babaka bateme mokolo na mokolo phō ya ikyela etoma na iyambyaka mambeka maambya bēe mbala na mbala, kasi mambeka me temakoyi imanya masumu, ¹² Nzuka, Klisto aambya nde mbeka yōnyō phō ya masumu, emba ambi zala phō ya bobele na bobele o eboko ya boloo ya Nwaphongo. ¹³ Banda inwanwa eye, kaziya obokye Nwaphongo akyele banguna bēe ose ya ekyitele ya makolo me. ¹⁴ Phō nde na ikabo sōnyō, abuya o ibongō oboo pha Nwaphongo phō ya bobele, bato baabuya yo bansatu.

¹⁵ Emba Bolobo bonsatu boloumole me, o sima ya iwō:§

¹⁶ Kyeka sangola eya mokyela nga na bēe osima ya nkolo mina,
Nkolo awō obokye:

Na mokyela mibeko manga o mandondo ma bēe,
namba makuluta o maumunya ma bēe,*

¹⁷ Kambe kula bakya obokye: Emba esikule oumunya masumu ma bēe na bobele pha bēe.

¹⁸ Nzuka, elele eeli ilimbisama sa masumu, tewakuli ba ntina ya ambya ikabo phō ya imanya masumu.

Tosusinya oka Nwaphongo

¹⁹ Yango mena, baande, tobe na bokamba pha inyolo o Mosantu nwa basantu na nzela ya malongo ma Yesu. ²⁰ Aloingolela yo nzela yōnyō enyakune na ya bomō, na nzela ya etobu, ekye lukye iwō obokye

nzoto ye mame. ²¹ Emba toli na nganga monomo wa Nwaphongo o munene ooli mokambi nwa ingambi sa Nwaphongo. ²² Yango mena, le obokye tosusane na Nwaphongo na ndondo eya phele na ná mokyito munsō nwa ianola, mandondo maakunywa na bobele bosō na nzoto ya banga ikunyolame na maa ma peto. ²³ Sabophekye, toikalakye o itatoli sa molemo nwa banga, phō moto oikyī mbunu mena ali okokoya mambunu. ²⁴ Tokyengyelene bana na bayoko, phō ya ikuyana na izingana na o bitoma bilaa. ²⁵ Salee isanga sa banga, ndokolo bowa meele baayoko ikyela, kasi tokuyinyakye bana na bayoko wawene bēe obokye mokolo nwe moli phenephe.

²⁶ Phō bo tokyele masumu na nko osima ya izwa pha boebi boikyē phaa phele, tewakuli ba na mbeka yōnyō phō ya imanya masumu, ²⁷ kasi nde iziya isambisama sōnyō siikusi na mbambisa ya nwenya nwa mozikya batombi. ²⁸ Moto oole itosa mobeko nwa Mose amowaa sa ngōngō, bo bato babale na baato baefundi, eli nde iwa. ²⁹ Bēe umunya etumbu ekusi ewaa eya mo baa na moto owamokyita Nwana wa Nwaphongo na makolo, na owa mosemola malongo ma sangola eyamobuya mosantu, na owamotola Bolobo pha ngolu? ³⁰ Phō toebe owawō obokye:

Nga moto owamoe yambelela,
namophe moto na moto bo okokyi ne!

Amba kula wō yokye:

Nkolo amosambisa bato be.

³¹ Eli lowō lonolo lokusi ikaa o maboko ma Nwaphongo olii na bomō. ³² Umunya nkolo ya etatele, nde wa ingwa bēe miyo, waititala o ebasi eekusi na eya bolosi.† ³³ Mbale ena omiambye o miyo ma bato na bito na ná minyoko, mbale

‡ 10:9 10.9 Eye eli mokyeesi nwa sukā. § 10:15 10.15 Kyeka na Yilimiya 31.33-34. * 10:16 10.16 Ikuluta † 10:32 10.32 Ibutwa o saa ya boebakye.

eyoko oanga na bato me baokye mpasi. ³⁴ Emba pho ozwe na bēe iyalo o minyoko ma bato ba boloko emba wamba na yanola na nkyisa waebololo bēe mbolo ya bēe, na boebakye obokye oli na ezwele elekyi bolaa na ekyekoko pho ya bobele. ³⁵ Sabungya molemo nwa bēe, nwango moli na mbano enene. ³⁶ Pho osengyesi nde na ititala pho ya ikokya phowa ya Nwaphongo emba wamowene ikokysisama sa mbunu eyaeyikyelaka yo. ³⁷ Pho eikasi nde nwana bote, nde imbele sikyiky,

emba okoye, amoya, eta osa.‡

³⁸ Moto wa nga owa bosembo amobika na ianola se, emba bo ale ianola se, molimo nwa nga temokoky i zwa lowo la isepela onte ye.

³⁹ Banga, nde phele, tololi bato bakokyi ile ianola sa banga pho ya bobo, toli bato ba ianola pho ya lobiko la milimo ma banga.

11

Bitoma ba ianola

¹ Unwanwa eye, ianola eli elikya ya mapho maalemele banga, mokyito nwa mapho maanole banga obokye mamokyelama nabo naino tolomaweni na miyo. ² Nde na nzela ya ianola sa be, bankoko ba banga bazwaka itatoli silaa.

³ Na ianola, tosolo obokye ikolo na munse yakyelamaka na iloba sa Nwaphongo. Kyelimbole obokye bikpele biwenene na miyo biute na bitebiwenene.

⁴ Na ianola, Abele aphekye Nwaphongo mbeka elaa koleka eyaka Kaina. Nde pho ya ianola, amba zwa itotali obokye abaka moto wa bosembo, emba Nwaphongo amba phe itatoli silaa pho ya makabo me. Nde na ianola, na bo awa, ataaba iwoo.

⁵ Na ianola, Enoka anetwaka o ikolo pho yo sa waa, emba tebakula mozwa pho Nwaphongo

amobayaka o ikolo. Pho o boo pha inetwa se, azwaka itatoli obokye abaka moto molaa oka Nwaphongo.

⁶ Nzuka sa ianola moto takokyi isepelisa Nwaphongo, pho moto okosusinya na Nwaphongo asengyesi imoanola obokye alii na obokye kapute bato baamolukye.

⁷ Na ianola, Nowa akyebisamaka na mapho mate mataaka wenene na miyo, atosaka, atongaka masuwa pho ya ibikya ingambi se. Na nzela me, anyetekye mokyisi, emba amba butwa ndomi ya bosembo pho ya ianola.

⁸ Na ianola, waazwaka Abalayama mbela, atosaka ikyende o elele ewaa eyaunvaka yo izwa pho ya ilaka, amba yakyende saeba biikye yo. ⁹ Na ianola, akyekye zala omanyete ma moikyelaka bēe mbunu ndokolo mobutu. Azalaka o ndalaku yo na Izake na Yakobo, baazwaka ne mbunu me yoo.

¹⁰ Pho Abalayama abaka kaziya mokyisi nwa phikama na bokusi, mowaa mowangye na motongyi eli Nwaphongo.

¹¹ Na ianola, Sala ne me, bowabaka yo ekomba, azwaka makokyi ma ikula bota, na bo mambula me malekanaka, pho abaka na ianola oka owa moikyelaka mbunu. ¹² Yango mena, uta nde na moto monomo, baikye babotamaka. Emba babaka nde bawee, moluku ndokolo banyasesi ba ikolo o motiya, na ndokolo munsengye moikye o mokukulu nwa maa maanene.

¹³ Kokokana na ianola, baso baba bawa, tebaika zwa mambunu, kasi bamawenekye, bambaka na mabeya na itakye. Emba bamba ya mieba obokye bali babutu na bato ba imbanga o munse. ¹⁴ Pho bato baawo mapho mamana baweninya saa obokye bali oiluka mokyisi nwa bēe mampenza. ¹⁵ Emba bo bakulaka ba baumunya mokyisi me bi wautaka be, nde bazwaka imbele saikula butwa. ¹⁶ Kasi

‡ 10:37 10:37 Habakuku 2.3-4.

urwanwa, bali na phowa ekusi ya mokyisi moolaa koleka nwa bée mampenza, kyelukye iwoo obokye mokyisi nwa ikolo. Yango mena Nwaphongo tali na soo na be, obokye bamobangye Nwaphongo wa be, pho ababongyisa mokyisi.

17 Na ianola, Abalayama aambyaka Izake mbeka wamekamaka yo, emba nwana we nde yo monomo aambyamaka, yo owazwaka mam-bunu 18 oka owawolekye yo obokye Nde na nzela ya Izake amba zwa mankoko.

19 Aanolaka obokye Nwaphongo ali na nwiya nwa iakola bawee. Yango mena na ndengye ya ete, akulaka zwa nwana we, ndokolo aakoo nde o iwaa.

20 Na ianola, na pho ya maphoo mamoya, Izake apambolaka Yakobo na Esau. 21 Na ianola, Yakobo, phenephe na iwa, apambolaka bana ba Zozefu monomo na monomo, emba amba ya kusamela Nwaphongo amisungye na motuu nwe. 22 Na ianola, Zozefu, wakoma yo phenephe na iwa, amba yawo pho ya itokolo sa bana ba Isalayele o boombo, amba na ambya mibeko pho ya mpee ye.

23 Na ianola, Mose, wabotamaka yo, baboti bée ba mobombaka pho ya makombe maato, pho bawenekye obokye nwana me abaka munzenga, emba tebaikaka na lota mibeko nwaaphekye mokonzi Falo.

24 Na ianola, Mose, abutwaka moto munene, alekye obokye bamobangye nwana wa ntwasi wa Falo. 25 Aoloko inyokomo molongo monomo na bato ba Nwaphongo, o elele ya obokye asepele nono imbele sonoso na masumu. 26 Awenekye itiyolama sa Klisto ndokolo ezwele elekyi bonene koleka nkyita ya Ezipito, pho abaka kakyekyele iphuti saa moya. 27 Na ianola, amanaka o Ezipito sa lota yoo ya mokonzi Falo, pho alendendalaka

ndokolo moto oko wene moto oto wene.

28 Na ianola, akyelaka eseleko ya Ilekana amba na ya inga malongo o nzibo ya mandaku pho ya obokye mooti yo sa kuma bana ba bolaa ba Isalayele. 29 Na ianola, ba

akalaka maa maanene ma mangola ndokolo ikyito; waya meka bato ba Ezipito iya akala na be, bazindaka.

30 Na ianola, bikuka ba Yeliko ba bukwa o sima ya ibizolongana nkolo sambo. 31 Na ianola, Laba, ntwasi wa ndumba, taikaka waa na ba tombi, pho ayambaka banongyi na bose.

32 Emba na mbe kula wo bo, nazangye na imbele pho ya iwo maphoo makyekyi Zedeyo, Balaka, Samisona, Zefete, ebe Davidi na Samwele, na baimosi ba Nwaphongo baso.* 33 Na

ianola, bée babololoko manyete ma nkyisi iinsuu, bakyelaka etoma na bosembo, bazwaka ma mbunu, bakangaka noko ya ba kpoopo,

34 bazimia mwiya nwa nwenya, balotaka iwaa saa bootu pha sendo, babutwaka na bokusi o makoo ma be, babutwaka bakusi o mabita, bawiinyaka banwani ba nkyisi ya babutu. 35 Babasi bazwaka bawee ba bée na nzela ya iyakwa. Kasi baayoko banyokomoko nono o iwaa, balekye ikandolama obokye bakome o iyakwa silekyi bolaa.

36 Baayoko babakyeekye bambaka na bawanda phimbo, emba baayoko bababakaka maphanga na iba vaka o boloko. 37 Babamaaka mabanga, babaphaphaka na mibale, bababomaka na sendo, babaka bakye miengyebana, ma ngofo ma mapate, na ma mambosi, babola,

babakangaka, babanyokoloko. 38 Nzuka mokyisi tenwaikaka longobana pho ya be, babaka bakymiengyebana o mabokye na o mangomba, o mabanga na o mabela ma manyete.

39 Emba bée baso babana, bozwaka itatoli kouta na Nwaphongo

* 11:32 11.32 Eye eli elele ekokakyi iba Debola kas Balaka phe (Basambise 4).

pho ya ianola sa be, kasi tebaika zwa mbunu eyabaikyelaka be. ⁴⁰ Pho Nwaphongo abomba ekpele elaa koleka pho ya banga, obokye sa banga, tebakokaka ibaa bato baa ibongo.

12

Ikanga motema onte ya imekama.

¹ Yango mena, toli na banga me, na moluku nwa manzoka maalozinga, tovakye biphesi biso bilophe bozito, ebe na isumu, emba tokyilingane na ilendendala siso pho ya izwa mbano eeli o soo pha banga. ² To kyekye miyo oikolo oka Yesu moto ooli motati na mosukyee wa ianola, iyo owa lee nkyisa yaamolakyelaka be, aanola bolosi pha ekulusu saoka soo emba akyezala oeboko ya boloo ya mumbanga nwa bokonzi pha Nwaphongo. ³ Umunya moto owaa owanola bolosi pha bato ba masumu baamotemelekye, obokye bee sa otwa, bee samba na phembe o mandondo ma be. ⁴ Bee naino tolendendasi nono o itangya malongo o ebasi ya bee na isumu. ⁵ Bee obungyi maphoo ma ilenza maewole yo ndokolo oka bana? Nwana wa nga, sa tiyola etumbu ya Nkolo, sa phembe o ndondo ya we waeyoya yo.

⁶ Pho Nkolo kapha etumbu nde oka moto oko zingye yo, kawande bana baso bayambe yo.

⁷ Ititala o etumbu ekye zwe be. Nwaphongo kaekpe ndokolo bana. Wali nwana obokye ango takokyi imophe etumbu? ⁸ Bo tozwee etumbu ndokolo bana baso, mena oli bana ba makango kasi baakolo bana phe.

⁹ Toli na ba ango babanga ba nzoto baa loteya, emba tobatosa, tolokokyi na ileka, imiuya oka tata wa malobo na obokye izwa ne bomoo? ¹⁰ Pho be, babaka balophe bitumbu pho ya ndambo ya nkolo, ikokana na maumunya

ma be, etumbu eyaka ye nde pho ya bola pha banga, pho yailumola bonsatu phe. ¹¹ Etumbu eso, o sina imbele, tekokyi iba lowo la nkyisa, kasi lowo la ngongo. Kasi sima, etumbu me kyebote oka bato baephe bee mbuma ya bose na ya bosembo. ¹² Yango mena, tomba maboko ma bee maaphembi, ombe nakuya mabongo maanyibi, ¹³ emba kyela manzela mateme yoo pho ya makolo ma bee, obokye ekolo ya moto okokpekusa sakula kyende imbale, kasi abikye.

¹⁴ Luka iba bose na bato baso, na iba mosantu, pho sa bosantu moto na monomo etawene Nkolo. ¹⁵ Kyeba obokye moto samimanya o ngolu ya Nwaphongo, na obokye na munkanga monomo nwa bololo nwango satokolo, sapha na mobulu, emba nwango saoto bato baikye.

¹⁶ Kyeba obokye bato baa bondumba naa bato basemole bikyila, ya Esau owaungyaka bobola phe pho ya ntoma ya moza monomo. ¹⁷ Pho, bee koebe obokye walukaka yo sima izwa ipambosi, bamumanyaka emba tewabaka na malondo masu ma ibongola ipambosi me, ebe na pho ya inyingonela se na mbembe ye.

¹⁸ Pho Bee toikiyi susinya phenephe na ekpele ekyekume be, nwenya munene, enzombi, mokolo, eweele ekusi, ¹⁹ lokyito la mumbenzo naa toko ya nwesi nwa milimo. Bato bamookaka baongaka na mbembe obokye bee sakula bakyziza iloba. ²⁰ Pho tebabaka na bokusi pha ikoka mobeko me: Moto owamokuma ngomba, na boebe nyama ya vale, baamumaa mabanga! ²¹ Lowo la boobo yabaka lawo Mose obokye: Naweni boobo, natekyenele.

²² Kasi bee osusinye phenephe na ngomba ya Siyona na na mokyisi munene nwa Nwaphongo oli na bomoo, Yelusaleme eya ikolo. Bee osusinye phenephe na miluku ma baanzelu bali o ikyita sa eseleko.

²³ Bèe osusinye na ná isanga sa bana babotama o boo, bakoma bée mankombo o ikolo. Bèe osusinye phenephe na ná Nwaphongo, munanga nwa bato baso. Bèe osusinye na ná bato ba bosembo babutwa baabongó. ²⁴ Bèe osusinye phenephe na Yesu, mowosi pho ya sangola eenyakune, na malongo manyangwa maawo na bolaa koleka maka Abele.

²⁵ Kyeba obokye bée sale iyoka moto okowo na bée! Pho tebaika zanga etumbu imbele salekye bée iyoka moto owabakyebisaka o mokyisi. Emba na banga botokubolesi okolowole uta o ikolo, etolozangye etumbu me. ²⁶ Iyo, nwesi nwe nwaningyinyaka manyete, kawo unjwanjwa eye bobo: Mbala eya suka, esinyinginya nde manyete na manyete, kasi na ikolo me. ²⁷ Maloba me mbala eya suka maimole ilemo sa iso ikyimyambya o izangya bose o mokyisi nwa kyelama, pho ya obokye yikale nde itikokyi bée ibunzinya.

²⁸ Pho banga tozwe bokonzi botebokokyi bée inyingyinya, tophile ngolu mena na bolaa. Na ngolu me, tokyelele Nwaphongo na ndengye ekyesambe yo, na imiuya na ná ilota. ²⁹ Pho Nwaphongo wa banga ali njwenya mooto.

13

Sakolo ingomba

¹ Le obokye lozingo lobee onte ya be. ² Sabunga ikumbela babutu baaye oka bée, pho na ikumbela sasina, baayoko bakumbelaka baanzelu, saeba. ³ Umunyaka bato baa boloko, ndokolo olii o boloko na bée molongo, emba na baanyokolo bée ndokolo konyokomo na bée molongo.

⁴ Le obokye bolonga bokumolame na bato baso, na ntangye ya bolonga yango saotono na sokoto ya bondumba, pho bato baa

bondumba na baakyele baphemba, Nwaphongo aabasambisa.

⁵ Le obokye looto la baphalanga lango sakamba mobesi nwa bée. Ba na nkyisa na nwana bozwakye boli na be, pho Nkolo yo mampenza awo yokye: «Phe, esi ekatusa na mbala, esimbe na ele.»

⁶ Pho na ianola siso tokokyi iwo obokye:

«Nkolo ali moto okonzambelele, esilote ekpele.

Moto amunkela iye?»

⁷ Umunya bato baekambe, baeyimola iloba sa Nwaphongo. Kyeka ndengye eyasukya bée bomoo pha be, mekola ianola sa be. ⁸ Yesu Klisto ali nde ndengye yonoyo, yana na lolu, amobaa bomoo, nde pho ya bobele na bobele. ⁹ Bée saebungya na mateya masuu ma ndengye na ndengye. Pho eli bola obokye ndondo ekute na ngolu kasi na ntoma phe, pho teyaika sunga bato baaibengaka.

¹⁰ Banga toli na etumbelo, baakyele o molaku tebakokyi iza ntoma ikyiute o etumbelo me.

¹¹ Pho manyama makpe nganga wa Nwaphongo oomunene malongo pho ya ikye na mango o ete ya tempelo elekyi Mosantu nwa basantu pho ya ilimbisa masumu, bamatumbe o ebonga ya mokyisi.

¹² Emba Yesu, pho ya ibuya bato baso basantu na malongo me mampenza, aoka mpasi o ebonga ya mokyisi. ¹³ Yango mena, totokolo o ebonga ya mokyisi pho ya ikyevana ne na inyanya soo eyaokaka yo.

¹⁴ Pho tololi o se wawa na mokyisi nwa bobele, kasi toli o iluka mokyisi nwaamoyaa. ¹⁵ Na nzela ye, tophe Nwaphongo imbele siso mbeka ya imokumisa, kyelukye iwo obokye mbeka ekyetokolo o bibaa bitondolo nkombo ye. ¹⁶ Sabunga ikyela bola na isungana, pho eli nde mambeka mandengye mena masepelisa Nwaphongo.

¹⁷ Tosa bakambi ba bée, obe na imiuya pho ya be. Pho bée

bakyeŋgye pho ya milimo ma b̄ēe, famba na t̄ondolo pho ya mango oka Nwaphongo. Kyela obokye bakokya etoma ya b̄ēe na nkyisa, na saikyemi miima, pho nde tewabee na itomba pho ya b̄ēe.

¹⁸ Naongye obokye ob̄ondolekye pho ya banga, pho toli na ianola obokye teloli na maumunya mabe o mandondo ma banga, naa na phowa ya imitambwisa na bola o mapho maso. ¹⁹ Naloongye na b̄ēe na bokusi obokye okyele babona, pho naebutolele izele.

ibondɛlɛ saa suka

²⁰ Lɛ obokye Nwaphongo owa bose owa tokolo Nkolo wa banga Yesu onte ya bawe, na nzela ya malongo ma sangola eya bobelɛ, yo ooli Mobaŋze oomunene wa mampate, ²¹ emba Nwaphongo mɛ aebuya na bokalanganakye oo mapho maso malaa, pho ya ikyela phowa yɛ. Akyele onte ya banga mapho maasepelisa, na nzela ya Yesu Klisto okokyi na nkyemo pho ya bobelɛ na bobelɛ. Amɛ.

Ndongolo

²² Baande, naongye na b̄ēe ikanga motema pho ya maloba maekuya na nga mama! Pho naekomele nde bana maloba. ²³ Naeyimole obokye nwebi na banga Timote bamotokolo o boloko. Bo aesi izele, namoyaekyeka banga nɛ. ²⁴ Longolo bakambi ba b̄ēe baso na basantu baso. Baa Itali baelongosi. ²⁵ Lɛ obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na b̄ēe baso!

Mokanda njwaakomaka Zake Maphoo ma etatele

Zake akomaka mokanda mumu pho ya iteya baanosi mozalesi mosengyesi na bée ibaa onte ya bée na ná bato bate bali baanosi.

Zake kateya obokye malondo maute nde na Nwaphongo, emba toengyesi imoonga mango na ianola sisoo (1.2-8). Amba ya ambya sima mitindo pho ya maphoo makyekyi ezwele, ibaa pha, maphoo ma nkaka ndengye na ndengye, bimekyi na mateya ma phele maawenene na bitoma (1.9-27). Akatela na bokusi lowo la ikyeka maboo onte ya isanga (2.1-130). Emba aweninya obokye o maphoo masoo, lolekyi na ntina eli nde ianola na bitoma bilaa (2.14-26). Kaongye na banga obokye tobanzakye noko ya banga (3.1-12), amba na loteya malondo ma phele mauta na Nwaphongo (3.13-18). Kakyebisa bato banyosa mobulu, bamiambya nde o maphoo ma mokyisi, baayoo bebi na bée, na banyokolo basi ba bée (4.1-5.6). Kaongye na baanosi basoo baebe ikanga motema, ba bee bato ba losambo na basalise ba bebi baabungi (5.7-20).

Mokanda mumu mongye na baanosi obokye ianola sa bée siweninya bitoma pho ianola site-siweninya bitoma sawa (2.26).

Maphoo mali o mokanda mumu

- Zake 1.1: Maphoo ma etatele
- Zake 1.2-18; 2.1-13; 5.7-20: Mateya ndengye na ndengye
- Zake 1.19-27: Iyoka na ikyela
- Zake 2.14-26: Ibaa na ianola kyeongye na ikyela bitoma
- Zake 3.1-18: Munoko njwa moanosi
- Zake 4.1-5.6: Moanosi na maphoo ma mokyisi

Ibeya

¹ Inga Zake, moombo njwa Nwaphongo na njwa Nkolo Yesu Klisto, naebeya bée mabota iko mbuka mabale makyeminyangwa o nkyisi iso.*

Ianola na zebi

² Bebi na nga, bo bimekyi ba ndengye na ndengye biekomesi, ba na nkyisa. ³ Oebe obokye, bo ophisi ianola sa bée onte ya imekama, wamokoka ikanga motema. ⁴ Kasi ikanga motema sibe saa phele pho obe bato balongobana o maphoo masoo, pho ya obokye bée sazanga ekpele yonoyo.

⁵ Bo ebe obokye monomo na bée azangyi zebi, asiongye na Nwaphongo, aamophe sango. Pho Nwaphongo kaphé bato basoo na motema molaa, sa mooya. ⁶ Aongye na ianola sisoo, yo saba na ziko. Pho moto okoikye ziko, aula na kanda ya maa manene matombe eweela na mbale na mbale. ⁷ Moto wa ndengye mena yo saumunya obokye amozwa njwana ekpele oka Nkolo, ⁸ pho ali moto wa ntema ibale, kabongole maumunya me imbele sisoo o maphoo me.

Bobola na ezwele

⁹ Bobola asepele na bobola phe, yo samiwene pha, ¹⁰ emba moto wa ezwele amiuya pho ezwele yamounva, o iwa se amoikala pha ndokolo phulele ekyeungye o ngonda. ¹¹ Pho moo motokosi, mungasi, munyibye munkata, phulele ya njwango ekaa, emba bolaa pha njwango boumbo. Eli nde bomoo na moto wa ezwele, onte ya bitoma be, amounga.

Bimekyi

¹² Nkonzo ili na moto okokangye motema o bimekyi. Pho oteye yo ikanga motema se, amozwa eboko ya bomoo phalakyela Nwaphongo bato baamozingye. ¹³ Bo moto amekami, yo sa wo obokye: «Eli

* 1:1 1.1 Zake oyo eli mosi wa Yesu. Bitoma ba batoma 12.17. Galatiya 1.19.

Nwaphongo okomekye.» Pho Nwaphongo tazingye bofe, tambe na meka moto. ¹⁴ Moto na moto kamekame nde na phowa ye mampenza, ekyemokosa na ekye motome ikyela bofe. ¹⁵ Emba phowa ekusi kyebote isumu, bo isumu sikosi, sibangye iwaa.

¹⁶ Bebi na nga ba lozingo, bée samikosa. ¹⁷ Bolaa bosɔ na makafo masɔ maala maakoka o ikolo, maute oka Tata owakyela saa, bokombe na banyasɛsi. Ali nde ndengye yɔnɔyɔ, yo taekpane, oka ye enzombi teeli. ¹⁸ Bo wazinga yo, alobota na iloba sa phele pho ya obokye tofe o ikolo sa bikelamo bée bisɔ.

Iyoka na ikyela

¹⁹ Bebi na ga ba lozingo, eba maphɔɔ mama na bolaa, moto munsɔ akyele bokusi aokye, kasi yo sa wɔ mizele, yo saoka yɔɔ mizele. ²⁰ Pho moto wa yɔɔ, takokya maphɔɔ ma Nwaphongo ma bosembo. ²¹ Yango mena, manya maphɔɔ masɔ maasokoto na ma koo. Yamba na bolaa iloba sa phika Nwaphongo onte ya be, sango sikokyi ibikya milimo ma be.

²² Ba bakyelesi ba ikyiwɔ iloba, kasi saba nde baokyi na matoo. ²³ Pho moto okookye iloba, kasi tambe sikyelela, yo mɔna aula na moto okyekyi boo phe o talatala. ²⁴ Amiweni yo mampenza, wakute yo mana wamɔ, sakoko amibungyi bo miwenekyi yo. ²⁵ Kasi moto owa mophila mibeko miilaa, ma bosomi, taokye nde iloba bookyi pho ya isibunga mizele, kasi kasikyelele. Yo mɔna amoba na nkɔnzɔ o maphɔɔ maakyele yo.

²⁶ Bo moto kaumunya obokye ali mosambesi, kasi tauya lole le, kamikosa yo mampenza, losambo le loli la pha. ²⁷ Losambo loote loli na intɔnɔ siibe oka Tata Nwaphongo, eli: Ikyeka biika na mazengye onte ya ngɔngɔ ya bée, na imifanza i maphɔɔ masɔ maabe ma mokyisi.

2

Sakyeka maboo ma bato

¹ Bande na nga, sakyela bokyese na sakyeka ma boo ma bato bée bato baanola Nkolo wa banga Yesu Klisto owa nkyemɔ. ² Pho bo moto mɔnɔnɔ alati mumpete nwa itela, na bitobu binyengye, anyosi o losambo la bée, ekuli na yanyɔɔ na mobola alati bitobu biakakwa, ³ bo okyekyi nde moto olati bitobu binyengye, ombi wɔ ne obokye: «Iwe, zala o elele elaa eye;» emba oka mobola kombe wɔ ne obokye: «Iwe, kye teme wana, naa zala o se phenephe na mbata ya nga». ⁴ Mena tokyesi bokyese bée mampenza, tomibuye bananga baa maumunya mabe?

⁵ Bebi na nga ba lozingo, okyemela: Teli Nwaphongo moto owa ɔɔ babola o mokyisi pho ya ibabuya bato ba ezwele na mandomi ma bokonzi pha lakyela yo baamozingye o nzela ya ianola? ⁶ Kasi be, kotiyole babola. Teli bato ba ezwele ba enyokolo? Teli nde bée bakye na bée o tilibinale? ⁷ Teli bée batiyole nkombo elaa eya ephe bée?

⁸ Phele, kokyele bolaa bo otose mobeko nwa mokonzi, bo wakomama nwango o buku pha Nwaphongo obokye: «Zinga nwebi na we bookomizingye we mampenza». ⁹ Kasi bo kokyekye maboo ma bato, kokyele isumu. Emba mobeko moephunde pho iwe tookumole Nwaphongo. ¹⁰ Emba na bo moto mɔnɔmɔ atose mibeko ma Nwaphongo misɔ, kasi ambi ikpa nde i mɔnɔmɔ, mena aikpe nde na misɔ. ¹¹ Pho owa wɔ obokye: «Sakyela baphemba», akula na wɔ obokye: «Saboma moto.» Yango mena, na bo tokyesi baphemba kasi obomi moto, oikpe nde na mibeko. ¹² Mobeko nwa Nwaphongo moambya bosomi. Yango mena tokyelekakye mobeko me, o maphɔɔ masɔ mawɔ bée na makyele be. Pho mokolo nwa moesambisa Nwaphongo, amokyeka

mofeko me. ¹³ Pho o mokolo nwa isambisa, isambisa samoba sikusi pho ya moto otookyele bebi ngongo. Kasi okookye bebi ngongo, taile mokolo nwa mosambisa Nwaphongo bato.

Ianola na bitoma

¹⁴ Bande na nga, bo moto awo obokye ali na ianola, kasi takyele ikyi wo Nwaphongo, ianola se saamobikya? ¹⁵ Bo nwebi monomo wa lele naa wa nwanwasi azangyi bitobu na toma ya iza nkolo iso, ¹⁶ emba monomo na bee ambi wo ne yokye: «Kyende na bolaa, kye oto nwenya, kye za na bolaa!» kasi toikiy mophe mbolo izangyi yo, ombi kyela iye? ¹⁷ Pho ya ianola eli nde bomo. Bo kowo obokye oli na ianola, kasi bo ianola me tesili na bitoma, ianola sa we sawa.

¹⁸ Kasi moto monomo akokyi iwo obokye: «Iwe oli na ianola, na nga nali na bitoma.» Bo moto awo babona, namobuisela obokye: Onteya ianola sa we site sili na bitoma emba nga, na moeteya bitoma banga biute na ianola sa nga. ¹⁹ Iwe, koanole obokye Nwaphongo ali nde monomo? Owoo na bolaa. Bilima bianole na be nde bomo, bimbe tekyenele na boobo. ²⁰ Iwe oli ebubusi! Kozingye naeteya obokye ianola sizangyi bitoma sili nde pha? ²¹ Umunya ango wa banga Abalayama, abutwaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo ndengye'ye? Eli pho ya bitoma be, pho ambyaka nwanwa we Izake o ikolo sa etumbele. ²² Oweni, ianola se, sitambule elele yonyo na bitoma. Bitoma bee bikokya ianola se. ²³ Yango mena, ya komama o buku pha Nwaphongo bobo: «Abalayama aba na ianola oka Nwaphongo, emba bamotanga moto wa bosembo.» Emba bamba butwa imobanga na nkombo ya ekamba ya Nwaphongo. ²⁴ Oweni, moto kabutwe moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma be, kasi teli nde na ianola bobele.

²⁵ Kula umunya Laba nwanwasi owa bondumba. Abutwaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma be, pho ayambaka bato baatomaka bee pho ya iya kyengye mokyisi, amba baloya mi nzela esu. ²⁶ Emba eli nde bomo, bo moemo motokosi o nzoto ya moto, moto me abuto mowe. Nde bomo me na ianola sitesili na bitoma, sawa.

3

Kyeba na lole

¹ Bande na nga, onte ya be, baikye sazinga iba bateye, koebe obokye esambiseli enene eli pho ya banga. ² Pho banga baso tokyele bofe. Bo moto taakyele bofe wa wo yo, ali moto owa longobana, ali na makokyi ma ibatela nzoto ye iso. ³ Bo tokyele ebuni o noko ya ba punda pho ya obokye balotosa, emba tokambe nzoto ya bee iso. ⁴ Kyeka na masuwa: Na bo mabe manene, bo ewele ekusi kyemaukye, mopusee wa masuwa kamakambe mbale ezingyi yo nde na nwanwa yenda mokyiky. ⁵ Nde bomo, lole ali nwanwa enango mokyiky, kasi okomitate na maphoo manene. Kyeka obokye nde na nwanwa etete okokyi izikya ngonda enene! ⁶ Lole la moto loli ndokolo nwenya. Lole ali mokyisi nwa bofe moli o nzoto ya banga, kato nzoto ya banga m-bimba. Lole kalosa nwenya mooto bomoo pha moto bosoo. Nwenya me moute o ibela sa nwenya mote-mozime. ⁷ Moto ali na malondo makyela obokye manyama maso ma ngonda, na manyosi, na manyama malande na ibu ebe na swe ibutwe imotosa. ⁸ Kasi lole, moto na monomo takokye ikyela obokye lo-motosa. Lole ali ekpele yonyo ebe, atonda na ngyengyi ikyi bome. ⁹ Na lole topambole Nkolo na Tata, nde na lole, tolakye na bofe bato bali elalaa ya Nwaphongo. ¹⁰ O munoko monomo kyetokolo mapambosi na bilakyesi bibe. Bebi na nga, yango

saba babona. ¹¹ Elele yonoyo ekyetokolo maa, kyetolo maa ma leele na ma bololo? ¹² Bebi na nga, nwete nwa fige nwa unva bota mbuma ya olive naa nwete nwa vinyo nwa unva bota mbuma ya fige? Nde bomo, elele ekyetolo maa ma mokpa tekokyi itokolo maa ma leele.

Zebi siute na Nwaphongo

¹³ Oli moto wa zebi na na malondo onte ya bee nza? Ateya mofesi molaa, akyele bitoma bee biso na bonyile pha zebi. ¹⁴ Kasi bo oli na ndondo eya tonda na zuwa na na molimo nwa imekana, samitata, samba na kata boole o maphoo ma phele. ¹⁵ Zebi sa ndengye mena tesiute o ikolo, sili sa mokyisi, sili sa bonyama, sili sa bozaabulu. ¹⁶ Pho elele eli zuwa na imekana, elele me eli na mobulu na na bofe ndengye na ndengye. ¹⁷ Kasi zebi siute o ikolo, sili phanza sa sokoto, sima, siambya bose na bonyile, siambya botosi, satonda na motema nwa ngongo na mbuma indaa, tesiikyesinya bato, tesiikatele bato. ¹⁸ Mbuma ya bosembo kyiphikame onte ya bose na bato bakyele bitoma bia bose.

4

Ekamba ya mokyisi, moinele nwa Nwaphongo

¹ Bibasi na maoka onte bee kyiute bi? Kyiute na maphowa ma bee maanwane onte ya ntema ya be? ² Bee komengyele mbolo, kasi watewaizwe be, kombe boma bato. Watonda na zuwa mi maphoo maso, kasi botokokye imazwa, kombe ooka, kombe butwa injwana. Toombe na zwa mbolo me pho toebe iyonga. ³ Na bo koongye, bee otoo izwe, pho koongye na bofe, koongye mbolo ikyi sepelisa phowa ya bee mampenza. ⁴ Bakyesi ba baphemba, toebe obokye izinga mokyisi eli iina Nwaphongo? Moto ookyesi ekamba na mokyisi amikyesi moinele nwa

Nwaphongo. ⁵ Naa koununya obokye eli nde bowole wa wo buku pha Nwaphongo obokye: «Nwaphongo ali na zuwa pho Bolobo pha kyela yo onte ya banga.» ⁶ Kasi Nwaphongo akula lophe ngolu ekuli leka bonene. Yango mena kawo obokye: «Tazingye bato ba lolendo, kasi kapha ngolu oka bato ba miuya.» ⁷ Yango mena, kumola Nwaphongo, temele Zabulu, emba yo amolota itakye na be. ⁸ Susana phenephe na Nwaphongo, emba yo amosusana phenephe na be. Kunyola se ya be, bato ba masumu, kunyola mandondo ma be, bato ba ntema ibale! ⁹ Ba bato ba ngongo, na ayakolo ngongo, lela. Kyela obokye ntolo ya bee ibutwe ngonde, emba nkyisa ya bee ibutwe ngongo! ¹⁰ Omiuya o boo pha Nkolo, emba yo amoetomba.

Sawole nwebi na bofe

¹¹ Bande, sawonlekuye na bofe. Moto okowole nwebi na bofe na kamosambisa, kawole na bofe mofeko kambe na mosambisa. Kasi bo kosambisa mofeko, mena obuto munanga emba tokuli ba mokumosi wa mofeko. ¹² Nzuka moambye nwa mibeko na munanga ali nde monomo. Eli nde yo moto okokyi ibikya na iboma. Kasi iwe oli nza, iwe, pho ya isambisa nwebi na we?

Saba moto wa lolendo

¹³ Ujwanwa eye, kyeba, bee bato baawo obokye: «Lolo naa yana tomokye o mokyisi muna, tomokye kyela mbula yonoyo omo, tomokyela mumbongu, emba tomozwa baphalanga.» ¹⁴ Kasi toebe yaamoya yana pho ya bomoo pha be, pho bee oli ndokolo lonzumbe, lowenene nwana imbela, sima lolemo. ¹⁵ Elekyi bolaa iwobokye: «Bo Nkolo azingyi, tomoba na bomoo, tomokyela lowo lolo naa lona.» ¹⁶ Kasi komitate na maloba ma lolendo. Lolendo loso la ndengye mena loli lofe. ¹⁷ Moto okoebe ikyela bolaa, kasi taabokyele, mena kakyele isumu.

5

Ngongɔ ya b̄ɛɛ bato ba ezwele

¹ Emba unwanwa eye, b̄ɛɛ bato ba ezwele, lela, kyimela na ngongɔ phɔ ya mampasi maeziya! ² Ezwele ya b̄ɛɛ ephɔsi, bitobu ba b̄ɛɛ bize muunse. ³ Itela na baphalanga ba b̄ɛɛ bakyesi mabembe, emba mabembe me mamaimola bofe pha b̄ɛɛ, mamootɔ nzoto ya b̄ɛɛ ndokolo baitumbi na nwinya. Suka ya mokyisi ekomi phenephe, kasi b̄ɛɛ oli nde ibokya ezwele. ⁴ B̄ɛɛ ole iphuta bato baetoma, banokɔ mbuma o manzabi ma be. Okyemela bo milele b̄ɛɛ na be! Ilela sa b̄ɛɛ sioka o matoo ma Nkolo wa batuluku basɔ. ⁵ Obakyi na bomɔɔ bolaa na pha bomboti o mokyisi. Koze na bolaa, ombi na iisa ndokolo manyama maziya mokolo ŋwa imaboma. ⁶ Waphekye moto molaa etumbu, waboma moto wa bosembo, kasi yo taika na ekpetele kapha.

Ikanga motema na ibondɛle

⁷ Bande, kanga ntema tee nonɔ mokolo ŋwaamoya Nkolo. Kyeka mofasi wa inzabi: Kaziya mbuma indaa ya motokɔ o manyete na ikanga motema tee nonɔ wa wamunokɔ yo mbuma yaa ntubo na yaa suka. ⁸ Na be, kanga ntema me, oititale, phɔ mokolo ŋwaamoya Nkolo mokomi phenephe.

⁹ Bande, b̄ɛɛ sakyekyemi miima onte ya b̄ɛɛ, phɔ b̄ɛɛ saesambisa. Kyeka munanga atemi o nzibo. ¹⁰ Bande, phɔ ya mampasi na ikanga motema, benga matambe ma baimosi ba Nwaphongo baawokɔ o nkombo ya Nkolo. ¹¹ Towɔ obokye bali bato ba nkonzɔ phɔ bakangaka ntema. Waoka simo ya ikanga motema ya Yɔbo, emba wawene yaa mophekye Nkolo o suka. Phɔ Nkolo atonda na bolaa na ná ngongɔ.

¹² Bande na nga, o boo pha iso, sakata seleka na nkombo ya ikolo naa ya munse naa seleka ya ndengye ye. Le obokye «ee» ya b̄ɛɛ

ebe ee, emba «phe» ya b̄ɛɛ ebe phe, phɔ ya obokye b̄ɛɛ sasambisama.

¹³ Bo moto monomɔ onte ya b̄ɛɛ ali na mpasi, abondɛle. Bo ali na nkyisa, akombe. ¹⁴ Bo moto monomɔ onte ya b̄ɛɛ ali na bolosi, abangye bankumu ba ingomba, babondɛle phɔ ye, sima ya imoololo mauta na nkombo ya Nkolo. ¹⁵ Ibondesi sa ianola samobikya moto owa bolosi; Nkolo aamoteya, emba na bo akyelaka masumu, amoolimbisa. ¹⁶ Yango mena yambolaka masumu onte ya b̄ɛɛ na b̄ɛɛ, bondɛlekye phɔ ya b̄ɛɛ na b̄ɛɛ phɔ obikye. Ibondesi sa moto wa bosembo sili na mwiya moikye, sikyele etoma. ¹⁷ Eliya abaka moto boli banga, abondɛlekye na bokusi obokye mbula yango sanɔɔ, emba mambula temaikaka nɔɔ o mokyisi mambula maato na makombe motoba. ¹⁸ Emba amba kula ya bondɛle, bofele ikolo samba yaambya mbula, manyete mamba kula ya bota mbuma.

¹⁹ Bande na nga, bo moto monomɔ onte ya b̄ɛɛ abungyi nzela, emba nwebi mosu amobuye o nzela elaa, ²⁰ oebe obokye, moto oamanye moto wa masumu o nzela ebe, abikye nwebi ne o iwaa, na bo masumu mafakyi maikye, mamolimbisama.

Mokanda nwa ntubo nwaakomaka Petelo Maphoo ma etatele

Petelo abaka o Loma, imbele sakomela yo baanosi ba nkyisi nsuu baokaka Simo Elaa na bato basuu. Baanosi baikye onte ya b̄e bautaka o nkyisi nsuu. B̄e tebaabaka Bayuda obo pha ya ikoma baklisto. Petelo abaka kalukye ibalenza pho bato bate baebe Nwaphongo babaka babanyokolo.

Petelo kakumole Nwaphongo pho ya bolaa pha bombela yo baanosi. Nabo baokye pasi, ebongyi nde obokye bakangane na Klisto. Bo wakyela Klisto (2.21-24), waloteya maphoo masengyesi moto na moto ibenga, ebee bankumu ba Ingomba na ebee banzenga.

Baanosi basengyesi iphila ianola sa b̄e nabo baokye pasi. Bo bakyesi babona, bamoba bakumole bitoma binene ba Nwaphongo (2.9). Emba bate bali baanosi, waamowene b̄e «bitoma ba b̄e biilaa, bamokumola Nwaphongo mokolo nwamiweninya yo na b̄e» (2.12).

Maphoo mali o mokanda mumu:

- 1 Petelo 1.1-2: Maphoo ma etatele
- 1 Petelo 1.3-12: Ibika pho ya ianola
- 1 Petelo 1.13-2.10: Ibaa na bomoo pha mosantu
- 1 Petelo 2.11-4.19: Ephesi ya moanosi imbele sa mpasi
- 1 Petelo 5.1-11: Ikyelela Nwaphongo
- 1 Petelo 5.12-14: Ndongolo

Ibeya

¹ Nga Petelo, toma wa Yesu Klisto, naekomele b̄e baolo b̄e, baakyeminyangwa, baali babutu, o nkyisi ya basuu, o Pontis, o Galati, o Kapadose, o Azi na o Bitini. ² Tata

Nwaphongo aunva eyolo phanza kokokana na bowenekye phe, na nzela ya Bolobo Bosantu aebuya basantu, pho ya itosa Yesu Klisto na obokye okunyalame na malongo me. Le obokye ngolu na b̄e inukane oka b̄e.*

Molemo moambya bomoo

³ Tokumole Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto. Na ngongo ye enene, akula lobota na nzela ya ikundwa sa Yesu Klisto onte ya bawe pho ya molemo moambya bomoo, ⁴ na pho ya ilaka sitesioto, siitesili na sokoto, sitesikotwe, saabongya b̄e o ikolo pho ya b̄e. ⁵ B̄e, mwiya nwa Nwaphongo moebanza na nzela ya ianola pho ya ibikiyi siili phenephe na imiweninya o imbele sa suka.

⁶ B̄e ba na nkyisa, na bo ebe obokye, unwanwa eye konyokomo na bimekyi ndengye na ndengye pho ya nwana imbele mokuwe, ⁷ itela mpenza okooto, bamokunyole na nwenya, nde bomoo me ianola sa b̄e, siili na motiya koleka itela, simekame pho ya iteya bo sili saa phele. Na bomoo wamozwa ikumo, nkyemo na ngambo imbele saamiweninya Yesu Klisto. ⁸ Yo, okozingye b̄e nabo naino tomoweni, okoanole b̄e naino samowene. Kumba na nkyisa yaa nkyemo iteikokyi b̄e iwoo, ⁹ pho ozwe mbano ya ianola sa b̄e: Lobiko sa mikali ma b̄e.

¹⁰ Baimosi balukaka, baambaka na kyemituna pho iyeba lowoo lokyekyi lobiko me, emba baimolaka na pho ya ngolu eya eyokyela b̄e. ¹¹ Na nzela ya Bolobo

pha Klisto phabaka onte ya b̄e, baimosi baluka iyeba imbele iye na ndengye'ye maphoo mateyaka Bolobo phanza pho ya minyoko ma Klisto na nkyemo yaambaka ya mobenga yamokokyisama.

¹² Babaweninyaka obokye maphoo

* 1:2 1.2 Ietenza

me temabaka pho ya b̄e mampenza, kasi pho ya b̄e. Emba unwanwa eye bateye ba Simo Elaa baeyimola maphoo me, b̄e baawoko na mwiya nwa Bolobo Bosantu phaa batomoleka b̄e uta o ikolo, emba banze na b̄e mampenza balukye obokye bamaebe.

Mobesi nwa bosantu

¹³ Yango mena, omibongya pho ya isosolo, ingola miyo ma b̄e, kyela molemo munso onte ya ngolu eyamoeyelela na nzela ya imiweninya sa Yesu Klisto. ¹⁴ Ya bana ba botosi, sabenga maphowa maabe ma b̄e maa phanza, ma imbele sabaka b̄e o ibunga. ¹⁵ Kasi, booli owa ebanga mosantu, na b̄e obutwe basantu o mobesi nwa b̄e mobimba, ¹⁶ pho bakoma obokye: «Ba basantu, pho nga nali mosantu.»

¹⁷ Emba bo kobangye Tata, iyo otooli na mbelkye, yo okosambisa moto na moto nde na bitoma b̄e, nde komizile imbele siso sitaaba b̄e o mokyisi. ¹⁸ Koebe obokye tebaika eyikola o mobesi moobe nwa nwa b̄e na ba ongo ba b̄e na mbolo ikyiotono booli ba phalanga na itela, ¹⁹ kasi na malongo ma motiya ma Klisto ndokolo nwanwa wa mpate otoli na mooya na na intono.† ²⁰ Mena mokyisi sataa kyelama, amoolo. Unwanwa eye o imbele sa suka sisi, Nwaphongo amoweninye pho ya b̄e. ²¹ Na nzela ye, b̄e koanole Nwaphongo owa mokundola onte ya bawe na owa mophe nkyemo, pho ya obokye ianola sa b̄e na molemo nwa b̄e ibe oka Nwaphongo.

²² Bookunyosi b̄e mikali ma b̄e na itosa maphoo phele pho ya lozingo la phele la bana ba Nwaphongo, na ndondo elaa zingana na boikye onte ya b̄e. ²³ Pho bakula ebota mbala eya ibale, teli na mumboto mootonoo, kasi motemootono na nzela ya iloba sa

Nwaphongo sili na bomoo na sili pho ya bobele na bobele. ²⁴ Pho moto munso ali ndokolo munkata, emba nkyemo ye iili ndokolo phulele ya munkata, bo munkata muungyi, phulele ya nwanngo kyeka. ²⁵ Kasi maphoo maawo Nkolo mali pho ya bobele. Maphoo me, eli Simo Elaa eya eyimola b̄e.

2

Nwaphongo aeolo pho obe bato b̄e

¹ Yango mena, le kabu eso na malondo maso maabe, nzitako na imengyela na iwole nwebi na bobo. ² Bokozingye bana bautami ibotama maoku matemali na sokoto, na b̄e zinga maoku ma iloba, pho na mango, wamokola pho ya lobiko. ³ Pho wameka ndengye'ye eli Nkolo, wamowene molaa.

Ikonzi sa etoma ya Ingomba

⁴ Susana ooli yo, ibanga sa bomoo, saavaka bato kasi saacoloo, simbi na baa na motiya oka Nwaphongo.*

⁵ B̄e mampenza, ndokolo mabanga ma bomoo ma Nwaphongo, ominyosa pho ya itonga ingambi sa Bolobo, pho ya bonganga bosantu, pho ya iambya mambeka ma bolobo oka Nwaphongo, maamosepelisa na nzela ya Yesu Klisto. ⁶ Yango mena, o buku pha Nwaphongo tozwe obokye: «Kyeka, nateye ntondo yonyo ya moloo eya eolonga na eya motiya o Siyona, emba owamiabya mi yango etazwe soo.»

⁷ Yango mena, ngambo eli pho ya b̄e baanosi. Kasi pho bato bate bali na ianola, eli nde ikonzi savaka batongyi ba mangambi sibuto ntondo ya moloo, ⁸ emba simbi na kula baa ikonzi sibakytinya bato na ikonzi siambya soo. Bazume mi sango pho tebaanole iloba. Emba pho ya b̄e wamekamaka nde babona. ⁹ Kasi b̄e, oli ibota saolo b̄e, bosoo pha banganga

† 1:19 1.19 Kyeka na o 2 Petelo 3.10, 14 * 2:4 2.4 Ibanga sa bomoo eli ndokolo ntondo ekyephile ingambi siso.

ba mokonzi, mokyisi mosantu, bato baakpa Nwaphongo, pho ya obokye oimole bitoma binene ba owaebanga obokye omane o enzombi, otokolo o saa ye elaa. ¹⁰ Bèe batebaikaka ba phanza bato be, unwanwa eye obuto bato ba Nwaphongo. Bèe batebaikaka oka bèe ngongo, kasi unwanwa eye baeyokyesi ngongo.

Basali ba Nwaphongo

¹¹ Bande baa lozingo, naelenza bèe baakye kaa bo kaa na babutu o nkyisi ya basuu, obokye ole maphowa maabe ma nzoto, mango maanwane ebasi na Mokali. ¹² Ba na mobesi molaa onte ya bapakano, pho na bo baekatesi boole obokye olii bato babe, waamowene bèe bitoma ba bèe bilaa, bakumole Nwaphongo mokolo nwaa moya yo.

¹³ Pho ya Nkolo, omiuya oboo pha makonzi maso ma mokyisi. Ebe mokonzi oomunene okolekye baayoko, ¹⁴ ebe bakambi, baatome yo pho ya iphe bato bakyele bofe etumbu naa pho ya isamba baakyele bolaa. ¹⁵ Pho phowa ya Nwaphongo eli baabona obokye baakyele bolaa bakangye noko ya bibubusi baatebaebe ekpele. ¹⁶ Ba ya masomi. Saamba nde mibomba o bosomi pha bee pho ya ikyelaka bofe. Kasi kyela bo ya basali ba Nwaphongo. ¹⁷ Kumola bato baso, zinga bebi nawe baanosi, kaya Nwaphongo, kumola mokonzi.

Basali na bankolo ba be

¹⁸ Bèe basali bakyele o mangambi, omiuya oka bankolo ba bèe na mokaya munsu, yango sabaa nde oka baali bato balaa na baa bose, kasi ebe na oka baa bikiyi. ¹⁹ Pho mena eli ngolu obokye oititale, pho ya ikumola Nwaphongo, o minyoko mienyokolo nde na pha. ²⁰ Ngambo ye eya mozwa we bo oititasi waewande bèe bo okesi bofe? Kasi bo okyesi bolaa, bambe kula enyokolo, ombi ititala na iuya mo, mena eli ngolu o miyo

Nwaphongo. ²¹ Pho baebanga nde pho ya bomu, pho na Klisto yo mampenza anyokomo pho ya bèe, aika eteya nzela pho ya obokye obengye matambe me. ²² Yo otoikakyela isumu, na o munoko nwe tewaika tokolo boole. ²³ Iyo owa tola be, kasi taika buya eto, o munyoko nwe, taika kanela moto, kasi ami-amyaka nde oka okotene bolombe na bosembo. ²⁴ Yo oowa, mi nzoto ye mampenza, anyanyaka masumu ma banga o ekulusu, pho ya obokye, towee na masumu, tombe bika pho ya bosembo. Iyo owaebikya na maphota me. ²⁵ Pho bèe wabaka ndokolo mampate maabunga, kasi unwanwa eye obutolesi mookosi na mokyengyesi wa mikali ma bèe.

3

Basi na bampele

¹ Nde bomu me, bèe babasi, omiuyakye oka bampele ba bèe, pho obokye na bato bakyi bale ianola Ilofa, na nzela ya mobesi nwa basi ba be, sa ilofa, babutwe ianola, ² okowene bèe mobesi nwa bèe molaa na nwa mokaya. ³ Bolangangalaky pha bèe phango sa ba nde pha ibanda: Itonga suwe, ilata bayaka ba itela, bitobu bilaa. ⁴ Kasi ebe mobesi nwaamibomba o ndondo, bolangangalaky bookoko, ndondo ya bonyile na ya bose, eeli na motiya munene o boo pha Nwaphongo. ⁵ Nde bomu babona, bo wamibongyaka babasi basantu wa kalakala baabaka na molemo oka Nwaphongo, bamiuyaka oka bampele ba be, ⁶ ya Sala, owa tosaka Abalayama, abaka kamobangye «nkolo we». Bèe obuto nde phele bana bèe ba babasi, waakyele bèe bolaa na sa nwana ibale.

⁷ Bampele nde bomu me, zala na basi ba bèe na bolaa na boebakye obokye babasi bali bikiyemo bikoo. Obaphakye mokaya, pho basengyesi izwa na bèe ilaka sa ngolu ya bomu, pho ya obokye ekpele na

yooyo saba ibaku o mabondesi ma b̄e.

Inyokom̄o pho ya lowo lolaa

⁸ Pho ya isukyisa, ba na bookaa, ndondo ya ngongo, ozingane na lozingo la bana ba ibota sonoso, obe na boboto na na imiuya, ⁹ sabuya bofe pho ya bofe, naa etoo pho ya etoo. Kasi pambola, pho baebanga nde pho ya ikyela bom̄o, pho ya obokye ozwe na b̄e ipambosi. ¹⁰ Pho ookozingye iba na bom̄o bolaa, na iwene nkolo indaa, abanza lole l̄e o bofe na bibaa b̄e pho ya iba sakata b̄ole. ¹¹ Ale bofe, akyele bolaa, alukye bose ambe na bobenga. ¹² Pho miyo ma Nkolo mali mi bato ba bosembo, na matoo me maokye mabondesi ma b̄e. Kasi bato bakyele bofe, Nkolo kabakubolele lokukyi.

¹³ Emba yamba ekyela bofe nza, bokomiphe ikyela bolaa? ¹⁴ Kasi boonyokomi pho ya bosembo, oli bato ba nkyisa. Saila iekyele be, samba na mitungyisa. ¹⁵ Kasi ambya mandondo ma b̄e oka Klisto, obokye ali Nkolo. Ombe na mibongya nkolo iso pho ya itondolo o boo pha moto munso owa moetuna, iyimola molemo moli onte ya b̄e. ¹⁶ Kasi obaumole na bonyile na na botosi, obe na maumnya malaa o ndondo. Pho na bo bakati b̄ole na nkombo ya be, bazwe soo pho ya mobesi nwa b̄e molaa onte ya Klisto. ¹⁷ Pho eli bolaa obokye onyokom̄o pho kokyele bolaa, bo mena eli phowa ya Nwaphongo, na obokye onyokom̄o pho kokyele bofe.

¹⁸ Pho Klisto yo mampenza anyokom̄o pho ya masumu mbala yooyo pho ya bofele, iyo moto molaa pho ya bato babe, pho ya obokye akye na b̄e oka Nwaphongo. Bamoboma o nzoto, kasi Bolobo pha Nwaphongo phakula mobuya na bom̄o. ¹⁹ Yango mena amba na kye teya mikali maakangyema o boloko, ²⁰ oka baalekye ianola kalakala,

waba Nwaphongo kataakanga motema, mi nkolo yabaka Nowa kataatonga masuwa, manyoloko nde ndambo ya bato, kyelukye iw̄o: Bato njwambi mabikaka sa waa na maa. ²¹ Maa me mabaka elembo ya batisimo ekyeebikya unwanwa eye, batisimo etebokunyole mbindo ya nzoto, kasi eli imiambya oka Nwaphongo na maumunya malaa o ndondo na nzela ya ikundwama sa Yesu Klisto, ²² iyo, owa kyende o ikolo, ooli o eboko ya boloo eya Nwaphongo, baanzelu, bakonzi na siya iso bamiuya oka ye.

4

Mobesi moonyakune

¹ Yango mena, pho Klisto anyokom̄o o nzoto, na b̄e me, ba nde na maumunya ndengye me, pho moto owa nyokom̄o o nzoto asukya isumu, ² pho ya ibika mi nkolo itaaba we o mokyisi, sa bika na maphowa maanzoto, kasi obikye kokana na bookozingye Nwaphongo. ³ Pho imbele siilekaa, olobi kokya na boikye, phowa ya bapakano na imiambya o mobesi mobe, o imengyela, o malanga, o ngaanga, o mabusi na ikumisa bikyeko. ⁴ Bakamwe pho bawene obokye b̄e tokuli kilingana na b̄e o mobesi mobe mote mokuya na be, emba bambe etola. ⁵ Bamokye tondolo oka owa mibongya pho ya isambisa bali na bom̄o na baawa. ⁶ Yango mena, Simo Elaa baeyimolaka na oka baawa, pho ya obokye o sima ya ibasambisa ndokolo bato o bonzoto, na nzela ya Bolobo, babikye bookozingye Nwaphongo.

Mobesi nwa baanos̄i onte ya be

⁷ Mbomela ya maphoo maso eli phenephe. Yango mena, ba na malondo na na imizila pho ya ibondela. ⁸ O boo pha maphoo maso, zingana na bokusi onte ya b̄e na lozingo la Nwaphongo, pho lozingo kazibe boikye pha masumu.

⁹ Yambanaka onte ya ƒe, sanká eya ikyemíngungubana. ¹⁰ Moto na moto akyelele ikabo sazwa yo oka Nwaphongo o etoma pho ya ƒolaa pha ƒebi, na ƒomoo, wamoba ƒaangyesi ƒalaa ƒa ngolu ya Nwaphongo eya kyemikabana. ¹¹ Bo moto ali na ikabo sa iwɔ, aimole maphoo ma Nwaphongo. Bo moto ali na ikabo sa ikyelele ƒebi, asikyelele nde na ƒokusi phaamophe Nwaphongo, pho na nzela ya Yesu Klisto, Nwaphongo azwe nkyemo iso, pho nkyemo na mwiya ili o maƒoko me pho ya bipha na bipha. Ame!

Minyoko pho ya ibaa moklisto

¹² Bande ƒaa lozingo, ƒeɛ sakamwa ƒo oli onte ya nwenya nwa bimekyi, ndokolo kyeyelele lowo lonolo loonyakune. ¹³ Kasi kumba pho ozwe na ƒeɛ iyalo o minyoko ma Klisto, pho ya obokye otonde na nkyisa nzikye wamowenene nkyemo ye. ¹⁴ Nkyisa ili na ƒeɛ ƒo ƒaetole pho ya nkombo ya Klisto, pho nkyemo na Bolobo pha Nwaphongo ili mi ƒeɛ. ¹⁵ Moto onte ya ƒeɛ sanyokomo ndokolo mobomi wa ƒato, naa mwibi, naa mokyese nwa maphoo maabe, naa ndokolo moto wa nzangaa. ¹⁶ Kasi ƒo ebe nde pho ali moklisto, yo saoka soo, akumole nde Nwaphongo pho ya nkombo me. ¹⁷ Pho eli imbele sa isambisa, siitate phanza o ingambi sa Nwaphongo. Emba ƒo sitati na ƒanga mpenza, yamba suka ya ƒato ƒale ianola Simo Elaa ya Nwaphongo? ¹⁸ Emba ƒo moto wa ƒosembo abikiyi na nkaka, yamba ƒaa ƒo pho ya moto moƒe na owa masumu?

¹⁹ Yango mena, ƒato ƒanyokomo ikokana na ƒookozingye Nwaphongo, ƒaikale nde ikyela ƒolaa ƒambe na ambya mandondo ma ƒeɛ oka owaakolo Mokyese.

5

Mookosi wa etonga ya Nwaphongo

¹ Emba, nalenza ƒankumu ƒaali onte ya ƒeɛ. Na nga nali nkumu ƒooli ƒe, nali na nzoka ya minyoko ma Klisto, namozwa iyalo o nkyemo yaamoweninya yo. ² Okolo etonga ya Nwaphongo eya ephɛ ƒe, oebanza na phowa eso ƒo kozingye Nwaphongo, kasi na imikandindisa phe, pho ya looto la ezwele phe, kasi pho oli na phowa yaikyelele Nwaphongo. ³ Saluka iwenele ƒato ƒaaephɛ ƒeɛ obokye obaokolo, kasi ƒeɛ ƒa nde ndakyisa pho ya etonga. ⁴ Emba waamoya mokonzi nwa ƒaokosi ƒa mampate, wamozwa eboko ya nkyemo eteotono.

⁵ Nde ƒomo, ƒanzenga, omiuya oka ƒankumu. ƒeɛ ƒaso, ƒa na ƒomiuyakye o mobesi nwa ƒeɛ na ƒebi, pho Nwaphongo kale ƒato ƒaa lolendo, kasi kaphɛ ngolu ye oka ƒato ƒaamiuya.

⁶ Yango mena, omiuya o se ya eboke ya Nwaphongo eya mwiya, pho ya obokye aetombe o imbele saameka yo. ⁷ ƒeɛ uya mi yo maumunya maso maetungyisa, pho yo kaezikyele.

⁸ Ba na ƒokyebi, kyengye. Munguna nwa ƒe, Zabulu, kaina kyemizongana ndokolo gbogbo kyebule, kyelukye moto wa ibuta. ⁹ ƒeɛ omotemele nguu na iphila ianola sa ƒeɛ, na ƒoebakye obokye minyoko miiwene ƒeɛ, na ƒebi na ƒeɛ o mokyisi ƒamiwene me.

¹⁰ Unwanwa ye wamunyokomo pho ya nwanwa imbele mokuwe, emba Nwaphongo owa ngolu eso, owaebanga o nkyemo ye yaa ƒobeɛ na nzela ya Klisto Yesu, amokula ebongya yo mampenza, amoekuya, amoelenza, amoeteye na ƒokusi. ¹¹ Bokamba ƒobeɛ ne pho ya ƒobeɛ na ƒobeɛ! Ame.

Ndongolo

¹² Naekomesi nwanwa mokanda mumu na nzela ya Silive, okokpe nga ndokolo owaakolo nwebi, pho ya ielenza na ieyimola obokye ophisi na ƒokusi nde oeyakolo ngolu

ya Nwaphongo. ¹³ Baaolomo baali o Babilone, baelongosi. Ebe na nwanwa wa nga Malako, aelongosi. ¹⁴ Beyinya onte ya b̄εε na ikoo na ikoo na ná iyambana. Le obokye bose bobee na b̄εε baso baali onte ya Klisto.

Mokanda nwa ibale nwaakomaka Petelo Maphoo ma etatele

Mokanda nwa ibale nwa Petelo nwaakomelaka yo baklisto baa In-gomba sa kalakala (1.1). Lowoo lee lokusi pho ya ikoma mokanda mumu labaka na boikye pho ya iimola baanosi obokye bée saanola maphoo ma bateye ba boole na maphoo ma sokoto maute na mateya ma bée.

Mokanda mumu moteya mobesi moolongoba na moanosi. Mobesi me eli iphila maloba ma Nwaphongo na mateya ma bato bawenekye Yesu na miyo ma bée mampenza na baaokaka mateya me. Bateye ba boole baunva nyolo onte ya baanosi. Mateya ma bée mabungya bato (2.1-22). Basemole bato baaziya iyaa sa Nkolo baambe na woo obokye etaaye. Nzuka bo Nkolo kangombinya iyaa, eli pho bato baso babongole ntema.

Nono lolo eye, bateye ba boole bali nde omo, yango mena mokanda nwa ibale mumu molenza baanosi obokye baikale nde iyeba Nkolo na bolaa pho ya obokye mateya ma boole mamana mango sababungya.

Maphoo mali o mokanda mumu

- 2 Petelo 1.1-2: Maphoo ma etatele
- 2 Petelo 1.3-21: Nwaphongo abanga amba na olo baanosi
- 2 Petelo 2.1-22: Bateye ba boole
- 2 Petelo 3.1-18: Mbunu ya iyaa sa Nkolo

Ibeya

¹ Nga Simo Petelo, moombo na toma wa Yesu Klisto, naekomele, bée bazwa na banga iyalo sa ianola saamotuya ndengye yonoyo, na nzela ya bosembo pha Nwaphongo wa banga, na Mobikye Yesu Klisto. ² Le obokye ngolu na bose inukane oka bée na nzela ya iyeba

Nwaphongo na Yesu, Nkolo wa banga.

Mbela na Iyolo sa Nwaphongo

³ Pho, mwiya nwe Nwaphongo nwalophe maphoo maso masengyesi na banga pho ya ibika phaakolo bomoo pha imiambya oka Nwaphongo, na nzela ya phaakolo boebakye pha banga, pho yo owalobanga pho ya kyemo ye mampenza na na nzela ya mobesi molaa nwee mampenza. ⁴ Na nzela me, alophe mbolo ilekyi na motiya moikye na iinene bowaloikyelaka bée mbunu, pho ya obokye na nzela ya yango bée obutwe na bookaa na Nwaphongo, bée baali satazwama o bootonokye boute na phowa ya mokyisi.

⁵ Emba nde pho ya bomoo me, kyela na bokusi bosoo oangyinya o ianola sa bée mobesi molaa, o mobesi molaa oangyinya zebi, ⁶ o zebi oangyinya imizila, o imizila oangyinya ilendendala, o ilendendala oangyinya imiambya oka Nwaphongo, ⁷ o imiambya oka Nwaphongo oangyinya izinga bebi baanosi, o izinga bebi baanosi oangyinya lozingo. ⁸ Pho bo maphoo maso malaa maamana mali onte ya be, bo maambe na nukana, etemaele sa etoma naa sa bota mbuma pho ya phaakolo boebakye pha Nkolo wa banga Yesu Klisto. ⁹ Kasi oka moto otooli na maphoo maso maamana, apholo miyo, ali na lolanda, kabungye obokye aunva kunywama na masumu me maakasi.

¹⁰ Yango mena, baande, kyela na bokusi pho ya ikuya mbela eya ebanga bée na iyolo sa eyolo be. Bo bée okyesi bomoo, otookaa na mbala. ¹¹ Na bomoo, wamopheme makokyiki maso ma inyolo o Bokonzi pha bobele pha Nkolo wa banga, na Mobikye Yesu Klisto.

¹² Yango mena, namoekundolelaka nkolo iso maphoo mamana, na bo komaebe, na bo obokye okuti onte ya phele eya lolo eye.

¹³ Kasi naanole na bosembo obokye, boota ba nga naino na bomoo o munse mumu, namoeyumolaka na ieyebusaka, ¹⁴ pho naebe na bolaa obokye imbele sanga sa imana o munse mumu sili phenephē; bo wanveninya Nkolo wa banga Yesu Klisto yo mampenza. ¹⁵ Kasi namokyela na bokusi obokye o sima ya iwaa sa nga, bēē oikale imbele siso ikyelela maphoo maamana.

Baawene nkyemo ya Klisto

¹⁶ Pho, teli na ibenga bikoo biabongya bēē na bolaa obokye toeteya mwiya na iyaa sa Nkolo wa banga Yesu Klisto, kasi eli pho banga tobaka manzoka maawene na miyo ma banga mampenza bonene phe. ¹⁷ Pho azwa ngambo na nkyemo uta na Tata Nwaphongo, waaokana ηwesi uta o bonene pha nkyemo ya Nwaphongo, obokye: «Oyo ali Nwana wa nga owa somi, nali na nkyisa boikye pho ye.» ¹⁸ Emba ηwesi me banga mampenza tomooka moute o ikolo imbele sabaka banga ne o ikolo sa ngomba eesantu. ¹⁹ Emba toanole na bokusi maphoo maawo baimosi, mi mango, oli na elongyi ya imakyelela miyo ndokolo bokokyekyele bēē tala ekyelole o elele ya enzombi, nono waamoyee bunya na obokye maanguma atokolo o mandondo ma bēē. ²⁰ O boo pha maphoo maso, oeba na bolaa obokye: Moto takokyi ilimbola simo nono yonoyo eyakoma baimosi na ndengye ye mampenza. ²¹ Pho, simo nono yonoyo ya baimosi teyautaka na phowa ya bomoto, kasi yautaka nde na nzela ya Bolobo Bosantu obokye bato bambe woo maphoo mautaka na Nwaphongo.

2

Baimosi ba boole

¹ Kasi bo wabaka Baimosi ba boole o nte ya bato ba Isalayele, nde bomoo me, bateye ba mibeko baa boole bamobaa onte ya bēē.

Bamoyaa na malondo na mateya maabe na maooto, bamokoma nono o iangana Moteye owa baikola. Bamibangyela bootonokye pha mbalakaka.* ² Emba, bato baikye baababenga o bondumba pha be: Pho ya be, nzela eya phele yamobutwa ya iwamba. ³ Emba na nganga ya be, bamoekosa na maloba pho ya iekpela mbolo ya bēē. Pho ya be, tata kalakala, bolombe pha bēē bokokyi, na bootonokye pha bēē eteboolale. ⁴ Pho ya bomoo, Nwaphongo taika na oka banze bakyelaka bofe ngongo, kasi abavakaka o lifelo o enzombi ekusi, abasundola amba na babomba omoo pho ya iziyya moambo. ⁵ Taika oka na mokyisi ηwa phanza ngongo, kasi imbele satomaka yo mpela enene eya zinzaka mokyisi ηwa bato baabe, abikyaka nde Nowa, moto owa ηwambi na bato baayoko sambo, iyo owabaka kateya maphoo ma bosembo. ⁶ Amba na phe nkyisi ya Sodomo na Gomola etumbu, aizikya yabutwa nde mbutu pho ebe ndakyisa pho ya bato baabe baamoya sima. ⁷ Emba, amba kandola Lota moto wa bosembo, owabaka kawene nkaka na mobesi ηwa bondumba bokusi phabaka bato babana bakyele. ⁸ Pho moto wa bosembo mona, abaka kabe onte ya be, kabawene, kabaokye: Mokolo na mokolo molimo nwe ηwa bosembo ηwabaka munyokomo, pho ya bitoma ba bēē ba soo. ⁹ Nkolo kaebe imanya bato baa molongo onte ya bimekyi, emba kambe na bomba bato baabe pho ya ibaphe etumbu o mokolo ηwa mosambisa yo mokyisi. ¹⁰ Amopheee etumbu na boikye oka bato baabengye phowa ya bonzoto, basemole bokonzi pha Nwaphongo. Bamilemele, bato ba lolendo, tebaaile iwamba nkyemo. ¹¹ Nzuka banze baabalekye na bokusi na na mwiya, tebaawole

* 2:1 2.1 Bato ndokolo mafota: Bato batebaebe phaphongo.

nkyemɔ mɛ na boɓe naa iyiphunda oka Nkolo. ¹² Kasi bato baba bali ndokolo bato baabanza nga mayele na baaphɔlo, bali ndokolo manyama makyelama obokye bamabome na mazennyɛ, batole eteebe be, na bɛɛ bamowa ndokolo bokowe manyama. ¹³ Yango mena, bamozwa iphuti sa boɓe bokyele be. Bawene bolaa ikokyaka phowa ya bɛɛ eebe nzanga nzanga. Bali soɔ na sokoto waangane bɛɛ na bɛɛ phɔ ya iza, bambe kumba na boɔle boekatele be. ¹⁴ Miyo ma bɛɛ matonda na phowa ya ikyela baphemba, tebaotwe ikyela masumu. Bakosa bato bate bali na ianola sikusi. Bali bato ba mandondo maa mɛele na looto. Bali bana ba lakyema na boɓe. ¹⁵ Bale nzela eya yoo, babungyi obengyi bɛɛ nzela ya Balama nwana wa Bosolo. Iyo owa zingaka baphalanga baa mophekye bɛɛ phɔ ya ikyela boɓe. ¹⁶ Kasi amba zwa mooya phɔ ya boɓe phe. Yango mena mpunda otoowo, yawako na nɔwesi nɔwesi moto emba ya katelaka bobubusi pha moimosi. ¹⁷ Bato baba bali ndokolo bitima bitebili na maa, ndokolo lonzumbe loukame na eweɛle, elele ya enzombi eya phii baele phɔ ya be. ¹⁸ Bazwe bato na iwoko maphoo maa lolendo na maa bobubusi, bakyelele maphowa ma bɛɛ maa nzoto phɔ ya ibisa bato baute itokolo o isanga sa bato baabikye na mobesi moɓe. ¹⁹ Babalakyele bosomi, nzuka bɛɛ mampenza bali baombo ba maphoo ma boɔtonokye, phɔ moto munso ali moombo nɔwesi ekpele ekyemokonza. ²⁰ Phɔ, bo bɛɛ bamana o boɔtonokye pha mokyisi na boebakye Nkolo wa banga na Mobikye Yesu Klisto, bo bambi kula mileɛ ikonza na maphoo maabe, basukyi na boɓe koleka na phaabaka na bɛɛ phanza. ²¹ Phɔ ebakyi bolaa phɔ ya bɛɛ saeba nzela ya bosembo, na obokye baeyebi, bambi kula kubolela mobeko mosatu nɔwesi Nwaphongo nɔwesi baphekye bɛɛ

lokukyi. ²² Maphoo maabayele, eli nde mawo bɛɛ na bite obokye: «Nva akuli butolela biloo be», naa obokye: «Ngulu na bo euti iyoko unwanwa eye, kye kule kye miemba mungyinda.»

3

Mbunu ya iya sa Nkolo

¹ Unwanwa eye, baande na nga, baa lozingo, eye eli mokanda nɔwesi ibale moekomele nga. Onte ya nkanda mɛ iso ibale, phɔ ya ieyebusa, naumole maakolo maumunya ma bɛɛ. ² Umunya maphoo mawoko baimosi basantu phanza na mibeko ma Yesu Nkolo na Mobikye wa banga maa ephokye batoma ba bɛɛ. ³ Phanza oebe obokye, mi nkolo ya suka, baekyi baaminyosa nde na maphowa maabe ma bɛɛ mampenza ma boekyi bamotokolo. ⁴ Emba bamowoo bekye: «Ena mbunu ya iya se yango ewa? Phɔ banda waawa bankoko ba banga, maphoo maso makye nde bomo bo wabaka mango banda o etatele ya mokyisi!» ⁵ Phɔ babungye obokye ikolo sabaka uta kalakala, na munse nɔwesi onte ya maa, emba na nzela ya maa Nwaphongo akyelaka munse na iloba se.

⁶ Nde na nzela ya maa mɛ, mokyisi mookasi nɔwesi na mpela ya maa. ⁷ Kasi ikolo na munse ya lololo eye, yabombama nde na sina iloba mɛ. Saikyela imbale phɔ ya iiboma na nɔwesi o mokolo nɔwesi moambo na nɔwesi moɔtono bato baabe.

⁸ Kasi lowoo lonolo lololo, baande ba lozingo, bɛɛ salobunga: Oka Nkolo, mokolo monomo moli ndokolo mambula nkoto, emba mambula nkoto mali ndokolo mokolo monomo. ⁹ Nkolo tali na ndombo o ikokya mbunu ye boko umunya baayoko obokye wali ndombo. Kasi kakangye nde motema phɔ ya bɛɛ, ootozingye yo obokye moto nɔwesi monomo awe, kasi obokye bato baso babongole ntema.

¹⁰ Kasi mokolo nwa Nkolo nwa mofa ndokolo mwibi. O mokolo me, ikolo samolemo na toko yonyo ekusi, emba bikpele biamozika na nwenya, biamotono, munse na bitoma bee biso ete ikule wenee.

¹¹ Pho bikpele me bibi biso biamotono na ndengye mena, bee osengyesi ibaa bato baa ndengye'ye na nzela ya mofesi mosantu, na ya imiambya oka Nwaphongo. ¹² Bee koziya, kombe na welinya obokye mokolo nwa Nwaphongo moye izele. Yamobaa mokolo mowaa, ikolo samozika na nwenya, emba bikpele biso biamozika, biamunyangwa. ¹³ Kasi ikolo siinyakune na munse muunyakune, ili yango ikyiziya banga bowaloikyelaka yo mbunu, omo elele eyamozala bosembo.

¹⁴ Yango mena, baande ba lozingo, na boziyake mapho mamana, kyela bokusi obokye obee obo phe na bose, sa intono, na sa mooya.

¹⁵ Emba owene ikanga motema sa Nkolo ya banga eli obokye bee obikye, ndokolo na bowaekomelaka nwebi na banga owa lozingo Polo, na zebi saamophekye Nwaphongo.

¹⁶ Ekuli ba nde bookowo yo o nkanda ye iso pho ya mapho mama. Wali omo mapho maayoko mali makusi pho ya imasolo. Mapho mawaa bato bate baebe na batebaika ekola bamalimbole na boe, nde bokyele bee na Nkanda insuu pho ya imoto sa bee mampenza.

¹⁷ Yango mena, bee baande ba lozingo, bokoebe bee phanza, ba na bokyebi, samile obokye na ibunga sa bato baabe baebungya, ombe kaa omane o motesi mookusi nwa bee.

¹⁸ Kasi kola onte ya ngolu na ya iyeba Nkolo wa banga na Mobikye, Yesu Klisto. Le obokye nkyemo ibe ne unwanwa eye na pho ya biphaa na biphaa. Ame!

Mokanda n̄wa Yoane n̄wa ntubo Yoane Maphɔɔ ma etatele

Bawɔ bɛkye Yoane akoma nkanda iyato, nabo taika koma nkombo ye omɔ. Mokanda n̄we n̄wa ntubo temoebane naa bamotomelaka banza. Kasi moteya maphɔɔ maabaka malekane oka banosi ba mangomba makyekye n̄wango. Mangomba mayɔko maikye ma imbele me mabaka male ibenga nzela ya Nwaphongo phɔ ya imiphe o maphɔɔ ndengye na ndengye. Yango mena mokanda mumu mowɔle maphɔɔ manene mabale:

- Ilenza banosi obokye babikye na isanga sa phele na Nwaphongo na ná Nwana we Yesu Klisto. Ibika simiweninya na nzela ya lozingo la febi.
- Ikyela bokusi phɔ ya isukya mateya ma bɔɔle maɔto bophele pha Simo Elaa.

Mokanda mumu mowɔle maphɔɔ mama:

- 1 Yoane 1.1-4: Maphɔɔ ma etatele
- 1 Yoane 1.5-2.29: Moo na enzɔmbi
- 1 Yoane 3.1-24: Bana ba Nwaphongo na bana ba molemba
- 1 Yoane 4.1-6: Maphɔɔ ma phele na maphɔɔ ma bɔɔle
- 1 Yoane 4.7-21: Laakolo lozingo loute oka Nwaphongo
- 1 Yoane 5.1-21: Ianola siphɛ bato bomɔɔ pha bobele

Iloba sa bomɔɔ

¹ Yaabaka o etatele, yaaokaka banga, yaawenekye banga na miyo ma banga, yaalembetelaka banga na yaakumaka banga na mabɔko Eli yo Iloba saalophe bomɔɔ
² — phɔ bomɔɔ phamiweninya, na banga towenekye

yango mena towɔ tombe na eyimola bomɔɔ pha bobele na bobele, phaabaka oka Tata, phamba ya miweninya oka banga —

³ yaawenekye banga na ya okaka banga,

toeyimole yango na bɛɛ me, phɔ na bɛɛ oangane na banga. Emba iyangana sa banga eli iyangana na Tata

na ná Nwana we Yesu Klisto.

⁴ Emba toekomele babona phɔ nkyisa ya banga ibe ya phele.

Nwaphongo ali moo

⁵ Kyeka simo eyaoka banga ne, yango ekyembe eyimola banga eye: Nwaphongo ali moo,

oka ye, tewali nono n̄wana enzɔmbi.

⁶ Bo towɔ obokye: Toangana ne, bibi totambule o enzɔmbi, mena tokate tolombe kyela na maphɔɔ ma phele.

⁷ Kasi bo totambule o moo boli yo mampenza moo, mena banga basɔ toangana elele yɔnɔyɔ,

emba malongo ma Yesu, Nwana we, malokunyole masumu masɔ.

⁸ Bo towɔ obokye: Teloli na masumu, tomikatele banga mampenza, na maphɔɔ ma phele temali onte ya banga.

⁹ Kasi bo toyambole masumu ma banga,

oli yo moto okokokya maphɔɔ malakyi yo, na oli yo moto wa bosembo,

alolimbisa masumu ma banga, amba na lokunyola na bofe pha banga bosɔ.

¹⁰ Bo towɔ obokye: Teloli bato ba masumu, mena tomobuye moto wa bɔɔle, na iloba se tesili onte ya banga.

2

Klisto ali avoka wa banga

¹ Bana banga, naekomele babona phɔ bɛɛ sakyela masumu.

Kasi bo monomo na b̄e anikyela
isumu,
toli na avoka monomo oka Tata,
eli Yesu Klisto, oli moto wa bosomebo.
2 Pho yo ali mbeka pho ya masumu
ma banga.
Teembi ba pho ya masumu maka
banga na banga,
kasi na pho ya ma mokyisi mo-
bimba.

Kumola mobeko n̄wa lozingo

3 Emba na bom̄o, toanole obokye
tomoefe:
Bo tokumole mibeko me.
4 Moto okow̄o obokye: «Namefe»,
kasi takumole mibeko me,
ali moto wa boole,
na maphōo maph̄ele temali onte ye.
5 Kasi moto okobanza Iloba se,
nde ph̄ele, onte ye, lozingo la
Nwaphongo lowene.
Na bom̄o, toefe obokye toangana
ne.
6 Moto okomitata obokye aangana
na Nwaphongo,
esengyesi obokye atambule yo mam-
penza o manzela matambu-
laka Klisto.
7 B̄ebi na nga ba lozingo,
mofeko moekomele nga temoli
munyakune,
kasi mobeko n̄wa kalakala,
n̄wazwa b̄e uta o etatele.
Mofeko me n̄wa kalakala, eli Iloba
saoka b̄e.
8 Nabo babona, eli mofeko mun-
yakune moekomele nga
— yango eli ph̄ele onte ye na onte ya
b̄e —
pho enzombi kyemane
na n̄wakolo moo moombo ngala.
9 Moto okomitata obokye ali o moo,
bibi kaine nwebi ne,
ali o enzombi.
10 Okozingye nwebi ne
ali o moo,
tali na ná ekpele yonoȳo onte ye pho
ya imobakytinya.
11 Kasi moto okoine nwebi ne
ali o enzombi,
katambule onte ya enzombi
tambe naeba biikȳe yo,
pho enzombi emozibi miyo.

*Moanosi o boo pha mokyisi na
baatem̄e Klisto*

12 Bana ba nga, naekomele lango
pho:

«Masumu ma b̄e malimbisami pho
ya nkombo ye, yo Yesu.»

13 Batata, naekomele lango pho:

«Koebe oli uta o etatele.»

Banzenga, naekomele lango pho:

«Olongyi moto mofe.»

14 Bana ba nga, naekomele lango
pho:

«Koebe Tata.»

Batata, naekomele lango pho:

«Koebe oli uta o etatele.»

Banzenga, naekomele lango pho:

«Oli bakamba,

na Iloba sa Nwaphongo sili na b̄e,
oli na balongyi ba moto mofe.»

15 Sazinga mokyisi naa ili o mokyisi.

Bo moto kazingye mokyisi,

lozingo la Tata teloli ne,

16 pho iso ili o mokyisi

— phowa ya nzoto,

phowa ya miyo,

na lolendo la imiambya o mbolo ya
mokyisi —

teyute na Tata,

kasi kiyute na mokyisi.

17 Nzuka mokyisi n̄wamolekana, iyo
na maphowa me.

Kasi moto okokyele boozingyi
Nwaphongo amoba pho ya
bofele.

18 Bana ba nga,

eli imbele sa mbomela.

Waoka baimole

obokye motemesi wa Klisto kaye.

Nzuka tata un̄wan̄wa eye, batemesi
ba Klisto bali.

Na b̄e toefe obokye eli imbele sa
mbomela.

19 Batokolo nde oka banga,

kasi tebabaka ba banga.

Bo babaka ba banga,

nde baikalaka na banga.

Kasi esengyelakyi obokye amiweninya

obokye bato baso, na bo bali,

tebali ba banga.

20 Kasi pho ya b̄e, wazwa mauta

maeyinga Bolobo,

na b̄e baso koebe.

21 Sikyi ekomela

obokye toebe maphoo ma phele,
kasi obokye komaebe,
na obokye lowo loso loli la boole
teloute na maphoo ma phele.

²² Moto wa boole eli nza,
bo tebe moto okoangane
obokye Yesu tali Klisto?
Kyeka motemesi wa Klisto,
moto akoangane Tata na Nwana.

²³ Moto munso okoangane Nwana
aanga na Tata.

Ka okoanole Nwana
aanosi na Tata me.

²⁴ Pho ya bese, simo eyaoka bese uta o
etatele
ebe na bese.

Bo ebe na bese,
simo eyaoka bese uta o etatele,
na bese, wamoba na Nwana na na
Tata.

²⁵ Mena eli mbunu eya elakyela yo
mampenza:

Bomoo pha bobele na bobele.

²⁶ Kyeka lolukakyi nga ekomela
pho ya bato balukye iyekatela.

²⁷ Pho ya bese, mauta maeyinga yo
mali na bese
emba tosengyesi obokye baeteya.
Kasi pho mauta me maeteya o
maphoo maso,
— emba mauta me mali ma phele
temambe na kata —,
pho maeteya,
oli ne.

²⁸ Yango mena, bana ba nga, ba ne,
pho wamotokolo yo,
tofe na sakolo ianola
emba banga satonda na soo itakye
ne,
imbele saamoya yo.

Ba na bosembo, sakyela masumu

²⁹ Pho bese koebe obokye ali moto wa
bosembo,
eba obokye moto munso oli ne na
bosembo, abotama ne.

3

Bana ba Nwaphongo

¹ Kyeka ndengye ya lozingo loikye
laalophe Tata ndokolo ikafo,
obokye tobangame bana ba
Nwaphongo,
emba tombi nde ba bomoo!

Yango mena mokyisi temokokyi
iloeba,

pho tenwaika eba Nwaphongo.

² Bande na nga ba lozingo,
tata unwanwaeye toli bana ba
Nwaphongo,
kasi ndengye eyamoba banga naino
teewene.

Toebe obokye, wa mowenene yo,
tomoulana ne,
pho tomowene boli yo.

³ Emba moto munso okokyele
molemo ndengye mena mi yo
kamibuya peto boli yo peto.

⁴ Moto okokyele isumu
kakyele na bofe.

Pho isumu ali bofe.

⁵ Kasi bese koebe obokye iyo aya pho
ya iya manya masumu,
emba iyo taika kyela isumu.

⁶ Moto muso owaangana ne takokyi
ikula kyela isumu.

Moto munso okokyele isumu ta-
mowene tambe na moeba.

⁷ Bana ba nga,
moto saekosa.

Moto okokyele maphoo ma bosembo
ali moto wa bosembo,
nde boli yo moto wa bosembo.

⁸ Moto okokyele isumu ali moto wa
Zabulu,
pho tata o etatele Zabulu ali mokyesi
wa masumu.

Kyeka ntina ya boyakakye pha
Nwana wa Nwaphongo:
Iyaoto bitoma ba Zabulu.

⁹ Moto munso obotami na
Nwaphongo
takule kyela isumu,
pho mumboto nwe moli onte ye,
emba takokyi ikula kyela isumu,
pho abotama na Nwaphongo.

¹⁰ Na yango waebane bana ba
Nwaphongo na bana ba Zab-
ulu.

Moto munso otokyele maphoo ma
bosembo tali wa Nwaphongo,
ebe na otozingye nwebi ne.

*Zinga bebi ya Nwana wa
Nwaphongo*

¹¹ Pho eye eli simo eyaokaka bese tata
o etatele:
Obokye tozingane onte ya banga.

12 Ya Kaina phe:
Wauta yo na moto moḃe, atena
ḡwana nyango nkyingo.
Amotenaka nkyingo pho ya'ye?
Bitoma ḃḂḂ ḃabaka biḃe,
kasi ḃaka ḡwana nyango ḃabaka
bilaa.
13 ḂḂbi, ḃḂḂ sakamwa,
ḃo mokyisi moeyini.
14 Banga toeḃe obokye towaa tomba
akwa,
pho tozingye ḃḂbi na ḃanga.
Moto otozingye ali mowe.
15 Moto munso okoine nwebi ne, ali
moḃomi.
Emba ḃḂḂ koeḃe obokye moḃomi
wa ḃato na mḃnḃmḃ tali na
ḃomḃḃ pha ḃobeḂḂ
onte ye.
16 Na ndengye eye, tata lolḃ toeḃe
lozingo le obokye:
Iyo Yesu, ambya ḃomḃḃ phe pho ya
ḃanga,
na ḃanga me, tosenyesi iyambya
ḃomḃḃ pha ḃanga pho ya
ḃḂbi.
17 Bo moto mḃnḃmḃ ali na mbolo ya
mokyisi mumu
emba kambe wene nwebi ne akayee,
tambi mooka ngḃḃḃ,
ndengye'ye lozingo la Nwphongo
lamba ḃa onte ye?
18 Bana ḃa nga,
ḃanga sazinga nde na maloba ma
munḃḃḃ,
kasi na bikyela na ná maphḃḃ ma
pheḂḂ.
19 Na ḃomḃḃ tomoeba obokye toli
ḃato ḃawḃ maphḃḃ ma pheḂḂ,
na o ḃoo phe tomouya mandondo
ma ḃanga,
20 pho ḃo mandondo ma ḃanga mal-
ooya,
Nwaphongo alekyi mandondo ma
ḃanga na ḃonene, kambe na
eba maphḃḃ masḃ.
21 ḂḂbi na nga ḃa lozingo
ḃo mandondo ma ḃanga temalooya,
tomosolola na Nwaphongo sa
ḃolotakye.
22 Na ekpele esḃ eyamoonga ḃanga,
aalophe yango,
pho tokumole mibeko me

tombe na kyela ikyi mosepelisa.
23 Kyeka mobeko nwe:
Ianola Nwana we Yesu Klisto
na izingana ḃanga na ḃanga,
ḃo walophe yo lango ndokolo
mobeko.
24 Moto okokumole mibeko me ali
onte ya Nwaphongo, emba
Nwaphongo ali onte ye me.
Na ḃomḃḃ toeḃe obokye ali onte ya
ḃanga,
na nzela ya Bolḃḃ phaalophe yo
ndokolo ikaḃo.

4

Isḃḃḃ milimo na nzela ya ianola Yesu Kilisio

1 Bande na nga ḃa lozingo,
saanola milimo misḃ,
kasi omimikye,
pho ya iyeba ḃo mili ma
Nwaphongo.
Pho ḃaimosi ḃaikye ḃa ḃḃḃḃ
ḃanyangwa o mokyisi.
2 Na ḃobo, wamoeba Bolḃḃ pha
Nwaphongo:
Molimo munso moanole obokye
Yesu Klisto aya na nzoto,
moli ḡwa Nwaphongo.
3 Emba molimo munso moote
moanole Yesu,
temoli ḡwa Nwaphongo,
eli molimo ḡwa motemesi wa Klisto,
ḡwa ooka ḃḂḂ ḃawḃ obokye moye,
emba tata unḡwanḡwa eye, moli o
mokyisi.
4 Bana ḃa nga, ḃḂḂ ḃaali ḃa
Nwaphongo,
oli balongyi ḃa ḃaimosi ḃabana,
pho oli onte ya ḃḂḂ
ali munene koleka oli onte ya moky-
isi.
5 ḂḂ, ḃali ḃa mokyisi,
ḃambe na wḃ mowḃsi ḡwa mokyisi,
emba mokyisi mobaokye.
6 Banga, toli ḃa Nwaphongo.
Moto okozingye iyeba Nwaphongo,
kalookye.
Moto otoli wa Nwaphongo, talokye.
Na yango toeḃe
Bolḃḃ pha maphḃḃ ma pheḂḂ na
ḃolḃḃ pha ḃḃḃḃ.

Nwaphongo ali lozingo

7 Bande na nga ba lozingo, tozingane banga na banga, pho lozingo loute na Nwaphongo, emba moto munso okozingye abotama na Nwaphongo, aeba na Nwaphongo.

8 Moto otozingye, taebe na Nwaphongo, pho Nwaphongo ali lozingo.

9 Kyeka ndengye eya wenene lozingo la Nwaphongo onte ya banga: Nwaphongo atoma Nwana we nde monomo o mokyisi, pho ya obokye tobe na bomoo pho ye.

10 Kyeka boli lozingo: Teli banga bazinga Nwaphongo, eli nde yo owa lozinga na owa toma Nwana we ndokolo mbeka pho ya masumu ma banga.

11 Bebi na nga ba lozingo, bo Nwaphongo alozinga babona, na banga tosengyesi izingana banga na banga.

12 Nwaphongo, na moto monomo taika mowene. Bo tozingane banga na banga, Nwaphongo ali onte ya banga, emba lozingo le onte ya banga lowene.

13 Na bobo toebe obokye: Toli onte ye, ne ali onte ya banga. Alophe Bolobo phe.

14 Emba banga, towo pho tomowene, obokye Tata atoma Nwana we ndokolo Mobikye wa mokyisi.

15 Moto munso okowo obokye Yesu ali Nwana wa Nwaphongo, Nwaphongo ali onte ye, nee ali onte ya Nwaphongo.

16 Emba banga, toebe pho toanola, lozingo loweninya Nwaphongo onte ya banga.

Nwaphongo ali lozingo: Moto ooli na lozingo ali onte ya Nwaphongo, Nwaphongo nee ali onte ye.

17 Na bomoo, lozingo onte ya banga lowene,

obokye tolokoki ilota mokolo nwa mosambisa bee mokyisi, pho boli yo, na banga me, nde boli banga o mokyisi mumu.

18 Onte ya lozingo tewali ilota, kasi lakolo lozingo lomanya ilota, pho ilota kabangye etumbu, emba moto okolote tali na lakolo lozingo.

19 Banga, tozingye, pho yo moto wa o boo wa ilozinga.

20 Bo moto monomo kawo obokye: «Nazingye Nwaphongo», bibi kaine nwebi ne, ali moto wa boole.

Pho moto otozingye nwebi ne okowene yo, takokyi izinga Nwaphongo otowene yo.

21 Emba kyeka mofeko nwaalophe yo: Moto okozingye Nwaphongo, azingye na nwebi ne me.

5*Ianola Nwana wa Nwaphongo eli sina ya lozingo*

1 Moto munso okoanole obokye Yesu ali Klisto ali nwana wa Nwaphongo. Emba moto munso okozingye Nwaphongo, kazingye na bana ba Nwaphongo.

2 Na babona toebe obokye tozingye bana ba Nwaphongo, bo tozingye Nwaphongo tombe na kyelela mibeko me.

3 Pho izinga Nwaphongo eli bobo: Ikumola mibeko me.

Emba mibeko me temili ephesi, pho nwana wa Nwaphongo munso ali molongyi wa mokyisi. Emba elonga eya longa mokyisi, eli ianola sa banga.

5 Molongyi wa mokyisi nza, bo teebe nde moto owaanola obokye Yesu ali Nwana wa Nwaphongo?

6 Eli yo owa ya na nzela ya maa na ya malongo, Yesu Klisto. Taika ya nde na maa bobele,

kasi aya na ná maa na ná malongo.
 Eli Bolobó okoimole,
 phó Bolobó ali phéle.
 7 Baimole bali bée baato,
 8 Bolobó, maa na malongo.
 Emba bée basó baato bawó nde
 munókó mónómó békýe:
 9 Bo toanole munókó nwa báto,
 munókó nwaka Nwaphongo
 molekyi bonene,
 phó munókó nwa Nwaphongo
 nwango mumu:
 Awó phó ya Nwana wé.
 10 Okoanole Nwana wa Nwaphongo
 ali na munókó mé onte ye.
 Otoanole Nwaphongo
 kamobuya moto wa bóole,
 phó taanole munókó nwaa wó
 Nwaphongo phó ya Nwana wé.
 11 Emba kyeka munókó mé:
 Nwaphongo alophé bomóo pha
 bóbéle,
 emba bomóo mé boli onte ya Nwana
 wé.
 12 Oli na Nwana ali na bomóo,
 otoli na Nwana wa Nwaphongo, tali
 na bomóo.

Maloba ma suka

13 Naekomesi maphóo masó ma-
 mana
 phó oebe obokye oli na bomóo pha
 bóbéle,
 bée bali na ianola o nkombo ya
 Nwana wa Nwaphongo.
 14 Kyekya lowó lokyele obokye
 banga salota o boó phé:
 Bo tomoongye ekpele yónyó
 bookozingye yo,
 kalookye.
 15 Emba okoebe banga obokye
 kalookye waamoongye banga,
 toebe obokye tozwe imoongye
 banga.
 16 Bo moto mónómó kawene nwebi
 né kakyele isumu,
 isumu site sikambe moto mé o iwa,
 abóndéle, emba Nwaphongo
 amophé moto okokyele isumu
 móna bomóo,
 bo isumu mé sikyesi yo tesikambe o
 iwa phéle.
 Wali isumu sikambe o iwa:

Teli phó ya sango ekyewó nga
 obokye obóndéle.
 17 Bobe bosó boli isumu.
 Kasi masumu masó temaakambe o
 iwa.
 18 Toebe obokye moto munso oli
 nwana wa waphongo takule
 kyela isumu,
 phó Nwana wa Nwaphongo
 kamobanza,
 emba Moto mohe tali na makokyi mi
 yo.
 19 Toebe obokye toli baaka
 Nwaphongo,
 kasi mokyisi munso mokyimele o se
 ya bokonzi pha Moto mohe.
 20 Toebe obokye Nwana wa
 Nwaphongo aya
 amba na lophe mayele
 phó ya iyeba Owa phéle.
 Emba toli baaka Owa phéle, onte ya
 Nwana wé Yesu Klisto.
 Iyo ali Owa phéle, ali Nwaphongo,
 ali na bomóo pha bóbéle.
 21 Bana ba nga,
 kyeba na bikyeko.

Mokanda nwa Yoane nwa ibale Yoane Maphoo ma etatele

Moto owa koma mokanda mumu kamibangye na nkombo ya «Nkumu». Na maphoo mawo yo maweninya obokye baanosi baakomele yo babaka bamokumole. Atomaka mokanda me oka Ingomba sɔnɔsɔ sibangye yo: «Mwasi owa ɔlo Nwaphongo na bana be» (Etee ya 1-2).

Kalenza baanosi obokye baphile bophelolu maphoo ma phele, bambe na ba na lozingo (1-6). Kabakyebisa obokye bɛe sabenga mateya maa bole (7-11). Pho ya isokya, kaimole imbanga saamokye yo oka bɛe.

Nde bowakomaka yo o mokanda nwa ntubo, o mokanda mumu Yoane kaongye na baanosi baso obokye baingole miyo, bambe na phila sakolo ianola.

Maphoo mali o mokanda mumu mango mama:

- Etee ya 1-3: Maphoo ma etatele
- Etee ya 4-11: Laakolo lozingo, na ikyebisa pho ya mateya maa bole
- Etee ya 12-13: Maphoo ma isokya

Ibeya

- ¹ Inga, nkumu ya ingomba sa Nwaphongo, nakomele mokanda mumu, iwe nwanwasi owa ɔlo Nwaphongo na bana ba we, baazingye nga phelephela teli nga mampenza, kasi na bato baso baali na zebi sa maphoo ma phele,
- ² pho ya maphoo ma phele mali onte ya banga emba maa mofa na banga bobele:
- ³ Le obokye Nwaphongo Ango wa banga na Yesu Klisto, Nwana wa Tata, balophe ngolu,

balookye ngongo, balophe na bose, pho tobikye onte ya phele na lozingo.

⁴ Nasepesi na boikye iya wene bana ba we batambule o nzela ya maphoo malaa, ndengye eyawo mobeko nwa zwa banga na Tata.

⁵ Emba unwanwa eye, mama, naongye na we — siiekomele wawa mobeko munyakune,

kasi nwaazwaka banga tata o etatele —, obokye tozingane banga na banga.

⁶ Kyeka boli lozingo:

Totambule o nzela ya mibeko me. Mena eli mobeko nwa oka bɛe tata o etatele,

pho ya obokye otambule o nzela me.

⁷ Pho bakosee baikye banyangwa o mokyisi.

Tebaanole obokye Yesu Klisto aya na nzoto.

Yo mona, mokose na motemesi wa Klisto!

⁸ Nde kokyefe,

pho bɛe sabungya mbuma ya bitoma ba bɛe,

kasi ozwe eyaakolo mbano.

⁹ Moto muso okolobo phunda o boo tambe ikala o mateya ma Klisto, tali na Nwaphongo.

Okoikale o mateya,

iyo ali na na Tata na na Nwana.

¹⁰ Bo moto aesi oka bɛe

taiki yaa na mateya mamana, samoyamba

samba na munyangyela.

¹¹ Owaamunyangyela

aanga o bitoma ba moto me biibe.

¹² Nali na maphoo maikye ma iyekomela,

kasi siki zinga iyekomela na lokasa na maa ma mokanda.

Pho naumunya iyaa oka bɛe

na iyaa ewole yango nga mampenza, pho banga baso tobe na nkyisa.

¹³ Bana ba nkanasa ya we owa ɔlo be, baelongosi.

Mokanda Yoane nwa iyato Yoane Maphoo ma etatele

Moto owa koma mokanda nwa iyato mumu kamibangye «Nkumu» (kyeka na o mokanda nwa Yoane nwa ifale). Amotomelaka Gayusi pho ya imokyebisa obokye yo sabenga mobesi nwa Diotrefe, kasi alukye nde obokye aphe Demeteliusi mafoko.

Mokanda mumu moteya obokye owakolo moanosi eli nde yo okozingye bebi baso.

Maphoo mali o mokanda mumu me mama:

- Etee ya 1-4: Maphoo ma etatele
- Etee ya 5-8: Basambi ianola sa Gayusi
- Etee ya 9-12: Bobe pha Diotrefe na bolaa pha Demeteliusi
- Etee ya 13-15: Maphoo ma isokya

Ibeya

¹ Inga, nkumu ya ingomba sa Nwaphongo, nakomele mokanda mumu, iwe Gayusi wa lozingo, okozingye nga phele. ² Nwebi owa lozingo, nazingye obokye obe na bolaa o maphoo maso, emba nzoto ya we ibakye nkusi, na molimo nwa we mobe nde bomoo.

³ Nali na nkyisa boikye pho bebi baeesi wawa, banzimosi maphoo malaa mali onte ya bomoo pha we obokye iwe, kotambule onte ya phele. ⁴ Nkyisa ya nga boikye, eli nde ya iyoka obokye bana ba nga batambule onte ya phele.

Gayusi owakolo moanosi

⁵ Nwebi wa lozingo, komiweninya owakolo moanosi waasungye we bebi ebee na babutu. ⁶ Baesi ya imola ngolu ya we o boo pha ingomba. Okyelaka nde babona pho baunve etoma ya bee na bolaa bookosepele Nwaphongo. ⁷ Emba nde pho ya Nkombo ya

Klisto, bakye o imbanga, kasi tebaikiyi zwa na ekpele oka bato baatebaebe Nwaphongo. ⁸ Emba banga, tosengyesi isunga bato me, pho tomiweninya obokye na banga toanga na bee o ikyela maphoo ma phele.

Diyotrefe na Demeteliusu

⁹ Nakomesi ingomba sa bee nwana mokanda. Kasi Diyotrefe, okozingye iba nde o boo o maphoo maso, taanole maphoo ma banga. ¹⁰ Emba na wamoya nga, namoimola bobo phe bosoo, yo okolotemele na maloba mabe: Emba oto-sepele yo na maphoo mamana, yo mampenza kale na iyamba bebi, na baazingye ibayamba, kambe kula bakatela, kambe na bawiinya o ingomba. ¹¹ Nwebi owa lozingo, samekola maphoo maabe kasi malaa. Moto okokyele bolaa ali owaaka Nwaphongo, moto okokyele bobo taaebe Nwaphongo. ¹² Ka pho ya Demetiliusu, bato baso bamowole nde na bolaa. Na maphoo malaa mawo pho ye. Kasi na banga me, tomowole nde na bolaa, emba koebe obokye munoko nwa banga moli nde phele.

Ndongolo

¹³ Nabakiyi na maphoo maikye maekomela, kasi sizingye ekomela mango na maa ma mokanda. ¹⁴ Pho naumunya iyewene mi nkolo ikyi ye, emba tomba solola. ¹⁵ Le obokye bobe bobo na we! Bebi baelongosi. Longolo na bebi, monomo na monomo.

Mokanda nwaakomaka Yuda Maphoo ma etatele

Moto owa koma mokanda mumu ali Moyuda, pho molimbolesi nwe nwa maphoo ma sangola eekasi mofengye bateye ba Mibeko ba Bayunda (Etee ya 6-7).

Mokanda mumu moingole banosi miyo pho bakyebe na bato baatati itokolo mateya ma boole, na ibenga mofesi nwa soo. Esengyesi obokye bakyele mandondo ma bee nde o bolaa boziya bee (Etee ya 20-21).

Maphoo mali o mokanda mumu me mama:

- Etee ya 1-2: Maphoo ma etatele
- Etee ya 3-16: Mofesi, mateya na suka ya bateye ba boole
- Etee ya 17-23: Mateya pho ya iphila nde ianola
- Etee ya 24-25: Kaa ya Nwaphongo

Ibeya

¹ Nga Yuda, moombo nwa Yesu Klisto, nwana nyango na Zake, naekomele bee bato baso baabanga be, baazinga Tata Nwaphongo na babanza bee pho ya Yesu Klisto.

² Nwaphongo aeyokye ngongo, aephe bose na lozingo loikye.

Bateye ba boole

³ Bande na nga, nazingaka na boikye iyekomela mokanda pho ya lowo la lobiko lookyekyi banga baso. Naweni obokye nasengyesi ilokyela pho ya iyelenza obokye onwane ebasi ya ianola sapha Nwaphongo bato bee pho ya bobele. ⁴ Pho bato basu baabe banyosi onte ya bee, baoto ngolu ya Nwaphongo wa banga na ikyela bondumba bambe na angana Moteye nde monomo wa banga Nkolo Yesu Klisto. Bee babana baunva batangyela etumbu bo kowo buku pha Nwaphongo.

⁵ Na bokoebe bee maphoo maso mamana phanza, obokye Nkolo, waunva yo ibikya bato bee o mokyisi nwa Ezipito, amba ya boma sima batebaikaka moanola. ⁶ Ebe na banze batebaikaka ikala o etesi ya bee na balekye elele ekyebe be, ababomba na maphanga o enzombi pho ya iziya mokolo munene nwa mosambisa yo mokyisi. ⁷ Kula umunya na pho ya Sodomo na Gomola na nkyisi inene ya mambale, yamiambyaka o maphoo ndengye yonyo ma bondumba na ilalinya babasi na babasi naa bampele na bampele, na bee bakymele ndokolo ndakya o etumbu ya nwenya motemozime.

⁸ Eli nde ndengye yonyo na bateye baabole babana, na nwa nwa bee baoti nzoto ya be, batiyole bokonzi pha Nkolo, batole banze ba nkyemo. ⁹ Nzuka ebe na Mikayele, mokonzi nwa banze, waba yo na Zabulu bawele nzoto ya Mose, taika motola, kasi awo nde obokye: «Nkolo aephe etumbu!» ¹⁰ Kasi bato babana batole maphoo mate maasosolo be. Bali ndokolo manyama mazanga malondo, basosolo nde maphoo maababungya. ¹¹ Ngongo ya be, pho babengyi nzela ya Kaina. Pho ya iphuti, bamile o mabunga ma Balama, baunva naotono pho batombi ndokolo Kole. ¹² Eli bee bato baoto ntoma ikyi ze bee o ibota, imbele siangane bee na bee na soo phe walunde bee ntoma. Bali ndokolo mampata maatemanye mbula maukye ewele. Bali ndokolo nzete itibote mbuma na bo imbele me sikokyi, baiphikola, ya waa mbala ibale. ¹³ Bali ndokolo kanda eenene, batokolo maphoo ma soo ndokolo kanda kyephambe luulu. Bali ndokolo banyaseesi baakye miengyebana, bamobomba bee o elele ya enzombi ekusi pho ya bobele.

¹⁴ Nde pho ya bee me, moimosi Enoka, nkoko owa sambo tata oka Adama, awoko yokye: «Kyeke Nkolo

kaye yo na moluku nwa banze b̄eε basantu ¹⁵ pho ya isambisa mokyisi na iwɛninya bato babe boɓe pha b̄eε na maloba mabe mamowɔle b̄e.»

¹⁶ Eli nde b̄e! Bato baamiime na bakye mimilela, babengye nde maphowa ma b̄e, noko ya b̄eε kyitokolo maphoo manene, bakyele molete na bato pho babakabele.

Maloba maikuya

¹⁷ Bande na nga, pho ya b̄eε, umunya maloba maewolekye batoma ba Nkolo wa banga Yesu Klisto phanza. ¹⁸ Bawoko na b̄eε bobo: «O imbɛle saa suka, basemosi baabengye nde maphowa ma b̄eε maabe bamoya.» ¹⁹ Eli nde b̄e! Baaya kabola bato, bali na maumunya ma mokyisi, tebali na Bolobo. ²⁰ Kasi b̄eε, b̄ebi na nga, omiteye nde o ikolo sa ianola sa b̄eε sisanu, onga na Nwaphongo onte ya Bolobo. ²¹ Phila lozingo la Nwaphongo, bootaba b̄eε iziya obokye Nkolo wa banga Yesu Klisto na ngongo ye aephe bomoo pha bobele. ²² Bato baataaba na ziko obaokyele ngongo, ²³ obabikya, obatokolo o nwenya. Pho ya baayoko, obaokyele ngongo. Kasi nde kokyebe na b̄e, saphila na bo munkoto pho nwaunva otono na maphoo ma b̄eε ma sokoto.

Ipambosi

²⁴ Nwaphongo ali na mwiya nwa iyebanza pho b̄eε sakaa na obokye b̄eε sabaa na boɓe nono bonobo. Eli nde yo moto okokyi iyekomya oka ye o kyemo ye, pho omowene ombe baa na nkyisa nzikye. ²⁵ Ali Nwaphongo nde yo monomo na Mobikye wa banga o nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. Le obokye nkyemo, bonene, mwiya na bokonzi ibe ne uta o etatele, unwanwa eye na pho ya bobele na bobele. Ame.

Mokanda nwa Iweninyama sa Maphoo Maphoo ma etatele

Yoane, mokomi nwa mokanda nwa mbomela nwa Bibilia, amokomaka pho ya ilenza ianola sa bato. Pho bakonzi ba Loma, babaka bamiwene ndokolo manzambe. Yango mena babutwaka inyokolo baanosi pho bée babaka baanole nde Nkolo monomo Yesu. Tebabaka baanole na ikusamela mokonzi oomunene wa Loma naa ekyeko ye.

Imbele me bamba boma baanosi baikye. Bamba akya na Yoane, bamba motoma o mosanga nwa Patimos (1.9). Omo, anzelu wa Nkolo Yesu amba moteya maphoo masengyesi iya sima ya bana nkolo (1.1). Yoane awene obokye minyoko mamina mili ndokolo mianyokoloko bato ba Babilone na ba Ela bato ba Isalaye. Maulane nana manyokoloko Bayuda Nkolo Yesu. Yango mena Yoane abenga ndengye eyakomama wango o nkanda ya Isaya, Ezekiyele na Danyele, na ndengye eya wo Nkolo Yesu.

Maphoo mali o mokanda mumu mabengana bobo:

- Iweninyama 1-3: Maphoo maweninyama phanza na Nkanda yaakomela Yoane Mangomba
- Iweninyama 4-5: Ngambo ya Nwaphongo na ya Klisto o ikolo
- Iweninyama 6-7: Buku pha mangyende sambo. Ingomba, mokyisi munyakune nwa olo Nwaphongo
- Iweninyama 8-11: Mbenzo sambo
- Iweninyama 12-13: Ingomba na Munguna Zabulu, na manyama mabale
- Iweninyama 14: Nwana wa mpate na bato bée. Nwaphongo

moteni nwa malombe ma bato ba mokyisi

- Iweninyama 15-16: Bisenzo sambo
- Iweninyama 17-20: Babilone enyango, nyama baelongyi, moimosi owa boole na Zabulu
- Iweninyama 21-22.5: Ikolo na munse munyakune, Yelusaleme enyakune
- Iweninyama 22.6-11: Nkolo Yesu aikyi mbunu: «Waikasi fonte, naye.»

Etatele

¹ Iweninyama sa maphoo sawenekye Yesu Klisto. Nwaphongo amoweninya sango pho ya iteya basali bée maphoo masengyesi iya unwanwa eye. Klisto atomaka anzelu we pho ya ikye siweninya oka Yoane mosali nwe, ² owa anola obokye iso yaawene yo ili loba sa Nwaphongo na ikyi wo pho ya Yesu Klisto. ³ Nkyisa ili na moto okotangye loba sisi, na baaokye maloba ma baimosi emba bambe bomba iso yaakoma bée omo, pho imbele me sikomi phenephe.

Nkanda o mangomba ma Azi

⁴ Inga Yoane, nakomele mangomba sambo mali o Azi. Be ozwe ngolu na bose ikyiute na Iyo ooli, owabaka na okoye, ikyiute na ná Malobo sambo mali o boo pha mumbanga nwe nwa bokonzi, ⁵ ikyiute na ná Yesu Klisto, nzoka okowo nde bo wawenekye yo, Nwana owa bola onte ya bawe, Mokonzi nwa bakonzi ba mokyisi. Oka okolozingye, owalokunyola masumu ma banga na malongo me, ⁶ owalobuya bosoo pha banganga ba Nwaphongo pho ya Ango Nwaphongo, nkyemo na bokonzi ibe ne pho ya bobele na bobele. Ame!

⁷ Kyeka, kaye onte ya mampata, moto munso aamowene, ebe na bamumaaka ikongo. Mabota maso ma mokyisi mamunyingonela pho ye. E! Ame!

⁸ «Nali Etatele na Mbomela», kyewo Nkolo Nwaphongo, iyo ooli, owabaka na ookoye, Ekambambasi.

Yoane aweni Klisto o ndoto

⁹ Inga Yoane, nwebi na bée okookye mpasi bo okookye bée pho ya bokonzi na ikanga sa motema onte ya Yesu, bantomaka o mosanga nwa Patimos pho ya Iloba sa Nwaphongo sabaka nga nateya na pho ya bosembo pha baka nga naimole pho ya Yesu. ¹⁰ Mokolo nwa Nkolo, Bolobo phamba ya nzwa, emba namba yaoka o sima ya nga ngesi mokusi, ndokolo mumbenzo, ¹¹ mowo obokye: «Maphoo maawene we, omakome o buku bonobo, ombe botoma o mangomba sambo mama: O Efese, o Similine, o Pelegame, o Tiatile, o Saledesi, o Filadelfi na o Laodikia.»

¹² Namba ya miekpinya pho ya ikyeka ngesi nwabaka munvole. Emba waamiekpinya nga, naesi yawene mabele sambo makyela bée na itela.

¹³ Emba onte ya mabele, moto monomo owa ulana na nwana wa moto abaka omo. Alataka etubu aanda na nkamba ya itela eyamoiphiaka bontolo. ¹⁴ Moto nwe na suwe ye yabaka intane ndokolo nkungye ya mpate, ndokolo mangbandangbala. Emba miyo me mabaka ndokolo ingyengu sa nwenya. ¹⁵ Makolo me mabaka ndokolo ebuni ya motuya eekunyo o itumbu sa nwenya, emba ngesi nwe nwabaka ndokolo bokyele kanda ya maa ma ebale eenene. ¹⁶ O eboko ye ya boloo, aphilaka banyasesi sambo, emba munoko nwe nwabaka motokolo mumphata mootu. Boo phe phabaka bongyengye ndokolo boko ngale moo. ¹⁷ Wa mowene nga, namba ka ndokolo mowe o makolo me, emba amba yalangya eboko ye ya boloo o ikolo sa nga, amba ya wo yokye: «Salota! Nali moto owa o boo na owa mbomela. ¹⁸ Na oli na bomoo. Nawaka, emba kyeka, nali na bomoo pho ya bobele na bobele,

naphisi maphungola ma iwaa na ma mokyisi nwa bawe. ¹⁹ Yango mena koma maphoo maso maweni we, malekane unwanwa eye na maamoya sima. ²⁰ Pho ya lowo lokyeki banyasesi sambo baaweni we o boloo pha nga na mabele sambo makyela bée na itela, sekyele, eli bobo: Banyasesi sambo eli banze ba mangomba sambo, emba mabele sambo eli mangomba sambo.»

2

Mokanda nwa Ingomba sa Efese

¹ Komela anzelu owa Ingomba sa Efese bobo: «Eye kyewo oophisi banyasesi sambo o boloo phe, okotambule onte ya mabele sambo makyela bée na itela. ² Naefe bitoma bya we, etoma ya we na ilendendala sa we, na obokye tokokyi anolela bato baakabu. Walomya bamiphambe obokye bali batoma nzuka tebali bomoo, wamba na bawene bato ba boole. ³ Oli na ilendendala, waoka mpasi pho ya nkombo ya nga, kasi toika phembe. ⁴ Kasi loteloli na nga mbale na we eli obokye, wabungya lozingo la etatele labaka na we. ⁵ Yango mena, umunya bii kaa we. Bongola motema, kyela bitoma baphanza. Bo phe, namoya oli we, emba bo tobongosi motema, namumanya ibele sa we waabe sango. ⁶ Emba lowo lawe lonolo lola lango lolo: Koine bitoma ba Banikolaite nde boko biine nga.»

⁷ «Ooli na matoo, aokye ikiyiwoo Bolobo o Mangomba!

Owa molonga, namophe ya iza, mbuma ya nwete nwa bomoo mooli o inzabi sa Nwaphongo.»

Mokanda nwa Ingomba sa Similine

⁸ Komela anzelu owa Ingomba sa Similine bobo:

«Eye kyewo moto owa o boo na owa mbomela, owa waka emba owa kula butwa na bomoo. ⁹ Naefe mpasi ya we, bobola pha we, kasi oli na ezwele. Emba mabole ma

baamisambole obokye bée bayuda kasi tebali bomo. Bali isanga sa Molembe. ¹⁰ Salota pho ya mpasi eyamooka we. Kyeka, Molembe amovaka bakyi baka ya we o boloko pho ya iyemeka, emba wamunyokomo nkolo iko. Oititale nabo nono oiwa; namba ephe mbano ya bomoo pha bobele». ¹¹ «Ooli na matoo, aokye na bolaa maphoo mawo Bolobo o Mangomba!

Owa molonga, etawe iwaa sa ibale.»

Mokanda nwa Ingomba sa Pelegame

¹² Komela anzelu wa Ingomba sa Pelegame bobo:

«Oka maphoo ma moto ooli na mumphata nwa bootu na mbale na mbale. ¹³ Naebe elele ekyezale be, Molembe akyela eziye ye omo. Ebe na nkolo yaboma bée Antimpasi, owaakolo nzoka ya nga oka bée, waabuya Molembe eziye ye, waphila nde nkombo ya nga, toika le inzanola. ¹⁴ Kasi nali na we na nwana mooya. Wali bakyi oka ya we baphila mateya ma Balama maatomisa Balaka ibekyisa bana ba Isalayele izengye na baatomisa iza manyama mambya bée mambeka o bikyeko na ikyela bondumba. ¹⁵ Nde oka ya we me, wali na baaphila mateya ma Banikolaite. ¹⁶ Yango mena, bongola motema. Bo phe, nwana bonte, naye oka ya we, namunwana na bée na muphata nwa munoko nwa nga.

¹⁷ Ooli na matoo, aokye na bolaa maphoo mawo Bolobo o Mangomba!

Owa molonga, namophe Mana maa bombama. Namophe ibanga siitane, emba o ikolo sa ibanga me, bakoma nkombo eenyakune eteebe na moto, manya nde owa ekpa.»*

Mokanda nwa Ingomba sa Tiatile

¹⁸ Komela anzelu wa Ingomba sa Tiatile bobo:

«Oka maphoo mawo Nwana wa Nwaphongo, yo owa miyo ndokolo itumbu sa nwenya na makolo ndokolo ebuni eya motiya. ¹⁹ Naebe bitoma ba we, lozingo la we, ianola sa we, etoma ya we na ilendendala sa we. Bitoma ba we bia mbomela bilekye bia etatele na boikye. ²⁰ Kasi lote loli na nga na we mbale eli obokye we koanolele Zezabele. Nwasi mona kamitangye moimosi wa Nwaphongo, kakosa basali banga na ibateya obokye bakyele bondumba, baze na manyama mambye bée mambeka o bikyeko. ²¹ Namolesi nwana imbele pho abongole motema, kasi taanole ibongola motena pho ya ile bondumba phe. ²² Kyeka, namolangya o ntangye ya bolosi ebee na batambule ne o ikyemikyela baphemba bo tebele bitoma me. ²³ Namoboma bana be, emba Mangomba maso mamoeba obokye nali okoebe maumunya na maphowa ma bato, emba namophe moto na moto ikokana na bitoma be.»

²⁴ «Kasi nawo na bée bali o Tiatile, bate baika anola mateya mamana, bate baikaluka iyeba bozindo pha basekyele ba Molembe obokye: Siikule ephisa ephesi esu. ²⁵ Lowo lonolo nde obokye, looli na bée olophile na bokusi nono waamoya nga. ²⁶ Moto owamobanza bitoma ba nga nono o suka, namophe bokonzi o ikolo sa nkyisi. ²⁷ Emba amotambwisa nkyisi me na phimbo ya ebuni ndokolo boobole bée mambongo makyela bée na yondo. ²⁸ Naamophe maanguma okongyengye wa mumbengu nde bo wampe Tata bokonzi.† ²⁹ Ooli na matoo, aokye na bolaa maphoo mawo Bolobo o Mangomba!»

3

Mokanda nwa Ingomba sa Sarde

¹ Komela anzelu owa Ingomba sa Sarde bobo:

* **2:17** 2.17 Mana eli ntoma yaphkye Nwaphongo bana ba Isalayele O isobe. † **2:28** 2.28 Nyassesi owa mumbengu.

«Eye kyewo oli na Malobo sambo ma Nwaphongo na banyaseesi sambo: Naebe bitoma ba we, komitate obokye oli na bomoo, nzuka oli mowe. ² Ba na bokyengyi! Kuya nwana ndambo oli na we pho yo sa waa. Pho sikyiwene bitoma ba we bilaa o miyo ma Nwaphongo wa nga. ³ Yango mena, umunya maphoo mazwa we na maoka we. Omabanza ombe na bongola motema. Bo tokyengyi, namoya ndokolo mwibi, sanko eya obokye oebe imbele sa moeyelela nga.» ⁴ Kasi o Sardegna, oli na ndambo ya bato bate baika obo bitobu bia be. Bamotambula na nga, balati bitobu bitane, pho bali na kaa.

⁵ Yango mena, «owa molonga amolata bitobu biitane. Esikunyole nkombo ye o buku pha bomoo. O boo pha Tata na baanzelu be, namoanola obokye oli moto wa nga.

⁶ Oli na matoo, aokye ikiwo Bolobo o Mangomba!»

Mokanda nwa Ingomba sa Filadelfi

⁷ Komela anzelu owa Ingomba sa Filadelfi boho:

«Eye kyewo Mosantu, Owakolo, ophisi iphungola sa Davidi, bo aingosi, na moto takokyi ikanga. Emba bo akangyii na moto takokyi iingola. ⁸ Naebe bitoma ba we. Kyeka, naingosi mozibo o boo pha we obokye na moto monomo takokyi imokanga. Na oli we nde na nwana bokusi, obanze maloba ma nga, tombi na nzangana. ⁹ Kyeka, naephe bato ba isanga sa Molemba, baakate obokye bali Bayuda. Kyeka, namokyela obokye baya kusama o makolo ma we, emba bamoeba obokye naezinga. ¹⁰ Pho wakanga motema pho ya ibanza maloba ma nga. Na nga me namoebanza o imbele sa mpasi eyamoyelela mokyisi pho ya imeka bato baso. ¹¹ Waikasi bonte naye. Phila na bokusi yaazwa we pho ya obokye moto saebololo mbano yawe.»

¹² «Owa molonga, namoteye ntondo onte ya tempelo ya Nwaphongo wa nga pho yo sakula tokolo. Emba namokoma o ikolo se nkombo ya Nwaphongo na nkombo ya mokyisi nwa Nwaphongo wa nga, Yelusaleme eenyakune ekyeute o ikolo oka Nwaphongo wa nga, na nkombo ya nga eenyakune.

¹³ Oli na matoo, aokye ikiwo Bolobo o Mangomba!»

Mokanda nwa Ingomba sa Laodikiya

¹⁴ Komela anzelu owa Ingomba sa Laodikia boho:

«Eye kyewo Ame, Nzoka o molaa na owaakolo, etatele ya iso yaakyela Nwaphongo: ¹⁵ Naebe bitoma ba we, toli mpiyo na nwenya. Ndobakyi naa mpiyo naa nwenya.

¹⁶ Kasi pho ya obokye oli ndeleku, emba toli naa mpiyo naa nwenya, na moelowa na munoko nwa nga. ¹⁷ Pho kowo obokye: “Nali na ezwele, nali na mbolo nzikye, sikuli sengyela na ekpele.” Kasi toebe obokye oli mobola, moto wa ngongo, moto wa mpasi, moto owa pholo miyo, ombi kula ba na bolumbu.

¹⁸ Yango mena naeteya boho: Oya omba itela saakunyola bee na nwenya oka nga pho obutwe moto wa ezwele, oya omba na bitobu bitane pho ya iziba bolumbu pha we. Oya omba na muno mokokyi bee ikiyela o miyo pho okule wene. ¹⁹ Nga naoya nambe phe etumbu oka bato baso bazingye nga. Yango mena, lendendala ombe na bongola motema. ²⁰ Kyeka, nga na temi o mozibo, na komole. Bo moto aokyi nyesi nwa nga, ambi nzibola na munyolo o ingambi see, nga namozaa nee, emba nee amozaa na nga.»

²¹ «Owa molonga, naamophe nzela ya izala na nga o mumbanga nwa nga nwaa bokonzi. Bo wa longa nga, na bo wakye zala nga na Tata o mumbanga nwe nwa bokonzi.»

22 Oli na matoo, aokye ikiwiwo Bolobō o Mangomba!»

4

Bokokumbele bée Nwaphongo o ikolo

1 O sima ya maphoo mamana, nambakula ya wene ndokolo o ndoto: Mozibo monomo moziboo o ikolo.

Emba ηwesi monomo mokusi ndokolo mumbenzo ηwaokaka nga phanza, ηwa woko bobo: «Baa oni! Namoteya maphoo masengyesi iya sima.»

2 Mbala yonyo Bolobō boesi ya mpila. Ikyeka bobo, mumbanga monomo moli o ikolo, moto monomo azasi mi ηwango. 3 Owazalaka mi mumbanga me abaka kangyengye ndokolo mabanga ma zasipe na saladowane. Seleka ya zingaka muna mumbanga na ingyengye ndokolo ibanga sa emerode. 4 Mbanga mako mabale mbuka ine yazingaka muna mumbanga, emba o ikolo sa ina mbanga, bankumu mako mabale mbuka bane bazalaka mi yango, balati bitobu bitane. O nzoto ya be, balataka biboko bia itela. 5 Nkakasi, nyesi na bingyinzi yaba kytokolo o muna mumbanga. O boo pha muna mumbanga, ba tala sambo babaka balole na bokusi. Eli Malobō sambo ma Nwaphongo. 6 O boo pha mumbanga, naesi yawene ndokolo ebale enene ya maa ma sangyisangyi ndokolo molangyi.

Onte ya mumbanga na o mambale, manyama mane matonda na miyo na o boo na o sima. 7 Nyama eya boo yaulana na gbogbo, eya ibale yaulana na ngombe eya moloo. Eya iyato yabaka na boo ndokolo pha moto emba eya ine yaulanaka na koko ekyephumbwe. 8 Manyama mane me mabaka yonyo na yonyo na mapapusa motoba matonda na miyo o mambale na onte. Na moo na mokolo temaemaka iwo obokye:

«Mosantu, mosantu, mosantu!
Nkolo, Nwaphongo Ekambambasi,
yo owabaka, ooli na ookoye!»

9 Emba, imbele siso saba manyama me makumbele nkyemo, maphe ngambo na melesi oka moto oozasi o mumbanga ηwa bokonzi, moto oli na bomoo pho ya bobele na bobele, 10 bankumu mako mabale mbuka bane babaka bakyeminyokye maboo o se o boo pha oozasi o mumbanga ηwa bokonzi, babaka bakumisa Moto oli na bomoo pho ya bobele na bobele. Babaka bavakye biboko ba bee o boo pha mumbanga ηwa bokonzi bambe wo beekye:

11 «Nkolo Nwaphongo wa banga, okokyi na nkyemo, ngambo na mwiya.

Pho eli we moto owakyela mbolo iso, wazingaka obokye ibee, yango mena yakyelama.»

5

Nwana wa Mpate okokyi izibola buku

1 Emba namba yawene o eboko ya boloo pha oozasi o mumbanga ηwa bokonzi, buku bonobo phaakoma bee na o motena na o ibanda, babobaka na mangyende sambo. 2 Namba ya wene anzelu monomo owa mwiya kaanwane na ηwesi mokusi yokye: «Okokyi iingola mangyende mama nza pho ya izibola buku bobo?»

3 Kasi ebe o ikolo, na o se naa o se ya manyete, moto na monomo takokaka iingola buku me naa ivaka ziyo omo. 4 Nalelaka na boikye pho tewazwanaka na moto monomo owakokaka ingola buku me na ivaka ziyo omo. 5 Kasi monomo onte ya bankumu amba wo na nga yokye: «Salela! Kyeka, owaunva, gbogbo ya ibota sa Yuda, nkoko wa mokonzi Davidi, amoingola mangyende sambo, amba zibola buku.»

6 Emba namba ya wene ηwana wa mpate monomo owabaka ndokolo

bamobomi atemi onte ya mumbanga njwa bokonzi, alungami na manyama mane, na ná bankumu makoo mabale na bane. Abaka na membe sambo, na miyo sambo mali malobo sambo ma Nwaphongo matoma yo o mokyisi muso. ⁷ Nwana wa Mpate amba ya susinya, amba ya kpa na eboko ye eya boloo buku pha baka na ozasi o mumbanga njwa bokonzi. ⁸ Emba wakpa yo buku me, manyama mane na bankumu mako mabale mbuka bane bamba ya kusama o boo pha njwana wa mpate. Monomo na monomo aphilaka isangyi na bakopho bakyela bee na itela batondi na malasi, eli mabondesi ma basantu. ⁹ Babaka batube zembo siinyakune bekye: «Iwe okokyi na ikpa buku na naiboingola mangyende; pho baebomaka, na malongo ma we, waikola pho ya Nwaphongo bato ba mabota maso, noko iso, bato baso, na nkyisi iso. ¹⁰ Obabuye bosoo pha banganga ba Nwaphongo pho ya imokyelela. Emba bamoba bakonzi ba mokyisi.»

¹¹ Bobele namba kula ya kyeka, namba yaoka nyesi ya baanzelu baikye. Babaka miluku na miluku, mankoto na mankoto bazingyi mumbanga njwa bokonzi, ebe na manyama na bankumu. ¹² Babaka batube na bokusi, bekye: «Nwana wa mpate owa boma bee, akokyi na izwa mwiya, ezwele, zebi, bokusi, ngambo, nkyemo na nkuma.»

¹³ Namba yaoka bikelamo biso bakyelama o ikolo, o se, o se ya manyete na o ikolo sa mpiko eenene, biabaka bitube bee biso obokye: «Nkuma, ngambo, nkyemo na bokonzi pho ya bobele na bobele ibe na oozasi o mumbanga njwa bokonzi na ná njwana wa mpate.» ¹⁴ Emba manyama mane mabaka maanole mekye: «Ame!» Bobele bankumu bamba ya kusama maboo o se.

6

Nwana wa mpate kaingole mangyende

¹ Bobele namba yawene Nwana wa mpate kaingole buku. Waingola yo ingyende sa etatele mi mangyende sambo mabaka bee na buku me, namba yaoka nyama eya o boo pha manyama mane kyeanjwane ndokolo engyinsi, obokye: «Yaka!» ² Sima, namba ya wene mpunda etane. Moto owa baaka o ikolo sa yango aphi itumbu. Bamba ya muuma pho akukosi mabita, ambi kula kyende pho ya ikukola mabita.

³ Waingola yo ingyende sa ibale, naesi yaoka nyama eya ibale kyeanjwane: «Yaka!» ⁴ Bobele mpunda esuu esi yatokolo, yabaka mangola ndokolo njwenya. Moto owa baaka o ikolo sa yango, bamophe mumphata moanda, aesi yazwa bokonzi pha imanya bese o mokyisi pho ya obokye bato babukane.

⁵ Waingola Nwana wa mpate ingyende sa iyato, naesi yaoka nyama eya iyato kyeanjwane: «Yaka!» Namba yawene punda iindo. Moto owa baaka o ikolo sa yango, aphi o maboko ekoo ekyemekye na bee bozito pha mbolo. ⁶ Emba namba yaoka ndokolo njwesi onte ya manyama mane, mowo obokye: «Kilo yonyo ya ble* kyebukane na nzanga yonyo ya etoma. Emba bakilo baato ya olze† pho ya nzanga ya etoma. Kasi saoto manzabi ma mauta na maa vinyo‡!»

⁷ Bobele waingola Nwana wa mpate ingyende sa ine, naesi yaoka nyama eya ine kyeanjwane: «Yaka!» ⁸ Namba ya wene mpunda yonyo eya bulua. Moto owa baaka o ikolo sa mpunda me kombo ye Iwa, na mokyisi njwa bawe momobengye. Babaphkye bokonzi o ete yonyo mi bitee bine ba manyete pho ya

* 6:6 6.6 Mbuma ikyi be ndokolo lso. † 6:6 6.6 Mbuma ikyi be ndokolo maanza. ‡ 6:6 6.6 Mauta ma olive.

iboma na mumphata, na nzala, iwa na manyama ma kabu ma mokyisi. ⁹ Imbelele saa ingola Nwana wa mpate ingyende sa itano, naweni o se ya etumbelo mikali ma bato baaboma bée pho ya Iloba sa Nwaphongo na pho ya bonzoka pha bée pha iimola Simo Elaa. ¹⁰ Babaka baanwane na bokusi bekye: «Owakolo Mokonzi mosantu, noko imbelele iye saamoya we yaambinya bato ba mokyisi, na ibaphe etumbu pho ya malongo ma banga?» ¹¹ Bobelele, amba yaphe moto na moto etobu eetane. Amba yaonga na bée obokye baziya nwana bokyi bobo, pho motuya nwa bebi na bée bayoko basengyesi bée ifaboma bowafaboma bée mokokye.

¹² Bobelele namba ya wene Nwana wa mpate kaingole ingyende sa motoba. Imbelele me, manyete mamba ya nyingana na bokusi. Munyete nwainganda ndokolo etobu eyindo, emba bokombe bosob phabutwaka ndokolo malongo. ¹³ Banyasesi ba ikolo bamba ya biya, bayakaa o se ndokolo mbuma ya fige naino iiteiosi ibiye na eweete. ¹⁴ Ikolo samba yalemo ndokolo iyakyi sianda sizingyi be. Mangomba maso na misanga maphikwaka o bilele bia bée. ¹⁵ Bakonzi ba mokyisi, bato banene, bakonzi ba batuluku, bato ba ezwele na bato ba mwiya, bato baso ebe baombo naa mansomi, bamba kyemibomba o mabiko ma mabanga mali o mangomba. ¹⁶ Bamba butwa iwo na mangomba na na mabanga obokye: «Olokaalele, olobombe itakye na Moto ozasi o mumbanga nwa bokonzi pho yo salowene, na itakye na yoo ya Nwana wa mpate! ¹⁷ Pho mokolo muunene nwa yoo ya bée mokokyi. Owamoteme nza?»

7

Elembetele ya Nwaphongo

¹ O sima ya maphoo mamana, namba ya wene banze bane batemi o mambale maso mane ma manyete. Bateye biweete bine ba manyete pho ya obokye na ewete yonoyo salekana o manyete, na o ikolo sa mpiko eenene naa mi nwete. ² Emba namba ya wene anzele omoyoko kaute bitokolo munyete. Mwanze me aphilaka elembetele ya Nwaphongo oli na bomoo. Na nyesi mokusi, amba ya anwanela banze bane bazwaka makokyi ma ikyela mokyisi na mpiko eenene bobo: ³ Yokye: «Sakyela mokyisi bobo, naa mpiko eenene naa nzete! Tosengyesi itaunva ikyela elembetele o mambanda ma bato ba etoma ba Nwaphongo wa banga.» ⁴ Emba namba yaoka motuya nwa bakyelaka bée elembetele o mambanda ma bée. Babaka bato nkoto munkama na makoo mane mbuka ine, ba mabota maso ma bana ba Isalayete. ⁵ Nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Yuda, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Lubeni, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Gadi, ⁶ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Asele. Nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Nefitali, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Manase, ⁷ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Simeyo, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Levi, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Isakale, ⁸ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Zabulo, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Zozefu, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Benzame. Bée baso bazwaka elembetele ya Nwaphongo o mbanda.

Moluku nwa bato baolomo

⁹ O sima ya maphoo mamana, namba kula yakyeka. Namba yawene moluku mwikye nwa bato mootemokokyi na moto itanga. Yabaka nkyisi iso, mabota maso, bato baso na noko iso. Batemekye o boo pha mumbanga nwa bokonzi na o boo pha Nwana wa mpate. Balati bitobu bianda bitane na nkanga ya mabila o maboko. ¹⁰ Babaka baanwane na nyesi inkusi

ḃekye: «Tobikyi na Nwaphongo wa ḃanga ozasi o mumbanga ḃwa ḃokonzi, yo na Nwana wa mpate.»

¹¹ Emba ḃanze ḃaso ḃalungyaka mumbanga ḃwa ḃokonzi, ḃankumu na manyama mane mamba kaa o ḃoo pha mumbanga ḃwa ḃokonzi maḃoo o se, ḃamba kumisa Nwaphongo. ¹² Baḃaka ḃawo ḃèekye:

«Amè!
nkuma, nkyemo, zebi, melesi,
ngambo, mwiya na ḃokusi
ibe na Nwaphongo wa ḃanga pho ya
ḃobeḃe na ḃobeḃe! Amè!»

¹³ Mḃonḃmo na ḃankumu amba ya ntuna: «Bato ḃalati bitobu biitane, ḃali ḃanza, ḃambi uta bi?» ¹⁴ Namba ya mobuyisa ngakye: «Nkolo, kyeebe nde we.» Amba ya wo na nga yokye: «Eli ḃato ḃanyokolo ḃéé na ḃoikye. Bakunyola bitobu bia ḃéé na malongo na Nwana wa mpate, yango mena bitobu ḃa ḃéé ḃabutwa bitane.»

¹⁵ Yango mena ḃatemi o ḃoo pha mumbanga ḃwa ḃokonzi ḃwa Nwaphongo.

Bamokyelele o Tempelo ye na moo na mokolo,
emba oozasi o mumbanga ḃwa ḃokonzi aabaḃomba o se ya molaku nwe.

¹⁶ Ete ḃakule oka nzala,
ete ḃakule oka phowa ya maa,
moo na mowewe itikule ḃatumba.

¹⁷ Pho Nwana wa mpate ooli onte ya mumbanga ḃwa ḃokonzi amoba mḃokosi wa ḃe.

Amokye na ḃéé o elele ekyetokolo maa,

maa maambya ḃomoo,
Emba Nwaphongo amokunyola mbembe ikyitokolo o miyo ma ḃe.

8

Nwana wa mpate kaingole ingyende sa sambo

¹ Waingola Nwana wa mpate ingyende sa sambo, ikolo samba yaikala ḃose phenephe na ete ya ngonga. ² Emba namba ya wene

ḃanze sambo ḃaateme o ḃoo pha Nwaphongo. Bamba ya ḃaphe mbenzo sambo.

³ Mwanze mosuu amba ya teme phenephe na etumbelo. Aphilaka etumbele ya malasi eya kyela ḃéé na itela, ḃamba mophe malasi maikye. Amba maḃonzela na maḃondesi ma ḃasantu ḃaso o ikolo sa etumbelo eya kyela ḃéé na itela eli o ḃoo pha mumbanga ḃwa ḃokonzi.

⁴ Bobele zungu sa malasi samba uta o eboko ya anzelu, samba baa o ḃoo pha Nwaphongo elele yḃonyo na maḃondesi ma ḃasantu. ⁵ Sima, anzelu amba ya kpa etumbele ya malasi, amba ya etonza na mwenya ḃwa etumbelo, amba evaka o se. Bobele bingyinzi biamba yakyela, nyesi yamba okona, nkakasi yamba kyela na manyete mamba nyingana.

Mbenzo motoba ya etatele

⁶ Baanze sambo ḃaaphilaka mbenzo sambo, ḃamba miḃongya pho ya iyulela.

⁷ Mwanze owa o ḃoo amba yaulela mumbenzo nwe. Mangbandangbala na ḃwenya na malongo yamba yakaa o se molongo. Etee yḃonyo ya manyete mi biato, mopha mḃonḃmo ḃwa nzete mi biato na nkata imbyo yazikaka.

⁸ Mwanze owa ibale amba yaulela mumbenzo nwe. Ekpele yḃonyo eyaulana na ngomba enene ya mwenya yamba kye kaa o mpiko eenene. Etee yḃonyo ya mpiko eenene mi biato yamba butwa malongo. ⁹ Ndambo yḃonyo ya bikyelamo biibe o mpiko eenene mi biato yamba wa, na ndambo yḃonyo ya masuwa mi biato yamba otono.

¹⁰ Mwanze owa iyato amba yaulela mumbenzo nwe. Nyasesi mḃonḃmo omunene amba biya o ikolo, kangyengye ndokolo yanzi. Amba kye ka o etee yḃonyo ya ebale mi biato na o bilele bitokolo maa. ¹¹ Nkombo ya nyasesi me eli (Bololo). Mophaa ḃwa maa mḃonḃmo mi biato ḃwa butwaka bololo, emba ḃato ḃaikye

bamanywaka maa me ma bololo mamana bawaka.

¹² Mwanze owa ine amba yaulela mumbenzo nwe. Etee yonoyo ya moo mi biato, na etee yonoyo ya bokombe mi biato, na etee yonoyo ya banyasesi mi biato ya nyinganaka. Bitee bianyinganaka biamba butwa enzombi. Nzanga ebungye ndambo yonoyo ya saa ya yango mi biato na mokolo nde bomo mobungye ndambo yonoyo ya enzombi ya yango mi biato.

¹³ Bobele namba kula yakyeka. Naesi yawene koko yonoyo kye-phumbwe o ikoloo. Naesi yaoka kyanwane na bokusi obokye: «Eye Ngongo! Eye Ngongo! Eye Ngongo pho ya bato ba mokyisi, pho ya mbenzo ya mbomela yamoulela Baanze baato!»

9

¹ Bobele anzelu wa itano amba ya ulela mumbenzo nwe. Namba yawene nyasesi monomo auti o ikolo amba ka o se. Emba bamba mophe iphungola sa ibela siinene siizindo. ² Nyasesi me amba yazifola sina ibela me siinene siizondo. Zungu samba ya tokolo omo ndokolo zunguu sitokolo o itumbu siinene. Emba munyele na muuwe yabutwaka sindo. ³ Bobele ntete yamba tokolo o sina zungu, yamba nyangwa o mokyisi. Bamba iphe bokonzi ndokolo boli na maphalakasa ma manyete. ⁴ Bamba katela ntete me obokye yango saoto nkata, ndemo na nzete. Kasi ikyele bobende bato batebali na elembetele ya Nwaphongo o mbanda. ⁵ Tefaikaka phe ntete nzela ya iboma bato me, kasi nde ya ibanyokolo na bokusi makombe matano. Bolosi bokyele waatwe ntete me boli ndokolo waatwe iphalakasa moto. ⁶ Nkolo me, bato bamoluka iwa kasi ete basizwe. Bamoima iwa kasi iwa saabalota.

⁷ Ntete yaulanaka na mapunda mafongya bese pho ya ebasi. O

nzoto ya yango, yalataka biboko ndokolo na eboko ya itela. Mafoo ma yango mabaka ndokolo mafoo ma bato. ⁸ Yabaka na suwe ndokolo suwe ya babasi, emba mino ma yango mabaka ndokolo mino ma gbogbo. ⁹ Mantolo ma yango mabaka ndokolo ilati ebuni, toko ya maala ma yango yabaka ndokolo toko ya mitomba mbila moibende bese na mapunda maikye maakyingane o ebasi. ¹⁰ Ntete me yabaka na bitengu ndokolo nyela ya maphalakasa. Emba na bitengu me, yakokaka ikyela bato bobende pho ya makombe matano. ¹¹ Mokonzi nwa ntete eli anzelu wa ibela siinene siizindo. Na munoko nwa Ebele bamobangye «Abado», emba na munoko nwa baela bamobangye «Apoliyoni»,* kyelukye iwoo obokye «Mooti». ¹² Ngongo eya o boo eleka. Kyeka mangongo mabale maakule yaa o sima.

Mumbenzo nwa motoba mooka

¹³ Bobele anzelu owa motoba amba ya ulela mumbenzo nwe. Namba yaoka nwesi monomo moute o matuu ma etumbelo eya itela eeli o boo pha Nwaphongo. ¹⁴ Nwesi me nwawoko na anzelu owa motoba owa philaka mumbenzo obokye: «Ingola banze bane bakanga bese phenephe na ebale ya Efrate.» ¹⁵ Bamba ya ingola banze bane babaka baziya nde sina imbele, muna mokolo, bona bokombe na ena epha eya sengyelaka bese iboma ndambo yonoyo ya bato mi maato. ¹⁶ Emba namba yaoka motuya nwa batuluku banwane na mampunda. Babaka familiyo nkama ibale. ¹⁷ Nabawenekye, ndokolo o ndoto, mampunda na baná baa mabaa. Balataka bibende ba mangola ndokolo nwenya, bulee ndokolo ibanga sa motiya, boli ndokolo mobulubutu mookusi. Nzoto ya mapunda yabaka ndokolo nzoto ya gbogbo, emba noko ya bese

* 9:11 9.11 Kyelukye iwoo obokye: «Mooti».

yabaka kyilowe nwenya, zungu na muuwe ndokolo mobulubutu mookusi. ¹⁸ Nwenya, zungu na muuwe ndokolo mobulubutu mootumbe yaabaka noko ya bée kyilowe, eli mangongo maanene maato maabomaka ndambo yonoyo ya bato ba mokyisi mi maato. ¹⁹ Pho bokonzi pha mampunda boli o noko na o nyela ya be. Nyela ya bée yaulana na manzo, nyela me ili na nzoto ikyibasungye na ikyela bofe.

²⁰ Kasi mangongo maanene me temaika boma bato baso. Bato baikalaka tebaika le bitoma ba maboko ma bée bibe, baikalaka nde ikumisa malobo maabe, bikyeko biakyela bée na itela, na bibuni, na mabanga naa na nzete, bitebikokyi iwene, naa iyoka, naa itambula. ²¹ Bato me tebaikaka le iboma, mpee, ikyela bondumba na iba.

10

Mwanze na buku bookyikyi

¹ O sima ya maphoo me, namba ya wene anzelu mosu, mokusi, kaute o ikolo. Impata sonoso simozingyi ndokolo alati etobu, nkyemo izingyi boo phe. Boo phe phabaka ndokolo munyela, makolo me ndokolo makonzi ma nwenya. ² O eboko ye, aphilaka buku bokyikyi bozibosi bée. Amba ya teye itambe se sa boloo o ikolo sa mpiko eenene, itambe sa bowe o ikolo sa manyete. ³ Amba yaanwana na nweni mokusi ndokolo gbogbo kyebule. Waunva yo iyanwana, bingyinzi sambo bamba ya okana. ⁴ Emba waunva ika bingyinzi sambo, naunvaka koma maphoo maokaka nga. Naesi yaoka nweni monomo mouti o ikolo mowo na nga obokye: «Maphoo maawo bingyinzi sambo maikale ingyende, samba na makoma.»

⁵ Bobele anzelu owa wenekye nga atemi o ikolo sa mpiko eenene na o ikolo sa manyete, amba yakata seleka Nzambe, ⁶ na nkombo ya Nwaphongo ooli na bomoo pho ya

bobele na bobele, owa kyela ikolo, muse, mpiko eenene na iso ili omo. Mwanze yokye: «Nkolo eteikule ba! ⁷ Kasi nkolo yamooka bée anzelu owa sambo atati iulela mumbenzo nwe, yamoba ikokyisama sa sekyele ya Nwaphongo, bowaeyimola yo basali bée baimosi.»

⁸ Emba nweni nwa okaka nga moute o ikolo nwamba kula wo na nga obokye: «Kyende, kpa buku boingosi bée o maboko ma anzelu otemi o ikolo sa mpiko eenene na o ikolo sa manyete.»

⁹ Namba ya susana phenephe na anzelu, namba ya mbondo obokye ampe buku bookyikyi. Amba ya wo na nga yokye: «Obokpe obozee. O ibu sa we, buku me phamoba bololo, kasi o munoko phamoba lele ndokolo boo.»

¹⁰ Namba yakpa buku me bookyikyi o maboko ma anzelu namba ya bozaa. O munoko nwa nga, phabaka na lele ndokolo boo, kasi waunva nga ibozaa, pha butwaka bololo o nkundu ya nga. ¹¹ Bobele bamba ya wo na nga: «Osengyesi ikula imola yaabongya Nwaphongo pho boiyke pha bato, pho ya nkyisi, pho ya noko, na pho ya bakonzi.»

11

Manzoka mabale

¹ Bobele, bamba ya mpe emekyelo ya phanda. Baamba ya wo na nga obokye: «Teme, kyende meka phanda pha tempelo ya Nwaphongo, na etumbelo. Oombe na tanga motiya nwa bato baakumisa Nwaphongo omo. ² Ole mokpengba nwa tempelo, samumeka, pho baunva molele bato fatebaebe Nwaphongo. Bée bamokyita mokyisi mosantu na makolo makombe mako mane mbuka mabale. ³ Emba namotoma manzoka ma nga mabale obokye nkolo nkoto na mikama mibale mbuka mako motofa, balate

* **11:3** 11.3 Balataka ngoto pho ya iteya obokye bali na ilaka.

mangoto,* baumole maphoo ma nga.»

⁴ Manzoka mabale me, eli nzete ibale ya olive na mabele mabale matembi o boo pha Nkolo wa mokyisi. ⁵ Bo moto monomo amekyi ibakyela bobo, nwenya nwanomokolo o noko ya bee, emba nwanomoboma baini ba be. Nde phele, bo moto amekyi ibakyela bobo, mowesi nwa bee mosengyesi iba ndengye mena. ⁶ Manzoka me mali na bokonzi pha ikanga ikolo, emba na mbula tekoyi na ino mi nkolo ikiimole bee maphoo ma Nwaphongo. Bali na bokonzi pha ibuya maa malongo na pha itoma bisenzo biikye o mokyisi nde bozinyi be. ⁷ Emba wamunva bee iwo maphoo pho ya Nwaphongo, nyama ekyetokolo o ibela siinene siizindo yamoya nwanana na be, yabaleka na bokusi, yababoma. ⁸ Bibembe ba bee bamoikala o musongo nwa mokyisi munene moeya bee na nkombi ya Sodom na Ezipito, nde elele me eya bakaka bee Nkolo o ekulusu. ⁹ Pho ya nkolo iyato na ndambo, bato baso, noko iso, na nkyisi iso yaamoyaa pho ya iyakyeke bibembe me, emba etebaanole obokye babikunde. ¹⁰ Bato baso ba mokyisi bamoba na nkyisa pho ya iwa sa be, bamokumba, bamoumana mbolo, pho baimosi ba Nwaphongo babale babana tebaikaka balee bose. ¹¹ Kasi sima ya ina nkolo iyato na ndambo mina, moemo nwa bomoo mouti na Nwaphongo, mobanyolesi, emba baamba ya teme. Emba bato babaka babakyeke, babuto na phakolo boobo. ¹² Baamba yaoka nyesi mokusi o ikolo mobawole obokye: «Baa o ni!» Baamba ya baa o ikolo onte ya impata, o miyo ma baini ba be. ¹³ Nde o sina imbele, manyete mamba ya nyingana na bokusi penza. Etee yonyo ya mokyisi mi bikoo yaamba ya beko, emba bato koto sambo bamba wa o etokya

me. Baabikaka, na bona boobo, bamba kumisa Nwaphongo owa ikolo.

¹⁴ Ngongo eya ibale elekaa. Kyeka, waikasi nwanana bonte boobo, ngongo eya iyato kyeye.

Mumbenzo nwa sambo

¹⁵ Bobele, anzelu owa sambo amba yaulela mumbenzo nwe. Nyesi nkusi yamba ya okana o ikolo, kyiwobokye: «Unwanwa eye, bokonzi pha mokyisi bobuto oka Nkolo wa banga na Klisto we, amobaa na bokonzi pho ya bobele na bobele!» ¹⁶ Bankumu mako mabale mbuka bane baabaka bazasi o mbanga ya bee o boo pha Nwaphongo, bamba kaa maboo o se, bakumisa Nwaphongo ¹⁷ bekye: «Nkolo Nwaphongo ekambambasi, iwe owabaka na ooli, toephe meleli pho okyelesi mwiya nwa we munene emba oteye bokonzi pha we. ¹⁸ Emba bato ba nkyisi iso batombi, kasi nde yoo ya we eesi. Eli nde imbele sa iyunva bato batoko mokyisi, isambisama pho ya bawe. Eli imbele samophe we mbano oka basali ba we baimosi, basantu na baakumole nkombi ya we, ebe bato pha ebe bato baanene!»

¹⁹ Emba tempelo ya Nwaphongo eli o ikolo yamba zibwa. Mobeta nwa sangola nwanamba wenene o tempelo ye. Bobele nkakasi yamba ya wanda, nyesi ya bato yamba yaokana, binyinzi, manyete mamba nyingana na mbula ekusi eya mangbandangbala yamba noo.

12

Nwanwasi na Dalagona (nyama eli ndokolo Mungoto)

¹ Elekyesako yonyo enene etokosi o ikolo: Nwanwasi monomo alati munyete ndokolo etobu, bokombe o se ya makolo me, emba o moto nwe alati eboko ya bokonzi ya banyasesi iko mbuka babale. ² Abaka na ibu, abaka kaanwane nzanga pho ya bolosi pha eswete ya ibota.

³ Bobele elekyesako esuu ekuli tokolo o ikolo: Yabaka Dalagona yonyo enene ya mangola ndokolo nwenya. Yabaka na nzoto sambo na membe iko, emba moto monomo na monomo njwalataka eboko ya bokonzi. ⁴ Nwela nwe njwakomboko mopha monomo njwa banyasesi ba ikolo mi biato, abavakaka o se. Dalagona yamba kye teme o boo pha njwasi okolukye ifota pho aze njwana me wa motokolo yo. ⁵ Bobele, amba ya bota njwana wa lele. Eli yo moto owamokamba mabota maso na bokusi na phimbo ya ebuni. Emba bamba ya kye na njwana we phenephe na Nwaphongo na na mumbanga nwe njwa bokonzi. ⁶ Bobele njwanjwasi amba lota o bokye. Nwaphongo amobongyisa elele yonyo omo pho bamozeya nkolo nkoto na nkama ibale mbuka mako motoba.

⁷ Bobele, ebasi yamba ba o ikolo. Mikayele na banze bee bamba ya njwana na Dalagona. Emba Dalagona na banze baaka yee me banwanaka na be, ⁸ kasi taika koka. Yango mena Dalagona na banze bee tebakulaka ba na elele o ikolo. ⁹ Bamba movaka onze, Dalagona omunene, nzoo eekasi, yo owa laa bee nkombo ya Zabulu na Molemba, mokose wa mokyisi mombimba. Bamovakaka yo na banze bee o se.

¹⁰ Bobele, namba yaoka njwesi monomo mokusi o ikolo mowo obokye:

«Ujwanjwa eye, eli imbele sa Nwaphongo wa banga saibikya,

sa bokonzi, na sa mwiya;

Masiya we aweninye bokonzi phe.

Pho bamovaka o ibanda,

iyoo owabaka kasongyele bebi na banga na moo na mokolo o boo pha Nwaphongo wa banga.

¹¹ Kasi bee bamolongyi na malongo ma Nwana wa mpate,

na pho ya bonzoka pha bee pho ya Iloba sa Nwaphongo.

Baanola iyambya bomoo pha bee nono o ibaa salota iwa.

¹² Yango mena ba na nkyisa,

ikolo na bato baazasi omo.

Ngongo eli na bee, mokyisi na mpiko eenene,

pho Zabulu auti oli bee,

atondi na yoo ekusi,

pho aebi obokye takuli ba na nkolo nzikye.»

¹³ Wa wene Dalagona obokye bamovakyi o se, amba tata iwinya njwanjwasi owabotaka njwana wa lele. ¹⁴ Kasi bamba ya phe njwasi mapapusa mabale ma koko enene pho aphumbwe obokye abee itakye na nzoo, o elele eya mobongyisa

bee pho ya imozeya bipha biato na ndambo. ¹⁵ Bobele, nzoo yamba ya lowa maa maikye ndokolo ebale o

sima ya njwanjwasi pho mamozinza.

¹⁶ Kasi manyete mamba ya sunga njwanjwasi, emba manyete mamba

ingwa mamba ya mina ebale eya lowaka Dalagona. ¹⁷ Bobele, na

yoo ekusi eli ne na njwanjwasi,

Dalagona amba buya mabita me nde

na mumboto njwa njwanjwasi me

nwaikalaka, eli baakumole mibeko

ma Nwaphongo na bali manzoka

ma Yesu. ¹⁸ Bobele, Dalagona amba

ya kye teme o mokukulu njwa ebale

eenene.

13

Manyama mabale ma kabu

¹ Bobele, namba ya wene nyama yonyo eya kabu etokosi o mpiko

eenene. Yabaka na membe iko na na nzoto sambo. O ikolo sa zembe

sonoso na sonoso, yalataka eboko

ya bokonzi, emba o ikolo sa nzoto

me bakomaka nkombo ekyetole

Nwaphongo. ² Nyama eyawenekye

nga yaulanaka na ngo. Makolo

ma yango mabaka ndokolo maka

ulusu, emba munoko njwa yango

ndokolo njwaka gbogbo. Emba

Dalagona amba ephe bokusi phe,

mumbanga nwe njwa bokonzi na

bokonzi bonene. ³ Moto monomo mi nzoto ya Nyama mena njwabaka ndokolo mozokyi phota ya iwa, kasi phota enene mena yamba bela. Mokyisi munso njwa kamwaka, njwamba butwa ibenga ena Nyama. ⁴ Emba baso bamba ya kumbela Dalagona pho aphekye Nyama bokonzi. Bamba na ya kumbela Nyama bekye: «Ookoka na Nyama nza? Ookokyi injwana na yango nza?»

⁵ Nyama yamba ya pheeme nzela ya imitata na ya itola. Emba yamba ya pheeme bokonzi pha ikyela etoma makombe mako mane mbuka mabale. ⁶ Yamba ya ingola munoko pho ya itola Nwaphongo, pho ya itola nkombo ye, na elele ezasi yo na bato baali ne o ikolo. ⁷ Nyama yamba ya pheeme makokyi ma injwana mabita na basantu na maibanyete. Yamba kula ya pheeme bokonzi oikolo sa mabota maso, bato baso, noko iso, na nkyisi iso. ⁸ Bato baso bali o mokyisi, tata o etatele ya mokyisi, batebaika bee koma nkombo o buku pha bomoo pha njwana wa mpate owa boma be, bamokumbela nyama me.

⁹ Oli na matoo ma ioka, aokye

¹⁰ Owa lakyema mobokami, bamoboka. Owalakyema obokye amowa na sendo, amowa na sendo. Eli imbele sa basantu sa ilendendala na sa iphila ianola.

¹¹ Bobele, namba yawene nyama eya ibale kyetokolo o manyete. Yabaka na membe mabale ndokolo njwana wa mpate, kasi yabaka kyewo ndokolo Dalagona. ¹² Eli na bokonzi bosu bali na nyama eya obo eya tokoloko o mpiko eenene, kyebokyelele o boo pha nyama me. Nyama eya tokoloko o manyete na bato baso bali o mokyisi bakumbelaka nyama eya tokoloko o mpiko eenene eyazokaka phota ya iwa eya belaka. ¹³ Yakyelaka bilekyesako binene, nono o iuya njwenya mouti o ikolo nono o se

o miyo ma bato baso. ¹⁴ Pho ya makokyi maephe bee maikyela bilekyesako biso babina o miyo ma Nyama eya o boo, yazwa nzela ya ikosa bato baso ba mokyisi. Nyama me yaabatoma nono o iteye ekyeko pho ya ngambo ya nyama eyabaka na phota ya sendo eyakulaka butwa na bomoo. ¹⁵ Bobele, bamba phe nyama me makokyi maiphe ekyeko ya nyama bomoo, na ndengye obokye ebutwe iwo na iboma moto munso owa moba sakumbela ena ekyeko. ¹⁶ Bobele, nyama me yamba tomisa bato baso na bokusi, baphomba na bangyengye, bato ba ezwele na babola, bansomi na baombo obokye bazwe elembetele o eboko ya boloo naa o mbanda. ¹⁷ Emba moto takokyi iomba na iungya ekpele botali na elembetele me, naa nkombo ya nyama naa motango mokokaa na nkombo ye.

¹⁸ Wawa waongye zebi. Moto oli na malondo atokolo tina ya motango njwa nyama, pho eli motango njwa moto. Emba motango nwe eli nkama motaba na mako motoba mbuka motoba (666).

14

Nwana wa mpate na bato baikola yo

¹ Bobele, namba kula yawene Nwana wa mpate atemi o ikolo sa ngomba ya Siona. Abaka yo na bato nkoto mukama na mako mane mbuka ine (144.000). Nkombo ya Nwana wa mpate na nkombo ya ango makomamaka o mambanda ma bee. ² Bobele naesi yaoka njwesi monomo mouti o ikolo, njwaulanaka na toko ya kanda ya ebale enene na na toko ya engyinsi eekusi. Emba molomba njwa okaka nga njwabaka ndokolo waaboko bawandi ba isangyi. ³ Bobele bato me babaka batube zembo siinyakune oboo pha mumbanga njwa bokonzi na oboo pha bikyelamo bine bili na bomoo na oboo pha bankumu. Moto takokaka ieba zembo me, bote yabaka nde bato

nkoto munkama na mako mane mbuka ine (144.000) baikola bée o mokyisi. ⁴ Bée tebaika eba babasi, tebaikaka oto nzoto ya be. Babaka babengye Nwana wa mpate bilele biso biikyende yo. Bée baikolamaka onte ya bato ndokolo mbuma ya boo pho ya Nwaphongo na pho Nwana wa mpate. ⁵ Noko ya bée teyaika woo bole, tebali na mooya.

Imbele sa itenela bato bolombe sikokyi

⁶ Bobele, nambakula yawene anzulu mosuu kaphimbwe o ikolo owoo. Abaka na Simo Elaa eya bobele ya iyimola bato baso bali o mokyisi, bato baso, mabota maso, noko iso. ⁷ Abaka kawo na njwesi mokusi: «Lota Nwaphongo, omokumbele! Pho imbele se sa isambisa bato sikokyi. Kumbela mokyisi wa ikolo na munse, wa mpiko eenene na bilele bitokolo maa o manyete!»

⁸ Emba anzulu mosuu owa ibale amba ya benga owa o boo, amba wo yokye: «Ekaa, ekaa, Babilone eenene! Yango eyabaka kyenyeza bato ba nkyisi iso maleku ma yoo ya bondumba pha yango!»

⁹ Bobele, anzulu mosuu owa iyato, owabaka kababengye, amba wo na njwesi mokusi yokye: «Bo moto akumbesi nyama na ekyeko ya yango, bo azwe elembetele o mbanda naa o eboko, ¹⁰ amunyweya maleku maabongyi bée o kopho ya yoo ya Nwaphongo, sa nkaa ya imakonda. Moto me amowene mpasi onte ya njwenya na onte ya mobulubutu mootumbe, o boo pha banze basantu na o boo pha Nwana wa mpate. ¹¹ Bato baso bakumbele nyama na ekyeko ya yango, na ozwe elembetele na nkombo ya yango, etebaeme na moo na mokolo. Zungu sa njwenya siibanyokolo samobaka sibaa pho ya bobele na bobele.»

¹² Yango mena, eli imbele sa ilendendala pho ya basantu babombe mibeko ma Nwaphongo na sa iphila

ianola oka Yesu. ¹³ Bobele namba yaoka njwesi monomo mouti o ikolo, mowo obokye: «Koma bobo: Tata unwanwa eye, nkyisa ili na bato baawa onte ya Nkolo.» Bolobo yokye: «Nde phele, baeme pho ya bitoma bia be, pho bitoma bia bée bibabengye.»

Inoko mbuma ya mokyisi

¹⁴ Bobele namba kula yawene: Yabaka impata sitane. Emba namba yawene ndokolo njwana wa moto azasi o ikolo sa impata me. O moto nwe, alataka eboko ya bokonzi eyakyela bée na itela, emba o maboko, aphisi sengu ootu. ¹⁵ Bobele anzulu mosuu amba ya tokolo o tempelo. Amba yaanwanela na njwesi mokusi ozasi o ikolo sa impata, yokye: «Kyelela sengu ya we, noko mbuma. Imbele sikokyi sa inoko mbuma, pho mbuma ya mokyisi iosi!»* ¹⁶ Bobele owazalaka o ikolo sa ipata amba ya vaka sengu o mokyisi, emba bamba yanoko mbuma o mokyisi mobimba.

¹⁷ Bobele, anzulu mosu amba yatokolo o tempelo eli o ikolo. Ne me aphilaka sengu eotu.

¹⁸ Bobele, anzulu mosu amba yatokolo o etumbelo. Abaka na bokonzi o ikolo sa njwenya, amba yaanwanela na njwesi mokusi anzulu owaphilaka sengu eotu, yokye: «Kyelela sengu ya we eotu, noko bikango ba mbuma ya vinyo bili o mokyisi, pho mbuma ye iosi.»

¹⁹ Bobele anzulu amba ya vaka sengu ye o mokyisi, amba ya noko mbuma ya vinyo yabaka o mokyisi, amba ivaka o isungu sa yoo ya Nwaphongo. ²⁰ Bamba ya kye ama ina mbuma o ebonga ya mokyisi, emba isungu me sabutwaka itokolo nde malongo. Malongo me mamba ya luka bakilometele mikama miato, bo iteye mpunda omo nde ezindi nono o munoko.

* 14:15 14.15 Imbele ya bakawa

15

Baanze sambo na bisenzo baa mbomela

¹ Bobele, namba yawene o ikolo elekyesako esuu enene na ya ikamwa: Banze sambo baphisi bisenzo sambo baa mbomela. Pho yoo ya Nwaphongo yamokokyisama na bisenzo babina.

² Bobele, namba ya wene ndokolo mpiko eenene eya talatala baeyanginye na nwenya. Baalonga o ebasi ya nyama, batebaikazwa elembetele ye na motango nwa nkombo ye, batemi o ikolo sa mpiko eenene eya talatala, baphisi masangyi ma Nwaphongo.

³ Babaka batube zembo sa Mose, mosali wa Nwaphongo, na zembo sa Nwana wa mpate:

«Nkolo Nwaphongo Ekambambasi, bitoma ba we bili binene na ba ikamwa!

Mokonzi wa nkyisi insa, manzela ma we mali ma bosembo na ma phele!

⁴ Nkolo, owa moba sa elota nza? Owa moba sakumola nkombo ya we nza?

Pho we mampenza oli mosantu. Bato ba nkyisi isa bamoya kusama o boo pha we, pho bato baso bamowene bitoma ba we ba bosembo.»

⁵ O sima, namba yawene o ikolo, tempelo eli na mobeta nwa sangola eingo, ⁶ emba banze sambo baphilaka bisenzo sambo bamba tokolo omo. Balataka bitobu bia nkungye ya nyama, bitane, bingyengye. O mobimbi, bamizekyitinye na mokaba nwa itela. ⁷ Nyama yonyo onte ya manyama mane me yamba yaphe banze sambo bakopho sambo baakyela bee na itela, batondi na yoo ya Nwaphongo oli na bomoo pho ya bobele na bobele. ⁸ Bobele, tempelo yamba tonda na zungu pho ya nkyemo ya Nwaphongo na ya mwiya nwe. Bobele, na moto takokaka inyolo o tempelo, nono

wakokyaka banze sambo bisenzo sambo.

16

Bakopho sambo ba yoo ya Nwaphongo

¹ Bobele, namba yaoka nweni mokusi moute o tempelo, mowo na banze sambo obokye: «Kyende kye sweya bakopho sambo ba yoo ya Nwaphongo o mokyisi.»

² Emba anzeli owa o boo amba yakye sweya kopho ye o mokyisi. Bobele ingata sonoso siikyele bolosi samba ya tokolo bato baso babaka na elembetele ya nyama na babaka bakumole ekyeko ya yango.

³ Mwanze owa ibale amba ya sweya kopho ye o mpiko eenene. Maa mamba ya butwa ndokolo malongo ma ebembe, emba ekpele eso ekyebikye o motema nwa maa yamba waa.

⁴ Mwanze owa iyato amba ya sweya kopho ye o bibale binene na o bilele bitokolo maa. Emba maa maso mamba ya butwa malongo.

⁵ Bobele namba ya oka anzeli oli mokonzi nwa maa kawo yokye:

«Oli na bosembo, iwe Mosantu ooli, na owabaka, pho oli owaakolo moteni wa malombe.»

⁶ Pho bowasweyaka bee malongo ma basantu na baimosi, ombikula baphe nde malongo obokye banywee.

Bazwe lokokyi na be.»

⁷ Bobele, namba yaoka nweni monomo moute o etumbelo mowo obokye:

«Ee, Nkolo Nwaphongo ekambambasi, malombe ma we mali ma phele na ma bosembo.»

⁸ Bobele anzeli owa ine amba ya sweya kopho ye o munyele, emba munyele nwamba ya pheeme nzela ya izikya bato na nwenya nwe. ⁹ Emba bato bamba zika na mbambisa nkusi. Bamba butwa itola nkombo ya Nwaphongo oli na bokonzi o ikolo sa bisenzo. Kasi

tebaikaka bongola ntema ya bée obokye babutwe imokumbela.

¹⁰ Mwanze owa itano amba ya sweya kopho ye o ikolo sa mumbanga nwa bokonzi nwa nyama. Emba bokonzi phe phamba ya butwa o enzombi. Bato bamba butwa imitwa lole pho ya bolosi.

¹¹ Bamba tola Nwaphongo owa ikolo pho ya minyoko na mangata ma be, kasi tebaika le bitoma ba bée biibe.

¹² Bobele anzelu owa motoba amba ya sweya kopho ye o ebale ya Efrate, emba ebale yamba oma pho ya ibongyisela bakonzi baute mbale ekyetokolo munyele nzela. ¹³ Emba namba ya wene malobo maato maabe maaulana na mangboku matokolo, bona o munoko nwa dalagana, booyoko o munoko nwa nyama, na booyoko bosuu o munoko nwa moimosi owa boole. ¹⁴ Eli malobo ma bazabulu makyele bilekyesako. Mamba kye oka bakonzi ba mokyisi mobimba, pho mabaangyinya pho ya mabita ma mokolo munene nwa Nwaphongo Ekambambasi.

¹⁵ Kyeka, naye ndokolo mwibi. Nkyisa na owa mokyengyele na owa mobanza bitobu bee pho yo sakye bolumbu naa yo sa oka so.

¹⁶ Malobo me mamba angyinya bakonzi o elele ekyebangye bee na munoko nwa ba Ebele «Armagedo.»

¹⁷ Bobele anzelu owa sambo amba ya sweya kopho ye o muuwe. Nwesi monomo mokusi nwamba ya tokolo o tempelo, moute o mumbanga nwa bokonzi, mowo obokye: «Waumbo!» ¹⁸ Bobele, yamba ya baa nkakasi, bingyinsi na manyete inyingana na bokusi. Manyete manyinganaka na bokusi na ndengye yonyo obokye naino toloweni bomo tata boli moto o mokyisi. ¹⁹ Mokyisi munene nwamba kabana na bitee biato, emba nkyisi iso iyoko yamba bukwa. Emba Nwaphongo amba ya umunya Babilone enene. Amba ephe kopho etondi na maleku ma

yoo ye. ²⁰ Misanga miso milemo na mangomba maso temakuli wene.

²¹ Mangbandangbala manene maazito mambauta o ikolo mamba ya kalela bato. Ingbandangbala sonso sabaka na bozito pha bakuyo makoo mane. Emba bato bamba tola Nwaphongo pho ya esenzo ya mangbandangbala, pho esenzo me yataaka kula leka boobo.

17

Babilone, eyakolo ndumba

¹ Bobele monomo na banze sambo baaphilaka bakopho sambo aamba yususinya oli nga. Aamba yawo na nga yokye: «Yaka. Namoteya moambo nwa ndumba oomunene okobe o mokukulu nwa mpiko eenene. ² Bakonzi ba mokyisi balala ne. Bato ba mokyisi balangaka maleku ma bondumba phe.»

³ Bobele Bolobo phamba ya nyolele, emba anzelu amba yakye na nga o bokye. Namba yakyewene nwasi monomo azasi o ikolo sa nyama eya mangola, eyakomamaka nzoto mobimba na mankombo maitola. Nyama me yabaka na nzoto sambo na membe iko. ⁴ Nwasi me, alataka bitobu ba mangola ba motiya, biingyengye ndokolo itela na ndokolo mabanga ma motiya na bayaka. O eboko, aphilaka kopho ya itela etondi na maphoo mabe ma sokoto ya bondumba phe. ⁵ O mbanda ye, bakoma nkombo yonyo ya sekyele: «Babilone oomunene, nyango wa mandumba na wa maphoo ma boobo ma mokyisi.» ⁶ Bobele, namba yawene nwasi me alangyi malongo ma basantu na malongo ma manzoka ma Yesu. Waamowene nga, nakamwaka na bokusi koleka. ⁷ Ndokolo anzelu kambe ya wo na nga yokye: «Kokamwe pho ya'ye? Namoezimola sekyele ya nwanwasi na ya nyama eemunyanye, eeli na nzoto sambo na na membe iko. ⁸ Nyama eeweni we mena yabaka, kasi tekuli ba. Yamotokolo

o ifela sinene siizindo, emba yamoya lekana nono o ewele ya yango. Emba bato ba mokyisi batebaika koma bée nkombo o buku pha bomoo tata etatele ya mokyisi, bamokamwa wamowene bée nyama. Pho nyama me yabaka, tekuli ba, kasi yambakula yaa.»

9 «Wawa waongye ibaa na malondo na ná zebi sa ikokolela maphoo. Nzoto sambo eli makosi sambo elele eezasi nwanwasi me. Makosi me mambe na teya bakonzi sambo. 10 Bakonzi batano baunva waa, owa motoba alii. Owa sambo naino taesi; kasi waamoya yo, ngala ye etekoko. 11 Nyama eyabaka, emba tekuli ba, eli nde yango nyama eya nwanwasi. Eli o motango nwa manyama sambo, kasi kye ya lekana nono o ewele ya yango bobele.»

12 «Membe iko maaweni we eli bakonzi iko bali naino sakyelela bokonzi pha be. Kasi bamokyelela bokonzi pha bée na nyama nde pho ya nwanwasi imbele mokuwe. 13 Bée baso bali nde na phowa yonyo: Iphe mwiya nwa bée na bokonzi pha bée oka nyama.

14 Bamunwana na nwanwasi wa mpate, kasi nwanwasi wa mpate aabanyete, pho ali Nkolo wa ba nkolo na Mokonzi nwa bakonzi. Aabanyete yo na baabanga be, baabalo be, na baamiambya ne phele.» 15 Bobele anzelu amba yawo na nga yokye: «Maa maaweni we, elele ekyezale nwanwasi owa ndumba, eli bato, moluku nwa bato, nkyisi na noko. 16 Membe iko maaweni we na nyama eweni we, yamoina nwanwasi owa ndumba. Baamolé bombonzi, baamoika na bolumbu. Bamoza nsoti ye, bamba na motumba o nwenya. 17 Pho Nwaphongo akyesi o mandondo ma bée maumunya maikokya phowa ye. Baamakokya na booka. Bamoambya bokonzi pha bée o maboko ma nyama nono imbele samokysisama maphoo ma Nwaphongo.»

18 «Emba nwanwasi oweni we, eli

mokyisi muunene moli na bokonzi oikolo sa bakonzi ba mokyisi.»

18

Ikaa sa Babilone

1 Sima me, naesi ya wene anzelu mosuu kaute o ikolo. Abaka na bokonzi bonene, emba nkyemo ye yaweninyaka munse munso.

2 Bobele, amba yaanwana na nweni mokusi yokye:

«Ekaa, Ekaa, Babilone eenene!

Ebuto eziye ya bazabulu, na ibombo sa malobo maso maa sokoto, na [ibombo sa mambulu na manyama] maso maasokoto na ma inganga.

3 Pho yabaka kyenweya bato ba nkyisi iso maleku ma yo ya bondumba pha yango.

Bakonzi ba mokyisi bakyla ne bondumba, na baungye ba mbolo ba mokyisi bamikumee na bomboti phe.»

4 Bobele namba ya oka nweni mosuu o ikolo mowo obokye:

«Mana oka ye, bée bato ba nga!

Pho bée saangana ne o masumu me, naa sanyolo o bisenzo biili nde pho ye.

5 Pho masumu me manukaa nono o ikolo,

Emba Nwaphongo amba na umunya bitoma be biibe.

6 Omokyele nde bowakylaka yo bebi,

lookyesi yo, omobuyisa lango mbala ibale.

O kopho eyasobinyaka ne maleku me,

omosobinyisa omo mbala ibale.

7 Nde bo wamikumolaka yo na bomboti phe,

nde bomo me omobenza minyoko na mangonde.

Pho o ndondo ye abaka kamiwole obokye:

“Nazasi ya mokonzi,

sili bozengye,

esimbe nakyela ngonde nono mokolo monomo.”

8 Pho ya bomo, bisenzo biso bamoyelela nde na mokolo monomo:

Iwa, mangonde, zilo,
emba amba na zika na nwenya.

Pho Nkolo Nwaphongo owamosambisa ali Ekambambasi.»

9 Emba bakonzi ba mokyisi baakyelaka ne bondumba na baakumaka ne baamolela, bamba na miima pho ye, wamowene bee zunguu sa bozikakye phe.

10 Bamoteme itakye pho ya ilota minyoko me, bamba wo bekye:
«Eye ngongo! Eye ngongo!
Mokyisi muunene, Babilone, mokyisi mookusi,
nde na imbele sikuwe bobo moambo muumbo enyete!»

11 Na baungye ba mbolo balele, bakyele ngonde pho ye; pho na moto taakule omba mbolo ya bee. 12 Mbolo ya bee me eli: Itela, ebuni ya phalanga, mabanga mamotiya, mayaka, bitobu ba bakyele bee na kungye nsanda na bitobu bamangola, nzete ya solo mpimbo, mbolo ya membe ma mbongo, nzete ya motiya, bibuni, na mabanga ma marbre, 13 na mbolo ikyi bongya ntoma, na malasi, na yombo, na mpaka ekye tumbe bee pho ya iyambya zungu sa solo, na maleku na mauta, na falini na ble, mangombe na mampate, mampunda na mitomba mbila, na baombo na baakyemi. 14 Emba iso yaamengyelaka we ibuto itakye nawe. Iso ya bomboti na iindaa iyeloti, otokule izwa nono mokolo monomo. 15 Baungye ba mbolo baakumaka ne, bamobutwa itakye ne pho ya ilota minyoko. Bamolela, bamokyela ngonde, 16 bamowo bekye:

«Eye ngongo, eye ngongo!
Mokyisi muunene nwa lataka bitobu ba mangola na ba motiya,
na biingyengye ndokolo itela,
na ndokolo mabanga ma motiya na mayaka.»

17 Pho nde na nwana imbele sikuwe ezwele eso yoto!»

Emba batambuse baso ba avinyo na ba masuwa na baso bakyele mabanga, bakyele bitoma na balobi o mpiko eenene, bamba butwa itakye ne. 18 Wa wene bee zungu sa nwenya mozikya mokyisi muunene, bamba butwa ilika nyangye: «Mokyisi iye mokokanakyi na mokyisi muunene mumu!» 19 Bamba ya phila maboko o nzoto, baamba ya lika nyangye, bazase ngonde, bekye:

«Eye ngongo, eye ngongo!
Mokyisi muunene nwaakumiá bato baso bali na masuwa o mpiko eenene,
mombi ototo nde na nwana imbele mokuwe bobo!»

20 Ikolo, kumba pho ya ototo sa nwango!

Na bee basantu, ba toma na bee baimosi, kumba me pho Nwaphongo omosambise pho ya bofe pha ekyelaka yo.

21 Bobele anzelu monomo oomokusi, amba tomba ibanga sonoso saulana na munzelo muunene, amba sikumbya o mpiko eenene, amba wo yokye:

«Kyeka, nde bomoo bobo, bowamovaka bee Babilone, mokyisi muunene.»

Emba etebakule mowene.

22 Etebakule oka toko ya isangyi oka ya we,

nyesi ya batubi, baulesi ba maphengo na mbenzo.

Etebakule zwa na motusi monomo oka ya we.

Na toko ya munyilele etekule okana oka ya we.

23 Saa ya tala etekule ngyengye oka ya we.

Ete bakule oka nyesi na munzenga molongyi na ekamba ye,

pho baungye ba we ba mbolo babaka bato banene ba mokyisi,

pho bonganga pha we bokose nkyisi iso.»

24 Emba oka ya we bazwa malongo ma baimosi, ma basantu na ma bato baso baboma b̄ēe o mokyisi.

19

1 O sima ya maphoo mamana, namba yaoka ndokolo nyesi nkusi ya moluku nwa bato o ikolo, kyiwo obokye:

«Aleluya! Lobiko, nkyemo na mwiya ili na Nwaphongo wa banga!»*

2 Pho yo katene malombe me o phele na ná bosembo.

Pho anyeti nwanwasi owa ndumba oomunene owa otoko mokyisi na bondumba phe.

Aenzee malongo ma basali b̄ēe mi yo.»

3 Bobele bamba kula yawo bekye:

«Aleluya!

Emba zungu sa izika sa mokyisi muunene me sibaa o ikolo pho ya bobele na bobele!»

4 Bakumu mako mabale mbuka bane na manyama mane bamba ya kusama o boo pha Nwaphongo, bamba mokumbela ozasi yo o mumbanga nwa bokonzi, bekye: «Ame! Aleluya!»†

Eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpante

5 Bobele nwesi monomo nwamba uta o mumbanga nwa bokonzi mowo obokye:

«Kumisa Nwaphongo wa banga b̄ēe basali b̄ēe baso, b̄ēe bamolote, ebe b̄ēe bato pha, ebe b̄ēe bato banene!»

6 Bobele nakuli yaoka ndokolo toko ya moluku nwikye nwa bato, na ndokolo toko ya maa maikye, na ndokolo nwesi monomo nwa bingyinsi bikusi kyiwo obokye:

«Aleluya, pho Nkolo Nwaphongo wa banga Ekambambasi aweninye bokonzi phe.

7 Tosepele, tobe na nkyisa, tomokumole

pho eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpata ekokyi.

Nwasi we amibongye.

8 Bamolase etobu ya motiya eya peto ekye ngyengye.

Pho etobu me, eli bitoma ba bosembo ba basantu.»

9 Bobele amba yawo na nga: «Koma: Nkyisa ili na bato baabangyi b̄ēe o eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpate.» Amba kula wo na nga yokye: «Eye eli phele maloba ma Nwaphongo.»

10 Bobele, namba yakaa o makolo me pho ya imokusamela. Amba yawo na nga yokye: «Sakyela babona! Nali na nga nde mosali boli we, na boli bebi na we bali manzoka ma Simo ya Yesu. Kusamela nde Nwaphongo. Pho maloba ma Yesu, eli Bolobo pha iimola maphoo.»

Masiya alongyi

11 Bobele, namba yawene ikolo sizifoo, ikyeka bobo, punda etane, emba moto owabaaka mi yango nkombo ye Owaakolo na Owa phele phele, yo kasambisa, kambe na nwanana ebasi na bosembo. 12 Miyo me malole ndokolo nwenya, o moto nwe, alati biboko biikye ba bokonzi. Bamokoma o nzoto nkombo yonyo ekyebe nde yo mampenza. 13 Alati munkoto monomo munyakata na malongo. Nkombo ye «Maloba ma Nwaphongo.» 14 Emba batuluku ba ikolo babaka bamobengye o sima ba baa o ikolo sa mampunda batane, balati bitobu ba motiya, bitane, na ba peto. 15 Bobele, mumphata mootu nwamba tokolo o munoko nwe pho ya iwanda nkyisi. Amoikamba na phaakolo bokusi. Amokyita mbuma ya vinyo o isungu sa yoo ekusi ya Nwaphongo Ekambambasi. 16 Emba o ikolo sa munkoto nwe na ebelo ye bakoma nkombo: «Mokonzi nwa bakonzi na Nkolo ya bankolo.»

* 19:1 19.1 Alleluya kyelukye iwoo obokye tokumole Nwaphongo. † 19:4 19.4 Ame kyelukye iwoo: Le obokye ebee babona.

¹⁷ Bobele, namba ya wene anzelu monomo atemi onte ya munyela. Amba yaanwana na mambulu maso mabaka maphumbwe o ikolo na ntwesi mokusi, yokye: «Yaka, angana bee baso pho ya eseleko enene ya Nwaphongo!» ¹⁸ Pho oya zaa nsoti ya bakonzi, nsoti ya bakonzi ba batuluku, nsoti ya baakusi, nsoti ya bapunda na baaba o ikolo sa bee, nsoti ya mansomi maso na ya baombo me, ebe ya bato baa ngambo na ya bato pha!»

¹⁹ Bobele, namba yawene nyama na bakonzi ba mokyisi na batuluku ba bee baanga pho ya inwana ebasi na oozasi o ikolo sa mpunda na batuluku be. ²⁰ Bobele, bamba yaakya nyama yo na moimosi wa bole. Na bilekyesako bakyelaka yo o boo pha nyama, akosaka bato bazwaka elembetele ya nyama na baabaka bakusamele ekyeko ya yango. Bee baso babale, bamba bavaka bamoo o itumbu sa nwenya na mobulubutu mootumbe. ²¹ Emba baaikalaka bamba baboma na mumphata nwaatokoloko o munoko nwa oozasi o ikolo sa mpunda, emba mambulu maso mamba ya mitonzaa na nsoti ya bee.

20

Mambula nkoto

¹ Bobele, namba yawene anzelu monomo kaute o ikolo, aphisu iphungola sa ibela siizindo na munyololo monomo munene o eboko ye. ² Amba yaakya Dalagona, nzoo eekasi, eeli Zabulu na Molembe na nde yo, amba ya ebaka maphanga pho ya mambula nkoto. ³ Amba ya evaka o ibela siizindo, saakangaka yo na iphungola na na ingyende pho yango sakula kosa bato ba nkyisi noko waamokoka mambula nkoto. Sima me, yamoonga obokye baeyingole pho ya nwana imbele sikuwe.

⁴ Bobele, namba yawene mbanga ya bokonzi. Baazalaka mi yango, babaphkye bokonzi pha isambisa.

Namba na yawene mikali ma bato baabomaka bee pho ya bonzoka pha bee pho ya Yesu na pho ya iloba sa Nwaphongo. Na baabomaka bee pho tefaikaka kumbela nyama naa ekyeko ya yango, na baatefaika zwa elembetele o mbanda naa o eboko. Bamba kula butwa na bomoo, bamba ya baa na ngala ya bokonzi bee na Klisto mambula nkoto.

⁵ Eye eli ikundwa sa ntubo.

Bawe baayoko tefaikaka butwa na bomoo oboo pha obokye mambula nkoto mamana makokye.

⁶ Nkyisa na bosantu ilii na baaikundwa sa ntubo.

Iwa sa ibale tesili na bokonzi o ikolo sa be,

bamoba banganga ba Nwaphongo na Klisto,

emba bamobaa na ngala ya bokonzi ne mambula nkoto.

Ekpee ya Molembe

⁷ Emba bo mambula nkoto malekaa, bamba ya tokolo Molembe o boloko, ⁸ emba amokye kosa bato o matuu mane ma munse, nkyisi me baibangye Goge na Magoge. Abaangyinya pho ya ebasi, motango nwa bee moli ndokolo munsengye nwa mpiko eenene. ⁹ Bobele, bamba ya nyangwa o mokyisi mobimba, balungyaka nganda ya basantu na mokyisi nwaalobo bee zinga. Emba nwenya nwaureka o ikolo nwanamba ya bazikya. ¹⁰ Bobele, Molembe owabakosaka, bamba mokumbya o itumbu sa nwenya na mobulubutu moozikya, o elele eli nyama na moimosi owa boole. Baamunyokolo na moo na mokolo pho ya bobele na bobele.

Moambo njwaa suka

¹¹ Bobele, naesi ya wene mumbanga monomo muunene motane, na oozasi mi njwango. Na ikolo na munse ya lotaka itakye ne, ya lemoko bobele. ¹² Namba yawene bawee, baangambo na baapha batemi oboo pha mumbanga nwa

bokonzi. Emba bamba yaingola ba buku. Bamba ya ingola na buku bosuu, eli buku pha bomoo. Bamba ya sambisa bawe ikokana na bitoma ba be, nde bo wakoma bee o ba buku. ¹³ Bobele, mpiko eenene yamba yaambya bawe ba yango, iwaa na mokyisi nwa bawe bamba yaambya bawe ba be. Moto na moto asambisamaka kokokana na bitoma be. ¹⁴ Bobele, bamba ya bavaka iwaa na mokyisi nwa bawe o itumbu sa nwenya. Itumbu sa nwenya elii iwa sa ibale ¹⁵ Bo moto nkombo ye teyakomamaka o buku pha bomoo, bamovakaka o itumbu sa nwenya.

21

Ikolo siinyakune na munse muunyakune

¹ Bobele, namba yawene ikolo siinyakune na munse muunyakune. Pho ikolo sa etatele na munse nwa etatele yalemoko, na mpiko eenene teyakulaka ba. ² Namba na yawene mokyisi mosantu, Yelusaleme eenyakune, kyeute o ikolo oka Nwaphongo, emibongye ndokolo nwana ngondo oomilangyingyise pho ya ikye vana na lele we.

³ Namba oka nyesi monomo munene motokolo o mumbanga nwa bokonzi, mowo obokye: «Kyeka molaku nwa Nwaphongo onte ya bato. Amozala elele yonyo na be, emba bee bamoba bato be, emba yo amoba Nwaphongo wa be. ⁴ Aabakunyola mbembe o miyo ma be. Iwa etesikule baa. Ngonde etekule baa ilela etesikule baa, minyoko etemikule baa, pho maphoo ma maakasi malekana.»

⁵ Emba owabaka azasi o mumbanga nwa bokonzi yokye: «Kyeka, nakyele maphoo maso maanyakune!» Amba kula wo yokye: «Koma maphoo mama pho maphoo me mali ma phele, makokyi bato ilemela.» ⁶ Amba kula ya wo na nga yokye: «Waumbo! Nga nali alfa na omega, etatele na mbomela. Moto oli na phowa ya

maa, naamophe maa ma bomoo nde pha oelele ekyetokolo maa. ⁷ Molongyi amozwa ilaka saasina, emba nga namoba Nwaphongo we, emba yo amoba nwana wa nga. ⁸ Kasi bato ba ibale, na baale ianola, bato ba mpee, na babomi ba bato, bato baakyele bondumba, banganga, baakumisa bikyeko, na bato ba boole, iyalo sa bee sili o itumbu sa nwenya moolole na mobulubutu mootumbe: Mena eli iwaa sa ibale.»

Yelusaleme eenyakune

⁹ Bobele, monomo na banze sambo baphilaka bakopho sambo baatondi na bisenzo sambo ma mbomela, amba yawo na nga yokye: «Yaka, namoeteya nwasii okolukye Nwana wa mpate ilonga.»

¹⁰ Bolobo amba yakye na nga o ikolo sa ngomba enene na eanda. Amba ya nteya mokyisi mosantu, Yelusaleme, eyautaka o ikolo oka Nwaphongo. ¹¹ Nwaabaka mungyengye na Nkyemo ya Nwaphongo. Bongyengyeyeye me phabaka ndokolo ibanga sono sa motiya siiweninya na mbale na mbale. ¹² Mokyisi me nwa lungamaka na bikuka biinene na bianda. Mokyisi me nwabaka na na mabala iko mbuka mabale. O ikolo sa mabala me yabaka banze iko mbuka babale na mankombo makomamaka omo. Mankombo me eli mankombo ma mabota iko mbuka mabale ma bana ba Isalaye. ¹³ Bii tokolo munyele wali mabala maato, biikye waa munyele mabala maato, bii boo likolo mabala maato na bii boo ngyele mabala maato. ¹⁴ Emba bikuka bialungyaka mokyisi babiwangyaka na makonzi iko mbuka mabale. O ikolo sa mana makonzi, bakomaka mankombo ma batoma iko mbuka babale ba Nwana wa mpate.

¹⁵ Mwanze owabaka kawo na nga aphilaka mumekyele nwa phanda nwayela bee na itela. Amekaka phanda pha mokyisi, pha mabala na pha bikuka. ¹⁶ Phanda

pha mokyisi me phabaka ndengye yonyo mambale maso mane. Amba ya meka phanda pha mokyisi na mumekyele nwa phanda nwaakyela bee na itela. Nwabaka na phanda pha ba sitade nkoto iko mbuka ibale (12.000).^{*} ¹⁷ Bobele amba yameka bonene pha bikuka. Babaka na bonene pha bakude munkama na mako mane mbuka ine (144), anzelu amekaka phanda me nde bokomekye bato.[†] ¹⁸ Emba ekuka me baetongaka na mabanga ma zasipe. Mokyisi bamokyelaka na itela sikunyosi be, nwaulanaka na molangyi mungyengye. ¹⁹ Makonzi maso maphisi bikuka ba mokyisi mali ma mabanga ma motiya makomela be. Ikonzi sa etatele sili sa zasipe, sa ibale sa saphile, sa iyato sili saa kalesedwane, sa ine saa emerode, ²⁰ sa itano sili sa saladwane, sa motoba sa kolonoline, sa sambo sa kilisolite, sa nwanbi sa belile, sa ibuwa sa topaze, sa iko sa kilizopalase, sa iko na monomo sa yaseti, sa iko mbuka ibale sa ametisite. ²¹ Emba mabala iko mbuka mabale eli mayaka iko mbuka mabale. Ibala sonoso na sonoso basikyelaka na yaka yonyo. Musongu nwa mokyisi nwabaka na itela sakunyola bee siwenninyana na mbale na mbale.

²² Kasi onte ya mokyisi, sikawene tempelo. Pho tempelo ye eli Nkolo, Nwaphongo Ekambambasi na Nwana wa mpate. ²³ Emba mokyisi me temosengyesi na munyele naa na bokombe pho ya imowenninyana. Pho nkyemo ya Nwaphongo kymowenninyana, na Nwana wa mpate ali tala ya nwanjo. ²⁴ Nkyisi yamotambula na saa ya nwanjo, na bakonzi ba mokyisi bamoeyelela nkyemo ya be. ²⁵ Mabala ma mokyisi me etebaamazibe na mokolo monomo, pho omo mokolo etemoobe. ²⁶ Emba nkyisi iso yamoya na nkyemo na na

kaa ya bee omo. ²⁷ Emba ekpele yonyo ya sokoto etenyolo omo, ebe baakyele maphoo maabe maaso naa maabole. Kasi yamunyolo omo nde baakoma bee mankombo o buku pha bomoo pha Nwana wa mpate.

22

¹ Bobele, amba ya nteya ebale ya maa ma bomoo mangyengye ndokolo ibanga sa motiya siwenninyana na mbale na mbale, maute o mumbanga nwa bokonzi nwa Nwaphongo na Nwana wa mpate. ² Onte ya musongu nwa mokyisi, o maphanga ma ebale, yabaka nwete monomo nwa bomoo nwaabaka mobote mbuma iko mbuka ibale na mbula. Nwabaka mobote mumbuma monomo na bokombe bonobo, emba maakyi ma nwete me mabaka mabikya nkyisi.

³ Etewakule ba ilakama.

Emba mumbanga nwa bokonzi nwa Nwaphongo na Nwana wa mpate nwanoba o mokyisi me, emba basali bee baamokumbela. ⁴ Emba bamowene boo phe, nkombo ye bamoekoma o mambanda ma be. ⁵ Emba etewakule ba mokolo, etebakule sengyela na tala naa na munyele pho Nkolo Nwaphongo amoba saa ya be, bamoba bakonzi pho ya bobele na bobele.

Iya sa Yesu

⁶ Bobele, anzelu amba yawo na nga bobo: «Eye eli maphoo ma phele na maakoyi bato ilemela.» Nkolo Nwaphongo okophe Bolobo oka baimosi, amba ya toma anzelu we pho ya iteya basali bee maphoo masengyesi nwan bonte iya.

⁷ «Kyeka, namoya izele. Nkyisa na moto owamobanza maphoo mawo moimosi o buku bobo.»

⁸ Eli nga Yoane, moto awaoka na owawene maphoo mamana. Waawene na waaoka nga, namba yakaa o makolo ma anzelu

* **21:16** 21.16 Sitade, eli mumekyele nwa ba Ela. Sitade yonyo ekoka na ba metele mikama motoba na mako nwanbi (680 m). † **21:17** 21.17 Kude eli emekyele ya ba Ela ekoka na ba satimetele mako matano (50 cm), phanda me babokpe banda o moololu na suka ya munse nwananda.

owanteyaka maphoo mamana pho ya imokumbela. ⁹ Bobele, amba ya woo na nga yokye: «Sakyela babona! Nali moto wa etoma nde boli we na bebi na we baimosi, na baso baabanza maphoo ma buku bobo. Kokusamele nde Nwaphongo!» ¹⁰ Bobele, amba kula ya wo na nga yokye: «Maphoo ma moimosi maali o buku bobo, we samakanga ingyende, pho imbele sikomi phensphe. ¹¹ Moto ootoli na bosembo aikale nde iba sa bosembo. Emba moto wa bosembo aikale nde na bosembo phe, moto wa maphoo sokoto aikale nde na sokoto mee, emba mosantu akule mibuya mosantu.»

¹² «Kyeka, namoya izele. Emba iphuti sa nga sili na nga. Namophe moto na moto ikokana na bitoma be. ¹³ Nga nali Alfa na Omega, moto owa o boo na owa mbomela, etatele na suka.»

¹⁴ Nkyisa ili na bato baakunyola bitobu ba be. Pho bamoba na bokonzi pha iza mbuma ya nwete nwa bomoo na pha inyolo o mabala ma mokyisi muunene.

¹⁵ Kasi manva, na banganga, na bato ba bondumba, na babomi ba bato, baakumisa bikyeko, na moto munsu okokyele na owa zinga boole,

bamoikala o nze.

¹⁶ «Nga Yesu, natomi anzelu wa nga pho abe nzoka ya maphoo maso mamana o mangomba. Nga nali munkanga nwa ibota sa Davidi, nali maanguma okongyengye waa mumbengu.»*

¹⁷ Bobele, Bolobo na nwasi okolukye bee ilonga, bekye: «Yaka!» Moto okookye awoo ne yokye: «Yaka!» Ooli na phowa ya maa aye. Okozingye maa ma bomoo, aya makpaa nde pha.

Maphoo ma mbomela

¹⁸ Nga naesi nzoka oka moto munsu ookokye maphoo ma baimosi mali o buku bobo. Bo moto abakyise lowo losuu mi mango, Nwaphongo aamobakyisela bisenzo biawoomo o buku bobo. ¹⁹ Emba bo moto amanye ndambo ya maphoo mi buku pha baimosi bobo, Nwaphongo amumanya iyalo se sa mbuma ya nwete nwa bomoo, na saa mokyisi mosantu, yaawoomo o buku bobo.

²⁰ Nzoka ya maphoo mama kawo yokye: «Ee, Namoya izele!» Ame, yaka, Nkolo Yesu!

²¹ Le obokye ngolu ya Nkolo Yesu ebe na bato baso.

* 22:16 22.16 Nyasesi owa mumbengu.